جنابیس

۶ ۷ ۲
۴ ۳ ۱
۲ ۱
۱ ۲
۱۲ ۱۴ ۴
۱۵

۶۷۲
۱۴
۲۶۸۸
۶۷۲
۹۴۰۸

۶۷۲
۶۷۲
۱۳۴۴
۴۷۰۴
۵۰۴۲
۵۵۱۵۸۴

۶۷۲
۵
۳۳۶۰

۵۱۵۹

فتاح

هذا فهرست کتاب مقامع الفضل تألیف خلد آشیان آقای آقا محمد علی کرمانشاهی طاب ثراه وجعل الجنة مثواه

وبه نستعین

بسم الله الرحمن الرحیم

احمد علی نواله مصلیا علی احمد وصحبه واله و بعد چنین گوید مذنب قاصر محمد علی بن محمد باقر اصفهانی بهبهانی که
چون کتاب مقامع الفضل که نامش موافق است با تاریخش از جمله مؤلفات حقیر مشتمل بود بر جمیع غفیر از مسائل شرعیه
واحکام دینیه وحل بعضی از مشکلات آیات ومعضلات روایات ودرایات والغاز ومعمیات وذکر نوادری از لطائف عبارات
وظرائف حکایات وقدری از فوائد مختلفه وعوائد غیر مؤتلفه واستنباط واستخراج هر مسئله از آن عند الاحتیاج در کمال عسر
بود وبعضی از اخوان ایمانی وخلان روحانی از این بی بضاعه خواهش نمودند که از برای اعانت طلاب فهرستی از برای این کتاب نوشته
لهذا شروع در نوشتن آن نمودم وبعد از تمهید مقدمه در مبادی وفوائد غیر ملتئمه مرتب بر کتب فقهیه ساختم کتاب الطهارة
وما یتبعه وحکم الاوانی والنجاسات کتاب الصلوة وما یناسبها من الدعاء والتلاوات کتاب الزکوة والخمس والصیام
والاعتکاف والکفارات کتاب الحج والجهاد والامر بالمعروف والزیارات کتاب التجارة والکسب والشفعة والدین
القرض والرهانات کتاب الصلح والشرکة والقسمة والمزارعة والمساقات والمضاربة والبضاعات کتاب الاجارة
والسبق والرمایة والودیعة والعاریة والضمان والحوالة والکفالة والوکالات کتاب الوصیة والاقرار والعتق والتدبیر والکتابة
والهبة والوقف والصدقات کتاب النکاح والطلاق واللعان والایلاء والظهار والخلع والمبارات کتاب الحجر والنذر والعهد
والیمین واصناف المعاهدة والطاعات کتاب المطاعم والمشارب والصید والذباحات کتاب الغصب والاتلاف واللقطة واحیاء الموات
کتاب المیراث والقضاء والافتاء والحیل والشهادات کتاب الحدود والقصاص والدیات ومحل هر مسئله سوای آنچه که رمز
بعد از آن مرقوم میشود وعدد رموز مثنا بهند او از ما فوق بنقطه نشان میکردد مثل د ک و مفردات متعدده بواو مکتوب بغیر
لون رموز از هم یکی جدا میشوند وعدد اعداد مرکب خواه منفصله باشد مثل ر ز که دو جنت هفت است یا منفصله مثل یب
کرد و انده است بعکس مرتب عدد بتقدیم الوف بر مئات وآن بر عشرات وآن بر آحاد بر نهج متعارف میباشد بخ عقعب هزار و
وصد و هشتاد و دو است هر چند بنقطه باشد واز برای تمام بالتاریخ مجهر فهرست الکتاب بخاطر حقیر رسید ومن الله الاعانة
والتایید وبجهت مناسبت بسیاری از مسائل با بسیاری از مواضع ذکر آنها مکرر کردید مقدمه در مبادی وفوائد
غیر ملتئمه از علم وکلمه لغت وتاریخ وصرف ونحو ومنطق وحساب ولغز ومعنی وهیئت ونجوم وعروض وطب وحکمت و
کلام ورجال بعضی از آیات مشکله وروایات معضله واصول این هر چند که از بسیاری از مقدمات اجتهاد از مسائل اصولین
وعمل

واصول فقه بترتیب در کتاب نکرد وقضا من کور میشود اسم عدد جمل اسم کتاب که مقامع الفضل است ولقبش که اصارشت نسخه واسم
هدایت خان یکی از بنی کرمعلت غائیه تألیف نسبت عدد عنوانات مسائل وتاریخ تألیف که هزار وصد و نود و دو است مطابق
وموافقند در دیباچه وختم کتاب ترکیب بسم الله الرحمن الرحیم وباء استعانت ومصاحبت وکل مرذی بال وظرف لغو ومتعلق
ولفظ اسم ولفظ جلاله عربی است یا غیر عربی جامد است یا مشتق ومبدأ اشتقاق آن وخواص آن خطا وتالیفا ولفظا ومعنا وشأنا
الی غیر ذلک حاشیه دیباچه معانی حروف هجا ومعجم وحرفی نیست مگر آنکه نام خدا است وخلق حروف برای اعانت بر کتابت است و
روز قیامت ارواح انبیا وحج جواب لمن الملک گویند ولا اله الا الله کلمه اسلام واخلاص است وقرآن بهمین حروف است که جمیع
عرب بآن متکلمند وعلت ترکیب لام الف وتعلیم اطفال وتنوع انها بگفتن لا الا ونحو تلفظ بلفظ لولو وقاتل عمرو وغالب عجم در
اوائل سنی بوده اند وتفضیل هر یک از فرقه عرب وعجم ودیگری تفسیر وتاویل آنها توضیح مثل حاشیه ان تفسیر ابجد واول
واضع کتابت عربی وتسمیه ابجد وضطع بر وادی ویوم ظله واصحاب ایکه وشعیب وکیفیت نمو حضرت عیسی علیه السلام و
الزام او معلم را وتوبیخ جاهل تفسیر ابجد ومعنی هاوبر وسعفص بد وصادات و از دیاد معانی با زدیاد مبانی وخلاف
در عربیت رحمن واختصاص آن ومبدأ اشتقاق آن ومعنی کذلک حاشیه دیباچه تصحیف کلمن بر کلمن
واشکال در نمو علیسی ومعنی کتاب تغلیط جوهری وتفسیر بعضی کلمات حاشیه ب مراد از هرو بر قیو خلقت حوا
از ضلع ایسر وسجود ملائکه آدم را شنه تزویج اولاد آدم وقربانی هابیل شنو اسم ما دموسع شنز الغاز مما
فعل امر وفی ای قول وما کلمات اربع وایلقن تح تعریف نحیه ولغز ومعنی ومغالطه واحجیات مثل حروف مقطعه اوائل سور
وما کلمات ستة نحو تنز حاشیه تح ما معرب اعرابه مر ماکلمة لفظها وکذلک الجمع بخ ماکلمة ان شئتم وما عامل نصرا
وفی ای موطن وای مضاف وما اسم صحیح حاشیه بخ لغز اذا ما جاء شهر الصوم غیح وجدنا الصالحین وسلام عمرو ومن
اباقاسم وتثنیته شاهما حاشیه غیح اخبرنی عن سبب بضه کان برذون تی وجبر جوم الی ان تأیدنا الصید تیا
ایا علما المند وما حرف اعراب وما ذو بناء وهاج لصبنر ثیب بالاملاء فی النحو تید انحو هذا الفعیر تیو سمنه
بجد تیح حاجت غلام تکا ما منصوب ابدا تکب لما رایت یا زید تکو عاقت لماء تکح ای اسم اذا تم تعز عقاب نوکر
وقال زید سمعت تغح حرفان قد تنازعا تفت ان هند الملیحة خنب مراد زید یا رک خنز وما اسم علی ستة خفز وما
اسم علی مفرد خفح ما اسم تصغیره خص ای حرف لتی خصب ما حرف یلیه الفعل خصه ای ظرف بضا خصن
ولام طلقت خضج ما اسم اذا جاء خصط ومدغمان بدلنا ذ وما اسم مؤنث ذا وما ابن جعفر ذد ما اسم یکون
مؤنثا ذه غیر ما سوف صند ابی جوده ضسبر یا صاحب ضض وبعد لما بدا حاشیه ضصا ان ابی جعفر ضضبا
لغز فاو ولدت فقره وبالکون ولقد قال عبد الله ورایت عبد الله وعلی صلب لو لطیف حاشیه ضصا اقول لخالد ضصد
اذا ما کنت فی رض وجاء نا سلمان ظبح الغاز سلمان ابن اخینا وکانا مؤنث الی الله ربی وقالوا اخو بنا خوب وسرت علی قوم و تفرق
قومی واستحلو لنا وانا نا عبد الله فی رض قومنا وبابن زید وزید بن بعد الموت وانا لیون ونحن منا ولوان نفسی هذا اسلمنا
وجنا وصلی وفتی فی سبیل الله ولقد طاف عبد الله وانا نا عبد الله فی ارض داره حاشیه ظبح جاء ابی خالد ومن سعید
ظمد وردنا ماء مکة وما اکلنا شیئا ظسح الغاز اقول لعبد الله یا زید واقول لعبد الله شیئا واقول لقاسم ولما قرا زید وفی
الناس قوما وزید اذ اخا نا وعلیک سلم الله وقلنا ماتری وکما یقصد تری من هموم ملک اذا النحل وقیل قمی وحدثونی ان وخالف
ابن ویحو فتی عمرا وقتل المشیبی سبق وانی لسلام حاشیه ظسح قیل النظر غل یکاد یمسکه عکب کلت وحاجبان عکح
الغاز فرعون مالی ورمینا خاتم ولولا مقالی ومؤمل عمرا ودعا خالدا ولی من سعید حاشیه عکح لغز ولی خالد وانا خلقنا
وبا خالی انا علمک حاشیه عقیق مرکما انقض عنس لقد رایت عبا غفنق بهلک لنا سر وفرایه عقنز اثر لی
یکم غفسد یا عاطف للجمع غفسو لغار نا تابع لم یبیع ویا معشر الادبا حاشیه غفسو ترکی زنازنها ظفح من نقتل علیا
ومن ومثلی شمد تسلیمن نجالی شمه ترکیب کن مران یحیی ونحوه شمط من قال لا اله الا الله لعنة الملائکة وان الله اما
ما جعل له الناس قصد زید قد متی وما قام الا زید بالجر قصو زید کهم بالجر قصح زید عبد وله جاریة یح ترکیب
شاه رسید نذ وجه اعراب ذا والذی یا بناء جمع وتثنیه انما قط مراد از زید وعمرو در ضرب زید عمروا قیح دلالت
حروف مفرده بر معانی بعلاوه فائده ترکیب نها ومعنی ضربات ناقوس حاشیه ب ان الغانم بالفتح ولکنا هو الله
تیط لغوان متهتر اوامر نبی حافظها حاشیه تیط لغز نا عبد لبید وعلمتران یعود حاشیه تعز زید قد متی وقف
بر منصوب بلا الف تغح عین وعین خفنا عینان عینا ذنح وحاشیه ان رباعی علی امام بتقدیم وتاخیر چند شعر

میشود غسا ما کان کفرهم وثانیاً ولی صوتینا ان الذین کفروا غفا بانت بلیلة حرة غعمو لقد امر علی الکلیم غفعد جمعیان
ایمر وحد اهل التقوی واهل المغفرة کب تعد لو سئل عنه صاحب القبر وکتب علی آل الی لما لبث لط توجیه عزج بو وحرف
انا اصغر من ربی بسنتین تا من قال هذا ابیه مثب عزد غزد نق من لم یعرف الهیئة تکط ولدان تا ثر الثلثة تلمه اسلم ابو طالب
بجناب اجل وکلمهٔ توحید وعقد ید در شهادتین وحنا عقو وحکم اباء انبیا وعمر ابو طالب عقد خدیجه ولسان حبشه وذکر
علی وابو بکر وابو قحافه وبحیرا راهب یمن آیه لا تومنوا الا لمن تبع دینکم شظ حدیث علل در مقدمه موسی وخضر تقب
موافقت بعضی از آیات با بحور شعر بعضی از متناقضات بعضی نفر نزول قران با آلاء اعنی نقط حکمت در تکرار
در یک قصه در قران غفغی لولا نمر در عیسی غعتب علمه علی عقبه تذکر هذا ربی هذا اکبر غفعر مدت نزول قران
وعمر حضرت شفا لغز در صفت کوثر دبر مفهوم لقب واثبات شئ نفی ما عدا وخلاف در مطلق واضع لغات وتوقیفی اسماء الله
واینها اعلام اند یا نه ومخرج همزه ولام وها وبعضی از نکات عربیه ونحویه وصرفیه حاشیهٔ دیباجه تصحیح ما یصح عنه و
اصل عدم وبرائت واباحت وصحت افعال واقوال واستصحاب وسنت وکتاب واجماع معلوم ومنقول از مسلمین یا اصحاب والملا
وتقیید وتعمیم وتخصیص ومعنی صحت وحجیت قول وفعل وتقریر وتوقیف احکام دون موضوعات وعدم دلیل الصحة وبطلان
ترجیح بلا مرجح واجتماع النقیضین کارتفاعهما واحکام ظاهریه وواقعیه وتکالیف کفائیه وعینیه ومعنی عدالت وترک استفصال و
ایه بناء وبطلان قیاس وتنقیح مناط واغراء بقبیح ومعنی خذ ما خالف القوم وترجیح ظ بر اصل در بعض موارد وقیاس بطریق اولی
ومعنی شغل الذمه یقتضی البراءة وحال محمد بن اسمعیل وراوی فضل وسهل بن زیاد وابن ابی عمیر وتعیین حماد بقرینه ودفع طعن از
شهید ثانی وعدم طریق صدوق بیونس بن عبد الرحمن وحال نفس حجاج وابی ... وبذکر محقق ثانی شیخ علی در حاشیهٔ شرایع محقق
اول جعفر بن سعید ودر حاشیهٔ ارشاد علامه وشیخ زین الدین شهید ثانی در مسالک وسید محمد صاحب مدارک در
شرح مختصر نافع محقق وورع ملا احمد اردبیلی در شرح ارشاد وحال مفضال ملا محمد باقر مجلسی رحمه الله در شرح تهذیب
وملا هادی برادرزادهٔ آخوند ملا محسن کاشانی در شرح مفاتیح وشیخ مقداد در تنقیح وبخاری در صحیح وشیخ صدوق در
امالی که از مجالس نیز گویند وتفسیر علی بن ابراهیم قمی و... تعبیر دنیا معارضهٔ خبر با دلیل قطعی وشاه البر با نشاء موضوع و
جواز امر با علم بانتفاء شرط ان خسر روایت ابن مسکان از حضرت صادق علیه السلام بواسطه خصف مدح علامه ... و
وابن طاوس وابن سینا وکلینی وفاضل هندی در ... دسا مسند بن مسرهد وابی تلجم ظطبه حال عمر بن سعد و
حماد ویزید ولعن براو وطعن بر غزالی در این باب وحکم نقل مقدمات کربلا ظهو مذمت صوفیه غعقیج حجیت شرایع سابقه
ما لم یثبت خلافه ظعی حمل افعال واقوال بر صحت ظغفه مراد از مسند عنه در رجال غعو احوال جعفی و... جمعی ... الدنیا
ومنافرت اخباری وغیبت صغری ومغرب وآب حیات وخرقوشی وروایت حضرت از حضرت ... بعثت واسطه غسط مراد علامه
بملا ... تن ترجیح احد طرفین ممکن واستحالهٔ اجتماع نقیضین وسوء اختیار وعدم علیت علم وشعر خیام وجوابش وعدد
لو ذم بنی امیه تیج بطلان قیاس شسط غعط احوال صوفیه غصص نهی از تکلم بما لا یعنی وحکمت در نعمت خط وکتابت و
معنی جزاء مریض خاتمه اذکر مثنوی ونقل وعده شفاعت با ابن ملجم وکلش را از غزالی وعلامه حلی وابو سعید ابو الخیر وسید
شریف وعلاء الدوله السمنانی ومحیی الدین وبعضی از مزخرفات ومهمل سوشتری وشیخ عطار وابو یزید وحلاج وجنید
وشبلی وابن خلکان وحسین بن روح وشیخ مفید وقیصری ونسبت جبر بجمیع عرفا وطعن امام رازی بر اشاعره وصا مراد از
مولوی از ضیاء الحق حسام الدین وملا حسین کاشفی تصبح کیفیت دعا شعو کیفیت تعادی عالم ارواح شفا ...
دکتابی که از نمد برای شیعی ومتنور ... محمد بن عباس خوارزمی وصاحب معجم ... مدح ناصر خسرو ... شیخ رئیس وفارابی و
ابو الحسن خرقانی ومنافی خلیفه ... ذکر عبد الله بن ابی سلول وید رومادر حاشیه شسط ذم ملا شاه وبدخشانی
وذکر کتاب ریاض الشعرا وشاهمیر لاهوری وملا قوی قاضی وشاه جهان هندی ونشانی حاشیه غفا اصطلاحات
صوفیه ... ذکر فریدون وتبع وسلیمان واسکندر وازدشیر وسراندیب کعبه تکط ذکر شوشتری وکتاب غیبت نعمانی و
شیخ ... ملا ذکر اسعد بن عبد القاهر وشیخ حر در امل الآمل ثلو اسناد در اطلاق حقیقت وشروط تناقض وغیر ذلک
... شبهه حکما در شق قمر ومعراج ورد آن وفرق میان سحر ومعجزه وحدوث زمانی وغیر ذلک ... جن مکلفند
... که حمل اطلاق بر فرد نادر ... اقسام اطلاق ... تکلیفات ... وانس وتشریف جن با انسان مانند نان
بامرزان شیخ ذکر ابو جعفر محمد بن ثلثه اصحاب کتب اربعه وغیرها در تکلیف مرکون تقلید میت وادلهٔ شرعیه متأخره
وجمع بین الاخبار ومرجحات منصوصه واجماع معلوم ومنقول وکیفیت فهم انها ورجحان منقول انها بر حدیث وهم چنین

مزورث وخبر حسن وموثق وضعیف منجبر ومدح حلی وشیخ ومراد از اصل صحت وشرط حجیت مفهوم ونکتهٔ استیناف آخوند ملا محسن
در مفاتیح کلام را بعد از فتوی بمثل وفی الصحیح کذا مثلا وحقیقت مرد در وجوب عدم انصراف اطلاق وعموم بنادر وعدم شمول
خطاب غیر مخاطب را واجماع مرکب واول در جهر غلو ونفی سهو از معصوم وعدم انقداح خبر تأویل بعض آن وتقطیع اخبار وکیفیت
اجتهاد وقیام احد مترادفین مقام دیگری وعدم خروج ملحون از لغت الا بدلیل چنانکه در اذکار واجب است وتکلیف ما لا یطاق
وحلال وحرام بمعنی خاص وعام ووجوب حمل اطلاق بر حقیقت وغیر ذلک دسط خلقت شب پیش از روز واستیلاء عسکر و
مدت سیر افلاک یکدوره وذکر مامون وذو الریاستین باخصر شوضا ... وعلم رمل وجفر ونجوم وطالع دنیا وشرف کواکب وذم اهل نجوم
وابله ومکه ومدینه وزمزم معجزه وبطن نخله وابو معشر وکواکب سبعه وبروج ومعنی تلک زحساب وطوفان نوح وباقی عمر عالم و
سلطنت آل محمد ورجعت وظهور مهدی وبدو دنیا وخلقت آدم وعبادت شیطان وعصیان اجنیان واسکان ملائکه بعداد
ایشان وخلقت کربلا قبل از کعبه ومعراج ومدت خلقت هر ستاره وهبوط آدم ومدت ما بین آدم ونوح تا زمان پیغمبر
ما ومساحت مین ونعد مقعر فلک ومحدب هر فلک وجرم کواکب قطر آنها وکیفیت فلاک نزد حکیم وشرع الی غیر ذلک دیج
نسب شهربانو مادر امام زین العابدین وان غیر مادر سکینه وعلی اکبر وعلی اصغر است ذکر بلا ابنو ... امام محمد باقر در آنجا بوده و
بلخواهرش زن محمد بن ابی بکر ودیگری زن عبد الله بن عمر بوده است نعط عدد پیغمبران وکتب منزله تفا بعضی از ادلهٔ وحدت
وجود وجوابش تصا معنی وجود اشاره بحکماء مشائین واشراقیین وصوفیه وفرق میان حصه وفرد وکلیات خمس وماهیت و
وحدت وجود وموجود وغیر ذلک درد ودیت ... پنجاه وبیت تجمینا تفد ذکر مغالطه در باب وجود با جواب در حاشیه تفد
ابدالهیم ... مکرر ومکه تقه ذروه مثلث الدال ومکتوب بجمالا ... نضا جواب حذف همزهٔ ثانیه لفظ جلاله د
عدم احتساب الف در اعداد جمل با وجوب تلفظ بآن وثبوت همزهٔ اولی آن در نداء وعدم جواز فصل بینهما بایها وشد ودیا النبی و
بالغلامان وتفخیم لام آن در بعض صور ولام صلوة واطلاق علی خلاف وعدم جواز نداء بآن با حذف اداة مگر با زیادتی میم مشدده
در آخرش مثل اللهم وجواز زیاد کردن میم در آخر او وانکه از اسم اعظم است ومختص است بجناب قدس الهی در لغت عرب مانند
خدا در لغت فرس ورام در لغت هندی وملکود در لغت حبش وتاری در لغت ترک حاشیهٔ دیباجه حوخ شهید وموضع
قبر او وقبر حبیب شهید ونام ساربان حضرت که بعد از شهادت آنحضرت را برهنه کرد دسه بعضی از شعر احکایت وذا نظم
او ودر حاشیه دسه هبوط آدم وحال هابیل وشان او وتکلم ابراهیم بعربی واسمعیل بعربی وتزویج او واولادش ووفاتش و
اخذ بیعت یزید از حضرت ورفتن بکربلا وسوختن کعبه ومردن یزید وساختن آن ومقدمهٔ حره وابن زبیر ودفن حجر
بحجر وغیر ذلک قص ذکر قرامطه وبودن حجر بهجر وقتل اهل مکه وذکر عزی وخاید ونصب حضرت صاحب حجر را ودستاید
ابن هشام دعته ابن قولویه را بحد مثل آنحضرت وعالم ذر ومعراج ومعاد وبرزخ ووجود جن وملک ومعارضهٔ حضرت امیر
با عمر تضب رفع قلم در عید غدیر ونهم ربیع الاول واغراء بقبیح وحب علی حسنه وفضیلت ... زوجه واماکن متبرکه ودعاء
پیغمبر واختیار خلق وانتحال خمر ... لغزی از قبیل جبر ومقابله ذکط استخراج عدد مضمر ذله احوال عوج وبید ومادر
وطوفان نوح وتوهم قاموس وغیر ذلک ذمد اسعاء مادر پیغمبر ومدح ید را آنحضرت وابوذر وقبور آنها ذمز فرق میان
قابلیت واستعداد ضلم کتاب حدیقة الشیعه از ملا احمد اردبیلی است چنانکه تهذیب ... از شیخ طوسی است وذکر مرزا
مخدوم وصوفیه ومتصوفه غعو ترق معانی عجوزه هفتاد وهفت غعقد ذکر عایشه وخواهرش وسالم مولی ابی حذیفه
ومالک صحاح سته وزوجات پیغمبر وسهله ویحیی بن سعید وابو موسی وابن مسعود وعمر بن خطاب وابن عمر وابن عباس وابن مسیب
وغیره غعفک عباس وعقیل غعقد بعضی از احوال چهارده معصوم ومناسبها اسم ابو طالب وابو هیم ودامادهای پیغمبر غعقسا
حال ملا جامی وابو یزید وملاقات سید مرتضی با غزالی وابن حاجب با خواجه وطعن سنیان باختراع تشیع وحکم ناصبی وفقهای اربعه
وصحاح سته وشیخ عبد القادر وسکونی وسهل بن زیاد وابن سینا ومیر مرتضی رازی وفتح بغداد بدست هلاکو وسلاطین
صفویه وملا محسن کاشی ومحمد بن مذاهب ... وذکر جمعی از رواة که اهل منبر بر ایشان طعن زده اند بتشیع
یا رفض وتصریح ایشان بتسنن بعضی از رواة خود وشان غعقیج ذکر ملا عبد الله هاتفی همشیره زادهٔ ملا جامی وشاه
اسمعیل صفوی وسید نعمة الله ولی وابو عبد الله یافعی وشیخ عبد القادر گیلانی وشیخ صفی اردبیلی وشیخ زاهد گیلانی
وشیخ محمد بن شیخ زاهد وخاقانی حاشیه غعفعج ... غعفعز وحاشیه غعقعز توام بودن عبد الشمس وهاشم
شنط وشتز مدح هاشم ومدفنش ومنشا عداوت بنی امیه با بنی هاشم وذکر اسد جد مادری حضرت امیر وعبد المطلب
ومعنی الجبنات للجبنین ... عشره مبشره وفقهای اربعه سنه سعد وقاص وعبد الله بن مغفل و...

صاحب فا مونس د راخبار موضوعه عقفه مدح عایشه و عمر و بنی ارفده و اصحاب زکله و تعشق و لواطه و ابنه و ذم یحیی بن اکثم و
موسی و مدح ایشان شیطان او مناظره او با پور عمران و وعده شفاعت ابن ملجم از امیر مؤمنان عقفع مجربات شیخ رئیس
از قبیل مناظر و غیرها تنبیه محاکمه میان دو فتوی از معاصرین و جواز ردع باطل بباطل عقصب کتاب الطهاره و ما
یتبعه من احکام الاوانی و النجاسات اب متغیر بط مراد از تغیر مرطط عدم انفعال بمجرد احتمال که وخکو انفعال
قلیل که ورند تحدید درهم و دینار صو و قصح مقدار درهم بغلی طسو و ذل رطل و مد و صاع و کر آب بودن صق
اقسام ابها نظر بملاقات نجاسات دح اب قلیل که دران صید مرده ببیند در باحکم جاری متغیر دم تطهیر جاری دما مراد
باب حمام و اجرای حکم ان در غیر دمب تطهیر راکد دنب عدم انفعال بملاقات دنر و خسد رسیدن اب لوع بجا
ظح تعدد دنج بتعدد نجاست رنو لغز مایع و مانح ضح عدم انفعال چشمه کو بملاقات خسم ملاقات متنجس بنجس
خل حکم انائین مشتبهین دنر حکم مضاف و جواز استعمال هر ابی غیر مغصوب حدیث ابی لولو در دما الورد رخ عد
انفعال کثیر در حیاض و عدم انفعال قلیل در حال استنجا و تطهیر و کر ابن جنید و اسکافی و قطب و ندکم و عدم طهارت بول
بغراب و طهارت غایط بان دسط غساله نجاست رنظ و خیر و خنو غساله غسل دست غساله استنجا حکب و بلاقید
خاتمه در کتاب شرایع عفس تطهیر حوالی نجس با عدم سرایت نجاست خب تطهیر باب مغصوب خنج تطهیر باب هر و کار بو طهارت م
خیا تطهیر زمین و اب متغیر بباران حکج بباران برجسته از نجس تطهیر خکد تطهیر سفال نجس خکه تطهیر زمین و تیر یا و کفو
خما تطهیر زمین و بخوان باب قلیل خلب و لما تطهیر بد و کفش خمج تطهیر ریمان خمد تطهیر رخت خمه تطهیر تنور قبح
تطهیر زیتون قبط تطهیر متنجس جوب قکط تطهیر برنج و گندم خعب تطهیر برنج نشسته مشبح استنجا از غایط متعدی خلن استنجا از
بول و غایط خکا اعتماد بر تطهیر غیر خمز تطهیر ظروف خنج تطهیر از ولوغ کلب و خوک و مردن موش و نجاست شراب خنط حکم ظرف
سر تنگ که ولوغ در ان شود ظم نح اب نجس و رسیدن نجاست بیخ خکز رسیدن رطوبت نجاست بچیزی خکح تطهیر زمین بشمس خلج
ملا و نقره نجس که اب شوند و تطهیر آتش خمط عدم حکم بطهارت و تنجس مشکوک الطهاره خکط حصول طهارت با تصال موضع
خلا اتصال بنجاست برطوبت مثل برف و کل ظمب علم تنجس بواطن خلد طهارت بواطن بزوال عین نجاست و عدم سرایت
نجس ان بملاقی ان در ان خله طهارت متنجس بنجاست بالمنه بزوال عین نجاست و ان عدم سرایت بملاقی ان خلو عدم تنجس بواطن
بدون تغیر خلن طهارت بواطن بزوال عین هر چند بغیر اب باشد خلح تطهیر دست بعد از تطهیر غیر بان غیر لازم خس چون بعد
از تطهیر از خبث و حدث شک کند در صحت ان بنا بر صحت گذارد و تطهیر بدن با رخت از برای ما یشترط فیه الطهاره در حال امکان
از واجبات است الا ما استثنی دبا وجوب تطهیر لنفسه و لغیره دسط عدم وجوب تنبیه غافل و جاهل بنجاست و عدم وجوب
قبول قول مدعی ان مگر در چند جا نز و عایشرط که ذو الید متهم نباشد مظنون الصدق باشد حاشیه فز ثبوت حق تطهیر
شرب دو مباملو که مگر با ظهور کراهت تا لک عط اصالت طهارت اشیا تا علم بنجاست انها بهم رسد فیا طهارت کافر و دو شکر و
مایعات و ظروف و دخوت هر چند کار کفار باشد اگر چه مستعمل نیز باشد یا کافر ریسمان ان رخت ریشته یا از ریافته یا دوخته
یا مایع را در ظروف خود از خانه خود بیرون اورده باشد مگر انکه علم بنجاست انها بهم رسد غا و تکد خمط طهارت قند
اروس و مربیات و امثال انها از ماکولات و ملبوسات کفار و هم چنین پوست بلغار در ته لمیکه از مسلم گرفته باشد تا علم بنجاست انها
بهم رسد تکد مراد از علم معتبر در حکم نجاست غا و دبا و ظما طهارت هر مسلم مگر ناصبی کز و ظلب طهارت مظهر اسلام
هر چند متهم باشد بعدم اعتقاد بعبادات لب مراد از مسلم و شیعه و ناصبی تکا معنی ناصبی و ذم وسواسی تکد
طهارت مواضع حمام از در و دیوار و زمین و امثال انها عا طهارت شیر هر چند از دختر باشد مسد
شیر دختر و ان من ظلو نجاست کافر و طهارت نکش تا علم بنجاست ان بهم رسد بعلم عقلی یا شرعی نه عادی و عرفی بنحو سابق
یج نجاست مرتد قسط نجاست کفار و لزوم تطهیر انچه را قبل از اسلام نجس کرده اند دص حکم مخالفین رقسط نجاست
خون و بول حتی از پیغمبر رعه طهارت الت نجاره خارج لذلک بدون تلطخ هر چند بعد از ان خون براید نضج عرق جنابت
حرام و شتر جلاله نج طهارت سائر خول ابی تسط نجاست میته و فضله موش اجماعا و هم چنین زنده ان نزد بعضی تع
نجاست فضله حرام گوشت و مرده ذی نفس تسط حکم خون زیر ناخن مثلا خبح حکم پوست ریزه اطراف زخم و ناخن
خسو بول و سرگین دواب خسح سرگین شیر و مرغان حرام گوشت خسط فضله پرستوک خعم بخ موکه از بدن براید
حکم مود در خلط کوزه و خشت پخته از گل نجس خما عدم سرایت نجاست میته بپوست خعج کرد زمین نجس طهارت زراع کلسات و ظرم
الوده بمایعات ظلو رسیدن شیره قبل از تثلیث برخت علمه ان ظنز تنجس متنجس عکا با نجاست داخل مسجد

و وضو معصوم شدن خیز طهارت از حدث بظن دخول وقت عج معنی نیت در طهارات و غیرها فته لزوم نیت استباحه در
وضو و اکتفا بر نیت قربت در طهارات کط در نیت عبرت بمعنی است نه بعبارت نه نیت وجوب در طهارت سهو نشطیح
اشتراط وضو و غسل بتاثیرات راعضا کح فایده مسواک قلط وضو و غسل باب مغصوب و تیمم بخاک مغصوب قلح
و مسئله وضو باب غصبی و شرب ان خو وضو و غسل در زمین یا کفش یا ظرف غصبی خن و هم چنین از ظرف طلا و نقره
خط حکم طهارات از حدث در مکان مغصوب دعز شستن یا لا تراز دستگاه در وضو ظمط واجبات وضو
و کیفیت ان خنا احتیاط در مسح باب و برابی که شستن رو بموی سر رسد حا شیه خنا استحباب غسله ثانیه
در وضو رفا موالات در وضو تصط وضو با رطوبت اعضا خید مسح با جریان خیه تخلیل مو در وضو خیو نجاست
مواضع طهارت خیط اگر تطهیر انها فراموش شود خمب بعد از طهارت هر گاه ان مواضع را نجس ببیند خسا وقوع طهارت بر
خلاف تقیه یا ظن ضرر در ان شیا بطلان طهارت با ظن ضرر سصو کیفیت اجرای اب در طهارت ظلط مردن خون در
زیر اعضا طهارت ظن حرکت ناخنها ظنا کیفیت غسل ترتیبی نج کیفیت غسل ارتماسی خد غسل واجب زیر
نماز سنت و بالعکس خه حدث اصغر در اثنا غسل خو الحمام یوم و نوم لا و الطیب یوم و یوم لا تکه تداخل غسل
حیض و جنابت بز تداخل اغسال رعو تداخل و ضوات تهرا و جواز اکتفا بیکی اجماعا و نیت ان با اشکال در بعض صور
و جواز تداخل اغسال و تهر تیب و منع از ان و هر گاه متعدد بعمل اید با استدلال بر این مرام بقدر مقتضی مقام حاشیه
بز محل جبیره خح عدول تیمم با امکان جبیره خا جبیره با تیمم شیو حکم جبیره قیز اشتراط تیمم بتعدد رمایه قمط و حاشیه
و جوب سعی مرد و زن بتحصیل غسل و وضو بتحصیل اب دیلک و همچنین از برای کم کردن در حال احتیاج و بطلان تیمم با امکان
استعمال اب نسبت بنماز و روزه حاشیه حج عمل استحاضه کردن عبادت کند حاشیه نو جواز جماع مرد با علم
بتعذر اغتسال زن و جواز تیمم بتعذر غسل حج جواز تیمم با امتناع غسل هر چند که قبل از جنابت داند قمه حاشیه حج
عدم وجوب غسل بدخول کمتر از حشفه که عدم تحقق دخول بوضع ذکر بر فرج یح او قبل الرجل علی الخنثی و الخنثی الانثی و دبر
دبر تب خروج منی مرد از فرج زن سبح عدم وجوب غسل با شک در منویت خارج و علامات منی در صورت اشتباه قب الغاز توضا
و لمس ظهر نعله و اتکاء الرجل و تمایقد فیه التعبان و اینیه الطواف فی الربیع و الغسل علی من امنی و غسل فرد و غسل فاسد رای
رو صار یستباح ما الضرر قمط احتلام و حبس منی شیر غسل بوطی در بر شبح سماع قول زن در حیض و جود و عدما با عدم معارض
یا ظهور کذب و هم چنین در دیدن بیش یاس و سن من تحیض و تیسیر و نبطیه فقه و رباحد اکثر حیض و نفاس نو حد نفاس قمر
حکم لکه دیدن بعد از عادت حیض بر مساوات حیض با نفاس در غیر حد اقل ضعو سبب تکلیف زنان با نقصان عقل در نمر
شاگی بخلاف مردان بحد بلوغ سنی در ایشان عقص غسل توبه از کفر و فسق رس غسل توبه قکب غسل جمعه و مس
میت دسط غسل شارب الخمر ظح صحت غسل و عبادات زانی قبل از توبه یح جنابت در مسجد بن حرامین و حده
مسجد بن رلنر جواز تیمم در اول وقت رلو اعتماد بر غیر در طلب اب خند شرط تیمم و تاخیر ان تا اخر وقت
خنه کیفیت تیمم خنج تیمم بسنگ و اجر و غبار ظسنر دفع حدث از برای مس خط قران بر نیت وجوب
بر تقدیر وجوب غقلو سبب موت حیوانات ظکا شرط شهادت دادن شنح واجبات تجهیز کفایی است ربا
و شصد تجهیز توامین مختلفین بضمین شنط غاسل خنثی و طفل سه ساله شنح غسل مجهول الرجولیه و الانوثیه
فیب و شصر غسل طفل ستح تجهیز مجهول الاسلام و التشیع قنر تغسیل غیر محرم و ماثل قیح تغسیل از وراء
ثیاب قید غسل اب سدر شعد غسل میت با جرت یا تبرع شعح زان یح شعج تکفین از وجوه بر شفد
علت غسل میت و غسل مس میت غعمز لعز الاعلی للاعلی تمح نماز بر طفل کمتر از شش ساله ظقب وقت تلقین
نماز فا ردن بعد از شرب خمر تا چهل روز بدون توبه غعقح حرمت دفن در مغصوب رعب نبش قبر رج و
شعط و ظعح و غعقسط زیارت میت منتقله در مدفن اخر یا اول و نقل بعد از دفن بمشاهد مشرفه ظعح نقل بمشاهد قبل از دفن
بدح مجاورت غیلد ترجیح دفن در نجف بر غیر ان ظفح استیجار عبادات از برای اموات دله خواندن قران بر سر قبر
شعر دفن میتی در قبر دیگری غعقسط وقت سؤال قبر و فشار ان در هوا و اکل و شرب اموات ظف زراعت قبرستان
و حکم اجر و سنگ ان غقیا خرج ایام تعزیت رلح استثنا ایام تعزیت بدخول خانه و استعمال فروش و ظروف میت عقص
کتاب الصلوة و ما یناسبها من الدعا و التلاوات نماز از واجبات عینیه است ربا
عدم معذوریت جاهل مگر در چند جا و حکم جاهل بنجاست رخت و بدن و موضع پیشانی و ظن نجاست و اعتقاد

در تطهیر بو غیره و اشتراط نماز بطهارت از حدث مطه و از خبث در حال علم و اختیار در واب خاک طهارت و بعلم بنده کینه جلد بمشاهده
یا شهادت معتبره یا اخذ از مسلم یا از مجهول در دار اسلام بشرط عدم علم بخلاف و مراد از بلاد اسلام و حکم جهل بطهارت و
غصبیت و تذکیه و علم بانها در اثناء و بعد از فراغ و نشار طوبت مغصوبه در نماز و حکم لباس حریر محض و مخلوط و حد خلط
و تکمه طلا و مند چاقشور و سجاف و قیطان و تکمه حریر و دوختن با بریشم و امثال صحت در غیر پوست قلے دوختن رخت با بریشم
قلے و ظسا ما لا تتم از ابریشم ظسا نماز در زینت از طلا قلے و جعه نماز در انگشتر طلا و لباس طلائی و مطلا
و با طلاء قلے و خعز نماز در زینت نقره خعد زینت بشیئی مطلا و نقره ظسب نماز در ساتر ظهر
قدم بدون ساق ذرن نماز در لباس الوده بشراب خعج اشتباه لباس طاهر بنجس ضلو نماز در لباس مغصوب
قلے و دج و دعب و دعز و رفر و شنب عورت نماز زن و مرد ظنط نماز باجزاء غیر ماکول اللحم رفد
انم فی طلاق غیر ماکول بغیر انسان غقا التحاف صما ظنو توشح ظنز کیفیت ان ظنح استحباب ردا غاعا و پوشیدن
ناردا غب تحت الحنک ظس نماز در مکان مغصوب قلے و خ نماز در خانه مشترک ظسح نماز در خانه که
شراب در ان باشد خعط نماز در دود و غبار شص امر بنماز در مسجد و استحباب تلاوت و ذکر و هر چند مکلا
قران مم دیگر را بشنوند غامدح بعضی از مساجد و عمارت مسجد کوفه و ظهور محراب حضرت امیر علیه السلام ثلا نماز در
ایجر و برابر نماز زن دلال وکیل و مدعی وکالت و ولایت کوفه بدون توقف بر اثبات با قسم مالم یثبت کذب بر ریا نماز در حال
سکر و عدم قبول نماز شارب خمر تا چهل روز غقبح نماز با حبس بول نمط حکم سلس البول در نماز شکم شروط نماز در حال
علم و اختیار یا مطلقا قلے طریق معرفت زوال و معنی قدم در اوقات و هو قلعی در چند ساعت میشود و خط نصف النهار
زلم و فی و عرض اصنفها و بروج فلک ظسح شاخص و طول انسان خمد و ضسح تحدید ذراع و اصبع بغنج
و ذمد تحدید شبر و قدم ذمد استعلام ساعت بطلوع و غروب ماه و مراد از ساعات در اینجا و در قدم ظعمه اخر
وقت نماز جمعه ظسح اخر وقت عشا خف وقت نماز شب لهی از نماز مستحب اول وقت و قضا در عید بین بعد از نماز صبح
تا ظهر تظ بیدار کردن از برای نماز عمه عمل بظن در قبله خفب کیفیت استخراج قبله بدائره هندیه و تعیین
قبله اکثر شهرها تکط مخالف قبور ائمه عراق و بعضی از مواضع مشهوره با قواعد هیئت ثلا اعتماد بر غیر در قبله خجح
رجوع بغیر دان با امکان رجوع بقاعده خفد رجوع بستاره غیر جدی در قبله خفه کیفیت استقبال در سواری و راه رفتن خفی
کیفیت اذان و اقامه ذو جمع میان دو نماز بیک اذان ذیا اذان و اقامه از برای نماز قضاء کز اذان ثانی روز جمعه ظنب
توقف نماز بر اجتهاد در مسائل یا اخذ از شخص قابل یا عمل باحتیاط در حال تعذر انها رعد و رفو نماز موافق تقیه
کز نماز مخالف تقیه شیا نیت نماز کز در نیت عزت بتلفظ مغیرات نیر بلسان و لفظ نا و مر تدقیق متاخرین در ان
و وسوسه مطیع شیطان نشط مخرج همزه و ها و لام و وجوب تلفظ همزه ثانیه لفظ الله و بطلان نماز بترک و ثبوت همزه اولی
ان در نداء و تفخیم لام وجوبا و ندبا در صورت انفتاح یا انضمام ما قبل ان و ترقیق ان در حال انکسار ما قبل و تفخیم لام صلوة و
طلاق علی الخلاف حاشیه دیباچه حکم زیاد در عبادت لاو ظنیه رکنیت قیام و اقسام ان ظنیه تا نستبه با قدرت بر
قیام نمط خم شدن بعد از تکبیر احرام ظند معنی الله اکبر شمط تعیین سوره بعد از حمد و عدول بعد از تجاوز از نصف منضا
عدول از سوره بسوره ذیو توقف نماز بر صحت قرائت با امکان می و یاد رعد و رفو شفز و نشب و خصد
و ذو معذوریت کسیکه مخرج حرفی نداند و ابدال ان و صعوبت حرف ضاد خصوصا بر عجمان و تغیر معنی حرف بتغیر مخرج ان
ذو قرائت ناس بکسر ثیب احتمالات کلمه الحمد نظر باحتمالات لام وحمد غقص وجوب جهر و اخفات در مواضع معهوده
بنحو معهود قلے جهر در بسم الله ذید صحت قرائت باسماع قرائت دیگری و نماز جهری دو نفر نزد هم دیگر و وجوب استماع
ماموم قرائت امام خود را در جهریه و دیگر جواز جهر در نمازهای مستحب و استحباب ان در لیله غاعا جهر در نماز جمعه ظهر
جمعه دیح تشدید در خواندن و نوشتن مالک و ملک نوشتن و رسم الخط غقبلے فصل همزه و وصل در نقل کلام غیر
و نفس ما لکتا و تعظیمها بنحو منه غقس تسبیحات اربع و استغفار در دو رکعت اخر ذکب سجده بر سنگ و اجر ظنز بودن
مهر موضوع در مسجد بمسجد دیگر ظسه عدم وجوب وضع مسجد بر جبهه در اثناء غز اخذ المنهاک کربلا یا اب زمزم یا قرائت
یا غیر انها ظسد استحباب قنوت مطلقا ذکو قنوت بغیر عربی عن متم یا الد وحده و فتح در عید در تشهد با الملل و منطلسه
مانند لحن در قرائت هر چند که از جهل باشد و در مستحبات تشهد و الاسماء الحسنی کلها لله بخیر الاسماء و کلها هو چنانکه اکثر
عوام میگویند و کیفیت نوافل بو شیر و جرکال الذو نقل اقوال در نماز جمعه در زمان غیبت تو احتیاط بجمع میان ظهر و جمعه

برهنت و وجوب تمار اشتراط اجتهاد و قدرت بر انشاء خطبه در امام جمعه ذلز عدالت معتبره در امام جمعه و جماعت و شاهد خفط
طریق معرفت عدالت و تقدیم امام اصلی در امامت نشط خلف وعده قادح در عدالت نیست یا نه غج اقتدا بکسی بشهادت
عادل یا فتوای مجتهد ظصح جواز اخذ وجوه بر از برای امام جماعت یا استحقاق غن نماز جمعه مسافر ظعا اقتدا بمخالفین
در حکم جمعه بحرمت و وجوب بعهد تکرد در غیر جمعه ظفر کمیت و کیفیت قنوت نماز جمعه ظ حکم نماز عید در حالت غیبت
ند عدم وجوب جماعت مکرد در جمعه و عید غا کیفیت نماز جماعت خصو امامت فاسق عادل نزد ماموم ذکر خوشحال
شدن امام بکثرت مامومین ذکو عدم وجوب تعیین امام بنام ظصه اقتدا با امام حاضر یا بز ید حال انکه غیر و است ظفد
اقتدا بدو امام در یک نماز ضصد تجدید ماموم تکبیر احرام را بتجدید امام ذکح ترک قنوت از برای درک رکوع امام ذکو
ادراک امام راکعا ظصر فصل میان امام و ماموم بمثل دیوار یا مشاهده بعض دیگر ظص در دو رکعت اخر با امکان ظصا
مقدار فاصله امام و ماموم و صفوف ظفط معنی تجدیدات ثلثه در فصل ظصو تکبیر منفرد لاحق قبل از سابق ظصح تمام شدن
پیش رو ماموم ظصط تفاوت امام از ماموم غ در صورت جمع میان ظهر و جمعه و قصر و اتمام هر یک را بجماعت کذاردن غد
اعاده ماموم بجماعت ظفح وجوب قرائت مسبوق و قیام مسبوق قبل از سلام امام و انفراد در اثنا ظصب کیفیت
نماز ایات ذسح ثبوت ایت بشهادت ظعج حصول ایت در حال حیض و نفاس ظعد نماز زلزله همیشه ادا است و واجب بر
حایض و نفسا است بعد از زوال عذر قکب مسبوقیت ماموم در نماز ایات ظفو صحت نماز معذور بمرض بشرایط قکط
صحت نماز بتیمم صحیح ج سلام بر مصلی شساد سلام در نماز سا و ذکد و ذ نو اشکال در صحت نماز با عدم رد حاشیه
سا حدیث ه کفتن مریض حاشیه دیباچه جواز نماز بر میت با حدث کج عدم اشتراط ان بطهارت از حدث و خبث کج
و ظعو مبطلات دیکر از تکلم و استدبار قبله عمدا در اثناء نماز میت ظعو تکرار نماز بر میت ن نماز جماعت فرادی بر میت
ذلو وجوب نیت بر ماموم نخ و شصد در نیت تذکیر و تانیث لفظ غیر لازم و اطلاق میت بر زن و لفظ حایض نا
در نماز بر زن منزول بر کفتن مت کیفیت نماز وحشت و وقت ان شعب ذمح بطلان نماز وحشت بر نیت کفتن پول
بدون استیجار و همچنین سایر عبادات شعب صحت نماز جماعت در نماز وحشت در صورت استیجار شصه استیجار نماز و روزه
قضا از برای میت کیفیت ان شط و غنر اجیر شدن شهید ثانی از برای نماز میت غنر فرق میان ماموم جواب سلام در نماز
و غیر نماز و سلام زن و مرد بر مرده و زنده غقسو کیفیت نماز نافله و کذاردن ان در سواری و راه رفتن ذیب نافله پیاده در
حضر غح تاخیر نافله روز جمعه ذلز شک در عدد رکعات نافله ذکا نماز جامه نو ذمط صلوة اوابین ضن کد نماز شب
ان کر جهل مومن در ان و قنوت غیر عربی غی نماز غفیله و وصیت غبر نماز زیارات بعیده قبلست یا بعد ثنم نماز زیارت
عاشور لچند رکعت است شو نافله با وجود قضا واجب ذنج نماز کفاره نمازهای قضا خصح نمازی که بسوره خاص وارد
شده تغییر میتوان داد ذمو نماز سنت بجماعت شصم عدم وجوب اعاده نماز صحیح ج و کز عدم وجوب قضای نماز صحیح
کز و قط وجوب اعاده نماز واجب با نفل خصد استحباب قضای نوافل ل عدم وسعت عمر از برای قضا و میت با تسابت
در ان شفز قضای عبادات نمیتوان بعد از ایمان ذح قضا و لد اکبر عبادات پدر را ذط تاویل حدیثی که وارد شده در کفاره
نمازهای قضا خصح کیفیت اداء قضا کز و خصح و ذی وجوب قصر در سفر با شرایط قلے از شروط حلیت سفر است
ذصط سفر شکار ذصح قصر در سفر شکار خود غغفز سفر بتکلیف جابر ظعب از شروط مسافت شمح عرض و طول
بلاد تکط حد و سنخ و میل نکط و نغج تحدید ذرع و اصبع و شعیره و شعر نغج طریق استعلام مسافت ما بین البلدین صب
مسافت بعد اکثر بلاد از همدیگر ثل کثرا زمسافت ذلب مسافت چهار و نیم و خروج از محل اقامه بدون قصد مسافت
شفح حکم حد ترخص شعب سیئد مسافر بحد ترخص در رجوع ذلد نماز مسافر در ملک خود ت استیطان ستة اشهر
ذنج حکم اماکن اربعه و سایر مشاهد مشرفه ذلا اشتراط صحت صلوة بدانستن شکیات هر چند شک نکند و احکام خلل در
نماز از امور لازمه داخله و خارجه و رکن و غیر رکن و فعل و ترک و اخلال بعلم و عمد و سهو و معنی علم و ظن و شک و وهم و شک
در افعال و اقوال و رکعات و غیرها نسبت بمنفرد و ماموم و امام در یومیه و غیرها بتفصیل و تطویل قلے رعاف در نماز
ذل شک در عدد رکعات و صور مبطله و غیر مبطله ان و اعمال شک از نماز احتیاط و سجده سهو و محل و کیفیتها نها قمر وجه
شک میان دو و هشت و حکم ضعف حکم کثیر الشک و السهو و مراد از انها قمر و قلے عروض شک مبطل مبطلست یا نه عروض
یا بعد از تروی و اختصاص غیر مبطل بنماز چهار رکعتی قمر عدم عبرت بشک بعد از سلام و بعد از تجاوز از محل و هم چنین در
اداء بعد از خروج وقت ریا سهو در کلمه از سوره ید کذشتن از مشکوک فیه از محل نکذشته دس ظن غالب بخلل در

دکی هرچند بعد از نماز باشد دسب عماد بر انکشتر و بخوان در حین ادای کعات ضبکج عمل بشیکات اخوند مجلسی ره رفوعمل نجلای
اخوند سبزواری دنج اغاث تارک الصلوة از درویشان وغیرهم تکو معنی تارک الصلوة شفو الغاز التی علی الغدرة وعلی
الخلاف وعلی شماله وعلی الکراع وعلی راس الکلب غاشیر نار زه وعلیه صوم وحمل جور او صلی وحامل الفرزة وحمل الدارس
وامثال ثوبر بجوویوم مقنع ومن فی یده وقف ومن تحته باد بیر وانهم للثور الاجم وید خل الفقر فی صلوة الشاهد غسیح لغز
صحت صلوة ماموم با بطلان نماز امام شلج تعقیب ز برای نماز واجب سنت عیا دعا ومدح ظالم وفاسق وسلطان
عیب نفع وضرر لعن وصلوة شکج لغز لا تصلوا علی النبی قصو معنی حدیثی که هرگاه کسی فلان کار کند مردم او را
لعن کنند ذما لغز بطلان نماز زنی بدخول مردی یاوقعه معنی تفکر ساعة ذمب معنی ذاکر بن الله کثیرا ذمه
تفکر در معنی قران ودعا ذج اشکال در نصب مقرو مقام با وجود نهادن دعاء کمیل حسب عقنز تذکیر کان در ان عقنر
سبب علم تاثیر اسیر ودعا دن یکی از انواع استخاره ذنب عبرت در استخاره بامر و نهی عظ فضیلت روز جمعه و عید غدیر و نهم
ربیع الاول ودفع اشکال از حدیث رفع قلم در ان دو روز خسر اية الکرسی از برای حفظ ودعای تب ذو ایة الکرسی تا خالدون
شعب بعضی از منظوما از برای دفع ورفع اذیتها وازارها تیز غلط قران را کفتن وساختن غقلو نماز سجود از برای غیر
خدا پس اشکال میشود در کورنش بجهها عقصب کتاب الزکوة والخمس والصوم والاعتکاف والکفارات
زکوة وخمس از واجبات عینیه اند ربا بطلان دادن انها قبل از وجوب توقف انها بر نیت وعدم وجوب اعلام مستحق صمر
عدم تملک مستحق مگر بعد از قبض ضمر وشم عدم حصول برائت ذمه بمجرد حواله سشم فروختن مستحق انها را قبل
از قبض وصحت قبض مستحق با وکیل یا ولی وطمر غلات که زکوة در انها واجبست یا سنت وشروط ان وزکوة مقدار زکوة
انها وحد نصاب در انها صوق نصاب اول برای این عصر قط نصاب مشتمل بر نو ماده ذسد اغنبا نصاب سهم فریک
از شرکاء علیحده قو زکوة در مال صغیر غلج مونه مستثناة از غلات ذي سو زکوة ملک موجو و ثمار مبتعر ذسج تادیة
الزکوة بعد از چند سال چون زکوة دهد ذسه عدم احتساب باج از زکوة ذسط احتساب دین از زکوة صمر ذع احتساب
دین از خمس ذعط کوفتن کاسب باقی خرج از انها قعط صرف زکوة در بناء مسجد وحمام رعج در تعمیر مسجد وپل ذعب در
دادن بوارث مستحق از برای تکفین شعد مستحق زکوة وجواز دادن بهر تکو چون بهر اگیرند چه کنند تکظ لغز الفقیر والمسکین
تمط الغاز الزکوة فی مائة مصابیح عشر خنا جو ان سبع لتاعی مجتمعة ویستحق جملة الاوزار عقد لغز زکوة بمستحق داده مجزی
نیست وجوب ثانیا با وجود هکذ بجز بست شلد کسبها که خمس دارد غلط خمس در جرم لازمست ذصا خمس در ربح در تفاوت
پول شبد خمس در مهر دایم ومتعه ذفو خمس در نتاج حیوان ذفح خمس در زیاد شدن قیمت ملک ذفط خمس در اجرت
عبادات غلد خمس در وظیفه غله فرق میان صدقه ووظیفه غلز خمس در انعام حکام نیست شیمر خمس در میراث شکب
ذفی خمس در هبه ذفج تخمیس شرکاء بمال غیر مخمس تمب مستاجر مستثنی از خمس تلج خمس بعد از نقد شدن تنخواه ذصب خمس
بعد از وضع مونا خراج معدن ذعر خمس بعد از وضع مونه سال ذفو احتساب دین از مونه دن رشکا ذص خرج
عروسی از مونه دن وشکا مال مراد از مونه ذف ودفا قول شهید در مسئله اسراف وافتاد ذنف تقسیم خمس ومصرف ان
تکب تصدیق مدعی استحقاق زکوة وخمس ربا وتکب هرگاه کذبش ظاهر شود یا بعد از دادن شک کند که بمصرف رسید یا نه
ربا ثبوت استحقاق بشهرت خالیه از معارض واشتراط عدالت شاهد در ان شم کوفتن غیر مستحق غلب بطلان حیلة شرعیه
در اداء وجوه شم مراد از مستحق خمس شسر دختر زاده فرزند جنبی است صعز مالک را میرسد که خمس را بمستحق رساند
ذقد دادن خمس بقول غیر مجتهد غلط مصرف سهم امام ذقر مصرف رد مظالم ومال مجهول المالک تکب غقع نقل
وجوه برجای دیگر ذعی ترجیح خویشان بوجوه بر خود ذعه وعنا دادن بمستحق بلد مالک یا بلد مال ذعو دادن ابتا
منافی وکسیکه از تتبع نیفزاید نام ونشان ندارد غل کیفیت دادن بیتیم ذعا خوردن مال تارک الزکوة والخمس تلج الاشتی
کتب فقهیه مستحق غم دادن بهر از وجوه تر غلج صرف وجوه برد در سفر زیارت غلو کیفیت سلوک فقرا در زندگانی غلج
زکوة وفطره سید بسید غفب حد اضطرار سید بگرفتن خمس زکوة غیر چه قدر بکیرد غلا شخصیست کامل غنی که فطره اش
بر خود واجب نه بر غیر لشکج صوم از واجبات عینیه است ربا کیفیت ثبوت هلال غیمه رویت قبل از زوال غغنیر
ثبوت رویت بمشاهده یا بشهادت وحکم تقلید در ان ودر سایر موضوعات ربا نقص شعبان وتمامیت ماه رمضان ربا
لغز هرگاه بشهادت ثبوت هرگاه ثابت شود که حاکم ومردم بان عمل کنند واگر شهود بقول خود عمل کنند مستحق تعزیر شوند غغنه
بحلق رفتن غبار ودود غیبو فرو بردن اب منغیر بچون ذمر اشتراط صوم بغسل جنابت غیر چون در شب محتاج غسل شود

وممکن نباشد صبح را بر تیمم ادراک نماید خاشیج هرگاه بعد از عادت غسل کند ببیند به خوردن روزه ماه رمضان را
بدون عذر شرعی موجب قضا وکفاره است قکب قضا صوم نفسا فی بسفر رفتن قبل از زوال غکو وبعد از ظهر یا نیت
شب غکز لغز اذا ما جاء شهر الصوم غبج الغاز للمعدودان یفطر والمعرس ان یاکل وافطر الغزاة واکل بعد ما اصبح ویاکل
یلا ومنحکث فی صومها والجدر علی ضرتها وقبل ان تتوارى لبیضاوا الصائم الکبد والطابخ غبج سن بلوغ دختر در
صوم صا تداخل صوم ذصج لجناط مجمع میان صوم وقضا نشط تکلیف افطار در صوم مستحب ذصد قضا ان غکز
تفطیر صائم ذصه خلف وعده افطار روزه دن بخبر برای افطار دهند بدیگری غبج تکلیف افطار بمثل قهوه واب عکد صوم تاجر
نماز عشا خف سفر باذر صوم الدهر ذسز کفاره نذر متعلق بضعیفت بموت شطرنج کفاره نذر متعلق قد شب برات
شب قدر است نیز شب نیمه شعبان چنانکه مشهور میان سنیان است اذم نوروز ومهرجان وعجم نزد سنیان غکج لغز بر قاتل حضرت امیر در شب
قدر مخصوص است بود وهم با عام است تشا کیفیت احیاء شب تشا وتشا اشکال در حدیث انا انزلناه وغلط عوام در انقضاء ماه
شب روز دحو الارض ثقو لغز بطلان صوم زنی بدخول مردی برا وقعر لغز وجوب افطار رمضان بدون مرض وسفر تشله اعتکاف
در مساجد خصوصا در مسجد غا شعر خواندن در رمضان وشبها و روز جمعه کاهر چند شعر حق در شان ائمه باشد غاشیر کا
طعام مساکین در کفاره بتفریق بیکی یا دو بیکی دادن عف مقدار کفاره واعطاء صغیر غفا دادن کفاره بسید غفب استیجار
صوم از برای میت غنر نصب مقرو مقام یا نهادن دعاء کمیل حسب عقنر تذکیر کان در ان عقنر کتاب الحج والعمرة
والجهاد والامر بالمعروف والنهی یا زرات حج وعمره از واجبات عینیه است ربا وجوب حج یا بو فعل نهما اصالة یا
نیابة فی استطاعت بمال دون بدن شیب بعضی از امور معتبره در استطاعت تبج حصول استطاعت با جرت عبادت
غلد استثناء کتب علمیه در استطاعت غنج حج اسلام همیشه ادا است هر چند که تاخیرش از سال استطاعت حرام است قکب
وجوب حج بر اهل جده در هر سال نشط واطلج استیجار حج قصو وغنر بطلان حج نایب در بعض صور قصو عدم اعتبار
اذن شوهر وابوین در حج واجب شیب ندای حضرت ابراهیم حج شنج وتص سبب تکرر حج تص تتوق در سفر ضنا وضب
ضج کیفیت سواری صند اسامی مکه معظمه ثقفه اشهر حرم قصج حد حرم قصج وتفو کیفیت وضع شهر مکه وحدود ان
واستحباب دخول حاج مکه از جون ثفج اصل حجر الاسود ومیلهای حرم وتنعیم وجعرانه وخانهای نفاد واضات لبن وعرفات
وبطن نمره وحده ومشعر ثقو تقدم وجود مسجد الحرام بر مسجد اقصی یعنی بیت المقدس وخلقت کربلا قبل از کعبه وعمره رجبیه واسلام
حجر وکثرت مسائل حج وسبب تکرارش وچند مرتبه کعبه بنا شده وتجدید بنا ان وذکر منسک مقام وسبب هروله در مسعی وسعی
صفا ومروه وحجاز زمزم وابو قبیس وبئر واحد وامثالها وولادت اسمعیل وطائف ورفتن بیت المعمور باسمان وحج ادم علیه السلام
ومتولی کعبه وکلید داری ودار الندوه وحجابت وسقایت ووقارت ولواء کعبه وقدر مطاف وشاذروان نض مقدار
حجر الاسود واصل ان که اکثر حجاج بمیدانند تصب نصب پیغمبر حجر را وشکستن وسیاه شدن ان نض بودن حجر هجر و
نصب حضرت امام زین العابدین وحضرت صاحب را تصب ادخال حجر اسمعیل در کعبه وجوب طواف بر دور ان ودفن ها
در حجر نض وغقصا منح مزه الدنیا وعروه الوثقی در کعبه اوقات یا عام بدخول بیت الحرام تکط حد مسجد الحرام بن دل
حج حایض ونفسا ومستحاضه بتبز تلبیات واجبه احرام نشط نقل اقوال عشره در تلبیات واجبه حاشیه نشط حکم سلس
البول در افعال حج شکما اشتباه روز عرفه وعید شبا روز اضحی شب ندارد نغج وجوب بدنه بحج وبمکانان هرگاه ان نباشد
تضب صحت طواف در انجمه وبر انچه از کسی بگیرند باد عاء ملکیت یا وکالت یا ولایت بدون توقف بر تفحص واثبات بینه وحلف
ربا قربانی در غیر منی ض ولا الخصی من الفحول ربا صوم بدل من غغط شک در افعال حج وعمره ربا کندن پر کبوتر
در حرم ولطیفه اذا طلع ربشح حکم ملتجی بحرم ثغا لغز وجوب اعاده حج اسلام با صحت اول شلو لغز الحاج یقصر او
یقتل الشجاع غفر عذر علم ذکر مسائل جهاد در من لا یحضر ومناقب نشط لغز ز جهاد ذبح وذبط لغز قتل العجو غقد
امر معروف ونهی منکر ذمج نهی از منکر بزن مس بزن وفرزند غمد بمنع غمو بعضی از شروط نهی منکر ربا امر ونهی در مسائل
خلافیه ضنه اشتراط بجوز تاثیر صلیب حکم دعوای حکام جور با همدیگر سلد قتال در غیبت امام غج نماز زیارت
بعید ثنه کیفیت زیارت عاشورا ثنو کیفیت زیارت مذکوره در زاد المعاد از برای شب نیمه شعبان غامتیا یا خاصة
بر اسمها وکیفیت استخراج سمت قبله وقبور ائمه ثنق حق هر وصی بنبی بعد از موت وزیارتشان در قبورشان وهر ملک را
نزد دیگری وهمه را نزد پیغمبر کفتن یا ولی الله واولیاء الله در جا معه ظغط در زیارت حضرت امام حسین رو بقبر بودن
غما اشکال در مو متز از اخضرت قبل از وصول وطن غمب بج سنت یا زیارت رفتن زنان غضج زیارت شهداء تکز

زیارت قبور عبد الله و امیر و هاشم **مثنا** خد و لو علم الناس ما فی زیارت شعبان **غقم کتاب التجارة و الکسب و الشفعة**
و القرض و الدین و الرهانات صیغه بغیر عربی داور به **وضمو** کفتن مکذا در صیغ با تعیین مثنا الیه هر چند
بغیر عربی باشد **ضنو** معنی انشا در صیغ عقود و ایقاعات **ضنهر** اعتبار قصد انشا در انها **دبا** معنی طفل ممیز **قصا** بطلان
معامله سفیه حد سفاهت **ع** معامله فضولی **ما و قکز** و قلو و قلز **و قعف دمو و ثلد و ثمو غقفظ** توقف معامله
فضولی با جازه **ما و غقفظ** بیع معاطاة **ضمد** اصل در معاملات صحت است **دبا و ظقه** لزوم معامله صحیح **قند**
بلفظ شرط معامله بعمل میاید **ثمز** نهی در معاملات **ظسط** بیع مکره **ما و دیح** صحت معامله با ملجا **محابا تنزح** محابات مریض
و معنی محابات **قفا** جواز معامله با ذی الید با دعاء ملکیت یا وکالت بدون مطالبه با اثبات ما لم یظهر خلافه **دبا** بطلان معامله
مغصوب **ما و شکح** غرامت بر بایع مغصوب مشتری جاهل **قسو و دیج** بطلان بیع بجهالت **ثمن ذب** معامله عینیه و ذمیه
غقفظ صحت نقل منافع عینیه بیع دون اجاره **قکو** اعتبار قبض مجلس در مجلس **فط وضم** اشتراط مباحات و صدقات و حیازات
مکر انکه بدمر باشد **صه** بطلان معامله با مال یا پول و حکم ان بعد از قبض **ثلد** شرط و بیع شرط و بعضی از احکام ان **فا و**
قکو و قکح و دضا و ثنو منافع بیع شرط در مدت خیار **فا و ظسط** اشتراط حصول نفع عادت در مدت خیار **قکو** صحت لزوم تصرفات
مشتری از بیع و اجاره و غیرهما حتی بیع در مدت خیار **قکو و ظسط** بیع بات شد بیع شرط **فتبح و قسو و دل** مسئله تصرف مشتری
در مبیع بشرط **ثلح** صحت بیع نسیه و شرط ان **ضابح** انواع بیع از تولیه و مرابحه و مواضعه **دبا** زیادتی در مکیل و موزون **ضمب**
اضافه مبیع **غنبح** خیار غبن **ما و مح** عبن **ما و ع** خیار تاخیر اقباض **مج و دج** انفصال ابتدا زمان خیار از عقد و فرق میان
مقتضای خیار مطلق و اشتراط انفصال مدت **تکو** تلف مبیع در مدت خیار **خن** تلف مبیع قبل از قبض **قکو** تلف مقبوض بسوم **خن** تلف
مبیع قبل از قبض **قکو** اقباض مبیع و اجبست مکر با شرط تاخیر و معنی قبض **تکو** عموم حرمت ربوا نسبت بمال طفل و مواضع مستثنی از ان
ثعب ربوا در معاوضه حیوانات **عنز** اشتراط قوض در بیع **ع** اشتراط عدم قدرت مشتری بر تصرفات لا نقل ببایع و استلزام بطلان
شرط عقد را **قکو** ما له حل کسبها تا حرمت ثابت شود **غعط** بعضی از مکاسب مبتدعه حرام **شنو** حرمت طمطراز سرکه و مالیه از ریشم و
امثال انها از اجازات صبا و دباغی و رقصا و غیر ذلک **غقو** مال و جهایی که حکام بجور میکیرند **غقز** حکم جوایز حکام **دعط** موسیقی نداز
غقط تاثیر سحر و چشم **غقمب** بعضی از مناظر مجوز به **ثنز** مراد از ظرف طلا و نقره **غقبح** و پیامن مال مظلوم بظالم با التماس **غقلبر**
طبابت و بیطاری و ختانی **غقف** کسب غنا و رقص **عنح و غقفح** غنا در قران و مرثیه **غقفه** دف زدن **غقفح** دف بمجلسه
عمح کتابت نان **عن** سبب خیار مجانین از غیبت **ضب** لغز در بیع **ذیه و ذکط** لغز اشتری لله **غیط** لغز و حل مسلمانی
فرزند خود را **تیط** لغز کو شوی ذاتم **تکح** معامله که نه مشتری مالک مبیع شود و نه بایع مالک ثمن **قص** صورت که مدعی بیع
بر تقدیر صدق باید ثمن نکیرد و منکر شراء بر تقدیر صدق باید قیمت بدهد **خن** لغاز بیع الکمیت و النخل باللحم و الهدی و التبنیة و العمقمة
و السفر بالتمر و عبد بامر جراح و الداعی علی الراعی و الکلب للمسلمات و دیح الشافعی و بیع الابریق علی الاصفر و بیع منقبه و الکسب بالطرق
غصب کتاب الصلح و الشرکة و القسمة و المزارعة و المساقات و المضاربة و البضاعات جواب غطاء
حق بمستحق و مصالحه با او در بعض صور **قکب** خیار غبن در صلح **لوع و عدو قضح و ثمط** صلح در مجهول ممکن الاستعلام **عد**
و قضح و قتح و ثمط و غقعو عدم توقف صلح بر سبق نزاع و اشتراط کمال مصالح **عمه** عدم انفساخ صلح الابتراضی **مح و ثلد و**
قند مصالحه با شریک **قفب** شرط مبطل صلح **قفو** صلح عاقله بر دیه **قفبح** اصالة صحت صلح **دیا** صلح باطل **ثیو** صلح بر اسقاط
حق شفعه و خیار و رجوع در عده و حق قسمت زوجیت و اسقاط مهر با اخذ شیء در طلاق یا بن شرط عدم امضا متعلق و کالت مکر بعد
از طلاق **دشط** مصالحه نفع اخروی دارد بعلاوه دنیوی **ضمط** صلح بر اجراء ماء در ملک غیر **عسد**
رجحان ترغیب حاکم شرع بر مصالحه در امور جزئیه با علم بحکم و عدم اظهار ان **غقعو** بطلان شرکت جنسیه متعارف
تجار **مسه و سو** صورت صحیحه شرکت جنسیه و تفاسیر شریک **سو** قبول قول شریک در ضرر و تلف برا که امین است
تا خیانتش ثابت شود به بینه یا اقرار خائن **سو و ىكز** صحت اشتراط تفاوت در ربح نه خسران **صی** ظهور
مستحق بعد از قسمت و تصرف **قینه** تصرف در مشترک بدون اذن شریک **قنح و عنح و غنط** خیار غبن
در قسمت و حد غبن فاحش **قسا** بطلان هم بخشی متعارف لوار **قسنر** اجرة المثل شریک و شرکت با قرض
قفب قیمت جبریه **قفه و عنب** مسئله از شرکت **قصنر** جواز قسمت ترکه از برای عاملین بموت
مورث هر چند که نزد حاکم بثبوت نرسیده باشد **دیا** خیار فسخ شریک **دلد** انفساخ قسمت بتقابل و لخصاصر
شریک بمحله تا ثابت نخود در بعض صور **دسط** قسمت وقف **شکو** شرکت قهریه **لسن** بطلان معامله با شریک

بمال الشرکة **خمو** قیمت حضرت امیر هشت درهم را بر هشت قرض **غقمعو** قیمت مفقود شده بر نصف دیه
و دفع بدون کرم **عقعز** حل کوشوارهای از لعل و مروارید و زر **ثکح** قیمت بیست دینار بر بیست
حیوان مختلف القیمه **ذیه** لغز قیمت چهل درهم بر چهل نفر مختلف الاجرة و تقسیم ده من شیره میان دو
نفر که یکی سه کرد و یکی هفت و تقسیم کوسفند و خوک و علف برهو کذشتن بواب خاشیه **ذیط** لغز اذا کان
رطل واحد **دعد** در دکان چهار و زهندوی پنج **صلد** مخرج کسور تسعه **غقفر** اصالة صحت شرکت
و قسمت **دیا** بطلان مغارسه و ثبوت اجرة المثل در ان و کیفیت ارش غرس **تعد** اصالة صحت مزارعه و مساقات
دیا در مضاربه خسران بر مالک و نفع است بر عامل **صنز** اشتراط مضاربه با نکه طلا و نقره مسکوکین باشد
بسکه معامله باشد و بطلان حیله متعارفه تجار و بطلان معامله بمال المضاربه با مالک **خمو** جنس بقیمت
ما بر نمیشود **مط و سه** اصالة صحت مضاربه **دیا کتاب الاجارة و الاعارة و الجعالة**
و السبق و الرمایة و الودیعة و الضمان و الحوالة و الکفالة و الوکالات تصرف
در عاریه زیاده بر متعارف **ضنبح** اعاره مبیع بشرط در مدت خیار **ظسط** تعریف اجاره و بطلان اجاره متعلقه بمال
باغ انکور چنانکه متعارفست مکر اجاره زن برای شیر و چاه برای آب و اجاره دایه برای حضانت و نحوهما و حکم تحصیلت
کوسفند از برای شیر و کیفیت اجاره اب و اشتراط امکان حصول نفع در ایام اجاره **قکو** اجاره فضولی **قکد** اشتراط معلومیت
وجه اجاره و ثبوت اجرة المثل در اجاره باطله **قنر** اجاره مجهول المالک **شنب** استیجار عبادات و بخوان برای میت
شسط و شع و شعب شعح و غنز قرائت و کتابت باجاره **عقلح** انفساخ اجاره **شکز و شکح** خیار
فسخ صغیر مدت بعد از کمال **داشن** اجاره مبیع بشرط در مدت خیار **فا و ظسط** اجرت بر احوال صیغه عقود و ایقاعات
فه استیجار از برای وضو و غسل و تیمم در دن در حال ضرورت **خنا** اجرت بر تعلیم مقدمات و فقه **ضنلح**
ثبوت اجرة المثل در مغارسه **فغد** وجوب اجرة المثل در طهارت با اب یا خاک غصبی هر چند که طهارت باطل
باشد **قلح** جواز استعمال چیزی که اجاره کرده از کسی با ادعای مالکیت یا وکالت یا ولایت بدون توقف بر اثبات با حلف
ما لم یظهر خلافه و اصالة صحت عاده و اجاره و جعاله و سبق و رمایه و ودیعه و ضمان و کفاله و حواله و غیرها از عقود و ایقاعات
حتی یظهر البطلان **دبا** لغز من دخل البئر **قصط** لغز چهل نفر مختلف الاجرة که اجرة همه نیز چهل درهم شود حاشیه **دبط**
حکم اعیان متجدده مستاجر بعد از انقضای مدت **ثمب** زدن مؤدب و معلم طفل را **ضلو** تملک اجرت در اجاره
عبادات **ظعز** سهم اجیر در حفر بئر هرگاه کمتر بکند **غقعز** مسابقه در بازیها غیر منصوص مثل شاه و وزیر و دوز و
فرق انواکه بیست و چهار خوانند کویند **ضبح** مسابقه بخر به بازی و بخوان **غقلد** غرامت ضامن مادون بر مضمون عنه
قا ضمان مهر **دصد** مسئله از حواله **فله و دیه** حواله باطله **یتو و ثلط** اصالة صحت وکالت و هر معامله ما
ربیت الخلاف **دبا** توکیل مستاجر در تجدید صیغه بطلان وکالت بموت **ضنز** اجرة المثل وکیل و عدم تحمل موکل ضرر
او را **فقا و ففح** کیفیت صیغه وکیل **ضنط** کیفیت ثبوت وکالت و عدم توقف صحت عقد وکیل
بر ثبوت نسبت بموکل **ضنغا کتاب الوصیة و الاقرار و العتق و التدبیر و الکتابة و الهبة**
و الوقوف و الصدقات عدم تسلط وصی بعد از بلوغ و رشد و بطلان وصایت بر بالغ عاقل و تسلط
حاکم شرع بر مال غایب **که** اشتراط شعور در حالت وصیت **مو و مح** وصیت با عطاء مال و تزویج و
ادعاء وصی بر موصی **له** لزوم تصرفات وصی **قا و قنح و قعب** نوبت وصیت مطلقه **ضسز** عدم
توقف تصرف وصی با اذن وارث **قو** استصحاب وصیت تا عدول از ان بقول یا فعل ثابت شود **قما** وجوب
عمل بوصیت بعد از قبول و فوت **قد** مراد از ناظر و وکیل و وصایت **دلا** بعضی از احکام وصایا **دبح و شند**
اصالة وصیت **دیا** خروج وصایای متبرعه از ثلث **مد** صحت محابات مریض و خروج ان از اصل **و**
بعضی از مسائل **دله** توقف وصیت زائده بر ثلث بر امضاء وارث **مو** لزوم وصیت زائده و ثلث با امضا
ورثه و بطلان سهم غیر ممضی **سح و دع** وصیت بتنویه میان ذکور و اناث در میراث **نخ** نسیان بعضی از
مصارف وصیت **نخ** عدول در وصایا **نظ** وصیت بسهم و جزء و کثیر و قدیم **بسا** لغز در وصیت
باج **تفح** وصیت باخراج حقوق واجبه مالیه **ذعح** وصیت باخراج حق الله **ضسز** اجیر در وصایا
مخرج از اصل میشود **مو و مح و قعو و ضنع** وصیت بوقف **قعه** لزید عشره و نصف مال

العمر و بالعکس **صبح** اقرار مریض **قعا** اقرار متهم باضرار وارث **ربو** اصالت صحت وصیت و اقرار و عتق و تدبیر
و تدبیر و کتابت و هبه و وقف و صدقه **ربا** اقرار متبرع ببطلان تصرف **دکج** بعضی از فواید **شلط** اقرار بایع
بعد از بیع باستحقاق مبیع **نمو** عتق حصه مشترک و سرایت ان و جمع میان قصد اضرار و نیت قربت **شصب**
یقین معتق بقرعه **مشد** تملک انسانی بدون معامله وارث و تصدق و اخذ از حربی **لسته** لزوم عتق
ثنا عدم حصول هبه بمجرد قصد **ط** لزوم هبه معوضه مطلقا **صظ** اشتراط قبض در هبه **قفو نعط** هبه
ما فی الذمه بغیر **دیز** بعضی از احکام هبه **ومبج وثم** هبه زوجین **سثعه** انفساخ هبه بموت قبل از
قبض **ضنح** هبه مبیع بشرط در مدت خیار **ظسط** صدقه مال مفقود المالک **لجو وقکب غفع** تصدق
و خیرات دادن از برای طفل مرده **قعط** تصدق بر کسی باظن بانکه بسبب اعتیا بگدائی شود **ضند** تصدق در غیر ما هی
ضنه تصدق زن در خانه شوهر **غفیج** معنی خیر المال ما وفی به العرض و چیزی بدر ویش دادن **تکو**
تعریف وقف **فکو** بعضی از مسائل وقف **فکر و نشکو و شکو و بج** عدم تملک وقف **دج** تملک وقف و
رقبه چهار دانگ کرمانشاهان و اجازه ان **دکی** اضافه و قفیات مسجد **تیاد** وقف تبرکی هرگاه حصه احدهما
اضافه بر خرجش شود **ضس** تغییر موقوف بر سادات از خمس **ضسا** وقف بر شخصی و بعد از ان بر مدرس فلان
موضع **ضسب** وقف بر روضات و مساجد **غعا** صرف الات وقف خراب در جای دیگر **تبت و غعب** عمل
بقول واقف و ناظر **غعج** طریق ثبوت وقف **غعد** تغییر وصیت بوقف **غعه** سماع قول متصرف در وقف
غقنط کتاب النکاح و الطلاق و اللعان و الایلاء و الظهار و الخلع و المبارات ذکر
بعضی از خصایص نبی **تنا** رفع اشکال از مدت حمل حضرت رسالت م **ثبه** تحریم زن دیگر بر حضرت پیغمبر و حضرت
امیر در حیات حضرت فاطمه و خدیجه **غفه** مساوات میت با حی در محرمیت **قید** عدم محرمیت لذت نابیت بوادی
در زانیه **قب** اشکال در عفو محرمیت متعارفه شکی **وغصح وغصط** نظر زنی که محرمیت و غیر محرمه ابدیه و بالعکس
غغب محرمیت مادر زن و دختر زن بالمخالفه مفهوم حصر ایه شریفه **عاو قب** نسبت شرط محرمیت انما
ضنفد محرم بودن متزوج بفاطمیه بر حضرت فاطمه **غفنو** عورت زن نسبت بمحارم چه چیز است **غنبج** نظر با هل
ذمه و بادیه **غفط** نظر بزن نامحرم در شنیدن مثلا او **غصح** تکلم با نامحرم و شبهه در مکالمه حضرت فاطمه و ام کلثوم
و زینب با اجانب **ضز** شنیدن حضرت رسالت م و مفتیا صدای زنان را و عدم احتجاب حضرت فاطمه از جابر و سلمان **غصا**
محرمات بسبب نکاح زنا **عو و ربا و رصط و بح و تلو** حرمت بمصاهرت و رضاع و غیرهما و زیاده بر چهار
جمعا **ربا و تلو** حرمت مزوجه مادری و دختر زاده بر همدیگر **ضعز** محرمات بسبب لواط **قب و تلو** تزویج اولاد
مثلا طین **ضنعا** حرمت بعضی از مطلقات و مقتول الزوج بطمع او علی قول **تلو** تحریم موبد معقوده بعد از یکساعت
بدون حدوث اثری از طرفین **نما** حکم زوجه مفقود و غایب **فی و دی و دکو و دکط** حکم زنیکه بعد از تزویج
معلوم شود که شوهر داشته **دیا** نشط لغیر صحت تزویج بذات البعل ما علم **نمو** نکاح همشیره برادر خوانده **یب**
عدد رضاع و کیفیت اثبات ان **کو و دمه و صنفز** رضاع در بزرگی باختیار یا بسبب ازار **سد و غقل** بعضی از
مسائل رضاع **رسو** شرطیت در رضاع شبانروزی که از پستان دیگری بخورد هر چند کمتر از د ضعه باشد در رضاع
عدد خوردن غذا میان مراتب ضرر ندارد و شرطیت در مطلق رضاع که مجموع شیرها از یکمرد حاصل شده باشد پس اگر از دو
مرد باشد پس در ان تفصیلی هست و اشاره بمذهب شیخ طبرسی و باید مجموع رضاع از پستان یکزن باشد پس اگر متعدد شود
چه حکم دارد و هم چنین هرگاه بکوزه شیر دهد بعمل اید چه حکم دارد حاشیه **کو** نکاح همشیره رضاعی **بو** نکاح برادر مرتضع
خواهر مرتضعه را **قنوا** رضاع جده نواده را **صح و رمد** نکاح پسر مرضعه خواهر یا دختر مرتضعه را **قنو**
نکاح مرتضع اولاد صاحب لبن را **شبح** ارتضاع بلبن بغیر ادمی **نشط و صنفر** حکم وجود رضاع **ضنفز و غقل**
تحریم اولاد مرتضعه بر مرتضع **قصح** نکاح برادر احد مرتضعین خواهر دیگر را **صنفو** نکاح پدر مرتضع مرضعه را
مرتضعه یا **ضنفح** رضاع همشیره با برادر زن با شوهر خاشیه **غفح** شیر دختر سبب قرابت از شیر پسر **غقعط**
تزویج دختر زن بر پسر شوهر **قف** جواز تزویج مدعیه خلو از مانع از عدم شوهر اصلا یا موت یا طلاق
یا انقضاء عده یا حصول تحلیل یا غیر اینها بدون مطالبه باثبات یا حلف یا عدم ظهور معارض بالفعل یا کذب او
قص و فغه و ربا و دکو جواز اعتماد زن بر ظن بموت یا طلاق مستند بخبر غیر مثبت نزد حاکم شرع و جواز

تزویج او بغیر داین خبر بکسیکه علم بکذب او نداشته باشد و بر گشتن او بشوهر اول با استحقاق مهر از ثانی و جواز تزویج مطلقه
بشهادت طلاق نظام العدالة فاسق در واقع و عدم جواز تزویج بشاهد و زنیکه خلو از مانع ثابت نشده باشد مگر بشهادت او بر زد
خاصه بخلاف بعض عامه **ربا** حلیت زن شخصی بر دیگری **تله و تلد** حلیت زنی بطاعت یا معصیت خدا **تلط** دو اجنبی خطبه
نموده اند که بر احدهما حلال و بر دیگری حرام است **تلو** زنی که زیاده بر بیست نفر او را بعقد صحیح جماع کند **تلز** تکرر حل و حرمت
زنی در یک روز **تلح** جماع دو مرد بیزن بعقد دوام در یکساعت با علم بدون تحلل طلاق **غغ** حل دختر زن و مملوکه بر پسر شوهر و
مالک **ثلب** توقف حل مملوکه بر وطی دیگری **تشز** اشتباه حلال النکاح بحرام **صنلو** ملامسه مادر زن نشر
حرمت میکند یا نه **ضنعط و ضنف** حکم دختر ملموسه منظوره **صنفا** بعقد زنی دختر و مادرش محرم و محرم میشوند
یا نه **ضنفد** عدم حرمت مادر زن و دخترش و خواهرش بر اولاد شوهر غیر از زن دیگر **صنفه** دختر زن که بعد از
فراق از شوهر دیگر بهم رسد **ضنفط** استیلاد جاریه در مدت خیار **ظسط** جمع میان دو فاطمیه از سیده و شریفه و
تمتع انها و اخذ عاریه بر سر ایشان **غصو** تمتع بغیر شیعه از فرق اسلام **ظد** تمتع بمتهمه بعدم اعتداد یا متهمه بزنا
غفج تمتع از برای نظر و لمس بعد از ان راضی بجماع شد **غق** ادعای زن وجه فساد عقد را **ربا و دکا** تداعی زوجین
در تمتع و دوام **نشو** ادعای زوجیت زن دیگری **ربا و تنا** جواز وطی بتحلیل امه **تد و نشط** صحت
وطی شبهه تزویج و تمتع خصی و عنین **غص** تزویج خنثی مشکل **تشنه** جواز عقد و وطی جاریه باذن مدعی ملکیت
یا وکالت یا ولایت یا عدم ظهور خلاف **ربا** استیفاء عدد جایز الاجتماع در نکاح نسبت بحر و مملوکه و جواز وطی بملک
الیمین بغیر حصر **تد** نکته من النساء در ایه ما نکح اباؤکم **غقعه** صیغه نکاح و طلاق بغیر عربی **زا** تحقق صیغه بایجاب
و قبول زوجه یا وکیل یا ولی **ربا** زنی حرفی زد که بان جماعش حلال شد بدون عقد و مهر **نشا** جواز اجراء صیغه
بوکالت مدعی یا مدعیه خلو از مانع یا عدم معارض یا ظهور کذب **ربا** لغز نکاح لر تشهد القواری **غصو** حیله با متعه
در صیغه **ظه** اشکال عظیم در صحت عقد اکثر متعها **غصح** جواز اکتفاء بظهور رضا **غفه** اشتراط کفائت سلام
و ایمانیه در جانب زوج **رلب** بطلان نکاح حرام **قب** نکاح مکره و مجبوره **عجو و ربا** نکاح صغیره **عجو قلب** نکاح
باکره
بست متعارفا کرادوا الوا **ربو و رسد** عدم ولایت بر بالغه رشیده هر چند باکره باشد **قسد و ردو و شا** شروط
نکاح و ولی **غصح** علامت بلوغ **مشلح** شروط عقد مریض و طلاق او نسبت با ارث **تد** معقوده بطریق فاسد با امتحان
ثم شرط عدم اخراج زوجه از بیت و بلد **ثم** نکاح غلامی که او مالک قبول کند باطل شود **ضعب** لغز در نکاح **شلا**
و شلز استحباب سؤال از حال متهمه و معنی تهمت در انجا **ربا** غنا و دف و رقص در عروسی **غعقفح** انکشتر حدید دادن
کردن **طلز** مهر شراب و خوک **ثم** مهر که نه نقد است و نه نسیه تنخواه **تن** مطالبه مهر **فلح و فقد** وجوب اداء و تحصیل مهر
قسه اخراج مهر از ترکه **قصه** لمنان مهر کبیر **رصد** استحقاق حامله بر بطلان نکاح مهر را از واطی هر چند مهر المثل
باشد **قب و فکب و ربا و رصط و بح و قصه** تداخل جماعات نسبت بمهر المثل **قب و عق** جماع بمجرد خطبه
بدون عقد **ضنعه** دادن مهر از وجوه **غلح** حکم شیربها **سب** حکم مهر و هدیه و دونما **دصح** تحدید مهر سنت و منع عمر از معالات
در مهر و تعظیم زوج **غفصب** عدم انتقاص مهر بزنا **بج** دخول معتبر در اثبات تمام مهر **کد و بح و غصد** زنی مثلا مهر
هزار دینار داشت و بعد از طلاق بلا عوض باید بشوهرش هزار و پانصد دینار دهد **تبت** بعضی از اسباب محبت و منافرت زوجه
و حمل و عقم **ذمد** مراد از شب اول سفر **ضنح** اول و وسط و اخر ماه در باب جماع **ضنصد** از منه و امکنه مکروهه الجماع
ضنصه جماع حلیله بالف کو ملاعبه تا انزال الشهوة از زوجاته **ضنصو** جماع در خانه که در ان طفل باشد **ضنصز** جماع
در زیر اسمان با وجود طفل **ضنصح** طفل در گهواره و پوشیده **ضنصه** جماع در زیر اسمان **ظ** جماعهائی که موجب علت در
فرزند میشود **ظا** در غربت ماندن صاحب عیال **ظلح** ملاعبه و ملامسه محارم **ضنعج** ملامسه مادر زن **ضنعط و**
ضنف وطی در بودن **سب و ضنعو** بیان خلاف در حل و حرمت ان در نزد شیعه و سنیان و نقل قول بکفر مستحل ان و
طعن ملا جامی بر مالک از فقهای سنیان و مساوات وطی در بر با وطی قبل در جمیع احکام از نسب و تمام مهر و مهر المثل و عده و حرمت مصاهرت
و غیر ذلک مگر در حصول تحلیل و ثبوت حصه و استنطاق باکره و عدم فسخ در ایلاء و در نقض صوم و وجوب کفاره و غسل
بان خلافست خاشیه **سب** نفقه زوجه ممکنه **صلد و قلد و شح و غفصب** نفقه ولد **قمد** نفقه مادر **دکج**
نفقه پدر **دمز** نفقه عمودین **تط** حضانت طفل **له و قکد و دصح** اعطاء نفقه از مال مفقود **دکب** واجب
النفقه و مستحب النفقه و زیوری که از برای زوجه کند یا بفرستد و خونی که از برای خویش یا بیگانه فرستد **غفصب** حکم

رجوع زوجه رجح وغفغا وغقصب وجوب النفقه مضطر هر چند اجنبی باشد ركو لغز لزوم نفقه دو جنین بر زن
اوّل نمو وتهمت لیالی ووجان ومصالحه بر اسقاط اینها غقم اصالت صحت نکاح وطلاق وخلع وغیرها از عقود وایقاعات حتی
یظهر الخلاف ومراد از اصل صحت رما عدم انفساخ نکاح اختین بارضاع طفل هدیکر کو ورمه بطلان نکاح حرام فب
ظهور بطلان نکاح ورجوع بشوهر اوّل باستحقاق مهر از ثانی رما تدلیس در نکاح وظهور عیب وخیار فسخ ورجوع بر
مدلس ومهر المثل بر زانی بجبر قصه خیار فسخ باعسار زوج ركط وشك وبمب خیار فسخ بعنن غقسه ظهور
عنن بعد از جماع رصب بعض صور خیار فسخ رما وشلح وبمد ونصه مفارقت زوجین باطاعت یا معصیت خدا
تلط وبمح وبمه حرمت زنی بر شوهرش بدخول شخصی برو ربب حرمت زنی بر شوهرش بموت دیگری بمد عدم
انتساب ولد بزانی وزانیه در محرمیت وارث با عدم جواز تناکح ولحوق ولد بجاهل فساد عقد فب لحوق ولد بواطی
بشبهه ر یا عدم انقداح نسب بقدح غیر ثابت رك زینب دو خواهرش از حضرت خدیجه وحضرت پیغمبر بود ودفع در نکاح
ایشان وامثال ایشان رلب ولادت خنثی شنه اقصا مدت حمل وحمل حضرت رسول ص وشافعی تسمه وثیر
لحوق متولد بر فراش کسی که بکسی که او هرگز ندیده شو لغز ای عم بیا که مادرم از برای تو پسر آورد زاید غقبو
استیلاد جاریه در مدت بیع شرط طسط عقیقه توامین طلد عدم احتیاج نکاح باطل بطلاق رب شرط عدا
شهود طلاق وتعیین زوجین رما ورمز اشتراط معرفت شهود زوجین را رمط جواز طلاق حایض مدخول بها یا
حضور زوج ریح طلاق بدون او رضای شوهر بمب حتسا مطلق از شهود رمح طلاق بعوض بدون شروط خلع
دشط هرگاه شهود عربی نفهمند ضمز بطلان سه طلاق در یك كلام غقفح لغز بانت بليلة حرة غقمو
لغز بانت طلاق خبح هبه ولی مدت متعه را شلح مسئله از بلا بمز خطور عبارت ظهار بقلب ز اشتراط
شهود ظهار رو اجراء یك نفر صیغه خلع را شبح عدم تحقق شرائط خلع در این زمن وبطلان غالب خلعها واستدلال
وتطویل مقال در این مجال بزیاده بر هشتصد بیت ذکر شرائط وخصایص خلع ومبارات وقول بوجوب خلع در بعض
صور دشط شخصی دو زن خود را طلاق داد که عده یکی از اینها یکسال است وعده دیگری یك ساعت شد واقسام عده
تند نیست غیر حامله وعده او سه روز است تند عده صغیره ویائسه غیر مدخوله تلنز وتمب غصد اعتداد زوجه
خصی وعنین غص اقل زمان عده مستقیمة الحیض رما وند اعتداد باشهر ریا اعتداد بظن موت وطلاق از خبر غیر
مثبت شرعا وعده وفات از حین بلوغ خبر رما وجوب قبول قول زن در حیض وعده رما وثلط سماء مدعیه خلو
از مانع واصالت صحت خلع ومبارات وظهار ولعان وایلاء وعده وغیرها حتی یظهر الخلاف ویعارضها بالفعل وغیرها وسقوط
استبراء بقول ثقه ومراد از ثقه در تحلیل واستبراء رما التفات زایه لعان حاشیه دیباچه وجوب تصدیق مدعیه تحلیل
با امکان رما ورمز شخصی چون شروع بکفاره ظهار نمود بر زوجه مثل آن واجب شد تبح كتاب الحجر والنذر
والعهد واليمين واصناف المعاصي والطاعات حد سفاهت ع تصرف مال صغیر ومجنون با کسب
وشرط آن بح وقسو شرط تصرف در مال صغیر قلت بح وش علامت بلوغ سشلح علامت رشد قستدر
رد متوجه صغیر شدن با عدم ولایت. وصایت فو نظر در مال یتیم وغایب غقما رفع حجر از دختر با تمام نه سال یا رشد
كه لزوم تصرفات ولی رمز وش کار فرمودن طفل ضح تصرف غیر ولی در مال یتیم غقفط لغز الحجر على صنا
النور والضرب على يد اليتيم وبيع بدن السفيه وان يتخذ ربضا ويبتاع حسا غقكو بجرد الزام غرنی غیر ملزوم است عج شرط صحت
نذر وانحلال آن بمخالفت رما اشتراط نذر بذکر نام خدا قعز نذر بغیر عربی عدم انعقاد یمین ونذر وترك همزه ثانیه لفظ جلاله
با وجوب خلاف آن وخطا وحسابا وتفخیم لام در بعض صور وجوبا واستحبابا وخلاف در اختصاص بعضی از اسماء الهی بالجناب و
واتفاق بر اختصاص لفظ الله بالجناب در لغت عربی ودام در لغت هند وتاری در لغت ترك وملكو در لغت حبشه ولفظ اه از اسماء
الله است حاشیه دیباچه حیله در عدم حنث دستب وثص نذر متعلق بضعیف بیوت شطرنج قد نذر عتق اول
ما یملك دنبح مراد از شب جمعه چیست نقح مراد از هفته وماه وسال غقفز نذر کند که اگر مثلا روزه نگیرد نماز کند
ذ صوا افطار روزه نذری صا انعقاد قسم بر مباح بر خلاف مشهور غقعح کفاره در مخالفت نذر وعهد ویمین در
اکثر صور ودر قسم بر برائت از خدا ورسول وائمه قكب در بعضی از معاصی مثل شرب خمر وسحق وقیادت وافتاء با عدم قابلیت
وترك نماز جمعه وعید با وجوب وبریدن وتراشیدن زن موی سر را در مصیبت وخراشیدن رو وپاره کردن وچاك نمودن
گریبان ورخت در موت غیر پدر وبرادر ووطی حایض ونفسا وارتکاب محرمات احرام وفحش دادن وقسم مساق وولد الزنا

وحرام زاده گفتن بکسیکه اینها در او ثابت نباشد شرعا وبدون جهت شرعی کسی را زدن واذیت کردن قكب حرمت زنا قكب
حکم ساز ما نمو عضبد غنا وخوانندگی غقبح وغقفه وغقفج رقص غقج وغقفح دف زدن غقج
وغقفب غقفج غنا ودف ورقص در عروسی غقفح ذم غنا وتغنی وتسمی بامیر المؤمنین غقفح جواز
استماع مراثی ناقوس حاشیه ف ذم صوفیه غقج تنباکو وبنگ وجرس واحتکار واکل ربوا ومال یتیم وسخن چینی و
زدو شطرنج نازی ونفاق در میان مردم انداختن واهل بدعت ضلالت غقفب حرمت لواط قكب غقفب
براقم کوب طلا ونقره خمو وهمچو آلات از طلا ونقره غنه قوص شرط نفع قنب خیالات فاسده هم قصد تیمه و
حسنه لد حرمت غیبت قكب وتاغقفب عدم حلال باذن مغتاب ذکره وقت منع از آن ضنکز غیبت فاسق
ضنکح وضنکط غیبت بادعای تظاهر صنل گفتن فلان از علم است زفلان غیبتا ست با نر غفقح معنی رد غیبت غیر
ممتنع از غیبت صنلح وصنلا عدم جواز تفسیق مغتاب بکسر غیبت وفتح آن تا ممکن باشد حمل بر صحت فعل اینها با احتمال خطا یا حکم
در حکم یا موضوع ومبتدع تعسّ وتجسس ریا هتك عرض مسلم صنکو صدای زن نامحرم وتکلم با او ضن بگوش رسیدن صدای
ساز وغنا ونامحرم شمو سماع آواز طبل جنگ ودهل وغنا وحدی شرضی تشبیهات روز عاشورا شمو
حرمت نقل واقعات حضرت امام حسین ع واستحباب ترحم بر یزید نزد امام ابوحامد غزالی وجمعی دیگر از اهل سنه ظمو
ذم نوروز ومهرجان وتشبیه بعمال تودسیان غكح حضور در مجلس مشتمل بر حرام بدون انکار با قدرت صنو وصنبد
فعل سنت مستلزم ترك واجب شغفه تقیه در خون ناحق ذصط اصرار برگناه صنکا معنی اصرار وتعیین کبایر
صنکب شکر نعمت فاسق وظالم عمو رکوب حیوانی که بر آن ساز باشد صبا گفتن کاش زاینده نشده بودم ذلط
خدایا اگر گناه مرا نمیبخشی جای مرا بمن رسان ذم قربان خدا ونام خدا ضح دروغ گوئی بشوخی شیط وضیو جواز دروغ
در بعض صور شیط شوخیهای امروزه ونامربوط گفتن وشنیدن صنیب نهی از تکلم بما لا یعنی حاشیه مذمت
وسواسی وتجسس از اهل مدعی فضل ومرائی وحکایت شخصی ظاهر الصلاح که دزدی میکرد وصدقه میداد ومهما امکن
سعی در حمل افعال مسلمین بر صحت نمودن حاشیه ریا فحش دادن بحیوان با اسم صاحبش صنل قسم بمرگ پدر وجان خود
ولعنت وبرائت ومانند اینها صنو سپیدش را سوختن ویا بر سبزه نهادن غقیه گفتن بکسیکه بنده توام غقیز کشتن
حیوانات غقلو چراغ را روشن گذاشتن وخوابیدن غقی تعلیم کتابت بزنان غقن مراد از کلاء دنیا مکروه ذ نا معنی جو
کسی فلان کار کند خدا او را لعنت کند ذما فایده لعن کردن وصلوات فرستادن تبح وجوب تحصیل مرتبه اجتهاد یا وجود
مجتهد تکح نقل حدیث بالمعنی وترجمان بغیر عربی قصو سلام بر کسیکه نجاست کند ز ند جواب سلام غلط ذ نزجو
سلام وعلیکم السلام شسا وغقسو کیفیت سلام زن ومرد ومرده وزنده وجواب اینها غقسو جواب سلام طفل و
کافر ذ نو جواب غیر مسلم علیه ذ نح سلام بر متکبر ذ فط غزل گفتن در شان محبوب خود غنسر جواز مبالغه در کلام تد
صله رحم غنب خویش سببی داخل رحم است غنح تا چهل پشت داخل رحم است غند تهمت غالس قلط سلام بر مصلی
شسا بدع مستحسنه شغا وجوب اعلام مستفتی وفتوی ناحق ووجوب کفاره در بعضی از معاصی ووجوب سلام
در حد وتعزیر وچون دست بمستحق نرسد چکند ووجوب توبه فورا وکیفیت توبه از حق الله وحق الناس قكب مدت مهلت
توبه وعدم قبول توبه از بعضی کاهمان خنز تکرار نقض توبه شغفه توبه از شراب شغفط شرط قبول توبه
بح وضیط تبعیض توبه شمز العار مدح السهو وذم الانتقال من عمادة الاب وصبر البلية ومدح تعزير الاب واقفال
واضلاء المملوك بالنار وصرم البعل وتأديبها على الجحل وضرب لتغير واعتزاء الولد وذم تخ صلة اخيه غقیب لغز
یسلم القائم علی القاعد ویجوز غقد وبسیاری از معاصی وطاعات در سایر کتب فقهیه خصوصا کتاب قضا مذ
مذکور است كتاب المطاعم والمشارب والصيد والذباحات حیوان انسان وحلال گوشت وحرام
فز وفح نسل وشیر وتخم اینها وچون حیوانی وطی انسانی کند یا منی انسان بدون دخول داخل حیوانی شود فتح حیوان
مشتبه بحرام گوشت وحلال گوشت تکا حلیت بول حلال گوشت فتح حرمت بول وخون حضرت پیغمبر صلی الله
علیه وآله رعه حکم کلب وارنب نشط حکم موش وجلباسه ملاذ مرده اینها نغ حکم جلالات وخباثت نطیر معنی خبیث
غنق حکم ماهیا بر وملح ظی خوردن زاینه بجلال برون میاید وحد من اکل البقعه قلط امتزاج شیر بول یا سرگین حیوان
غقکه خوردن شیر انسان در بزرگی غقل امتزاج عرق وآب دهن واشك بماکول ومشروب غقکی آب ماند یکران
خوردن غقل چوشیدن مغز حرام وماندن در گوشت غقکط خوردن پوست واستخوان وفرج وذکر حیوان غقعب

خوردن کرم میوه **ظیب** کرم واب مشتمل بر کرم **ف** منشا دادن کوشت دراج بمریض **غقفح** خوردن نیم وپنیر ونخوان
غقلا خوردن پوست بادام وامثال ان **غقک** خوردن دعای مکتوب بمرکب وشک یا زعفران **غقکا** خاک مسهلد
در اب نان وشیره وامثال ان **ظیح** نان سوخته ذوقال واب متغیر بخاک **ظیح** شیره انکور وخرما ومویز قبل از تثلیث ورب بیرون
انار وامثال انها وحرمت مطلق مسکر ونبیذ وخمر وعلت تثلیث عصیر **ظیا** حکم عوره وخلان یعنی خارک وجوشیده
انها **ظیا وغقبط** ذکر بعضی از منافع ومضار **غقبح** حکم قهوه وتنباکو وبنگ وچرس **غقب وغقفو**
سبزی وخربزه وامثال که در کوت نجاست بروید **غقکز** علف که از شکم حیوان غیر مهضوم بیرون اید **غقکح**
شیر وکوشت حیوانی که در ملک غیر بغیر اذن چرا کند **شصح** شرب اب غصبی **حی** ثبوت حق شرب الارض موات ظهور د
کراهت مالک **عط** خوردن مال کسی که خمس وزکوة نمیدهد **تلح** اکل عمودین واقارب از مال همدیکر **قط** جواز اکل و
شرب از مال کسی با ادعای ملکیت یا وکالت یا ولایت یا اباحت بدون تفحص ومطالبه باثبات یا حلف مالم یظهر خلافه
ربا اشتباه حلال بحرام **صلو** لغز بمهمانی که مادون فیه مالک بود وحرام ومنهی عنه بود وحلال است **غقنح** دادن مهمان
برای افطار باو داد اند بدیکری **غنح** نان را بحیوان دادن **ظید** چیزی مثل کوشت وطعام بر نان کذاشتن **ظیه**
لیسیدن دست بعد از اکل **ظلن** خواندن فاتحه بعد از طعام **شعا** لغز بر قاتل امام حسین ع در وقت شرب
اب **ظیو** حکم صید میت مشاهد در اب قلیل وجواز اکل لحم ماخوذ در سوق مسلمین بدون تجسس **ربا** انکار
کردن بکلوله **ظط** اعتبار استقرار حیوة در مدرک **ظح** کیفیت ذبح واشکال در ذبح طیور **ضما** ذبح زن وجنب وحایض
غقکد اعتبار حرکت بعد از ذبح **فصد وظو** اعتبار خروج دم بعد از ذبح **ظن** العاز میتة الکافر ونصحة الطائر
والمجبول وقبل ظهور الغزالة **غقا** با بر سفره نهادن **غقبه** حضور در مجلس منعقد بر حرام **صنو وضید**
شکر نعمت ظالم وفاسق **عمو** کتاب الغصب والاتلاف واللقطة واحیاء الموات حرمت مال وخون مسلمان
هر چند که از شیعیان نباشد وعدم ملازمت میان حلیت خون ومال **ثکا** عدم جواز تصرف در حق غیر بغیر حق
وفرق میان متلف جاهل وغاصب وزانی تصرف شریک بدون اذن غصب است **دعز** ضمان باتلاف مال غیر با
تفریط **ط وثنز** وهم چنین بدون تفریط هر کاه تصرف در ان بدون اذن شرعی باشد حاشیه **طا** عدم وجوب
اعلام غیر غاصب مغصوب منه را حاشیه **رما** ضمان بقبض مال بغیر اذن **تلن** ضمان بتصرف در امانت **منز** ضمان
وغرامت بر غاصب ضمان بایع فضولی **رمو** ضمان بتسبیب **شط** ضمان طبیب وبیطار وختان **غقف** تصرف در ملک
یا وقف نامی ومجهول المالک وغیر مکلف **تن** تصرف ومعامله در مال غیر بغیر اذن وفرق میان معامله عینیه وذمیه
ومعامله بمال یتیم در مذهب سنی وشیعه در مغصوب **ثلب** استعمال اب قنات وچشمه مغصوب **دعا** استعمال بکری
چون بر زمین بریزد **خیح** اثبات بر مدعی عصبیت **ر** هر کاه دو کشتی بهم خورند ومال انها تلف شود **غقفد**
کسیکه در زمینی چیزی مخفی بیند ودیکری ادعای ملکیت او کند باید باو بدهد بدون مطالبه بینه ونشانه بخلاف
لقطه **ربا** احیا ملک غیر **رح** بعضی از مسائل احیا بعنوان استدلال وتطویل مقال **شکط** او لویت محی بحفر تحدید
حریم ان **تشد** سبب مشهور شدن شهر کشتن مواضع دون بعض **قصر** تواتر حریم در ملک دیکری **خب**
مجملا از باب احتیاط از مقیم **غکح** لغز حمی ماء البئر والکلاء **غضز** کتاب المیراث والقضاء والافتاء والحد
والشهادات انچه قبل از وصایا وارث از ترکه اخراج میشود **ریق** ارث بعد از دین است **فتم ودیح** تسلط وارثان
بر ترکه غیر ان **ره ودیح وشکح** تقاص حق از ترکه **فن** علم بثبوت موت بمجرد مظنه نسبت بارث **فقصه** ذکر بعضی
از مسائل ارث **مو ومز ومح وقلح وقکد ودسح ودسر وشو** میراث برادر خوانده که از ان منامن جریره
میکویند **یب** علم توارث میان ولد زنا وزانی وزانیه **فنب وربط وبنط** ارث کافر ومرتد **بغا** وارث قاتل
غفند وارث خارج **فیح** اخراج وارث از ارث **شعز** میراث بردن امام علیه السلام **دیح** شراء وارث از میراث
غیر ذات ولد از ارث وتوریث **وقتط** وارث در **فش وقصب غقفز** میراث زوجه با ولد وحرمان زوجه از زمین
ومیراث غیر ذات ولد **طکب** ارث زوجه ومادر با دختر **ص وشل** ارث انها با پسر **فتی** والدین با ولد زوج با
اخوه **سمتا** زوجه با دختر ومسئله عول **بشند** ارث ولد منفرد **قصه** عم وخال الی **رکد** خالو زاده با
عم زاده **رصه** عم پدر خال وخال پدر عم **رصز** تصویر ان **نقر** عمی که خال باشد **رصح** نواده **ثکه ونعد**
برادرزاده پدری **نغمه** کلاله واولاد انها **لغو** عم زاده مختلف نسبت **رضد** عم ابی یا خال ابوین یا بالعکس

ظع عمیکه پسر برادر **غقیو** لغز ولی خاله وانا خالها وباخالی یاعمک حاشیه **غقیو** حرمان جد وجده ولعمه تکمه
سهم خواهرش ثمن وبرادرش هفت ثمن **قلح** هفت برادر با یک خواهر غیر کلاله ای وتقسیم بینهم بالسویه است **تل**
شش برادر با یک خواهر وسهم خواهر ضعف هر دو برادر **ثلا وثلب** سهم یک برادر ربع ودیکری سه ربع **تقب**
مساوات ارث والد با ولد **قلح** زوجه از چهار زوج ارث برده پس نصف ترکه باو رسیده **ثقد** ارث بردن زوجه با
برادرش وحرمان برادر میت **نقو** تصویر بنی که در ان پسر وبرادر وعم با امام ارث میبرند **تقر** توریث زوجین
وعدلین واختین با بنات بو طریق اهل سنت **تقح** حملیکه اکر پسر باشد محروم شود واکر دختر باشد ثلث برد بر مذهب
اهل سنت **تقط** لغز امره فالث وحدیث عاشقه تعصیب را از حضرت امیر ع حاشیه **تد** هفت نفر از یک مادر
باختلاف در ارث زیک نفر **ث** سهم یک زوجه یک سهم است از هفتصد وبیست وهشت سهم بعد از وضع دیون ووصایا
وغیر سهم دو پسر از برای حمل غیر طائفه واز برای حمل انها سهم سه پسر لا اقل وتوارث زوجین در عده رجعیه وارث
بردن زوجه بطلاق مریض تا یک سال **شد** لغز عاقله **تلو** ارث مهدوم علیهم **فقم ورف** ارث غرقی **رف**
استعلام حال خنثی **ششه** ادعای هر یک از دو نفر وارثیت خود ومملوکیت دیکری را از برای خود **شس** دعوی وارث
بعد از قبض بعضی از میراث وسکوت از تتمه **غقلط** وجوب کفای قضا وافتاء **ربا** وجوب اجتهاد در اصول دین و
تحصیل بدلیل وعدم جواز تقلید در ان **وو خفط** کفایت دلیل اجمالی که موجب اطمینان قلبی در ان **ومیا** خود
وخدا لکن از برای اثبات بر مردم هر کاه از او مطالبه نمایند از برای ظهور عدالت یا استحقاق وجوه بر مثلا پس باید
دلیل خود را اظهار کند حاشیه **ز** اصول دین با دله اجمالیه **ضیه** وجه اعجاز قران ومضمون لو کشف فوائد
البسمله زاد قتل ودر انها حمل سبعین جملا واشاره بحکایت ابن المقفع ورفقاء او حاشیه **دیباچه** وجه توصیف
جناب قدس الهی بضار ونافع واستلزام وحدانیت سایر صفات را حاشیه **ا** وحدیث ذو الیدین از طرق خاصه
محمول بر تقیه است حاشیه **ضیه** صفات ثبوتیه وسلبیه **ضلط** مراد از معانی واحوال در صفات سلبیه **صو**
معنی وجوب **ثقد** بعضی از ادله وحدت وجود با جوابش **نصا** شبهه دلالت مکانیت خدا با جوابش **نصب** شبهه در
معاد جسمانی با جوابش **یح** قول بقدم ذاتی عالم **ظکط** ذکر چهارده معصوم ع **غقسا** حکم مخالفین در دنیا
واخرت **رفط** منکر ضروری دین با مذهب **ظل** معنی کفر وتاویل بعضی از صوفیه ایه ان الذین کفروا را در اول سوره
بقره **غقا** وجوب اجتهاد در فروع دین با امکان وجواز تقلید با عدم ان **خفط** تکلیف مجتهد ومقلد وحرمت تقلید
با امکان اجتهاد **نشط** وطبقه کسیکه نه مجتهد است ونه مقلد **تو** عدم جواز تقلید در موضوعات احکام مثل عدالت
ورویت هلال وشناختن سلخ کوسفند وجیره وامثال انها **ظصح وغیه** حجیت اقوال اهل خبره در موضوعات
رلز وجوب اخذ مسائل فرعیه از مجتهد حی وتکلیف مردان در مسائل زنان **نط** توقف صحت عبادات بر اخذ
مسائل از مجتهدین هر چند بواسطه باشد **رعد ورفو** جواز تقلید ومجتهد در یک زمان ووجوب ترجیح اعلم **ربع**
بطلان تقلید میت **رفو وبشط** مودن استعلام از مجتهد **نظ ورعد ورفو** عمل برای اخر مجتهد **نصز** عمل بقول
مجتهد قبل از ثبوت رجوع او **نصح** علوم مقدمات اجتهاد **ظلا** حجیت خواب غیر معصوم **غقفو** حجیت اصل عدم و
برائت واصل اباحت واستصحاب وسنت وکتاب واجماع معلوم ومنقول از مسلمین واصحاب وضرورت دین ومذهب
والملازمه وتقیید وتعمیم وتخصیص معنی صحت وتوقف احکام وعدم توقف موضوعات وعدم دلیل الصحه دلیل الفساد وبطلان
ترجیح بلا مرجح واجتماع النقیضین کارتفاعهما واحکام واقعیه وظاهریه وتکالیف کلی غیبیه واصالة صحت اقوال وافعال
مطلق مکلفین ومعنی ان واخذ ما خالف القوم وترک استفصال ومعنی اذا جاءکم فاسق وترجیح ظاهر بر اصل و
اغراء بقبیح وتنقیح مناط وشغل الذمه یقتضی البراءة وقیاس بطریق اولی وغیر ذلک **ربا** بطلان قیاس **ربا وغقط**
تکذیب بعضی از اخبار عامه **غقل** دفع بالملل بالملل **غقصب** قول قدما اکثر از حدیث نیست **فقم** عدم عبرت بشهرت
متاخرین از عصر شیخ ره **دشط** غلبه واجب بر غیر حرام در صورت تردد **ند** تحریم افتاء وقضاء در غیر مجتهد **تکح** مراضع نزد غیر مجتهد
ش و شکط مراد از حاکم شرع **قبه وش** شرایط مطلق ماضی وقاضی تحکیم **تید** جواب غیر مسئول در حضور او بامر او
جواب مسئله با عدم قابلیت **رفو** وجوب اعلام مستفتی فتوای ناسخ خود را **فکب** تنبیه بر غلط بودن جواب وتحمل در بعضی
ان وعلت امثال این توهمات واشاره بتوهم جمعی کثیر وجمعی غفیر از اعلام خاصه وعامه در نقل قران متواتر وغیر ذلک حاشیه
مسو مذمت متابعت هوا وخودپسندی حاشیه **ربا** سماع دعوی بلا منازع بدون مطالبه اثبات وقسم

قع ورا با جواز تملک از مدعی ملکیت یا وکالت یا ولایت و دعوی خلو از مانع تزویج بعدم تزوج اصلا یا موت یا طلاق یا نخیلا
بشرط عدم معارض یا ظهور کذب بدون مطالبه شاهد و قسم ربا تعریف مدعی و منکر مش اثبات بر مدعی است قع
اصل با مدعی صحت و اثبات و بر مدعی فساد م و مب وعش ور با جواز انکار اصل حق و قسم خوردن بران در صورت
تقدر اثبات در سن نو بشرط قسم با شباع لفظ والله تا معنی لا هی شود تا سماع دعوی بمظنه و تهمت ر و
تسلط قسم بر متهم که اعتبار تصرف و عدم اعتبار مجرد قبالجات رض فرق میان ید و تصرف ربا و شط فرق میان
دعوی و اقرار ربا ادعای وصی بر موصی بعد از وفات له لزوم قسم با بینه در دعوی بر میت قم ما علی الامین الا
الیمین سر حلف اخرس شط حکم بر غائب ربا دعوی جنایت بر طفل قفح عدم توقف دعوی طفل بر کمال او
رسه انقلاب دعوی شلط و عقصب قیام وارث مقام مورث در دعوی عقصب سماع دعوی زن دوام
عقد را تیر تخالف و حبس در تمتع و دوام نشو بعضی از دعاوی قعح ترجیح ید خارجیه بر شهادت بملکیت سابقه
عقصب ترجیح بینه خارج رلا لغز در دعوی شلب لغز در بعضی احکام نته صور دیگر هرگاه دعوی مدعی
راست باشد باید چیزی بگیرد و اگر انکار منکر راست باشد باید چیزی بدهد مخ سقوط دعوی دنیوی بقسم شرعی قلا
کفاره قسم کر قاضی میکرد غلط و حرام است ربا بطلان حیله شرعیه متعارف در قرض دنط حیله در شرکت
جنسیه سه و سو حیله در مضاربه بغیر نقدین خمو حیله در محرمیت شلح وغضح وغضط حیله در
تحلیل غع حیله در تمیز مادر پسر از مادر دختر در صورت اشتباه غقعط حیله در جنث قسم نشب ونض
حیله در روزه قبل زنده و بغاوه در بای مجوس و امثال انها غقع عدم معذوریت جاهل الاحتیاج بشاهد سه
شروط شهود کمال و اکتفا بعلم در شهود تعریف هر چند از قرینه باشد عه جواز اعتماد بر شهود تعریف و اشتراط
عدالت نهار ربا شاهد تعریف ظلح عدم تفسیق مغتاب بکر غین و قحان و سامعان تا ممکن باشد حمل فعل ایشان
بر صحت و ترقی در حمل فعل و قول مسلم بر صحت تا هفتاد حمل و قبول شهادت عادل هر چند در حضور حاکم شرع نباشد
در غیر حال دعوی و نظر فغر مثل رؤیت هلال یا موت یا طلاق یا وکالت یا وصایت و امثال انها اما در صورت
مرافعه اما مقبول نیست شهادت مکر با طلاع حاکم شرع و شهادت عدلین افاده ظن معتبر شرعی میکند نه افاده علم
و شهادت بملکیت برؤیت تصرفات مالکانه ربا علامات معتبره در قاضی و شاهد و امام جماعت خفط مزاح
بعدالت صد زاد یا نه ضیر شهادت بعلم یا ظن و شهادت فرع در غیبت منکر ظلکد شهادت قبض یا اقرار بقبض ظلکه
شهادت بر مجهول بوصف حیله ظلکو شهادت باجمال و تفصیل ظلکز ابتناء غالب شهادات مقبوله بر استصحاب علوم
سابقه غقصب قسم بغیر اسم خدا ظلو خلاف در اختصاص اسماء الله بجناب قدس الهی بعد از اتفاق بر اختصاص
لفظ الله در لغت عرب و خدا در لغت فرس و تاری در لغت ترک و ملکو در لغت حبش خاشیه دیباچه عدم تبعیت
تمام مفصلاً و بعض صور دعوی ظیط بعضی از موارد و قوع شس الغاز یکون لما مضی ظالما ولیس له بصره
و یعری من العقل و زهو حیار غقله الغاز الشاهد یکون برشا او لا نطا او مانئا او عزیل غقم کتاب الحدود
والقصاص والدیات خیالات فاسده در دل ضرر ندارد هر شرطیکه بدل راضی نباشد و بزبان نیاورد
و اگر بدل راضی باشد پس در آن خلاف است خاشیه هح حد قوم ساق و یهودی بمسلمان کفتن و ردش کنند و دشنام
دادن عح حد قذف رک ثبوت حد بر مفتری بعلاوه تعزیر عح حرام زاده و ولد الزنا کفتن و تعزیر بران قعح بعضی از
کلمات رده و کفر مرتد قنط بعضی از اقسام و احکام ارتداد رلز و شه ادعای شبهه در کلمات رده قنط معنی
کفر و نفاق و رده غعم تاویل ذلک بان الذین کفروا در اول بقره غعا سماع دعوی شبهه محتمله نج ردع
حدود بشبهات نح حد لواط غقفح حد وطی حیوانات فز لغز مردی کل کرد در یک روز با یک صد و سیم و ربع
ثمن بعلاوه تعزیر لازم اید نط شخصی در دو ساعت برادر و حد و نیم لازم شد نع شخصی در یک روز مستوجب
حد بانصد تازیانه و قطع هر دو یا و هر دو دست و قتل و حرق کشت نعا بر یک واطی حد لازم شد و خفیه بر موطوء او
در علانیه نعح بر شخصی و تعزیر ثابت شد بعلاوه قتل نعد زنای غیر محضنه که حدش قتل است نعط زنی زا
در یک شش نفر جماع کرده بر اول قتل و بر ثانی رجم و بر ثالث جلد و بر رابع نصف حد و بر خامس تعزیر لازم امد و بر
سادس هیچ لازم نیامد نف خفیتن زنا هر چند باذن شوهر باشد ضکط عدم تحقق زنا نسبت بمجبور رلک
حد ولد الزنا شر الثلثه ثله تعزیر پدر از برای پسر و عدم حد و قصاص و تعزیر پدر از برای پسر غقیب القاذ حد

لمخنف

المخفی وان سرق یمینا وان ثبت علی المرءة السرق و من سرق اسا و الدار غقمط شخصی حد دیک تازیانه اضافه زده
کرد و اگر پس از هفت هزار و پانصد درهم لازم اید نعب سقوط حدود در زمان غیبت تکروف
مطالبه حد و دیت و جواز عفو یا لزوم استغفار و توبه بر مح حرمت خون و مال مسلمانان هر چند که از شیعیان
نباشد و عدم ملازمه میان حلیت خون و مال نکا انواع جنایات از عمد و خطا و شبه انها و اتلاف غیر ذوی
العقول رکه انواع قتل نسبت بقصاص و دیت و قتل در حرم قضح قتل در ماه حرام قضح و قضح قتلیکه
مدتی حرامست قصاص ان و حلالست بعد از ان نفا ضمان مجامعین و متسابقین جنایت هدیکر را غقعا
چون میان تیر اندازان که در پس تیر خورده غقفح چون دو کشتی بهم خورند و بعضی از اهل انها تلف شود غقفد
دیت بر عاقله قلد و قضا و قضب و رکه و قضط و ثبح و غعتر صورت فقر عاقله و کیفیت استعفا
از او ثلز و نما عدم غرامت مستعین جنایت تفاقیه معین را بلکه ان بر جانی و عاقله است شح الملاع بر
قتل کسی خالی از نهصد و هفتاد و دو صورت نخواهد بود ربا دعوی لوث قل لوث بشهادت طفل و فاسق
و جنایت اطفال قضا قسامه قضا و شب مقدار دیت قلد و قسط و قضح دیت جراحت عح دیه بعضی
از جنایات شح مقدار دیت زبان و انقسام ان بر حروف هجا یا مساحت زبان او
خلاف مختص است بصورتیکه جنایت بر برید ن بعض زبان واقع شود
اما هرگاه تمام بریده کردد یا بصدمه غیر قطع منفعت
ان بالمره زایل شود تمام دیت واجب
کردد و اگر صدمه بعض منفعت
زایل کرده دیت منقسم
بحروف شود اجماعا

حاشیه

امقدار دیه انکشت رید بجنایتی بدون جراحت ثلث دیت لازم شد نعه اختیار در تعیین جنس و قدر دیت
وقدر دیت
یا فاتلست مکر در بعض
صور که با طرفین است قسط
کوفتن قاتل ببر را از برای خود نشل انقسام
دیت بر قاتلین بعد از وضع سهم مقتول ثند دیه حیوانیکه
بیت المال است نعو دیت هشتصد درهم نعر لغز قتل قاعد و مجو غقد
القاذ دیت من فقهاء عن بلبل و جرح قطاة امرءة واذا القا الحامل حشیشا غقنا
تمام شد فهرست کتاب بید اقرالحم و فاقل الحاج
میرزا محمد الخوانساری

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین

فتاوی مفتیان عقول دراك و مسائل سائلان فحول هوش وادراك حمد و سپاس حضرت علیمی است که ابجد خوانان دبستان
افرینش و سبق اموزان دار الارشاد دانش و بینش را بتعلیم علوم دینیه والقای مسائل یقینیه افتخار فضل و دانش بخشیده
از افتقاد جهل و نادانی رهانیده است و تحفه هزاران نحو از انحای ستایش و درود که زبان متکلمین اقسام کلام و منطق
ناطقان انواع لغات زبان معانی و معانی بیان ان قاصر و عاجز اید صرف نثار دربار حکیمیست که از فن بدیع حکمت مدارس
بسیط خاك و مکتب بن سفلی مغاك را مسقف بگنبد نه طاق و تخته هفت اوراق افلاك نموده و تدریس از اخص سفیران نامدار
و انبیای رفیع مقدار فرموده بوسیله انها جمعی از ورق شماران کتاب ذاتی را بمرتبه فضل و فقاهت و درجه علم و کرامت نایند
ایشان را موجب نجات بسیاری از گمگشتگان بوادی ضلالت و راه نوردان فیافی جهالت گردانیده اگر چه ذات باکمالش از عبادت
عباد و پرستش گروه زهاد مستغنی است لکن امر بمعروف فرموده است که غریقان بحر سرگشتگی از تشبث بعروه الوثقی نیکو
کاری از گرداب هلاکت نجات یابند و با انکه حضرت جلالش محتاج بعبودیت بندگان و متابعت ایشان نیست اما نهی از منکر
نموده تا در ماندگان بیابان بخبر گشتگی از تمسک بحبل المتین دین فرمان برداری از ان گمراهی خلاصی جسته براه نمائی قائد
عنایت بسوی منزلگاه قرب شتابند کریمی که بمحض لطف و کرم بجهت سیاه روزان نامه سیاه و ظلمت گزینان شبهای تار
گناه چراغ ایمان را بنور هدایت برافروخته است تا گروه گم کرده راهان بروشنی از راه نوردی ظلمات جهل عنان برتابند
رحیمی که بمقتضای غایت لطف و عنایت کتاب مستطاب صحیفه رحمت انتساب یعنی قران مجید و فرقان حمید را بمصداق هذا کتابنا
ینطق علیکم بالحق بتابعین مذهب بی شریف احمدی و متمسکین ایین بطریق حنیف محمدی مرحمت فرموده که غواصان
بحار جستجو از لالی متلالی ایات بینات و درر غرر احکام محکمات ان سرمایه سعادات ابدیه پیرایه فیوضات سرمدیه دریابند
عالمی که علمش بجزئیات و کلیات عوالم ایجاد و مبدا و نهان جهان کون و فساد و ما فی القلوب جمهور عباد احاطه کرده و قادری
که بجهة تعلیم ابجد خوانان دبستان تحصیل علوم و نو اموزان درس لغات نامعلوم بیست و هشت حرف مفرد بقلم قدرت بر صفحه
صنعت نگاشته در هر یك از ان مفردات گنجهای معنی بودیعت گذاشته از ترکیبها فزون الحمد احصای الفاظ و عبارات باد
بمرتبه امثال کنایات و استعارات و پیروی نامقدار باد از نکات و لغات که هر یك مبدا یك عالم علوم و هر کدام منشا یك

جهان مفهوم است بیرون اورده صانعی که اوراق نسخه گردون و صفحات سبعه کتاب که چرخ نگون را از طلای محلول شمسا
و مهر مذهب بتذهیب شعه و مجدول بجداول مقنطرات و مخطط بخطوط شعاعی و مصور بصور بروج و ملفظ بالفاظ
سیارات و منقط بنقاط ثوابت فرموده است تا سواد خوانان کتاب سما و رمزدانان اسرار نهانی از مطالعه ان نقوش غریب و خطوط
عجیب رموز پنهانی بخوانند حکیمی که اصناف طبقات بنی ادم و فرق مختلفه اهل عالم را از همین حروف معروف لغات مختلفه
و خطوط غیر مکرره مرحمت نموده است که از بحر و نفر بکلمه مختصر که مرکب از یك دو حرف جز بیست مطالب کلیه دریافته بعضی
یك دیگر را بدانند جل جلاله و عم نواله و عظم شانه و جواهر زواهر تحیات و اوبات و درر غرر تسلیمات بابرکات نثار مضجع
منور جناب نبی امی که با وجود انکه شخص سعید بلبش در مکتب تعلیم زحمت تحصیل ندیده و ذات معجز صفاتش از کاس علوم رسمی
تعلیم بخشیده بود کتاب خانه هفت ملت را آب بی نیازی شست و شو نموده و با انکه زبان وحی ترجمانش در ایام صبا
و هنگام نشو و نما باموختن الف و با بدهقان الهام بیان نگردیده بود لب عیسی دم را بتعلیم ایات بینات قران مجید و نزول
صور فیض پرور فرقان حمید که زبان نکته وران از بیان یکحرف ان عاجز و بیان سخن پروران از تقریر یکلفظ ان قاصر امد گشوده ان بجا
که زبان معجز بیانش مفتاح کنوز ابواب الهام الهی بود با فصحای عرب و بلغای بطحی در شرب خطاب و ما ینطق عن الهوی ان هو
الا وحی یوحی فرموده اگر چه اصابع فیض تابعش تحمل قلم و خامه و تحمیل تحریر صحیفه و نامه ندید قلم نسخ بر جمیع خطوط کتب اهل
هر ملت و با انکه دایه لطف عمیم قادر رحمن و رحیم چون در یتیم او را در کنار رحمت و دامن عاطفت جای داد و مادر پرورید به تعلیم معلم
الطاف حق علیم و ارشاد مرشد فضل خدای کریم از علم لدنی اساس ارشاد را بنوعی در فضای زمانه چید که دست برد اعوام
و شهور تا دامن قیامت اورا نتواند بر چید و صلوات موفور و تحیات نامحصور بر ال و اولاد او که بعد قول فیض شمول خبر
سعادت اثر علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل و علو شان و سمو مکان نازل منزله انبیا و رسول در راه روان طریق حق را هادی
و دلیل سبل و طالبان سر منزل نجات را مقصد اقصی و مقصود کل و شجره حدیقه رسالت و گلبن سرابستان هدایت را بهای
ثمر و گلند بتخصیص علی مرتضی و سرور انقیا و غایه طریق هدا و مقتدای کل اولیا و شهر خدا و حارث پیشه دغل و حارس کنوز
علوم مصطفی و مفتاح قفل انا مدینه العلم و علی بابها و ناصر شریعت غرا و ناشر ملت بیضا مسئله امور اهل دنیوی سلام الله
علی المصطفی و علی علی المرتضی و علی ائمه الهدی و اولادهما الراسخین فی العلم والهدی اما بعد بر سائلان مسائل دین مبین و ناهجان
مناهج شریعت حضرت خیر المرسلین مخفی و مستور نماناد که در حالی که دست نقد بر عنان عمر جواد این فقیر جانی محمد بن محمد
باقر اصفهانی مشهور به بهبهانی را بجانب اکناف جنت فضای گیلان کشید و قلیل وقتی در بلده طیبه رشت در ظل رافت
و سایه عطوفت نواب مستطاب معدلت اکتساب مرحمت انتساب میر مکرم معظم بلند مرتبت مفخم هدایت الله خان بکر بیگی
رشت و گیلان ارمید و ارامید و بخاطر خاطر رسید که مجموعه مشتمل بر سؤال و جواب مسائل یقینیه و فتاوی جدیدی و فواید شریفه فقهی
بوده مرتب و مدون نماید که دستور فن صرف ارباب احتیاج را بکار اید لهذا بتاریخ اواخر شهر محرم الحرام سنه هزار و صد و نود و
از هجرت خیر الانام علیه و اله افضل الصلوات و السلام شروع بتحریر ... و ترقیم نموده بعنایت الله العزیز العلام در شهر شعبان
همان عام زینت تمام و حلیه اختتام پوشیده از او موسوم و مسمی بمفاتح الفضل و ملقب بان صارت که هر یك از این دو کلمه جداگانه
تاریخ است نمود و از غرایب انکه عنوانات مسائل و جمل اسم شریف نواب عالی اعنی هدایت خان گیلانی که علت غائیه تالیف
بوده نیز با تاریخ موافق و با اسم و لقب مطابق و چون علاوه متلائم و متعانق نموده امید از اهل فضل و دانش چنانست
که در وقت رؤیت و مطالعه چنانچه بر خطائی اطلاع یابند و عیبی در ان بینند بکرم عطوفت حك و اصلاح نمایند و چشم عیب
جوئی در ان نگشایند سؤال از حروف تهجی یعنی الف و با الی اخره معنی دارند یا نه و بر تقدیری که معنی دارا باشند معانی انها
چیست جواب از احادیث معلوم گردد که انها معنی دارند و مهمل نیستند و معنی انها بچند طریق روایت شده از انجمله انستکه شیخ صدوق
علیه الرحمه بسند معتبر از حضرت امام حسین روایت کرده است که یهودی بخدمت حضرت پیغمبر امد و حضرت امیر المؤمنین در خدمت
انحضرت بود پس یهودی عرض نمود که چه فایده است در حروف هجا حضرت رسول به حضرت امیر فرمود که جواب او را بگو
خداوندا او را توفیق ده و بسند بد کن پس حضرت امیر فرمود که هیچ حرفی نیست مگر انکه نامی از نامهای الهیست بعد از ان
گفت باین مضمون اما الف الله است که نیست معبودی غیر از حق و قیوم و با باقیست بعد از فنای خلق و تا تواب است که توبه
بندگان قبول میکند و ثا ثابت است که مؤمنان را امید در بر قول ثابت ... جلیل و بزرگ است شنای او بزرگ است نامهای
او و حا حق است و حی و حلیم و خا خبیر است بانچه بندگان میکنند و دال دیان است و جزا دهنده روز جزاست و ذال ذو الجلال
و الاکرام است و را رؤف است بر بندگان خود و زای زینت پرستندگان است و سین سمیع و بصیر است و شین شاکر است بندگان

مؤمن خودرا وصاد صادق است در وعده و وعید و ضاد ضار نافع است و طا طاهر مطهر است و ظا ظاهر مظهر آیات و عین عالم
به بندگان خود و غین غیاث است داد رس مستغیثان است و فا فالق یعنی شکافنده دانه و هسته است و قاف قادر است بر جمیع
آنچه خلق و کاف کافیست که کسی کفو او نیست که نزاع کند است و دا بیده شده است و لام لطیف است بر بندگان و میم مالک
ملک است و نون نور آسمانها و زمینست و نور عرش و واو واحد صمد است که نزاییده است و زاییده نشده است و ها هادی
خلق است و کلام الف لا الا الله وحده لا شریک له است و یا ید الله است که بر خلق پهن شده است پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله
فرمود که اینست قولی که خدا راضی شده است از برای خود جمیع خلق خود پس یهودی مسلمان شد و عن الرضا علیه السلام قال ان اول
ما خلق الله عز و جل لیعرف به خلقه الکتابة حروف المعجم و ان الرجل اذا ضرب علی راسه بعصا فزعم انه لا یفصح ببعض الکلام فالحکم
فیه ان تعرض علیه حروف المعجم ثم یعطی الدیة بقدر ما لم یفصح ببعض الکلام و بیان تعرض علیه حروف المعجم ثم یعطی الدیة بقدر
ما لم یفصح منها و لقد حدثنی ابی عن ابیه عن جده امیر المؤمنین فی ا ب ت ث قال الالف الاء الله و الباء بهجة الله و التاء
تمام الامر بقائم آل محمد و الثاء ثواب المؤمنین علی اعمالهم الصالحة ج ح خ فالجیم جمال الله و الحاء حلم الله عن المذنبین و الخاء
خمول ذکر اهل المعاصی عند الله عز و جل د ذ فالدال دین الله و الذال من ذی الجلال ر ز فالراء من الرؤف الرحیم
و الزاء زلازل القیمة س ش فالسین سناء الله و الشین شاء ما شاء و اراد ما اراد و ما تشاؤن الا ان یشاء الله ص ض فالصاد
صادق الوعد فی حمل الناس علی الصراط و حبس الظالمین عند المرصاد و الضاد ضل من خالف محمدا و آل محمد ط ظ فالطاء
طوبی للمؤمنین و حسن مآب و الظاء ظن المؤمنین بالله خیرا و ظن الکافرین بالله سوء ع غ فالعین من العالم و الغین من الغنی
ف ق فالفاء فوج من افواج النار و القاف قرآن علی الله جمعه و قرآنه ک ل فالکاف من الکافی و اللام لغو الکافرین فی افترائهم
علی الله الکذب م ن فالمیم ملک الله یوم لا مالک غیره و یقول الله عز و جل لمن الملک الیوم ثم ینطق ارواح انبیائه و رسله و حججه
فیقولون لله الواحد القهار فیقول الله جل جلاله الیوم تجزی کل نفس بما کسبت لا ظلم الیوم ان الله سریع الحساب و النون نوال
الله للمؤمنین و نکاله بالکافرین و ه فالواو ویل لمن عصی الله و الهاء هان علی الله من عصاه لا ی فلام الف لا اله الا الله و هی
کلمة الاخلاص ما من عبد قالها مخلصا الا وجبت له الجنة و الیاء ید الله فوق ایدیهم باسط بالرزق سبحانه و تعالی
عما یشرکون ثم قال ان الله تبارک و تعالی انزل هذا القرآن بهذه الحروف التی یتداولها جمیع العرب ثم قال ظاهر الخبر آنست که
حروف الهجا تسعة و عشرون و لم یقل بعض باب الذباب لسعد و الظاهر انه فرق بین الهمزة و الالف و المشهور انها ثمانیة و عشرون
بحذف لام الف و قد وقع التصریح به فی بعض الاخبار و الله العالم و از حدیث معلوم شد که دیت زبان را بر حروف هجا که
از حروف تهجی و حروف معجم نیز گویند تقسیم میکنند چنانچه مشهور و اصح است در مسلحت زبان چنانکه بعضی گفته اند و بعضی
اعتبار آنرا نموده اند و طریقش آنست که چون کسی زبان صحیحی را ببرد بنابر اول به نسبت حروفی که از آن کم شده و زبان نکلم
نمیتواند کرد دیت میگیرند و دیت زبان اگر عبارت از تمام دیت است بر مجموع حروف بالسویه قسمت میکنند پس اگر مثلا
ثلث زبان را ببرد و نصف حروف از آن کم شده بنابر اصح نصف دیت کامله را میگیرند و بر قول ثلث میگیرند و بر ثالث
نصف میگیرند و معکوس عکس نیز بر عکس میگیرند برده و قول اول بر معمول اول و همان نصف است بر ثالث وارد و حدیث
مذکور مشعر است که حروف معجم بیست و نه حرفست و مشهور آنست که بیست و هشت است با سقاط لام الف موافق بعضی از اخبار
دیگر و ظاهر قائلین به تقسیم بیست و نه حرف متفق اند بر این و بعضی از اهل عربیت گفته که بنا بیست و هشت بر اسم است و بیست و نه
بنا است زیرا که الف اسم هر یک از الف و همزه است و نام همزه مستحدث و تازه است و تقسیم دیت بر اسامی است و بعضی میان
الف و همزه فرق کرده اند باینکه الف ساکن و همزه متحرک است و این غلط است زیرا که مخرج همزه در حلق است و مخرج الف در فضای
دهان است و میان ملحق و نایب با اشتراک در سکون واضح است و بنا بر مشهور بعضی گفته اند که همزه محسوب است نه الف زیرا
که زبان در مخرج الف دخل ندارد و این نیز غلط است زیرا که در همزه نیز چندان دخلی ندارد و مع ذلک در بسیاری از حروف
دخل ندارد و با آنکه آنها را حساب نموده اند مثل ها و میم و واو و محتملست که چون حروف تهجی را غالبا برای تعلیم اطفال می نویسند
و میگویند از برای تعلیم ترکیب حروف لام الف گفته اند و احتمال این کلمه را شاید بجهة این باشد که لا اول کلمه لا اله الا الله است
که افتتاح اسلام و ایمان بآن است چنانچه تفسیر در حدیث مذکور نیز مشعر بآنست پس بنابر این لا را گفتند یعنی اطفال و جهال
شود بر گفتن کلمه طیبه و شاید نظر باین در مبادی اسلام زنان برای ارام و خواب اطفال لا اله الا الله میگفتند تا بجائی
که در بعضی نو لا یا ذکر و اصل عربی بوده اند و الحال عجم اند و میان زنان ایشان متعارفست که میگویند که از برای لالا لا بگو
و الا الله بگو تا بخواب رود و این قبیل است که چون میخواهند که طفل را بترسانند میگویند مثلا لولو و بفتح همزه ...

لام وان مخففا بولؤلؤات که کنیه فیروز غلام مغیرة بن شعبه قاتل عمر بن الخطاب است و چون غالب عجم در مبادی اسلام سنی بوده اند
چنین میکرده اند تا حال در میان ایشان باقی مانده مثل انکه بنیه شعبان را شب برات میکویند بعربی لیلة الصکاك مینامند و
حال انکه در طریق اهلبیت تکذیب ان وارد است و نظر باینکه ابولؤلؤ عجم بوده موجب نفرت عرب از عجم کشته تا بحدی که المقال
عرب تا حال در مقام استهزا و تمسخر بعجم میکویند عجم لولو بالخیط مقتول فتامل بلکه عقلا و فضلاء طرفین در مقام تفاخر
بوهم کوشیده اند و در این باب بادله عقلیه و نقلیه متمسك کردیده اند و عرب بقران و پیغمبر اخر الزمان افتخار فرموده اند
و عجم بعد از معارضه با کثرت شمنان و قائلان از اهلبیت هر دو مقدمه را بر ایشان قلب نموده اند که اینها از اعجاز پیغمبر و مدحت
ایشانست و همچنین هر یك استدلال بر دیکری با یه شریفه و لو نزلناه علی بعض الاعجمین که در سوره شعرا بوده اند اختلاف
در مرجع ضمیر علیهم فرموده اند و تحقیق این مرام باندك بسطی در کلام در دیباچه کتاب معرکة الاقوال فی احوال الرجال
نموده ام والله العالم **سؤال ب** کلمات ابجد معنی و تفسیری دارند یا نه و اکر دارند چه چیز است **ب** دارند و نظر بقول
بعضی چنین است ابجد ابتدا کرد **هوز** در پیوست **حطی** واقف شد **کلمن** سخن کوی کشت **سعفص** زود بیاموخت
قرشت در دل کرفت **ثخذ** نکاه داشت **ضظغ** تمام کرد و محمد بن یعقوب فیروز آبادی در کتاب قاموس اللغة چنین کفته که
ابجد تا قرشت که رئیس پادشاهان مدین بودند که نوشتن عربی را وضع نمودند بر عدد حروف نامهای خود ملاك
شدند در روز ظله پس دختر کلمن کفت کلمن هدم رکنی هلکه وسط المحلة سید قوام اتاه الحتف نارا وسط ظله جعلت نارا
علیهم دارهم كالمضمحلة پس یافتند بعد از ایشان ثخذ و ضظغ را پس ایشان را روادف نامیدند و مراد از روز ظله روزیکه
اصحاب ایکه سوختند باتشیکه از اسمان بر ایشان بارید بدعای حضرت شعیب و در اخبار تفسیر ابجد تا قرشت شده زیاده
بنظر نرسیده و شیخ صدوق در کتاب توحید روایت کرده است از ابی الجارود از حضرت باقر علیه السلام که چون عیسی بن مریم علیهما السلام
متولد شده و یکروز یکروزه بود و دو ماهه مینمود و چون هفت ماهه شد مادرش او را بدست خود کرفته بمکتب برده در پیش روی
معلم نشانید پس معلم بعیسی بعد از بسم الله کفت بکو ابجد عیسی سر برداشت و کفت که میدانی ابجد چیست معلم دره را بلند کرد که بر عیسی
زند عیسی فرمود که ای معلم مرا مزن اکر میدانی بکو و اکر نمیدانی از من بپرس تا بکویم از برای تو کفت بکو عیسی کفت الف الاء خدا است و با بهجت خدا و جیم
جمال خدا و دال دین خدا **هوز** ها هول جهنم و واو ویل اهل اتش و زا زفیر جهنم **حطی** یعنی حط و بخشیده شده کناه از مستغفرین **کلمن**
کلام خدا است که تبدیل از برای کلمات او نیست **سعفص** یعنی صاعی بصاعی و جزا بجزا است **قرشت** یعنی ایشانرا جمع کرده
حشر نمود پس معلم کفت ای زن دست پسر را بکیر و ببر که او عالمست و احتیاج بمعلم ندارد و نیز در کتاب مجالس از حضرت امیر روایت کرده
که عثمان بن عفان تفسیر ابجد را از حضرت رسول سؤال نمود پس رسول خدا فرمود که یاد کیرید تفسیر ابجد را از جهت انکه در ان همه
عجایبها هست وای بر عالمی که تفسیر ان را نداند فقیل یا رسول الله ما تفسیر ابجد فقال اما الالف فالاء الله حرف من اسمائه والباء بهجة الله و
الجیم جنة الله و جلال الله و جماله والدال دین الله واما هوز فالهاء الهاویة فویل لمن هوی فی النار والواو ویل لاهل النار والزاء زاویة
فی النار فنعوذ بالله مما فی الزاویة واما حطی فالحاء حطوط الخطایا عن المستغفرین فی لیلة القدر وما نزل به جبرئیل مع الملائكة الی مطلع
الفجر والطاء طوبی لهم وحسن ماب وهی شجرة غرسها الله ونفخ فیها من روحه وان اغصانها لترى من وراء سور الجنة تنبت بالحلی والحلل
متدلیة علی افواههم والیاء ید الله فوق خلقه سبحانه وتعالی عما یشرکون واما کلمن فالکاف کلام الله لا تبدیل لکلمات الله ولن تجد من
دونه ملتحدا واللام لام اهل الجنة بینهم فی الزیارة والتحیة والسلام وتلاوم اهل النار فیما بینهم والمیم ملك الله الذی لا یزول ودوام الله
الذی لا یفنی والنون نون والقلم وما یسطرون فالقلم قلم من نور وکتاب من نور فی لوح محفوظ یشهده المقربون وکفی بالله شهیدا
واما سعفص فالصاد صاع بصاع وفص بفص یعنی الجزاء بالجزاء وکما تدین تدان ان الله لا یرید ظلما للعباد واما قرشت یعنی قرشهم فحشرهم الی
یوم القیمة وقضی بینهم بالحق وهم لا یظلمون انتهی و ظاهر الخبرین ان سعفص بصاد من غیر سین فتامل فی حمل علی ان الصاع کالصراط یاتی
بالصاد والسین **سؤال ج** هرکاه شخصی در اول شب جماع نماید یقین داند که ضعیف صبح غسل نخواهد کرد نماز صبح او فوت میشود
در اینصورت بر مرد حرجی هست یا نه **ب** الطهارت که مرض ندارد و هرکاه غسل ممکن نباشد تیمم نموده نماز صبح را بکذارد و بعد از غسل نماز را بعنوان
سنت قضا نماید **سؤال د** شخص ماه رمضان را روزه نکرفته و شك دارد که در ان سال مکلف بوده یا نه کفاره ان چه نوع است **ب** برا و حرجی نیست
و کفاره ندارد **سؤال هـ** هرکاه در خیال شخصی خیالاتی باشد که در مسئله کلمه که انکه موجب حد شرعی با مثل باشد اما بان راضی نباشد بزبان نی
جاری نشده چه حکم دارد **ب** بر او حرجی نیست **سؤال و** شخصی از شخصی پرسید که خدا را بچه نوع شناخته و انشخص بطریق یکانکی خدا را شناخت و خواطر
عقلی و نقلی عاجز باشد و معرفة الله همین قدر کافیست که خواطر خود را جمع نموده یا نه **ب** هرکاه دلیلی داند که بان مطمئن باشد مجعل

٤٧

[illegible]

تقلید نباشد در شناختن توحید از برای خودش کافیست ل ز مردی زوجهٔ خود را ببیند و لفظ انت علیّ کظهر امّی بر خواطرش کذرد امّا بزبان جاری نسازد چه حکم دارد ب ضرری ندارد ل ح در کتب میکویند اذا طلع ربیع فحل بسیله چه معنی دارد ب معنی ان اینست که هرکاه ریش بر آید او را سر ده و ابن عباس خالی از لطف و ظرافت نیست و مراد انست که چون کسی در حرم مکه یا کبوتری بچیند یا مکند برو لازم است که او را آب دانه دهد تا پر او بر آید و چون پر او بر آید او را رها کند ل ط هرکاه مردی اسباب الات دنیایی از برای زوجهٔ خود بیاورد و بعد از آنکه زن مهر خود را باو بخشد و بزن اظهار نموده و راضی نشد در جواب نمود که اسبابها از شما باشد از روی اغراض و تمام مهر مرا بدهید و بعد از چند کاهی باز اسبابها را تصرف نمود ب مجرد قصد مرد اعتبار ندارد و اکر ان اسبابها را بزن نبخشیده و باقی باشد واپس میتواند کرفت و اکر تلف کرده باشد یا تفریط عوض از میتواند کرفت و علی ای تقدیر مجرد تصرف نمودن زن ان مهر محسوب نمیشود ل ی هرکاه شخصی مخارج حروف نماز را نداند و معنی را نیز نداند و خواهد که بکوید که مؤلف غرض که بوده و سقوط کفته و همچنین در کلمات که شبیه بیک دیکرند نماز او صحیح است ب هرکاه سهوا بزبانش خلاف حرف مقصود کذشته و از موضع اعراب کذشته نمازش صحیح است و احتیاطا اعاده و سجدهٔ سهو نماید و اکر نکذشته تدارک نماید ل یا شخصی بد اعراب نماز قرائت نموده زید را زید یا زید اما معنی زید را داند نماز او صحیح است یا نه ب هرکاه اعراب را درست کوید هرچند که معنی را نداند صحیح است و اکر عمدا یا جهلا سوره یا سایر اذکار واجبه را غلط بخواند ضرر دارد و مبطل نماز میشود ل یب هرکاه زید یا عمر صغیر برادری خوانده ایا میتواند که هم شیرهٔ او را بکیرد و میراث از هم دیکر میبرند یا نه ب همشیره اش را میتواند کرفت هرکاه خالی از مانع شرعی باشد و از هم دیکر ارث میبرند هرکاه وارثی غیر از ایشان نداشته باشند و شروط مقرره در کتب فقه ل یج کرباسی که یهودی رنک کرده میتواند پوشید یا نه ب ضرر ندارد مکر انکه علم برساند که ان رنک بمباشرت یهودی یا غیر آن نجس شده است در این صورت تطهیر آن ضرور است و بعد از شستن ضرر ندارد هرچند ان رنک باقی باشد و یهودی یا سایر کفار تفاوتی ندارد ل ید اکر کسی در نماز واجب بعد از حمد در سورهٔ طولانی شروع نماید و کلمه از ان سوره را فراموش نماید هرچند سعی کند بخاطرش نیاید میتواند که ان سوره را بجا کذارد و سورهٔ توحید را بخواند یا نماز را از سر کیرد ب ان سوره را ترک نماید سورهٔ دیکر بخواند و توحید بهتر است و بعد بسم الله را اعاده نماید به نیت هر سوره که بخواند و نماز را برهم نزند ل یه زنی از حیض پاک شده و بعد از غسل نماز کذارده و روزه کرفته بعد از ان لکه دیده ایا نماز و روزهٔ او درست است یا باطل ب هرکاه ان لکه بعد از روز دهم دیده یا انکه بعد از روز دهم مستمر ادید نماز و روزه درست است و اکر از ابتدای ایام عادت دیده و ان روز دهم ابتدا حیض نکذشت روزهایش را قضا کند در اثنای ده هرکاه ان لکه خون کمی باشد که از پنبه که زنان بحسب تعارف از برای خون بخود بر میدارند نکذرد احتیاطا عمل استحاضهٔ قلیله کند و نماز و روزه بجا آورد پس اکر خون از ده کذشت عمل سنت و اکر نکذشت روزه را قضا کند بحوی که کذشت ل یو هرکاه دو همشیره باشند و یکی از انها فوت شد و از او دختری شیرخواره ماند که همشیره زنده او را بشیر خود بزرک نموده لکن دختر یکی نیز دارد که شیر این همشیره نخورده و این همشیره نیز پسری دارد میخواهد که ان دختر را از برای پسر خود عقد کند صحیح است یا نه ب صحیح است بنا بر اشهر و اظهر و بهتر اجتناب است ل یز هرکاه زنی بعد از جنابت غسل نکرده حیض او را عارض شود ایا بعد از پاکی و غسل حیض احتیاج بغسل جنابت هست یا نه ب ملی غسل کند به نیت جنابت و حیض باهم و همان کافیست و اکر بعد از جنابت غسل دیکر به نیت غسل حیض کند بد نیست لکن چندان اهتمامی در کردن او نیست ل یح ناصر خسرو کوید شعر مردکی را بدشت کرک درید زان بخوردند کرکس و زاغان این چنین کس بحشر زنده شود نیز بر دیش ادم ناد ان ب امام فخر رازی کفته کو کاش بحشر زنده کند که چه اعضاء او شود جوجو تا ولیکن بار بنیت مشکل تر نیز بر دیش ناصر خسرو ل یط هرکاه در مزاب قلیل اسطلحی ساخته باشند و از اطراف ان اب نجاست بدن سرایت نموده باشد و از ان اصطلح پر شود که اضافه بر کردد از ان غسل و وضو میتوان ساخت یا نه ب هرکاه ان اب از منبع جاری نیست و متغیر است بنجاست منبت پاک نیست ل ک هرکاه غسل در جایی اتفاق افتد که اطراف ان احتمال نجاست داشته باشد و قطرات اب بعد از ریختن بر سر کردن بران مواضع خورده بر اعضاء مغتسل بر کردد چه صورت دارد ب احتمال نجاست موجب نجاست نمیشود و اکر جزم بحصول اشد اب قلیل بملاقات ان نجس میشود علی المشهور الصحیح ل کا در ماه مبارک رمضان اطفال در درس ابیات و معلم ناچار است که انها را درس بکوید از برای صوم او ضرری دارد یا نه ب ندارد لکن خواندن شعر در روزه مکروه است بلکه خواندن مطلق شعر در روز ماه رمضان و در روز جمعه و مطلق شبها مکروه است ل کب قال الامام الرازی فی تفسیره فی الجمع بین قوله هو اهل التقوی و اهل المغفرة و بین قوله اللهم اجعلنی من اهل التقوی و اهل المغفرة ان الاول من الاول و الثانی من الثانی

[illegible]

من المجهول

[illegible]

من المجهول والاول من الثانی والثانی من الاول من المعلوم ب مراده من الاول من الاول اهل التقوی من الآتی و من الثانی من الثانی اهل المغفرة من الرؤیة فان المصدر فیهما بمعنی المفعول فانه سبحانه اهل لان یتقی من عذابه و اهل لان یغفر لمن یغفر له و بما ذکرنا ظهر وجه الفقرة الثانیة فانه سبحانه هو الغافر و هو المتقین ل کج جنب حایض نماز میتوانند کذارد ب نمیتوانند ل کد اکر شخصی جماع کند و زیاده از سر ذکرش داخل نشود و انزال هم نکند بر طرفین غسل واجب میشود یا نه و دخترش باکره است این دخول غسلی دارد یا نه ب هرکاه همین سر ذکر داخل شود و حلقهٔ ختنه که بیرون ماند غسل واجب نشود مکر بانزال و هرکدام که انزال نموده غسل بهمان واجبست و نیز هرکاه دختر با سر ذکر داخل شد بکارت باقی نمیماند و اکر بکارت زایل نشده معلوم است که دخول نشده و اکر احدهما ادعای عود بکارت نمایند هرچند بعید باشد طی ان موقوفست بر ترافع و بدخول بکر بکارت زایل شود جمیع احکام دخول از مهر و غیرهما ثابت میکردد ل که هرکاه شخصی در مرض موت شخصی را وصی بر اولاد خود کند و بعد از انکه دختر شد بحد بلوغ برسد زوجهٔ متوفی مطالبهٔ حصهٔ خود کند و وصی بعد از کفتکو در حضور جمعی قدری پول بیاورد که من این قدر خرج نموده ام رسد تعجیل بالفرض نموده ام و زوجه بر او ادعا مینماید که هرکاه وجه را امانت نکذاشته کار ولی کرده انتفاع انرا میخواهم و دیکر صبیهٔ متوفی میکوید که عمر من حالا ده سالست میتوانم که مال را از وصی بکیرم و بنما دو بدهم که بان معامله نماید و محل سکنای دارم میتوانم حصهٔ برادر غایب از او بکیرم و تعمیر سکنای خود نمایم و خواهش خود دارم حصهٔ برادر نمایم یا نه ب هرکاه دختر نه سال تمام و عقل و رشد داشته باشد که ضبط مال خود را تواند نمود حصهٔ خود را از وصی میتواند کرفت و وصی را بر او تسلطی نیست و در باب ادعای انتفاع اکر وصی را در نیابت متهم دانند تسلط نمی برانداز دارند و در باب مال غایب هرکاه بالغ و عاقل بوده که غایب شده و صاحب نسبت بحصهٔ او بالطلب و اخباران با حاکم شرع است هرکاه صلاح داند میتواند که رفتن معتمد بر انبعض و رثه خصوص هرکاه والده باشد کرفته و حصهٔ غایب را باو قرض دهد و جمعی از شهود معتبره بران بکیرد هرکاه در نفقهٔ شرعیه محتاج باشد و کسی نباشد که ما را انفاق کند از مال و اولاد خود میتواند که نفقهٔ خود را بر دارد و همچنین نصیب نسبت بهر مانع رشیکه باشد هرچند زن نباشد ل کو هرکاه زنی طفل همشیرهٔ خود را شیر دهد و بعد رضاع شرعی برساند ایا مرضعه بر شوهر خود و همشیره مادر طفل بر شوهرش حرام میشود یا نه و حد رضاع را هم بنویسند و دیکر هرکاه زنی انکار نماید بزید که بکاه طفل را شیر داده و زید دو سه دفعه پرسید و او همچنین جواب دهد که بکاه شیر داده ام و زید از والدهٔ طفل هم پرسید و او بکوید که مدتی شیر او را خورده و سیر میشده و بعد ان زید بیضا شیر بکوید که تو بر شوهرت حرام شده و هم شیره انهم بر من حرام شده در این وقت ان زن انکار نماید که من اینقدر شیر نداشتم که طفل خود را سیر کنم کاهی شیر میدادم و سیر نمیخورد و تنها یی غذا هم نباشد که تحقیق حال از انها نشود ایا حکم زید مذکور چیست ب برضاع طفل همشیره هیچ یک از همشیرها بر شوهر خود حرام نمیشوند علی الاشهر الاقرب و حد رضاع بنا بر اشهر و اقرب انست که طفل در ایام رضاع شرعی که دو سالست از پستان کسی که شیرش از جماع حلال بهم رسیده باشد بعد از ولادت علی الاشهر الاظهر تا بعد از حمل علی الاحوط یک شبانه روز شیر بخورد باشد باینکه هر وقت که محتاج بشیر شود موافق تعارف زنان بخورد و در ان بین چیزی سای غذا از کسی دیکر شیر نخورده و هم چنین غذای دیکر نیز نخورد هرچند که از شیر سیر نشده باشد یا انکه بطریقی مذکور پانزده مرتبه بعینه از پستان شیر سیر بخورد که خودش در هر مرتبه از پستان انصراف کند بشرط انکه در بین ان پانزده مرتبه شیر از زنی دیکر حتی انفاده نخورد و احوط انست که از ده مرتبه بطریق مذکور اجتناب کند اما تحلیل رضاع بقدری که کوشت برویاند و استخوان سخت کرداند چنانکه در بعض اخبار است بنا بر انکه اکثر ان حد نیست علیحده و معرفتش منوط است بمعرفت اهل خبره نیز چنانکه اتباع الحم و شد عظم حقیقه و قائل اند و محقق نمیشود الا به شیر غذا و بدن ما بخلل است جزما و اظهر در نظر حقیر انست که جمعی بکر نموده اند که این حد بمحل است و مبین اوقات و عدد است زیرا که معرفت عرفی مشکل است و فرق میان چهار دوره رضعه و سیم و پانزده اشکالست و شاید منظور از ان رد بر اهل سنت باشد که بمایه ضعیفه کامله اکتفا مینمایند و بقول یک زن خصوصا هرکاه اعتمادی بران نباشد رضاع ثابت نمیشود مکر در حق خودش هرکاه اعتراف کند برضاع بکیفیت و شرطی که مذکور شد و بمجرد اطلاق اقرار چیزی لازم نمیآید در صورت مسئولهٔ زید بعظم حرمتی نیست ل کز شخصی نماز قضای بسیاری بر ذمه دارد و میخواهد که ان قضاها را ادا کند ادا یا این نحو باید نیت کند که مثلا اصلی صلوة الصبح قضاء لوجوبه قربة الی الله یا قضا و ادا را قصد کردن ضرور نیست در عرض بکر انکه اکر مرتبه زید ملک روزه باد و روزه قضا خواهد بکذارد

[illegible]

از برای هر نماز اذان و اقامه باید بگوید یا اقامه تنها کافیست یا هیچ کدام ضرور نیست و دیگر شخصی که در میان سنیان بوده باشد
و قواعد دین را ادای فرایض نموده و در فصل زمستان احتراز از آن شخص کرده که از حمام و ظروف خود آورده اند و آن شخص با کرم
شده در حمام و ظروف و عدم الطهارة ایشان استنجا کرده و وضو ساختند و تقیة نتوانستند بگوید که با جناب صنوبر باید نماز آن شخص
چه صورت دارد ب هر گاه در وقت تکبیرة الاحرام مثلا میداند که نماز صبح قضا میکند از برای آنکه واجب است برای صاحب هیز
تدارکا قلبیت و گفتن کلام عربی یا عجمی در هیچ نیتی ضرور نیست نیت در همه جا همان دانستن قلبیست بلکه نیت نماز را بزبان گفتن نزد
شیعیان خوب نیست دانستن ادا و قضا و تعیین نماز صبح یا شام مثلا و وجوب یا ندب نماز در نیتها لازمست علی الاحوط بل الاقرب باذان
و اقامه از برای هیچ نمازی واجب نیست علی الاظهر الاشهر خصوصا بر زنان لکن احتیاطا تا توانند اقامه را ترک نکنند و هر گاه در یک
مجلس چند نماز قضا کرده باشند در نماز اول یک اذان بعنوان سنت بگویند با اقامه و بعد از آن از برای هر نمازی یک اقامه تنها مجزیست
بر هم خورده و هر گاه در میان سنیان سجده را بر غیر ما یصح السجود کرده هر چند که بدست شیعه باشد نمازش درست است و حمام که عضوی
یا نجس نباشد ضرور ندارد و اهل سنت پاک اند و ظروفشان نیز پاک است تا علم بنجاست آنها بهم رسد ما ظهر و فوق شیعه مگر آنکه سنی
که اظهار بغض یکی از ائمه اثنا عشر یا حضرت فاطمه نماید یا ناسزا بایشان یا به پیغمبر یا جد ایشان بگوید که در این صورت نجس است و در صورت
که نماز صحیح باشد اعاده و قضا لازم ندارد ل کح هر گاه شخصی احتیاج بغسل نداشته و پیش از وقت بحمام میرود و باید پیش از آن امشو بعد
از آن وقت داخل میشود اگر خواهد که اعضا خشک نماید خوب خشک نمیشود وضوی او چه صورت دارد ب اگر آب بر روی اعضا
تاثیری نماید ضرور ندارد لکن احتیاطا رطوبت موضع مسح را نمیتواند که نماید ل کط هر گاه قبل از دخول وقت خواهد که غسل
یا وضو سازد نیت وجوب نماید یا استحباب ب هر گاه نماز قضا در ذمه او باشد بنیت وجوب بعمل آورد هر چند آن قضا را بعمل
نیاورد و همچنین در غسل واجب تا قبل صبح در شبی که روزه او فردا واجب باشد بنیت وجوب کند و الا آنها را بنیت استحباب
کند و اگر هم چنین قصد قربت و قضا اخذ نماید کافیست خصوصا نسبت با کثر عوام که [illegible]
استیناف صلوة را اراده کنند و بطهارت قبل از وقت هر گاه باقی باشد نماز میتواند کرد هر چند که نماز نافله باشد ل ل هر گاه
شخصی بداند که در ثلث آخر شب بیدار نمیشود یا آنکه مانعی از برای او بهم رسد آیا نماز شب را بر ثلث آخر مقدم میتواند داشت یا نه
ب وقت نماز شب بعد از نصف شبست هر قدر که باشد و هر گاه که از حال خود داند که در وقتش بعمل نمیتواند آورد در
تقدیمش بر نصف شب مانعی ندارد لکن قضای آن در روز بهتر است از تقدیم ل لا هر گاه شخصی بخواهد که عبادت جناب اقدس
الهی کند خیال کند که هر گاه این عبادت را در نزد مردم بکنم مبادا ریا شود و چیزی بخاطر او رسد بهتر کردن آن عبادت است یا نه
ب هر گاه داند که عبادت کردن او باعث عبادت کردن دیگران میشود مانعی ندارد ل لب طایفه ظاهرا
اسلام را اظهار مینمایند لکن مردم در باب آنها گفتگو ها میکنند که اعتقاد بنماز و روزه و اصول و فروع ندارند مطبوخ آنها خوردن
چه صورت دارد ب هر گاه جزم نباشد با اینکه قول ندارند مانعی ندارد ل لج هر گاه وجهی از شخصی در ذمه او باشد و بصاحبش
رد ننماید و بعد از مدتی صاحبش مفقود شود یا بمیرد و وارث او معلوم نباشد آیا زیارت برای او میتواند کرد از عوض آن حق
و از شغل ذمه بیرون میاید در صورتی که قادر نباشد که آن وجه را رد مظالم نماید یا نه ب تا تواند تجسس نماید که صاحبش
یا وارثش پیدا کند و هر گاه از همه مایوس شود میتواند هر چند بعد تصدق بدهد بهتر آنست از برای صاحبش مقدار آن وجه را تصدق
نماید و هر گاه متمکن از تصدق نباشد یا فقیر هم نباشد تصدق نتواند کرد بعوض آن غیر ممکن التصدق دعا و زیارت و طلب مغفرت
از برای او نماید ل لد هر گاه کسی قصد اعمال خیر نماید ثواب دارد و اگر قصد عمل نامشروعی کند عقاب دارد یا نه ب هر گاه
قصد کند که بعمل آورد حق تعالی بان قصد بخشد و عطا میفرماید و چون بعمل آمد مستحق ده ثواب میشود و هر گاه قصد گناهی
کند و بعمل آورد [illegible] مستحق عقوبت یک گناه میشود لکن در صورت قصد گناه هر گاه استغفار نماید بهتر است
ل له شخصی در مرض موت وصیت کرده که بعد از فوت من فلان ملک را [illegible] بفلان که
خواهر من است بدهید الحال وارث من از آن امتناع مینمایند آیا موافق شریعت مطهره وصیت در مرض موت صحیح است یا نه و آنچه
وصیت نموده تماما بموصی له میرسد یا باعتبار ثلث است و وصیت آن دختر صحت دارد یا موقوفست بر بلوغ و رضای او
و الحال آن دختر صغیر است و اقوام او میخواهند که او را از نزد مادرش بگیرند یا حضانت او با مادرش میباشد یا میتوانند که از
مادرش بگیرند و همان موصی له ادعا میکند که موصی چند سال ملک موصی به را داشته و فروخته است و وارث باید [illegible]

از این بدهد و وارث او علمی بان نیست چه نحو باید نمود ب وصیت مال از ثلث میت محسوب میشود مگر آنکه ورثه با بلوغ و رشد
قبول کنند که از اصل ترکه بدهند و وصیت تزویج لازم نیست لکن چون دختر بالغ و رشیده شود بهتر است که بوصیت عمل
کند و حضانت با مادر است و اقوام را بر او تسلطی نیست هر چند که شوهر کند و موصی له باید دعوای خود را اثبات شرعی
برساند و نیز قسم ببقای حق خود در ذمه میت بخورد و اگر از اثبات عاجز باشد و ادعای علم بورثه نماید تسلط قسم نفی العلم از آنها
دارد که قسم بخورند که علم بصحت دعوی او ندارند ل لو مثلا زید مبلغ ده تومان از عمر طلب دارد و وعده منقضی شده
و عمر نقدی ندارد که طلب او را بدهد و جنس دارد و میخواهد که بقدر طلب او زیادتر بدهد و بعد از آن همان جنس را
از او خرد بوعده بقیمت زیادتر و گفتگوی معامله ثانی را قبل از این که جنس را بزید دهد مینماید چه صورت دارد
ب مانع ندارد نیز اگر این معامله مشتمل بر قرض نیست که جر نفع کرده باشد و بان سبب حرام شود بلکه ادای دین نموده که
بعد از آن معامله نسیه نماید و این ضرر ندارد لکن شرط نکند که معامله ثانیه را البته باید بعمل آورند و اختیار نداشته باشند
که بعمل نیاورند که موجب اشکال میشود والله العالم ل لز عمرو با خالد معامله عقاری کرده و غبن از این مصالحه نموده و غبن در
در صلح از این مصالحه کرده در مصالحه ثانویه نیز غبن فاحشی میباشد عمرو را میرسد که ادعای غبن در مصالحه ثانیه نماید یا نه ب
میرسد بلکه غبن در مصالحه اولی نیز موجب خیار نیست نظر بانکه غالب مصالحات مبنی بر مغابنه و محاباتست بر ما کنه
ملاحظات پس اگر در جائی بقراین حالیه یا مقالیه معلوم گردد که بنای مصالحین بر ملاحظه و مقابله عوضین است و قیمت آنها معلوم
یا معین طرفین باشد ممکن است که خیار غبن بهم رسد و فقد [illegible] متحقق گردد و نظر بهمه [illegible] از اخبار
والله العالم ل لح ما معنی [illegible] الحذف [illegible] علی لسان [illegible] قول یا [illegible] حرکة فامت مقام الجملة
ابن ما کلمات اربع [illegible] ب جمیع ذلک یکون فی الامر من رای الواقع [illegible]
حرکة الهمزة [illegible] علی قیاس تخفیف الهمزة بالنقل [illegible] فنقول [illegible] بکسر اللام والدال
و نظیر ذلک ما [illegible] من هذه اللفظة [illegible]
[illegible] فی خمسة کلمات [illegible]
لها ثمان عشرة [illegible] ل لط من [illegible] قلت للرضا ان رجلا من اصحابنا سمعنی [illegible]
مروان بن محمد لو سئل عند صاحب القبر ما کان منه عنده علم فقال الرجل [illegible] ابوبکر و عمر فقال [illegible] فی موضع
ب کان المراد [illegible] رجل [illegible] علی سبیل المزاح [illegible] من خلفاء بنی امیه [illegible]
[illegible] ماکان عنده منه علم لان
خلافته من حیث [illegible] من الملوک [illegible]
فقال الرجل [illegible] علی سبیل [illegible] ابوبکر و عمر و کان [illegible] ابی بکر [illegible]
اشتهر [illegible] امیر المومنین [illegible] علی بن ابی طالب [illegible]
ان یکون [illegible] علی الشیخین [illegible] الرضا [illegible]
فقط مع انهما [illegible] الامور الغیبیه [illegible] ل م هر گاه زید ملکی را [illegible]
تمام که [illegible] نموده [illegible]
زید با یمین [illegible] ب باید مدعی خود [illegible] اثبات کند [illegible]
عجز از بینه و ادعای علم بر منکر تسلط قسم نفی العلم [illegible] ل ما هر گاه زید [illegible] تسلط عمر [illegible]
باشد و عمر [illegible] زید مسلط نموده [illegible]
صاحب طلب شده [illegible]
و از [illegible] شرع دارد یا نه ب
صحت بیع [illegible] صیغه بیع [illegible]
صورت ندارد و هر گاه [illegible] بینه شرعیه [illegible]
العلم [illegible] و هر گاه اجازه [illegible] معامله [illegible]

ونوع یافته باطلست مکر انکه بعد از معامله وقبل از اظهار رد اجازه وقبول ان نماید که در اینصورت صحیح است اما ادعا عدم رضا پس تا
نمیشود لابد مستبه بانکول منکر از قسم نفی العلم وهرکاه حفظ نفس موقوف بران بیع باشد محتمل بل ظاهر انست که ان بیع بر بایع واجب
باشد وبر فاد وغیر مکره وجایز است اشترا ان جایز بلکه واجب نیز باشد واکراه بایع مذکور بر بیع از قبیل اکراه بحق نیز واجب باشد
وبر جمیع نقادیر صحت بیع هرکاه با جهل بقیمت الوقت زیاده برده وکمتر فروخته باشد خیار غبن دارند والله العالم ل ب
هرکاه زید ملکی را مورد مبایعه با عمرو داده و ورد لکن بتقریب انکه بکر رضا نداده ودی ادعا طلب شرعی از زید مذکور نماید وخارج
اما اکر قبل با خمیع از اشراد سیاه وغیر سیاه ومیکوید که طلب کنانی که از ولد تو دارم از تو میخواهم وپای جان وعرض با بیع در میان
باشد وچاره منحصر شود در معامله ان ملک با عمرو بتقریب انکه از خوف بکر مذکور دیکری طالب معامله نشود زید
مرقوم خوفا من انهاك الزوج لاعن شعور با عمرو ومفروض معامله نماید حسب الشرع معامله کذائیه صحیح است یا نه ب انتها
سؤال چنین مستفاد میشود که مسامحه عمرو قبل از اشتای کفتکوی بکر بوده وبنا بر این ادعا بکر وانحصار مشتری ودعوی
مبیع کدام امارت اکراه بر ان معامله نمیشود وادعاء عدم شعور را هرکاه به بینه ثابت نماید بها والا نسلط قسم نفی العلم بر منکر دارد
اکر ادعای علم بر او نماید ل مجر هرکاه شخصی بمسلمانی یهودی کوید ودیگری او را اکند واورا قرمساق کوید ودشنام عرضی دهد
حسب الشرع بر او چه لازم میاید ب از برای یهودی کفتن او را تادیب باید کرد ولا اقل بلسبت تازیانه باید زد نظر بحدیث
واز برای قرمساق کفتن هرکاه قرمساقی اثابت نباشد تادیب باید نمود اکر مراد قائل مجرد اذیت باشد واکر مرادش معنی عرفی
قرمساق نیز باشد وان جمع کردن میان دو شخص شبیه بدلال از برای زنا یا لواط در اینصورت بعلاوه تادیب حد قذف نیز
ثابتست هرکاه نسبت زنا یا لواط را بشخص معین داده باشد وان شخص مستحق مطالبه ان حد است چنانکه مواجه مستحق مطالبه
تادیب است وهمچنین تادیب لازم است از برای دشنام دادن مکر انکه دو دشنام نسبت دادن بزنا یا لواط کردن یا دادن باشد
که در اینصورت هشتاد تازیانه حد او است هرکاه ان امور ثابت نباشد وبرای کندن ریش دیت میدهد اکر تمام ریش را
کنده وتمام موی را از ان ازاله نموده پس اکر تا یکسال عود ننماید تمام خونبهای شخص است واکر عود نماید ثلث خونبها است واکر
تمام را ازاله نموده اندکی کنده مساحت مینماید بحساب ان خونبها میکیرند وتادیب مذکوره بهمچنین زیر در صورتیکه
مدعی طلب ان حقوق نماید واکر ببخشد چیزی بر او نیست مکر توبه واستغفار ل مد هرکاه شخصی در ابتدا باعقل و شعور مهر
وحقوق زوجه اش را داد و ثانی الحال قریب بموت بلکه در حال نزع زوجه اصرار نموده زوج یکصد کاپک مو وصیت نموده که بعوض
حقوق زوجه بن که قبل از این زوجه دست بردار شده بود زوج را بری الذمه نموده بود باو بدهند تا بدهند یا نه ب
هرکاه حقوق خود را بعوض انچه کرفته معاوضه نموده وزوج بری الذمه شده وبعد از ان بدین انکه معاوضه مذکوره را برهم
زده باشند وصیت کرده که بعوض حقوق مذکوره باغ را علاوه عوض نمایند درست نیست واکر چنانچه بعد از کفتکوی زوجه
بدون جبر با هم رشوه همین را کفته که فلان باغ را بعد از من باو بدهید باید باغ را باو بدهند وان ثلث میت حساب کنند هرکاه ورثه
بدادن از اصل ترکه نباشند واکر از کلامشان فهمیده اند که معاوضه مذکوره را برهم زده اند باغ را بدهند لکن انچه از قیمت ان
باعوضی را که سابق کرفته اکر اضافه از حقوق ان زوجه باشد وورثه راضی نشوند از ثلث حساب کنند والله العالم ل مه
اعرابه وحرفه کلامهای الوصل ب ل مو زید در حین حیوة صبیه خود را بعمرو داده ودر وصیت نموده
که انچه ترکات دارد یکحصه از عمرو وحصه باقی ورثه حصه نمایند ودو تخته باغچه ودو باب از خانه نیز بضعیفه خود داده الحال
عمرو مدعی است که از ترکه حصه میبرم وحصه زوجه خود را نیز میخواهد ودو تخته باغ ودو باب خانه را هم حصه میبرم
زوجه خود را نیز میخواهم ودو تخته باغ ودو باب خانه را هم حصه میبرم ب انچه بضعیفه داده اکر در حال حیوة باو داده بعوض طلب
یا بار بخشیده هرچند که حقی بر شوهر نداشته در صورت هبه در حیوة بقبض او داده هرچند که در مرض موت واقع
شده لکن با فهم وشعور ان شخص بوده باشد انچیز متعلق بان زنست وعمرو را بان حقی نیست واکر در حال حیوة باو نداده
یا در صورت هبه بقبض او نداده با فهم وشعور پس اکر وصیت کرده است که بعد از مردن باو بدهند بعوض مهر یا حق مالی دیکر که
بر ذمه شوهر داشته وان چیز زیاده از حق ان زن نباشد نیز عمرو را در ان حقی نیست وهم چنین اکر چنانچه تبرعا وصیت نموده
که بان زن بدهند بدون انکه عوض حق یا مالی باشد وعمرو بعد از اطلاع بان وصیت راضی شده باشد واکر بان وصیت
راضی نشده در صورت تبرع یا انچیز زیاده بر حق ان زن باشد وعمرو بان وصیت راضی نشده ونشود ثلث ان زیادی میتواند

کرفت وان زن حقوق ثابته بر ذمه شوهر داشته از مهر وغیره هرگاه شوهر را حلال نکرده ونکند با ان زن نمیتواند کرفت
وهم چنین بعد از فوت حصه ارثیه خود را میگیرد پس اگر شوهر انچه را وصیت کرده که باو بدهند از باب حصه ارثیه او وضع
کرده وانچه زیاده بر حصه اوست عمرو را نیز در ان دخلی نیست واگر زیاده بر حصه ارث وعمرو بان وصیت راضی نشده
ونشود ثلث ان زاید را میتواند کرفت والله العالم ل امز زید با خواهر پدر ومادری خود هم بوده وان خواهر را شوهر زاده
صبیه از او بهم رسید العاصه صبیه وفات یافته بعد از ان صبیه شوهر کرده از او پسر بوجود امده وان صبیه فوت شده
مند ثم ملک ومال زید که همشیره مذکوره مانده بیان فرمایند که رسد این پسر چه میشود و بزید چه میرسد ب
زید حصه خود را از ارث پدرش میبرد وحصه همشیره بوارثش میرسد وهمچنین حصه صبیه همشیره بوارث اش میرسد
که از ان جمله پسر مذکور است وباوجود اولاد ارث بخالو وبرادر نمیرسد ل مح سخصه متوفیه وازار چند نفر برادر زاده بجا
مانده ووارثش منحصر در انها است ویکی از انها در مرض موت عمه بلکه در حالت نزع ملکی از او خریده ودران مباعین ملتفت
میباشند وهنوز ثمن را مقاص نموده که عمه فوت شده ایا سایر ورثه را میرسد نظر بانکه مبایعه در حالت نزع اتفاق افتاده
ومشتمل بر غبن فاحش هم بوده که ان معامله را برهم زنند ب هرکاه ثابت شود شرعا که مریضه در ان وقت معامله چیزی
نمیفهمیده یا ان مبایعه با عدم رضای او واقع شده ورثه را کفتکو میرسد والا بیع صحیح ولازم است اکر معلوم شود که منظور عمه
مراعات او بوده باشد وندانسته وفهمیده بغبن فاحش فروخته یا حالش معلوم نباشد نظر باصالت عدم غبن پس اکر مقدار
غبن از ثلث ترکه محسوب تواند شد یا انکه ورثه در حال حیوة یا بعد از وفات دانسته بان مبایعه غبنیه راضی شده اند فبها
والا ورثه را نیز تسلطی بر او نیست علی الاظهر واکر مشتری ایشان را راضی نماید احوط وبهتر خواهد بود واکر معلوم شود که عمه
نفهمیده بدون اطلاع بر قیمت الوقت فروخته وغبن فاحش در ان هم رسیده وورثه اجازه نموده ونمایند اختیار فسخ در حصه
خود دارند وهمچنین با بعد ورثه خیار فسخ دارند تا سه روز از وقت بیع در صورتیکه تا عدم اقباض مجموع ثمن مجموع مبیع بقبض
مشتری نرسیده وشرط تاخیر اقباض مجموع ثمن مجموع مبیع بقبض مشتری نرسیده وشرط تاخیر اقباض نیز در بیع یک از عوضین
نشده باشد والله العالم ل مط زید در حینی که اراده شراکت با عمرو داشته باشد قیمت سی تومان روغن بعوض سرمایه
بعمرو داده وعمرو قبول نموده وزید شرط کرده که هرکاه روغن مذکور نفع یا ضرر کند با او باشد وعمرو را رجوعی نباشد وبعد
از فروختن روغن هفت تومان وکسری ضرر نموده وزید منکر شرط ضرر است ب حلیق همین سرمایه عیشود وانچه نفع
میرسد همان سرمایه است مکر انکه سرمایه را اصل روغن قرار دهند که بعد از فسخ معامله مایه را روغن وضع نمایند والله
العالم ل ن دو یا سه نماز بر میت واحد میتوان کرد اکر مصلی مختلف باشد ب جایز است خصوصا هرکاه نماز سابق بعنوان فرادی
بعمل امده باشد لکن نمازهای متاخر را بعنوان سنت بعمل اورند اکر نماز سابق صحیحا بعمل امده باشد بحسب ظاهر شرع والله العالم ل نا
در غسل ونماز زن مرده هرکاه میت یا ملاء تانیث کویند بهتر است یا نه وایا مذکر وموئث در نیت مساویست یا نه ب تنها را
بقلب نماید وعجمها زن ومرد قصد کنند وهرکاه مرده را معتبر دانند بهر لفظی که قصد کنند مانعی ندارد ومیت را بر زن نیز اطلاق
میتوان کرد والله العالم ل نب از برای زن بعضی ان خبر هو وله میکویند و در حالتی که ضمیر هذا بکرد موئث میکویند یا تاء
یا نه وجهش چیست ب صحیح همانست که ان بعض میکویند زیرا که ضمیر هو راجع بمیت نیست بلکه عاید است که لفظ بعد
ومنزول لازم است بجهت جزمتعدی شده مانند زید بمرو مانند زید عمرو مالکه فی لفظها واحد فما وجمها لفظ را
ذکر او انث کالفظان ب همانحو ل ند نماز عید در ومن نصب خاصا ما با جماعت کذارد
جایز است یا نه ب در زمان غیبت کذاردن نماز عید جایز وسنت است هرچند که فرادی باشد یا امام جماعت مجتهد نباشد علی
الاظهر الاشهر وبعضی فرادی سنت وجماعت را حرام میدانند وبعضی بالعکس وبقول نادری هست بوجوب با جماعت خصوصا هرکاه امام
مجتهد باشد بنابراین هرکاه کسی که مجتهد باشد ونمیقدر حرام است بر او بعنوان فرادی کذاردن زیرا که ان نماز در اینصورت
مردد است میان سنت وحرمت وباجماع کل علما حرمت بر سنت غالب است در صورت تردد والله العالم ل نه نیت نماز غسل وغیرهما
از برای عوامی که معنی از اعیف بفارسی کرده بجهتر است یا نه ب معنی هر نیتی را در دل باید قصد کند بهر لفظ وعبارت که باشد
وعربی بمعنی است بعبارت وملفظ ل نو اکثر خیمه با نفاس مساویست یا نفاس ب مساوی نیستند وبرای نفاس بعاده بها
عادت بطریقی که ... است علی الاظهر لیکن در ... مبارک ... مشتمر باشد ...

روزها بیشتر روزه بجهة فوت روزه را قضا کند هر چند که زائد از عادت باشد و بعد از آن روز روزه گرفته باشد علی الاحوط والله تعالی العالم
ل نز اگر کسی ببیند که دری با حیوانی مقاربت نموده و برای او مشخص شد که وطی بعمل آمده یا بر بیند که بجنس لعین ظرفی را یا طعام
با شیر ابرا و لوغ نموده یا از آن خورده و یقین بداند یا در طعام فضله موشی بر بیند و از این قبیل چیزها را ببیند بر او واجب
که بصاحب حیوان یا بر مؤمنان در خصوص وطی آن حیوان از جهت اجتناب از لحم و شیر و بار کردن آن یا بر فساد در خصوص نجاست
اطعمه و اشربه بگوید و مطلع سازد یا مطلق واجب نیست گفتن آنها ب همان شخص که دیده است خودش اجتناب کند و واجب نیست
که به دیگران بگوید و اگر بگوید به آنها قبول کردن واجب نیست هر چند که آن شخص عادل باشد مگر آنکه دو نفر عادل باشند که بآنها
نماز جماعت توانند کرد و قابل پیشنمازی باشند یا آنکه [illegible] باشد که آن چیزها را که خبر از نجاستش میدهند در
تصرف او باشد بوجه شرعی هر چند که مالک عین نباشد والله تعالی العالم ل خ هرگاه نماز میت را بجماعت کنند [illegible]
مأموم نیت وجوب کند یا استحباب یا اکتفا بقصد قربت میتواند کرد ب امام و مأموم هر دو نیت وجوب بعمل آورند زیرا که نماز
میت از جمله واجبات کفائیه است و واجب کفائی بر هر کس که مطلع بر آن شود و قادر بر اداء آن باشد واجب است تا بجمعا بظاهر شرع
بعمل بیاید از کردن دیگران ساقط نمیشود علی الاقرب و بعد از اتمام ساقط میگردد بلا خلاف والله تعالی العالم ل ط زنانی که احکام
حیض و نفاس و استحاضه و صوم و صلوة خود را نمیدانند و از تحصیل آن ممنوعند و از شوهر خود هم [illegible] میکنند [illegible]
که تعلیم کنند بر شوهر آنها واجب است که خود یا دیگری بایشان تعلیم کند یا واجب نیست ب نظر بآیه شریفه قوا انفسکم و اهلیکم نارا
و غیر آن باید شوهر مسائل از مجتهد حی یا از کسی که از او شنیده باشد و نزد او عادلست یا دیگری بزن تعلیم کند هرگاه زن اعتماد
و اعتقاد بخوبی و راست گوئی او داشته باشد یا آنکه زن را مجبور سازد که خودش یا دیگری از مجتهد یا واسطه عادله یا اجنبیا مجتهد
و در صورت تعدد باید که بتحقیق مسئله و اختلافات در آن از هر کس که اعتماد بر آن داشته باشد نماید و احوط آن اختلافات
بکبری و عمل بظن تو خاطر جمع نماید مع ذلک باید در سعی باشد که خود را بمجتهد یا واسطه عادله رساند [illegible]
زنان از نامحرم و بعد احتراز نجاسات و ترک واجبات دیگر که بموعظه فایده نکند میتوان [illegible] و حد ضرب ایشان
بفرمایند ب هرگاه شوهر معروف و منکر را بشناسد بزن امر بمعروف و نهی منکر نماید بعد از آداب و شروطی که در کتب فقه
مسطور است و حدی از برای ضرب ایشان نیست لکن [illegible] کشتن و زخم کردن نرسد و منظور شوهران محض رضای
الهی خدا باشد نه تشفی و فرو نشستن غیظ و خواهش نفسانی و باید [illegible] از او مکدر شود و بزبان موعظه کند و از عذاب
خدا بترساند و اگر فایده نکند رو از او ترش کند و [illegible] کند و اگر فایده نکند میتواند که او را بزند بتدریج [illegible]
که فایده ببخشد بشرایط مقرره در فقه ل سا هرگاه در نماز شخصی بر مصلی سلام کند و [illegible] و مصلی از خوف سهو و نسیان
مدتها جواب نگوید معاقب هست یا نه ب مستحق عقاب میشود باید که جواب او را در نماز بگوید و بعد از آن اگر سهو و
نسیان اتفاق افتد بنحوی که در شرع مقرر است عمل نماید ل سب وطی در دبر مرأة حرام است یا مکروه ب مکروه است علی
الاظهر الاشهر و بعضی حرام میدانند و احوط ترک است خصوصاً با عدم رضای زن والله تعالی العالم ل سج هرگاه شخصی با زن مقاربت
کند و زن بعد از غسل و گذشتن چند روز از او معلوم شود که منی مرد [illegible] از او خارج شده اعاده غسل او واجب
یا نه ب واجب نیست و بهر تقدیر غسل [illegible] اگر با آن ملاقات کرده باشد لازم است ل سد شیر زنی که دختر زائیده
حرام و نجس است یا نه ب شیر پاک است و احتیاط آن ضرور نیست و بر اطفال مطلقا شیر حلال است و بر غیر طفل حرمتش
معلوم نیست [illegible] احتیاط از آن احوط است ل سه زید جنسی از قرار ده و دو بر سهم شراکت بعمرو داده و در مدت
شرکت وجه شراکت را زید نقد نموده و بعد از تفریق محاسبه مبلغ بیست تومان باید بدهد که عمرو بری الذمه شود [illegible]
نظر بتعارف اهل معامله بدون شاهد ادعا نموده و حال زید منکر است که از مال الشرکه چیزی نگرفته ام و عمرو از اثبات عاجز و علم
ندارد [illegible] ضرور است ب شرکت جنس با این معنی که قیمتی را که ما بین قطع نماید [illegible] معنی ندارد
در تقدیر صحت شرکت هرگاه شریک ادعا نماید که حصه شریک را باو رسانیده ام و او منکر است باید بطریق شرعی از اقامه بینه
و حلف طی شود و [illegible] بشاهد فایده ندارد بلکه همه کس میدانند که اکثر حضرات [illegible]
و بهر تقدیر هرگاه شریک خود را محق داند شرعاً [illegible] مسئله را میان خود و خدا درست تحقیق و تشخیص نموده خود را بری
داند میتواند که قدر مدعا را خود را از مال الشرکه وضع نماید و بر طبق [illegible] الذمه حق [illegible] ل سو زید

دو وقت بنای شراکت جنسی از قرار ده و دو بنا بر گذاشته عمرو مدعی است که در این وقت گفتم که این جنس را با این قیمت بخر [illegible] زید
شرط نمود که اگر ضرر کند [illegible] باشد بعد از آن جنس [illegible] سیزده تومان ضرر کرده زید الحال منکر است شرط است و عمرو از اثبات عاجز
ب شرکت جنسیه بنحوی که متعارف تجار است شرعاً [illegible] و صورت شرعی آن اینست که مثلا ده من گندم زید
با ده من گندم عمرو مخلوط شد بفروشند بقیمتش معامله نمایند در اینصورت هر وقت که نفع [illegible] کنند [illegible] معامله
بهم رسانیده اند بالمناصفه حصه مینمایند و توقف بر معرفت قیمت گندم ندارد و صورت دیگر آنست که زید نصف جنس را
که دارد مشاعاً بعمرو فروشد و بخواهند معامله نمایند بعد از نفع بالمناصفه حصه میکنند و قیمت نصف مشاعی که خریده بزید
عمرو [illegible] نماید پس هرگاه در زیاده و کم [illegible] نمایند بینه و قسم طی کنند و اگر میان خود و خدا متضرر شده [illegible]
نتواند که ثابت نماید میتواند که از مال الشرکه بنحوی که شراکت [illegible] وضع نموده قسم بر برائت ذمه خود از آن قدر بخورد و
ظاهر صورت سؤال اشکال دارد زیرا که عمرو مدعی بطلان بیع است و بنابراین احکام متفرع میشود و تحقیق موقوف بر تجدید سؤال
ل سز زید با عمرو شریک بوده در ایام شراکت زید جنسی بتدریج نیز باو داده که بعنوان امانت از برای او بفروشد و عمرو او را
میفروخته و چنانکه دأب تجار است بدون بینه [illegible] چیزی باقی نمانده الا شش تومان و حال زید منکر است
و میگوید [illegible] امانت چیزی نگرفته ام و عمرو از اثبات عاجز است ب طی دعوا به بینه و قسم میشود در صورت مسئوله
که ظاهرش آنست که در وجه امانت تصرف مینموده تا آنکه بر ذمه او باقی مانده و اگر تصرف ننموده و خیانتش ثابت نشده
[illegible] میان خود و خدا مشغول الذمه نمانده میتواند که
انکار اصل گرفتن و اشتغال ذمه خود نموده بر طبق آن قسم خورد [illegible] و اگر انکار نکند و ادعای رد نماید قولش مسموع
با قسم زیرا که امین است و ما علی الامین الا الیمین ل سح زید که فوت شده وصیتی در مرض موت [illegible]
نموده و بعد از موت بعضی از ایشان امضای آن وصیت را نمی نمایند یا در اینصورت مخلفات [illegible] شود یا نه ب
هرگاه وصیت [illegible] که محتاج بامضا و رضای ورثه باشد پس هر کدام از ایشان که امضا نمایند نسبت بحصه او [illegible]
میشود مگر آنکه بعد از وصیت و قبل از دعوی [illegible] از امضا نموده باشد ل سط شخصی جنسی که هزار دینار ارزش دارد مثلا
[illegible] شال با ده عدد اشرفی کرده تومانی معین مثل یکسال بچهار تومان [illegible] ب هرگاه مجموع را بچهار
تومان نسیه فروخته نسبت باشرفی و نقد باطلست علی المشهور الصحیح نظر بعدم تقابض در مجلس و اگر شال را [illegible]
تومان فروخته بشرط قرض دادن اشرفیها یا بعکس چنانکه متعارف عوام است بلاشبهه باطل و حرام است والله تعالی العالم ل ع
شخصی عالم فاضل با شخصی جاهل معامله کتاب نموده بنحوی که موازی پانصد کتاب معتبر خوب از کتب فقه و حدیث و تفسیر و غیرها
بمبلغ پانصد تومان ارزش داشته بمبلغ بیست تومان خریده از آنجمله کتاب مسالک تمام [illegible] خوب خوش خط در یک جلد [illegible]
و مجلدات [illegible] و علی هذا القیاس و نظر بآنکه بایع وقوف نداشته و آن فاضل علم بغبن معامله [illegible]
نیز بوجه قلیلی مصالحه نموده و من بعد که بایع علم بهم رسانیده در آن معامله غبن کلی دارد آیا بیعش صحیح است یا نه و بر تقدیر صحت
دعوی غبن میتواند نمود یا خیر و آن مصالحه [illegible] یا نه ب هرگاه معامله با عالم عامل شده است ظاهر بنحوی نموده است که خلاف شرع
نباشد و هرگاه با جاهلی باشد و بایع جاهل بقیمت مبیع باشد و غبن [illegible] باشد که مذکور شده در صحت نفس معامله اشکال
هست بلکه [illegible] بایع سفیه غیر رشید و معامله او لزوم ندارد و هرگاه قیمت را [illegible] فروختن نیز سفیه است مگر آنکه
مراعات مصلحت عاقلانه در آن معامله نموده باشد مثل آنکه مشتری شخصیست که [illegible] یا آنکه [illegible] در نظر حکام [illegible]
وسیله آن جلب نفعی برای بایع یا دفع ضرری از او خواهد کرد هر چند که شرط ننموده لکن [illegible] از برای او بوده اما
اشتراط قرض پس مضر و حرام است و هرگاه غبن مصالحه شود [illegible] که محتملست در وقت معامله [illegible]
است [illegible] نظر و تفاوت معاملین [illegible] و لهذا معاملین [illegible]
و تفحص از قیمت آن نمود مصالحه نمایند و گاه هست که [illegible] تفاوت بهم رسانند و مغبون [illegible]
مرض یا سفر یا [illegible] دیگران مطلع نشود اما غبن هرگاه مجتهد مسئول عنه باشد ظاهراً [illegible]
رشد باشد و صورت نفس معامله را دارد [illegible]
این صلح را هر چند که قیمتش ده برابر [illegible] باشد [illegible] قبول کند هرگاه کلام مذکور [illegible]

هرکاه برمبالغه بفهمد وچنین غبن فاحشی باشد ظاهرا مسلط دعوی غبن دارد وخلاصه فرقست میان معامله سفهیه ومعامله غبنیه وهریک
احکام علیحده دارند ومعامله اولی اصل معامله محجور علیه بخلاف ثانیه والله العالم لعا چه میفرمایید در باب طهارت ونجاست
صحن ودر ودیوار وسقف حمام ودر نمازها که سوره از حمد ... چند نفر هر یک همدیگر قرائت میتوانند نمود یا نه رب تمام حما
از سقف وصحن ودر ودیوار ورطوبتی که بر آنها باشد یا از آنها چکد همه پاکست علی الاقرب خصوصا در حمامات عجم وشام
تا آنکه علم بهم رسد بملاقات آنها بنجاست با رطوبت بنحوی که قسم تواند خورد که نجس است یا آنکه صاحب حمام که متصرف است در آن
هر چند که مستاجر باشد اقرار بنجاست آن بعنوان علم ویقین نماید یا دو شاهد عادل که نماز جماعت با آنها توان کرد بان شهادت
علیحده دهند بنا بر مشهور ویا یک شاهد عادل شهادت علی ... بنا بر قولی والا حکم بنجاست آنها قول بلا دلیل است بلکه قول بلا
است بنا بر ما الدلیل علی خلافه با وجود آنکه ظن بنجاست در حمام کمتر است بمراتب شتی از ظن بنجاست در امور چند که در اخبار و
منابر اخیار حکم بطهارت آنها شده مانند کافور وشکر که از فرنک ... میباشد بی شبهه ودر خون وظروف کفار ...
هر چند که مستعمل باشد ... ظروف وشیر وپنیر وماست وروغن اکراد والوار واعراب صحرا نشین وامثال آنها وهم چنین
چون مسلمانان رخت خود را بکافری ... برای پوشیدن وبعد از پوشیدن رد کند تمام اینها را شارع حکم بطهارت
فرموده واحدی خلاف در آن ننموده مگر قول شاذی در بعضی از آنها که محل اعتنا نیست مع ذلک آن مخالف نیز رجوع نموده و
موافق با دیگران شده ... را نیز ... هم دیگر کردن بحیثیتی که قرائت هم دیگر بشنوند هیچ مانعی وضرری ندارد در بعضی مخالفت
وسواس بلکه بعلاوه اصالت جواز عموما امر بصلاة است در ... بلکه فرموده اند که نمازی نیست از برای همسایه مسجد مگر
در مسجد وهیچ یک از علمای شیعه وهم چنین مشهور اهل سنت قایل نشده اند بوجوب مطلق جماعت ... بعنوان کلی
علما اجله تمام نمازهای سنی را بعنوان جهر بعمل میتوان آورد بلکه هرکاه در شب بعمل آید جهر در آن سنت آکد هم چنین اعتکاف در مساجد
خصوصا مسجدین شریفین از جمله سنن موکده است وهم چنین تلاوت قرآن وتعقیب وذکر الهی هرچند که مشتمل بر آیات قرآنی باشد
از مستحبات است وهیچ کس از زمان ظهور شرع مقدس نبوی الی الآن از علما وفقها واعیان امر بخلاف اینها ننموده وشرط نکرده است که تا
صدای قرائت هم دیگر را نشنوند خواه در نماز وخواه در غیر نماز تا اگر بشنوند باید کوش بآن دهند وساکت باشند مگر در قرائت
پیشنماز که ماموم او باید استماع کند وکوش بقرائت او دهد در نماز جهریه وهیچ کس این توهم را نکرده است که چون کسی خواهد
که از برای نماز صبح مثلا بعنوان فرادی داخل مسجد شود باید که در مسجد را به بندد ومنع دیگران کند وهم چنین هرکاه در خانه
خود نماز کند باید که زنان وخادمان وکنیزان مشغول بنماز نباشند یا نشنوند تا آن شخص نماز را تمام کند وهم چنین اهل قافله حج
وزیارت وغیره با وجود کثرت در صحرا متفرق کردند زن ومرد از هم دیگر بسیار دور روند که صدای هم دیگر نشنوند خصوصا در مناسک
حج مانند عرفات ومشعر ومنی ومسجد الحرام ودر روضات مقدسه ومانند اینها وهم چنین چون کسی داخل مسجد شود یا در جایی نماز کند
که صدای قرائت ... رسد ... در فصل تابستان باید که منادی ندا دهد ... که ای مسلمانان در اینجا هست که مشغول
بنماز باشد هرچند نماز اخفاتی باشد زیرا که شبهه وسواس مخصوص نیست بنماز جهری بلکه چون یکی جهر بقرائت قرآن کند
خواه در نماز یا غیر آن پس هر کس که قرائت او را شنود باید کوش دهد هر چند که در نماز اخفات باشد باید که ساکت شود وکوش
... هم چنین نماز را هر چند اخفاتی باشد در جای تاریک نکذارد یا آنکه ... بلند بخواند زیرا که احتمال دارد که
در رکوع وسجود آخر رکعت اول باشد کسی ندانسته نماز واجب جهری شود وقرائت را بسورهای طولانی کند نظر بوسعت وقت و
بسبب کوری یا کری یا تاریکی وامثال اینها که کسی در اینجا نماز میکند پس باید نماز را قطع کرد یا خارج از وقت شود وهم چنین
این توهم را از مسلمانان کسی نکرده که چون جمعی در خانه یا مسجدی باشند واعتقاد بامامت وصلاحیت هم دیگر نداشته باشند
در وقت وسعت نماز هر یک را علیحده ... نداشته باشند ... نماز نیز قابل ... ایشان نباشد وهم چنین در کجا وهواء
باشند باید که برای ... نماز ... وبعضی توقف نمایند یا برهنه روند با امکان والا نماز را ...
برهنه روند ... یا ... اعتنا کنند یا آنکه وجوب جهر را ... ساقط شود یا ... زیرا
بعضی ... خلاصه ... که از وسواس مترتب میشود ... وجب تضییع عمر است ومنشا این
وسواس آنست که حق تعالی در اواخر سوره اعراف فرموده واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا ... که هرکاه خوانده شود
قرآن پس کوش دهید از برای آن وساکت شوید ... که مفید مطلب باشد ... که امام

هریک

هریک محتاج است بدلیل وقد قال ... بر تسلیم همه حضرات امام در صحیحه صریحه ... وفرموده که مقصود تو در این آیه
همین نماز جماعت است وکوش دادن ماموم بقرائت امام خود ... نقل نموده اند اجماع بر عدم وجوب استماع در غیر جماعت از آن جمله
است شیخ طوسی که در کتاب تبیان فرموده وشیخ طبرسی در کتاب مجمع البیان از آن نقل نموده باین عبارت لا خلاف فی ان الانصات
والاستماع للقرآن خارج الصلاة غیر واجب واز آن جمله است فاضل مرحوم آخوند ملا محسن کاشی در کتاب صافی که عدم وجوب استماع را
در غیر نماز نسبت داده است بجمیع شیعه واز آن جمله است محقق مرحوم خلیفه سلطان در حاشیه شرح لمعه وغیر ایشان اکر ذکر
موجب تطویل میشود وازانچه مذکور شد معلوم کشت که این مسئله اجماعیست وخلافی در آن از کسی که معروف باشد نیست وهمان حدیث
صحیح صریح در دفع وسواس شیعیان کافیست وکسی توهم نکند که این آیه هر چند در نماز جماعت است لکن عبرت بعموم لفظست نه خصوص
محل زیرا که این کفتکو وارد است در غیر این محل چنانکه اکر کسی سوال میکرد که آیا در نماز جماعت استماع قرائت امام واجبست
یا نه وامام میفرمود که استماع قرآن واجبست در اینصورت عبرت بعموم لفظ بود تا ثابت شود بدلیل آنکه آن حکم مخصوص است
بان محل چنانکه در اینجا در صحیح صریح مذکور فرموده که مقصود خدا همین نماز جماعتست پس رسید که این مذکور خاص
است بمحل یعنی نماز جماعت وکسی توهم نکند که ... ظاهر عامست شما چرا تخصیص داده اید بمحل وبعضی
از احادیث که موهم عموم است با وجود ضعف سند ها ... علما اعیان نقل اجماع بر تاویل آنها فرموده اند خلاصه ...
... محرمیت است که مفهوم حصر باتفاق علما حجتست دلالت میکند بر اینکه ما دون زن ودختر زن نامحرم اند ...
دلالت بر تخصیص ... کند زیاده بر آن دلالت بر تخصیص غیر استماع مینماید وفرصت طول کلام در این مرام زیاده بر این
نیست والله العالم لعب زید پنج تومان از عمرو کرفته ودر سال اول بهفت تومان ودر سال دویم هم هفت تومان را نه
تومان قرار داده واز برای این انتفاعها ... صیغه طریقه شرعیه اتفاق نیفتاده وبعد از آن عمرو ... تومان علاوه
او ... کرده وبا زید شریک شده وشش تومان از این وجه ... وقرض کرفته وشریک شده بدون آنکه عمرو متوجه
کار کسب باشد ومدت هفت سال شریک بوده اند وانتفاعی که ... قسمت کرده اند در این چه میفرمایید
ب هرکاه در بدو دفعه اول وجه با اضافه بقرض داده بدون معامله وصیغه شرعیه آن زیاده محض است واضافه ...
وجه هم بر کیرنده وهم بر دهنده حرام است وملک مقرض نمیشود ودر باب شراکت هرکاه قرض را شرط داده است که بی عوض
نصف آن را برای او کار کند نیز حرام است لعج زید نام افترا زده بعمه ... وعمل نا
مشروع با وکرده پس جمعی از او سر راه بر عمرو کرفته وچند زخم کاری بر او زده بنحوی که مشرف بر موت شده وبان زخمها شفا
نشده ... صبیه عمو زاده عمرو را از برای ... خود خطبه نموده ودر حالتی که دختر صغیره بوده وحال کبیره
شده راضی نشده ونکاح تا حال نیز بخط ومهر ملا رضا ساخته اند وقطع نظر از آنکه ... نوشته کرفته اند که هرکاه آن دختر
بعد از بلوغ راضی نشود عمرو مبلغ هشت تومان بزید بدهد حکم آنها را بیان فرمایید ب هرکاه افترای مذکور بثبوت
شرعی رسیده حد شرعی بر مفتری ثابت میشود بعلاوه ... بر مجروح مطالبه جراحات خود میتواند نمود
وعقد صغیره ... باطلست خصوصا هرکاه بعد از بلوغ ورشد امضا ننماید وهم چنین التزام هشت تومان ملزم
شرعی نیست والله العالم لعد ... چند برادر ... داشتم ودر ... طاعون برحمت خدا رفته اند واطلاع کامل بر
اموال ایشان ندارم ... که متصرف در اموال ایشان بوده دعوی نمودم وبالاخره به چهار تومان صلح کردم والحال که ملاحظه میکنم
در الصلح بسیار مغبونم چه میفرمایید ب هرکاه مطلع بر مقدار حق خود نبوده واستعلام آن ... ممکن بوده ونکرده ظاهرا صلح
مذکور سفیهانه باطلست ... خیار غبن داری والله العالم لعه زینب با عمرو در املاک ... که تخمینا بقدر
هزار یا صد تومان قیمت دارد شریک بوده وحصه هر یک مفروز ... زینب ثلث واز عمرو ثلثان ...
معامله بوده وهر یک اقرار بحق دیگری ... زینب در این مدت صغیره بوده وعالم بمقدار آنها نبوده بعد از چند سال ...
کفته که تمام املاک در شرف انهدام است وتو از عهده تعمیر آنها بر نمی آیی پس سهم خود را بمن صلح کن زینب چون عالم بکمیت و
کیفیت آنها نبوده سهم خود را بمبلغ هفت تومان مصالحه نموده من بعد که عارف بقیمت وکمیت آنها شده پشیمان کشته آیا
اختیار فسخ دارد یا نه وایضا با وجود اقرار بحق وعدم امتناع از تسلیم حق صلح صحیح است یا بمضمون الصلح عقد شرع لقطع التجاذب
موقوف بر تجاذب وتنازع است وایضا بلوغ ورشد زینب ... بلوغیت مینماید وعمرو باثبات آن معتقد است ودر ...

بلوغ و رشد و تعریف عدالت شرط نیست یا نه ب صحت صلح زن شیعه موقوف بر اثبات جواز نکاح نیست و بدون آن نیز صحیح است و هرگاه
سفاهت و عدم رشد یا عدم بلوغ در ضمن صلح ثابت باشد خیار فسخ ثابت است بلکه هرگاه غیر رشید طرف صلح بوده صیغه را
خودش خوانده در اصل باطل است و شروط شهود بلوغ و رشد همان شروط سایر شهود است و هرگاه شاهد عادل از شهادت
شهود تعریف با انضمام قراین یا از قراین تنهائی علم بمعرفت بهم رساند ظاهرا کافی نیست هرچند که شهود تعریف نیز شرایط عادی باشند
و هرگاه زینب بعد از اقرار بمصالحه ادعا فساد آن کند بعدم بلوغ یا رشد باید منشأ فساد را بثبوت شرعی برساند و بعد از عجز
تسلط قسم بر عمرو دارد که قسم بخورد که صلح مزبور با شرایط صحت واقع شده والله العالم ل ع و هرگاه شوهر زنی چند سال مفقود
شده بعد از مدتی باخبار مفیده ظن موت آن زن شوهر کند و بعد از آن شوهر اول پیدا شود و او را طلاق دهد یا بر شوهر
ثانی بعقد جدید حلال میشود با وجود دخول از مفقود اول یا نه ب حلال نمیشود ل عز شخصی امامت میکند مدد
معاش او بالتمام از وجوه برات نماز کوده با اد چه صورت ب هرگاه شرایط امامت را دارد و اخذ وجوه مذکوره برای او حلال است
مانعی ندارد ل ع ح شخصی بگمان دخول وقت بقصد وجوب وضو یا غسل نموده و بعد از آن معلوم شده که در آن وقت
وقت داخل نشده بود بآن طهارت نماز میتوان کرد یا نه ب هرگاه ظن یعنی گمان راجح بدخول وقت داشته ظاهرا میتواند
هرچند اعاده آن طهارت احوط است ل ع ط در دهی پا مزرعه جمعی از صغار و کبار شریکند شخصی بکر و زید بیشتر آب ایشان
بدون اذن شرکاء غصب مینماید و از آن آب حوض را پر آب میکند شرب آن چه صورت دارد ب هرگاه احدی از مکلفین ملاک
اظهار عدم رضا باشد ایشان نمایند ظاهرا حق شرب و طهارت از آن از برای غیر غاصب با قیست و احتیاط از آن بدنیست
ل ف حوضی که اثر نجاست آن داده اذکر است و در میان آن کرم بسیار بهم رسیده شرب آن چه صورت دارد ب شرب آن ضرر ندارد هرچند
کثرا نکرده باشد لکن از خوردن کرم اجتناب نماید ل ف ا زید آب زمین بعمرو صلح شده و در ضمن بیع شرط مینماید که اگر بعد
از انقضای یکسال بدومثل ثمن نماید قادر بر فسخ بیع باشد و الا فلا و در ثانی زید همان مبیع را در مدت خیار از مشتری بمبلغ معین
بنحو اجاره مینماید این اجاره صحیح است یا نه ب در صحت بیع شرط شرط است معلومیت منتهای مدت رد ثمن با سایر شرایط صحت مطلق
بیع و در صورت مفروضه منتهی معلوم نیست زیرا که بعد از انقضای یکسال عامست و اگر مقصود همان روز انقضا بعد است
خوبست با تحقق سایر شروط از اداء مبیع حقیقت نسبت بمتبایعین و تعیین مبیع بر رؤیت یا وصف معتبر اما اجاره آن مدت اشکالی
دارد نظر بآنکه اجاره از عقود لازمه است و ملکیت منافع مبیع مذکور بعقد متزلزل است و تعلیق لازم بر متزلزل محل اشکال
و تزلزل است هرچند که منافع مذکوره حق مشتری است بلا اشکال و اظهر صحت اجاره است والله العالم ل ف ب هرگاه دو نفر
با هم لواطه کرده باشند آیا بر سبب چه کسان بر فاعل و مفعول حرام میشوند و از برای آن شرطی هست یا نه و هرگاه از تنهائی که حرام
باشند برادر نکاح یکبره چه حکم دارد ب بر فاعل حرام میشود مادر مفعول و مادر پدر و مادر مادر هرچند بالا رود
و همچنین دختر مفعول و دختر دختر و دختر پسر هرچند پائین رود و همچنین خواهر مفعول لکن خواهرزاده اش حرام نمیشود
و بر مفعول هیچ کس از فاعل بسبب حرام نمیشود علی المشهور و هرگاه مفعول احتیاطا کند از مثل زنان مذکوره بهتر خواهد بود
هرچند لزوم ندارد و فرقی نیست میان آنکه فاعل یا مفعول بالغ و عاقل باشد یا نه و غیبوبت حشفه شده باشد یا نه لکن شرط
است دخول هرچند به بعض حشفه باشد و باید آن فعل قبل از عقد نکاح باشد و نکاحی که بعد از آن واقع شده باطل است
محتاج بطلاق نیست هرچند بسبب جهل مسئله و موضوع باشد لکن اگر دخول بآن عقد واقع شده و زن جاهل مسئله
بوده یا بمیداند که چنین امری واقع شده مستحق مهر المثل از آن شخص میشود هرچند که زیاده بر مهر المسمی باشد و دخول محقق شده باشد
و فرزندی که در این صورت بهم رسیده ولد شبهه است و حکم ولد صحیح دارد و همچنین است حکم فرزند نسبت بآن شخص در صورت
جهل مسئله یا نسبت بآن فعل و جماع نسبت بهر کدام که عالم بمسئله و بوقوع آن فعل بوده زنا است و فرزندی که از آن بهم رسیده
از او نیست بلحاظ ارث و غیره هرچند اگر لواطه بعد از نکاح باشد حرام نمیشوند لکن بهتر آنست که از آن زن
دست بردارد بطلاق و در صورتی که آن زن را طلاق دهد یا بنحوی از انحاء عقد منفسخ گردد نیز محرم ابدی میباشد
و نمیتواند که او را بعقد جدید بگیرد علی الحکم و اگر طلاق رجعی باشد ظاهرا رجوع بآن زن در عده مانعی ندارد والله العالم و فرقی
نیست میان عقد دوام و متعه و ملک یمین علی الحکم نظر بعموم و اطلاق نص و ظاهر ادله مملک بشیوع نیست در تحلیل کا نیست هرچند
که عمل بتبعیت باشد مانند عقد نکاح والله العالم ل ف ح مال صغیر را بجهت خود بقرض برداشته جایز است یا نه ب

تصرف در مال صغیر و همچنین مجنون موکول بنظر پدر یا جد پدری یا وصی ایشان است و با عدم آنها با حاکم شرع است و هرگاه دست بحاکم
شرع نرسد عدول مؤمنین حسبة متوجه شده آنچه صرفه و غبطه صغیر و مجنون است عمل میتوانند آورد و هرگاه صلاح ایشان
در قرض دادن باشد مانعی ندارد بشرط رهن یا وثوق تام بتسلیم قرض خلاصه باید مصلحت آنها منظور باشد بر مصلحت متصرف
و نیز ل ف د زنی که پسر را شیر داده بحد رضاع محرم برادران پسر میتوانند خواهر ملکه را بگیرند یا نه ب میتوانند و فرقی نیست
میان خواهر مادری و پدری و پدر و مادری در همه این مسئله ل ف ه عاقد نکاح و طلاق و امثال ایشان که عقدی یا ایقاعی از برای
غیر بعمل آورند باز او اجرای صیغه اجرت میتواند گرفت ب میتواند و مانعی ندارد ل ف و شخصی چند نفر برادر و خواهر
صغار دارد و خواهش درس خواندن دارد و متوجه حال ایشان شدن اولی است یا بتعریف رفتن و درس خواندن ب هرگاه جمع میان
آنها ممکن باشد بهتر و الا درس مقدم است اگر در حق ایشان با شأن مومنات تفاوتی ندارد و در صورت مذکوره باید مؤمنات حسبة
متوجه شوند ل ف ز حد نفاس را بیان فرمائید ب اقلش حدی ندارد بلکه ممکن است که زنی بعد از ولادت مطلق نفاس نبیند
و اکثرش اکثر حیض است زیرا که غیر ذات العاده در حیض و از برای ایام اما عادت داشت و تا ده روز بعد از عادت و استمرار خون
استظهار میتواند کرد و احتیاط آنست که بعد از آن با استمرار خون عمل استحاضه نموده روزه ملکه هیجده روز را قضا کند و کا
تا هیجده روز یا بیشتر یکماه روزها خون ببیند خصوصا غیر ذات العاده ل ف ح هرگاه زید با عمرو دعوائی داشته و از اهل صلاح
مصالحین صلح نموده بمبلغی و فدک را از او گرفته آیا آن صلح را فسخ میتواند کرد بسبب آنکه پشیمان شده ب نمیتواند مگر برضای
آن دیگری ل ف ط شخصی را پول ضرور شده که از شخصی بکر پس برنج تسلف با و فروخته و طلب آن شخصی را در ثمن آن حواله
با و میکند آیا این بیع صحیح است یا نه ب هرگاه در مجلس میان بعیر تا مادامی که متبایعین از هم جدا نشده اند ثمن قبض شده بیع
صحیح است و الا فلا ل ص در تفصیل تا بینا که شنیده احمد تام فوت شده و بعد از آن زوجه او وضع حمل نموده صبیه از او بهم رسیده
بعد از آن زوجه فوت شده و مادرش امله تمام اسباب او را ضبط کرده و صبیه احمد با برادر زاده اند و دو نفر عمو نیز دارد آیا
میراث زوجه احمد بمادرش میرسد یا بدختر ب ثمن ترکه احمد بزوجه میرسد و تتمه از دختر است و ترکه زوجه خواه از
ارث و خواه از غیر مال خودش بعضش از مادر و تتمه از دختر است ل ص ا زنی ده هشت سالگی یک روز از روزه ماه رمضان را
خورده و در نه سالگی قضا و کفاره بر او هست یا نه و شخصی بعد از آن نذر صوم پنجشنبه اول و وسط و آخر را بر خود واجب کرده تکلیف
شخصی بکر روز او را خورده کفاره دارد یا نه ب افطار روز هشت سالگی و نه سالگی قضا و کفاره ندارد مگر روزی که افطار نموده
در سال نهم سن او بوده یا بیشتر که در این صورت قضا و کفاره لازم است و عمد افطار روزه نذری هرگاه مکلف کسی بوده که ملک
مضطر در این باره از او نقیر بکند کفاره نیز لازم است ل ص ب معرفت مقدار مسافت ما بین البلدین ب بما قبل من انهما ان تفاوتا
فی الطول و تفاوتا فی العرض او العکس فکل درجة من التفاوت ثنتین وعشرین فرسخا و ان تفاوتا فیهما فربع ما بین الطولین
کذا ما بین العرضین ثم اضرب جذر المجمع من المربعین فی اثنین و عشرین فالحاصل عدد فراسخ ما بین البلدین فلو کان ما بین
الطولین اربعا و بین العرضین ثلثا ضربنا جذر مجموع مربعیهما و هو خمسة فی اثنین و عشرین بلغ مائة و عشرة و هی عدد فراسخ
ما بینهما و لا یخفی ان الدرجة الارضیة اثنان و عشرون و ثلثا فرسخ و لکن اسقط الکسر فی هذه القاعدة تسهیلا للحساب و لا یخفی
ان وجه ذلک ظ لشکل العروس و هو الذی استدل به علی ان مربع وتر الزاویة القائمة یساوی مربع ضلعیها ل ص ج اذا قال لزید
عندی عشرة و نصف ما لعمرو و بالعکس ثم اقر لهما ب بطریق الجبر و المقابلة فرضنا ما لزید شیئا مجهولا فلعمرو عشرة و نصف
بمقتضی الاقرار فیکون لزید خمسة عشر و ربع شیء بعدل شیئا کاملا و هو الذی فرضنا لزید اولا و طریق استعلام ان یسقط
المجهول من العبارة الثانیة و هو ربع شیء من مثله فی العبارة الاولی و هو الشیء یبقی خمسة عشر یعدل ثلثة ارباع شیء فنقسم علیه فیکون
ربع الشیء خمسة فالشیء الکامل عشرون و هی ما لزید و لعمرو عشرة و نصف ذلک فهو اربعة عشر ل ص د ما النکتة فی التعمیم
ثم التخصیص فی قوله نعم و لا یخرجنکما من الجنة فتشقی ب لعل النکتة التنبیه علی وجوب نفقة الزوجة علی الزوج ل ص ه شخصی نذر
جنس بفقراء میدهد بنیت آنکه چون نذر اغلب محل زکوة برسد نقد بکر زکوة محسوب شود از نقدی که داده است حسنا کند
و آنچه اضافه داده است بنیت خمس یا صدقه سوای غیر زکوة حسنا کند و این مراتب بفقیر که جنس یا نقد داده نفهمانیده بلکه فقیر
چنین فهمیده که از باب عنوان تکلف و تبرع با او داده یا در اینصورت اختیار او از بابت زکوة یا غیره حسنا میتواند کرد یا نه و نیت
در وقت دادن زکوة و امثال آن لازم است یا نه و نیت داخل صاحب مال باید بکند بنا بر آنکه بر لم فقیر میکند جواب آن مشروحا

[illegible]

نمی‌تواند بحساب نمیتواند کرد مراد زکوة و مراد از غیر ان مگر انکه جنس موجود باشد و از فقیر واپس گیرد و بعد از ان و
تعیین زکوة یا غیر ان نموده و بنیت ان باو دهد و اگر تمام ان را یا بعض ان را فقیر تلف نموده حرام نکرده است و معطی نیز مستحق
مطالبه عوض و نبیت واجب را بعوض مال خود از او بگیرد حرام است و مال و میشود زیرا که او فقیر را مسلط نموده است بر اتلاف
ان مال بی شرط عوض و ان فقیر غاصب نبوده و بعنوان قرض نکرده بلکه مانند ضیافت ان مال را خورده هر چند ضرر نیست
که بفقیر اظهار نکند که اینچه باو میدهد زکوة یا خمس است مثلا لکن واجب است که در حین دادن دهنده در دل خود نیت
کند که این زکوة است مثلا که از امید هد قربة الی الله یعنی برای طاعت و رضای خدا دهنده صاحب مال باشد یا وکیل او هر چند
غلام یا ملازم او یا امام یا مجتهد یا نائب او باشد و هر گاه دهنده بدون نیت دهد صحیح نیست هر چند که صاحب مال نیت کرده
باشد و احتیاط است که صاحب مال در وقت دادن بوکیل خود نیت کند و بعد از ان وکیل نیت کند در وقت دادن بفقیر بلا
خلاف یا بوکیل فقیر بنا بر قولی قوی بکر دادن بوکیل فقیر مجزی است و بنا بر این فرستادن زکوة مثلا قبل از قبض او یا وکیل او
چنانکه بعضی از عوام میکنند غلط است و صاحب زکوة بگرفتن مشتری بری الذمه نمیشود مگر انکه فقیر مشتری را وکیل
نماید در قبض و اقباض از جانب او و او بوکالت از دهنده قبض کند بعد از ان بوکالت فقیر بقبض خود دهد که دو قبض و
بنا بر قولی صحیح است لکن بشرطی که بیع مذکور بیع بذمه باشد نه بیع خصوص زکوة نکرده فقیر زیرا که در اول وقت که ان زکوة مال
او نمیشود مگر بعد از قبض باجماع علما و بر رعیت احتیاط و قبل از قبض از قبیل مباحات است و بنا بر صحت توکیل در حیازت مباحات
مثلا توکیل در گرفتن صحیح است و بنا بر قولی دیگر توکیل نیز فایده ندارد و باید که بقبض فقیر برسد تا ان زکوة محسوب شود و طریق
احتیاط واضح است و هر گاه فقیر جنس را بذمه خود بخرد و شد قبض در زکوة دهنده طلب مشتری ثابت باشد یا بثبوت شرعی رسانیده
و ان فقیر مرده باشد میتواند که ان دهنده بعد از نیت ذمه ادین از زکوة کند بشرط فقر و ترکه میت نادادن و همچنین
هر گاه خودش از مستحق طلب شده باشد خواه مرده و خواه زنده میتواند که نیت کند و مقدار طلب خود از زکوة محسوب
کند والله تعالی اعلم اصل مقدار رطل شرعی و مد شرعی و صاع شرعی و کر آب بوزن و نصاب زکوة غلات و غیره باید نماید
بمثقال صیرفی و وزن تبریز ب صاع شرعی چهار مد است و هر مدی دو رطل و نیم برطل عراقی سابق و رطل عراقی
نصف رطل مکی سابق و ثلث رطل مدنی سابق است و رطل عراقی بنا بر اشهر ظاهر معادل یکصد و سی درهم شرعی است و بعضی
یکصد و بیست و هشت درهم و چهار سبع درهم میدانند و درهم شرعی مقابل نیم مثقال و خمس مثقال شرعی است و مقابل نیم مثقال
صیرفی و ربع عشر یعنی چهل و یک مثقال صیرفی است و مثقال شرعی برابر سه ربع یعنی چهار دانگ نیم مثقال صیرفی است و دینار شرعی
عبارت است از یک مثقال شرعی از طلای سکه دار و هر دانگ از جو بزرگ و اشرفی دو بیتی مطابق مثقال شرعی است پس یک درهم
مقابل چهل و نه غاز بیگی جویره هر گاه جویره را بیست غاز بیگی فرض کنند و از عیار این زمان که برابر یک مثقال صیرفی است
بیست و یک غاز بیگی میشود بر تقدیری که عیار پنجاه غاز بیگی باشد فلاصه هر ده درهم هفت مثقال شرعی است و پنج مثقال
مثقال و ربع صیرفی است تبریزی مشهور و سنگ هشت عباسی بقول سیاه است که عبارت است از ششصد و چهل مثقال صیرفی
بنا علی ذلک موافق مشهور و اظهر هر رطلی ششصد و هشت مثقال و ربع مثقال صیرفی است و از نیم چهار دانگ تبریزی نیم دو
مثقال و سه ربع مثقال کمتر است و هر مدی یکصد و پنجاه و سه مثقال و نیم و نصف ثمن مثقال است که از چهار یک تبریز بیش
مثقال و سه ثمن و نیم مثقال کمتر است و هر صاعی ششصد و چهارده مثقال و ربع است که تبریزی یک بیست و پنج مثقال و سه
ربع کر است و کر آب بوزن هشتاد و یک هزار و هفتصد مثقال است که یکصد و بیست و هشت تبریزی میشود الا بیست مثقال
و نصاب غلات یکصد و هشتاد و چهار هزار و دویست و هفتاد و پنج مثقال است که دویست و هشتاد تبریزی میشود الا ربع
مثقال و بنا بر قول دیگر در رطل هر رطلی ششصد و هفت مثقال و نیم میشود و مدی [illegible] و پنجاه و یک مثقال و هفت ثمن
میشود و صاع ششصد و هفت مثقال و نیم و کر آب یکصد و بیست و شش تبریز و سه چهار یک و ده مثقال است
و احتیاط در نصاب اعتبار این قول است و در فطره و کفاره و کر اعتبار قول مشهور است و غلاتی که زکوة در انها واجبست
همین گندم و جو و خرما و مویز است و در غیر انها واجب نیست بلکه سنت است هر گاه بنصاب مذکور برسند و بکیل یا وزن
با انها معامله کنند و در خلال و رطب و انگور و غوره باید فرض شود که هر گاه بحد خرما و مویز برسند البته بحد نصاب
یا بیشتر باشند و غالبا از چهار من انگور یک من مویز میشود پس نصاب انگور چهار برابر نصاب مذکور خواهد شد بود و زکوة

غلات

غلات ده یک است هر گاه باب باران یا جدول یا قنات یا بریشه آب خورده باشد و بیست یک است که بدست یا چرخ آب کشیده
حیوان آب خورده و اغلب اعتبار دارد و اگر مساوی معتبر در غلبه مدت است یا منفعت در ان خلاف است و طریق احتیاط واضح است و هر گاه به
هر دو طریق بعنوان مساوات آب خورده از نصف ان ده یک و از نصف دیگر بیست یک بدهند که از بیست من یک من و نیم میشود
و بعضی در این صورت پانزده یک گفته اند یا انکه طریقه اول فراغت کال الاحتیاط است و این محض اشتباه است بلکه از پانزده
یکی و نیم یکی میشود و زکوة طلا و نقره نصاب دارد اول پانزده مثقال است که مقابل بیست اشرفی دو بیتی است و دوم سه مثقال
بعد از پانزده مثقال تا هر قدر برسد و نقره نیز دو نصاب دارد اول یکصد و پنج مثقال است دوم بیست و یک مثقال
بعد از نصاب اول تا هر قدر برسد و زکوة طلا و نقره چهل یک است و شتر دوازده نصاب دارد اول پنج شتر و زکوتش یک گوسفند
است دوم ده شتر و زکوتش دو گوسفند است سیم پانزده و در ان سه گوسفند است چهارم بیست و در ان چهار گوسفند
است پنجم بیست و پنج و در ان پنج گوسفند است ششم بیست و شش و در ان یک بنت مخاض است هفتم سی و شش و در ان یک
بنت لبون است هشتم چهل و شش و در ان یک حقه است نهم شصت و یک و در ان یک جذعه است دهم هفتاد و شش و در ان
دو بنت لبون است یازدهم نود و یک و در ان دو حقه است دوازدهم یکصد و بیست و یک تا هر قدر که زیاد شود پس اگر بخواهد بپنجاه
پنجاه حساب کند و از برای هر پنجاه یک حقه دهد یا چهل چهل حساب کند و از برای هر چهل یک بنت لبون دهد و بنت مخاض
شتر یک ساله یا در دوم است و بنت لبون دو ساله است یا در سوم است و حقه سه ساله یا در چهارم است و جذعه چهار ساله یا
در پنج ساله است و هر یک از اینها باید ماده باشد و گاو و گاومیش دو نصاب دارند اول سی و در ان یک تبیع است یا تبیعه
یعنی گاو نر یا ماده که یا در دو ساله باشد دوم چهل است و در ان یک مسنه است و ان گاو ماده یا در سه ساله است بعد از ان
هر قدر که زیاد میشود اگر بخواهد همه را سی سی حساب کند و تبیع یا تبیعه دهد یا چهل چهل حساب کند و مسنه دهد یا
بعضی را سی و بعضی را چهل حساب کند بطریق مذکور و گوسفند پنج نصاب دارد اول چهل و در ان یک گوسفند است دوم یکصد و
بیست و یک است و در ان دو گوسفند سیم دویست و یک و در ان سه گوسفند است چهارم سیصد و یک و در ان چهار گوسفند است پنجم
چهارصد است تا هر قدر که بالا رود و در هر صد یک گوسفند است والله العالم اصل زید بعمرو وجه داده که بان معامله ابریشم کند
و انچه نفع بهم رسد فیما بین بالمناصفه حصه شود و اگر نقصانی رو دهد بعد از شروع در معامله تماما بر عمرو باشد اگر قبل از شروع
نقصان شود یا اینکه مجموع مال یا بعضی از ان تلف شود بر زید باشد و عمرو این مراتب را قبول نموده بعد از معامله نقصان [illegible]
رو داده قبول نمی کند که متحمل ان شود ایا تعهد او شرعا میرسد که تمام خسارات را از او بگیرد در نظر به المؤمنون عند شروطهم یا نه ب
موافق ظاهر سؤال این معامله بعنوان مضاربه بوده و خسارت نظر باصل ما هو است بر عامل حکم خسارتی نیست و وفا بر امثال این
شروط واجب نیست و اشتغال ذمه بسبب ان شرط بهم نمی رسد و اگر منظور شرکت بوده هر چند مخالف ظاهر سؤال است بر عمرو مجموع
خسارت نیست بلکه باید نصف خسارت را هر گاه شرکت بتنصیف باشد متحمل شود و اشتراط تفاوت در خسارت صحیح و لازم نیست هر چند
که اشتراط تفاوت در ربح صحیح است هر گاه زیادتی از برای کسی که عملش زیادتر است شده باشد بلا خلاف ظاهرا و مطلقا بنا بر قول بعضی
والله العالم اصل جده شیر بنواده خود میتواند داد خواه از جماع جد بهم رسد خواه از غیر ان و همچنین شیری که از جماع جد بهم رسیده
خواه از جده باشد و خواه از غیر ان بنواده میتوان داد یا نه ب هر گاه جد یا جده پدری تنها باشند عیبی ندارد و اگر مادری تنها یا
پدر مادری باشند نمیتواند و اگر بحد رضاع شرعی رسد مادر ان طفل برید کرد اما دادن حرام میشود علی الاظهر اصل [illegible]
با عمی بهم رسیده بود معوض دویست دینار و مدتی در تصرف عمرو بوده و بعد از ان زید از ان منصرف شده زید عمه زاده عمرو است چه حکم
دارد ب هر گاه هبه معوضه با شرایط صحت بعمل امده لازمست بر هم نمیخورد الا برضای طرفین خواه متهب قریب باشد و خواه غیر
اصل در رد عقاید مسطور است که در عروج بروحه الی السماء و حال انکه عروج جسمانی قائلیم توفیق میان این دو را بیان فرمایند ب
انچه بخاطر داعی میرسد این است که حضرت جد توافق میان مذهب متکلمین و حکما فرموده و متفق علیه علی الشهرین را بیان نموده
و اثبات الشیء نفی ما عدا نمی کند و مفهوم لقب حجت نیست و نیز احتمال دارد که از جهت مراعات فهم اکثر عوام بلکه اکثر خواص نموده
که فی الجمله ملایم اعتقاد و اذعان قلبی ایشان باشد چنانکه جناب حکیم علی الاطلاق علی الاجمال بل علی الکل این حکمت را مراعات
فرموده و مقدمه معراج را از المسجد الاقصی که مسجد بیت المقدس است علی الظاهر المتبادر تجاوز نموده و محتمل است که تخصیص روح
بذکر از جهت تنبیه بر شرافت ان فرموده باشد یا برای انکه مستفید از معراج و منتفع بتکالیف فی الحقیقه روح است و انتفاع بدن

بنابر عود بعینه بر سبیل مجاز و بالعرض است و احتمال دیگر نیز هست که ضیق وقت گنجایش نیت نماند از رد والله العالم ل ق اگر زید بشتر
مبلغی قرض داشته و بعد از آن بکر از او ضامن قرض او بوده و زید در حضور او وصیّت نموده که بعد از وفات او عمرو ضامن هم و قطعه زمینی
که از زید مخلّف شده قرض خود ببرد و ادا کند الحال که صغار زید بالغ شده اند ادعای آن باغ را مینمایند و میگویند که باید
ضامن دین را بدهد چه حکم دارد ب غرامت و تفصیل بر ضامن نیست هر گاه باذن مدیون ضامن شده باشد بلکه
مطلبی که رسیده میتواند که از مدیون بگیرد خلاصه هر کار که وصی شرعی بکند کسی را نمیرسد که بر او اعتراض نماید
دین غیر وارث مکرر در کاری که شود که خلاف شرع نموده و هر گاه صغار را گفتگوئی باشد
و علمای ل ق شخصی در شب در خواب بوده و بخواطرش رسیده که محتلم شده و بعد از بیداری تفحص کرده و اثری از
آن نیافته در ظهر آن روز وقت بول کرده و چند قطره آب ما بین غلیظ از آن آمده بدن
آیا بر او غسل هست یا نه ب غسل بر او واجب نیست تا آنکه جزم داند که آنچه بیرون آمده منی بوده با آنکه بوی خمیر
پنیر نخل خرما دهد که اینها علامت منی می باشد و در صورت اشتباه اگر غسل کند و از برای نماز وضو بسازد بهتر است
ل ق دختری دعوی نام شخصی نموده و دختر بعد از اطلاع ابا کرده و ثانیاً خود را نام زید بکری کرده و شخص
اول دو مبلغی اخراجات کرده الحال ادعای اخراجات را بر عمرو یا دختر میتواند کرد ب هر گاه عمرو بوکالت
دختر را کرده و آن شخص با اطلاع و رضای دختر آن اخراجات نموده و عند الشرع دختر جواب غرامت آنها
بر دختر است و الا دین اگر عمرو ادعای وکالت و اذن دختر را نموده و کذب بر آن شخص ظاهر نبوده غرامت بر عمرو است والا
غرامت بر همان شخص است بکری نمیتواند کرد والله العالم ل قل هر گاه کسی نذر کند که هر گاه شطرنج بنا از قرض
الی الله تضعیف حوزه در خانهای شطرنج از حوزه سهم خانه آخر شود در آن کند با نصف که از برای خانه
اول یک حوزه و از برای دوم دو حوزه و از برای سیم و چهارم و همچنین تا آخر خانها تضعیف نماید
آخر را تصدّق کند الحال نذر را شکسته است چه قدر باید تصدّق کند ب
او نذر و چیزی بر آن شخص بسبب این نذر لازم نمی آید هر چند که شطرنج بازی حرام و موجب گناه است بلکه اگر بعوض
حوزه دانه گندم نذر کند نیز باطلست بسبب آنکه نیست که بهم رسانند و شاید سائل
این را نیز دانسته و غرض امتحان بوده باشد لهذا از برای تمامیّت مینمایم که هر گاه بعوض هر حوزه یک دانه گندم باشد
بدانکه خانهای شطرنج شصت و چهار است و چون در اول یک دانه گندم و در خانه دوم دو دانه و در سیم چهار دانه و همچنین
در هر خانه لاحقی تضعیف عدد خانه سابق نمائی در خانه دهم پانصد و دوازده دانه میشود و از برای یک مثقال
پنج مثقال شد پس در خانه یازدهم ده مثقال میشود و در خانه دوازدهم بیست مثقال و هم مضاعف شده در خانه بیستم
پنج هزار و یکصد و بیست مثقال میشود که هشت من تبریزی باشد پس در خانه بیست و یکم شانزده من میشود
و چون مضاعف کنی در خانه سی ام هشت هزار و یکصد و نود و دو من میشود و آن هشتاد و دو خروار است الا هشت من که هر خروار
یکصد من باشد و از این بار را فرض کن و چون این بار را مضاعف کنی در خانه سی و یکم دو انبار میشود و بتضعیف در خانه چهلم
یک هزار و بیست و چهار انبار میشود و از این قریه فرض کرده مضاعف کنی در خانه پنجاهم یک هزار و بیست و چهار قریه میگردد
و آن را یک بلد عظیم فرض کن بلکه معلوم نیست شهری که باین حد برسد و چون بلد را مضاعف کنی در
پنجاه و یکم دو بلد میشود و در خانه شصت و چهارم که آخر خانهای شطرنج است شانزده هزار و سیصد و هشتاد و چهار بلد
عظیم میشود که موافق بنا و شهر مسکون سد نیز اگر
موافق هیئت و مساحت دائره زمین که در زمان مامون الرشید خلیفه تخمین نموده اند بیست و چهار هزار میل شده که هشت
هزار فرسخ باشد والله العالم ل ق احکام شک در رکعات نماز را بیان فرمائید ب شکی که غالباً در رکعات نماز
واجب واقع میشود بیرون از ده صورت نیست در پنج صورت موجب بطلان نماز است اول شک در ثنائی و ثلاثی دوم شک در دو و
بیشتر هر گاه شک پیش از اکمال سجدتین واقع شده باشد یعنی پیش از آنکه سر از سجده دوم برداشته باشد علی الاظهر سیم
شک میان نماز دو رکعتی مثل جمعه و صبح و عید واجب و نماز قصر و نماز آیات مثل کسوف و خسوف و نماز طواف واجب و نذر
چهارم شک در نماز مغرب پنجم هر گاه نداند که چند رکعت کرده است در این پنج صورت بمجرد شک نماز بر هم میخورد

و باید از

و باید از سر گیرد لکن اگر بعد از اندک تأمّلی یکطرف در نظر او راجح شود و مظنون گردد هنوز منافی نماز بعمل نیاورده باشد ظاهراً
میتواند که عمل بآن ظن نماید و نماز را تمام کند و اگر با تمام اعاده نماز نیز کند احوط و بهتر است و در پنج صورت صحیح است بشرط تدارک
بنحوی که مذکور میشود و همه مخصوص بنماز چهار رکعتی اوّل شک میان دو و سه و بعد از اکمال سجدتین یعنی بعد از سر برداشتن
از سجده دوم خواه نشسته باشد و خواه برخواسته شک کند که این رکعتی که سر از سجده آن برداشته ام دوم است یا سیم
است پس بنا را بر سه میگذارد و رکعت چهارم بعمل آورده نماز را تمام کند و دو رکعت نماز نشسته یا یک رکعت ایستاده
کند احتیاطاً دوم شک میان دو و چهار بعد از اکمال سجدتین بنا را بر چهار میگذارد و تشهد و سلام بخواند و بعد از آن
دو رکعت نماز احتیاطاً ایستاده کند سیم شک میان دو و سه و چهار بعد از اکمال سجدتین بنا را بر چهار میگذارد و تشهد و سلام
بخواند و بعد از آن دو رکعت و بعد از سلام دو رکعت نماز احتیاط ایستاده و دو رکعت نماز احتیاط نشسته میگذارد چهارم شک
میان سه و چهار در وقت که باشد هر چند پیش از اکمال سجدتین یا پیش از رکوع باشد و شک کند که این رکعتی که در آن
هستم و هنوز تمام نکرده ام سیم است یا چهارم پس بنا را بر چهار گذارد و نماز را تمام کند و دو رکعت نماز احتیاط نشسته
کند و در هر یک از این چهار صورت اگر دو سجده سهو بعد از نماز احتیاط بعمل آورد بهتر خواهد بود پنجم شک میان چهار
و پنج و آن سه صورت دارد اوّل آنکه بعد از اکمال سجدتین باشد و شک کند که آنچه کرده است چهار بوده یا پنج پس تشهد
بخواند و سلام دهد و اگر برخواسته نیز بنشیند و بعد از سلام دو سجده سهو کند نیت وجوب کند دوم آنکه پیش از
رکوع باشد خواه قرائت کرده باشد یا نه و شک کند که این رکعتی که در آنم پنجم است یا چهارم پس بنشیند و بنا را
بر چهار گذارد و نماز را تمام کند و دو رکعت نماز احتیاط نشسته کند با دو سجده سهو نیت قربت سیم آنکه بعد از رفتن
برکوع و قبل از اکمال سجدتین باشد پس بنا را بر چهار گذاشته آن رکعت را بعمل آورده و سجده سهو کند و بهتر آنست که نماز را
نیز اعاده کند و در هر جائی که بنای صحت موقوف بر اکمال سجدتین است هر گاه شک واقع شود در اثنای سجده دوم
هر چند که قبل از ذکر سجود باشد با اعاده نماز بقصد وجوب بهتر بلکه احوط است که بنا بر صحت نیز گذارد و اعمال
شک بعمل آورد و اگر در نماز احتیاط شک در رکعات کند بنا بر اکثر گذارد مگر آنکه اکثر موجب بطلان
باشد که در این صورت بنا را بر اقل گذارد و هر گاه آن نیز موجب بطلان نباشد و الا باطل کند مثلاً هر گاه شک در نماز دو رکعتی
نماز احتیاط کند که یکی کرده است یا دو بنا را بر دو گذارد و اگر شک کند که دو کرده است یا سه بنا را بر دو گذارد و اگر
در یک رکعت نماز احتیاط شک کند که یک است یا دو بنا را بر یک گذارد و نماز احتیاط مثل سایر نمازها است که باید
از حدث و خبث و ستر عورت و سایر شروط باشد و در نیت چنین نیت کند میگذارم دو رکعت نماز
احتیاط میکنم برای فریضه ظهر مثلاً واجب قربة الی الله و تکبیرة الاحرام بگوید پس حمد تنها بخواند بدون سوره
و قنوت پس رکوع و سجود و تشهد و سلام بجا آورد و نمیتواند احتیاطاً بفاصله نماز احتیاط را بعد از نماز اصلی بجا آورد و اگر
ما بین آن و نماز سخن گفته سهواً با تحقیق مسئله نموده باشد دو سجده سهو کند احتیاطاً و اگر نماز احتیاط را فراموش کند هر وقت
بخواطرش آید بعمل آورد و حکمش در زیاده و کم رکعت یا فعل حکم نماز اصلی است و در شک افعال و رکعات بنحو کثیر الشک عمل
و اگر شک کند که نماز احتیاط را بجا آورده یا نه بجا آورد و اگر بعد از سلام نماز شک کند اعتبار ندارد و همچنین
شک کند بحدیکه در عرف مردم بگویند که او بسیار شک میکند نیز اعتبار بشک نکند بنا را بر آن گذارد که مشکوک فیه را
کرده است اگر کردن آن موجب زیادتی نباشد و الا نماز را گذارد بر اینکه از آن نکرده است و در کثیر الشک فرقی نیست میان آنکه در رکعات
باشد یا در افعال لکن مثلاً هر گاه در رکعات کثیر الشک باشد حکمش متعدی بافعال نمیشود و اظهر و اشهر آنست که بسبب کثیرة
الشک حکم سهو ساقط نمیشود و کثرت سهو موجب سقوط حکم شک و سهو نمی گردد بلکه سهوی یا شکی که کند احکامش را بجا آورد
علی الاقرب و بعضی گویند که آن نیز حکم کثیر الشک دارد و کثرت سهو حکم شک نیز میگردد لکن اجماع واقع نشده بر اینکه اگر فعلی
که فراموش کرده است رکن باشد نمازش باطل است اگر وقتش گذشته و اگر وقت باقی باشد بجا میآورد هر چند که
باشد که موجب تدارک باشد مثل یک سجده و تشهد بعد از فوات محل بعد از نماز بجا آورد و احوط بلکه اقوی آنست که سجده
سهو نیز میکند و طریق احتیاط نیز واضح است و دو سجده سهو را بنحوی و شرایطی که سجود نماز را بعمل میآورد بعمل آورد
با طهارت و ستر عورت و قبله و آرام در سجود و نشستن بعد از سجود اول با آرام دل و در دل چنین کند

سهو میکند مثلا از برای شک میان چهار و پنج در نماز ظهر از برای انکه واجبست از برای تسلط خدا و بهتر انستکه بعد از نیت
الله اکبر بکوید پس بسجود برود و در هر یک از سجدها بکوید بسم الله و بالله وصلی الله علی محمد و ال محمد و بعد از سجده دوم
تشهد بخواند بامنطق تو اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله اللهم صل علی محمد و ال محمد پس سلام بکوید یا بنحو
السلام علیکم و رحمة الله و برکاته و بهتر انست که بعد از سجده اول بنشیند و اندک ارام بکیرد و از برای سجده دوم نیز تکبیر بکوید
و اگر سجده سهو را فراموش کند هر وقت بخاطرش اید بعمل اورد و همچنین هر کاه یکی از انها را سهو کرده باشد انرا بعمل اورد
هر چند که بعد از سلام باشد و اگر خللی در انها شود که اگر در سجود نماز میشد موجب سجود سهو میشد دیگر سجده سهوی ضرور
نیست و اگر شک کند که انها را بعمل اورده یا نه بعمل اورد و اگر شک کند در عدد انها یا در جزء انها بنا بر طرف صحیح کذارد
مانند کثیر الشک **ل** فوت ضعیفه در حال وصیت زوج خود را در حضور همشیره خود که بدون ایشان وارثی ندارد وصی
نموده وصیت کرده که نماز اجیر یکسال و نیم بدهد و روزه و مسند و با خیرات را دفن و کفن را از مال او بعمل اورد و مهریه
خود را بزوج ابرا نموده و بعضی اجناس بزوج عوض نماز واجب داده که بعمل اورد و بعضی اجناس نیز بهمشیره خود هبه
نموده و ثلث مخلف را از برای کفن و دفن و خیرات معین نموده و در حضور جمعی همشیره تنفیذ نمای وصیتها نموده ایا میتواند
زوج بدون حضور همشیره نکند **ل** شخص حیوانی را انسان وطی کند خواه حلال کوشت یا حرام کوشت بارکش یا غیر بارکش
حکم از ابتدا تفرها بند **ب** هر کاه حلال کوشت غیر بارکش باشد مثل کاو و کوسفند و شتر و اهو و شتر مرغ و امثال اینها
پس حرام میشود بان وطی کوشت ان و کوشت نسل ان که بعد از ان وطی بهم رسیده و انچه از انها از شیر و پشم و غیر انها بهم
رسد و باید که ان حیوان را اطراف شرعی ذبح نمایند و بعد از ان بسوزانند و احتیاطا سوخته انها را هم چنانکه خاک شده
باشد دفن نمایند و اگر مشتبه شود با حیوان غیر موطوء پس اگر محصور باشد مثل انکه دانیم که یک کوسفند موطوء در میان
ده کوسفند یا صد فلان شهر یا فلان ده است و معین ندانیم که کدام کوسفند است در اینصورت همه انها را احلال اند و اگر محصور
نباشد مثل انکه دانیم که در صد کوسفند یا کمتر یک کوسفند موطوء و غیر موطوء پس هر قسمی که فرعه موطوء باسم ان در اید
از این نصف کنند و فرعه زنند و هم تا منحصر شود در یکی که فرعه موطوء باسم ان در اید پس انرا موطوء و بقیه را احلال دانند
و هر کاه عدد طاق باشد جایز است که یکی اضافه زاده یا نصف فرا دهند و اگر ان حیوان بارکش باشد خواه حلال کوشت
مثل اسب و شتر و الاغ یا حرام کوشت مثل فیل باید ان حیوان را از ان ولایت کرد و انرا بغل شده بر و بند در ولایت دیگر
بفروشند و پولش را تصدق کنند و شاید بحکمش در صورت اشتباه بحیوان دیگر مانند سابق باشد در این وقت فرصت
تحقیق از اند ام و اگر ضرر باشد بجدد اسوال نمایند و اگر حیوان بارکش و حرام کوشت مثل سگ و خوک و شیر و رو باه باشد
نظر بعموم ما الملاولد ان انها را بکشند و بسوزانند هم کدام که قابل تذکیه باشند مثل غیر سگ صحرائی و خوک صحرائی
کشتن انها را به نحو شرعی بعمل اورند احتیاطا و اگر ان حیوان میته باشد و واطی غیر مالک باشد مالک را میرسد که قیمت
انرا از واطی بکیرد والله العالم **ل** فسخ هر کاه طفل نابالغ وطی حیوانی کند یا بالغ بی انزال کند حکم بحرمتش میکند یا نه
ب در این مسئله فرقی نیست میان انکه واطی بالغ باشد یا نابالغ عاقل باشد یا دیوانه باشد یا بنده مختار باشد
یا مجبور و از برای معالجه مرضی باشد یا غیر معالجه فقد حشفه را داخل شده باشد یا نه و بالغ انزال کرده باشد یا نه عالم باشد
بمسئله و بحرمت ان و بموضوع مسئله یعنی انکه موطوء غیر انسانست یا جاهل باشد بمسئله یا بموضوع بنهائی مثل انکه کور باشد
یا در خواب باشد و ذکر را داخل کرده بخیال انکه انسانست یا جاهل بهر دو باشد و موطوء مثل الاغ و اهو یا نر
مثل شتر مرغ حلال کوشت باشد یا حرام کوشت یا بکش باشد مثل استر و فیل یا غیر بارکش مثل کاو و کوسفند و شتر صحرائی
باشد یا دریائی مثل سگ ابی نر باشد یا ماده ملک کسی نباشد یا ملک واطی باشد یا ملک غیر واطی نظر با طلاق
بعض الاخبار و فتاوی علمای اخیار و صور مسئله بنا بر تعمیم مذکور در داطی و موطوء و محل وطی بسیار زیاده بر ده هزار
و هشتصد و هشت صورت میشود و حکم بحرمت حیوان مخصوص بادخال ذکر انسان در قبل یا دبر ان پس اگر حیوانی وطی
کند انسانی که زن وطی ذکر نر حیوانی شود هر چند بمساحقه زنی باشد که یکی از زن جماع مردی بهر خواسته باشد
یا خنثی مشکلی وطی کند حیوانی را در جمیع این صور از ان حیوان ضرر نمیرسد و حرام نمیشود والله العالم **ل** وط نصاب
اقل زکوة طلا و نقره بضرب کریم خانی که رایج است و نصف بعضی باید چند هزار میشود از این پول و نابها شرحی چند

اشرفیست **ب** نصاب اول طلا پانزده مثقال صرافیست و اشرفی کریم خانی پنجاه شاهی هر عددی بوزن چهارده نخود است دینار
بر این نصاب این اشرفی بیست و شش اشرفی میشود الا چهار نخود که بحساب حال شش تومان چهار هزار و دویست و هشتاد
و پنج دینار و پنج سبع دینار میشود و زکوتش که چهل و یک است یک هزار و شش صد و هفت دینار و ثمن دینار و ثمن سبع دینار
میشود و نصاب اول نقره یکصد و پنج مثقال صرافیست و عباسی کریم خانی یک مثقالیست بنا بر این نصاب عباسی کریم
خانی که عددی دویست و پنجاه دینار رایج است یکصد و پنج عدد عباسی میشود که دو تومان و شش هزار و دویست و پنجاه
دینار باشد و زکوتش که چهل و یک است شش صد و پنجاه و شش دینار و پنج دینار میشود و پول حوزه یکصد و چهل عدد
حوزه است زیرا که هر حوزه چهار دانگ و نیم صرافیست و زکوتش سه حوزه و نیم است **ل** فی زنی که مفقود الخبر باشد
و بحکم حاکم شرع جامع الشرایط شوهر کند و شوهر اول بعد از ان ظاهر شود و زن خود را طلب کند ان زن تعلق بکدام
شوهر دارد **ب** تعلق بشوهر ثانی دارد هر کاه بعد از تفحص چهار سال و انقضاء عده بنهج شرعی شوهر کرده باشد
ل فیا شخصی زنی دارد که مدتی در حبالة نکاح او بوده و شخصی پیدا شود که بشهادت عدلین یا عدل واحد ثابت کند که
زن از منست و زن و شوهر هر دو از این معنی ابا داشته باشند چه باید کرد **ب** هر کاه ثابت کند که تا حال زن دعوی
زن او است را ابای زن با وضو ندارد چنانکه با عجز از ثبوت اعتراف زن ضرری بشوهر ثانی ندارد و از زن مینا و بر زن
بمیرد بنظر شرع و طریق سلوک و بینها و بین الله با شوهر اول و ثانی و ذم ثانی در باب رشد و غیره تفصیلی دارد والله
العالم **ل** فیب هر کاه بعضی از میت یافت شود در جائی که معلوم نباشد که از زنست یا مرد بچه نحو باید غسل
دهند و نماز کنند **ب** بطریقی که خنثی مشکل را تجهیز مینماید هر کاه استعلام حالش ممکن نباشد بشمردن دندها
استخوانهای پهلو مثلا اگر جنبین در عدد مخالفند مرد است و الا زنست والله العالم **ل** فیج هر کاه زنی بمیرد و محرمی
نباشد از مرد و زنی مسلمان یافت نشود که متوجه تغسیل و تکفین او شود یا بر عکس مردی بمیرد که نه محارم انند یا
و نه مرد مسلمان چه کنند **ب** هر کاه کافر مماثل بهم رسد مسلمانان او را امر کنند بغسل و تکفین بنحوی که اب و کفن را
نجس نکند و نیت غسل را مسلمانان کنند و هر کاه کافر مماثل نیز بهم نرسد او را تیمم دهند یا بنکر زنند میت تیمم بدل
از غسل میت کنند و دست خود را بر خاک زنند و بر پیشانی و پشت کف دستهای میت کشند بنا بر طی که زیاده بر ان از اعضای
میت را نه بینند و مس نکنند و اگر ممکن نباشد میت بهمان حال که هست بدون غسل و کفن دفن نمایند و بعضی کفته اند
که اجنبی او را غسل دهد مدارا زوراء ثیاب چشم بر هم کذاشته که او را نه بینند و بعضی غسل موضع تیمم را در او واجب دانسته اند
و این دو قول ضعیفند و اگر احتیاطا بقول اول عمل نماید بهتر است والله العالم **ل** فید غسل دادن از وراء ثیاب که علما فرموده
اند بچه نوع است **ب** مراد انست که بر مواضعی که در حال حیوة جایز النظر بوده چیزی که ساتر باشد ببندند و اب را بر پشت
ان ریزند ساتر جاری سازند و انرا بشویند و غسل دهند و اگر محتاج بمالیدن یا ازاله نجاست باشد دست خود را در کیسه کنند
بنحوی که مماثل میت عورتش را میشوید خلاصه نظر نیست با بر بدنش ننماید و از انهائید عورتش ببندد و غسل دهد لکن
ظاهر انست که انچه حلال النظر است از برای غاسل سترش واجب نیست بلکه سنت است والله العالم **ل** فیه حکام شرع که در کتب
فقهاء مذکور است که ولی یا حاکم شرع باید متوجه امور صغیر یا مجنون یا غایب شود مراد کیست شیخ الاسلام که در این ایام نصب
میشود از جانب حاکم جور ایشانند که مطلق که هر وزیر از هم فرق نمیکنند **ب** حاکم شرع مجتهد حی جامع الشرایط است با جماع
کل علما **ل** فیو مراد از هر پیر در کلام که میکویند فلانی هر را از بر فرق نمیکند چیست **ب** هر بر یکسر هاء و با و تشدید راء
وضم هر و میکویند و مشهور کسر است و بر این تقدیر احتمال چند معنی دارد اول هر بمعنی بچه کربه است و بر بمعنی بچه موش است
و این اشهر و اظهر معانی است دوم هر خواندن کوسفند است و بر راندن ان سیم هر خواندن کوسفند است بنوی اب و بر خواندن
انست بنوی علف چهارم هر غاف کردن اسب و بر احسان نمودن پنجم هر نا خوش داشتن و بر اکرام نمودن ششم هر از هر چیزی
است که موجب شرارت و بجایی میشود و بر چیزیست که موجب نیکی و احسان میکردد و بر تقدیر فتح هر بمعنی کراهت و شرارت
و بر بمعنی محبت و خیرات بر تقدیر ضم هر و هم چیزیست شبیه برو بر کندم است و انچه کفتیم معلوم شد که کسی هر و بر را
شناخته اند **ل** فیز هر کاه بعضی از اعضای غسل یا وضو جبیره باشد و نزع ان جبیره بشکستن یا جراحت مضر باشد یا ممکن نباشد
چه کند **ب** هر کاه ممکن باشد یا ظهیرش ممکن بود بعد از تطهیر اجرای اب بر ان غسل و وضو و غسل را بعمل اورد و اگر رسانیدن

ابمضر یا ممنوع باشد بلی نسبت بر بدنش منع جبیره را مسح کند و اکر جبیره نجس باشد و تطهیرش ممکن نباشد چیزی پاکی بر آن کذارد
و بر آن مسح کند و هم چنین در مواضع موجبه در وضو و اکر در جبیره عدول بتیمم کند نیز جایز است علی اشکال و احوط عدم
عدول است با امکان طهارت بمسح جبیره و غالب احتیاط جمع است میان هر دو لو قسم هرکاه سگی بسوزد یا بلیسد تطهیرش بخبر
خو مایل کردن بعد از ازاله لعاب دهنش هرکاه در آنجا باشد با جزاء کر یا جاری یا باران بلا شبهه پاک میشود و در تطهیرش
با خلیل خلاف و اشکال هست هرچند که قول بآن خالی از قوت نیست والله العالم ابسط هرکاه خمی از زنبور کر و از آب
باشد سگی آب خورد یا بعضی از اعضایش ملاقی باب شود و معلوم است که زنبور از آب جذب میکند تطهیرش بچه خواب
لوک ب زنبور مذکور بشستن پاک میشود و بهتر آنست که ند رعد کر یا اب جاری کذارند بلکه این احتیاط ترک نشود
جنین کاو یا کوسفند یا غیر اینها از حلال کوشت بچه بحو حلال مشروب بشرط تمامیت خلقت یعنی اعضا و تمام
انکه مو در مودار و پشم در پشم دار روییده باشد و انکه مادرش را بذبح شرعی تذکیه کرده باشند تا انکه جان از شکم بر آید
که بذبح شرعی تذکیه شود و هرکاه با تذکیه مادر بیجان بر آید حلال است بلا خلاف و هم چنین هرکاه با جان بر آید لکن بقدر
زنده نمانده فرصت تذکیه او شود علی اشکال و اکر فرصت تذکیه او شود حلال نمیشود بغیر تذکیه بلا اشکال والله العالم
ل قکا هرکاه بره شبیه شد بعضی اعضای او بسگی یا بخوکی علامت حلیت و حرمت را بفهمانید ب در بعیه میان انها رجوع
بنیمیه عرضیه نمایند که اکر از کوسفند کوسفند است حلال است و اکر عرف نامی ندانسته باشد پاک است بلا خلاف و حرام است علی
المشهور و اعتبار شباهت در بعضی از اعضا نیست و در اعتبار اطوار از حضرت امیر المؤمنین ع روایت که اکر کوشت خورد سگ
است و اکر علف خورد پاک است کوسفند است اکر اب را بدهن خورد کوسفند است و اکر بزبان خورد سگ است و اکر در عقب گله
راه رود سگ است و اکر در میان یا پیش روی انها رود کوسفند است و اکر بسینه نشیند کوسفند است و اکر بمقعد نشیند
سگ است و بعد از ذبح به بینند اکر شکنبه دارد کوسفند است و اکر امعا دارد سگ است لوکب طریق توبه کردن ابیا نمایید ب توبه
از کناه واجب است و بیست معنی آن بحصول معصیت بدون تاخیر و توبه بود و معنی توبه آنست که پشیمان شود از آن کناهی که کرده است
و عازم باشد بر آنکه دیکر مثل آن را نکند و بهتر آنست که غسل توبه بکند پس دو رکعت نماز بجا آورد و بعد از آن بکوید استغفر الله
ذا الجلال و الاکرام من جمیع الذنوب و الآثام و اکر آن کناهی که کرده است حق الله محض است و تدارکی ندارد از قضا و کفاره مثل
شراب خوردن و لواطه کردن و مساحقه یا ایذا نمودن و نماز عید را بر تقدیر وجوب ترک کردن و باعث نبرد اجتهاد فتوی
دادن و واجب کفائی را ترک کردن تا انقضای وقتش و هم چنین زنا کردن با رضای زانیه و امثال اینها در توبه از اینها همان پشیمانی
و عزم بر نکردن کافیست لکن در زنا بغیر حق اعلام مستحقین مهما امکن واجب است و اکر آن کناه تدارک بردار است مثل حقوق الله
مالی مثل زکوة و خمس و کفارات واجبه مثل کفاره روزه و قتل بغیر حق و امثال اینها و هم چنین حج هرکاه با تمام استطاعت با حج
انجا نیاورده باشد و هم چنین نماز زلزله هرچند بسبب عذر شرعی مثل حیض و نفاس و فقدان طهور نکرده باشد توبه از اینها موقوف
بر عزم اداء انهاست یا پشیمانی و اکر قضا دار است پس مثل ترک اکثر نمازهای واجبه باید عزم بر قضا نیز کند و اکر کفاره دار است
پس مثل مخالفت نذر و عهد و قسم در اکثر صور و هم چنین در قسم خوردن بعنوان بیزاری از خدا و رسول و ائمه هدی بنا بر مشهور
و هم چنین در بریدن یا تراشیدن زن موی سر خود را در مصیبتی یا روی خود را خراشیدن زن یا پاره کردن و یا چاک نمودن مرد
کریبان جامه در مرک پسر یا زن خود را در عزای فرزند یا زن خود بنا بر اشهر و هم چنین در وطی حائض و نفسا و ارتکاب محرمات احرام
که موجب کفاره باشد و غیر اینها باید عزم بر ادای کفاره نیز کند و اکر قضا دارد و هم کفاره دار است مثل خوردن روزه ماه مبارک
رمضان بدون عذر شرعی باید عازم بر قضا و کفاره نیز باشد و اکر حق الله و حق الناس است نسبت بحق الله توبه کند بنحوی
که مذکور شد و اما حق الناس پس یا مالیست یا غیر مالی صحیح مثل انست که کسی را فحش دهد و کسی که حرام زاده بودن معلوم
نباشد حرام زاده کوید یا ولد الزنا کوید یا کسی که فسق او معلوم نباشد فاسق کوید هم چنین کسی را بدون جهت شرعی
اذیت غیر مالی برساند مثل زدن و غیبت کردن پس صحت توبه در اینصورتها موقوف بر انکه شخص را راضی کند تا او را حلال کند
و اکر فحش موجب حد شرعی باشد و ان شخص مطالبه حد خود کند باید عازم بر اطاعت باشد در کردن حد و اکر انشخص را نشناسد
یا دستش باو نرسد از برای او دعا و استغفار و خیرات کند که در قیامت ثواب آنها را باو دهد تا راضی شود یا حلال او را راضی
کند و اکر حق الناس مالی باشد یعنی مالی یا حقی از کسی نزد او باشد مثل انکه پولی یا جنسی یا خونی یا مهر المثلی از زنی

که جبرا باو زنا کرده بر ذمه او مانده باشد پس بیرون از چهار صورت نیست اول انکه مقدار حق را بداند و صاحبش را بشناسد پس باید
بصاحبش اظهار کند و تمام حق را باو بدهد یا بر آنکه تصرف و حلیت از او حاصل کند دوم انکه مقدار حق را بداند لکن صاحبش را
نشناسد یا صاحبش فوت شده و میداند که وارث دارد لکن وارث را نمیشناسد پس باید تفحص کند و چون مأیوس
شود از پیدا شدن صاحب یا وارث او از جانب ایشان خیر کند بفقیر مستحق زکوة غیر سید و بعد از آن اکر بهم رسند تصدق
قبول نکنند اظهر آنست که بر او چیزی نیست و احوط آنست که انها را راضی کند و ثواب این تصدق بخودش بر میکردد و اکر
نداند که وارث دارد یا نه و بعد از تفحص نیز معلوم نشود ان مال مال امام است باید بمجتهد جامع الشرایط دهد که بمصرف مال امام رساند
بدو تخمیس نقد کافی نیست که مجتهد غالب ظن غالب بر عدم ان بهم رسد سیم انکه صاحب حق را میشناسد لکن مقدار
حق را نمیداند مطلقا پس باید صاحبش را راضی کند و با او مصالحه نماید و اکر راضی نشود الا بکرفتن تمام حقش لازم است که اقل
ما یتمول مثل یک غاز بیکی مثلا باو بدهد و احوط آنست که انقدر باو بدهد که جزما بداند که زیاده بر آن از او طلب ندارد
و اکر قدر بر او حق جزما داند و در زیاده بر آن شک داشته باشد باید قدر جزمی را باو برساند و در مقدار شکی که باز دارد او را
راضی کند بنحوی که مذکور شد علی الاحوط و اظهر آنست که بر او چیزی نیست چهارم انکه مقدار حق را نمیداند مطلقا و صاحبش را
نیز نمیشناسد اصلا و این بچند صورت است اول انکه ان حق و مال بذمه او تعلق یابد و مخلوط بمال او نیست در اینصورت باید
قدری که جزما داند که از آن کمتر بر ذمه او نیست علی الاظهر یا از آن بیشتر نیست علی الاحوط بعد از تفحص و یاس از پیدا شدن
صاحب بنیت او تصدق کند بنحوی که در صورت دویم کذشت دویم انکه ان حق و مال مخلوط بمال او موجود باشد و خواهد که مال
حلال شود و از شغل ذمکی خلاص کردد و خواه ان مال را خودش کسب کرده یا بارث یا بهبه و تکلف باو رسیده باشد پس باید
خمس ان مال را بفقرا دهد و بهتر بلکه احوط و اظهر آنست که بفقرا و سادات دهد و این را رد مظالم کویند و اکر جزما داند که خمس ان
مال را مثلا یا بیشتر از آن مال مردم است خلاصه قدری را بعنوان جزم داند که حق مردم است و در بیشتر از آن شک دارد انقدر
جزمی را بنحوی که مذکور شد معمول دارد و آن داخل رد مظالم نیست بلکه داخل صورت سابقه است و در قدر شکی هرکاه احتمال
که مقدار پنج یک ان مال باشد خمس انرا بعنوان رد مظالم دهد علی الاقرب هرچند که اقرب آنست که بر او چیزی نیست در صورت
تصدق یا رد مظالم اکر اتفاقا صاحب مال ظاهر شود اظهر آنست که بر آن شخص چیزی لازم نمی آید و اکر صاحب را راضی کند احوط
خواهد بود والله العالم لقکح کمترینان همشیره مادری داریم که صبیه مرحوم فارچهار بیک میباشد و بعد از فوت او بحکم
زوجه او بعقد خود در اورده است که والده کمترینان باشد و از فارچهار بیک دختر و پسر بجا مانده بود و در حین والد ما
دختر بیک دختر فوت شده بدون انکه پسرهای زن کرفته یا دخترهای شوهر کرده باشد و ملکی از جفاری مانده است
انکه از این ملک حصه کمترینان را که دو برادریم و همشیره ام سوا نمایند ب ملک مذکور را سه حصه کنند و یک حصه را بهم
شیره دهند و هر یک از برادرها نیز یک حصه بردارند و چون در میان زوجه خلاف عظیم میان علما هست و برادرها اکبر
آنست که همشیره زاده قلیلی که زیاده مبره حلال کنید و بخشید و اکر نه بخشید بمصالحه فقیر به در خمس نصف ثمن همشیره را که
ربع عشر است او را سهم داد نمایند یعنی ثلث ملک انکه همشیره میدهید بهشتاد حصه فرض کنند پس چهار حصه از آن بعنوان
ارث مادر بشما میرسد و نظر بخلاف مسئله مصالحه فقیر به نصف از اکر چهل یک ثلث است بمصالحه از او بکیرید و میان خود
قسمت کنید و سی و شش حصه ان ثلث را بهمشیره واکذارید و اکر تمام ثلث را باو بدهید و هیچ از او نکیرید بهتر و احوط خواهد بود
و تقسیم بنحو مذکور در صورتیست که شوهر دویم قبل از فوت زن مرده یا بعد ربع ترکه زن از مهر و غیره که حصه ارثیه او است بر ذمه
او باشد و اکر بعد از فوت زن مرده و بر ذمه اش حق زن بوده که از بابت ارثش کم شود ربع ملک نیز بود باو میرسد و بعد
از او باولاد خودش میرسد پس اکر اولادش منحصر بدو برادر مذکور است آن ملک را بیست و چهار سهم فرض کنند و هفت سهم
از آن همشیره دهند و هر یک از برادرها هشت سهم و نیم بردارند و اما فرق که همشیره در اینصورت میبرد نظر بثمن مادر یا باو میبخشند
یا نصف او را بمصالحه فقیر به میتوانید کرفت و اضافه مذکوره عبارتست از چهار سهم و ربع از هفتاد سهم از سهم همشیره نصف ان
در حصه است و ثمن ان هفتاد حصه یعنی هفت سهم همشیره را هفتاد حصه فرض کنند بصیغه مصالحه نصف ثمن مادر و حصه و ثمن
از او بکیرید و انچه بماند مال او است والله العالم لقکد زید فوت شده از پسر و دختر و زوجه مطلقه و بعد از او عمرو زوجه نیز
فوت شده از پسر صبیه و والده ایا از ترکه زید مذکور چه از وجود دخترها و برادرهای زید چیزی میرسد یا نه و بر انکه حصه

و پسر ساری بر حصه صغیره بچه مادر میرسد یا بجده پدری و کیفیت و حصه هر یک از ایشان را بیان فرمایید ب ترکه زید شصت و دو
حصه فرض کنند چهار حصه از بیست و چهار حصه بزن میرسد و هفت حصه را بمادر زید و بیست و بیست و یک حصه را بدختر میدهند و برادر را چیزی از میراث نمیرسد
و ترکه زوجه را از مهر و حصه میراثی که از زوج یافته و بیست و یک حصه فرض نموده بشوهر چهار حصه میدهند یکی را بمادرش میدهند و شش را
بدختر و حصه صغیره با جده مادری نیست علی الاظهر و هر گاه صغیره برضای جده پدری یا بر عکس برضای جده مادری شود احوط
خواهد بود والله العالم **ل قکه** ضعیفه پسری و دختری دارد و ملکی را با دختر خود شریک است و مادر و پسر هر دو ملک مزبور را
وقف نموده اند بر اولاد و بعد از آن پسر فوت شده و دو پسر از او مانده لا عن عقب و دختر هم فوت شده اند و مادر ایشان
ادعای وراثت ملک و وقف اولاد میکند آیا شرعاً باو میرسد یا نه ب هر گاه وقف مذکور با شرایط صحت بوده که از جمله
اخراج وقف است از تصرف مالک و واقف و اقباض موقوف علیه و وجه او و حین وقف نسبت بطبقه اولی هر چند که یک
نفر از آن طبقه باشد پس اگر وقف منحصر در اولاد نموده اند و منقرض شوند و انقراض طبقه اولی شده اند بعد از انقراض موقوف
علیه بورثه واقف بر میگردد و بطریق میراث منقسم میشود یا بورثه واقف که این اند که بعد از فوت واقف وارث
او بوده اند و هم چنین ورثه ایشان تا حین انقراض در این مسئله خلاف و اشکال هست اگر صغیر باشد مجدداً سؤال کند
و اگر در حین وقف پسر هیچ فرزند نداشته بعد از اجرای صیغه هم نرسیده وقف مال پسر باطل است و هم چنین هر گاه فرزند
در وقت اجرای صیغه داشته لکن بنا بر فرزند و اقباض بعمل نیامده هر گاه صغیر بوده که در این صورت محتمل اشکال دارد و
اما در صورتی که فرزند کبیر باشد و بقبض او نرسیده و هم چنین در وقف جده هر گاه بقبض پسر که صغیر باشد پس در این صورت
وقف باطل است بلا اشکال والله العالم **ل قکو** هر گاه مثلاً ملکی بیع شرط نماید بیکساله که اگر بایع بعد از یکسال در ظرف
مدت پنج یوم رد مثل کل ثمن بمشتری نماید قادر بر فسخ بیع باشد و الا بیع لازم باشد با وجود این اگر بایع قبل از یکسال رد مثل ان نماید
قادر بر فسخ خواهد بود یا نه و این در صورتیست که متبایعین انا خیار و عدم خیار در قبل از یکسال ساکت باشند در حین
عقد بیع و در صورتی که مشتری شرط نماید که اگر قبل از یکسال رد ثمن نمائی قبول نخواهم کرد آیا این شرط معتبر خواهد بود یا نه
و بنا بر اعتبار این شرط آیا بایع میتواند که ملک مزبور را از مشتری بیکساله اجاره نماید چو نکه در این صورت مدت اجاره معین
خواهد بود یا نمیتواند و اگر چنانچه مبیع مثلاً مثل باغ یا آب یا امثال اینها از چیزهائی باشد که منفعت ان با تلاف نفس عین
موجود باشد مثل آب که بعین آن شرب زراعت میشود یا امثال این املاک را با ندر ظرف یکسال اجاره میتوان نمود یا نه بلکه حاصل
و ثمار را باید بمثل بیع منتقل سازند و شرب آب زراعت را باجاره بایع و امثال آن منتقل میتوانند کرد و بیع شرط مذکور و اجاره
آن بعوض مزبور معمول طرفین است که بعد از عقد بیع بایع تخلیه مبیع نمی نماید و بقبض مشتری نمیدهد بلکه اگر مشتری میخواهد
که از آن تصرف نماید بایع راضی نمیشود و نمیگذارد مگر آنکه در عوض یکسال آن را از مشتری اجاره نماید و ملک مبیع اگر باغ
و امثال آن باشد دهقان تخلیص آن از بایع باجاره میگیرد هر چند که فصل زمستان باشد و منافع آن معلوم نباشد
که چه قدر خواهد بود ب هر گاه شرط بیع شرط محقق شود صحیح است و انفصال ابتداء زمان خیار از زمان عقد ضرری
ندارد علی الاظهر و عموم المؤمنین عند شروطهم بر آن دلالت دارد و وجوب اتصال حکم قائلی ندارد و لزوم انفصال منفصل
خیار مطلق است یا نه مطلق خیار هر گاه انفصال با شرط نموده اند و مدت خیار را ضبط کرده اند صحیح و لازم است و بدون
تراضی طرفین بر هم نمیخورد پس هر گاه بایع قبل از انقضاء یکسال رد مثل کل ثمن نماید تسلط بر فسخ ندارد الا برضای مشتری
و آنچه نوشته اند که این در صورتیست که لفظ عقد بیع مفصول از مفهوم قاصر نشد مگر آنکه این اشاره باشد بقید رد
بر فسخ لکن در انفاذ معتد بها نیست و چون مشتری بر بایع شرط کند و او قبول نماید صحیح است و بعنوان تقدیم قول
بر ایجاب است و بر تقدیر صحت شرط مذکور بایع میتواند که ملک مزبور را اجاره نماید در عرض مدت خیار بلا اشکال و اجاره
در مدت خیار اشکال دارد و محض خالی از قوتی نیست و هر گاه منافع از قبیل عین باشد و بعنوان بیع بعمل آید با شرایط
صحیح است بلا خلاف و در امثال اینها بعنوان اجاره اشکال است و مشهور در این عدم صحت است بلکه خلافی از معاصرین
علماء در آن ظاهر نیست بلکه ظاهر اجماع است زیرا که تمام علماء در مسئله اجاره زن از برای شیر دادن و چاه از برای آب کشیدن
سد آن استشکال در صحت اینها تا اینکه مقصود در اینها اتلاف شیر و آب است که از قبیل اعیان اند در تصحیح اجاره اینها متمسک
کما اینها از قاعده خارج بنص و اجماع و امثال اینکه ورا و رضاع حضانت و طفل را در دامن کذارند و پستان در دهن او نهادن

جزو چهار

و او را مشغول کردن نیز هست و اینها از برای صحت اجاره کافیست و اتلاف عین که مقصود بالذات تا اجاره بباشد ضرر
ندارد و امثال این توجیهات را میفرمایند و در تعدی باجاره از برای شیر دادن گوسفند اشکال مینمایند خلاصه کلام
ایشان ظاهر با صریح بحث در عدم صحت نیست اگر مسئله اجماعی نباشد در آن احتمال مناقشه میرود زیرا که اجاره چنانکه
فرموده اند عقدیست که ثمره آن تملیک منفعه است بعوض معلوم و هم چنین وقف چنانکه تعریف کرده اند عقدیست
که فایده آن حبس اصل است و تسبیل منفعه و حال آنکه منافع که در وقف تسبیل شد شامل اعیان هست مانند ثمره
نتاج و برک و علف و امثال اینها باجماع کل علماء و هم چنین در مباحث بیع و هبه و صلح و فی بعضها یا و غیر اینها اطلاق
منفعت بر عین شده بلا نزاع و نماء و منافع را تقسیم بمتصل مانند چاقی و منفصل مانند بچه و میوه و شیر نموده اند
شبه نیست که در خصوص اجاره عین حاصل از عین را منفعت آن نتوان گفت مگر آنکه مانع در اینجا همین اجماع
باشد والله و در اجاره آب بهتر است که مجرای آن را اجاره کند بشرط اتلاف آب که آب را بالتبع مالک شود و بعد از
تحقق بیع بر بایع اقباض و تخلیه واجبست مگر آنکه شرط تاخیر قبض فرموده باشد و یا ضبط مدت تاخیر تا آنکه مشتری
راضی بتاخیر شود و اگر شرط شده که مطلقاً مشتری مسلط بر قبض و تصرف نباشد مگر بعنوان اجاره دادن ببایع پس
صحت آن محل اشکال است و شاید اظهر بطلان باشد و بر تقدیر بطلان شرط اقوی بطلان عقد مشروط فیه است و اجاره
در مجلس بیع ما نحن فیه ندارد بشرطیکه در ضمن عقد بیع شرط نشده باشد و قبل از ظهور منفعت ورود عدم اولاد
مدت آن اجاره صحیح است بشرطیکه مدتش شامل وقت امکان عادی باشد والله العالم **ل قکز** هر گاه زید ملک عمرو را
بدون اذن او تصرف نموده و باجاره داده و ثمار را از فروخته آیا عمرو میتواند مطالبه حق خود را از زید نماید یا از هر کس که مال
ملک را تصرف و تلف نموده ب هر گاه عمرو اجاره دهد و امضای معامله زید نماید حق گرفتن وجه اجاره و ثمن از
مستاجر و مشتری رجوع بر زید میکند و اگر امضای معامله کند و گرفتن وجه را امضا نکند رجوع بر مستاجر و مشتری
مینماید بتمام وجه و اگر امضای معامله نکند اصلاً رجوع باجرة المثل زمین و قیمة المثل ثمار میتواند کرد بر هر کس که بدان
تصرف نموده و تلف کرده والله العالم **ل قکح** شخصی سه مانت طاحونه نزد شخصی به بیع شرط گذاشته بمبلغ هفت
تومان بموعد معین و وعده منقضی شده و الحال همان طاحونه را بدون تقویم امناء شرع متصرف گشته و سی تومان
مذکور را اگر چنانچه امناء تقویم نمایند به نه تومان می ارزد و بعد از انقضاء مدت ثمن با ورد شده و تکرر فسخ حکم
دارد ب هر گاه بیع شرط مذکور بطریق شرع شده و بایع و مشتری بقصد خرید و فروش داشته اند چنانکه بیع بشرط بعمل
میاورند سوای اینکه در اینجا شرط مینمایند که هر گاه بایع رد مثل کل ثمن نماید در ظرف مدت معینه مضبوطه قادر بر فسخ
مزبور باشد و الا فلا پس در این صورت هر گاه وعده منقضی شود و رد مثل کل ثمن را بمشتری یا وکیل او یا وارث او ننماید تسلط
بر فسخ ندارد و بیع آن لازم میشود و توقف بر تقویم امناء و دفع آن بایع و نوشته ندارد هر چند که مبیع دو برابر ثمن قیمت
داشته باشد **ل قکط** هر گاه شخصی مبتلا بمرض بواسیر باشد و در حین کسالت وجع یا بروز مخرج یا عرض با جروح یا قروح با بدنا
ملایم و ضمادات استعلاج نموده و مخرج با نضره رزه مدهون میشود و در حین اطلاقا البته مخرج نجس میگردد در تطهیر آب کرم
مخرج را تمام میکند یا خیر و نماز مریض صحیح است یا خیر ب مطلقاً مخرج مدهون با آب پاک میشود مانند گوشت و دنبه هر گاه
نجس شود و نماز مریض صحیح است هر گاه بنهج شرعی بعمل آید **ل قل** زید بکر را بخانه خود برده که از برای او گندم بکوبد و در
آن خانه چند نفر دیگر بوده که در اثنای کوبیدن غفلتی به یکی عارض شده و در آن غش تسلیم نموده و بخانه فوت شده و وارث
او آمده مطالبه خون او مینمایند خدا و رسول خدا میدانند که سبب فوت او کسی نبوده اند ادعای وارث چه صورت دارد ب
بحسب ظاهر سؤال وارث بر زید حقی نیست مگر آنکه لوث نماید و لوث را ثابت کند که در این صورت بطریقی که در شریعه عمل مینمایند
و اگر لوث نباشد و زید را متهم بقتل نماید تسلط زیاده بر قسم بر او ندارد والله العالم **ل قلا** هر گاه مدعی منکر را قسم
دهد بعد از آن حقی در آن دعوی متضمن نفها بر او ندارد یا نه ب هر گاه قسم بعد از حضور نزد حاکم شرع مجتهد جامع
الشرائط شده و قسم بر نهج شرعی وقوع یافته اند دعوی طی شده رجوع بر او و در آن دعوی باطل و غیر مسموع است **ل قلب**
هر گاه زید بر عمرو ادعاء نماید که پسر من بقتل آورده و بنا بر اثبات و بینه شرعی نبوده بنا بر صلح گذارده که عمرو سی تومان
باو بدهد با این نحو که ده تومان نقد و بیست تومان دیگر را بعوض صداق صبیه صغیره خود قبول کند و این صغیره را

براو مقتول بزویج نماید یا این عقد صحیح است یا نه و آیا بعد از عقد پدر صغیره را قدرت بر فسخ عقد هست یا نه ب در صورتی که
پدر و جد پدری که ولی صغیره اند هرگاه به شرایط ولایت باشد در نفس صغیره عقد کردن او شرط است که متضمن مفسده نسبت
بصغیره نباشد بلکه متضمن صلاح و صرفه صغیره باشد و از اکفاء و بمهر المثل عقد نماید و اگر مراعات زوج را منظور دارد
میتواند که مهر را بر ذمه خود قرار دهد یعنی پدر مشغول الذمه بمهر صبیه خود شود لکن بشرطی که صلاح صغیره در آن باشد
نه صلاح پدر بتنهائی هر چند که پدر در صورتی که مضطر بنفقه شود میتواند که از مال فرزند بر خود انفاق کند خواه از
مهر و خواه از غیر آن و بر تقدیر صحت عقد پدر را قدرت بر فسخ نیست و بر تقدیر عدم لزوم عقد صبیه بعد از بلوغ و رشد
اختیار فسخ و امضا دارد والله العالم **قـلـ** شخصی زنی گرفته و بعد از آن سه ماه از زن بدست شوهر نقل ظاکشته
والحال ورثه ادعای مهر مینماید و زوج میگوید که من مشغول الذمه مهر او نیستم چه باید کرد ب باید که اثبات اصل
مهر و مقدار او نماید [illegible] و بر تقدیر عجز از اثبات تسلط قسم بر زوج دارد و اینها در وقتی است که ادعا قبل از دخول باشد
و اگر بعد از دخول باشد قول زوج در انکار اصل مهر غیر مسموع است علی الاشهر الاظهر بلکه بمجرد دخول اشتغال ذمه او را بمهر
بهم میرسد لکن در مقدار آن خلاف است و اقل ما یتمول متیقن است و زیاده بر آن ثابت نیست و باصل برائت منفی است و اثبات
آن محتاج است و اگر زوج معترف باصل مهر و مقدار آن باشد لکن ادعای برائت ذمه کند باید برائت ذمه را ببینه شرعیه یا باعتراف
زوجه یا ورثه او ثابت نماید **قـلـ** شخصی زنی گرفته و با پدر زن بویک محوطه بوده و آن شخص داماد را تکلیف نموده
که با من در فلان سفر موافقت کن و داماد از برای سفر تهیه اسباب و صلاح نموده و تفنگی درست و اصلاح مینمود که در
معطل نباشد و بغفلت تفنگ خالی شده و زوجه خود را بقتل رسانیده و بعد از آن ادعا پدر دختر خود را امنای شرع
حکم نموده اند باینکه دیت بر عاقله است و عاقله در زمان قتل در آن ولایت نبوده و بعد از حضور ادعا نموده که این قتل
خطا نیست بلکه عمد است و مرد رجوع نیست و دیگر آنکه دیتی که در شرع مقرر شده کدام است و تعیین هر یک از دیات مقرر
باختیار قاتل است یا ورثه مقتول ب بر عاقله دیت لازم نمی آید مگر آنکه به بینه شرعیه یا باعتراف عاقله یا بقسامه ثابت شود
که قتل خطا بوده و بر فرض عدم ثبوت خطا دیت بر قاتل است و قصاص نیست مگر آنکه به بینه شرعیه یا باعتراف قاتل
عمد ثابت گردد و در تعیین جنس دیت اختیار با کسی است که دیت بر او لازم میشود نه ورثه مقتول و اقل مراتب دیات مرد
بنقد رایج این زمان هفتصد عدد حوزه است که هفتاد تومان حوزه باشد و بعباسی یکمثقالی صد و بیست تومان
میشود که هر تومانی پنجاه عباسی باشد و دیه زن نصف آنست که سی و پنج تومان حوزه یا پنجاه و دو تومان و نیم عباسی باشد
والله العالم **قـلـ** زید با عمرو علی ذاتشه و از اجهل گرد و عوض مبلغی مصالحه نموده اند و زید و جه مصالحه را
بکر حواله نموده که بکر و الحال بکر از وجه را مطالبه مینماید و زید غایب است و بجهت بکر مصالحه از بوده ثابت خورده و هرگاه
وجه را عمرو تسلیم بکر نماید من بعد بتقریب برهم خوردن مصالحه عمرو زیادتی و جه یا تمام از زید مطالبه مینماید میتواند
نمود ب هرگاه صلح بر نهج شرعی وقوع یافته بعد از آن باختیار متصالحین مفسوخ شده یا آنکه حواله شرعیه محقق
گردیده و زید مشغول ذمه بمقدار و جه حواله بوده بکر میتواند که او وجه را از عمرو بگیرد علی الاظهر و رجوع بر زید مینماید
والله العالم **قـلـ** یک دانگ ملک تعلق دارد باین که زنهان منتقل و ورثه منحصر در ده نفر و دو نفر از آن ملک را فضولاً
مفقود فروخته اند و ورثه راضی بآن بیع نمیشوند ب هرگاه ملاک اجازه و امضای بیع فضولی ننمایند آن بیع باطل
است نسبت بحصه فضولی **قـلـ** ملکی مشترک ما بین بوده و بعضی از آنها بدون اطلاع دیگران از آن فروخته اند و مشتری
با اطلاع کامل بر اینکه ملک غیر است خریده و حال که بامیگویند نصف شرکا را واگذار میگوید که من بولی که نقیمان داده ام
ابطال دوه یا بنده قرض کرده ام باید اجرت یا که من غرامت کشیده ام بمن رد نمائید یا از عوض آن ملک دیگر بدهید تا دست بردارم
ب در صورتیکه مبایعه فضولاً واقع شده و مالک امضا ننموده و نماید آن بیع باطل است و مستحق زیاده بر ثمن نیست
و غرامتیکه بسبب قرض کشیده نیز بر او نیست و همچنین تسلطی ندارد بر گرفتن ملکی یا مانند آن در عوض ثمن **قـلـ** احکام
خلل در نماز را بیان فرمایند ب آنچه رعایت آن از برای نماز لازم است یا داخل است در حقیقت نماز یا خارج است و آنچه
داخل است اگر زیاده شده یا کم شده آن هم مبطل نماز است در غیر نماز جماعت یا واجب دیگر است که بر نماد شده یا کم
شده از روی فراموشی مبطل نیست و آنچه خارج است از حقیقت نماز کسی مثل سخن گفتن و حدث کردن و پشت بقبله

کردن در اثنای نماز باطل است و آن یا شرط صحت است مثل طهارت از حدث که اگر نماز بی وضو و غسل و تیمم واقع شود باطل است
هرچند که از راه اضطرار باشد یا شرط صحت است در حال علم و اختیار و بس مثل طهارت رخت و بدن از نجاست غیر معفو
عنها و ستر عورت و عدم غصبیت آب وضو و غسل و خاک تیمم و رخت و مکان که در صورت اختیار شرط اند و در حال اضطرار
یا جهل بنجاست یا کشف عورت و همچنین در صورت جهل بغصبیت امور مذکوره نماز صحیح است و اخلال بهر یک از آنچه
مذکور شد یا از روی علم و عمد است یعنی دانسته کند و داند که جایز نیست یا با جهل و عمد است یعنی داند که اخلال کرد
نداند که جایز نیست و گمان میکند که ضرر ندارد یا از روی سهو است یعنی بسبب فراموشی اخلال بعمل آید و دو ظن است
یا از روی شک یعنی کسی که متردد شود در آنکه کاری کرده یا نکرده پس اگر در نزد او باقی باشد آن شک است و اگر یک طرف در نظرش
راجح شود که خلافش را احتمال ندهد آن علم است و اگر احتمال دهد ظن است و طرف مرجوح ظن وهم است و احکام هر یک از خللهای
مذکوره در ضمن بیان میشود ان شاء الله **نوع اول** در عمد است بدانکه هر که عمداً بدون ضرورت یکی از امور لازمه نماز را
مخالفت کند خواه شرط باشد یا ترک بدون ضرورت یک رکن نماز یا واجب نماز را نماید باطل است و در وقت اعاده و در خارج
وقت باید قضا کند اگر قضا دار باشد و در صورت عدم فرقی نیست میان عالم بمسئله و جاهل بمسئله مگر در چند موضع مثل
آنکه جاهل باشد بوجوب قصر نماز در سفر و تمام بجا آورد یا وجوب جهر و اخفات یا حرمت پوشیدن چیزی که تمام پشت پا و ساق
وساق نما شمرده باشد نسبت بمردان زیرا که بر زنان واجب نیست و مخالفت در مواضع مذکوره ضرر ندارد و همچنین است
هرگاه جاهل باشد بغصبیت مکان یا جامه که در آن نماز کرده یا آبی که بآن وضو یا غسل ساخته یا خاکی که بآن تیمم کرده است
لکن بعد از آنکه غصبیت آنها معلوم شد باید اجرت المثل آنها را بصاحبش بدهد یا او را راضی کند و اگر در اثنای شستن
وضو یا غسل معلوم شد باید بقیه را از غیر مغصوب بعمل آورد و اگر بعد از تمام شستن و قبل از مسح باشد بهمان تری که
مانده مسح بعمل آورد و درست است و باقی ماندن رطوبت مغصوب بهمان ضرر ندارد و آنچه گفتیم حکم ضرب و مسح در تیمم بمغصوب
نیز معلوم شد و همچنین هرگاه به نجاست رخت یا بدن یا موضع سجده باشد در تمام نماز و همچنین هرگاه کان نجاست کند یا ملی
و بدن و تفحص نماز نکند و بعد از آن معلوم شود که نجاست بوده است یا شستن رخت را بدیگری گذارد و در آخر معلوم
شود که ازاله نجاست نشده بود و آنها همه در وضو نیست که نجاست رخت و بدن موجب بطلان وضو و غسل و تیمم نشود یا
و الا نماز باطل است و اگر نداند که پوست نمیته است و بعد از نماز معلوم شود که از میته بوده نماز صحیح است بشرطی که از بازار
مسلمانان گرفته باشد یا در ولایت اسلام از مجهول الحال گرفته باشد و الا نماز در آن باطل است هر چند که در بلاد اسلام از غیر
بر داشته باشد هر چند که جلد قران افتاده باشد چون اسلام صاحبش نداند و مراد ببلاد اسلام بلدیست که اکثر آن مسلمان
باشند و اظهر آنست که نماز میتواند کرد در هر جامه غیر پوستین مگر آنکه علم بنطق شرعی بهم رسد که نماز در آن نمیتوان کرد و مرد
در انگشتر طلا و ذیف طلا یا در تحقیق که تکمه طلا باشد باید اجتناب نماید چه آن قصور طلا و امثال اینها از آنچه نباشد نماز
نمیتواند کرد و مطلق حکم طلا دارد و هرگاه لباس یا جزء لباس باشد و با طلا نماز کردن خواه سکه دار و خواه غیر سکه دار مضر
ندارد خصوصاً در غیر جامه خود که خوف تلف بر آن باشد و همچنین مرد در رخت ابریشم و کجینه و آنچه مشهور است علی
نماز نمیتواند کرد هر چند ستر عورت بآن نتواند کرد مثل عرقچین و کمربند چنانکه در طلا گفتیم هرگاه خالص باشد و اگر مخلوط
باشد بچیزی که نماز در آن صحیح باشد مثل پنبه و پشم بحدی که در عرف از خالصیت بیرون رفته باشد خوب است و کلابتون
ملک ملکه نسبت بمرد نیز خلط عرفی بعمل میاید و در حاشیه رخت با ابریشم و همچنین بند ها از ابریشم ضرر ندارد علی الاظهر
و همچنین سجاف از ابریشم هرگاه در همه اطراف جامه در سر دستها زیاده بر مقدار چهار انگشت که ثلث یک شبر شرعی است نباشد
بنا بر مشهور و طریق احتیاط در این امور واضح است خصوصاً در باب سجاف **نوع دوم** در سهو است یعنی فراموشی از رکنیت
که هر یک از ارکان نماز که ارکان در بیع مخالفت شود مبطل نماز نمیشود مگر در طهارت از حدث که چون بی وضو و غسل و تیمم کند نماز
باطل است و چون از سهو بغیر قبله نماز کند هر وقت اعاده است در وقت و قضا در خارج وقت مگر آنکه انحراف بحدی نرسد
رسد که اعاده یا قضا لازم میشود خصوصاً هرگاه از این در حد بکند و همچنین است احتیاط در سایر شرایط مثل آنکه سهواً
در نماز عورتش مکشوف گردد و نماز باطل میشود هرگاه سهواً نیت را ترک کند یا تکبیرة الاحرام گوید یعنی شک در خاطرش باشد
که نماز میکند یا از برای خدا میکند یا تکبیرة الاحرام را فراموش کند یا درست ایستاده در وقت تکبیر یا در تکبیرة الاحرام گوید در هنر

اینست که در این صورت مبطل دیگر بعمل آورده نماز را از سر گیرد و اگر رکوع را فراموش کند تا پیشانی را بر موضع سجود نگذاشته است بر گردد
و راست بایستد پس رکوع کند و اگر پیشانی را اگر چه بر چیزی باشد که سجده بر آن درست نباشد نماز باطل میشود و اگر هر دو
سجده را فراموش کند تا داخل رکوع رکعت دیگر شود نمازش باطل میشود و اگر پیش از رکوع بخاطرش آید بر گردد و سجده را بعمل
آورده نماز را تمام کند و دو سجده سهو کند و اگر سهوا در یک رکعت دو رکوع کند در غیر نماز آیات نمازش باطلست و همچنین
هرگاه در یک رکعت چهار سجده کند لکن این دو حکم در ماموم جاری نیست بلکه چون قبل از امام سهوا بسجود یا رکوع رود بر گردد
و با امام نیز بجا آورد و همچنین اگر سهوا یا بگمان آنکه امام سر برداشته سر بردارد و معلوم شود که هنوز امام سر بر نداشته
بر گردد و با امام سر بردارد و زیادتی رکن در این صورت ضرر ندارد و اگر عمدا پیشتر رود یا سر بردارد سهوا است که بر نگردد
و نمازش صحیح است و اگر در اینصورتها خصوصا در صورت عمد نیت انفراد کند نماز را خودش تمام نماید ثانیا احوط باشد
و اگر سهوا یک رکعت نماز زیاده کند نمازش باطلست هر چند که در رکوع بخاطرش آید مگر آنکه در آخر رکعت بقدر تشهد نشسته
و خوانده باشد که در اینصورت سلام دهد و نمازش صحیح است و دو سجده سهو کند احتیاطا و اگر بقدر تشهد نشسته بود
تشهد یا اکثر زیاده بر یک رکعت زیاده کرده یا آنکه زیادتی یک رکعت یا بیشتر در غیر نماز چهار رکعتی بوده یا آنکه زیاد شدن
بعد از دخول در رکوع پنجم و قبل از اکمال سجدتین معلوم شود در همه اینصور در آخر نماز بقدر تشهد نشسته باشد خواه تشهد
خوانده و خواه نخوانده باشد که در همه صور نماز معتبر بلکه احوط است که بنا بر صحت گذارد و بعد از سلام دو سجده سهو
نماز را بقصد وجوب اعاده نماید و اگر قبل از رکوع ملتفت شود هر چند که نماز دو رکعتی یا مغرب باشد بنشیند و تشهد را
بخواند اگر نخوانده باشد و بعد سجده سهو کند و نمازش صحیح است و اگر یک رکعت یا بیشتر از نماز را فراموش کند و پیش از
سلام بخاطرش آید نماز را تمام کند و صحیح است برای زیادتی تشهد احتیاطا سجده سهو کند و اگر بعد از سلام بخاطرش
آید که یک رکعت یا بیشتر را کم کرده است و هنوز فعلی که منافی نماز باشد بعمل نیاورده آن نماز را تمام کند یعنی آنچه را ترک کرده
بعمل آورد و برای هر یک از سلام و تشهد بیموقع علی حده سجده سهو کند احتیاطا و نمازش صحیح است هر چند نماز دو رکعتی
یا مغرب باشد و اگر وقتی بخاطرش آید که فعلی بعمل آورده که کردن آن در نماز عمدا مبطل است نه سهوا مثل سخن گفتن یا خندیدن بقهقهه
زدن نماز را بعمل آورد و دو سجده سهو کند احتیاطا و نماز صحیح است هر چند اعاده آن بهتر است خصوصا در غیر چهار رکعتی
و اگر در وقتی بخاطرش آید که منافی بعمل آورده که فعل آن عمدا و سهوا مبطلست مثل حدث کردن و فعل کثیر و پشت بقبله
نمودن نمازش باطلست و اگر سلام را فراموش کند و قبل از فعلی که عمدا مبطل نماز است بخاطرش آید سلام را بجا آورد و
نمازش صحیح است و اگر بعد از فعلی که عمدا و سهوا بخاطرش آید نمازش باطلست علی الاظهر و اگر پیش از تشهد اخیر بعد از
رفع سر از سجده دوم حدث از او صادر شود نمازش باطلست و احوط آنست که طهارت بعمل آورده و تشهد و سلام را بگوید و
نماز را نیز اعاده کند و همچنین هرگاه در اثنای نماز پیش از سر برداشتن از سجده دوم رکعت آخر حدث سهوا یا بی اختیار از او
صادر شود اظهر بطلان نماز و احوط اتمام آن بعد از طهارت و اعاده است و اگر داند که دو سجده در نماز ترک کرده لکن نداند
که آن در یک رکعت است یا در دو رکعت نمازش باطلست و اگر در نماز آیات یک رکوع یا بیشتر سهوا زیاد یا کم کند آن نماز را بعد از
اتمام اعاده کند و احتیاطا رکوع منسی را بعمل آورد و از برای رکوع زیاده سجده سهو کند و اگر سهوا اخلالی کند بغیر از رکن
از افعال واجبه نماز پس بر سه قسم است قسم اول آنکه نماز را تمام میکند و احتیاج بچیزی ندارد مثل آنکه تمام قرائت یا تسبیحات
اربع را یا الحمد تنها یا سوره تنها را یا بعضی از آنها را یا جهر و اخفات آنها را فراموش کند تا داخل رکوع شود یا ذکر رکوع را یا
آرام گرفتن بقدر ذکر را فراموش کند تا سر بردارد یا سر برداشتن یا آرام بعد از آنرا فراموش کند تا سر بسجده بگذارد یا
ذکر سجود و آرام گرفتن بقدر ذکر یا بعضی از هفت عضو غیر پیشانی را فراموش کند تا سر بردارد یا سر برداشتن
از سجده اول یا آرام گرفتن را فراموش کند تا سر بسجده دوم گذارد که در همه اینصورتها نمازش صحیح است و اگر احتیاطا
سجده سهو کند بهتر است دوم آنکه نماز صحیح است لکن باید آنچه را سهو کرده است بعمل آورد و احتیاج بسجده سهو ندارد
مثل آنکه قرائت را یا خصوص حمد یا سوره یا بعضی از آنها را هر چند یک حرف باشد فراموش کند و پیش از آنکه بحد رکوع
برسد هر چند که قنوت خوانده باشد بخاطرش آید باید برگردد و آنچه را ترک کرده است بعمل آورد و آنچه که بعد از آن
است هر چند کرده باشد و اما جهر و اخفات را هرگاه فراموش کند پس اقرب صحت نماز است بدون احتیاج بتدارک

مطلقا و اگر ذکر رکوع یا آرام گرفتن را فراموش کند پیش از بیرون رفتن از حد رکوع بخاطرش آید یا سر برداشتن از رکوع
یا آرام را فراموش کند و پیش از سر بسجده گذاشتن بخاطرش آید یا ذکر سجود را یا آرام در آن یا سجده بر اعضای
غیر پیشانی را فراموش کند و پیش از سر برداشتن از سجده بیادش آید یا درست نشستن بعد از سجده اول را
یا آرام گرفتن در نشستن را فراموش کند قبل از سر بسجده دوم گذاشتن بخاطر آورد در همه این صورتها آنچه را فراموش
کرده باید بعمل آورد و نمازش صحیح است و اگر یک سجده یا تشهد را فراموش کند و قبل از رکوع بخاطرش آید برگردد
و آنرا بعمل آورد پس هر چیز دیگر از قرائت یا تسبیح را از سر گیرد هر چند که پیشتر کرده باشد و در صورتیکه سجده را فراموش
کرده اگر بعد از سجده اول نشسته و آرام گرفته بقصد آرام واجب چون عود بسجود کند بسجده رود بدون نشستن
و اگر اصلا نشستن یا آرام گرفتن را بعمل نیاورده اول بنشیند و آرام گیرد و بعد از آن بسجود رود و اگر نشسته است لکن نه بقصد
واجب بلکه بقصد جلسه استراحت که مشهور از سنت میدانند و اظهر وجوب آنست که احتیاطا نیز بنشیند و آرام گیرد
و بعد از آن بسجود رود و اگر بعد از ایستادن قبل از رکوع جزم کند که یک سجده را نکرده و در سجده دیگر شک داشته باشد
برگردد و سجده که جزما ترک کرده بکند نمازش صحیح است و اعاده آن احوط است و در این قسم نیز اگر سجده سهو کند در جمیع
صور احتیاطا بهتر خواهد بود سیم آنست که هم تدارک لازم و هم سجده سهو مثل آنکه یک سجده را یا تشهد را فراموش
کند و بعد از رکوع بخاطرش آید پس آنرا بعد از نماز بجا آورد و بعد از آن سجده سهو کند و نیت سجده یا تشهد را بزبان
نیاورد و متعرض اداء و قضاء آن نشود و احکام مذکوره از برای غیر سجده های آخر نماز است و اما حکم آنها پس اگر هر دو سجده
یا یکی از آنها را فراموش کند و قبل از سلام بخاطرش آید آنها را بعمل آورد و تشهد را از سر گیرد و اگر بعد از سلام بخاطرش
آید پس اگر دو سجده باشد نمازش باطلست و اگر یکی باشد بعد از سلام بعمل آورد نمازش صحیح است و اگر تشهد آخر را فراموش
کند و قبل از سلام بخاطرش آید یعنی سلام را نیز فراموش کند و بعد از سجده و پیش از آنکه مبطل بعمل آورد بخاطرش آید
هر دو را بعمل آورد و اگر بعد از سلام بخاطرش آید تشهد را بجا آورد و اگر اللهم صل علی محمد و آل محمد را در تشهد اول یا
آخر فراموش کند تا از مجلس بکند بعد از نماز بعمل آورد و در جمیع صور مذکوره نماز صحیح است و بهتر است که از برای هر یک سجده
سهو هم نیز بکند و اگر پیش از عمل مذکور تشهد یا صلوات فراموش شده حدثی از او صادر شود طهارت بگیرد و رو
بقبله نشسته آنرا بعمل آورد و نمازش صحیح است هر چند اعاده بهتر است در شک است بدانکه شک یا در
طهارت میکند یا با افعال نماز یا بعدد رکعات اما شک در طهارت پس هرگاه بعد از فارغ شدن شک کند در وضو یا غسل
شکش باطل و طهارتش صحیح است و اگر قبل از فراغ شک کند باید آنچه را که در آن شک کرده بعمل آورد و آنچه بعد از آن
هر چند کرده باشد خواه در وضو و خواه در غسل و خواه در تیمم بشرط آنکه در وضو در اعضای سابق از عضو مشکوک فیه رطوبت
باشد و تمام آنها خشک نشده باشد و الا وضو باطلست و اگر جزم داند که طهارت بعمل آمده و شک کند که بعد از آن حدثی
از او صادر شده یا نه طهارتش باقیست و اگر جزم داند که حدث کرده و شک کند که بعد از آن طهارت بعمل آورده یا نه باید تحصیل طهارت
کرده و اگر هر دو را بعمل آورده و شک کند که کدام مقدم است از آنها و نه در هر دو صورت طهارت بعمل آورد و اما شک در افعال نماز پس
اگر وقتی شک کند که از محل فعل مشکوک فیه گذشته و داخل فعل دیگر گشته آن شک اعتبار ندارد و چنان داند که آن
فعل را کرده است و اگر محل آن فعل باقی باشد آنرا بعمل آورد و نمازش صحیح است پس شک در نیت بعد از آنکه داخل تکبیرة
الاحرام شده باشد اعتبار ندارد و همچنین در تکبیرة الاحرام بعد از شروع در حمد و شک در حمد بعد از شروع در سوره و شک
در آیه بعد از آیه دیگر و شک در کلمه یا حرفی بعد از شروع در سوره و شک در آیه بعد از آیه دیگر و شک در کلمه یا حرفی بعد از
شروع در ما بعدش و شک در قرائت بعد از شروع در قنوت یا در هم شک او برای رکوع ایستاده هر چند که در صورتهای اخیره
احتیاط در اتمام و اعاده است در صورت شک در قرائت یا اجزای آن مطلقا قبل از رکوع یا قنوت بهتر است که برگردد و مشکوک
فیه را و ما بعدش را بعمل آورد و هم شک در رکوع بعد از سر گذاشتن بسجود یا سرازیر شدن هر چند که در صورت دوم نیز احتیاط
در اتمام یا اعاده است و اگر در وقتی که ایستاده است شک کند در رکوع رکوع کند و همچنین هرگاه در حالی که نشسته شک
کند که سجده کرده یا نه دو سجده کند و اگر شک کند که یک سجده کرده یا دو سجده یک سجده دیگر کند و اگر بعد از سر بسجود
دوم گذاشتن یا در اثنای رفتن بسجود قبل از سر گذاشتن شک کند یا بعد از سجود اول نشسته و آرام گرفته آنرا اعتبار
ندارد هر چند که در صورت دوم نیز احتیاط در اتمام یا اعاده است و همچنین در شک در سجده بعد از راست ایستادن یا سر
در برخاستن هر چند که در صورت اخیره احوط کردن سجود است یا اعاده نماز و اگر بعد از سر برداشتن از رکوع یا پیش شک

کند در ذکر انها یا مدارم بقدر ذکر یا در سجود بر اعضا غیر پیشانی اعتبار ندارد و اگر شک در وصول پیشانی کذاشتن یا بر ما یصح السجود
کذاشتن باشد خواه این شک بعد از سجدتین باشد یا ما بین انها و خواه نسبت به یک سجده یا هر دو سجده در اینصورت بنا بر عدم
و اقوی تدارک مشکوک فیه است و اگر اعاده نماز نیز کند بهتر است و اگر شک کند در سجده بعد از شروع در تشهد اعتبار ندارد
و همچنین است شک در تشهد بعد از ایستادن یا در اثنای بر خواستن هر چند که در اینصورت اتمام با اعاده بهتر است
و اگر در حال قیام شک کند در عدد رکعات نماز ایات یا عید در قنوتات نماز عید بنا بر اقل گذارد و اگر شک در انعقاد
قیام نماید در کم و فعل واجب یا بیک جزم دارد که صحیحا بعمل نیاورده لکن شک دارد که آن واجب فوت کرده است یا زیاده کرده است
پس اگر محل تدارک باقیست آنرا بعمل اورد و اگر از محل گذشته باشد و آن واجب غیر رکن است ملتفت نشود نمازش صحیح است
بدون تدارک و بهتر آنست که بعد از نماز دو سجده سهو کند و اگر آن رکن است نماز باطل مبنی علی الاظهر و اگر شک
و ان نفس شئ است احتمال صحت و زیاده و نقص حال سابق را که متعلق بود بشک میان صحت و نقصان بعمل آورد و ملتفت باحتمال
زیاده نشود و نماز صحیح است علی الاظهر و بهتر تقدیر و اگر فعلی را باعتبار شک بعمل آورد و بعد از آن معلوم شود که آنرا پیشتر کرده
بود پس اگر آن فعل تکبیرة الاحرام یا رکوع یا هر دو سجده باشد نمازش باطلست و اگر غیر انها باشد نمازش صحیح است و اگر بعد
از گذشتن از محل شک کند و بر گردد و فعل مشکوک فیه را بعمل آورد نمازش باطل است و اگر در فعلی شک کند در
در وقتیکه محل تدارک بود لکن تدارک آنرا فراموش نموده بخاطرش نیامد الا بعد از فوت محل پس اگر رکن بوده نمازش باطل
میشود و الا نمازش صحیح است و تدارک آن بعد از نماز بعمل آورد احتیاطا و همچنین است در تدارک فعلی که بعد از نماز
باید بعمل اید اگر فراموش شود و اگر شک کند که فعل مشکوک فیه را در محل بعمل آورده یا نه و در وقت شک ثانی هنوز وقت اول
باقیست بعمل آورد و الا حکم شک اول دارد علی الاظهر و همچنین است هر گاه تعلق گیرد بفعلی از افعال منسیه که باید بعد
نماز بعمل آید و اگر جزم دارد که در نماز سهوی یا شکی کرده لکن در متعلق آن شک دارد پس ما دامیکه چنین باشد لازم همه عمل نماید علی الاحوط
بل الاقرب و هر شکی که بعد از فراغ از نماز عارض شود اعتبار ندارد و همچنین اگر شک کند که از برای نماز ظهر مثلا نیت
ظهر کرده ام یا عصر اعتبار ندارد هر چند که در اثنای نماز باشد و بر همان نیت ظهر باشد و همچنین شک کثیر الشک
اعتبار ندارد تا کثیر الشک است و بنا میگذارد بر اینکه مشکوک فیه را کرده اگر کردنش موجب بطلان نباشد و الا بنا
میگذارد که نکرده است بدون احتیاج به تدارک و سجده سهو و کثیر الشک کسی است که بسیار شک کند در نماز بحیثی که مردم
هر گاه بر حالش مطلع شوند بگویند که او بسیار شک میکند و اگر لحاظ ... و برطرف شود که نیز در عرف گویند که او بسیار شک
کند و اگر با کثیر الشک ترک کند و همچنین است کثیر السهو در حکم بنا و تحدید معنی و حواله بر عرف در تحدید صحیح وارد شده
که هر گاه شخصی سه نماز او بی سهو نباشد او کثیر الشک است و بعضی گفته اند که هر گاه در یک نماز سه مرتبه شک کند یا سهو کند
یا در سه نماز پیاپی شکی یا سهوی کند پس در مرتبه چهارم شک و سهوش اعتبار ندارد و ظاهر این تحدید با عرف موافقت دارد
و متحقق میشود کثرت در یک نماز با اینکه در میان سهوها چیزی ... سهو بعمل آید مثلا بعد از سهو یک سجده شهادتین را نگوید
بعد از آن اللهم صل علی محمد و آل محمد را فراموش کند و همچنین نه انکه یک سجده را با تشهد دفعه فراموش کند یا بد کردن
آنها شک کند و در زوال کثرت بعضی گفته اند که چون سه نماز پی در پی از او سالم واقع شود از کثرت بیرون میاید و در زوال ... نیست
گران نیز با عرف موافق باشد و در کثرت ضرور نیست که سهو و شکی باشد که موجب نماز احتیاط یا سجده سهو گردد و بعضی
که برای هر شکی صحیح و هر زیاده کمی که موجب بطلان نباشد دو سجده سهو کند بقصد قربت حتی در نماز نافله و هر گاه شک
در عدد رکعات نافله کند مخیر است در بنا بر اقل یا اکثر و بنا بر اقل گذاردن بهتر است و اگر در نافله امری بعمل اید
که اگر در فریضه بشود موجب سجده سهو میشد سجده سهو لازم نمیشود و جمعی از علما تصریح فرموده اند که فرقی میان نافله
و فریضه نیست مگر در این دو امر و در نظر احقر نیز فرقهای دیگر هست مثل انکه سوره در نافله لازم نیست اجماعا و در فریضه
در حال اختیار مختلف فیه است و اظهر وجوب است و دیگر انکه نافله را نشسته و سواره و در راه رفتن میتوان کرد بدون
ضرورت و فریضه را بدون ضرورت شرعیه در این حالات نمیتوان کرد و همچنین قطع فریضه در حال اختیار نمیتوان کرد بخلاف
نافله و دیگر انکه زیادتی رکن در نافله موجب بطلان نمیشود نظر به حدیث صحیح معتبر از حضرت صادق و بعضی از این
فوارق جمعی قایل شده اند مستند معتبری و بعضی فارقهای دیگر گفته اند دلیل در ثبوت ندارد و شک در عدد رکعات نماز

واجب موجب بطلان است مثل مکرر کردن نماز ظهر و عصر و عشا هر گاه بعنوان قصر نباشد در چند صورت که در این جواب مذکور میشود
که آنها صحیح اند بشرط انکه نظر تیمی که مذکور میشود عمل نماید و الله العالم و اگر هر یک از امام و ماموم جزم بر خلاف دیگری کند
در واجبات اقتدا بر هم میخورد و باید هر یک عمل بجزم خود کند و همچنین در صورت ظن بخلاف هم و اگر یکی جزم داشته باشد
و دیگری ظن ظان عمل بقول جازم میکند علی المشهور و الاظهر و اگر احدهما شک کند و دیگری جزم یا ظن داشته باشد شاک
رجوع بجازم و ظان میکند و باید ماموم جازم و ظان امام متردد را مطلع سازد باینکه مثلا سه مرتبه سبحان الله بگوید
تا امام بفهمد که سه رکعت کذارده است و بر امام واجب است که بقول او عمل نماید هر چند که ماموم یکی و فاسق باشد و از گفته او
امام را ظن حاصل نشود و اگر امام و ماموم هر دو شک کنند پس خالی از این نیست که شک ایشان موافق است یا مخالف و در
صورت دوم یا امر مشترکی میان ایشان هست یا نه و مامومان متفق اند در شک یا مختلف اما اول که متفق باشند پس اگر
شکشان مبطل است نماز را اعاده میکنند بجماعت یا انفراد و اگر مبطل نیست هر دو عمل بحکم آن شک میکنند و نماز احتیاط
جماعت نیز جایز است هر چند که بهتر انفراد است دوم انکه مختلف باشد و امر مشترکی داشته باشند پس رجوع بان مشترک
نمایند و نماز را تمام کنند مثل انکه امام شک میان دو و سه کند و ماموم میان سه و چهار پس هر دو بنا بر سه گذارند و تمام
کنند بدون نماز احتیاط و اگر اعاده نیز کنند بهتر است سیم انکه مامومین نیز با یکدیگر در شک مختلف باشند پس اگر امر
مشترکی میان همه هست بنا بر ان میگذارند مثل انکه امام شک کند میان دو و سه و بعضی از مومنین میان سه و چهار و بعضی دیگر میان
چهار و پنج پس امام با بعضی اول بنا بر سه گذارند و بعضی دیگر منفرد شوند و بهتر انست که اعاده نماز نیز کنند و اگر امر مشترکی
میان ایشان باشد همگی جدا شوند و هر یک عمل بمقتضای شک خود کنند و در جمیع این صور فرقی نیست میان انکه شک
ایشان در رکعات باشد یا در افعال و چون امام تنهایی کاری کند که موجب سجده سهو باشد احوط انست که متابعت در سجود
سهو نماید و اگر ماموم تنها موجب سجود بعمل اورد سجده سهو کند علی الاشهر الاظهر و بر امام چیزی نیست و اگر هر دو سهو کنند
بمقتضای سهو خود عمل نمایند و اگر کسی شک کند خواه در رکعات و خواه در افعال و دیگری که غیر امام و ماموم باشد او را
خبر دهد باحد طرفین شک و اگر او را ظن از گفته او بهم رسد عمل بان میکند هر چند که فاسق یا طفل باشد و اگر ظن حاصل
نشود عمل بحکم شک خود میکند هر چند که مخبر عادل باشد روی الشیخ فی التهذیب فی زیادات من الصلوة فی الصحیح عن حمزة بن حمران و هو
قوی و روی عنه صفوان من اهل الاجماع عن ابی عبدالله ع قال ما اعاد الصلوة فقیه قط یحتال لها و یدبرها حتی لا یعیدها
و فی باب تفصیل ما تقدم ذکره فی الصلوة فی الصحیح عن عبید بن زرارة عن ابی عبدالله ع قال سالته عن رجل لم یدر رکعتین صلی
ام ثلثا قال یعید قلت الیس یقال لا یعید الصلوة فقیه فقال انما ذلک فی الثلث و الاربع بدانکه شک در عدد رکعات نماز
چهار رکعتی بر سه قسم است قسم اول موجب بطلان است دوم انکه ضرر نمیرساند و هر گاه تدارک نمیشود مقرر بعمل اید ... قسم دوم سوال
یکصد و پنجم گذشت و در اینجا نیز اشاره شد و بعضی از علما دانستن پنج شک صحیح را بر همه کس لازم و واجب عینی میدانند
و بعضی شرط صحت صلوة میدانند که اگر کسی نداند نمازش باطلست هر چند که شک نکند و این احوط و در بیشتر که
دانستن پنج شک مبطل نیز همین حکم داشته باشد نظر باشتراک دلیل قسم سیم انست که صحیح است نزد جمعی با تدارک بسجود
مذکور خواهد شد و مع ذلک نماز را اعاده میکند علی الاحوط بل الاقوی اول دو و بیشتر از چهار هر گاه بعد از اکمال
سجدتین باشد بنا را بر دو گذارد و تمام کند دوم دو و سه و بیشتر از چهار سیم دو و چهار و بیشتر از چهار و دو و سه و چهار و بیشتر
در اینصورت هر گاه بعد از اکمال سجدتین باشد بنا بر اکثر صحیح گذارند مانند کثیر الشک و بعد از تمام نماز لوازم شک را
بجا آورد و در نظر انها از قسم دوم گذشت بعمل آورد پنجم سه و بیشتر از چهار لیکن در صورتی که قبل از رکوع باشد پس بنا بر بیشتر نهد
در رکعت را منهدم ساخته بنشیند و تمام کند و بعد از آن یک رکعت ایستاده احتیاطا کند ششم سه و چهار و بیشتر
انکه قبل از رکوع باشد یا بعد از اکمال سجدتین پس بنا را بر بیشتر نهد و قبل از رکوع بنشیند و تمام کند یا دو رکعت
ایستاده احتیاط و بعد از اکمال نیز تمام نماید یا دو رکعت نشسته احتیاطا هفتم چهار و بیشتر از پنج و بنحوی که در چهار و پنج
گذشت عمل کند هشتم پنج و شش پیش از رکوع و این بر میگردد میان چهار و پنج پس بنشیند و نماز را تمام میکند با دو
سجده سهو و بعد از رکوع اگر در رکعت چهارم نشسته است بعد از تشهد نمازش باطل است و اگر نشسته است بنشیند
و نماز را تمام میکند نهم پنج و هفت یا پنج و هشت یا بیشتر پیش از رکوع باطلست و همچنین بعد از رکوع اگر بعد از چهارم

بعد از تشهد نشسته و اگر نشسته است نماز را تمام کند والله العالم و در همه این صور بعد از عمل بنی غاز را اعاده کند البته و هستا از این عمل
نیز برندارد احتیاطاً و هرگاه بعد از نماز احتیاط شک زایل شود و علم یا ظن غالب بهم رسد که چه کرده است ضرر ندارد و اعاده لازم
نیست هرچند که نقص نماز ظاهر شود و وقت ادا باقی باشد و اگر قبل از احتیاط بخاطر آید که نمازش تمام بوده احتیاط ساقط میشود
و اگر بخاطر آید که ناقص بوده حکم کسی بهم رساند که بعد از رکعت دویم یا سیم سهوا سلام داده باشد پس تتمه نماز را بعمل
آورد با دو سجده سهو بشرطی که گذشت و اگر در اثنای احتیاط بخاطر آید که نماز تمام کرده بود تتمه را ترک کند و اگر بخاطر
آید که کم بوده بنحویکه در صورت سابقه مذکور شد عمل نموده نماز را اعاده نماید هرچند در خارج وقت باشد علی الاحوط
بل الاقرب و اگر در صورت شک میان دو و سه و چهار ابتدا او بدو رکعت نشسته کرده بخاطر آید که نمازش سه رکعت بوده نماز
صحیح و دو رکعت ایستاده ساقط علی الاظهر و اگر بخاطرش آید که دو رکعت کرده نمازش باطل و اعاده لازم است
و اگر ابتدا بدو رکعت ایستاده کرده و بعد از آن بخاطرش آید که سه رکعت بوده نمازش باطلست و اگر بخاطرش آید که
دو رکعت بوده نمازش صحیح است و دو رکعت نشسته ساقط و اگر معلوم شود که زاید بر چهار رکعت بوده حکم کسی بهم رساند
که بر چهار رکعت سهوا اضافه کند چنانکه گذشت والله یعلم ل فلط عن امیر المؤمنین ع انه قال من اکل البغمة و قذف
او غمر و استعمل الخشبتین امن من الشوص واللوص والعلوص ب قال فی مجمع البحرین و سبکة الجین فی تفسیر البغمة ما
یبقی من الغذاء فی خلال الاسنان و او غمر ما ینتثر من الطعام حیال الخوان والمراد بالخشبتین السواک والخلال والشوص
بالمعجمة قبل الواو والمهملة بعدها وجع الضرس و بها وجع فی البطن او ریح ینعقد فی الاضلاع او ورم فی حجابها من داخل واللوص
بالمهملة وجع الاذن والنحر و بها وجع الظهر والعلوص کسنور بالمهملتین وجع فی البطن او التخمة انتهی و انا اقول کان بین قوله
اکل و قذف قلبا مکانیا علی ما یظهر من الاخبار من مدح اکل ما ینتثر من الخوان بخلاف ما فی خلال الاسنان وفی النهایة
الاثیریة فیه من سبق العاطس بالحمد امن من الشوص واللوص والعلوص انتهی و قد عد هذا من المجربات الامن من وجع السن
ل فتم هرگاه زید متوفی و ورثه او منحصر در دو زوجه باشند یکی از آنها اولاد دارد و یکی از آنها اولاد ندارد و چند باب اموال
او بر زوجه ذات ولد هبه شده و چند باب بر زوجه بی ولد و صداق هیچیکی از آنها مفقود است یا صداق آنها از ترکه
مجهول باید داد ب باید که صداق هر یک از آنها از ترکه بدهند هرگاه ثابت نمایند که مهر از متوفی طلب دارند با وجود
شهود قسم نیز بخورند که مهر را نگرفته اند و او را حلال نکرده اند خواه نکاح نامچه داشته باشند و خواه نداشته باشند
و بعد از اخراج حقوق و دیون از ترکه و ثلث میت هرگاه وصیت بآن کرده باشد از تتمه ترکه یک هشت یک را بیرون نمایند
و بهر دو زن دهند بهر یک از ایشان شانزده یک برسد و فرقی نیست میان اولاد دار و بی اولاد در اینجا و بعد از اخراج هشت
یک ما بقی ترکه تمام مال اولاد است ل فنا شخصی یکسال قبل از فوت وصیتی کرده املاک را ما بین ورثه از ذکور و اناث
منقسم سازند و قطعه از آن املاک را هم عوض مهر به زوجه خود وصیت کرده که رسد هر یک بآنها رسد بعد از آن بفاصله
یکسال دیگر آن شخص فوت شده و مادام الحیوة املاک مذبوره را خود متصرف بوده آیا بعد از فوت وصیت قبلش صحیح است
یا نه ب وصیت سابقه صحیح است و عمل بر آن نمود و در تصرف مالک بودن ضرر ندارد تا آنکه عدول از آن وصیت کند صریحا
و گوید که عمل بآن نکنید یا از آن برگشتم و امثال این عبارات یا آنکه کاری کند که مشعر بعدول باشد مثل آنکه او را بفروشد
یا ببخشد یا بنحو دیگر از ملک خود بیرون کند یا رهن گذارد یا خراب نماید یا تعمیر کند یا باسم دیگری وصیتی نماید که در
این صورت وصیت سابقه باطل میشود والله العالم ل فعب یک دوره حصار مال زید میباشد و بکر هم یکی از آن دوره مع بیوتات دارد
پس حصه خود را بدون اطلاع شریک مبایعه نموده و الحال شریک ادعای شفعه نموده او را میرسد یا نه و اگر بهمان
قدر که فروخته میرسد یا نه ب هرگاه زید در آن خانه شریک غیر از بکر نداشته اختیار شفعه دارد که مثل همان ثمن را
جلسا نقدا بمشتری بدهد و حصه را بگیرد ل فح زید متوفی و جمعی ورثه دارد و مخلفات از او بجا مانده و قرضی
هم بوده و کبار و صغار ورثه قطعه ملکی بجهت دین بفروختند و از انجمله وارث یک نفر صغیر بوده حال که بسن بلوغ
رسیده منکر آن مبایعه میباشد که خود بر اداء آن فروخته اند چه حکم دارد ب هرگاه ورثه جملگی بالغین و صبی بوده یا
بیع باطلاع او شده یا با عدم وصی باذن حاکم شرع شده و با عدم امکان باطلاع و رضای جمعی از مؤمنین با ملاحظه
مصرفه و غبطه صغیر بوده بیع لازم است والا صغیر بعد از بلوغ و رشد اختیار امضا و فسخ نسبت بسهم خود دارد والله العالم

ل فند

ل قند هرگاه شخصی بکر را وصی خود نموده و او نیز قبول وصیت کرده الحال سعی دارد که بعد از فوت او قبول آن وصیت نکند
آیا شغل ذمه هست یا نه و بر او لزوم دارد که آنچه در وصیت نامه نوشته بعمل آورد یا نه ب بعد از قبول و فوت موصی هرگاه
قادر بر امضا باشد یا باشد رد و تبدیل نمیتواند کرد و هرگاه عاجز از امضا باشد باید استعانت نماید بحاکم شرع و اگر
دستش بحاکم شرع نرسد از صلحا و عدول مؤمنین استعانت کند والا برد و تبدیل وصیت فاسق میشود و بفسق معزول
میگردد ل فتر هرگاه شخصی عمدا خود را جنب کند و آب ممکن باشد اما بجهة سرمای هوا غسل نمیتواند کرد و پیش از جنابت
معلومش که هوا سرد است و بعد تیمم کرده نماز کرده یا بعد از غسل نمازش اعاده دارد یا نه ب هرگاه غسل کردن باو
ضرر رساند و گرم کردن آب ممکن نباشد تیمم کند و نماز را ادا نموده بعد از غسل احتیاطا قضا نماید ل فو شخصی
قدری املاک از خود و قدری از زوجه خود دارد و هر دو در تصرف شوهر است و هرگاه حاصل این دو املاک را هم
حساب نمود بحد زکوة میرسد والا فلا چه حکم دارد ب بر حصه هیچ کدام زکوة نیست و حصه هر کدام که بزکوة برسد
زکوة واجب میشود ل فرز یکمن روغن بچهار صد دینار در بازار معامله میشود و شخصی وجه معطل است و مبلغ یک
تومان از شخص میگیرد که بعد از نوروز یا گذشتن نیز شرط مینماید که روغن از قرار سیصد دینار تسلیم صاحب وجه نماید
چنین معامله صورت شرع دارد یا نه و هم چنین گندم من بصد دینار است شخصی مبلغ هزار دینار از شخصی میگیرد
و شرط مینماید که مقدار پنجاه من گندم در عوض هزار دینار در خرمن آینده خواهم گرفت ب بجهت شرط معامله نمیشود
اگر خواهند بعنوان بیع سلف معامله نمایند ل فح در وقت دوشیدن گوسفندان اتفاق می افتد که بول آن
داخل شیر میشود خوردن آن چه صورت دارد ب هرگاه مدتی بران گذرد که آن بول مستحیل بشیر گردد حلال میشود
بلا اشکال والا نیز حلالست زیرا که شرب بول حیوان حلال گوشت حلالست حتی در حال اختیار علی المختار والله العالم
ل فط شخصی وضو دارد در آخر نماز صبح تا آب رسیده و بول او را غلبه کرده و هوا بسیار سرد است تا حکم را بیرون کند
وضو بسازد رفقا میروند و محتمل که آفتاب نیز طلوع کند در اینصورت با همان وضو نشسته نماز نمیکند زیرا که ایشان بسبب
زیادتی بول حضور قلب ندارند نماز چنین قضا دارد یا نه ب هرگاه زیادتی بول مستلزم ترک رکنی یا واجبی از واجبات
نماز گردد باید بول کند و با تعذر وضو تیمم کرده نماز کند ادا و قضا بعنوان وجوب ندارد و در صورت مسئول اگر
نماز را نشسته کرده اعاده نماید ل فی شخصی متوفی و دیگری از او طلب دارد و وارث کبیر و صغیر هست و صاحب طلب
طلب بینه و حجتی ندارد در اینصورت میتواند که از مال متاع بنحو دیگر گفت و شنود بهم رسد تقاص طلب خود نماید یا نه
ب میتواند ل قنا شخصی از شخصی متاعی میخرد بمبلغ پنجهزار که اگر در حین مبایعه وجه مذکور را دادند و الا مشتری
باید بعد از انقضای مدت یکماه یا پیشتر شش هزار بدهد صحیح است ب صحیح نیست ل قنب شخصی مبلغ یک تومان
بقرض میگیرد و جنسی که صد و بیست دینار ارزش دارد از صاحب وجه بمبلغ دو هزار میگیرد که بعد از انقضای مدت یکسال دوازده هزار دینار
تسلیم صاحب وجه نماید صحیح است ب هرگاه قرض بشرط بیع مذکور و در هذا آن قرض و بیع باطلند و موجب گناه نیز هستند
ل فنج شخصی مستطیع حج اسلام بوده و بدون وصیت متوفی شده و بعد از فوتش نیز بقدر استطاعت و بیشتر دارایی
مانده و وارث در دادن حج تهاون مینماید آیا شخص دیگر میتواند که جبرا از ایشان وجه بگیرد و استیجار حج بلدی یا میقاتی
نماید و مثاب خواهد بود در این باب یا نه ب اولیا بتامل یعرف قادر بر اجبار میتواند که ایشان را براخراج حج جبر نماید
و ثواب نیز دارد ل فند ملکی مشاع میان زید و عمرو بوده و با هم دیگر مصالحه نموده اند و در احد حصتین تفاوت فاحش بوده
که یکی مرغوب و دیگری غیر مرغوب مالک مرغوب وجه نقدی بآن دیگری داده و صیغه مصالحه نیز جاری شده و حال الحال
آمده و ادعای غبن مینماید چه صورت دارد ب هرگاه صاحب حصه مرغوب بزیادتی تفاوت دیگر را با معرفت و رضای طرفین
مصالحه نموده صلحش صحیح و لازم است و آن دیگر را بر او تسلطی نیست ل فنه چند باب خانه از زید بجا مانده اولاد انتقال
یافته و برادرها آنها را رسد کرده اند و هر یک متصرف حصه خود بوده اند و چند دفعه خانها خراب شده و از نو تعمیر کرده
و حال زید آمده و ثابت نموده که رسد در این خانها دارد یا رسد از کل خانها میبرد یا از یک حصه از آنها و زید باید
اخراجاتیکه در اینجا کرده اند بدهد بعلاوه متصرف حصه خود نبود ب هرگاه سهم زید حصه مشاع بوده است بر مبا کل
خانها رسد خود را از همه میگیرد و اختصاص بحصه معینه ندارد و دادن اخراجات بر او لازم نیست لیکن اعیانی که ملک مختص

عمارتی که از خارج آن املاک اورده اند در اینجا بکار برده اند از قبیل سنگ و چوب و گچ و خاک و غیر ذلک مخصوص بمالک است
و از انها و رسکی بزید نمیرسد و هر گاه مواضعی به تعمیر نیاز باشد میتوانند که انها را خراب کنند که بصورت سابقه کرده و بعد
حصه کنند لکن در صورت خراب کردن اگر او را حصه شرکا راید شد بهتر خواهد بود **س** عمر بکر زن دارد و زید عمرو
زن عمر دختر بکر زن زید را شیر داده و حال پسر عمر میتواند دختر زید را که از زن دیگر دارد بکیرد **ج** ضرر ندارد علی
الاظهر و اجتناب از ان بهتر است **س** هر گاه شخصی در بیابان یافت شود معلوم نباشد که شیعه است یا مخالف
سلمانست یا کافر غسل و تجهیز او بچه نحو باید داد **ج** هر گاه در بلاد اسلام باشد او را در حکم مسلمان بلکه شیعه باشند
مگر انکه علم بعدم تشیع یا کفر او بهم رسانند هرچند صغیر الذکر یا کبیر الذکر باشد و در عمارتی که در محمول الحال
میخوانند بخوانند **س** زید همشیره دارد و چند باب خانه هم دارند که از انها هم شیره در انها را تعمیر کرده و مدتی
چند سال در انجا نشسته و حال ادعای تعمیر هم شیره میکند هم شیره ادعای کرایه سنوات ماضیه را مینماید چه صورت
دارد **ج** بر همشیره دادن اخراجات تعمیر لازم نیست لکن اجرای اعیان تعمیرات ملک مختص زید باشد که از خارج آن ملک
اورده باشد هم شیره او ران حقی نیست و میتواند که کرایه حصه خانه خود را بقیمت اجرة المثل حصه غیر مأموره خود از ایشان
صورتی که قبل از تعمیر بوده بگیرد و عمارت را بصورت خرابه اول رسانند و اگر مجموع الان تعمیر از کل و سنگ و چوب و امثال ان تماما
از اصل املاک بوده بتمام طرفین در میان ایشان مشترک است و در باب اجره عمله که زید داده تسلطی بر همشیره ندارد و تعمیر
هیچ کدام را تسلطی بر خراب کردن ان نیست و هم شیره مستحق اجرة المثل معموره است بعد از عمارت در اینصورت والله العالم
س زید نام والدین او مستی بوده اند و خود الحال متشیع است و با عمر نام شریک بوده روزی با یک بکر نزاع کرده پس زید
باین عبارت متکلم شده که حکیم که خدائی بنیست و معجزه ندارد و اگر خدائی میشد و معجزه میداشت بتو مینمود این چه
صورت دارد و هر گاه توبه نماید مقبول است یا نه یا او بر طوبت ملاقات میتوان کرد یا مرد و دختری نیز از برای او نکاح کرده
اند و هنوز تصرف نموده ایا میتوان دختر را تصرف او داد یا نه و اموال او نقص شود علیت که همیشه با مردم بر طوبت ملاقات
مینماید **ج** هر گاه متکلم مزبور ادعای شبهه نماید که در باره او احتمال رود مثل انکه ندانند ان کلام بد است و موجب کفر است
و احتمال را شبهه در شان او برود مثل انکه کر دیا لوبا یا فهمی باشد دور از مردم و فهمید یا انکه ادعا کند که این حرف را تردم یا انکه
در ان حال نفهمید که چه کفتم و این احتمال نیز در باره او برود و ممکن باشد مثل انکه تازه از خواب برخاسته باشد یا در نهایت
غیظ و غضب بوده عذر او مسموع است و ان کلام موجب کفر و نجاست او نمیشود و دختر را میتوان داد و اگر احتمال این رود که
در باره او نرود یا ادعای شبهه نکند بی شبهه کافر نجس خواهد بود و در سبب که اگر این حرف را از او شنیده اند و میان خود
و خدا توبه میتواند کرد لکن توبه نفع بحال دنیای او نمیرساند که او را پاک و مسلمان کند نزد کسانی که این حرف را از او شنیده
اند یا خبر بصدور ان از راه علم و عدالت بهم رسانیده اند مگر انها که شنیده اند واجب نیست که از برای دیگران نقل
کنند خصوصا بعد از اظهار توبه و پشیمانی و اگر نقل کنند بر دیگران قبول لازم نیست مگر انکه دو شاهد عادل باشد
والله العالم **س** زید مقتول شده و پسری و والده و زوجه داشته و بعد از ان پسر با قاتل والد و دیت مقتول
از قاتل اخذ شده بیان فرمایید که بچه نحو تقسیم میشود وارث پسر بوالده میرسد یا جده و باقی اقربا از دیت و خل هست
یا نه و در انوقت که دیت قاتل صبیه خود را عقد کرده به برادر مقتول داده و چندین سال است که در تصرف او میباشد
والحال والده پسر کرایت است ادعا مینماید که شیر بها یا چیزی که در وقت دادن صبیه دختر پسر شهید میشد
ایا ادعای او صورتی دارد یا نه **ج** دیت مانند سایر ترکه مقتول بر ورثه شرعیه منقسم میشود مگر بر مذهب بام نهائی علی
المشهور و با وجود والد و والده و زوجه بجد و سایر خویشان نمیرسد و سهم پسر بوالده او منتقل میشود و بسبب دختر دادن
قاتل از دیت چیزی کم نمیکردد مگر برضای جمیع ورثه که مستحق دیت اند بعد از فوت پسر چون سهم بمادر پسر میرسد
ادعای او نسبت بسهم پسر نیز شرطی نیست و دیت مذکوره به بیست و چهار حصه میشود چهار حصه بوالد مقتول میرسد و تتمه بوالده
پسر والله العالم **س** دو برادر باغ کنیز با دو نفر شریک خریده ایم و بعد از چند وقت ان دو نفر بنا گذاشته اند
که این را تقسیم کنیم و من اول راضی نشدم بعد از انکه راضی شدم مرتبه با تفاق میان باغ تقسیم و قسمت کردیم والحال
کنیز بان قسمت راضی نیستم بسبب انکه مغبونم **ج** هر گاه غبن متوافاحش باشد یعنی زیاده بوده و نیم باشد چنانکه ظاهر

نفقها

نفقها است و نباشد از غلط قاسمین اختیار فسخ دارید خصوصا در صورتیکه بعد از قسمت اظهار رضا ننموده باشید والله العالم
س زید مدتی است که از والد خود سوا شده و پدر او فوت شده و جمعی ادعای طلب والد او مینمایند و او را
بر صدق و کذب ایشان اطلاع نیست و از والد چیزی مخلف نشده ایا تسلطی بر زید دارند که طلب خود را از او بکیرند یا نه
ج ادعای طلب کاری بر مال میت است و نمی رسد که ادعا بر وارث نماید مگر انکه مال میت نزد او باشد ادعا باو برمال
میت از خانه و غیر ان بر او نمی تواند کرد والله العالم **س** زید عمارت خود را بیع شرط کذاشته و وفات یافته و بعد از
وفات بیع مزبور لازم کردیده و دو نفر از کبار اولاد او در نظر اهالی شرع از ان بیع لازم کرده و نوشته داده اند والحال
نفر اصغر اولاد او مدعی ادعای رسد خود را مینماید و ذمه امیر میدهد یا نه **ج** هر گاه بیع شرط بطریق شرع بعمل امده و مدت
منقضی کردید بدون رد مثل کل ثمن هرچند به سبب عذری باشد از فوت یا فقر یا دوری یا غفلت یا منع جابر و امثال اینها
بیع بات و لازم میشود هرچند که صاحب مال یا وارث او راضی نشوند و نوشته بیع لازم را ندهند **س** شخصی صبیه صغیر
خواهر خود را که والده اش فوت شده بود بمن داد که از برای او محافظت کنم و حال بحد بلوغ رسیده و عاقله و رشیده است
و امتیاز اشیا کلیه و جزئیه بعقل خود میکند و پدر او مفقود الخبر است و بعضی میکویند فوت شده با وجود حیات
شوهر یکفو خود شوهر میتواند کرد یا نه **ج** هر گاه دختر بالغه رشیده باشد یعنی که در امور دنیویه فهم داشته باشد
و در حسنات معامله سفیهه نباشد و عاقله باشد در مالیات فریب نخورد اختیار تزویج با خود است و کسی بر او تسلطی ندارد
نه پدر و نه غیر او هرچند که باکره باشد خصوصا هر گاه احتیاج بتزویج داشته باشد و پدر و جد پدری حاضر نباشد یا راضی
نکردند یا متکفل اخراجات نفقه او نشوند و استیذان از پدر یا جد پدری احوط و بهتر است **س** زید زوجه دارد و او را
میخواهد که ببلد دیگر نقل کند و او تعلل مینماید و میکوید اولاد ندارم و صداق خود را میخواهم یا او را میرسد که باین ادعا از امد
سر پیچی نماید **ج** اطاعت شوهر هرچند در رفتن ببلد دیگر باشد بر زن واجب است و او لا بحیث ظهر عدم رشد عرفی شود تا انکه درست
وجه امتناع ان زن معلوم شود و بر فرد لجلیت که سعی در دادن صداق زن و تحصیل ان نماید و با قدرت بر ان چون زوجه مطالبه
کند یا بدادا نماید و بتاخیر و تعلل بعد از مطالبه در صورت امکان کناهکار میشود **س** شخصی متوفی شده و فرض داشته
و سه پسر دارد دو کبیر و یک صغیر و یک قطعه باغچه خرابه از او مانده بود و دو پسر کبیر ان باغچه را نزد کسی بیع شرط نموده اند و بیع شرط
لازم شده و حال مدت بیست و سه سال است که و عده منقضی شده و مشتری ان باغچه را اباد نموده و بقیمت رسانیده والحال صغیر
ادعا مینماید که من در ان وقت صغیر بوده ام و راضی نبودم چه حکم دارد **ج** هر گاه بیع شرط مذکور بان وصی متوفی شده
و بر تقدیر عدم وصی باذن حاکم شرع یعنی مجتهد شده و بر تقدیر عدم امکان استیذان بصواب دید جمعی از مومنین وقوع یافته
و با عدم امکان اطلاع ایشان نیز کبیرها موافق مصلحت صرفه حال صغیر ان معامله را بعمل اورده اند صغیر را ادعا نمیرسد و بر
تقدیری که بغیر نهج شرعی شده باشد صغیر را ادعا سهم خرابه خود میرسد و تسلطی بر اشجار و امور مستحدثه مشتری ندارد هر چند
که در اینصورت میتواند که او را اجبار بازالۀ انها نماید و غرامت انها بر بایعین است و در صورت جهل بغصبیت بر مشتری است در صورت
علم والله العالم **س** زید صبیه خود را به بکر داده و اقرار کرده مثلا که بکر دوازده سال خدمت کند و انچه زید از باغ
و خانه و غیره دارد بعد از فوت مسطوره دو ثلث از دختر زید و یک ثلث از بکر باشد و بکر ده سال خدمت کرده که زید متوفی شد بعد
از ان دو سال دیگر را خدمت نموده والحال مینماید که خانه و باغ را حصه مینمائیم ورثه زید در جواب مینمایند که والد ما بوج کرده
همین حصه زوجه خود بتو میرسد چه نحو میان ایشان طی میشود **ج** بحسب ظاهر صورت شرعیه ندارد مگر انکه بنهج شرعی شده باشد
و باید که ان معلوم شود و بر تقدیر انکه بکر خود را باجاره دوازده ساله داده باشد بازاء یک ثلث از امور و اشیا مذکوره بهو
العین و المقدار ظاهر اجاره باطل و مستحق اجرة المثل است از زید نسبت بده سالکی که زید موجود بوده و در دو سال بعد هر گاه
بانت ورثه خدمت نموده مستحق اجرة المثل دو سال از ورثه میشود و هر گاه زید در حین موت کفته باشد که ثلث مال او را به بکر
دهند و ورثه قبول کرده باشند که بازاء اوعه دهند و او نیز راضی باشد شاید لازم باشد که ثلث را به او دهند والا تمام اجرة المثل را
میتواند کرفت و صیبه حصه ارثیه خود را مستحق است خواه ثلث بشوهر برسد یا نه والله العالم **س** هر گاه کسی با دیگری مصالحه
کند در امری و مطلع از کمیت و جنس مدعی به نباشد و بعد از طی مصالحه معلوم شد که و جنس صلح بیش از وجه مدعی به بوده ایا اختیار
فسخ دارد یا نه **ج** هر گاه در حین صلح استعلام مقدار مدعی به ممکن بوده و ننموده اند ظاهرا اختیار فسخ دارد و الله العالم **س**

در دیت قتل که در شرع مقدس مقرر کردیده که صد شتر یا دویست کاو یا هزار کوسفند یا هزار دینار یا ده هزار درهم و یا دویست حله برد یمنی است در تعیین یک کدام از اینها
با قاتل است یا با ورثه مقتول ب هرگاه دیت قتل عمد باشد و وارث اختیار قصاص ننماید و قاتل موجود و حاضر باشد تعیین
جنس و مقدار آن موقوف بر تراضی طرفین است و هر قدر که قاتل بر ورثه مقتول بان راضی شوند دیت همانست خواه
کمتر از تعیین شرعی باشد یا بیشتر و از جنس دیت باشد یا غیر آن مانند باغ و خانه و امثال و در قتل غیر عمد و یا قتل عمد در غیر
صورت مذکوره اختیار در تعیین جنس و مقدار با دهنده دیه است خواه قاتل باشد یا عاقله یا غیر ایشان و اقل دیت
در این ازمنه و اوقات هفتاد تومان پول جوزه است که تومانی صد عدد جوزه باشد و هر جوزه چهار دانک و نیم نقره
مسکوک است والله العالم ل فع هرگاه ملکی مجهول المالک باشد و شخصی مدعی شود که آن از من است و بعنوان ارث
باید که از فلان بمن برسد و معارضی از برای ادعای او نیست سوای یکنفر که ادعای تولیت آن ملک میکند و معلوم او هم
نیست که وقف عام است یا خاص و که وقف نموده و وجه اجاره از مدعی وقف بمصرف تعمیر ملک موقوف میرساند آیا از تصرف
مدعی ملکیت باید داد یا نه ب هرگاه ملک در تصرف کسی نباشد بظاهر شرع مال مدعی است مگر آنکه کذبش ثابت شود و اگر در
تصرف کسی است که ادعای تولیت آن و نظارتش از برای خود مینماید باید مدعی اثبات مدعای خود با عصبیت بمتصرف نماید
باید مدعی اثبات مدعای خود با عصبیت بمتصرف نماید و از او منصرف کرد ل فعا نخ در حال صحت و اختیار مکرر میگفتند
که دو نجه از زید و عمرو برادر من هست که بکمتر از املاک و دکاکین که در تصرف دارم نجه انکار نها مالک صاحب خوبیانند
در املاک مذکوره و بعد از آنکه مریض شد در نهایت شعور و ادراک املاک مزبور را بصد تومن جمع از معتبرین و اهل خبره ملک
عه نفر از برادر زاده کان که اعتماد بر او نداشت فروخت و وصیت نمود که آن دو نجه را از بابت ثمن استجابت نماید و بعد از تنبا
ده روز یا بیشتر در حیوه بوده و بهم رسید که تمام رفته و بعد از آن وفات یافته و مشتری بوصیت عمل نموده بعد از چند
سال سایر برادر زاده کان و امده ادعا مینمایند که عمه ما بیع محاباة نموده بجهة انکار املاک را زیاده نموده بفعل مشتری و بعضی
نیز بجهت رفاهی که در میان رعیت بهم رسیده آن معامله چه صورت دارد و دعوی محابات را باید ثابت نمایند در روز معامله یا بعد از چند
سال باز دعوی محابات برقرار است و هرگاه مدعی عامیان منکر شهود کنند یا بینه باشد در حضور شرع آیا میرسد منکر را
که کوید شهود در حضور من شهادت دهند یا نه ب اقرار معتد کور صحیح است بلا اشکال و همچنین بیع محاباة در مرض
با اجتماع شرایط بیع هرگاه از آن مرض صحت یافته و بعد از آن فوت شده لازم است بلا خلاف و اگر بهمان مرض فوت شد نیز
لازم است علی الاظهر و با عدم امضا و رضای ایشان در زیاده بر ثلث مجموع ترکه بهم رسیده مراد بمحابات آنست که در حین
معامله مریض با معرفت بقیمت اوقات چیزی را بکمتر بفروشد یا بزیاده بخرد بقصد نفع مشتری یا بایع و ضرر بوارث و نرخ قیمت
بعد از معامله هر چند که بدون فعل مشتری باشد محاباة محقق نمیشود و شهادت شهود نزد حاکم شرع و اثنی یعنی مجتهد جامع
الشرایط در اثبات هر چند منکر حاضر نباشد لکن اولی میرسد که تحقیق حال و کیفیت شهادات ایشان نماید که اگر
قدحی و جرحی در شهادات ایشان داشته باشد اظهار نماید و شهادات ایشان را باطل کند ل فعب زید فوت شد از سر
صغیره هند نام و عمرو برادر زید خانه او را فروخته و الحال که هند کبیره شده و ادعای آن خانه را مینماید عمرو میکوید که خانه را
از برای ادای قرض زید بعزم فروختم و هند قرض داشتن زید را منکر است و بر تقدیر بطلان بیع مذکور هند را تسلط بر
غرامت یا مشتری بقیض هرگاه هند ثابت نماید که ثمن المثل خانه را اخراجات ایام صغر بمصرف او نموده اند میرسد او را که راضی نشود
و اخذ ثمن یا مثمن ننماید ب اگر عمرو در این باب وصی شرعی زید بوده هند را برای او تسلطی نیست مگر آنکه کذب خیانت
او را در آن معتد ثابت نماید و بر تقدیر عدم ثبوت و جواز بیع عمرو آن بیع فضولی میشود و موقوف بر رضا و امضای هند
پس اگر بیع را امضا نمود همین تسلط دارد بر کرفتن ثمن و بس و اکر بیع را قبول نکرده همین تسلط دارد بر کرفتن خانه
از مشتری و در صورتی که از مشتری خانه را بکیرد مشتری رجوع بر عمرو مینماید و ثمن که او داده و همچنین بیع کاذب است
کرد موجود باشد و همچنین هرگاه حالش را معلوم نباشد هر چند که ثمن تلف شده باشد و هرگاه مشتری میکرد
و اگر ابدا ضایف نماند چیزی از او نمیتواند کرفت هر چند ثمن بعینه موجود باشد والله العالم ل فعج زید باغی بمهر عروس
خود نموده بعد از سه چهار سال آن باغ را بعمرو فروخته و بکر بعد از چند سال آن باغ را فروخته و حال عروس ادعا مینماید
که این باغ در مهر منست و میخواهد که باغ را متصرف نماید و در ایام سابق مذکوره این عروس در خانه زید بوده و در خانه

دیکر بنوده است که علم بهم رسانیده باشد چه حکم دارد ب هرکدام از مشتریها که معترف باشند باین که باغ مذکور از عروس بوده باید
اذن عروس را در فروختن ثابت نماید اگر ادعای اذن کند و بر تقدیر عجز از اثبات تسلط قسم بر عروس دارد هرگاه قسم بر عدم اذن
خورد باغ را میکیرد اگر ممکن باشد و الا قیمت المثل او را میکیرد و اگر قسم را بر مشتری رد نمود و قسم خورد دفع دعوا از او میشود
و بمجرد بودن عروس در خانه او اذن ثابت نمیشود و هرکدام از مشتریها که معترف نباشند بملکیت سابقه عروس باید که
بینه شرعیه ثابت کند که این باغ در مهر او بوده و بر آن بینه معلوم شده باشد که تا حین دعوی از ملکیت او بیرون نرفته باشد
و معترف بایع و مشتری را بنابر این نامشروع دانند و بعد از ثبوت این مراتب میتواند که باغ را متصرف شود و احکام مذکوره نظر
بظاهر شرع است و در واقع امر کس مکلف است بانچه میداند میان خود و خدا پس اگر عروس واقعا اذن بیع داده نمیتواند
که دعوی کند هر چند که مشتری نتواند که اذن را اثبات نماید هم چنین هرگاه مشتری داند که او مصالحت و بدنیت
او بیع شده باغ را رد کند هر چند که عروس نتواند که اثبات مدعای خود نماید ل فعد اینجانب بیع شرعی زمین محل زراعت
خود را بعلاوه یکتومان نقدی و بیلی بشخصی داده ام که در آن کوم و اشجار غرس نماید و آن را باغ کند و تا سه سال جمیع اعمال
متعلقه باغ را با اخراجات لازمه متحمل شود و بعد از سه سال باغ مزبور فیما بین اینجانب و آن شخص بالمناصفه باشد و در
سال طاعون قدری از اشجار و همکی کروم از اغرس نموده بتفریط عون باغ را کذاشته و فرار نموده و باین سبب باغ خشک شده
و پارسال کروم و بوته چین خشک شده را بیرون آورده محل کروم و بوته چین کذاشته و اسباب نکرده و همین انهار را باز داده
که سبز شد و باید دو سال دیگر متوجه اعمال و متوجه اخراجات باغ مزبور شود و حال نه متوجه اعمال میشود و نه متحمل اخراجات
و نه از باغ مزبور دست بر میدارد و دو سالست که زمین اینجانب را از صلاحیت زراعت انداخته و یکتومان و بیل اینجانب را
تلف نموده و میخواهد که باغ مزبور را باین تفریط خراب کند صورت حکم را قلمی فرمایند که بحجت شرع ب معامله مذکوره
مغارسه است و مشهور میان فقها آنست که مغارسه باطلست و بعضی نقل اجماع شیعه بر آن نموده اند و بر تقدیر بطلان حکم
ظاهر است و جهل معاملین ببطلان آنچه از مغروس موجود باشد مال صاحب غرس است پس اگر مالکش عامل است چنانچه ظاهر
سؤال است باید اجرة المثل زمین را در مدتی که مشغول نموده با تمامه بمالک زمین دهد و مالک رضی میتواند که او را از ابقا
بعد از انکار ارش ازاله بعهده در مقدار ارش اقوال و اشکالی هست و شاید اقرب تفاوت ما بین کونه قائما بلاجرة و مقلوعا با
و علی ای تقدیر بر عامل ارش نقصان زمین و اصلاح کودالها و برشت اوردن ریشه ها لازم است والله العالم ل فعه منیفه
هست که ادعا میکند که شصت سال دارد و از قرائن احوال پنجاه سال دارد بحسب مظنه معارضی در برابر ندارد یا قول او مسموع
است یا نه و بر تقدیری که سنش پنجاه باشد آیا سن یائس رسیده یا حکمش حکم مستمره است و در این زمان در سن یائس موافق
مشهور است که پنجاه سالست بحیث صحیح است یا موافق قول بعضی است که شصت قابلند نظر بحدیث ضعیف و اقوال آن در این
مسئله بیان فرمایید با دله و آنچه در نظر شریف راجح است جهت تحقیق آن بهم رسیده ب زن در باب حیض و انقضای عده و
نداشتن عده و رسیدن بسن یائس هرگاه محذوری نباشد و نداشتن شوهر یا طلاق دادن یا مردن او هرگاه مدعی در برابر نداشته
باشد و کذبش مظنون و راجح نباشد در جمیع امور مذکوره قولش مسموع است شرعا بدون بینه و قسم خصوصا هرگاه مظنونه الصدق
باشد بلا خلاف و در صورت مسئوله هرگاه شوهر رجوع نماید ادعای یأس از او مسموع نیست مگر ببینه یا اقرار زوج و حد یأس مختلف
فیه است نظر با خبار و اقوال جمعی مانند شیخ در نهایه و استبصار و محقق در طلاق شرایع قایلند بر پنجاه سال مطلقا و بعضی این
را به آن یقول را نسبت باکثر داده اند و جمعی نعلبیل محقق در حیض شرایع و علامه در منتهی و مختلف بشصت سال قایلند مطلقا و بعضی
مثل محقق در معتبر و علامه در قواعد بتفصیل قایلند در قرشیه شصت و در غیر آن پنجاه کفته اند و مراد از قرشیه زنیست که از او
لا دنضر بن کنانه باشد که از اولاد اجداد حضرت رسالت پناه است و ملقب بقریش است و بعضی نبطیه را در این مسئله ما
قرشیه میدانند و مراد بنبطیه زنیست که از طایفه نبط باشد و آنها اهلی بوده اند که در میان کوفه و بصره در مداین جا داشتند
و الحال معروف نیستند و اما اهل سنت پس در حد یائسه قول دارند پنجاه سال و شصت و دو سال بدون تفصیل میان زنان و اما
اخباری که در این مسئله بنظر قاصر رسیده یکی حدیث پنجاه است و آن را روایت کرده احمد کلینی و شیخ و سند صحیح از عبد
الرحمن ابن حجاج لکن سندش مشتمل است بر محمد بن اسمعیل راوی از فضل و حالش مختلف فیه است و اشهر در این ازمنه
آنست که حدیثش حسن کالصحیح است و بعضی مجهول کالصحیح میدانند و اظهر آنست و همچنین در طلاق کافی روایتی از ابی بصیر

طهارت تهذیب بسند ضعیف سهل بن زیاد از عبدالرحمن مذکور روایت کرده اند و نیز محقق آن کتاب بزنطی از منصور روایت کرده و همکی از حضرت صادق ع و از انچه مذکور شد معلوم کشت که حکم مفاتیح با اینکه این حدیث موثق است مانند حکم صاحب مدارک مرحوم اخوند ملا احمد اردبیلی ره بصحت ان محل تامل است و در کبر حدیث شصت سال است و ان مذکور است در کافی بعنوان ارسال و در زیادات نکاح تهذیب بسند صحیح از عبدالرحمن بن حجاج از حضرت صادق ع و تضعیف مدارک و مفاتیح و اخوند ملا احمد این حدیث را توهم است و منشا توهم انست که ضمیر عنه را در اول سند بعلی بن حسن عاید نموده اند نظر بقرب و از نسب ذکر عاید بصفا که قبل از علی است نبرسیده انکه در رجال تصریح نموده اند که راوی کتاب محمد بن حسین بن ابی الخطاب در سند این حدیث صفار است و علی از جمله روات ان شمرده اند و بتقدیر رجوع ضمیر بعلی حدیث موثق خواهد بود نه ضعیف فلیفهم و یکی حدیث تفصیلست و ان در من لا یحضره روایت شده بعنوان ارسال و در زیادات تهذیب بسند صحیح از ابن ابی عمیر که نقل اجماع بر تصحیح ما یصح عنه نموده اند و شیخ ره در عده فرموده که او روایت نمی کند مکر از ثقه و علامه ره در نهایت کفته که او ارسال نمیکند مکر از ثقه خلاصه ابن ابی عمیر مرسلا روایت کرده است که حضرت صادق ع فرموده که هر کاه زن به پنجاه سال رسید خون سرخ را حیض نمی بیند مکر انکه زنی باشد از قریش و شیخ مفید ره در الحاق نبطیه بقرشیه فرموده که روایت داده و این قول کثیر از خبر مرسل نیست و در روایات مذکوره دلالت بر مدعا ندارد مکر با انضمام اجماع بر عدم زیاده بر شصت و شهادت حدیث پنجاه مؤید است با صالة العدم سقوط عبارت حدیث مؤید است با شصت حکم حیض و اصل عدم وصول بحد یاس و اجماع منقول بر ما امکن ان یکون حیضا فهو حیض و حدیث مفصل مؤید است باینکه جامع بین المتعارضین است و بالجمله حدیث شصت اثبت سند و دلالتا صح و اظهر است از حدیث دیکر و احتمال دارد که انحدیث محمول بر غالب باشد زیرا که کم زنی بهم میرسد که بعد از پنجاه خون ببیند و اشاره باین دارد کلام حضرت که فرموده لم ترحمره و اما حدیث شصت پس صریح است در اینکه ان منتهای یاس است و اجماع نیز بران واقع شده است خلاصه تا شصت وقت امکان حیض است و تا پنجاه وقت حصول ان است غالبا در هر زنی هر چند قرشیه نباشد و نظیر این حمل را بعضی از محققین در سن من یحتض فرموده که بعد از اتمام نه سال وقت امکان حیض است و اکر اتفاق خونی به بیند حیض خواهد بود لکن غالبا خون نمی بیند مکر بعد از دوازده سال و از انچه کفته شد معلوم شد که اظهر در حد یاس شصت سال است لکن احوط نظر باختلاف ظواهر اخبار خصوصا از برای قرشیه جمع بین التکلیفین نمایدن المحدین است مهما امکن والله العالم ل فعو هند زید را بعقد انقطاع شوهر خود ساخته و الذین او بوده اند و نوشته اند بمضمون فرختن یا هبه از او کرفته اند در حالتی که هند فراش و مریض بوده ایا ان نوشته اعتبار دارد شرعا یا نه ب هرکاه هند بمعامله مزبوره باختیار خود شده بوده صحت ان موقوف بر رضای شوهر یا کسی دیکر نیست هرکاه انچه را ضرر بوارث رسانده زیاده بر ثلث منزه کانش نباشد یا از ان مرض صحت یافته باشد و در اجازه و امضای ان کنند هر چند زیاده بر ثلث باشد که در صورت ان معامله با ستجماع شرایط لزوم لازم است بلا خلاف و در صورت عدم رضا وارث در زیاده بر ثلث نیز لازم است هر چند در مرض الموت باشد علی الاظهر و رضای وارث احوط و بهتر است ل فعز هند فوت شده از سر و الذین و ولد ترکه او بجز منقسم مشتوب ب هرکاه وارث منحصر در اینها باشد ثلث مجموع ترکه از والدین است که بالمناصفه حصه میکنند و تتمه از فرزند است اکر پسر باشد یا زیاده بر یک دختر باشد و اکر فرزند منحصر در یکدختر باشد ترکه او را پنج حصه کنند سه بر یک از زید و دو حصه بوالدین ل فعج شخصی بکسی حرام زاده خطاب نموده یا انکه کسی میرسد که بر او ادعا نماید که کفته خود را بثبوت شرعی برساند هرکاه عاجز از اثبات شود محل شرعی ان چه چیز است و ایا انفعص بعد از عجز از ثبوت نماز جماعت میتواند کرد یا نه ب هرکاه قائل اعتراف نماید که مرادش از حرام زاده ولد زنا بوده است مخاطب را میرسد که بر او ادعا کند و بعد از ظهر ان بابلغ مطالبه تعزیر یا تادیب و نماید و مطالبه حد شرعی انکه هشتاد تازیانه است با کیفیت که نسبت زنا با زاده باشد و اکر مرده است وارثش مطالبه میتواند کرد و اکر قائل اعتراف نماید که مرادش از لفظ حرام زاده بدکار یا از لقمه حرام رسیده و احتمال این اراده در شان او برود ظاهرا مقدور ممنوع است و حد نخواهد داشت لکن چون انکس را باین عبارت اذیت نموده میتواند که مطالبه تعزیر نماید بر موهد بنابر که ان مخاطب حلیت طلبید و از کفته خود توبه کند و بعد از توبه صحیحه نماز جماعت کذاردن مجوز است و هرکاه مانع دیکر در او نباشد والله العالم ل فعط طفل یکساله و دو ساله احتیاج بخدمت دارد یا نه و خدمت او خوب است یا نه ب احتیاج ندارد و خدمت بد نیست ل فف کسی زنی دارد و ان زن در خانه

داشته ایا ان دختر را برای پسر خود میتواند خواست ب میتواند هرکاه مانع دیکر نداشته باشد نقدیم عقد دختر با مادر تفاوتی ندارد ل فقا شخصی متدین مدیون وکیل اخذ مطالبات و اجرت دکاکین و فروش باغ و غیره از امور داد و ستد زندکانی خانه عمرو بوده در حین توکیل و کیل اظهار اجرت ننموده لکن توقع داشته که اجرتی با وداده شود و در این وقت وکالت ضرری بوکیل رسیده و سبب ضرر همین امر وکالت بوده ایا موافق شرع اقدس مطالبه اجرت المثل میتواند نمود یا نه و ضرری که بغیر سبب وکالت با و عاید شده از موکل میتواند کرفت یا نه ب هرکاه متبرع نبوده و ان امر نظر بعرف و عادت و ملاحظه شان امر و مامور موجب اجرت بوده اورا اجرت المثل میرسد نه ضرری که مترتب بر وکالت شده موکل شرعا متحمل نمیشود خصوصا ضررهای که وکیل بعد انضمام اقل کشیده باشد والله العالم ل فقب زید با عمرو شریک میشود و مال الشرکه تماما از عمرو بوده که نصف ان را بقرض الحسنه بزید داده که زید مشغول بتجارت شود و عمرو ابدا رجوعی در شغل و عمل نباشد و اجرتی از برای زید نباشد ایا زید مطالبه اجرت المثل حصه عمرو را میتواند نمود یا نه و هرکاه حق العمل را بمقدار یکمن کندم مصالحه نماید صحیحست یا نه و با وجود اینها هرکاه مال الشرکه را انتفاعی نباشد و احد الشریکین متوجه شغل و عمل نشده شریک دیکر مطالبه حق العمل و اجرت المثل میتواند نمود یا نه ب هرکاه قرض و اشتراط داده که عمل در تجارت در حصه او بدون اجرت نماید ان قرض حرام است و محتمل که عامل مستحق اجرت المثل باشد هر چند که نفعی بهم نرسیده باشد و اورا راضی نمودن موافق احتیاط است و هرکاه بعد از عمل اجرت المثل را مصالحه نماید بهر چه باشد صحیح است و قبل از عمل اکر باشرط در قرض باشد باطل و مستحق اجرة المثل است و الا صحیح و شرطی که منجر به سفاهت نشود و منهی از ان نباشد غافلانه باشد والله العالم ل فقج زید با عمرو شریک بوده بعد از ان عمرو زید را در امری وکیل خود نموده و زید خود با بکر شریک کردید و اجرتی از برای بکر معین نموده که او متوجه تجارت شود و خود امر وکالت را بعمل امده ایا زید اجرتی را که ببکر داده از عمرو مطالبه میتواند نمود یا نه و اکر چنانچه موکل از برای وکیل اجرتی قرار دهد و بعد از اتمان امر وکالت موکل منکر تعیین اجرت شود ایا وکیل مستحق اجرت المثل میکردد یا نه ب مطالبه اجرتی که ببکر داده صورتی ندارد بلی هرکاه زید در اجرای امر موکل متبرع نبوده و ان امر از امور نیست که موافق عادت و غالب نسبت بامر و مامور بدون اجرت بعمل بیاید موجب اجرت المثل میشود و در صورتی که موکل معترف باشد که بنای اجرت شده لکن بدون تعیین و وکیل ادعای تعیین نماید و از اثبات عاجز اید بعد از قسم موکل بر عدم تعیین نماید وکیل مستحق اجرت المثل میکردد و اکر فرضا اجرت المثل زیاده بر مدعا مدعی باشد در استحقاق ان اشکال بهم میرسد و اظهر عدم استحقاق است ظاهرا موکل بر میکردد والله العالم ل فقد کسی زوجه خود را مدت هفت سال با دو طفل بی نفقه کذاشته و جمعی دیکر برادر زوجه نفقه انها را داده و حال که از سفر امده برادر زن ادعای نفقه خود را میکند و ضعیفه نیز ادعای صداق مینماید و ان شخص نیز کوفت انکی دارد و از حرکت عاجز افتاده و ضعیفه نیز خواهش مرد دارد و میکوید اکر شاذ او بر ندارد حد الخواسته عمل نامشروع از او سر میزند ایا تسلط دارد که جبرا او را طلاق بکیرد یا نه ب زوجه ادعای نفقه ماضیه را بر شوهر میتواند نمود و همچنین برادرش نفقه اطفال را نیز طلب که پدر در ایام ماضیه قادر بر انفاق بوده و اطفال از خود چیزی نداشته باشند و منفق به نیت قرض و رجوع برپدر داده باشد و زوجه مطالبه صداق نیز میتواند نمود و تمام مطالبات در وقتی میتواند کرد که شخص قادر بر ادا باشد و زن تسلط بر کرفتن طلاق ندارد مادام که شوهر نفقه و کسوه او را میدهد والله العالم ل فقه کاروانسرای با شخصی شراکت دارم که دو دانک از او و تتمه از داعی میباشد و انشریک نیز با من در اباد کاروانسرا اعانت میکند و نه مجزی و نه تقسیم مینماید و باین تقریب سرهن در شرف انهدام است و ان قابل تقسیم نیز میباشد هرکاه شریک بجمع قسم راضی نشود میتوانم که در حضور اهل خبره تقسیم کنم و رسد خود را احداث نمایم ب هرکاه قابل تقسیم باشد که حصه شریک از حیز انتفاع عرفی بیرون نرود او را بر تقسیم جبر میتواند کرد و اکر جابر تفاوت ما بین قیمة الحصه را قبل از امراز و بعد از ان مجبور دهد احوط و بهتر خواهد بود والله العالم ل فقو مریضی املاک خود را از باغ و غیره با برادر زاده خود صلح میکند بعوض مال المصالحه مبلغی معین یا هبه معوضه مینماید و در ضمن العقد شرط میکند که مادام الحیوه خود انها در تصرف خودش باشد و برادر زاده مدخلی نباشد و هرکاه در ان مرض بمیرد اموال را برادر زاده متصرف شود و از ان مرض چاق شده و اموال در تصرف او بوده و بعد از دو سال دیکر بیمار شد و بدون وصیت و تجدید مصالحه فوت شد و همشیره داد که لاعلم ان اموال

هم شهره مبرهند یا مهر برادرزاده نیز هرگاه در ضمن عقد شرط شده که مادام الحیوه در تصرف مالکانه او باشد و اگر دو هم
مرد برادرزاده را تسلطی نباشد این هم شرط باطل و موجب بطلان صلح مزبور میشود علی الاظهر و انها بعنوان ارث هم شهر
مبرهند و در صورت مهر هرگاه بقبض متهب نداده تا فوت شده ان نیز موجب بطلان هبه است و ورثه میتوانند که از مهر
بلا خلاف ملکه باطل است علی الاظهر ل ققفن خانه بر سر زوجین با اطفال ایشان فرود امده و همه را کشته و ذوج برادر
و زوجه مادری دارد میراث مکدامین میرسد ب هرگاه معلوم نباشد که کدام پیشتر مرده اند یا با هم مرده اند و معلوم
باشد که مرده است تنها زوجین از خود مالی دارند و اطفال از خود چیزی نداشته اند در اینصورت مجموع مال زوج بواسطه زوجه
و اطفال بمادر میرسد و سه ربع مال زوجه بواسطه اطفال نیز بجده میرسد و یک ربع دیگر بواسطه زوج ببرادرش میرسد
ل ققفح طفلی با جمعی از اطفال با برادر صغیر زید بازی میکردند منقبد برالهی سنگ بر چشم انطفل خورده یک چشم او کور
شد و حال میبینم که برادر زید بوده است و شاهدی ندارند سوای چهار نفر طفل چه میفرمائید ب هرگاه به بینه شرعیه
که شهادت عدلین یا شیاع معتبر است ثابت شود حکم شرعی ان اجرا میشود و الا موقوف بر بلوغ و رشد صغیر مذکور خواهد
بود ل ققفط چهار نفر یتیم مستند مبلغ سه تومان پول دارند اگر ان پول را یکسی از برای ایشان معامله بفهم منافع ان
کفاف معاش ایشان نمیکند و اگر تمام پول را صرف ماکول و ملبوس ایشان کنیم گویا کفاف معاش یکسال کند و بعد
هم معطل خواهند بود ایا در اینصورت از وجوه مذکوره چیزی با ایشان میتوان داد یا نه ب اگر بوجه شرعی بان معامله شود
و نفعش کفاف معاش سال ایشان نکند تتمه خرج از وجوه مرقومه که مناسب ایشان باشد میتوانند کرفت و اگر معامله
نمایند باو جوه و جه که کفایت ایشان کند از وجوه مرقومه میتوانند کرفت ل فقص ضعیفه طویفیه اهل ستر داشته و حال
دار و بدی شیعه شده بشوهر بهمیتاید که زوج سنی داشتم و مدتی شاه و کسری مفقود که بطریقی کرداشتم مرا طلاق و حال ان زن
میشود و بعد انقطاع را ضی است آیا نظر با قرار و شیعه شدن او را میتوان گرفت یا نه ب ادعای زن از خلو زوج و طلاق و انقضای عده
شرعا مسموع است بدون احتیاج بشهود و قسم هرگاه معارضی نداشته باشد ولکن باید معلوم باشد و ظاهر است که بعد از انقضای مدت بیاید
و ادعا نشود و عدم طلاق نماید ل فقصا آیا لوث بشهادت اطفال وقسامه هم بسته امد یا نه بر تقدیر ثبوت و تحقق قسامه بر جنایت
خطا در بتر کیست و هرگاه مدعی علیه طفل باشد حکمش چیست ب ثبوت لوث بمجرد شهادت نساء و اطفال محل خلاف و اشکال است
مگر انکه بحد بلوغ بتواتر یا شیاع مفید ظن قوی رسد و مراد بظن قوی انست که اقوی از شهادت عدلین باشد زیرا که لوث
بیک طفل یا یک فاسق یا یک زن باشد مطلق ظن و خروج از شک نیز محقق میشود و حال انکه معتبر نیست اجماعا و بنابر قول بثبوت
باید که انها کمتر از سه نفر نباشند و اطفال ممیز باشند بعضی گفتگو را بفهمند و مقصود از کلام را بیابند و جواب مطابق سوال
دهند و بر تقدیر ثبوت خطا بقسامه دیت جنایت خطائیه شرعیه ثابت شود یا از برای دفع قصاص مثلا عاقله معترف بخطا کردن
که دیت بر او ثابت میشود و اگر اصل جنایت بر مدعی یا اقرار عاقله ثابت باشد و جانی ادعای خطا نماید و عاقله منکر شود بر او
چیزی لازم نمی اید سوای انکه یک قسم بخورد که جنایت مذکوره غیر خطا بوده یا انکه علم ندارد بخطا بودن ان و هرگاه مدعی علیه
طفل باشد پس اگر جنایت ثابت باشد بتواتر یا دو شاهد عادل یا یک عادل و دو زن عادله یا یک عادل با یک قسم مدعی یا
با اعتراف عاقله در اینصورت جنایت ثابت میشود و دیه بر عاقله میباشد هرچند که جنایت عمدا باشد زیرا که عمد طفل حکم خطا دارد هرچند
که ان طفل ممیز باشد یا هشت ساله یا ده ساله باشد یا قامتش به پنج وجب شرعی رسیده باشد و قول و حیکه که بار داشت بمساوات
صغیر با کبیر در صورت مذکوره شاذ است و قول صدوق ره بانکه خطای صبی حکم عمد دارد و او را قصاص میتوان نمود نظر بصحیحه
بصیر استثنات و اقرار و انکار طفل فایده ندارد و اگر جنایت او با امور مذکوره ثابت نشود بلکه بقسامه ثابت کرد در دیه بر
همان طفل است و بر عاقله نیست مگر قسم نفی العلم بخطا بودن جنایت مذکوره والله العالم ل فقصب شخصی نعمه خود را بقتل رسانیده
و جمعی از مومنین از لفظ قاتل و مقتول شنیده اند که ان قتل خطا بوده ایا دیت او بر جمیع ورثه میرسد یا نه و دیه بر کیست ب
هرگاه مقتول با سایر ورثه معترف بخطا باشند دیت بر جمیع ورثه ادنی بر شوهر منقسم میشود علی الاظهر و هم چنین دیه بر
بر جمیع ورثه بحق خود بنحو منقسم میشود و در هر دو صورت منفرد ببام محروم است علی الاظهر و اگر خطا مزبور بببینه شرعیه یا شیاع
ثابت شود یا عاقله بران اعتراف نماید دیت بر عاقله است و الا بر قاتل است و بر عاقله هم بر سبیل میل قسم است که ان قتل بعنوان
خطا محض نبوده است یا علم بکیفیت ان ندارند و اقرار قاتل و مقتول بتنهایی بر عاقله مسموع نیست والله العالم ل فقصح شخصی مو

جزو پنجم

دیت اسیرا با منضمات بکر تصحیح اشته و بعد ان الملاع مدعی علیه بر کیست و ضرب مدعی بر از صلح بموده اند مبلغی که زیاده بر مدعی
بوده است و مصر مصالحه بعضی خوال شده است که کسوی بکر و بعضی بکر کرفته شده ایا این صلح صحیح است یا نه و اجناسی که از برای
دیت مقرر شده کدام است و چه قدر است ب هرگاه در حین اجرای صیغه مصالحه استعلام مقدار مدعی به غیر ممکن بوده و معین
متعذر یا متعسر بوده صلح مزبور صحیح و لازم است هرچند که بعد از ان معلوم شود که زیاده بر ان صلح شده و اگر ممکن الاستعلام بوده
و بدون استعلام یا بجهالت احد طرفین یا هر دو بمقدار ان صلح شده باشد صلح باطل و کرفتن و نکرفتن مثمر ثمری نیست مگر انکه بعد
از علم جاهل قبض مقدار حق بعمل امده باشد و اما اجناس و مقادیر دیه یا پس ما باید دانست که قتل بعنوان ظلم و ناحق یا بعمد است یا شبیه
بعمد یا خطای محض و در صورت عمد یا قصاص ممکنست یا غیر ممکن در صورت امکان قصاص دیه جنس مشخص و مقدار معین ندارد
بلکه تعیین جنس و مقدار ان موقوف و موکول بتراضی قاتل و ورثه مقتول است بهر چیز و بهر قدر که معین نمایند متعین میگردد
هرچند که زیاده باشد از دیاتی که مذکور خواهد شد یا کم شود از انها و هرگاه قصاص ممکن نباشد بمردن یا کشته شدن
یا کریختن جانی یا انکه قاتل یک مقتول باشد در اینصورت ما بین قتل نفس مسلم یا صد شتر است که هر یک پنج ساله یا زیاده
داشته باشد یا دویست گاو یا هزار گوسفند است بین گاو و گوسفند قربانی یا دویست حله است هر حله دو ثوب از برد یمنی
یا هزار دینار است و ان عبارتست از هزار مثقال شرعی از طلائی که سکه معامله داشته باشد هر مثقال شرعی چهار دانگ
نیم مثقال صرافیست که هزار دینار هفتصد و پنجاه مثقال صرافی میشود یا ده هزار درهم نقره مسکوکست که هر درهمی نیم مثقال
و ربع عشر مثقال است بمثقال صراف و هر ده درهم پنج مثقال و ربع مثقال است که مجموع ده هزار درهم پنجهزار و دویست و پنجاه
مثقال نقره سکه دار میشود و پول حویزه که هر یک محمدی چهار دانگ نیم صرافست و برابر است در وزن با یک شاهی
قزلباشی قدیم که هر یک نیز چهار دانگ نیم میباشد هفت هزار عدد حویزه میشود که هفتاد تومان نقد یکجور حویزه مذکور
و در شبه عمد هرگاه شتر دهند سی و سه شتر ماده یا در سه و سی و سه شتر ماده یا در چهار و سی و چهار ماده یا در شش یک
است و در خطا هرگاه شتر دهند بنابر اشهر و اظهر بیست شتر ماده یا در دو سالگی و بیست شتر نر یا در سه سالگی و سی شتر
ماده یا در سه و سی شتر ماده یا در چهار که مجموع شتر در هر یک از نقلها یک صد میباشد بحسب سن تفاوت دارند و عدد و سایر
اجناس دیت مثل هم دیگرند و دیت زن نصف دیه مرد است در همه اجناس دیت عمد و شبه عمد بر قاتلست و دیت خطا بر
عاقله است و دیت عمد در یکسال و شبه عمد در دو سال گرفته میشود و دیت خطا در سه سال و در هر سالی ثلث ان و در هر جا
که دیت دادن لازم باشد در تعیین جنس و مقدار ان از امور مذکوره اختیار با دهنده است نه گیرنده و اگر قتل در ماه حرام باشد که
ذی القعده و ذی الحجه و محرم و رجب باشد یا در حرم مکه واقع شود دیه ان عبارتست از چهار فرسخ شرعی در چهار فرسخ از شهر مکه و ان حوالی
که میلها از برای تعیین حدود انها نصب کرده اند و در هر یک از این دو صورت یک دیت و ثلث دیت باید بدهد و اگر در حرم و ماه حرام
هر دو باشد بعضی گفته اند که یک دیت و دو ثلث دیت واجب میشود و این قول موافق احتیاط است بلکه خالی از قوت نیست و زیاد
شدن دیت مخصوص بقتل نفس است و در جنایات اطراف نیست والله العالم ل فقصد کبوتر برا کربه کرفته و دم بموده بعد از
او خلاص نموده و کشته اند و بعد از ذبح حرکت نکرد حلالست یا نه ب حلال نیست هرگاه مطلق حرکت نکرده نه از پا و نه از دم ل فقصه
شخصی غایب بوده زمان غیبت او صبیه که از متعه داشته فوت شده و ترکه غایب در دست صبیه میکرد و صبیه دائما بهار و سی مدت غیبت
چهار سال است حال متعه مظنه وفات ان شخص را ادعا ارث صبیه متوفات خود مینماید ب بمجرد مظنه بدون ثبوت فوت شرعا
قبل از وفات صبیه تسلطی بر مطالبه ندارد مگر انکه سایر ورثه قبول داشته باشند و هرگاه بعد از این موت مورث قبل از وفات
معلوم شود دیگر وارث که ان متعه مذکوره است بقدر الحصه بر ترکه متلفین ترکه تسلط بهم رسانند ل فقصو زید مبتلا
مند اینجا رجحه بموده اند و در حین اجرای صیغه نظر بمتعارف که تا به همان آینان حج نماید تعیین سال بموده اند و بعد از
اجرای صیغه فاسد بودنا الملاع شد منوب عنها در بلد دیگر حجه دیکر مرد بدهنه میکرو رواند حج شد و در دو سال اول حج بنیابت بکر بعمل
اورده اما هند با نحج بری الذمه میشود یا نه و میتواند که مطالبه وجه اجرت نذر نماید یا نه ب در صورت مسئوله حج سال اول
نایب باطلست و بمصرف بکر تبرعی هند و باید وجه او را بعضا بدهد و هم چنین در سال ثانی نظر بعبارات هند و علم انها و در سال ثانی
نیز باطلست و هنوز هند مشغول الذمه است حج و مطالبه وجه خود را میتواند نمود و رضای هند بعد از وقوع حج از برای هیچ کدام
اثار دیدج فایده ندارد علی الاقرب والله العالم ل فقصز زید مبلغ چهل تومان میتواند شراکت سرمایه داده و صلح ده تومان بر شرطیه

نیز بر سرمایه علاوه نموده و خود نیز شریک بوده و مبلغ پنجاه تومان بموعد معین سند گرفته که بعرض تنخواه با نقلاب بامر معامله مشغول
و بعد از انقضاء موعد اصل سرمایه را اخراج و نفع و ضرر را از قرار رسد تقسیم کنند آیا نمیباید سوای چهل تومان اصل سرمایه بعنوان نفع
نیز مطالبه میتواند کرد یا نه جواب صورت سؤال در دست مفهوم نشد هرگاه منظور آنست که ده تومان علاوه چهل تومان سرمایه
نموده اند و الحال پنجاه تومان یا زیاده بر آن موجود است درینصورت صاحب مال میتواند که تمام پنجاه تومان را بردارد و هرگاه
چیزی بماند بنحو شرکت تقسیم نماید و هرگاه پنجاه تومان نمانده باشد پس اگر شریک اکثر را بنحو متعارف عمل ورزیده باشد که بیست
و پنج تومان داده و بعد از آن بیست و پنج تومان را بعنوان قرض بشریک داده درینصورت نصف آنچه از مال موجود است از صاحب
سرمایه است و بیست و پنج تومان دیگر را از شریک مطالبه میتواند نمود هر چند که آن نقد تمام نمانده باشد و اگر بطریق دیگر بنا گذاشته
اند باید سؤال را تجدید نمایند و اگر منظور آنست که ده تومان را قبل از آنکه آن چهل تومان نفعی و سودی حاصل شود بعنوان
نفع و سود پول علاوه کرده اند باطلست و سرمایه همان چهل تومان است سؤال فصیح شخصی زوجه خود را مقتول نموده در حین
مرافعه اولیا و ورثه ادعا مینمودند که قتل خطا بوده و عاقله منکر بود و بعد از گفتگو جمعی از مصلحین بنای صلح فیما بین قاتل و عاقله
و ورثه بخصوص قیمت دیت و حق صداق گذاشته حال عاقله ادعا مینماید که من عالم بقدر دیت نبودم آیا صلح مذکور منفسخ
میشود یا نه و دیگر قتل مذکور در ماه حرام واقع شده آیا دیت آن بر سایر ایام تفاوت دارد یا نه جواب هرگاه جهل عاقله در حین مصالحه
معلوم یا ورثه بان معترف باشند اختیار فسخ دارد و اگر ورثه منکر و عاقله از اثبات عاجز باشد صلح لازم است پس اگر ادعای علم بجهل
بر ورثه نماید دعوای قسم بر انها دارد لکن درصورت مسؤله چون عاقله منکر خطا بوده پس اگر صلح را بجهت دفع ادعا از خود و از
قاتل نموده صلح صحیح و متوقف بعد است نه مقدار دیت نیست و درین صورت دیت زیاد نمیشود هر چند که در ماه حرام واقع
شده باشد سؤال قصط طفلی میر سوار اسبی بوده باشد و او را میدوانیده و درین اثنا بالاغ شخصی رسیده و بالای او سکنت
غرامت بعاقله است یا نه جواب بعاقله همین دیت جنایت خطاء و غیر مکلف بر نفس انسان یا اعضای آن لازم است و
اتلافات و جنایات که بر اموال واقع میشود بر جانی و متلف است خواه بعمد باشد و خواه بخطا و خواه مکلف باشد یا غیر مکلف
باتفاق جمیع علما سؤال شخصی باغی در تصرف دارد چند سال و ضعیفه برادر ادعا مینماید که آن موروث و ملک است و دیگر برادر
دخلی نیست و بعض از آن نقض میراث نمیکند در تصرف دارم جواب باید ضعیفه عصبیت بید متصرف را ثابت بشود شرعی برساند یا آنکه
ان شخص در ایام متصرف که اهل اعتراف ان نموده یا انکه دو شاهد عادل شهادت دهند یا آنکه علم دارند که آن ملک مشهور است
بمیراث است آن ملک از وارث آبا مال ضعیفه است و بعد از ثبوت شرعی میرسند آنچه مذکور دارند با آن تصرف نماید و بعد
از عجز از اثبات دعوی تسلط قسم دارد سؤال آیا در صیغه عقود و ایقاعات عربیت شرط است یا بفارسی نیز میشود جواب بهر زبان
میشود لکن در نکاح و طلاق باید که بعربیت ترک آن ننمایند و هرگاه خود عربی ندانند و یاد گرفتن نتوانند و قدرت بر اعلام سؤال یا
وکیل عربی دان در آنجا موجود باشد و مانعی در توکیل نباشد بهتر آنست که او را وکیل کند سؤال دختر قابله دارد
بی اذن او بحکم حاکم عرف او را در عقد نامی برادر مقبول چنانکه متعارف است در آورده و دختر بعد از اطلاع ابا نموده و بعد الحال
او را بعقد شخص دیگر در آورده اند بدون صیغه طلاق آیا عقد ثانی صحیح است جواب صحیح است سؤال شخصی مقبره را
شکافته و داخل ملک خود نموده یا مسجد ساخته آیا نماز کردن در آن جا جایز است یا نه و آن شخص را بیان تادیبی چه نمود
هرگاه آن مقبره ملک او نبوده و از ملک او بیرون کند نماز در آن باطلست با علم و عمد و اختیار و اگر قبر مسلمان نبش کرد
شرعی شکافته عالما عامدا مستحق تادیب میشود والله العالم سؤال دختر باکره که پدر و جد پدری نداشته باشد بدون
اذن برادر و اقربا شوهر میتواند نمود یا نه و هرگاه بخواهد از کفو و غیر کفو و هرگاه پدر داشته باشد و بکفو خود خواهد
شوهر کند و پدر راضی نشود یا آنکه پدر حضور نداشته باشد دختر معطل باشد آیا شوهر میتواند کرد و در حالیکه پدر
و جد دارد بدون اذن بغیر کفو شوهر میتواند کرد یا نه و بر فرض اینکه اختیار با دختر باشد هرگاه بالغه باشد کافیست یا عقل
و رشد در کار است جواب هرگاه زن بالغه عاقله رشیده باشد میتواند که ضبط مال خود کند هر چند که بتوکیل باشد
و مال را بمصرف عاقلانه برساند و داد و ستد که موافق ترجیح و شأن او باشد مغبون نشود احدی را بر آن تسلط نمیرسد که او را مجبور
سازد بر نکاح هر چند که پدر یا جد پدری باشد و اگر دختر باکره باشد علی الاقرب بدون اذن پدر و جد نمیتواند شوهر کند علی الاظهر
و هرگاه که خواهد که بکفو خود شوهر کند و پدر یا جد یا مادر راضی نشوند یا حاضر نباشند یا نفقه او ندهند معطل

باشد

باشد شوهر میتواند کرد باجماع علما اما سیه دهم چنین بغیر کفو نمودن با حضور ایشان و عدم اختیار و اتفاق ایشان بر او نیز علی الاصح
و عقل و رشد فدا استقلال بالغه در نکاح خود بدکار و لازم است والله العالم سؤال دهم شخصی در مرض موت کبیر انجا طلب نموده که
بعد از فوت اموال مرا نقد کن و فروختن و تصرف کن که بیدا اموال من شود باید با اطلاع فلان باشد و بعد از فروختن و نقد کردن
با اطلاع همان شخص نیز وجه از برای من استیجار کن و بوناظر من شیئا و بعد از آن گفته که آن شخص که گفتم ابن عمو باید با اطلاع
او میشود وکیل منست و بعد از وفات موصی ناظر اموال را بدون اطلاع وکیل نقد نموده و وکیل حضور نداشته و ناظر قیمت
اموال را به بکری میسپارد بدون اطلاع وکیل غائب و بعد از چند وقت بجهت دعوی حجه رفع ضرر زن خود نصف وجه را
از امین میگیرد و بمصرف مهر میرساند و نصفه دیگر را امین بمصرف مهر میرساند تا مادر و وجه را بذمه خود میگیرند و بعد از مدتها
اتفاق ملاقات وکیل و ناظر افتاده و وکیل گفته که وجه را بده تا حجه از برای موصی بگیریم ناظر میگوید که وجه را بفلان امین
سپردم و او تلف کرده و وکیل دیگر را عمومی من گرفته در بر طرف کرده آیا حجه در ذمه کدام یک از ناظر و وکیل قرار گرفته و هرگاه ایشان
در حیات نباشند از ورثه ایشان مطالبه حجه میتوان نمود یا نه جواب مستفاد از ظاهر سؤال آنست که مراد از ناظر وصی ثانی
وکیل ناظر است و مانعی ندارد و از کلام وکیل که وجه را بده معلوم میشود که امضای تصرفات ناظر نموده و کسانیکه وجه مذکور را
بر ذمه قرار گرفته اند یا متصرف شده بغیر وجه شرعی باید تدارک نمایند که حجه استیجار شود و هرگاه در حیوة نباشند و از ایشان
چیزی مخلف شده از مخلفات ایشان میتواند گرفت والا تسلط بر ورثه ایشان نیست والله العالم سؤال هرگاه شخصی
مظنه و احتمال دعوی بر کسی نماید و از اثبات عاجز باشد قسم میتواند داد یا نه و اگر منکر درینصورت قسم را رد نماید چه صورت
دارد جواب درصورت مظنه و تهمت تسلط قسم دارد علی الاظهر و منکر تسلط رد ندارد بلکه باید قسم بخورد یا اداء مدعی به کند و قسم
مدعی در این صورت بی وجه است سؤال در حال غیظ کسی گفته بزوجه خود که تو عوض مادر من خواهی بود و سه نفر از اکراد
در آنجا بوده اند که این کلام را شنیده اند و انها نماز نمیکنند آیا آن زن حرام میشود و کفاره دارد یا نه جواب حرام نمیشود
کفاره ندارد سؤال طاحونه خرابه از شخص غایب است و دیگری آمده و او را آباد نموده و از آن طاحونه اعیانی بمانده
بود و آن طاحونه در قصبه کوما نشهانست آیا آن بصاحب اولی میرسد یا ثانی و اگر در آن اعیانی مانده و سنگ آسیا بجا خود مانده
چه حکم دارد جواب هرگاه زمین آسیا از صاحب آسیا نباشد نه عینا و نه نفعا بلکه ملک دیگری باشد یا وقف باشد بر غیر او
یا وقف عام باشد و اجاره نکرده باشد پس اگر اعیانی در آنجا نمانده حقی ندارد مطلقا و اگر اعیانی دارد لکن او را معطل گذاشته
و به تعمیر و احیا نپرداخته نیز حقی ندارد و دیگری میتواند که آن اعیانی را از آنجا ازاله کند و بنحو شرعی در آن تصرف نماید
سؤال آیا زوجه از املاک و زمین زوج ارث میبرد یا نه جواب اظهر آنست که زوجه خواه ذات ولد باشد از زوج یا نه
از زمین و املاک زوج ارث نمیبرد نه از عین آن و نه از قیمت آن بلی ارث میبرد از قیمت آلاتی که نقل توان کرد مانند چوب
و سقف و درهای منصوب و سنگ و خشت و نحو امثال انها و از اعیان منقوله از زرع و ثمر درخت و سنگ آجر در چرخ که هنوز
بکار نگذاشته باشند یا چیزی موقوف خراب شده باشد بلکه هرگاه قبل از تقسیم نیز خراب شود از عین آنها مانند دیگران
ارث میبرند لکن احوط از برای بالغین و رشید بعد آنست که نسبت بحصه خود از زمین با زوجه مصالحه نمایند یا الزام
دست بر دارند سؤال جمعی را طایفه ترکان دموتا اسیر کرده اند بعضی از حکام و اعیان در تفحص حال ایشان برآمده قشون
متعاقب ایشان فرستاده ایشان از راه بیابان رفته اند و بدست نیامده اند و اثری از ایشان معلوم نیست و بعد از آن جمعی
از ترکانیه اسیر شده اند و بعضی از ایشان تحقیق حال اسرای سابق نمودند که همگی کشته شده اند و استشهاد از جمعی
چمن بسلام گرفته اند و از آن باده و از سال تحت صاحب احوال گردیده ملاحظه فرمایند که حال زنهای آن بیچاره ها چه خواهد بود
و حال آنکه نفقه ندارند و خواهش شوهر دارند جواب هرگاه شده از چهار سال از تفحص شوهر در سمتی که مفقود شده باشد
و از خبر کشته شدن او که بزن رسیده و از قرائن احوال و دیگر قرائن خاطر جمع بر بودن و کشته شدن او میتواند که شوهر کند
یکی که اطلاع بر کیفیت حال و سر رشته کار داشته باشد چنین کسی میتواند که عقد کند خواه از برای خود و خواه از برای
دیگر و بر عاقد و بر آن کسی که او را میگیرد لازم نیست که کاوش و تفحص حال او نماید بلکه بر همین گفتن او که شوهر
ندارم اکتفا میتواند کرد لکن احتیاط آنست که هرگاه نفقه از شوهر مفقود از برای او مانده یا کسی از خویشان شوهر متوجه
نفقه او گردد صبر کند تا حال آن شخص بعضی معلوم گردد و اگر نفقه از برای او نمانده و کسی متوجه نفقه او نباشد از زن عقد

خود را منع نماید بمعنی اظهار کند که عقد آن شوهر را برهم زده از زنی او بیرون رفته پس اگر آن مفقود خویشتن را شنیده باشد بهمه
آنست که او و حاکم شرع از ولایت هر دو کسی را وکیل کنند که آن زن را طلاق دهد که در عادت زنان بنا شد بعد از طلاق چهار ماه
و ده روز عده بگیرد و بعد از آن شوهر کند بهر کسی که خواهد از کسانیکه بر او حلال باشند هر چند که از کیفیت حال مطلع
باشند والله العالم ل رباعیه ضعیفه حمید سامیل از این بمحکمه شیخ الاسلام رفته که او را عقد کنند و از او تفتیش کرده اند
که شوهر داشته یا نه گفت متعه کسی بودم سه ماه و مدت عده تمام شد گفتند که چون اقرار بشوهر کرده شاید عقد تو دائمی
باشد باید از آن شخص کاغذی بیاوری تا ترا عقد کنیم ضعیفه هر چند قسم خورده که شوهر دائمی نداشته ام و همین متعه بوده
و عده ام تمام شده و مانعی ندارم قبول نکردند لاجرم آن ضعیفه ملجا شده چون شوهرش در جای دیگر بوده بشخصی التماس کرده
که کاغذی را او بیاورد و چون آن شخص برگشت گفت او چون شنید این را تنها گفت فلان مبلغ بدهید تا کاغذ بدهم
والا نمیدهم و ایشان پول نداشتند و کاغذ نیاوردند و این ضعیفه فقیر است و چیزی ندارد که بشوهر بان مرتبه دهد و کاغذ بگیرد
آیا در حکم شرع ضرور است که او کاغذ بیاورد یا نه و همچنین هرگاه زنی شوهرش نیم نفقه مفقود الخبر شود و بعد از مدتی زنش
گوید که علم دارم که شوهرم مرده است و خبر مرگش بمن رسیده یا گوید که مرا طلاق داده و خبر طلاق بمن رسیده و علم بموت یا طلاق
او بهم رسانیده ام در اینصورت ادعای او مسموع است و میتوان او را تزویج نمود بدون مطالبه از او به بینه و قسم یا نه جواب شرع
انور قول زن معتبر است در ادعای نداشتن شوهر یا متعه بودن یا عده منقضی شدن یا نداشتن یا مطلقه بودن یا شوهر مردن
یا مانعی از تزویج نداشتن و امثال اینها هرگاه مدعی در برابر نداشته باشد و کذبش یقینی نباشد بلکه واجبست که او را
تصدیق کنند و راست گو دانند هرگاه متهم نباشد بعنوان معروف بدروغگوئی نباشد و زناکاری بلکه تجسس از حال او
غلط در اینصورت غلط است بعد از آن بتکذیب او کردن و دیگر شاهد از او خواستن و او را قسم دادن غلط بغلط است باجماع
کل علماء و دلالت عموم اخبار بلکه آنچه روایت کرده است کلینی بسند صحیح از فضل از میسره که گفت گفتم بحضرت صادق
که بر میخورم بزنی در بیابان و کسی در آنجا نیست پس میگویم باو که شوهر داری میگوید نه آیا میتوانم که او را تزویج کنم حضرت فرمود
بلی زن مصدقه است بر نفسش یعنی باید او را تصدیق کرد درباره خودش و مثل اینحدیث نیز از ابان بن تغلب از آنحضرت
روایت کرده و در آخرش اینست که بر تو چیزی نیست و همین است که بر تو لازم است تصدیق او در باب نفسش و روایت کرده
شیخ طوسی بسند صحیح از حسین بن سعید ثقه از حماد و او از ابن علیه ثقه است از حضرت صادق ع که از آنحضرت پرسیدند که مردی نه
مرتبه طلاق داده زن خود را پس آن زن بائن شد یعنی محتاج بمحلل گشت و الحال میخواست که او را تزویج نماید پس گفت باو که میخواهم
ترا بگیرم پس تو شوهر دیگر بکن یعنی از برای حصول محلل پس آن زن گفت که من شوهر دیگر کردم و خود را از برای تو حلال کردم یعنی آن
شوهر ثانی دخول کرد و طلاق داد و از عده بیرون آمده و الحال از برای تو حلالم آیا شوهر اول تصدیق میتواند کرد او را در این
ادعا و باید از زن شاهد و میتواند او را گرفت و چه باید بکند حضرت فرمود که هرگاه زن ثقه است تصدیق کرده میشود
و قولش یعنی باید حرفش را تصدیق کند و راست داند و مشهور اعتبار ثقه بودن زن را محمول بر استحباب کرده اند نظر بعمومات
دیگر و فرموده اند که مراد بر ثقه در اینجا آنست که اعتماد بخبر او باشد و نفس مطمئن بکلام او شود هر چند که متصف به
صفت عدالت و مقبولیت شهادت نباشد و نیز شیخ روایت کرده است بسند حسن از بزنطی و محمد بن حسن اشعری از محمد بن عبدالله
اشعری که نوشتم بحضرت امام رضا عرض کرده که مردی زنی میگیرد و بعد از آن بدولش می آیند که این زن شوهر دارد حضرت فرمود
که بر او چیزی نیست تا اگر از زن شاهد طلب میتواند که شاهد بیاورد که شوهر ندارم یعنی اقامه شهادت بر نفی و عکس معلوم
یا متهم است و بسند صحیح روایت کرده از حسین بن سعید که نوشتم بحضرت نوشته که مردی تزویج کرد زنی را در شهری از
شهرها پس از او پرسید که شوهر داری گفت نه پس او را تزویج کرد بعد از آن شخصی آمد و گفت این زن منست زن انکار کرد
شوهر را چه لازم میاید فرمود که زن زن اوست تا آنکه آن شخص دعوی خود را به بینه ثابت نماید و عموم احادیث شامل است
باکره و ثیبه را و زنی را که دانسته قبل از این شوهر داشته و صاحب مدارک در شرح مختصر و همچنین صاحب مسالک و همچنین محقق
شیخ علی در حاشیه شرایع و ارشاد همگی فرموده اند بان مضمون که همین حکم دارد هر زنی که شوهر داشته و ادعا کند که شوهر
بهم یا او را طلاق داده و عده اش تمام شده باشد در وقتی که احتمال آن بعید داشته باشد یا غیبت آنکه معارضی نداشته باشد و صاحب
مدارک نیز فرموده که باعتبار آنکه قبول قول او در اکثر موارد ترتیب از قبول قول هر ذی الید در انتقال مال بغیر ثبوت او در حال

انکه علما ظاهر

انکه علما ظاهرا اجماع دارند بر قبول قول ذی الید بدون شاهد مثمر بکر زن مصدقه است در ادعای انقضاء عده و حصول محلل الی آخر و
که نمیتواند اقامه بینه شرعیه بر آن نماید و گاه هست که شوهرش میمیرد و همچنین شهودش میمیرند یا فاسق میشوند یا بعضی
از ولایات حاضر نمیشوند یا شهادتشان را نمیشنوند پس باید که آن زن ابدالدهر بی شوهر باشد و این عین ضرر و حرج است
که منفیست بعقل و نقل و گاه هست که شوهر نیز بر او مطلع شود و از راه فسق و بیدینی او را معطل گذارد در منظور
و اضرار او باشد و فقه مشهور ما علما آنست که هرگاه کسی ادعای زوجیت زنی کند و آن زن منکر باشد و قبل از آنکه دعوی ثابت
به بینه و قسم طی شود زن میتواند که بدیگری شوهر کند چنانکه جایز است تصرف هر منکری در آنچه در دست دارد هر چند
که مدعی در برابرش باشد قبل از ثبوت دعوی نظر باستصحاب سابق که حجت است شرعاً و باعتبار اینکه منع از آن منجر بحرج
میگردد در بعضی موارد مثل آنکه کوتاهی کند مدعی در طی دعوی و ساکت باشد نیز اگر هرگاه بدانند که کسی قبل از طی
دعوی آن زن را نمیتواند گرفت ممکن است که شاهد نداشته باشد و تحلیف زن لمنا جر هر آینه از جهت اضرار بنا تزویج
اما مقدمه نفقه مفقود مادامیکه زن مجادل عای موت یا طلاق او نماید پس خارج است از دلیل ضرر و حرج نفس حلع
و صاحب مسالک نیز فرموده که فرقی نیست میان آنکه زن شوهرش را معین گوید یا مبهم و همچنین فرقی نیست میان آنکه سند
خالش ممکن باشد یا نه و اما حدیث صحیح که شیخ صدوق ره در من لا یحضره روایت کرده است از ابو بصیر که گفت سؤال کردم
حضرت صادق ع را از مردی که زنی گرفت و بعد از عقد آن زن باو گفت که من دخترم یا خواهر رضاعی توام یا هنوز در عده شوهرم
پس حضرت فرمود اگر آنشخص با آن زن دخول کرده است تصدیق نکند والا احتیاط کند و از حال او سؤال کند و تفتیش از
این او را نیست لازم است پس این حدیث با وجود آنکه خارج است از محل نزاع علما آنرا حمل بر استحباب کرده اند و در آخرش شهادتی
از برای ما نحن فیه است باعتبار آنکه دلالت دارد بر آنکه زن مجهول الحال را بمجرد ادعا بیمانعی میتوان گرفت و در بعضی احادیث هست
که از حضرت پرسیدند که شخصی زنی گرفت و بعد از آن بخاطرش گذشت که شاید شوهر داشته باشد و چون تفتیش کرد معلوم
شد که شوهر دارد حضرت فرمود لم فتشت یعنی چرا تفتیش کردی والله العالم و تحقیق الکلام فی تحقیق المرام و ابرام النقض و نقض الابرام
فی هذه المسئلة ای قبول قول المرأة فی ادعاء الخلو عن مانع التزویج او موت زوجها او طلاقه مع عدم العلم بکذبها و خلوها عن
المعارضات من القواعد المقررة بین الاعلام المبرهن علیها فی ساطع البراهین الایمان والاسلام ان الاصول من اصالة العدم
والبراءة والاستصحاب انما یکون حجة ما لم یعارضه دلیل اقوی منها من سنة او کتاب او اجماع معلوم او منقول علی وجه مقبول او عموم
المسلمین و خصوص الاصحاب و کذا الکلام فی المطلق والمقید والخاص والعام و مما لا ریب فیه ولا مریة تغیرات الاصل فی تصرفات المسلم
کائنا من کان من ذکر او انثی او خنثی ولو فاسق من مخالفی اهل الایمان فی نفسه و ما تحت یده قولاً او فعلاً او ترکاً انما هو الجواز
والصحة و ترتب الآثار الشرعیة علیه ما لم یثبت خلافه او یعلم فضاحه بالفعل علیه و لیس هذا بمعنی کون المسلم قوله و فعله و تقریره
حجة کالمعصوم کما توهم مضافاً الی ان الصحة من الاحکام الشرعیة و کلها توقیفیة موقوفة علی استنباطها من دلیلها والاصل العدم
و عدم دلیل الفساد فلیتأمل بل بمعنی انه اذا تصرف فیه ان یکون واقعاً علی الوجه اللائق الثابت صحة شرعاً او فساده کل ما ظاهره
وقع علی النهج الصحیح فیجب حمله علیه و تصدیقه فی فعله و قوله و یحرم تکذیبه و تفسیقه الا لمن یعلم خطائه و کذبه او فی وقت التنازع
والتشاجر حیث لا یمکن الجمع بینهما فانه لا یجوز تکذیب احدهما و لا تصدیقه بعینه الا من خارج کالبینة لبطلان الترجیح من غیر
مرجح و اجماع النقیضین کارتفاعهما و ان کان احد المتنازعین ثقة دون الآخر ما لم یکن معصوماً بلا خلاف فی شیء من ذلک بین
المسلمین و هذا کله فی الاحکام الظاهریة کما هو وظیفة کل مکلف یعلمه فیما بینه و بین عالم الضمایر و ادلتنا ما ذکرنا من الآیات والروایات
مضافاً الی الاجماع اکثر من ان تحصی و یدل علیها و تنبی و علیه فاما الاسواق و جریان المعاملات والاصناف و صحة ما وقع
من الاوقاف والهدایا والهبات والنکاح والطلاق و به تسقط اکثر التکالیف الکفائیة من تجهیز الموتی والقضاء والافتاء عن
الروی من الاعتبار بل و کثیر من العینیة عن کثیر کما فی التطهر والتطهیر والصلوة والزکوة والصیام والکفارات والحج اصالة و نیابة
الاحیاء والاموات الی غیر ذلک مما فصل فی الفقه تفصیلاً و لن تجد لسنة الله تبدیلاً و قد کذب سمعک و بصرک ما تجد انه
سبیل و عهود فی کبس موضوع بین جماعة یسئلون هل هو مقول بعضهم هو و یقولون انا نؤمن لیس لنا انه یعطاه الذی اعطاه
من غیر مطالبة ببینة و لا حلف و یمین و حق فی ارض اشتریناه کثیراً مثلاً انه یسئل البایع فان اعطاه ایاه بحکم اعطاه من دون
مطالبته باثبات او بیان علامات معرفة کما فی اللقطة کما انها خارجة بدلیل من خارج من اجماع او نص و بالجملة لا خلاف

في الموضعين فتدبر ومن هذا الباب الشراء والتملك عن ذي اليد بادعاء الملكية تصريحا او تلويحا من غير اعتراف بسبق ملك غيره او مع
اعتراف به معينا او مبهما للمالك ومادعا وكالة او ولاية عليه ما لم يعلم كذبه او يظنا بصدقه بالفعل غير منافية يجوز التملك منه والصلوة
والطواف فيه وعليه واكله وشربه واتخاذه معبدا وكونه فخرها مطيبها ووطيها الى غير ذلك من التصرفات المالكية من غير
تجسس ولا تجسس ولا مطالبة ما قامت بينة شرعية لشرائطها واحلاف ولا سؤال عن الوكيل والمتقول عنه بعلم او اعتراف
واكثر انواع البيع من التولية والمرابحة والمواضعة مبنية على ذلك وصحة التناكح والتناسل منهما بالنسبة الى الثيبات والخلو
عنها والمطلقات والمشريات جارية على تلك المسائل خصوصا في الطلاق المفتقر صحته الى شروط كثيرة بالوفاق ومنها عدالة
الشهود وتبيين الزوجين عندهم بحيث يمكنهم اقامة الشهادة عليها لا سيما العدالة التي بعينها المعتبر عند كثير من متأخري
الملكة واجتناب ما ينافي المروة مضافا الى ما هو المشهور بين الاصحاب من كون كل مكلف مجتهدا في تكاليفه ومقلد المجتهد
حي في فروع دينه اخذ الاصول من دليل ولو اجمالا الامن غير تقليد على وجه الايجاب الى غير ذلك مما لو دقق النظر فيه واجتهد
في ابداء خافية ووضع اليد عن الاصل الاصيل الذي هو اقوى مستند دليل وعومل بالاستصحابات واصالة العدالة ادى
الى اختلال احوال العالم وحصل كمال العسر والحرج المنفي بالنقل والعقل من غير عوج بل المعلوم للمتتبع مشاركة الكفار كاليهود
للمؤمنين في هذا المضمار للاجماع المعلوم من سلوك المسلمين لهم في الاعصار والامصار وتولهم خذ ما خالف القوم فان الرشد
في خلافهم ولبسوا في الحقيقة على شيء الى غير ذلك مما في الاخبار واما على البناء العقلاء وتغليب الاصول وبالنظر الى فتاوى الطائفة
والاحكام الواقعة وملاحظة الفوائد الخاصة من الاحكام دون الموضوعات فليتدبر ومما يمكن ان يفرع على هذا الاصل الاصيل عدم
جواز الحكم بفسق المغتاب بكسر العين ولا سامع الغيبة بمجرد هما مهما امكن حمل غيبتهما على الصور المحللة ولو بزعمهما وادعا
شبهة محتملة وكذا المغتاب بالفتح حيث يمكن حمل فعله على السهو ونحوه جمعا بين الادلة فيكون تلك الغيبة من قبيل ما لو اراد
فيه استصحابان كمسئلة الصيد المشاهد في الماء القليل ميتا مع عدم العلم بموته خارجه فيحكم بحرمته وطهارة الماء ومدعه
نائمة في غاية الجلالة يتسع بها دايرة العدالة سيما في عصرنا الذي قلما يتفق فيه محتمل بغير غيبته ومن التفريعات انه
انه اذا اطلع شخص على قتل فاما ان يكون ذلك بعد وقوع القتل او حينه او قبله وعلى التقادير فالمقتول اما ان يكون
ممن ثبت عند المطلع كونه مكلفا او غير مكلف او مجهول حاله وعلى التقادير اما ان يكون ممن علم كونه مسلما للقاتل باختيارا
او غير مسلم او مجهول حاله وعلى التقادير اما ان يعلم المطلع كون ذلك القتل حقا او ظلما او يجهل وعلى التقادير اما ان
يعلم بكون كل من القاتل والمقتول معذورا بجواز ذلك الفعل او بعدمه او يجهل حاله وعلى التقادير اما ان يكون المطلع
ولي المقتول اصالة او لا تبرا ما لا فهذه تسع مائة واثنا عشر صورة ويمكن تصوير المسئلة اكثر من ذلك وجملة
القول فيها انه اذا ثبت على المطلع كون ذلك القتل حقا او ظلما فيتوقع اتبع علمه ووجب عليه ردع الظالم مهما امكن وان لم يثبت
عليه شيء من ذلك وراى المكلف مسلما للقتل باختياره ولم يظهر من القاتل اعتراف بظلمه بني على الصحة ولم يسمع عند الاعتراض
وكذا لو كان المطلع بعد القتل ولم يكن وليا ولا وكيلا لم يكن له الاعتراض ايضا ولا المطالبة وان علم بكون القتل ظلما الا حق
المطالبة بما هو له وارث وولية بلا خلاف في شيء من ذلك وتمام الكلام في هذا المرام محال على محاله فليفهم ثم عموم والاطلاق بعض ادلة
اصل الصحة وخصوص بعضها يعم المسلم والمتسبب نفسه فيجوز له ان يحمل ما فعل او قال على الوجه الصحيح اذا حصل له الشك بعد الفعل
او القول في انه هل وقع صحيحا ولا كما اذا غسل ثوبا او سجد او تكلم بصيغة النذر والبيع مثلا ثم شك هل وقع ذلك على النهج المعتبر شرعا
شرعها او فاسدا فانه ينبغي حمل جميع ذلك على الصحة ويكون مدعي الفساد في وقت الرفع مدعيا مطالبا باقامة البينة او يحلف ولا اخلال
في شيء من ذلك فهذا تحقيق ما لا يشك فيه اصل بعد الفعل او القول او في نفس المسئلة كصحة صلوة الجمعة في زمن الغيبة فانه
مبني على اصالة عدم الوقوع او الصحة وهذا هو المراد بقوله الاكثر شغل الذمة اليقيني يقتضي البراءة اليقينية فتدبر الاني الشك
او يحصل الشك بعد خروج الوقت او التجاوز عن المحل فان شكه هنا ايضا لا يعتنى وبني فيه ايضا على الوقوع بالادلة الخاصة فليتدبر
ومنها فايدة مهمة ينبغي ان لا يغفل عنها فقد ظهر مما ذكرنا ان العدة في قبول دعوى المدعي الخالية عن المعارض بالفعل المحتملة للصدق
ولو بعيدا انما هو وجوب حمل تصرفات المسلم قولا وفعلا على الصحة ما لم يعلم كذبه وبطلانه على ما مر ومنه ما نحن فيه اي قبول دعوى
المرأة الخالية عن المعارض بالفعل خلوها عن موانع التزويج من كونها ذات بعل او معتدة الى غير ذلك وموت زوجها او طلاقه على
النهج المعتبر مع الامكان وان بعد سواء كانت بالقول او بالفعل كقبولها الخطبة وتعرضها للازواج بكرا كانت او ثيبا ذات ولد ام لا اما

فيه انواع البيع من التولية وغيرها

فيه عدم تفسيق ... بعنوان الاطلاق

فيه تصوير

فيه قبول دعوى المرأة الخلو عن المانع

بالاصل
ام مزوجة وقبل ذلك علمنا بتزوجها سابقا بمباشرة عقدها او بالبينة او باقرارها ولكانت مسبوقة بتعيين الزوج او نفقد مدة
مكان ذلك معلوما للناس من خارج او من اقرارها فقط لعموم الاصل الناصل المذكور مضافا الى اصالة الاباحة والبراءة فيما لا يعلم
تبيين تزوجها والحرمة كتجسس الاستفصال والاستفتاء من الملاقات الاخبار الخاصة في هذا المضمار القاطع لاستصحاب حكم النكاح
السابق لو كان وقد نبه على ذلك جمع من الاعيان قال المحقق الثاني ره على قول المحقق الاول في مبحث المحلل في رواية اذا كانت
ثقة صدقت ما عبارته بل المعتمد قبول قولها ولا يشترط كونها ثقة وكذا يقبل قول المرأة التي زوجها او طلاقه حتى لو
كنت مزوجة ومات زوجي وطلقني وقال ايضا في حواشيه على الارشاد عند قوله لعلامة ويصدق الثقة في ادعاء التحليل وانقضاء
العدة مع الامكان ما لفظه وكذا غير الثقة مع انتفاء التهمة في ذلك مع الامكان وان بعد ولا يشترط كونها ثقة كذا قولها
كنت مزوجة ومات زوجي او طلقني بل يقبل قولها اذا كانت مزوجة بعلم سابق ولعدمت موت زوجها او طلاقه ويباح نكاحها
مع مجرد اخبارها عن بينة لا شهادة دعوى سليمة عن المعارض فيقبل قولها فيها انتهى وقال الشهيد الثاني ره في المسالك في المحلل
عند شرح قوله لو انقضت مدة ما كان الفول قولها مع امكان صدقها هذا هو المشهور بين الاصحاب وعليه العمل لانها مؤتمنة
في انقضاء العدة والوطي مما لا يمكن اقامة البينة عليه وربما مات الزوج او تعذر مصادفته بغيبته ونحوها فلو لم يقبل منها لزم
الاضرار بها والحرج المنفيان والرواية التي اشار اليها هي صحيحة حماد عن ابي عبد الله ع عن رجل طلق الى اخر الحديث ثم قال والمراد بالثقة
من يسكن النفس الى خبرها وان لم يكن متصفة بالعدالة المعتبرة في قبول الشهادة ويمكن حمل الرواية على الاستحباب مراعاة للثقة في
قبول خبرها وكما يقبل قولها في حق المطلق في حق غيره وكذا الحكم في كل امرأة كانت مزوجة اخبرت بموته او طلاقه وانقضاء العدة
في وقت محتمل ولا فرق بين ان تعين الزوج وعدمه ولا بين امكان استعلامه وعدمه وان كان طريق الوقوع غير خفي بقول
المعلوم والتوقف مع ظن كذبها ولو كذبها المطلق لم يكن له نكاحها ولو قال بعد ذلك تبين صدقها لم يمنع من نكاحها لانه ربما
انكشف له خلاف ما ظنه ولو عينت الزوج فكذبها في اصل النكاح احتمل تصديقها في التحليل وان لم يثبت عليه وجوب الزوجية
لو جود المقتضي بقبول قولها مع عدم تكذيبه وهو امكان صدقها مع تعذر اقامة البينة على جميع ما تدعيه ومجرد انكاره لا يمنع
صدقها في نفس الامر وعدمه نظرا الى تقديم قوله استصحابا للاصل ولا مكان اقامة البينة على الاصل التزويج وفيه انه لا منافاة
بين الامرين لانا لا نقبل قولها الا في حقها خاصة والاصل لو عارض اقدح في اصل دعويها مطلقا انتهى قول لا ينافي ما ذكره من دلالة الضرر
والحرج المنفيين التزامهما في زوجة المفقود اذا لم تعلم بموته ولا طلاقه ولم يقع الفحص عنه من الحاكم فانه يجب عليها الصبر الى ان يقع
الفحص او يحصل لها العلم بموته او طلاقه ويقع الفحص ويمضي مدة لا يعيش اليها مثله عادة لخروجها بالنص والاجماع ولما للمحقق
بجري الباقي فافهم فانه من مزال الاقدام اقلام بعض الاعاظم من الاعلام وقال السيد السند صاحب المدارك ره في شرح النافع
في بحث المحلل ايضا ما نصه المشهور بين الاصحاب ان المطلقة ثلثا اذا مضى لها مدة فادعت انها تزوجت وحل بها الزوج وفارقها
ومضت العدة وكان ممكنا في تلك المدة قبل قولها في ذلك وعلله المصنف ره في الشرايع بان في جملة ذلك ما لا يعلم الا منها
ويشكل بانه لا يلزم من قبول قولها فيما لا يعلم الا منها قبول قولها في غيرها واستدل عليه في المسالك بانها مؤتمنة في انقضاء
العدة والوطي مما لا يمكن اقامة البينة عليه وربما مات الزوج او تعذر مصادفته بغيبته ونحوها ولو لم يقبل منها لزم الاضرار
والحرج المنفيان بالاية والرواية ويمكن الاستدلال عليه ايضا بما رواه الكليني في الصحيح عن فضالة عن ميسرة قال قلت لابي عبد الله
القى المرأة بالفلاة التي ليس فيها احد فاقول لها الك زوج فتقول لا فاتزوجها قال نعم هي المصدقة على نفسها وعن ابان بن تغلب
عن ابي عبد الله انه قال في حديث لك ليس هذا عليك انما عليك ان تصدقها في نفسها والرواية التي اشار اليها المصنف رواها
الشيخ في الصحيح عن الحسين بن سعيد عن حماد عن ابي عبد الله هكذا عن رجل طلق امرأته ثلثا فبانت منه فاراد مراجعتها فقال اني اريد مراجعتك
فتزوجي زوجا غيري فقالت قد تزوجت زوجا غيرك وحللت لك نفسي يصدق قولها ويراجعها وكيف يصنع قال اذا كانت
المرأة ثقة صدقت في قولها وهذه الرواية صحيحة السند لان حماد هذا هو ابن عيسى لانه الذي يروي عنه الحسين بن سعيد كما
هو معلوم من كتب الحديث والرجال فما ذكره جدي قدس سره في حاشية كتبها بخطه الشريف على المسالك مع اتحاد اشتراك
الثقة وغيره فلا يكون الرواية صحيحة غير جيد ومقتضى الرواية قبول قول المرأة اذا كانت ثقة والظاهر ان المراد من ذلك كونها بحيث
يوثق بخبرها وتسكن النفس اليه وان لم يحصل في ذلك الاتصاف بالعدالة المعتبرة في قبول الشهادة وكذا الكلام في كل امرأة
كانت مزوجة فاخبرت بموته او طلاقه وانقضاء العدة في وقت محتمل ويمكن حمل ما تضمنته الرواية من اعتبار كونها ثقة في قبول

خبرها على الاستحباب وقبول قولها مطلقا لاطلاق روايتي ميسر وابان بن تغلب المتقدمتين ولان ذلك في الاعصار من لدن
في ذلك ليس بابعد من قبول قول ذي اليد في انتقال ما لغيره اليه ونحو ذلك مع اتفاقهم ظاهرا على قبوله فتامل في قول وكلام
هولاء الاعلام كالصريح بل صريح في التعميم الذي ذكرنا الشامل لمن ادعت كونها مزوجة ثم خلت عن المانع ومن علمنا بكونها مزوجة
سابقا من خارج ثم ادعت موته او طلاقه مع مجرد دعويها عن البينة سواء كان زوجها غايبا ام حاضرا معلوما ام مجهولا
ممكن الاستعلام ام لا كما لا يخفى وقال المحقق الورع في كتاب الوكالة من شرح الارشاد عند شرح قوله لا تثبت الوكالة في جملة ما
قال لان الظاهر انه اذا علم الوكيل وادعى ذلك فكان متصرفا من غير منازع يجوز المعاملة معه والاخذ منه والتصرف فيه وكذا في الولي
والوصي بحمل اعمال المسلمين على الصحة ولقبول قول المراة طلقها زوجها انها تزوجت وطلقها المحلل ودخل بها وخرجت عن العدة
عند الاكثر واشترط بعض كونها امينة كما هو ظاهر الرواية الصحيحة ولانه لو لم يكن كذلك للزم الحرج والضيق ولانه على ذلك عمل المسلمين
ولانه يعلم كل احد ان الغنم مثلا ليس ملكا للقصاب ويبيع وكذا امتعة البزاز وفواكه البقال واموال التجار ولانه ما نقل عن
اهل البيت ولا عن العلماء التوقف في ذلك والاستفسار وكانوا يشترون الاشياء عن الوكلاء ويقبضون الهدايا والتحف
وغيرها من الوكلاء ومن في يده بل قالوا يجوز الاخذ من الصبيان والعبيد وكانوا يوكلون الناس ويبعثون الى البلاد البعيدة
وكان معلوما عدم الشهود معهم وبالجملة الظاهر انه لا كلام فيه والله يعلم انتهى وقال الخال الفاضل المجلسي ره في شرح التهذيب في قوله
في رواية فضيل لم فتشت قال الوالد العلامة برد الله مضجعه لعل مراده ع انكاره على التفتيش بعد التزويج واذا كانت مستورة
والمشهور استحباب السوال عن حالها مع التهمة انتهى وظاهره جواز التزويج بالمتهمة اعتمادا على قولها على المشهور وعدم اعتبار الثقة
بعنوان الوجوب كما ظهر من كلام الشهيد الثاني وسبطه ايضا بعد المحقق الثاني ره حيث حكما في المطلقات المشهور وقبول قولها
مع امكان صدقها مطلقا ثم شبها بها كل امراة كانت مزوجة وادعت ... ثم صرح الشهيد بان المراد من الثقة من يطمئن النفس الى خبرها
ان لم يكن عدلا واستظهر ذلك سبطه ايضا ثم حملا اعتبار الثقة بالمعنى الذي ذكراه ولعل هذا هو الظاهر في شرح المفاتيح على ما نقل
بعد ذكر صحيحة حماد في المطلقات الاكثر حملوها على الاستحباب انتهى والظاهر مستظهر بعض المحققين من المعاصرين كون الثقة هنا بمعنى
العدالة لظهور رواياتها مويد ليصريح المحقق الشارح ره بان الاحوط اشتراط الوثاقة بمعنى العدالة وفي الظهور ما يأتي وما نقله عن المجلسي
الثاني ره فهو مؤيد للعكس ولا اقل من تساوي الاحتمالين فليفهم نعم اعتبرها في النسخ كونها ثقة في دينها فليتامل وكيف كان فوجه ما
ذكروه ظاهر اذ لو كان الاعتماد عليها من حيث كونها ثقة دون مجرد كونها مسلمة وحمل فعلها حملة خالية من المعارض بالفعل نظرا الى كونها
مدعية لامور كلها على خلاف الاصل لوجب اعتبار الوثاقة في جميع المواضع لاشتراك الدليل من المانع والمقتضي وعدم القائل
بالفصل بين المدعين والدعاوي مع اتفاقهم على طبق عموم النصوص على ان وظيفة المدعي الاثبات وان كان اعدل العدول
ما لم يكن معصوما كما ان وظيفة المدعى عليه الحلف وان كان افسق اهل الفسق ثم اتفاقهم على قبول الدعاوي المحتملة السليمة عن المنافي
بالفعل وان كانت مخالفة للاصل كما في بيع التولية والتخيير والاشتراء من الدلال والسمسار ومن علمنا سبق ملكه لغير ما في يده
وكذا في غير الاشتراء من ساير التصرفات باذن ذي اليد فيما علمنا يقينا او باقراره انه كان سابقا لغيره من اكل وشرب ونحو
ولبس والصلوة الى غير ذلك من غير توقف على اثبات ببينة او حلف كما لا يخفى ووجه جميع ذلك ما نبهنا عليه انفا من اصالة صحة
تصرف المسلم الخالي عن المعارض وظاهر ان الثقة لغة وعرفا عاما ما هو من يطمئن النفس اليه ويحصل الظن في الاخبار عليه لعدم
ثبوت كونه حقيقة في المعنى المصطلح بين الفقهاء واهل الرجال عند المتشرعة فضلا عن الشارع والله العالم بالحقايق ومما ذكر
يظهر المراد ايضا من الثقة في ... قال في الكفاية في مبحث الاستبراء ومنها ان تكون العدل واخبر باستبرائها
والمذكور في النصوص الثقة والامانة وجماعة من الاصحاب حملوه على العدل لعدم الوثوق بالفاسق وفيه تامل انتهى فليتامل
وبالجملة لم نقف الى الان على مظهر للخلاف فيما ذكرنا من الاعيان في المقامين سوى الفاضلين وصاحب الكفاية والشيخ حيث
المحقق في الشرايع قبول دعوى المطلقة ثلثا في التحليل الى القبول مشعرا بالتمريض ثم قال في رواية اذا كانت ثقة صدقت وقال
في النافع فالمروي القبول ان كانت ثقة ووافقه الشيخ حمل الاكثر على ذلك وان كان الاصل يقتضي خلافه لكونها مدعية فتفتقر
الى البينة ... لكن الاقوى العمل بقولها لان العلم بذلك قد يتعذر ولان الوطي شرط في التحليل وانما
يرجع فيه اليها ثم يشترط كونها ثقة بمعنى ايمانها وعدالتها في دينها ومضى زمان يمكن فيه ذلك وقال العلامة في الارشاد
شرط الثقة في ادعاء التحليل ولو ادعت انها تزوجت وفارقها وانقضت العدة وكان ذلك محتملا فالمشهور ... تصديقها

انقضا العدة مع الامكان
وظاهره عدم جواز اعتبار الوثاقة
قوله العلامة ره بصحة التحليل

انه يقبل ذلك ويظهر من المحقق ره تردد في ذلك حكم القبول بعد لا تخلو عن اشكال وعلل في صحيحة اذا كانت المراة ثقة صدقت في قولها و
مفهوم الرواية عدم القبول مع عدم كونها ثقة قال بعض الافاضل والاصحاب ويمكن حمل الرواية على الاستحباب وقبول قولها
مطلقا لاطلاق روايتي ميسر وابان بن تغلب ثلثا تامل في عموم الروايتين بحيث يشمل محل البحث وفي المسالك وكما يقبل قولها
في حق المطلق يقبل في حق غيره وكذا الحكم في كل امراة كانت مزوجة واخبرت بموته او فراقه وانقضاء المدة في وقت محتمل
ولا فرق بين ان تعين الزوج وعدمه ولا بين امكان استعلامه وعدمه وفي عموم الحكم اشكال انتهى والظاهر ان تردد المحقق
كاستشكال الكفاية انما هو في اطلاق الحكم وان قبول قولها ح اما ذا دفع عليه الاجماع ولم ينظر في دليل النزاع فانهم وكذا لم يقف
على مستند للمستشكلين العموم في هذا الباب سوى استصحاب نكاح السابق سواء ثبت من خارج او باقرارها خاصة
وقد ظهر مما تلونا عليك ان لا وجه للخروج عن الاصل الاصيل في تصرف المسلم الخالي عن المعارض الى التشبث بدليل
الاستصحاب ثم تخصيص الاشكال بهذا المجال واتفاقهم على قبول قول المدعي لانتقال الاموال مع اشتراك الموضعين في وجه
الاشكال على ما في حجية اصل الاستصحاب من الخلاف والمقال مع انه على تقدير حجية الاستصحاب وعدم جواز قطعه باصالة
صحة التصرف يمكن اساس الاستشكال من راس اذ نكاح السابق سبب وبالعقد وبجريانها على ذلك الناكح وحليتها لكل
خاطب انما انقطعت هذه الاستصحابات باصالة صحة التصرفات اذ لا قاطع على صحة النكاح السابق الذي هو اساس الاستصحاب
الطاري لجواز عدم وقوع ذلك النكاح على وجه المعتبر شرعا في الصيغة والمتعاقدين وساير شروط الصحة فليفهم ومما ذكرنا ظهر ان
مستند حكم القبول فيما نحن فيه على الاطلاق هو اصالة الصحة لا ما ذكره من العلل العليلة وان مع قطع النظر عن الاصل المذكور
لا يتحقق العلم بصحة نكاح الا للمعصوم حتى ينقطع به استصحاب التحريم على الناكح وجواز النكاح لغيره ويفتقر الى قاطع الاستصحاب
الطاري فان غير المعصوم كيف يحصل له العلم بصحة نكاح غير المعصوم وان كان هو عارفا فقيها مجتهدا ام كيف الاجراء الصيغة
مع المراة المجتهدة او وكيلها العارف الثابت وكالته عليه بالمشافهة لاحتمال ان يكون مكرهة في التزويج واظهارها الرضا
خوفا من الام والاب وغيرهما كما وقع كثيرا ويكون مزوجة قبل ذلك بان تكون عليه وقع التزويج منها نفسها او من وكيلها او وليها
ابيها وجهل هذا علمنا بذلك ولا و . فرض تصريحها وتصريح وليها بعدم التزويج فاحتمال كذبهم او نسيانهم قائم وكذا بالنسبة
الى التزويج وكونه ذا اربعة ازواج بالفعل بان تكاب للتزويج من نفسه او وكيله او وليه عالما او ناسيا او جاهلا مضافا
الى عدم العلم لكل من الطرفين بقصد الانشاء من الطرف الاخر وكذا عدم علمهما بخلوهما عن موجبات التحريم الابدي من الرضاع
وغيره فالمعتمد في العلم بصحة الانكحة وغيرها من العقود والايقاعات ليس الا حمل افعال المسلمين واقوالهم على الصحة ما لم يظهر خلافها
او يكون في وقت يمكن الفحص والحاكم وما ذكرناه هو تكليف المتعاملين والمتعاقدين مع المتصرفين والمدعين للملكية والوكالة
او الولاية والخلو مانع التزويج او موت الزوج او طلاقه واما تكليفهم انفسهم فهم مكلفون بما يعلمون فيما بينهم وبين الله فلا
يجوز لهم التصرف في حق الغير بغير اذن شرعي من المالك او غيره او ثبوت موت الزوج او طلاقه عليها باحد الطرق المفيدة
للعلم العقلي والشرعي لها كمشاهدة طلاقه او جنازته ميتا او حصول التواتر والشياع المفيد للعلم او الظن الاقوى من شهادة
العدلين او الاعم على الخلاف والخبر الواحد المحفوف بقرينة القطع كل ذلك لها وان لم يحصل لغيرها وكذا شهادة العدلين
عندها وان لم يكونا معروفين او مرضيين عند الحاكم ولم يحكم بها اذ لا يشترط ولم يشترط احد في صحة الحكم بالشهادة وقوعها
عند الحاكم ولا قبوله لها الا في بينة المدعي في مقام الترافع والتنازع مع المدعى عليه من حيث ان قطع الدعوى وفصل
القضاء من وظيفة الحاكم ليس الا ومما يدل على ذلك ما ورد في اخبار الجبن انه حلال حتى يجي شاهدان يشهدان عندك
ان فيه ميتة وصحيحة ... مسلم ورواية ابي بصير وغيره الحاكية في شاهدين شهدا عند امراة بان زوجها طلقها ... الخبر
وغير ذلك مضافا الى عموم ما جعلنا البينة لكل احد وانما خرج اشتراطها بكونها عند الحاكم في مقام المرافعة بدليل وبقي الباقي
على حجيته بل صرح بعض الاصحاب بعدم جواز الاعتماد على حكم الحاكم في الاهلة وثبوته عنده بالشهادة لها الى ان قال من
الموضوعات ولا يجب بل لا يجوز التقليد فيها الا ما ثبت فيه بدليل من خارج ولا خلاف في جواز بل وجوب العمل في الاهلة لكل
من علم بشهادة العدلين او الواحد على الخلاف والشياع ونحوهما وان لم يحكم به الحاكم كوجوب عمله بالرؤية وان تفرد به
فليفهم بل يحمل صحيحة عاصم بن حميد وحسنة الامين ظاهرة في جواز تزويجها بظن الموت والطلاق وظاهر ان الظن يحصل
غير العدلين ايضا وكذا الاخبار الاتية فيمن بغى اليها زوجها او خبرها بموته او طلاقه فاعتدت وتزوجت ثم انكشف الفساد

ظاهر ره

وانما ترد على الاول ولها المهر من الثاني بما استحل من فرجها فانها صريحة في جواز التزويج لها والا لما استحقت المهر وله
لا مهر لبغي مضافا اجماعا غاية الامر ان يكون وطئها حينئذ شبهة وهو حلال ملحق بالصحيح في جملة الاحكام وترتب الآثار من المهر ولحوق
الولد لا حرام كما هو مقتضى عدم الجواز فلينا تامل والاخبار المذكورة في عدم ثبوت ذلك للبغي والاخبار بالبينة على الحاكم
الا ما دلت على الاول نحو صورة الاخبار بالطلاق وان رجع الشاهدان خلافا للشيخ في النهاية فانه ذهب الى انها لو تزوجت
بعد الحكم بالطلاق بحسبانا دلت على الاول لعله لعدة وعزم الشاهدان المهر للثاني استنادا الى موثقة ابراهيم بن عبد الحميد
ورد الاكثر للخبر بضعف السند وقال الخال الفاضل ره منهم من حمله على ما لو تزوجت بمجرد الشهادة من غير حكم الحاكم وعلى
التقادير لا بد من حمل الخبر على رجوع الشاهد لا بمجرد انكار الزوج كما هو ظاهر الخبر والله تعالى انتهى والى ما ذكرنا اشار جمع
من الاعلام قال الشهيد الثاني ره في المسالك في مسئلة المفقود لا فرق في المفقود بين من اتفق فقده في جوف البلد وفي
السفر وفي القتال وما اذا انكسرت سفينته ولم يعلم حاله لشموله النص لذلك كله وحصول المعنى ولا يكفي دلالة القرائن
على موته بدون البحث الا ان ينضم اليها اخبار من يتاخم قوله العلم فانه يحكم بها من غير ان تتربص به المدة المذكورة ولا فرق
ح بين ان يحكم الحاكم بموته وعدمه بل اذا ثبت ذلك عندها جاز لها التزويج ولم يجز لغيرها ان يتزوجها الا ان يثبت عنده
ذلك ايضا ولو حكم الحاكم بها كفى في حق الزوجين بغير اشكال وقال سبطه السيد ره في شرح نع في ذلك المبحث الغائب
من زوجته ان علم حيوته فكالحاضر وان تحققت وفاته اعتدت زوجته وحلت للازواج ولو علمت الزوجة خاصة بوفاته جاز
لها التزويج وان لم يحكم الحاكم لكن لا يجوز تزويجها الا لمن يثبت عنده موته او لمن لا يعلم بالحال وعول على دعواها الخلو من
الزوج ومن انقطع خبره بحيث لم يثبت شرعا حيوته ولا موته فالذي يقتضيه الاصل وجوب التصبر الى ان يثبت وفاته شرعا لكن
وردت الاخبار عن ائمة الهدى صلوات الله عليهم بخلاف ذلك انتهى ونحوه قال المحقق السبزواري في الكفاية الا انه قال ولمن
يعلم بالحال فعول على دعواها الخلو من الزوج لا يقال لما ذكر في المسالك من قوله بل اذا ثبت عندها جاز لها التزويج ولم يجز
لغيرها ان يتزوجها الا ان يثبت ذلك عنده ايضا ظاهر في انه لا يجوز التزويج بامراة المفقود الا لمن يثبت موته عنده بقيام
البينة الشرعية عند الحاكم ولم يجز له التعويل على دعواها الخلو عن الزوج او موته او طلاقه وان ثبت ذلك عليها حل لها التزويج
لانا نقول الظهور ممنوع لان ثبوت موته عنده اعم مما ذكرتم لو وقف هو على موته بالمشاهدة او قامت عنده البينة او حصل
له العلم بغير ذلك من الطرق المذكورة انفا ومن طرق الثبوت له التعويل على دعواها السليمة عن المعارض مع احتمال صدقها كما سبق
التصريح به منه ومن غيره في مسئلة المحلل حيث قال وكذا الحكم في كل امراة كانت مزوجة واخبرت بموته او فراقه وانقضاء العدة
في وقت محتمل ونحوه قال سبطه والصريح من ذلك ما سبق من المحقق الثاني حيث قال في حاشية الشرايع والارشاد وكذا يقبل
قولها لو قالت كنت مزوجة ومات زوجي او طلقني بل يقبل قولها اذا كانت مزوجة بعلم سابق وادعت موت زوجها او طلاقه
ويباح نكاحها مع مجرد اخبارها عن بينة لانها دعوى سليمة عن المعارض وكذا قوله في المسالك ايضا في بحث المفقود قال لو تعذر
البحث عنه من الحاكم اما لعدمه او قصور يده تعين عليها الصبر الى ان يحكم بموته شرعا او يظهر حاله بوجه من الوجوه لاصالة الزوجية
وعليه تحمل ما روي عن النبي ص امراة المفقود امراته حتى ياتيها يقين موته او طلاقه وعن علي ع انه قال هذه امراة ابتليت فلتصبر حتى
يعلم لعانه من يجب ذلك جمعا بين الروايتين فان كلامه ظاهر في ان صورة ظهور حاله بوجه من الوجوه غير ما لو حكم
الحاكم بموته شرعا وان ظهور حاله بوجه من الوجوه يرتفع استصحاب زوجيتها ويثبت موته او طلاقه من غير اختصاص لذلك بالظهور
والثبوت بشخص دون شخص فليتدبر ولو سلم الظهور لوجب الحمل على ما ذكرنا لظهور دخول هذه المراة في عموم قوله كل
كل امراة كانت مزوجة فادعت وعدم ظهور مخرج لها عنه وكذا في دليله من قبول كل دعوى سليمة عن المعارض وانه ربما
مات الزوج او تعذر مضافته بغيبته ونحوها ولم يطلع على موته سوى الزوجة خاصة ومع ربطها الاعزاء ومع جمع لا يثبت
او مع عدالة تدما توا او تعذر حضورهم او العلم بها اذا ثم في بلد ما الى غير ذلك فلو لم يقبل منها لزم الضرر والحرج المنفيان و
يؤيد ما ذكرنا قول سبطه ولمن لا يعلم بالحال فعول على دعواها الخلو عن الزوج وكذا قول صاحب الكفاية ولمن لم يعلم بالحال
فعول على دعواها الخلو عن الزوج فتدبر قيل الظاهر من قولهما من لا يعلم بالحال من لا يعلم بان كان لها زوج دون من لم يعلم بموته والا لصار
الكلام مسوقا للجواز لا نصا على من عول على دعواها الخلو قول الظهور غير مسلم ومنافيه ذلك لكلام السيد على ان الاعتماد على
قولها انما يجوز لمن لم يعلم بحال زوجها وحيوته وانا لا ندري من اصالة الصحة في قول المسلم وسماع الدعوى السليمة عن المعارض لا تشمل

ما يعلم

من يعلم ببطلانها وكذبها وان حكم بها الحاكم لشهادة الزور مثلا ولا خلاف في ذلك عندنا بل عند جميع المخطئة خلافا لبعض المصوبة
من العامة نقل البخاري في صحيحه في باب الشفعة في ثلاثة مواضع متقاربة بانه يباح لها التزويج حتى لشاهدي الزور الذين
لم يثبت خلوها من المانع الا بشهادتهما مع علمهما بكذب نفسهما فتباح تلك المراة لهما ظاهرا وباطنا والى ذلك اشار العلامة ره
قال في القواعد لو اقام شاهدي زور بنكاح امراة لم يحل له وطؤها وان حكم له بالزوجية ويجب على المراة الامتناع ما امكنها
وعليه الاثم والمهر والحد الا ان يعتقد الاباحة فلا حد ويحتمل ان له ان ينكح في الباطن غيره لكن لا يجمع بين المائتين ولو شهد على
طلاقه فاسقان باطنا وظاهرهما العدالة فرق واستباح كل منهما نكاحها على اشكال ولا يحل لهما وان اقام شاهدي
زور بنكاح امراة وهو يعلم كذبهما لم يحل له ولزمها في الظاهر ويلزمها ان تمتنع ما امكنها فان اكرهها فالاثم عليه دونها فان
وطئها الرجل فعليه الحد ان لم تعتقد الاباحة وهل يحل لها ان تتزوج بغيره الوجه ذلك غير انه لا يجوز الجمع بينهما في الوطي
بل يحرم على المحق ما دام الاخر حاضرا عندها فاذا غاب الزوج المحق جاز للاخر الوطي انتهى كلام العلامة ره وان ابيت الحمل
على ذلك للتنبيه بوقوع التطويل في كلامهم غير قليل منها قولهم في شروط الاضحية ولا الخصي من الفحول فحكى ان العارف
الفاضل الكاشاني ره مع كمال حرصه على الاختصار في الكلام جعل بالنظر الى الاختلاف في المراد بالفحول في الخصي من الفحول
فكلما اتيت بنكتة وفائدة لما هناك ابينا انه بحيرتها او مثلها هنا وبالجملة وظيفة الفقيه اقتفاء الدليل لا تقليد ما
قيل ما الدليل من اصالة الصحة وقبول الدعوى السليمة عن المعارض في زوجة المفقود وغيرها واحد وبعد احتمال
التصل فيها لو سلم لا يخرج الدعوى عن الاحتمال المجوز والحامل لتعيين مثلا ومن الاعاجيب طريقه في هذا المقام
حمل سقط عن لسان املاء بعض المعاصرين من الاعلام حيث ذكر ان المراد بقول الشهيد ره في المسالك وكذا الحكم في كل
امراة كانت مزوجة فاخبرت بموته او طلاقه بيان حكم كل امراة لم يعلم الحاكم والمريد لتزويجها تزوجها سابقا فلها الاعتماد على
دعواها الا من علم بكونها مزوجة سابقا وذلك لوجوه الاول تشبيه لها بالمطلقة ثلثا في الحكم والثاني قوله لعدم ولا
فرق بين ان تعين الزوج وعدمه اذ من المعلوم انه لو علم بزوجيتها السابقة لم يقل ليشبه بتعيين الزوج وعدمه اليها معنى بل كان
اللازم ان يقول لا فرق بين ان يعلم الحاكم او مريد التزويج زوجيتها معينا او مبهما والثالث ما صرح به هو وغيره في مفقود
الزوج انه لا يجوز لغيره التزويج بها حتى يثبت ذلك عنده او عند حاكم الشرع انتهى وليت شعري من اين وهم ومن تشبيه كل
امراة كانت مزوجة بالمدعية للتحليل في حكم قبول الدعوى المشابهة في نفس الدعوى مع التصريح بان التشبيه في الحكم مضافا
الى ظهور قوله كانت مزوجة ولو كان مراده ما توهم لوجب ان يقول ادعت انها كانت مزوجة وما لا يخفى على ادنى الطلبة ان قوله
لا فرق الخ ونحوه انما يتعلق بصدر المسئلة الذي هو المشبه به دون المشبه وان التشبيه كانت فائدة وقعت في البين ويؤيده
قوله بعد ذلك لو كذبه المطلق لم يكن له نكاحها ولو عينت الزوج فكذبها في اصل النكاح احتمل تصديقها في التحليل الى غير
ذلك فليفهم واما الوجه الثالث فحمله على التخصيص ليس باولى من حمله على تعميم الثبوت عنده بل الثاني اولى لما حققناه
واعجب من هذا كله ادعاؤه الاجماع على المنع من تزويج مفقودة الزوج العالم بخلوها عن المانع او موته او طلاقه المدعية لذلك الا
اذا ثبت عند الحاكم او مريدها صدقها بالبينة او الاستفاضة استنادا الى استصحاب الزوجية السابقة وانحصار مزيل النكاح
في الموت والطلاق وانحصار طريق ثبوت الطلاق شرعا في شهادة العدلين وثبوت الموت شرعا فيهما او في الاستفاضة وان
مجرد قول المراة لا يثبت الموت ولا الطلاق عند الحاكم او مريد التزويج الا ليثبت موته بالاستناد الى شهر معروف بين ورثته التي منهم
هي وكان منشا توهم الاجماع انما هو كلام المسالك انه يجوز تزويجها الا لمن يثبت عنده بناء على توهم انحصار المزيل والثبوت فيما
ذكر وكلاهما باطل لجواز زواله بظهور بطلانه وانفساخه اختيارا او اضطرارا حيث يوجد موجبها من رضاع سابق او لاحق او عتقه
او لعانا وغير ذلك ومنه ما لو عقد الولي على البالغة الرشيدة من غير رضاها بناء على المتعارف بين العوام من دون تقليد
لمجتهد حتى في هذا المقام ولان لثبوت الطلاق والموت طرقا اخر اكثرها اقوى واظهر كالتواتر ومنها هذه الطلاق والموت والاستفاضة
الطلاق بحيث تفيد العلم واقرار المطلق وادعاء المراة مع اليمين المردودة وفيما نحن فيه بلا خلاف في شي من ذلك وكذا مجرد دعواها
السليمة عن المعارض بالفعل كما صرح به الشهيد الثاني ثم سبطه ثم المحقق الثاني على ما سبق كلامهم قليلا فلو علم الحاكم
نفسه او غيره ممن ارادها بزوال نكاحها او موت زوجها او طلاقه بغير شهادة العدلين والاستفاضة من طرق المذكورة وللتعويل عليها
وعلمت هي ايضا كذلك جاز التناكح بينهما ومن كل منهما بالاجماع المسلمين بل ضرورة الدين حتى على القول بعدم جواز حكم الحاكم بعلمه في

في الحقوق الادمية فليتفهم ثم الاستدلال على الاجماع بالاستصحاب من قبيل الانتصار على الزوال الى التراضي مع ما اشرنا اليه انفا من ان
جريان الاستصحاب هنا موقوف على صحة تصرفات المسلم قولا وفعلا حتى يثبت صحة النكاح السابق المزيل للتحريم والحل لكل
احد فلو سلم اصالة الصحة توجب منع الاستصحاب الطارئ بدعويها الخالية عن المعارض الحالي المحتملة للصدق لعين ما ذكر في
رفع الاستصحاب بين السابقين فيكون يقين الحكم الثاني مرتفعا بيقين مثله فليتدبر وقوله بمجرد قول المراة لا يثبت الموت
ولا الطلاق ان اراد بالمراة غير الزوجة او الزوجة على الزوج او على غير التزويج فهو مسلم بل يرجع في ذلك الى الطرق المقررة في
محله الذي يأتي وان اراد بها الزوجة المدعية لامر ممكن وان بعد الخالية من المعارض المقابل عقبه بجواز تزوجها بالغير فهذا اول
الحكم بعدم صحة قبول قولها حكم بلا دليل بل حكم بما قام الدليل من وجوب حمل قول المسلم على الصحيح مع الامكان على
خلافه فليتدبر وما حققنا وبينا عليه ظهر ان في المسالك شرح نع والكفاية في مباحث العدة ان الموت وغيرها يثبت
حين بلوغ الخبر ولو من مخبر ولا يفيد خبره الظن لكن يتوقف جواز تزويجها على ثبوت موتها بالبينة او الشياع انما ورد على
سبيل التمثيل بذكر الطرق الغالبة الوقوع دون النادرة كشاهدة المراة وهو يريدها الحجة الزوج ميتا مقتولا الى المشاهد
المشرفة مثلا او بلوغ خبر واحد محفوف بقرينة القطع اليهما ومرادهم رفع الملازمة بين عدة الوفات وجواز التزويج فليفهم
وقوله الا ان لا يثبت موته بالنسبة الى قسمة ميراثه بين ورثته ناش عن قصور تام لعدم ثبوت الملازمة بين الامرين اذ ليست بينهما
ولا مبينة ولا مسلمة وقد اجمع الاصحاب على ان مفقودة الزوج بعد فحص الحاكم اربع سنين على النهج المقرر تعتد عدة الوفات
وتحل للازواج والمشهور انه لا يقسم تركته بل ينبغي الى ان يظهر موته او يبلغ الى حد لا يعيش اليه مثله عادة فالى
المسالك الحكم مختص بالزوجة فلا يتعدى الى ميراثه ولا عتق ام ولده وتوقفا فيما خالف الاصل على مورده فيتوقف ميراثه وما
مدة يترتب على موته من عتق ام الولد والمدبر والوصية وغيرها الى ان يمضي مدة لا يعيش مثله اليها عادة وسيأتي البحث فيه والفرق بين
الزوجة وغيرها مع ما اشتهر من ان الفروج مبنية على الاحتياط وراء النص الدال على الاختصاص دفع ضرر الحاصل بالمراة بالصبر
دون غيرها من الوارث ونحوهم وان المراة المتزوج من النكاح بالجنب لغير لفوات الاستمتاع وبالا اعصابا لنفقة على قول
لقولهم انما قال فلان يخرج ههنا وقد اجمع الضرر والحاصل انه قد لو فرض مشاركة الوارث خاصة لها في العلم بموت المورث
لجاز لهم تقسيم التركة فيما بينهم وان لم يحكم الحاكم بموته ولا شهد به عدلان بلا خلاف ولا اثم في ذلك وكذا لو علم الحاكم ما
معهم فانه يجوز لهم القسمة عند الحاكم اجماعا حتى على القول بعدم جواز الحاكم بعلمه فانهم بل لو تبعث توجد اكثر الاموال
منتقلة عن الاموات الى الاحياء بهذه الاقوال فليتامل فان قيل مقتضى عموم اية النبأ التبين في كل خبر وانما خرج منه خبر
الثقة بالنص والاجماع واية مقتضى الاخبار جوازا ووجوب تصديق المدعية فيما يتعلق بنفسها ودعويها موت الزوج ونحوه
مما يتعلق بالغير اي الزوج فلا يدل النص على قبول قولها فيه قلت عموم الاية ممنوع وشموله لغير الرواية والشهادة غير مسلم
ولو سلم لا يقتضي وجوب التبين في خبر المسلم ومجهول الحال بما في يده من طهارته او نجاسته او حل او حرمة او ملكيته
له بالاصل والانتقال من غيره او وكالة او ولاية لعدم سماع شيء من ذلك منه ما لم يحكم به الحاكم او يشهد به عدلان او
قبول دعوى المدعي للنفقة على غيره حين التراضي والثاني باطلان نصا واجماعا مع ان تخصيص عموم الاية بعد التسليم بما دل
على وجوب حمل قول المسلم على الصحة من الكثير مضافا الى الاجماع جائز بل واقع وسماع قول الزوجة في شان نفسها وخلوها عن
المانع وعن تسلط الزوج عليها الا يوجب في حقه بطلان دعويها اذ اظهر او انكر الطلاق بل هو باق على حجته والزام المراة باقرارها
ببقاء زوجيته كالغائب المحكوم عليه في غيبته ولنعم المراد بنفسها ما لا يكون له ربط بغيرها اصلا والا لم يقبل قولها في ادعاء
الحيض والطلاق وانقضاء العدة وعدم الزوج اذا ادعت صدق مثلا مع ظهور كون الدعوى بما يتضمن نفعا دينويا للمدعي
وضررا دنيويا على الغير واما ما تضمن العكس فهو لا يراد والفرق بينهما واضح مع ان الاخبار الظاهرة بل صريحة فيما ذكرنا سيما
ما ورد في المحللة ومما يؤيد ما ذكرناه في باب احكام الطلاق في الصحيح عن محمد بن مسلم عن ابي جعفر قال سالته عن رجل طلق امراة تطليقة
الى ان قال في كتاب علي بن ابي طالب ان امراة اتت رسول الله فقالت يا رسول الله امتني في نفسي فقال لها فما انبئك قالت
ان زوجي طلقني وانا الماهر الى ان قال فقال لها رسول الله ايتها المراة لا تزوجي حتى تحيضي الحديث حيث دل على ان المراد بما
في نفسها في امر طلاقها وتزوجها بغير المطلق فتدبر ما اشرنا اليه وبهذا علمنا ان ليس المراد بالمتهمة في هذا المقام الراغبة
في التزويج لان جلب النفع ودفع الضرر غاية يرجى كل عاقل ودواعية اليها في العاجل والاجل كما لا يخفى على جاهل فضلا عن فاضل

بل المراد بالمتهمة من حصل العلم او الظن من قولها او افعالها عدم مبالاتها بمخالفة الشرع وارتكاب المعصية فليفهم وفي التهذيب
باب المتعة في الصحيح عن ابن ابي عمير قال سال رجل الرضا عن الرجل يتزوج المراة متعة ويشترط عليها ان لا يطلب ولدها فتاتي بعد ذلك
بولد فينكر الولد فشدد في ذلك وقال يجحد وكيف يجحد اعظاما لذلك قال الرجل فان اتهمها قال لا ينبغي لك ان تتزوج الا
بمأمونة ان الله عز وجل قال الزاني لا ينكح الا زانية او مشركة والزانية لا ينكحها الا زان او مشرك وحرم ذلك على المؤمنين
رواه بسند فيه ابراهيم بن هاشم ولبعض المعاصرين من الاعلام اوهام اقلام في هذا المرام طوينا عن ذكرها كشحا واعرضنا الصفح عنها
اكتفينا بما كتبنا عليها من الحواشي في توضيح المرام واذا العواشي منها ان قوله الشهيد ره وكذا الحكم في كل امراة تشبيه بالمحللة
التي هي مورد النص وهو قياس محض واستشهد على ذلك بقول صاحب الكفاية وبعموم الحكم اشكال اقول هذا التشبيه بالتسليم
رمي به الشهيد من جهة الغفلة والتقليد كما لا يخفى على من القى السمع وهو شهيد لان بطلان القياس التمثيلي من ضروريات
مذهب الامامية فلا يكون مبنى اجتهاد الشهيد ولا استشكال صاحب الكفاية بل مبنى الحكم المذكور طرف احدهما تنقيح مناط
الحكم وهو اصل وظهور صحة تصرفات المسلم في نفسه وما تحت يده حتى يعلم الخلاف ووجوب قبول الدعوى الخالية عن المعارض المحتملة
واليه اشار الشهيد في القاعدة الثانية والستين من التمهيد حيث فرع قبول دعوى المحللة على قاعدة ترجيح الظاهر على الاصل
وجعل رواية حماد من حيث اشتراكها في الوثاقة معارضا له مضافا الى طعنه في سندها في حاشيته على المسالك وكذا اشار اليه
سبطه بعد المحقق الثاني والاظهر فليفهم والثاني اثبات الحكم بالقياس بطريق الاولى والتنبيه بالاعلى على الادنى اذ لو وجب
او جاز تصديق المراة في دعوى النكاح والدخول والفراق وانقضاء العدة في موضع يكون تحقق تلك الامور لازما وموقوفا عليه
لصحة نكاح جديد لجاز تصديقها في ادعاء الفراق وانقضاء العدة فقط بطريق الاولى فتدبر والثالث ما ذكره المحقق في نع واشار
اليه في الكفاية من بعض العلل العليلة وبالجملة ليس مستند الحاكم في المقام محض القياس لغاية فليتامل وقد ظهر مما نبهنا عليه
ان لكل من الناكح والمنكوحة بحسب الظاهر تكليفا على حدة فتكليفها عدم التعرض للنكاح حتى تعلم او تظن بظن معتبر شرعا خلوها
عن مانع التزويج ولو بالاعتماد على اصالة عدم تحقق التزويج عليها حيث لم يظهر كونها مزوجة اصلا وكذا على اصالة عدم تحقق
موجب التحريم كالنسب والرضاع واللواط والعقد في العدة والاحرام والزنا والمصاهرة الى غير ذلك حيث لم يظهر عليها خلافه وكذا
على المشاهدة والعلم الحاصل بالحس والخبر المفيد للعلم او الظن المعتبر كشهادة العدلين عنده او حكم الحاكم ببطلان نكاحها
او فسخه بموت زوجها او طلاقه او غير ذلك حيث كان نشرا وتحرزا وتكليفه عدم التعرض لنكاحها حتى يعلم او يظن ظنا معتبرا شرعا
خلوه عن مانع التزويج ولو بالاعتماد على الاصل حيث لم يظهر كونه ذا اربع ازواج بالفعل بعقده من نفسه او وكيله او وليه وكذا
بالنسبة الى موجبات التحريم بينهما كما ذكرنا وكذا على العلم الحاصل له بالحس والخبر المفيد للعلم او شهادة العدلين عنده او حكم الحاكم
ببطلان نكاح تلك المراة سابقا بثبوت زوجها او طلاقه مثلا حيث ثبت كونها مزوجة من خارج او من اقرارها خاصة ولو اعتمادا على قولها
وادعائها موت زوجها او فراقه مع امكان صدقها وان بعد ولم يحكم به الحاكم وخلت دعويها من بينة اذا سلمت عن المعارض الى ان تكون
حين الدعوى والمحاكمة عند حاكم الشرع كما سبق عن المحقق الثاني والشهيد الثاني وسبيله اعتماد على اصالة الصحة في قول المسلم و
وحمله على الاحسن والارشد في الحمل الى سبعين محملا ومهما امكن وهذا مجيب لتكليف الظاهر فلا يباح لها التزويج مع كذب دعواها
العالم بكذبها العقد عليها الا لنفسه ولا لغيره وان قامت بصدقها البينة وحكم به الحاكم لثبوتها دما لزور بلا خلاف عند الامامية
خلافا لبعض العامة كما اشرنا اليه بل وجب على كل من علم بكذبها بلا دعوى شبهة نهيها من باب الحسبة مع اجتماع شرائط النهي عن المنكر
وما رواه في باب المتعة عن يونس بن عبد الرحمن قال قلت للرضا المراة تتزوج متعة فينقضي شرطها فتزوج رجلا اخر قبل ان ينقضي
عدتها قال وما عليك انما اثم عليها فمحمولة لنا لسند اذ لا طريق للصدوق الى يونس المذكور وان حكم في الكفاية بالصحة و
مبني على ان الصدوق اخذ من كتابه وهو غير واضح ثم يمكن حمله على عدم علم الزوج بذلك وعدم قدرته على المنع وكيف كان
فيدل على انه لا يجب على الزوج حبسها حتى ينقضي عدتها فليتامل فظهر ان بين التكليفين بون بين وعلى الموضعين جرت فتاوى الاعلام
في هذا المقام ونوهم الثاني من فضلاء الشام وحصر بعضهم طرق العلم في البينة والشياع مبني على التمثيل بذكر الطرق الغالبة
الوقوع مع ان شهادة العدلين ليست مما تفيد العلم وان حكم به الحاكم وصرح بالجواز بحصول العلم بها واعتداده بها وان لم يحكم
به الحاكم ولكل من تكليفهما نتائج مذكورة في محالها ولا ملازمة بينهما كعدم حصول الاثم لنا عند علمي بحرمة البدل في الكبيرة وعلى
جريانها في الرواية نظرا لو شاع موت الزوج او فراقه او انقضاء العدة مع احتمال ذلك الى غير ذلك ان كان مخالفا

للاصل ولا لاستصحاب واستعقب ذلك ترتب الحد والعزير والفرقة بلا خلاف ويكون الغائب مثله وبين الغاصب والزاني عنه من شيء
عنه كذبه بقول ثم والحد والتعزير وعزامة على القذف واكثر الامر من مهر المثل والمسمى على الخلاف فاذا اراد من ظاهر الاسلام
الذي يجب له وان سبق العلم بكفره الاصلي او ارتداده حيث تقبل توبته الترويج بمسلمة كان ممكنا من ذلك وكذا اذا احتمل
في حقه التحريم مؤبدا او منقطعا بالتحليل من دون ثبوت فاراد الناكح لم يمنعا بل مكنا منه من غير وجوب تفحص ولا تجسس
عن حالها وتبين تصدق مقالها الا عن تامل عن الادلة واقوال الاجلة من قول الله تعم ولا تجسسوا واجتنبوا كثيرا من الظن
وحمل امر اخيك على احسنه والرخص في الحمل الى سبعين محملا الى غير ذلك بل وان علمنا بان للطالب بالفعل اربع فروج او
اكثر يريد وعليها بروح او علمنا بان كان له قبل ذلك اربع زوجات دائمات سواء كان مريدا للترويج عادلا او فاسقا
ام مختلفين ما لم يعلم كذبهما او كذب احدهما وكذا من اراد ان يشتري جارية سوداء او بيضاء ثم ادعى ولو فاسقا من فاسق
مدعي للملكية او الوكالة او الولاية لحملة الحرية فان تكليفنا ليس الا تصديقهم وتمكينهم من الازواج والبيع والشراء
وحرمة تكذيبهم ومنعهم ثم ان ظهر كذبهم او عمل بما ورد في الشرع من التعزير والتغريم والتاثيم الى غير ذلك في كل
منهم في نفسه مكلف بعلمه او ظنه المعتبر شرعا وان لم يوافقهم في ذلك غيرهم فانهم ولا تخبط بين المتجنبين خبط عشواء فلا
تركب في المقامين متن عمياء وعليك بامتناع الفصل بين التكليفين حتى لا يلتبس الامر بين الامرين وقد نبهنا عليه مضافا الى
الاطلاقات والعمومات ظهر جواز التوكيل لهم والتوكيل عنهم في اجراء الصيغة حتى للجاهل بحالهم المعتمد على مجرد اصل الصحة في
صدق مقالاتهم ومن التوهمات الفاسدة منع الجاهل بحال المدعين لعلم موت المفقود ظاهرا لاشتراط اعتماده على دعويهما
والتوكيل في اجراء الصيغة عنهما لان جاز لهما اجراء الصيغة لانفسهما بانفسهما لا ان جواز التوكيل مما لا خلاف فيه ولا مرية
اذ لا مانع من ذلك سوى عدم ثبوت الموت للحاكم وعدم علم الوكيل بذلك كالموطوء المعروض وشيء من ذلك لا يصلح للمانعية
للاصل وتقدم ظهور المخرج بل وقيام الدليل على خلافه اذ يجوز لهما اجراء الصيغة بانفسهما بالوفاق فيكون محلا للتوكيل
بالاتفاق لان محل ما للموكل مباشرته سوى ما استثني وليس هذا منه بلا خلاف ولا يتوهمن ان في توكيل الجاهل عنهما اغراء
منه بالقبيح فينافيه للنهي عن المنكر او ايجاب الاقدام بالشبهة الى مانع العلم وكلا لتسببه الى مصدق المسلم في الحمل ويؤيده ما
ذكر من رواه في باب الوكالات في الصحيح عن الحلبي عن ابي عبد الله انه قال في رجل وكله امراة ان يزوجها امات ذات قرابة او جاره
له لا يعرف امرها فوجد بما قد دلست عيبا هو بها قال يؤخذ المهر منها ولا يكون على الذي زوجها شيء ومن شروط
النهي عن المنكر علم ان هو بوجه العمل في نفسه وبان هذا الفعل موصوف بذلك لو صرف جماعا فلا انكار فيما اختلف فيه
العلماء اختلافا ظاهرا الا ان يكون المرتكب معتقد بتحريم ما فعل او وجوب ما ترك والامر الناهي موافقا له في اعتقاده فلنتبا
وبالجملة لستفاد من الاقدام لذا اصالة الصحة قول المسلم وفعله وحمل حملها عليها مع الامكان وان بعد عادة كاصالة طهارة الا
ومع الحكم بنجاسة شيء منها حتى يعلم كونه من اعيان النجاسات او ملاقيا لها برطوبة وان المراد العلم هنا كما هناك العلم العقلي
الحاصل بالحس او التواتر ونحوه او الشرعي الحاصل من شهادة العدلين والاقرار بناء على خلاف في الشرعي بالنجاسة ولنذكر
بعض ما يدل من الايات والروايات لتكون على بصيرة في المقالات قال عز من قائل في سورة الحجرات يا ايها الذين امنوا
اجتنبوا كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضا الاية وقال تعالى في سورة النور لولا اذ سمعتموه
ظن المؤمنون والمؤمنات بانفسهم خيرا الاية وان الذين يحبون ان تشيع الفاحشة في الذين امنوا لهم عذاب اليم في الدنيا و
والاخرة والله يعلم وانتم لا تعلمون وفي عن الصادق قال ضع امر اخيك على احسنه حتى ياتيك ما يغلبك منه ولا تظنن بكلمة
خرجت من اخيك سوء وانت تجد لها في الخير محملا وعن الصادق قال قال رسول الله لا تطلبوا عثرات المؤمنين فانه من تتبع
عثرات المؤمنين تتبع الله عثرته ومن تتبع الله عثرته يفضحه ولو في جوف بيته وفي والامالي وتفسير علي بن ابراهيم القمي عن الصادق قال من قال في مؤمن
ما رأته عيناه وسمعته اذناه فهو من الذين قال الله عز وجل ان الذين يحبون الاية وفي عن الكاظم انه قيل له الرجل من اخواني
يبلغني عنه الشيء الذي اكرهه فاساله عنه فينكر ذلك وقد اخبرني عنه قوم ثقات فقال كذب سمعك وبصرك عن اخيك
وان شهد عندك خمسون قسامة وقال لك قولا فصدقه وكذبهم ولا تذيعن عليه شيئا تشينه به وتهدم به مروته فتكون من
الذين قال الله ان الذين يحبون ان تشيع الفاحشة الاية وعن الصادق قال قال رسول الله من اذاع فاحشة كان كمبتديها
اقول ويؤيد هذه الاخبار وامثالها وظواهر الدعاوي المحتملة السليمة عن المعارض بالفعل كحجية المرافعة وقد تقدم من

الحليفة

الحليفة الثاني مطاعنة تجسس والتفتيش ومكاتبته فضربه الحجاج وابن عمه ابي ذويب هوزه وفي باب المطاعن مذكورة وفي
في كتاب الصلوة في الصحيح انه سال سليمان بن جعفر الجعفي الجعفري العبد الصالح موسى بن جعفر عن الرجل ياتي السوق فيشتري
جبة فراء لا يدري اذكية هي ام غير ذكية ايصلي فيها فقال نعم ليس عليكم المسالة ان ابا جعفر كان يقول ان الخوارج ضيقوا
على انفسهم بجهالتهم ان الدين اوسع من ذلك وفي يب في الصحيح عن البزنطي قال سالته عن الرجل ياتي السوق الحديث ونحوه
وفي في الثالث عشر من كتاب الذبائح في الحسن بابرهيم عن الفضيل وزرارة ومحمد بن مسلم انهم سالوا ابا جعفر عن شراء
اللحم من الاسواق ولا يدرى ما يصنع القصابون قال اذا كان ذلك في سوق المسلمين ولا تسئل عنه وبهذا المضمون اخبار
كثيرة وفي يب في باب البينات في الحسن وفي في الثالث والعشرين من كتاب الشهادة في الحسن ابن جميعا عن علي بن يقطين عن
ابي الحسن الاول قال لا باس بالشهادة على اقرار المراة وليست بمسفرة اذا عرفت بعينها او يحضر من يعرفها ولا يجوز عندهم
ان يشهد الشهود على اقرارها دون ان تسفر وينظر اليها قوله يعني العامة وفي يب في الصحيح عن الصفار انه كتب الى
ابي محمد في رجل اراد ان يشهد على امراة ليس لها محرم هل يجوز له ان يشهد عليها من وراء الستر ويسمع كلامها اذا شهد
عدلان انها فلانة بنت فلان التي تشهدك وهذا كلامها او لا يجوز الشهادة عليها حتى تبرز ويثبتها بعينها فوقع عليه تتنقب وتظهر للشهود انشاء الله وفي الفقيه وهذا التوقيع عندي بخطه
وفي في التاسع والثمانين من الاطعمة في الصحيح عن عبد الله بن سنان عن عبد الله بن سليمان عن ابي عبد الله في الجبن
قال كل شيء لك حلال حتى يجيئك شاهدان يشهدان عندك ان فيه ميتة وفيها دلالة على عدم توقف قبول الشهادة
في غير المرافعة على حضور الحاكم وبمضمونها اخبار اخر وفي يب في باب من الزيادات في المكاسب في الضعيف بمسعدة بن صدقة عن ابي
عبد الله قال سمعته يقول كل شيء هو لك حلال حتى تعلم انه حرام بعينه فتدعه من قبل نفسك وذلك يكون مثل
الثوب يكون عليك قد اشتريته وهو سرقة او المملوك عندك ولعله حر قد باع نفسه او خدع فبيع او قهر او امراة تحتك وهي
اختك او رضيعتك والاشياء كلها على هذا حتى يستبين لك غير ذلك او تقوم به البينة وفي في التاسع من الاطعمة في الصحيح
عن محمد بن الفضيل عن ابي الصباح الكناني عن الباقر في جملة خبر قال ظللت لانفحة مثل البيضة فاشتر الجبن من اسواق المسلمين من ايدي
المصلين ولا تسئل عنه الا ان ياتيك من يخبرك عنه وفي في التاسع من الشهادات وفي يب في باب البينات جميعا عن حفص بن
غياث عن ابي عبد الله قال قال له رجل اذا رايت شيئا في يدي رجل يجوز لي ان اشهد انه له قال نعم قال الرجل اشهد انه في يده
ولا اشهد انه له فلعله لغيره فقال له ابو عبد الله افيحل الشراء منه فقال ابو عبد الله لعله لغيره فمن اين جاز لك ان تشتريه
ويصير ملكا لك ثم تقول بعد الملك هو لي وتحلف عليه ولا يجوز ذلك ان تنسبه الا من صار ملكه من قبله اليك ثم قال ابو
عبد الله لو لم يجز هذا لما قام للمسلمين سوق وضعف سند هذا الخبر منجبر بعمل الجل بل الكل وذكر بعض افاضل الاصحاب ان مضمونه
موافق للقواعد الشرعية وذكر بعض متاخري المتاخرين ان مجرد التصرف بالبناء والهدم والاجارة ونحوها مع عدم المنازع يكفي
في الشهادة بالملك المطلق على المشهور بين الاصحاب ونقل في الخلاف الاجماع عليه استنادا على قضاء العادة بان ذلك لا يكون الا
في الملك وجواز شرائه منه ودعوى الملكية بعد الشراء وحلفه لو ادعي عليه فانكر ثم قال وكذا لو انفردت اليد عن التصرف
عند الاكثر كما مر ولرواية حفص بن غياث ثم نقل هذا الخبر فليتدبر وفي يب في السادس والمائة من النكاح في الضعيف عن ابان
بن تغلب قال قلت لابي عبد الله اني اكون في بعض الطرقات فارى المراة الحسناء ولا امن ان يكون ذات بعل او من العواهر قال
ليس هذا عليك انما عليك ان تصدقها في نفسها وفيه وفي يب في الصحيح عن ميسرة وفي يب الطريقين فضالة قال قلت لابي عبد الله
القى المراة بالفلاة التي ليس فيها احد فاقول لها ملك زوج فتقول لا فاتزوجها قال نعم هي المصدقة على نفسها قال الفاضل
المجلسي في شرح التهذيب يدل على ان القول قول المراة في عدم الزوج كما ذكره الاصحاب وضعف الخبر منجبر مع انه
معتبر وفي يب في باب تفصيل احكام النكاح عن فضل مولى محمد بن راشد عن ابي عبد الله قال قلت اني تزوجت امراة متعة فوقع في نفسي
ان لها زوجا ففتشت عن ذلك فوجدت لها زوجا قال ولم فتشت وعن مهران بن محمد عن بعض اصحابنا عن ابي عبد الله قال
قيل له ان فلانا تزوج امراة متعة فقيل ان لها زوجا فسالها فقال ابو عبد الله ولم سالها وفي المجموع محمد بن عبد الله الاشعري
وفي الطريق البزنطي قال قلت للرضا الرجل يتزوج بالمراة فيقع في قلبه ان لها زوجا فقال ما عليه ارايت لو سالها
البينة كان يجد من يشهد ان ليس لها زوج وظاهر الخبر الاعتماد على دعواها اذا ادعت موت الزوج او طلاقه ولم يمكن استعلامه
فيتم لعدم القائل بالفصل بين امكان الاستعلام وعدمه فليتامل وفي القوي بسعد بن علي بن يقطين قال قلت لابي الحسن

[illegible]

لنا اهل البيت قال نعم اسوتك فانزوج منهن قال نعم ونحوه في في التاسع والتسعين من النكاح في الحسن لابرهيم عن ابي عمير رضه عن
عبد الله بن ابي يعفور عن ابي عبد الله ع قال سئلت عن المرأة ولا ادرى ما حالها ايتزوجها الرجل متعة قال تتعرض لها فان اجابت
الى الفجور فلا تفعل ونحوه في في باب نوادر النكاح في القوى بعمر بن حنظلة قال قلت لابي عبد الله ع اني تزوجت امرأة فسألت عنها
فقيل فيها فقال له انت لم سألت ايضا ليس عليكم التفتيش وفيه في باب المذكور ونحوه في باب نوادر النكاح ايضا في الصحيح عن ابي
بصير قال سئلت ابا جعفر عن رجل تزوج امرأة فقالت انا حبلى وانا اختك من الرضاعة وانا على غير عدة قال فقال ان كان دخل
بها وواقعها فلا يصدقها وان كان لم يدخل بها ولم يواقعها فليحتط وليسئل اذا لم يكن عرفها قبل ذلك وحمل سؤاله على الندب
وفيه دلالة على جواز التزويج بالمجهولة وبالمعلومة وان علم بكونها مزوجة مثل ذلك يعلم من خارج او من اقرارها لكن اعتمد على
تعرضها للتزويج وادعائها الخلو عن المانع او موت زوجها او فراقه كل هذا من اطلاق الخبر فتدبر وكذا الكلام فيما رواه في زيادات
النكاح في الموثق بن سماعة قال سألته عن رجل تزوج جارية او تمتع بها فحدثه رجل ثقة او غير ثقة فقال ان هذه امرأتي
وليست لي بينة فقال ان كان ثقة فلا يقربها وان كان غير ثقة فلا يقبل منه القول محمول على الندب بلا خلاف وفي
الصحيح عن الحسين بن سعيد انه كتب اليه يسأله عن رجل تزوج امرأة في بلد من البلدان فسألها الك زوج فقالت لا فتزوجها ثم ان
رجلا اتاه فقال هي امرأتي فانكرت المرأة فقال ما يلزم الزوج فقال هي امرأته الا ان يقيم البينة وفي المجهول عن يونس قال سألته عن رجل
تزوج الحبلى وفي الصحيح عن عبد الرحمن بن الحجاج قال سألت ابا عبد الله ع عن رجل تزوج امرأة ولها زوج وهو لا يعلم فطلقها
الاول او مات عنها ثم علم الاخير ايراجعها قال لا حتى تنقضي عدتها وحمل على عدم الدخول مع جهلها او وطئها مؤبدا وطلاقه ولا
حرمت عليه مؤبدا فليتدبر وفي الصحيح عنه ايضا قال سألت ابا عبد الله ع عن رجل تزوج امرأة ثم استبان له بعد ما دخل بها ان
لها زوجا غائبا فتركها ثم ان الزوج قدم فطلقها او مات عنها ايتزوجها بعد هذا الذي كان تزوجها ولم يعلم ان لها زوجا قال
ما احب له ان يتزوجها حتى تنكح زوجا غيره وحمله في المشهور على ارادة الخلوة من الدخول والتعليل من حق بلا اجماع على توقف
حلها على المحلل ودل اطلاق الخبر دلالة على جواز التزويج لمن لم يعلم ان لها زوجا في الحال سواء جهل بالحال او علم بكونها
مزوجة مثل ادعاء الخلو او الموت او الفراق من خارج او من اقرارها اعتمادا على مجرد دعويها وعلى البينة او الثبوت عند الحاكم
ظنهم وفي باب احكام الطلاق في الصحيح عن حماد بن عثمان عن ابي عبد الله ع عن رجل طلق امرأته ثلثا فبانت منه فاراد
مراجعتها فقال لها اني اريد ان اجعلك فتزوجي زوجا غيري فقالت له قد تزوجت زوجا غيرك وحللت لك نفسي ايصدقها
ويراجعها وكيف يصنع قال اذا كانت المرأة ثقة صدقت في قولها ولم اقف الى الان على مخالف لظاهر هذا الصحيح ونحوها احتمل
محتمل لوقوع التحليل بطلاق المحلل او موته وترك الاستفصال مع قيام الاحتمال يفيد العموم في المقال والمشهور حمل اعتبار ثقتها
على الاستحباب وقطع العلامة في الارشاد والشيخ والمقداد في التنقيح الوجوب والشهيد ظهر له [illegible] فيه دلالة على ان ارادة
التزويج لا يوجب الاتهام كما ربما يتسارع الى بعض الاوهام لعرض اجماعهم مع وثاقتها في هذا المقام فليتأمل تفقه على المشهور من والمراد به
بطلان النقل الى قولها من القرائن الخارجية عن مجرد اسلامها وكون دعويها سليمة عن المعارض لاخراجها من يعلم او يظن كذبها
وكان المشهور نظر الى ما اشرنا اليه فحملوها على الندب لشمول ادلة القبول للمجهولة وفي الزيادات ايضا في الموثق بيونس عن ابي
بصير عن ابي جعفر قال سئل عن امرأة كان لها زوج غائب عنها فتزوجت آخر فقال ان رفعت الى الامام ثم شهد عليها شهود ان
لها زوجا غائبا وان مادته وخبرها يأتيها منه وانها تزوجت زوجا آخر كان على الامام ان يحدها ويفرق بينها وبين الذي تزوجها
قيل له فالمهر الذي اخذت منه كيف يصنع به قال ان اصاب منه شيئا فليأخذه فان لم يصب منه شيئا فان كل ما اخذت منه حرام عليها
مثل اجرة الفاجرة قوله حرام عليها يدل على ضمانها ما تلف منه وفيه دلالة على اشتراط الحكم ببطلان نكاحها على شهادة الشهود
على بقاء زوجها الغائب على الزوجية بانها مزوجة ومادته يدل بمفهوم الشرط على عدم جواز الحكم ببطلان نكاحها بمجرد
استصحاب النكاح السابق فلعلها اخبرت بموته او فراقه بحيث حصل لها من ذلك الظن او العلم بخلوها من المانع فانها تكون
على نكاحها ان كان الزوج عالما بتزوجها سابقا ثم حصل من الاخبار ما حصل لها او اعتمد على دعويها السليمة عن المعارض ثم
اذا انكشف الخلاف وصار مثلها مثل الجاهل مركبا انفسخ النكاح بينهما واستحقت المهر من الثاني كما اذا كان نكاحها مبنيا
على شهادة الزوج مع جهلها بذلك كان موطوءة ويكون وطيها وطي شبهة ملحقا بالصحيح في الحل وبعض الاحكام وعينه في الباب المذكور
بعد [illegible] في التاسع والستين من الطلاق وطرق احدها حسن [illegible] وفيه صفوان جميعا في القوى بموسى بن بكر وقبله في الحسن

جزو ششم

الموثق بعبد الكريم وفي الطريق البرنطي جميعا عن زرارة عن ابي جعفر ع والمتن للموثق قال اذا نعي الرجل الى اهله او اخبروها انه قد
قد طلقها فاعتدت ثم تزوجت فجاء زوجها الاول فان الاول احق بها من هذا الاخر دخل بها او لم يدخل بها ولها من الاخر المهر بما استحل من فرجها
وفي القوي وليس للاخير ان يتزوجها ابدا وفي باب المجهول باسم عن ابي بكر عن الباقر ع نحو القوي المذكور وفيهما دلالة على جواز
اعتماد المتزوجين على مجرد النعي والاخبار مطلقا خرج ما لو لم يحصل الظن منهما بالاجماع وبقي الباقي وفي باب الباب المذكور في
في التسعين منه في القوي بموسى بن بكير عن زرارة عن ابي جعفر ع والمتن للكافي قال سألته عن امرأة نعي اليها زوجها فاعتدت
فتزوجت فجاء زوجها الاول ففارقها وفارقها الاخر كم تعتد للناس قال ثلثة قروء وانما يستبرئ رحمها بثلثة قروء تحلها
للناس كلهم [illegible] ايضا مرسل بيونس [illegible] والتقريب من عدم تعرض الامام لحكم تزويجها بالثاني فتدبر وفي باب الزيادات
في الموثق بزرعة ونحوه في في الثامن والستين في الموثق بعثمان جميعا عن سماعة قال سألته عن المفقود فقال ان علمت انه في ارض
فهي منتظرة له ابدا حتى يأتيها موته او يأتيها طلاق الخبر وفي باب عن السكوني عن جعفر عن ابيه ان عليا قال في المفقود لا تزوج
امرأته حتى يبلغها موته او طلاق او لحوق باهل الشرك والتقريب من حيث اطلاق البلوغ وترك الاستفصال خرج ما خرج بدليل
وبقي الباقي وفي رجال الكشي عن علي بن محمد قال حدثني محمد بن احمد عن محمد بن الحسين عن صفوان عن شعيب بن يعقوب العقرقوفي
قال سألت ابا الحسن ع عن رجل تزوج امرأة لها زوج ولم يعلم قال ترجم المرأة وليس على الرجل شيء اذا لم يعلم فذكرت ذلك
لابي بصير المرادي قال قال لي والله جعفر ع ترجم المرأة ويجلد الرجل الحد وقال بيده على صدره يحكها اظن صاحبنا ما
تكامل علمه وفيه بسند آخر عن شعيب نحوه بزيادة قوله لا ثم يسئل بعد قوله الحد ويكفي في رد ذيل الخبر صدره مضافا
الى اجماع المسلمين بل ضرورة الدين واشتماله على ما يقدح في دين الراوي فافهم وفي باب اواخر باب العقود على الاماء في الصحيح
عن عاصم بن حميد عن ابي عبد الله ع وفي اواخر باب الزيادات في الموثق بابن فضال عن عاصم بن حميد في في التاسع والستين
وفي [illegible] في باب طلاق المفقود جميعا في الحسن بابرهيم جميعا عن محمد بن قيس عن ابي جعفر ع والمتن للصحيح في رجل ظن اهله انه قد مات
او قتل فنكحت امرأته وتزوجت سريته فولدت كل واحدة من زوجها ثم جاء الزوج الاول وجاء مولى السرية فقضى في ذلك ان
ياخذ الاول امرأته فهو احق بها ويأخذ السيد سريته وولدها الا ان يأخذ الرضا من الثمن ثمن الولد وفي في ويحسب ما كان
ظن وهما لغة بمعنى واحد والتقريب ظاهر من جواز الاعتماد على مطلق الظن للاهل مطلقا فليتدبر وفي مرسلة موسى بن سعدان
في مسئلة نشر التحريم بايقاب الغلام حمل كلام السائل على صحة ما كان وقع بين الشابين المضطجعين حتى قال السائل انه كان يفعل
به قال فاعرض بوجهه عليه ثم اجابه وهو مستنبط من الحديث فلو كان الاعتماد على مطلق ظن الاهل منكرا الاعراض او عرض بوجهه
فتم ويؤيد ما ذكرنا الاخبار الكثيرة الدالة على اعتداد المتوفى عنها زوجها من حين بلوغ الخبر من غير فرق بين كون المخبر ممن يثبت الوفاة
بخبره او لا والتصريح به منقول عن جماعة من الاصحاب وفي المسالك لا فرق في ذلك بين كون المخبر ممن يفيد قوله ظن الموت وعدمه
ولا بين الصغير والكبير ولا بين الذكر والانثى لصدق كونه مخبرا ومبلغا للخبر ونحو ذلك مما ذكر في الاخبار وفي في الحادي والعشرين
وعنه في باب احكام الطلاق جميعا في الصحيح عن محمد بن الحسن الاشعري قال كتب بعض موالينا الى ابي جعفر ع معي ان امرأة
عارفة احدث زوجها فهرب في البلاد فتبع الزوج بعض اهل المرأة فقال اما ان طلقت واما ان رددتك فطلقها ومضى الرجل على
وجهه فما ترى للمرأة فكتب بخطه تزوجي يرحمك الله والتقريب جواز تزويجها بابلاغ بعض اهلها فتدبر وفي في التاسع
والستين وفي في باب الشهادة الزور وفي اواخر باب البينات [illegible] متفاوتين جميعا في الصحيح عن محمد بن مسلم عن ابي جعفر ع
والمتن للكافي قال سألته عن رجلين شهدا على غائب عند امرأته انه طلقها فاعتدت المرأة وتزوجت ثم ان الزوج الغائب قدم
فزعم انه لم يطلقها واكذب نفسه احد الشاهدين فقال لا سبيل للاخير عليها ويؤخذ الصداق من الذي شهد ورد على الاخير
والاول املك بها وتعتد عن الاخير ولا يقربها الاول حتى ينقضي عدتها وفي اكثر التهذيب [illegible]
البابين جميعا في الحسن بابرهيم وفي في الباب بطريقين حسن ومجهول جميعا عن ابراهيم بن عبد الحميد عن ابي بصير وفي
باب طلاق المفقود وفي في التاسع من كتاب الشهادات جميعا عن ابراهيم بن عبد الحميد عن ابي عبد الله ع والمتن للحسن انه قال في
الشاهد شهدا على امرأة بان زوجها طلقها او مات فتزوجت ثم جاء زوجها قال يضربان الحد ويضمنان الصداق للزوج بما
غراه ثم تعتد وترجع الى زوجها الاول وليس في اول طريقي التهذيب كتاب طريقي الفقيه والكافي لفظ او مات كما ليس في ثاني طريقي
الاول واول طريقي الثاني لفظ طلقها وفي ثاني طريقي الشيخ والصدوق لفظ عنه بدل على الى التقريب ونحوه حمل الخبر على [illegible]

بمجرد الشهادة من غير الحكم في صورة جهل الزوجين وعلى جواز تزويجها ثم على رجوع الشاهدين او احدهما في الطلاق اذ لا عبرة بمجرد
انكاره وفي الطلاق دلالة على جواز نكاحها حتى لو لم نعلم بنكاحها سابقا اذا ثبت عنده الخلو واعتمد على دعويها وفي تهذيب الاحكام
والتلبيين وغيره في باب واحد باب عدة النساء في الحسن بابرهيم عن زرارة عن ابي جعفر ع قال العدة والحيض للنساء اذا ادعت صدقت
قال السيد السند في شرح الشرائع ان المرءة اذا ادعت انقضاء العدة بالحيض في زمان يمكن في تلك واقله ستة وعشرون يوما
ولحظتان كما سيجيء كان قولها مقبولا بيمينه وان لم يكن لها منازع جاز لها التزويج وجاز عليها من غير يمين وان انكر الزوج ذلك
توجه عليها اليمين هذا الحكم مقطوع به في كلام الاصحاب واستدلوا عليه بقوله تعالى ولا يحل لهن ان يكتمن ما خلق الله في ارحامهن
ولولا قبول قولهن في ذلك لم يأثمن في الكتمان ويدل عليه صريحا ما رواه الكليني في الحسن عن زرارة عن ابي جعفر ع انه قال لو ادعت
مع ء المرءة انقضاء العدة بالاشهر فقد قطع المصنف في يع وغيره بانه لا يقبل قولها في ذلك لا ريب فيه انكار الزوج لان الاصل بقاء الزوجية في وقت الطلاق
والاصل عدم تقدمه عن الوقت الذي يدعي الزوج وقوعه فيه اما لو ادعت انقضاء العدة ولم يكن لها منازع امكن جواز التعويل
على قولها اذا لم يظهر فساد الاطلاق حسنه زرارة ولما ذكرنا في عوالي المطلقة تلك التزويج والمفارقة ولا ريب ان التوقف في ذلك
الى ان يثبت انقضاء العدة طريق الاحتياط انتهى اما ما رواه في باب المذكور وفي باب البينات في الضعيف بالنوفلي عن السكوني
وبه مرسلا جميعا ان امير المؤمنين ع قال في امرأة ادعت انها حاضت ثلث حيض في شهر واحد فقال كلفوا نسوة من بطانتها ان حيضها
كان فيما مضى على ما ادعت فان شهدن صدقت والا فهي كاذبة مع ضعفهما وندرتهما انه لم يعمل بهما ظاهرا سوى الشهيد في اللمعة
يمكن حملها على التدليس او على صورة ظهور التهمة قال العلامة المجلسي ره مع انه ليس فيها انها لا تصدق بل قال فهي كاذبة اي غالبا كما هو
الغالب فيهن واذا وقفت على ما ذكرنا فطريق الاحتياط على اختلاف في الموارد خصوصا بالنظر الى الامور الدنيوية والحذر عن سهام
المطاعن العامية مع ان المحتاط ايضا لا يسلم عن ملامهم بل يصيبه هنا طعن سهامهم بل لا يسلم منه من حكم تزويج زوجة المفقود بعد
الفحص التام من القضاة والحكام في اكثر من ربع عوام وكذا من لم يظهر لها مانع اصلا او ثبت خلوها عنه بالبينة او حكم الحاكم
اذا انكشف الخلاف نعم ما قال الامام عليه في مثل هذا المقام ما نجا الله والرسول معا من لسان الورى فكيف انا ومن بنا
ظاهر ما ورد في بعض الاخبار من الامر بالسؤال عن حال بعض النساء في دعوى خلوها عن الزوج او انقضاء العدة او كونها محرمة على
هذا الزوج وكذا ما رواه في الزيادات في الصحيح عن مسعدة بن زياد عن جعفر عن ابائه ع ان النبي ص قال لا تجامعوا في النكاح على
الشبهة وقفوا عند الشبهة يقول اذا بلغك انك قد رضعت من لبنها وانها لك محرم وما اشبه ذلك فان الوقوف عند الشبهة
خير من الاقتحام في الهلكة لان الاجماع واقع على ان الرضاع لا يثبت بمجرد قول مبلغ بل لا يثبت الا بشهادة العدلين بل بالاطلاق
الاثر بطوله فيه تحقيقات مذكورة في مواضعها وكذا الكلام في غير دعوى الرضاع لما رواه في باب نوادر
النكاح في الحسن بابرهيم عن عبد العزيز بن المهتدي قال سئلت الرضا ع فقلت له جعلت فداك ان اخي مات وتزوجت امرأته
فجاء عمي فادعى انه كان تزوجها سرا فسألتها عن ذلك فانكرت اشد الانكار وقالت ما كان بيني وبينه شيء قط فقال يلزمك
اقرارها ويلزمها انكارها نعم الاحتياط هنا مطلوب مندوب سيما المصالح الدنيوية كما في ساير الاوامر الارشادية مثل الامر بالاشهاد
في المناكحات والمعاملات حينا الى من ظهور خلاف لكم المنكر للغرامة ولوم التفريق والتذاهب وكذا ما ورد في الاخبار من توكيل
كل من او ثق اخوانك على حذر وكذا ينبغي الاحتياط مهما امكن بطلب البينة ومع العجز يتعلم بها الصيغة حتى تعقد لا نفسها بانفسها
ومما يتنبه على ما ذكرنا ان المشهور جواز تصديق مدعي الفقر والاستحقاق في عدم وجوب مطالبته بالبينة واليمين وجواز اعطاء
خمس منهم المستحقين ثم ان ظهر خلاف ما ادعى فعل المعطي الاعادة مطلقا الا اذا اجتهد وغيره فلا فانه لا يجب على المجتهد الاعادة
والاسترداد الا ان يكون العين موجودة ولولا جواز الاعتماد على مجرد دعواه المحتملة لما بقي فرق بين المجتهد وغيره فيكون الاجتهاد
عن حاله للنفع الفقرا المترتب على ظهوره كذبه لا الاصل الجواز الاعطاء والاعتماد على دعواهما التسلية عن المعارض هذا ما اتفق لي
من المقال في هذا المجال على سبيل الاستعجال وتوقع مقتضى الحال من بلبال البال وقصور الباع بين ومباني الاستدلال واذا لم ير
دونوي حصول الاسباب كتبت ثم في هذا الباب ما يحسم مادة الريب والارتياب ويكشف عن وجه المرام النقاب محيطا بالاطراف لكلا
جامعا لاقوال الاعلام دافعا للشكوك والاوهام موفيا للابرام النقض ونقض الابرام ل ريب شخصى داخل خوانه شد كه
كرد اعانة نماز ميكرد وغيبت نموده داشت و دیگری با شوهر خود در خلوت بود پس چه زنها را مراد بدند نماز روزه مرد و
باطل شد و هم بر شوهر حرام گشت مقصود این چه نوع است ب اشخص باطل شوهرانی زن شوهر را بود و دلیل سکه خبر

مرکش

مرکش باو رسیده بود شوهر کرده بود وان دو زن دیگر قضا نماز و روزه او را میکردند ل ریج شخصی زن خود را نزد قاضی برده
که طلاق دهد وان مرد طهر غیر مواقعه بود پس قاضی طلاق او را مجوز نموده وان شخص برگشت وبا او جماع کرد چون حایض گشت
قاضی او را در حیض طلاق چگونه منسوب ب از نبیند که شوهر شریک بجا حنا کرده بود زیاده بر چهار ماه …
حمل حیض دیده بود بعنوان ند زن ل رید شخصی دو بند انگشت زید را شکسته دیت ان چند است ب هرگاه غیر ابهام باشد
ببفند درهم بیک ثلث دیه انگشت انشخص است و درهم بیک از ابهام نصف دیه انشخص است … از انگشتان پا
و ده عشر دیه انشخص است ودیه ابهام بر دو بند تقسیم میشود ودیه غیر ابهام بر سه بند هرگاه انگشت پا بنگار از انها
نیفتد بلکه شل و معیوب شوند که کار صحیح از انها نیاید دو ثلث دیه فتاده از ابابد داد واگر شل شده را کسی قطع کند
ثلث دیه صحیح را مید ل رید شخصی طلب از کسی داشته دین والد بکری نموده و محال علیه نخواه سند کند
سلف نوشته وبدون جریان صیغه با و تسلیم کرده ایا ان معامله صحیح است یا نه ب هرگاه بعد صیغه خوانده اند بغیر
و نه بغیر از بیع منعقد نشده و بایع مشغول الذمه نیست که بهمان بحال زید ل رید شخصی عقد صبیه با القند کرده
بدون اذن او و ولایت غریب کرده وبعد از رشید ان صبیه بان راضی نشده با ان سبب ان شخص تا خوش امده چنین صیغت
کرده که بنظر شریف میرسد بفرمایید که محروم بودن ابن عاقد ضرر دارد ب صورت وصیت تا بحضرت بنظر غیر رسیده
و بر مضمونش اطلاع حاصل کرده هرگاه وارث مضا رضا یا نکند همین کفن واجب با اب غسل و تیمم کافور و سدر
بجهة غسل و حنوط و دیون تا مثنا او مع حقوق واجبه ما لیه انذکوة و خمس و حج و مال مند و هرگاه بمرتبه شرعیه باعور
قبل از ایام انهام ثابت شود از اصل مال اخراج میکنند و غیر انها از انعضا بای و بکم ما نند اخراجات تعزیه و ختم قرآن
و استیجار نماز و روزه واجب و خمس و زکوة و حج خود و پدر و مادر و حقوق واجبه ما لیه کرده … اقرار با شتغال ذمه بانها
منهم باضرار ورثه بوده از ثلث ترکه محسوب میکردند و زیاده بر ثلث موقوف برضا و امضای وارثان است والله العالم ل رید
زنی در ایام صحت مهر خود را هبه معوضه نموده بوالدین خود و عوض را گرفته وبعد از فوت قدری اجناس از لباس وغیره
از او باقی مانده و طفل صغیر هم دارد ایا هبه صحیح است یا نه ب هرگاه مهرش بر ذمه شوهرش بوده هبه ان باطل است هرچند
معوضه باشد علی الاشهر الاظهر و احوط انست که شوهر والدین را راضی نماید بخروج از الخلاف ل رید بیع مکره
صحیح است ب هرگاه اکراهش بحدی رسیده که معنی ایجاب و قبول را هم نفهمیده باطلست و همچنین اگر صیغه نفهمیده لکن بان راضی
بوده و بعد از ان نیز راضی نشده ل رید هرگاه زن بزنا منصرف شده و بعد از زنا او را متعه کرده و از ان فرزندی
بهم رسیده ایا ارث از پدر و مادر میبرد یا نه ب هرگاه نطفه فرزند بجهت زنا بسته شده ارث نمیبرد و همچنین زنا داده
هرگاه مجبور بزنا نباشد واگر بعد از عقد نطفه او بسته شده یا مشکوک نیز باشد که قبل از عقد بسته شده یا بعد
از ان ارث میبرد از هر دو و هر کس که ارث از او میبرد ارث باو میدهند والله العالم ل رید هرگاه زید هند را قذف کند
که اولاد او از پدر شرعی خود نیست که خالد باشد نسبت بزنا هم رسیده … ارث پدر را با … سد ایا بمجرد همین
ارث محروم میشود شرعا ب هرگاه هند مذکوره معروفه و مشهوره بفرزندی خالد نبوده باشد یا انکه در وقتی که …
رسیده مادرش حلیله خالد بوده وانعقاد نطفه او در اوقات زن خالد ممکن بوده فرزند خالد شرعا و از او ارث میبرد
چون کسی فراش را نفی کند و بثبوت شرعی نرسانده ضرر ندارد بلکه قاذف فاسق و مستحق حد قذف میگردد
والله العالم ل رید زید هند را تزویج نموده و از او چند اولاد بهم رسانیده والحال چون فقیر با … نموده هند میگوید
گوید که من بر تو حرام شده ام بسبب انکه مرا در عده شوهر سابق تو عقد کرده اند و حال انکه جمعی از مومنین او را عقد
کرده اند و طلاق تا بحال … بوده چه صورت دارد ب ادعای هند ضرر بشوهر ندارد مگر انکه بثبوت شرعی رسد
یا زید بان اعتراف نماید و در این مسئله فرقی نیست میان فقیر و غنی و بسبب ان حرمت بر زید لازم نمیشود که تحقیق و تجسس
از حال هند نماید در باره او احتیاطی بعمل اورد مگر انکه بعد از عقد و قبل از دخول چنین ادعا کند که در این صورت
بهتر بلکه احوط انست که تحقیق از حال او کنند هرگاه پیشتر او رو شناخته باشد نظر بصیغه بعد … هند بر او مکلف
است با نچه علم دارد … خود و خدا پس اگر زید را بر خود حرام داند تا ممکن سعی نماید که زید را راضی کند که او را طلاق
دهد و بر هر تقدیر هرگاه ادعای عام بر زید کند تسلط قسم نفی العلم بر او دارد … اگر قسم خورد … دیگر زید هند …

قسم خود نکاح مفقود میشود مخفی نماند مکلفند بانچه میدانند در اینصورت تنها هند مستحق مهر میشود هرچند که بعد از دخول باشد
مگر انکه ادعا کند که بعد از دخول علم بحرمت هم رسانیده که در اینصورت مستحق اقل الامرین از مهر مسمی فی العقد و مهر المثل میشود
و در هر صورت نمیتواند که ابتدا با ستمتاع از زید نماید یا مطالبه حقوق زوجیت کند و هم چنین نمیتواند که زید ابتدا الماعنت نکند
و ادای حقوق زوجیت و بعد از مطالبه امتناع نماید والله العالم ل دکب یکی از اولاد زید در ایام حیوة او مفقود شده و تا
حال ده سال میشود که خبری از او معلوم نیست و الحال زید فوت شده و اولاد دیگر نیز دارد بمفقود میراث میرسد یا نه ب حصه
مفقود را از ارث جدا نموده امنای شرع یا مؤمنین حسبة نگاه دارند تا حال او معلوم شود یا سنش بعمر طبیعی رسد و اگر مفقود
واجب النفقه داشته باشد بمصرف نفقه او میتوانند رسانید هر گاه مستجمع شرایط استحقاق نفقه باشد ل دکج زید
متوفی و وارث او منحصر در خواهر هند نام و یک باغ از او مخلف شده بعد از مدتی هند نیز متوفی گشته از سه پسر
نام که خویش زید بوده پسر زن او در غیبت پسرها هند باغ زید را فروخته اند بکر و بعد از مدتی بکر نیز متوفی از سه پسر چند وارث
الحال آمده اولاد هند مدعی ان باغ را مینمایند و از بایعین باغ بعضی مرده اند از سه چند صغیر و بعضی از بایعین که موجود
است قرار دارند با یکدیگر ان باغ حق مدعیان است و ایشان بموجب شرعی فروخته اند و ثمنش را بمصرف خود رسانیده اند
بسبب فقر و احتیاج ایا ان باغ بورثه هند میرسد یا نه و هر گاه برسد و مشتری ادعای ثمن با بایعین میتوانند کرد یا نه و ثمن
تماما از بایع موجود میتوان گرفت یا بقدر الحصه از ورثه بایع یا ورثه متوفی که صغیرند نیز میتوان گرفت یا نه و ادعای منافع
و حاصل چند ساله از مشتری میتوانند کرد یا نه ب باغ مزبور از ورثه هند نمیشود مگر انکه کسانیکه الان دارای تصرف
دارند اقرار نمایند یا بینه شرعیه ثابت شود تا حال ان بر ملکیت ورثه زید یا هند یا فوت و اعتراف بعضی از بایعین یا مشتری
حجت نمیشود بر منکرین لیکن هر کدام که معترف ببطلان تصرف خود کردند باید غرامت بکشند ان ذمه را که در ان تصرف نموده
از خوردن و فروختن و امثال اینها و هم چنین منافع از ان از روزیکه در ان تصرف نموده اند تا وقتی که تسلط نماید بقدر الحصه
و هر گاه بطلان مبایعه معلوم شود انچه را که مشتری غرامت کشد از ثمن مبیع و منافع همه را میتواند که از بایع بگیرد مگر انکه
در حین خریدن یا تصرف نمودن علم بغصبیت داشته باشد و ثمن تلف شده باشد که در صورت اول مطلقا رجوع نمیتواند کرد و در صورت
دوم رجوع میتوان کرد در غرامت قیمت عین و منافع تا قبل از علم بغصبیت یا بعد از ان قبل از امکان رسانیدن بمالک
و در جائی که رجوع میشود یا غرامت کشد میتواند مطالبه از غاصب یا مالش میتوان نمود و تسلط بر ورثه او نیست خواه صغیر باشند
و خواه کبیر مگر انکه در ترکه غاصب تلف کرده باشد که بقدر همان ترکه بر ایشان ادعا میرسد نه در زیاده بر ان والله
العالم ل دکد طفلی متوفی و دو عم ابی و دو خاله ابی دارد ترکه او بچه نحو قسمت میشود ایضا یکی از ان دو خاله مفقود الخبر
است سهم او را چه باید کرد ب دو ثلث ترکه او بدو عم میرسد بالمناصفه و ثلث دیگر بدو خاله بالسویه باجماع علما و در
مفقود هر گاه بر نهج شرعی چهار سال از حال او تجسس شده باشد و زیاده منقطع الخبر گردد و حیات و ممات او معلوم نگشته
ورثه او با ملائت و ضمان میتوانند مال او را تقسیم نموده متصرف شوند و چون پیدا شود باو رد کنند و احوط انست که مطلقا
در ان تصرف ننمایند تا حالش معلوم شود یا از عمرش صد سال بگذرد یا بعد از ان زمانه عمر طبیعی زیاده بر ان نمیشود ل دکه
شخصی تفنگی در دست داشته اسباب براق او را درست مینموده از انجمله چخماق را از جیب کرده و غرضش بیرون کردن تفنگ نبوده
بلکه غرضش اصلاح اسباب تفنگ بوده که ناگاه چخماق بهم خورده و تفنگ بیرون رفته و بشخصی خورده و او را مقتول نموده اما مطالب
قول فقها رضوان الله علیهم و ملازمان نیز و عمل ما یقع به الجنایه را شرط میدانند یا نه و ان شخص صاحب تفنگ را در چنین صورتی
قاتل میدانند یا اینکه اسم را نقیل افتادن زید دانسته اند و حتی که عمر مثلا در ملک مباح غرس نموده باشد و غیر ذلک از چیزها
که باعث قصاص و دیه میشود استفتا انکه حکم انرا موافق قانون شرع مطاع قلمی فرمایند ب تفنگ بدون جهت و سبب
هرگز بیرون نمیرود پس هر گاه پا یا ابزار برداشته و تقصیر در محافظت نموده که بان سبب خوابیده و مقتول گشته ان شخص
قاتل است نظر باینکه فعلی کرده است که ان برداشتن پا است بدون تحفظ که غالبا جنایت از او حاصل میشود و در اینصورت
شاید که گناه نیز داشته باشد و اگر محافظت کرده و تقصیر ننموده لکن اتفاقا بدون اختیار او پا بر پائین چخماق بکار رفته
و جنایت از ان حاصل گردیده این فعل از جمله چیزهای خواهد بود که نادرا جنایت از ان بعمل میاید چنانکه در ایجاد ان
نادرا خطا مرگ دیده در اینصورت ان شخص قاتل است هرچند که گناه ندارد زیرا که هر قاتلی لازم نیست که بان قتل اثم باشد

بلکه

بلکه در برداشتن پا بر مجتهد امر راجح و واجب مستحق ثواب میشود مثل معالجه طبیب حاذق که ضامن است و هم چنین دایه که از برای
ضرورت طفل را شیر میدهد و در خواب بدون شعور و اختیار بر او بغلطد و او را بکشد و هم چنین در بسیاری از مواضع که قتل
و جنایت بر سبیل خطا واقع شود و لکن غرضش بیرون کردن تفنگ نبوده نفعی بحال او نمیرساند مگر از برای تحمل عاقله
هر گاه این ادعا را از او قبول داشته باشد زیرا که بعد از برداشتن پا به بی عقل و شعور بدون محافظت و محارست نظر بعادت الله
پا بر میافتد و جنایتی که از او بعمل امده بعمل میاید و حقیقه و عرفا چخماق بدون سبب و جهت باتش خانه نمیخورد و سببش همان
بلند کردن دست همان شخص است بلی هر گاه ان شخص برداشته تا محافظت و دیگر احتیاطا باید در اینصورت جنایت با او نیست نظر باینکه
او را تقصیر نیست و قول فقهاء رضوان الله علیهم نقل ما یقع به الجنایه خوب است لکن فهمیدن و استنباط از ایشان کار هر کس
نیست و ضمان در صورت مسئوله با قوال ایشان موافق و با مضمون دلیل مطابق است زیرا که پا بر تفنگ پر کرده بدون حراست
نعلین که غالبا جنایت بان واقع میشود باینکه بر اتش خانه نمیخورد تا تیر بخزانه میکند و خزانه تا تیر در اخراج گلوله میکند و
گلوله تا تیر در جائی که ان بدن میکند گاهی میکشد و گاهی نمیکشد به همین نحو است که برداشتن چخماق و خوابانیدن بر اتش خانه
که مجرد ان فعلی نیست که بواسطه جنایت کند بلکه بواسطه باروت و اتش خانه و خزانه و گلوله و امثال ذلک جنایت واقع
میشود و در هر دو جا عرفا میگویند که فلان کس را کشت لکن در یک جا میگویند تقصیر نداشت و نمیخواست که او را بکشد
و اتفاقا چنین شد و در جای دیگر میگویند که تقصیر داشت چون میدانست که تفنگ پر است و غالبا یا اتفاقا بعد از
برداشتن چخماق میلغزد و تفنگ بدر میرود میبایست که اول تفنگ را خالی کند و بعد از ان مشغول اصلاح شود و در
جائی میگویند که منظورش زدن شکاری یا امتحان تفنگ بوده نه زدن ان شخص و هم چنین لکن در هیچ یک تا اینصورت خون
مسلمان هدر نمیشود بلکه یا قصاص لازم میاید یا دیت بر فاعل یا بر عاقله و تمثیل ما نحن فیه بافتادن اندر ختی که عمرو
در ملک مباح غرس نموده ملایم و مناسب نیست زیرا که غرس درخت لازم ندارد رفتن کسی را بالای ان و در افتادن
از ان بخلاف برداشتن پا بر چخماق و نظیر ما نحن فیه انست که کسی کوچه را اب بپاشد میاید و بسبب شخصی بنا دانی در انجا
میافتد و جنایتی بر او واقع میشود که در اینصورت پاشنده اب ضامن است نه لغزنده و نه اب و نه زمین که او را لغزانیده اند
و هم چنین هر گاه تیری بشکاری انداز د و بسبب شدت باد یا صدمه یا امر عرضی مثلا تیر از نهج استقامت بیرون رفته و بشخصی
خورده و مجروح یا مقتول سازد تیر جنایت ان بر عاقله رامی است نه بر هوا و نه بر مرغ و هم چنین هر گاه کسی سر خیک روغنی
باز کند و بر ان حال بگذارد و برود پس باد یا افتادن روغن سیلان نموده تلف شود یا حیوانی از ان خورده ضامن
همان کسی است که سر خیک را وا کرده خلاصه موافق ادله و اقوال جنایت و اتلاف با مباشر است نه بر سبب هر گاه سبب و مباشر با هم
جمع شوند ضمان بر مباشر است مگر انکه مباشر از غیر ذوی العقول باشد که در اینصورت ضمان بر سبب است و در صورت مسئوله نیز هم
گفت که کشتن واقع شد و انچه دخیل است در ان یکی ان شخص ذوی العقل است که پا بر تفنگ را برداشته که غالبا بدون حراست
و نادرا با ان میاید و دیگری چخماق است که مباشر افتادنست و دیگر باروت و گلوله و امثال اینها و موافق قواعد شرعیه در هر موضع
که مباشر با سبب جمع شده باشد و سبب از ذوی العقول باشد و مباشر غیر ذوی العقول باشد سبب جانی است مگر ما خرج
بدلیل من نص و اجماع فتم والله العالم لکن احتیاطا باید طی دعوی و تعیین دیت بتراضی طرفین شود والله العالم ل دکو
شخصی مدت سه سال است که مفقود الخبر است که اصلا اثری از او ظاهر نیست و زوجه دارد که اصلا نفقه و کسوه ندارد و کسی
نیست که متوجه احوال او شود و زوجه مذکوره هم ادعا مینماید که والد او را جبرا بشوهر داده و مینماید که در حال تصرف
از ان هرگز راضی نبوده و زوج عنفا تصرف نموده ایا چنین عقدی صحیح است یا نه و ادعای زن در خبر جبر بدون مثبت مسموع است
یا نه و هر گاه از اثبات عاجز باشد نفقه او از چه ممر میباشد ب در صورت مذکوره هر گاه اثبات جبریت کند بعد و کم
از اثبات جبریت عاجز باشد میان خود و خدا بعلم خود مکلف است زیرا که معارضی بر ان نداند و اگر واقعا مجبور بوده و تا حال
بعقد ان شخص راضی نشده میتواند که شوهر کند بکسی که بر حال او مطلع نباشد و هم کسی میتواند که او را عقد کند که
خود یا دیگری که او نیز اطلاع نداشته باشد و بر قول ان زن که مانعی ندارم و بی شوهرم اعتماد میتوان کرد بدون تفحص
و تجسس باتفاق و اجماع کل علما و در صورتیکه صبر کند و مستحق نفقه و کسوه یا جنس باشد از ان میتواند گرفت و هر گاه اینها را نیز
بر هر کسی که مطلع و قادر بر انفاق باشد واجب میشود که بنحوی متوجه شود که ملال نشود ل دکز هر گاه مردی یا زنی

با بلوغ وعقل کلمهٔ کفر گوید چه صورت دارد ب هرگاه مرد از مسلمان زائیده باشد یعنی در وقت انعقاد نطفهٔ او در شکم مادر پدر
یا مادرش مسلمان بوده باشد وادعای شبههٔ محتمل نکند وان کلمه کفر باشد کافر میشود و توبهٔ او بحسب شرع مقبول نمی گردد
و نجس است وزنش بعد از عده بدیگری شوهر میتواند کرد ومال او را ورثه تقسیم میتوانند کرد واگر ضرر بر کشتن او مترتب
نشود هر کسی که بر کفرش مطلع گردد میتواند که او را بکشد نزد بعضی و مشهور انست که کشندهٔ او باید امام یا نایب امام باشد
واگر دیگری بکشد بد کرده و مستحق تعزیر گشته هرچند که قصاص و دیه را نیست اگرچه توبهٔ در نفس بینه و بین الله مقبول
درحین میگردد علی الاظهر الاشهر لکن بکار اخرت او میاید نه بکار دنیای وی واگر از مسلمان زائیده نباشد یعنی انعقاد نطفهٔ او با بوین
او کافر باشند او را توبه دهند اگر قبول نکرد حکم اول بهم میرساند در نجاست و کشتن واگر توبه قبول کرد قبول میشود مگر اینکه
قبل از این سه دفعه کفر گفته باشد عدد مرتبه او را توبه داده باشند که بعد از مرتبهٔ سیم هرگاه کفر بگوید توبه اش قبول نمی
شود و حکم اول بهم میرساند و نیز او را توبه دهند هرچند که مسلمان زاده باشد و زیاده بر سه مرتبه کفر گفته باشد پس اگر توبه
ردمه کرد قبول است والا او را تادیب باید کرد و حبس باید کرد و در اوقات نماز او را باید تا توبه کند یا بمیرد والله العالم ل رکح
د اقل آبادی کرمانشاهان زید خانه در ان قصبه داشت و در ایام انقلاب فوت شده و وارثش منحصر در بکر وجه وان نیز فوت
شده پسری دارد حال خانه بان پسر میرسد یا نه وخانه در چهار دانگ وقفی کرمانشاهان است واعیانی مثل سنگ و دیوار دارد
و شخصی از ان تصرف نموده و عمارت کرده بنحوی که واقف فرموده عمل نمی کند ایا ان پسر میتواند که خانه را از او بگیرد و قیمت
اعیان را باو بدهد یا نه ب درصورت مفروضه همین ربع بزوجه میرسد هرگاه قرابتی بزید نداشته باشد و سه ربع
دیگر مال امام است و سه ربع مذکور بوارث زوجه مذکوره میرسد و هم چنین هرگاه محل خانه که در وقف واقع است
اجاره نموده و زوجه اجاره زاداده یا میدهد دیگری بدون اذن او تصرف نمیتواند کرد هرچند که اعیان نداشته باشد
واگر اجاره ننموده واجرة المثل نیز نداده حبس ان جایز نیست و هر کس که خانه از او باشد میتواند که ازالهٔ اعیان او کند
و تصرف نموده اجرت انرا بمصرف وقف رساند ل رکط قریبه ببیست و پنج سال است که شخصی زنی را تزویج نموده تا
مدت چهار ماه متوجه نفقه و کسوه او شده و بعد از ان ضعیفه را در همدان گذاشته و رفته و در وقت رفتن اخراجات
نفقه و کسوه باو نداده و در عرض بیست و پنج سال که رفته حیات و ممات او معلوم نشده چون ضعیفه بی نفقه است هرگاه
رای صواب نمای عالی اقتضا نماید که از برکت ملازمان استخلاص مجیزه منظوره حاصل شود بهتر بود ضعیفه میشناسد
کراو و بعضی دیگر میدانند که مطلقه است لکن طلاق نامه نزد شخصی بوده مفقود شده و خیال میکنند که تا طلاق نامه
حاضر نباشد درست نیست بر تقدیر این دعا کارش سهل میشود و شوهر میتواند کرد بحسب شرع با عتبار عدم معارض
زیرا که در اینصورت زن مصدقه است بر نفس شرعا خصوصا با عدم اتهام و مجرد خواهش تزویج تهمت نیست بلکه مراد از
تهمت متهم در اینجا بی باکی مرتفع است و زنا است و بر تقدیر عدم ادعا و ادعای عدم انفاق در حین رفتن یا بعد از ان و بعد
از مفقود شدن هرگاه جاهل بوده است با صل خیار یا بفوریت ان نیز میتواند که شوهر کند علی الاظهر بعد از فسخ عقد
خود لکن هرگاه بعد از اظهار فسخ نکاح خود حاکم شرع نیز طلاق دهد بهتر است و بر هر تقدیر بعد از فسخ و طلاق باید
عده بگیرد و بعد از ان اگر خواهد شوهر کند والله العالم ل رل زید مبلغی از عمرو طلب داشت بوعد معین و بعد از
انقضا و عدم اوطمعد ... مینمود که اداء نماید زید از قرار ده پانزده تمسک میگیرد در سال دویم از عهدهٔ ادای نتوانست
پس ملک خود را بیع شرط اصل و فرع مذکور مینماید و بعد از انقضای عدهٔ خیار مشتری بدون اخبار بایع ان ملک را
بهم فروخته چه حکم دارد ب بدون معاملهٔ شرعیه طلب یا دمیشود و تمسک زیاده بر طلب گرفتن بیع و باطلست واگر
بیع شرط بازاء همان اصل و فرع نموده ان بیع نیز باطلست بر تقدیر صحت بیع شرط و انقضای خیار مشتری تسلط بر فروختن
مبیع دارد بدون توقف بر اخبار و اعلام بایع والله العالم ل رلا مدتی ببیست سال است که زید بخلاف حق وید عدوان
ملک خالد را متصرف است و حال خالد جمع کثیری از شهود اقامه نمود که ملک متصرف فیه زید مال محض خالد است
تصرف زید بخلاف شرع است و بعد از تکمیل نصاب شهود خالد زید مذکور نیز اقامهٔ شهود بر ملکیت خود نموده
که الحال ملک متصرف فیه زید مال زید است حکم از قبلی فرمایند ب درصورت مذکوره ملک مزبور حق خالد است
باعتبار ترجیح بینهٔ خارج خصوصا هرگاه اذکر سبب نمایند مانند بیع و ارث و امثال اینها و بینهٔ خالد ذکر نمایند

مسند

مسند بمجرد تصرف زید نشوند و هم هرگاه بینهٔ خالد اعدل باشند یا اکثر و شاید نزد ابد تسلط فیمابر او داشته باشد والله
العالم ل رلب بعضی میگویند که حضرت امیر دختر بزرگ خود ام کلثوم را بعمر تزویج کرده اگر بطوع و رغبت داده دلالت بر
خوبی عمر دارد و اگر بجبر داده باغیرت مردی منافات دارد باکه منافی نیست که مانع شود هرچند که منجر بکشتن گردد و بعضی دیگر گویند
که چون عمر خواستگاری نموده و دست برنداشت حضرت فرستادند دختری از نصارای جنیان نجران طلبید و فرمود که
بصورت ام کلثوم گردید پس او را بعمر دادند و مدتی نزد عمر ماند تا انکه از برای زرگی بهم رسید و خواست اظهار کند
مهلت نیافت و کشته شد و حقیقه میراث خود را گرفت و رفت پس حضرت ام کلثوم را ظاهر ساخت قول کدام حق است
ب حق و مشهور انست که حضرت امیر چون دید عمر اصرار دارد و تهدید با تعیینات نمود نظر با بن حضرت عباس عم انحضرت
بمیزان الناس نمود که امر ام کلثوم را باو واگذارد و نظر بالضرورات تبیح المحظورات امور را بحضرت عباس واگذاشت و عباس
او را بعمر تزویج نمود بمهر بسیاری و تسلیم عمر نمود عمر از ام کلثوم پسری بهم رسید او را زید نام کرد و ام کلثوم بعد از عمر دیگر
شوهر نکرد و شیخ طوسی ره در کتاب میراث تهذیب از حضرت صادق روایت نموده که حضرت باقر فرمود که ام کلثوم
دختر علی با پسرش زید بن عمر بن الخطاب مردند در یک ساعت که معلوم نشد کدام پیشتر مرد پس میراث هیچ کدام را بدیگری
ندادند و بر هر دو با هم نماز کردند و نیز از ائمه مرویست که در این مقدمه فرمودند که هذا اول فرج غصبنا یعنی این اول
فرجی است که از ما بزور گرفتند خلاصه اخبار در این باب نسبت است و شاید زید بن عمر در کربلا ابا داخود نموده مانند
پسران زینب خواتون شهید شود و بر تقدیر اشتراط کفائت ایمانی نبوده در طرف زوج چنانکه اظهر است شاید در مبادی
اسلام شرط نبوده و ظاهر اسلام که از منافق بوده کافی میبوده چنانکه ظاهر است در اوایل اسلام تزویج کفار نیز جایز
بود و حضرت پیغمبر سه دختر خود را که از خدیجه داشت یکی زینب نام را بابو العاص بن ربیع داد و او کافر بود و همراه کفار
جنگ میکرد با حضرت پیغمبر جنگ کرد و حضرت امیر بوصیت حضرت فاطمه او را گرفت و تزویج فرمود و دو دختر دیگر را که ام کلثوم
و رقیه بودند بعتبه و معتب که پسران ابولهب کافر بودند تزویج نموده و بعد از ایشان بعثمان بن عفان تزویج فرمودند
و شاید حضرت امیر در این مقدمه اقتدا بحضرت پیغمبر فرموده باشند نظر بقول حق تعالی و لکم فی رسول الله اسوة حسنة و چون
حضرت پیغمبر نظر بحکمت و ملاحظهٔ مصلحت مدتی مدید در مکهٔ معظمه با کفار مدارا فرمودند و محاربه ننمودند و بعد از
از وجود انصار در مدینه بنای جهاد گذاشتند همچنین حضرت امیر نظر بوصیت انحضرت و ملاحظهٔ حکمت و مصلحت افیدالان
حضرت فرموده مدتی با مخالفین مدارا نموده و بعد از وجود اعوان بنای مخالفت و محاربه گذاشت پس هرگاه تقیه و مدارا
و مراعات مصلحت مجوز ترک جهاد و سبب مدارا با کفار و منافقین گردد بطریق اولی مجوز تزویج ایشان خواهد شد هرگاه
غصب خلافت عظمی و کشتن ائمهٔ هدی ممکن باشد و موجب قبح در ایشان نشود زنا ازایشان بجبر گرفتن ممکن تر و ضررش کمتر
خواهد بود و هیچ یک از این امور منافی عزت رسالت و امامت نیست وانکه در بعضی احادیث ضعیفه وارد شده است از معقد
جنیه وانکه زینب و رقیه و ام کلثوم دختران پیغمبر نبودند دختران خدیجه بودند از شوهر اول یا دختران خاله خواهر
خدیجه بودند که حضرت پیغمبر انها را تربیت کرده بودند بر تقدیر تسلیم سند همان احادیث محمولند بر تقیه از جماعت
شیعه که تاب نمی آوردند و فهمشان نمیرسید بانکه امور مذکوره ضرری بمرتبهٔ نبوت و امامت نداوند اعظم انکه شیخی
پیغمبران و امامان نیست و بدتر از مقدمهٔ کربلا و غصب خلافت کبری نمی باشد یا انکه چون کسی جرأت بر نفی نتوانست کند
ضرر شهیدین و دنیای ان زن نمیرسد و طول زیاده بر این مناسب نیست والله العالم ل رلج اخراجات ایام تعزیه میت
که وصیت بان نکرده باشد از اصل ترکه است یا نه ب نه بلکه از وارث بالغ عاقل خواهد از سهم خود خرج میتوان کرد نه از حصه
صغیر و مجنون و غایب طلب کار و الله العالم ل رلد هرگاه زید دعوی ملک مشترک میان خود و عمرو را با شریک صلح کند
بدون اذن شریک ایا ان صلح صحیح است یا نه ب هرگاه مجموع دعوی صلح کرده در حصهٔ خودش لازم است و در شریک اجازه امضاء
فسخ دارد نسبت بحصهٔ خود ل رله هرگاه زید در مرض موت معاملهٔ محاباتیه کند باینکه صلح کلی را بکسی مصالحه کند
یا هبهٔ معوضه کند بازای انکه بعد از فوت او فلان مبلغ بمصرف دفن او رساند و بیست سال نماز بر نیابت کند ایا ان معامله
صحیح است یا نه و بر تقدیر صحت چیزی بوارث میرسد یا نه ب معاملهٔ مذکوره هرگاه مستجمع شرایط بوده صحیح و لازم است هرچند
که در مرض موت باشد و ان کس سوای ان چیزی نداشته باشد علی الاقرب لکن عوضی که قرار داده که بعد از فوت او برای

عمل باید نمود بقیه وصیت است هرگاه مجموع آن از ثلث ترکه بیرون رود یا وارث بالغ رشید امضا نماید وصیت کند خواه ذبح یا صوم
یا سایر عبادات و بموجب وصیت باید عمل شود و اگر وارث امضای آن وصیت نکند و از ثلث نیز بیرون رود در قدر مقدار ثلث ممضی و
تتمه مال وارث است امضای آن وصیت نکند و از ثلث نیز بیرون رود در مقدار ثلث ممضی و باطل تتمه مال وارث است ولی قدر معین ندکور را
با اجرة المثل دو سال نماز حسنا باید کرد مثلا هرگاه میخواهی که بهر معوضه بوده نه تومان بوده و عوض را سه تومان بجهت
دو سال نماز که اجرة المثل [illegible] مثلا فرا بداده [illegible] که منحصر در این باشد و [illegible] در وصیت قرار نداده باشد
یک تومان بجهت دفن او مثلا [illegible] نماز [illegible] دو تومان هشت هزار بوارث میرسد که او وصی یکی بگیرد والله العالم
سؤال هرگاه عدم [illegible] باشد مثل اول وقت تیمم میتواند کرد جواب میتواند علی الاظهر و احوط تا آخر وقت [illegible]
که بجهت ظن غالب هرگاه تیمم نکند نماز فوت میشود و چون با ظن غالب تیمم کرد و بعد از نماز وقت باقی مانده باشد اعاده
آن نماز لازم نیست سؤال در داخل مسجد الحرامین هرگاه جنب شود چه کند [illegible] مسجد چه فرمایش است جواب تیمم کند بیرون رود
و هر چند غسل در آنجا ممکن شود و مدت مکث [illegible] زیرا که مساوی یا اقل از زمان تیمم باشد [illegible] از مسجدین همان قدر است
که در زمان حضرت رسول صلی الله علیه و آله مسجد بوده و زیادتیها که در زمان سلاطین در آنها شده داخل نیست علی الاظهر و آنچه از اخبار و آثار
معلوم میشود این است که مسجد الحرام در زمان نبوی زیاده بوده از خانه کعبه و دایره مطاف که عبارت است از [illegible] که محیط است
بکعبه و بیشترین مواضع مسجد [illegible] در این زمان و بر اطراف آن جاری [illegible] مفروش است و مسجد مدینه منوره در اواخر عصر نبوی
زیاده شده است بر صد ذرع در صد ذرع و بر حد قبله آن در این زمان شبکهای چوبین و بر حد شرقی که خانه مبارک
و قبر آنحضرت است شبکه آهنین قرار دادهاند و بر دو سمت دیگر بجهت علامت زمین را بلند ساختهاند و اقوال و [illegible]
اهل سنت بلکه کفار نیز در بنیان موضوعات احکام و معانی الفاظ حجت است مادام که متهم نباشند و معارض قوی هم نرسد و این
مطلب در کتاب [illegible] که شرح مدارک و مسالک است با [illegible] بسط ذکر نمودهام هر که خواهد بآن رجوع نماید والله العالم
سؤال ابها نظر [illegible] نجاست چند قسمند جواب هفت قسمند اول آب جاری که از زمین جوشد یا متصل بکر یا باشد
و بر زمین جاری باشد [illegible] آب چشمه که ایستاده باشد و در عرف آنرا چاه نگویند
سیم آب چاه که از زمین جوشد و ایستاده باشد و در عرف آنرا آب چاه گویند چهارم آب ایستاده غیر نابع و غیر متصل بکر یا کمتر
از مقدار کر پنجم آب ایستاده [illegible] که مقدار کر یا زیاده بر آن باشد ششم آب حمام یعنی آب حوضهای کوچک حمام که کمتر
از کر باشد در حالی که متصل بخزینه باشد هفتم آب باران در حال باریدن سؤال تغییر آب بنجاست بچه معنی است جواب باین معنی
است که رنگ یا بوی یا مزه آن آب برنگ یا بوی یا مزه نجاست شود بسبب ملاقات عین آن نجاست نه بمجاورت و نه بملاقات متنجس
بآن مانند زعفران متنجس مثلا و تغییر غیر اوصاف ثلاثه مذکوره مانند زیادتی حرارت و برودت ضرر ندارد سؤال حکم صورت
تغییر جاری [illegible] جواب هرگاه قدری از جاری متغیر بنجاست شود [illegible] متغیر متصل باشد [illegible] طرف [illegible]
چشمه است مثلا [illegible] متغیر [illegible] نجاست مختص است [illegible] متغیر شده باشد سمت بالا پاک است
و الا نجس است سؤال تطهیر آب جاری نجس بچه چیز میشود جواب بزوال تغییرش بطرف شود هر چند که آن آب پاک زیاد
جاری باشد و بزدن دست یا چوب و امثال اینها داخل متغیر شود و [illegible] مطهر آب [illegible] نیز پاک میشود سؤال
و [illegible] ارباب حمام که در کتب فقها اعتبار اتصال آنها کردهاند ماده چیست جواب حوضهای کوچک حمام است که در عرف [illegible]
و آن را [illegible] میگویند و ظاهرا حوضهای بزرگ که از قلتین [illegible] نیز همین حکم دارد و مدار اجرای احکام
حمام در غیر حمام اشکالی ندارد سؤال زید متوفی دو طفل از او مانده و مادر طفلها ادعای مهر میکند و هرگاه [illegible]
و [illegible] معاش ایتام چیزی نمانده جواب هرگاه زوجه ببینه شرعیه اثبات بقای مهر [illegible] مقدم است
و [illegible] هر چند که [illegible] مخالف [illegible] است و بعد از آن
هرگاه طفلها چیزی نداشته باشند مادر میتواند [illegible] که متکفل آنها شود [illegible] که واجب النفقه
[illegible] سؤال هرگاه زوجه زید پسر [illegible] خود را شیر دهد [illegible] شرعی [illegible] حرام میشود یا نه جواب
نه علی الاقرب سؤال [illegible]
طفل نیز [illegible] و مجموع [illegible] رضاع عمل [illegible]

مقدس

میتواند

میتواند که دختر خود را بآن طفل دهد باعث رضاع عمل باید [illegible] ضرر ندارد والله العالم سؤال هرگاه شخصی ملکی را بصد تومان
ابتیاع نماید و بایع ضامن درک شود و بعد از آن ملک مستحق غیر ظاهر گردد بثبوت شرعی و ملک را از مشتری بگیرد در این حال
قیمتش ده تومان است یا مشتری مستحق است که ده تومان را از بایع بگیرد یا قیمت ده تومان را جواب بایع ضامن نقد
[illegible] نیست بلکه ضامن ثمن است با آنچه مشتری خسارت کشیده از اجرت و مانند آن که مال او را گرفته هر چند که عوض
منافع مستوفات باشد سؤال [illegible] اجرای صیغه طلاق که باید نزد عدلین شود آیا علم بعدالت آنها ضرور است یا آنکه ظاهر
اسلام کافیست مثلا در مسجد جامع اجرای صیغه میکند و علم بعدالت آنها ندارند آیا آن طلاق صحیح است یا نه جواب باید
نزد عدلین جاری کند که اقتدای نماز جماعت [illegible] آنها تواند کرد و علم بعدالت آنها از برای مطلق شرط است و ظاهر
اسلام کافی نیست هرگاه زوج یا زوجه بر حال شهود مطلع باشند و ایشان را در حال طلاق عادل ندانند در صحت آن طلاق
اشکال بهم میرسد و شرط نیست اطلاع ایشان بحال شهود هرگاه دیگری در طلاق وکیل باشد سؤال هرگاه مطلق
عادل باشد از احد عدلین حساب میشود یا نه جواب اگر مطلق زوج است محسوب نمیشود و اگر غیر زوج است در آن خلاف و اظهر
احتساب است و احوط اجتناب والله العالم سؤال مثلا مطلق میگوید که زینب زوجه موکلی علی طالق و [illegible]
[illegible] علی را چنین طلاقی صحیح است یا نه جواب باید شاهد زوج و زوجه را بشناسد [illegible]
طلاق نزاعی واقع شود شهادتش از برای آنها بکار آید معرفت آنها باید [illegible] شود یا بوصف رافع جهالت چنانکه [illegible]
شهادت بر آنها داد مثل زینب دختر احمد بقال که در فلان محله و علی پسر محمد صراف که در فلان دکان سکنی دارد و هرگاه
عدلین زوجین را نشناسند طلاق ایشان واقع نمیشود سؤال زن شخصی پنجاه تومان دارد و خمس نداده و اراده تزویج
دارد یا حج [illegible] داخل مؤنه است یا نه جواب داخل مؤنه سال تزویج است که از منافع همان سال بیرون بکند و منافع سالهای
سابق داخل نیست باید خمس آنها را بدهد و آنچه قرض هم رسانده از منافع سالهای آینده حساب کند سؤال [illegible]
کرده که هرگاه [illegible] شود در روزهای محرم پا برهنه باشد و بعضی اوقات بجهت سرها [illegible] با برهنگی [illegible]
[illegible] میشود آیا بمخالفت کفاره لازم میشود یا نه و بعد از کفاره در سال دیگر در محرم همان نذر باقیست یا ساقط است جواب
شرعیت چنین نذری معلوم نیست و بر تقدیر صحت هرگاه ضرری [illegible] است که در محرم چنین کند [illegible] که [illegible]
خود باقی باشد هر چند که در بعض اوقات [illegible] مخالفت کرده و کفاره داده باشد اظهر انحلال نذر است [illegible]
[illegible] والله العالم سؤال [illegible] آب نجس [illegible] فرمایید جواب بچند طریق میشود یکی آنکه بقدر کر آب پاک یا زیاده بر
[illegible] دفعه [illegible] دیگر آنکه [illegible] متصل کنند بآب کر یا جاری پاک و بجوشیدن آب نیز [illegible] کرده
سه صورت آب پاک بآن ممزوج کردد بمزج [illegible] و همچنین بنا بر [illegible] باران بر آن پاک میشود و هرگاه باران بقدر [illegible]
[illegible] باشد و بآن ممزوج باید و بعضی اکتفا بیک قطره و یک نظره نیز کرده‌اند و اشکال دارد و اینها همه در صورتیست که تغییر
نجاست نباشد یا تغییرش زایل شود یا مورد مذکور و اگر بعض [illegible] تغییرش زایل شود از جهت صرف آب مجموع [illegible]
[illegible] یا آنکه تیمم کرد یا کمتر [illegible] و بعد از آن [illegible] بیشتر [illegible] شرط نیست [illegible] چنانکه ظاهر عبارت
بعضی انکس است و اگر بعضی از آب بنجاست متغیر شود و تتمه بقدر کر یا زیاده باشد میتوان آن را پاک کرد [illegible]
که متغیر در آن مستهلک گردد و هرگاه تغییر خود بخود یا بعلاج زایل شود بعد از آن [illegible] ممزوج [illegible] و امثال آن نمایند پاک میکرد
سؤال مقدار کر بحسب مساحت و وزن بیان دارند جواب بوزن شرعی هشت عباسی [illegible] نیست [illegible] منش
[illegible] مقابل بیست مثقال صراف و بعضی [illegible] بود و دو من [illegible] مثقال [illegible] مساحت آن است که حاصل ضرب طول
و عرض و عمق در هم دیگر بیست و هفت وجب باشد علی الاقرب یا چهل و دو وجب و هفت ثمن وجب شود علی الاشهر الاحوط و مراد بوجب
وجب [illegible] است و از اخبار [illegible] کرده اند بعرض دوازده انگشت که عرض هر انگشتی عرض شش جو باشد که پشت بعضی
از آنها را بر شکم دیگری گذاشته باشند و عرض هر جو مقابل عرض هفت موی یال یا بو باشد سؤال [illegible] کثیر
[illegible] ملاقات نجاست نجس میشود یا نه جواب نجس میشود اجماعا و خلاف [illegible] شاذ است چنانکه در رساله
قطع المقال فی نصرة القول بالانفعال مبسوطا تحقیق نمودهام سؤال [illegible] ملاقات نجاست نجس میشود یا نه جواب
هرگاه بقدر کر یا زیاده باشد [illegible] اقوی است که نجس نمیشود و احوط آنست که آنرا استعمال نکنند مگر وقتی که [illegible] مقدار
[illegible]

[illegible]

شرعی زیرا که تطهیر چنانکه در کتب مذکور است ظاهر است که بغیر نزح بطرق مطهره آب نیز پاک میشود و احتیاط
در باب نزح عمل باکثر مقدرات است والله العالم ل دنو هرگاه دو باره نجاست نجاه براید در نزح یکی اکتفا میتوان کرد
ب هرگاه معلوم شود که از یکی بیست مرد و باهم افتاده میتوان … تعدد است والله العالم ل دنز هرگاه یکی از دو
ظرف آب نجس شود و بعد از آن مشتبه گردد و آب دیگر ممکن نباشد چه باید کرد و چه حکم دارد ب از هر دو احتیاط کند
و از برای نماز و امثال آن تیمم کنند و لازم نیست ریختن آنها از برای صحت تیمم و اگر آب یکی از آنها بجائی برسد در نجاست
آن خلاف است و اظهر عدم است ل دنح آب مضاف کدام است و بآن رفع حدث یا ازاله خبث میتوان کرد و بملاقات نجاست
نجس میشود یا نه ب مراد باب مضاف هر چیزی است که در عرف آن را آب نگویند مگر با قید بچیزی دیگر و از شنیدن لفظ
آب بدون قید آن بذهن نرسد مثلا آب گلاب آب انار و شیره و امثال اینها و بآن وضو و غسل نمیتوان ساخت و قول
صدوق رحمه الله بجواز آنها بآب گلاب شاذ است و حدیثی که بآن استناد نموده ضعیف السند است و ممکن است حمل آن بر تقیه
یا بر اینکه گلاب یا گلی بآن ریخته باشند بحدی که از اطلاق آب بیرون نرفته باشد یا اینکه لفظ ورد در آن حدیث
بکسر واو باشد بمعنی آب سبوئی و اشاره باشد بصحت طهارت از آبهائی مملو کرده میان … سبوئی …
خواه از برای صاحب سبوئی … خود … یا … دیگران و خواه از برای کسانی که … نظر باینکه
هر کس را حق شرب و طهارت در نهرها هست … از برای غیر صاحب یکی آنکه صاحبش منع نماید و صریحا
یا بشاهد حال یا بنحوی از ازاله نجاست بمضاف نمیشود علی الاظهر الاشهر و قول ابن عقیل و شیخ مفید و سید مرتضی بجواز
آن ضعیف است و حدیثی که دلالت میکند بر جواز غسل خون بمضاف … ممکن است حمل بر اینکه ازاله خون باب
دهان میشود چنانکه … بلکه ازاله منی نیز … صابون و مضاف … بملاقات نجاست نجس میشود هر چند
زیاده بر قدر کر باشد باجماع کل علما حتی کسانی که ازاله نجاست را بمضاف جایز میدانند و استعمال مضاف نجس در حال …
و اضطرار از برای خوردن و آشامیدن جایز است نه از برای ازاله حدث و خبث والله العالم ل دنط در آب غساله نجاست
چه میفرمایند ب هرگاه نجاست باب کر یا جاری یا کر و امثال آن بشویند آب نجس نمیشود مگر آنکه متغیر بنجاست گردد
و هرگاه باب کمتر از کر باشد و بشویند آب نجس میشود هر چند که متغیر نباشد در غساله اول و در دوم همچنین در دوم
علی الاحوط و مراد بغساله اول همان است که عین نجاست را ازاله کند هر چند که زیاده بر یک مرتبه آب بجهد … باشد اگر
نجاست عینیه و جرمی باشد مانند ملاقات … برطوبت … غساله اول در آنجا همان اول است که بموضع
متنجس رسد و از آن جدا شود و مشهور نجاست غساله حمام … سبب آنکه غالبا نجاسات را مانند بول و غائط
و منی نزد حوض کوچک میشویند و اقوی طهارت است تا آنکه علم بنجاست بخصوصه بهم رسد و احتیاط از … آنها
عجم ظاهرا منشای … وسواس ندارد و امر آن مشکل نیست از شکر و کافور و مانند آن کفار … در خوردن آنها
ایشان که همه آنها محکوم بطهارت اند باحادیث … و اجماع علما اعتماد در جمیع امصار مگر آنکه بعلم قطعی یا باقرار عدلین یا
آدمی … بنجاست شیء بعینه ثابت شود و غساله استنجا از بول یا غائط پاک است مطلقا مگر آنکه متغیر بعین نجاست شود
یا نجاستی از خارج بآن رسد یا غائط و بول از مخرج متعارف تعدی کرده باشد بحدی که عرفا ازاله آن را استنجا نگویند
که در این صورت استنجا نیز نجس میشود در غساله اول مثل سایر نجاسات و در استنجا فرقی نیست میان آنکه دست پیش
از آب بمحل برسد یا بعد از آن علی الاقوی ل دس کافری که میخواهد مسلمان شود پیش از کلمه اسلام او را حمام
میبرند و غسل میدهند و خلعت میپوشانند و بعد از آن او را نزد عالمی میبرند که او را مسلمان کند و کلمه شهادتین تلقین
او نمایند و کسی که پیش از تکلم بکلمه برطوبت ملاقات … کرده پاک است یا نه ب آنچه مذکور شد از اغلاط عوام است
و آنچه قبل از تکلم بشهادتین … و از آنها اسلام با رطوبت ملاقات کرده بی شبهه نجس است هر چند که بعد
از غسل باشد و آن غسل نیز باطل است زیرا که مختص اسلام است و غسل توبه نیز از کفر و فسق بعد از اسلام و اظهار توبه
است و باید اول کلمه شهادتین را باو تلقین نمایند و معنی آن را باو بفهمانند و بعد از آن بحمام برند و غسل توبه از
کفر بفرمایند … الی الله ل دسا در بیان احکام شرعی متعارف است که بعد از … رجوع … با شخص
با بعضی … میگویند که کفاره … اینها … بعد از قسم هرگاه نداده باشد …

او میگیرند

او میگیرند این پول حلال است یا نه ب قسم منکر یا مدعی برای طی دعوی کفاره ندارد مطلقا و اصلا و آنکه ازا میگوید یا میگیرد حاکم
شرع نیست بلکه حاکم شرع بی عین است و آن پول حرام محض است فقیر و غیره ل دب غسلی که رافع حدث اکبر
باشد ازاله خبث میکند یا نه ب میشود علی الاظهر و احتیاطا از آن بهتر است هر چند که پاک است و از الحدث بآن جایز
است و این احتیاط در وقتی است که غسل در آب ایستاده کمتر از کر باشد یا خارج آب بعنوان ترتیب شود و آن آبی که از بدن
میریزد و جدا میشود غساله میگویند والله العالم ل دمج زید دو پسر بزرگ خود را در ایام حیوة چیزی داد و از
خود جدا کرد و همچنین دو دختر بزرگ را چیزی بخشید و بشوهر داد و دو پسر و یک دختر کوچک نزد او مانده که مریض
شد پس گفت که بزرگها را از خود جدا ساختم و مال من از این صغار است الحال که کبار ادعای ارث مینمایند
و آنچه پدر بایشان داد مختص خود میدانند چه حکم دارد ب هرگاه پدر بکبار چیزی بخشیده و قبل از فوت
تصرف آنها داده سایر ورثه را بر آنها رجوعی نیست و آنچه مخلف شود فیما بین همه کما فرض الله منقسم میگردد
مگر آنکه صغار ثابت کنند که چیزها را بآنها نیز بخشیده و خودش بولایت در تصرف داشته یا آنکه از برای آنها وصیت
کرده و کبار بعد از شنیدن وصیت با بلوغ و رشد راضی شده و قبول کرده اند هر چند که قبول را قبل از فوت کرده باشند
علی الاظهر الاشهر والله العالم ل دسد زید متهم بجوانی شده و دیوانه و مجنون است چنانچه تعارف الوار و اکراد است
صبیه خود را بعوض دیت داده و بعد از فوت زید پسر … آنکه همشیره اش ادعای ارث برادر داشت پول بسیاری
داد و همشیره خود را الحال همشیره ادعای ارث بر برادر مینماید یا برادر را میرساند که ادعای پول را نکند یا نه ب
دختر بعوض خون دادن بوجهی و کسی را بر دختران تسلط نیست خواه صغیره و خواه کبیره و هرگاه برادر بآن خواهر بالغه
رشیده بجهة استخلاص او پولی داده شاید تسلط مطالبه آن را داشته باشد والله العالم ل دسه زید فوت شده
دو صغیره از او مانده و دو همشیره نیز دارد که در عرض … بر برادر ادعای مال پدر نکرده مانده و زید قرض والد را
از خود ادا نموده و املاک خراب آباد نموده … والی از خود داده والحال همشیرها ادعای ارث بر صغار مینمایند
و صغار منکرند و میگویند که مال الحال زید بما رسیده و کسی را غیر از خود مالک آن نمیدانیم آیا میتواند شد که حاکم شرع
آن ملک یا مال را با صبی بسپارد تا صغار بزرگ شوند و دعوی را طی نمایند والحال وکیل و وصی ندارند ب هرگاه
همشیرها بنحو شرعی ثابت نمایند که آن ملک را بر ملکیت وارث پدرش باقی است و احتیاط … بر بقای آن خودشان را
میتواند گرفت بدون توقف بر بلوغ اطفال لکن چون اطفال بحد کمال رسند در آن وقت گفتگوی شرعی داشته باشند
مسموع و محتاج بر اعاده بینه میگردد ل دسو زید و عمر هر یک پسری بهم رسانیده اند و زن عمر پسر زید را شیر
داده و زید نیز از زن دیگر دختری دارد و بعد از فوت عمر زنش بشخص دیگر شوهر کرده و از او پسری بهم رسانیده
حال میتواند پسر آن شخص دختر زید را بگیرد یا نه و هرگاه در توالی رضاع شک بهم رسد چه صورت دارد ب گرفتن آن دختر
ضرری ندارد مطلقا و با شک در تحقق شروط رضاع شرعی بعمل نمیاید ل دسز ملکی از مادر بکمترین رسیده چون
صغیر بودم در ضبط پدر بود تا چند سال در آن تصرف مینمود و حال که او فوت شده است از تصرفت نمودم آیا مدخل
سنوات سابقه را از ترکه پدر میتوانم گرفت یا نه ب میتوانی مگر آنکه نفقه تو را بر آن خرج نموده باشد یا در صورت
احتیاج خودش بنفقه بر خود نفقه کرده باشد ل دسح برادر زید حصه خود را از ملک مشترک بیک بکری فروخته و اجرای صیغه
نموده اما یک دینار در مجلس بیع نگرفته آیا زید را حق شفعه هست یا نه ب هرگاه ملک مشترک میان همان دو برادر بوده
و بدون اذن شریک فروخته شریک میتواند که همان ثمن را بدهد و حصه او را متصرف شود زیرا که حق شفعه دارد و اگر
مشترک میان زیاده بر دو نفر بوده شفعه ندارد علی الاظهر و آن بیع لازم است هر چند که در مجلس چیزی نگرفته باشد والله العالم
ل دسط جمعی ملکی مشترک داشته اند و بعد از تقسیم بعضی از شرکاء ادعای غبن مینمایند و بعضی دیگر بعد از تقسیم در
حصه خود احداث ابنیه نموده و بعد از تملک ملک مقسوم از تراضی طرفین و تقابل متاع نموده اند نظر بدعوی غبن است
بعض آیا ملک بمجرد تراضی طرفین متاع میشود یا نه و ابنیه که آن بعض در حصه خود ساخته مختص بمحدث است یا مشترک
میشود ب ابنیه مخصوص محدث است مگر آنکه راضی شود که بعد از الحصه بعقدی از عقود از هبه یا صلح یا مانند آنها
بشرکاء منتقل سازند و بتراضی و تقابل قسمت منفسخ میگردد و مقسوم مشترک میشود ل دع زید متوفی در ترکه خود دو …

نموده که بعضی خبر به ثلث وعده و اوّل راضی بوده اند و بعد از مرگ راضی شده اند والحال نیز پشیمان گشته اند چه
صورت دارد ب هرگاه در حین حیات مورث امضای وصیت نموده اند یا در حیات بوده بعد از امضا ابا و انکار نکرده اند
یا بعد از وفات قبل از رد وصیت را قبول کرده اند در این دو صورت پشیمانی سودی ندارد ل دعا آب قنات یا چشمه
سار هرگاه غصبی شوند و نهر خود باقی باشند وضو و سایر استعمالات آن جایز است یا نه ب ظاهر جایز است
از برای غیر غاصب مگر آنکه مالک اظهار عدم رضا کند احوط اجتناب است مطلقا و در غیر اکل و شرب است و در آب و دفع
موقوف بر اذن مالک است جز مال ل عب در قری و اراضی مغصوبه نماز و دفن اموات جایز است یا نه ب نماز جایز نیست
مگر در صورت ضرورت و خوف فوات وقت یا آنکه از اراضی صحرا باشند و نماز کردن ضرر به مالک نرساند و دفن اموات
در آنها جایز نیست مطلقا مگر با اذن مالک ل دعج مقلّد مجتهد می‌تواند شد در یک زمان که بعضی از مسائل را از مجتهدی
اخذ کند و بعضی دیگر از دیگری ب هرگاه هر دو در علم و اجتهاد مساوی باشند مانعی ندارد و اگر یکی از ایشان اعلم
باشند مهما امکن درست نیست تقلید او مرتبه ندارند والله العالم ل دعد اکثر عوام که شکیات و سهویات و سایر ضروریات
واجبات نماز خود را درست نمیدانند یا قرائت را درست نمی‌خوانند نماز ایشان صحیح است یا نه و قضا دارد یا نه و هرگاه
در نماز خود شک یا سهو کنند چه نحو کنند ب هرگاه مسائل نماز را درست اخذ نکرده باشند نه از مجتهد و نه از
واسطهٔ عادله نماز ایشان صحیح نیست و قضای آنها واجب است و هم چنین هرگاه قرائت یا اذکار واجبهٔ نماز را غلط خوانند
واجب است بر ایشان که مسائل خود را تحصیل کنند و قرائت را نزد صاحبان وقوف درست نمایند و مادامی که در
تحصیل باشند به احتیاط عمل نمایند و در قرائت بآنچه میدانند عمل کنند در ایامی که در سعی تصحیح باشند ل دعه
خون و بول حضرت رسول پاک است یا نجس و آنها را میتوان خورد یا نه ب نجس و حرام‌اند بعضی از اهل سنت توهم
طهارت نموده و خوردن خون آنحضرت را حلال دانسته اند و آن غلط است و دلیلش ضعیف است ل دعو هرگاه بر شخصی
چند غسل باشد مثل جنابت و حیض و مس میت به غسل واحد یکی از آنها از همه بری الذمه میشود یا نه ب احوط
آنست که همه را داخل نیت کند بعضا به غسل واحد ل دعز هرگاه در دهی چند نفر شریک باشند و یکی از آنها مسجد
یا حمامی فی سبیل الله بسازد و بعضی از شرکا گویند که من راضی نیستم که کسی در آن مسجد نماز کند یا غسل در حمام کند
چه صورت دارد ب هرگاه بدون اذن شرکا ساخته حکم غصب دارد و با منع شرکا نماز در آن باطل است و هم چنین
غسل کردن یا وضو علی الاحوط ل دعح زکوة غله و فطره را صرف بنای مسجد و حمام و تعمیر خرابی آنها میتوان کرد یا نه و
تخته حمام یا بوریای مسجد که از وجه زکوة خریده باشند نماز میتوان کرد یا نه ب با وجود مستحق زکوة بنها اشکال دارد
و اگر صرف مسجد ملکی یا حمام ملکی کند صحیح نیست جز مال ل دعط جایزه حکام و سلاطین جور حلال است یا حرام ب
حلال است مگر آنکه علم به مغصوبیت آن بهم رساند و در صورت اشتباه شبهه است و اجتناب از آن احوط است ل دف
کیفیت میراث غرقی و مهدوم علیهم بیان فرمایند ب شرط است در ارث بردن علم به حیات وارث بعد از موت مورث شرعا
پس اگر معلوم شود که با هم مرده اند از هم دیگر ارث نمیبرند و هم چنین هرگاه مشتبه باشد تقدم و مقارنت و هیچ کدام مخصوص
معلوم نباشد که در این صورت نیز از یکدیگر ارث نمیبرند مگر اینکه اشتباه مذکور به سبب غرق یا هدم باشد اجماعا یا به سبب دیگر
باشند مثل حرق و قتل نزد اسکافی و حلبی و شیخ در نهایه و این قول ضعیف است و در صورتی که ارث از یکدیگر میبرند ارث
هر یک به وارثش میرسد هرچند که درجه دورتر باشد به اجماع امامیه و حدیثی که وارد شده در مقتل وفات ام کلثوم
دختر حضرت امیرالمؤمنین با پسرش زید بن عمر بن الخطاب در یک ساعت که معلوم نشد تقدم موت احدهما پس ارث از هم دیگر
نبردند و بعضی از متأخرین در این صورت احتمال فرق داده و آن ضعیف است اما هرگاه اشتباه مذکور به سبب غرق یا هدم
باشد بالاجماع ارث از هم دیگر میبرند و شرط اول آنکه هر یک یا بعضی از ایشان مال داشته باشند زیرا اگر هیچ کدام
مال نداشته باشند ارث ایشان معنی ندارد دوم آنکه بر فرض تأخر موت هر یک ارث از دیگری تواند برد پس اگر
مثلا دو برادر باشند و هر یک فرزند داشته باشد ارثش به فرزند میرسد نه برادر و هم چنین اگر یکی از آنها فرزند
داشته باشد و دیگری نداشته ارث به فرزند میرسد هرچند که از برای او فرزند نداشته باشد بلکه به وارث دیگرش میرسد
هرچند که مثل معتق یا ضامن جریره یا امام باشد و زوجین از هم دیگر ارث میبرند هرچند که وارث دیگر داشته باشند

دکیفیت

د کیفیت تقسیم ترکه غرقی و مهدوم علیهم آنست که موت یکی از آنها را فرض کنند و ترکهٔ او را باحیا و اموات که با او مرده اند تقسیم
نمایند و حصهٔ احیا را باحیا دهند و حصهٔ اموات را بوارث زنده خودشان دهند نه به میت دیگر که با او غرق شده یا چیزی
بر او آمده بعد از آن موت دیگری را فرض نمایند و ترکهٔ او را بر احیا و اموات بدستور تقسیم کنند و هم چنین هرگاه زیاده بر
دو نفر باشند تا آنکه تمام اموال آن مرده‌گان باحیا برسد مثلا خانه بر سر زنی و شوهری و پسری از ایشان فرود آمده و وارث
زنده اقرب زید زن پدر و مادر شوهر ندارند و هر یک از زوجین از خود مالی دارند و طفلی ندارند در این صورت ربع ترکهٔ
زوجه به زوج میرسد و از زوج منتقل به پدر و مادرش میشود و سه ربع به پدرش میرسد و نصف آن بفرزندش یکرا و نیز پدر زن
منتقل میشود و تمام مال زوج نیز بواسطه زوجه و فرزند به پدر زنش میرسد و مشهور و اظهر آنست که میتی که زنده میرد
از عین مال موروث میبرد نه از مالی که از میت دیگر رسیده نظر باخبار صحیح صریح خلاف شیخ مفید که نظر بعموم بعضی
من عمض وجوب تقدیم اضعف یعنی اقل نصیبا با آنکه حدیث اول مستلزم تسلسل است ضعیف است زیرا که عموم مخصص
بنصوص و وجوب تقدیم بر تسلیم محمول است به تعبد جمعا بین الادله والله العالم ل دفا غسل ثانی در وضو سنت است یا نه
ب سنت است علی المشهور والاظهر لکن اجتناب از آن در دست چپ احوط و بعضی گفته اند نظر بلزوم مسح با بحدید بر قدم
صدوق ره گفته ل دفب ابن عباس از علمای شیعه است یا اهل سنت ب مقبول القول است نزد هر دو شیعی جلیل
القدر است بنابر اشهر و اظهر و اسمش عبدالله و جد خلفای عباسیه است و بعضی از اخبار که در طعن او وارد است محمول
و مؤول است چنانکه در کتاب معرفت المقال فی احوال الرجال بیان کرده ام ل دفج ابن شهر آشوب که در کتب مذکور است
سنی است یا شیعه ب از جمله فحول علمای شیعه است و تصنیفات بسیار دارد و از آن جمله است کتاب معالم العلما که در علم رجال
نوشته است و اسمش محمد بن علی بن شهر آشوب مانند است ل دفد نماز با جزئی از اجزای حیوان غیر ماکول اللحم مانند موی
گربه و آدمی و موی و عسل و امثال اینها چه صورت دارد ب هرگاه در موی و خون و شپش و کیک و امثال اینها از حیوانات محرمه
غیر ذی نفس سائله ضرری ندارد مطلقا اما اجزای طاهره مانند موی و پر از حیوانات محرمه صاحب نفس سائله مثل گربه و سمور و موش
و امثال اینها پس احوط و اولی اجتناب است مگر آنکه جزء لباس باشد که در این صورت نماز باطل است و اما نماز با مو و ناخن
و عرق و لعاب انسان ضرری ندارد علی الاقوی خصوصا هرگاه از خودش باشد ل دفه هرگاه کسی مکی در لباس یا مکان غصبی
نماز کرده باشد نمازش چه صورت دارد ب هرگاه در وقت نماز یا قبل از آن عالم بوده است که آن مغصوب است و نماز در مغصوب باطلست
نمازش صحیح نیست و قضا دارد و الا صحیح است و در هر دو صورت برای او لازم است که صاحبش را راضی کند و اگر راضی نشود مشغول
الذمه است بقدر اجرت المثل آن میباشد و آن قدر را باید بدهد و توبه کند ل دفو هرگاه کسی از ملای غیر مجتهد مسئله
پرسد در صورتی که وصول بخدمت مجتهد یا واسطهٔ عادل متعذر باشد پس آن ملا در جواب که صورت مسئله در فلان کتاب
این است بجهت آنکه اسم آن نیست و هرگاه اثم باشد در مسائل محتاج الیها چه کار کند راه نجاتی دارد یا نه ب موافق فتوای فقهای مجتهد
و مطابق اقوال محرره در کتاب استدلال و اصول آنست که هر مکلفی در زمان غیبت امام در مسائل فروع دین باید یا مجتهد باشد
مقلد مجتهد زنده جامع الشرایط والا عبادتش باطلست هرچند که اتفاقا موافق با رای مجتهد جامع الشرایط شده باشد و هرگاه
مقلدی از مجتهد حی بواسطهٔ عادله اخذ نموده بان مسئله عمل میتواند کرد تا آنکه معلومش شود که رای آن مجتهد برگشته یا آنکه
خودش وفات یافته است که دیگر عمل بان نمیتواند کرد باید سعی کند که خود را بمجتهد حی دیگر رساند و در ایام سعی عمل کند باحتیاط
مهما امکن و در اوقات سعی هرگاه از ملای مذکور سؤال نماید نیز برای استعلام مراتب احتیاط ضرری ندارد بلکه واجبست و آن
ملا هرگاه درست فهمیده باشد جواب دهد با نحو که در فلان کتاب چنین دیده ام و فهمیده ام و باید که خلاف را نقل کند
و مراتب احتیاط را بگوید زیرا که فتوای مجتهد مرده اعتباری ندارد و نقل از کتب مرده کان غیر از برای موعظه و بیان احتیاطات بکار نیاید
زیرا که فتوی مجتهد مرده اعتباری ندارد و نقل از کتب مرده کان خوب نیست و عمل بآنها در غیر صورت مذکوره حرام است هم از برای مسئول
هم از برای سائل و علما هم در کتب خود فرموده اند در کتاب های معروف و فضلا که اقوال ایشان بعد از وفاتشان حجت نیست
عمل بقول ایشان نمیتوان نمود والله العالم ل دفز در صورت تعذر رسیدن بمجتهد حی عمل باشکال مرحوم نموده الحال
مجلسی میتوان نمود یا نه ب مانعی ندارد مادام که در طلب حی مجتهد باشد لکن عمل باحتیاطات آن کنند هرگاه درست بفهمد
ل دفح برسالهٔ اخلاقیه آخوند ملا محمد باقر سبزواری عمل میتوان کرد یا نه ب باحتیاطات آن عمل کنند در صورت تعذر

رسیدن بمجتهد جامع الشرائط که بعهد او زوالی نماند که ابی به ازان نمیباشد لدفظ ایا اهل سنت در این دنیا کافر و نجس یا در آخرت
مخلد در نار نیاند یا نه ب در دنیا مسلمان و پاکند علی الاظهر و غیر مستضعف ایشان در نار و مخلد از سایر کفار است ه هرگاه
ناصبی باشند مانند خارجی و غالی که اظهار بغض و دشمنی بعضی از ائمه اثنا عشر یا حضرت فاطمه نمایند در دنیا نیز کافر و نجس اند
مختلس لدص جمعی از شرکا یکی از جمله خود را وکیل نموده اند در فروختن باعجز مشترک و بعد از فروختن وکیل را نقصان
پانزده سال الحال مشتری ادعا مینماید که من باعجز و عمارات با هم خریده ام و سهوا قباله نوشته و مقبال لم یذکر کرده است چه
صورت دارد ب هرگاه عمارات مذکوره در تصرف مشتری نباشد باید بر نهج شرعی ثابت کند که از او خریده است و اعتبار بمجرد
نوشته و قباله نیست مگر آنکه شهود قباله یا غیر ایشان شهادت دهند و مقبول الشهاده باشند یا آنکه با یمین اعتراف نفر در خطر
نمایند و اگر از اثبات عاجز شود تسلط فسخ بر بایع و شرکا او دارد ل دصا شخصی ملکی را بیع شرط نموده و بعد از گذشتن
مدت زود از موعد وجه ثمن را بمشتری داده و مشتری نیز قبول کرده و بعد از آن ورثه او آن ملک را نگاه داشته و تصرف
نموده و میگوید که آن بیع لازم شد و میدهم ایا بعد از قبول وجه این گفتگو را دارد یا نه ب بمجرد گرفتن وجه بعد انقضای
مدت لزوم بیع ثمری ندارد و آن بیع منفسخ نمیشود مگر برضا اظهار تقابل ان نظر من ل دصیم هرگاه بعد از دخول از برای زوج
عنن بهم رسد زوجه تسلط بر فسخ بهم میرساند یا نه ب نه تسلط بر فسخ بهم میرساند و نه بر مطالبه طلاق علی الاشهر الاظهر
مگر آنکه شوهر راضی کند که او را طلاق دهد ل دصح شخصی فوت شده و سه صغیر دارد یا برادرهای متوفی میتوانند
که تصرف در مال میت کنند و صغار را از مادر ایشان جدا نمایند و نفقه مادر اطفال کنند که مجانا مادر خودش را
بزن میتواند که مهر را از ترکه شوهر بگیرد و هم چنین شوهر تعهد کرده بود که گوشواره و حلقه از برای او بسازد و بعد از
زفاف خویشان شوهر چنانکه متعارف است قدری وجه بان زن بعنوان تکلف و هدیه داده اند و شوهر همان وجه را از برای
او گوشواره و بازوبند ساخته ایا برادرهای شوهر میتوانند که از او بگیرند و خوئی که از برای زن کرده مال زن است یا مال شوهر
بعد از وفات ب اختیار پرستاری صغار بعد از پدر با مادر است و دیگری را بر او تسلطی نیست خواه خویش و خواه بیگانه و
در باب ترکه میت هرگاه وصی نداشته باشد و جد پدری یا وصی او نیز نباشد و یا باشد و شرایط ولایت نباشد اختیار آن
با حاکم شرع است و اگر او نباشد با عدول مؤمنین است که حسبة متصدی امور صغار و نگاه داری اموال ایشان شوند و در باب دعاوی زن از مهر و غیره
هرگاه ثابت کنند که زوجه شوهر متوفی بوده و هم نیز بر نفقه آن نخورد میتواند که از ترکه بگیرد و در خوئی که شوهر از برای او کرده از
جمله ترکه شوهر است مگر آنکه زن ثابت کند که اینها را باو بخشیده و بتصرف او داده و برادر شوهر را تسلطی بر وجه او نیست و هر جا
که خواهد میتواند رفت و وجهی که بعنوان هدیه باو داده اند مال او است ل دصل زید از برای پسر زید را خواسته
و ضامن وجه صلح او شده و بعد از آن فوت شده و زوجه پسر ادعای مهر خود بر ترکه میت مینماید آیا او را میرسد یا نه ب میرسد
هرگاه ضمان بر نهج شرعی شده باشد و او را رجوع به پسر نمیکرده ولکن اگر ضمان باذن پسر بالغ رشید شده باشد ورثه نیز
میتوانند که بعد از حصه خود از آن پسر مطالبه نمایند ل دصه هرگاه وارث منحصر در دو خالو زاده و یک عمه زاده باشد
حصه هر یک چه میشود ب دو ثلث ترکه از عمه زاده و یک ثلث از خالو زاده هاست بالمناصفه ل دصو مراد از لفظ معانی
که در اصول دین از مجتهد نفی میکنند چیست ب مراد از آن صفاتی است که اشاعره اهل سنت از برای خدا ثابت کرده اند
باین طریق که خدا قادر است بقدرتی و عالم است بعلم و حی است بحیات و امثال اینها و گمان کرده اند که اینها قدیم اند و حلول در ذات
نموده اند و زاید اند بر ذات و اینها غیر احوال اند که بهشمیه از جمله معتزله اهل سنت از برای خدا ثابت نموده اند و آن عبارت
است از الهیت و وجوبیت و حییت و قادریت و عالمیت و گمان کرده اند خدا متساوی است با سایر چیزها و امتیازش همین بحالت
الهیت است که از الهیت گویند و این حالت ثابت کرده است از برای و چهار حالت دیگر را که مذکور شد ل دصر شخصی متوفی شد
از او ماند بی خال وارث دو بماند یکی عم و یکی خال منهم چه تواند کرد میراث او از ایشان خالش پسر عم شد و عمش
پسر خال ب مثلا هرگاه زید و عمرو برادر باشند و زینب را زید گرفته و از او بکر بهم رسیده و عمرو کلثوم دختر زینب را گرفته و از او
خالد بهم رسیده و زینب خواهر دیگری کلثوم مادر عمرو را گرفته و از او ولید بهم رسید پس خالد متوفی گردید و از سر بکر و ولید
پسر بکر خال و پسر عم خالد است و ولید عم و پسر خال او است و میراث خالد میان ایشان بالمثالثه قسمت میشود و بعد از
آنکه چه این را در بحر کهنم ... در شهر جواب تا از شعر خود هم شاگردی تا من کن ز بی شاه و بی سال تا شرح کنم

حال پسر

پسر عم و پسر خال کرد آنکه شوهر مادر است زن عمش فرزند عمه خود را ... از خال هرگاه شوهر مادر با بنت زن
خالت حاصل شود از بهر نوع عم و پسر خال میراث سه سهم است یکی ... دو سهم بود عم و یکی میبرد پسر خال
ل دصح هرگاه شخصی بمیرد و وارثش منحصر در یک شخص باشد که هم عم باشد و هم خال چگونه ارث میبرد بفرض
بچه نحو میشود ب هرگاه بکر پسر زید رفته دختر زینب را که خواهر زن زید است و خالد را از زینب بهم رساینده
بگیرد و از رقیه ولید را بهم رساینده خالد خال و عم میشود و همین نسبت میان ایشان صاحب مدارک ...
و شیخ حسن هم عم و هم خال صاحب مدارک بوده است در صورت منفرد تمام ترکه بان شخص میرسد و ثلث بسبب عم ل
دصط هرگاه کسی زن شوهر دار را جاهلا بگیرد و بعد از آنکه علم بهم رساینده دست از او بردارد پس شوهر او را
مطلقه سازد یا در آن ایام موافقه واضح حکم آن چیست و بعد از طلاق اول او را میتواند گرفت یا نه ب اگر جاهل بود
باینکه شوهر دار است یا نکاح شوهر دار حرام است بدون آنکه جماع کرده آن جماعها که واقع شده همه وطی بشبهه است
و حرام نیست و موجب لحوق فرزند میشود و مستلزم گرفتن عده میگردد لکن عقدش باطل است و احتیاج بطلاق ندارد
و اگر زن نیز جاهل بمسئله باشد یا بشوهر داشتن بوکه مثل آنکه وکیل یا ولی او را عقد کرده و هنوز مطلع نشده بود یا آنکه
خبر فوت یا طلاق باو رسیده و بان خاطر جمع کرده بوده است حکم سابق را نیز دارد و مستحق مهر میگردد و دیگر
خلاف نیست بر آنکه مهر المثل است یا مهر مسمی یا اقل الامرین و اخیر اظهر و اکثر از برای مدخوله و بعد از دخول آن زن بر آن
مرد حرام میشود مؤبدا علی الاشهر الاحوط لا یخلو من قوة و بطلاق اول یا موت و حلال نمیگردد هر چند که عقد را تجدید
کند ل دش هرگاه مرافعه شرعیه بیابند و مدعی علیه معلوم باشد و مدعی بینه نداشته باشد و حاکم شرع خود را
از جمله کسانی نداند که قسم تواند داد و هر چند تکالیف بصلح کند طرفین قبول ننمایند آیا میتواند که مدعی بگوید که تو قسم
میتوانی داد و الفاظ و تلقین صیغه قسم را او نماید که مدعی خودش مدعی علیه را قسم دهد با این نحو طی دعوی شود
ب شناختن مدعی و مدعی علیه نیز از مسائل اجتهادیه است زیرا که بعضی گفته اند که مدعی کسی است که قولش
مخالف اصل باشد و بعضی گفته اند کسی است که قولش مخالف ظاهر باشد و بعضی گفته اند که کسی است که هرگاه ساکت
شود بحال خودش واگذارند و ثمره نزاع ظاهر میشود در زوجین که مسلمان شوند قبل از دخول پس زوج ادعای معیت کند
تا نکاح باقی ماند و زوجه ادعای تعاقب تا عقد منفسخ شود پس بر اول هر دو مدعی اند و بر ثانی زوج مدعی است
زیرا استصحاب نادر و تعاقب غالب است و بر ثالث زوجه مدعی است زیرا که زوج بسکوتش وامیگذارند پس تعیین
هر یک از این سه معنی باجتهاد بر میگردد و بتقلید در مرافعات حکم نمیتوان کرد نه ببینه و نه بقسم هر چند که مقلد
مجتهد حی باشد باجماع کل علمای امامیه حتی بعضی از متأخرین که توهم تجویز تقلید اموات در مسائل عبادات کرده اند
که او هم تصریح کرده است باینکه حکم و قضا مخصوص بمجتهد حی است و بتقلید یا مجتهد حی دعوا را طی نمیتوان نمود
اجماعا پس هرگاه ممکن نیست که مجتهد نباشد متعرض محاکمه نشود و در حال ضرورت بنای خصمین را بمصالحه گذارد
اگر بعنوان احتمال و تأیید بر ایشان اگر ... که بر کسی ناراضی بمصالحه شوند شاید بد نباشد و محاکمه غیر مجتهد هم هر چند
به هر نحو شود و قسم طی شود دعوی طی نمیشود و باقی خواهد بود باجماع کل فقها زنده و مرده مگر آنکه بمصالحه و تراضی طرفین
طی شود والله العالم ل مشا هرگاه دختر بالغه رشیده باکره پدر یا جد داشته باشد و در سفر باشند و یا حاضر
باشند و راضی بتزویج او نشوند یا بدون رضای ایشان شوهر میتواند کرد یا نه ب ظاهر از بعضی اخبار آنست که میتواند و کسی را
بر او تسلطی نیست نه در مال و نه در نکاح لکن در صورت امکان استیذان احوط آنست که بدون اذن پدر یا جد پدری
شوهر نکند و اگر استیذان متعذر یا متعسر باشد یا ایشان بکفو حاضر بالفعل راضی نشوند و منتظر بهم رسیدن کفو دیگر
باشند یا با شرایط ولایت که عقل و رشد و اتفاق نباشند در این صورت احتیاج باذن ورضای ایشان نیست بالاجماع
کل علما و احدی در آن خلاف نکرده است ل شب هرگاه شخصی در قریه مقتول شود و اهل قریه قائل شوند اما نسبت قتل را
بشخص معین ندهند چه حکم دارد ب هرگاه ثابت باشد که در اینجا کشته شده یا کشته او را در اینجا یابند و قاتل معلوم
نباشد و میان مقتول و اهل آن قریه عداوت ظاهر بوده و قریه نیز کوچک باشد عنوان لوث محقق میشود و بقسامه حکم
میکنند و الا هر کس را که قرابت بان خون متهم کند تسلط بقسم را بهم میرساند و دیه مقتول به بیت المال امام خواهد

بود ل شیخ نظر بعد از فوت زید عمرو را هفت خنجر زده یکی از آنها در پشت شانه چپ یکی در پهلو و دو مثل هم اند و دو زخم دیگر
در بازوی چپ است تیغ و یکی شکافته و در گوشت بیشتر فرو رفته و یکی دیگر به پهلو زده و بجوف رسیده که خون از آن باز
میرود و یکی در پستان راست که پوست و گوشت را شکافته و چند بند را بریده و یکی در زیر پستان چپ زده تیغ و یکی
خنجر بجوف فرو رفته جواب آنها قلمی فرمایند که حجت کردند ب در هر یک از زخمها که بجوف رسیده ثلث دیه کامل
که دو درود و ثلث دینار است و در باب زخمهای دیگر نظر بآنکه از عمد زده مجنی علیه اختیار دارد که بعوض هر زخمی از آنها
جانی قصاص نماید از همان جا که زده بهمان مقدار در طول و عرض و هرگاه در این صورت طرفین بدیه راضی شوند تخمینا
و از برای ایشان دیه و بهر قدر که راضی شوند مثبت والله تعالی ل شد شخصی فوت شده و وارثش منحصر در چهار
صبیه و زوجه و والده و دو همشیره و بهر یک چه میرسد تفصیل ب ترکه را بچهل حصه کنند و پنج حصه بزوجه و بهر یک
از صبایا و والده هفت حصه دهند و بهمشیره چیزی نمیرسد ل شد شخصی رد بخدا و پیغمبر گفته باین عبارت که
خطاب بجوان کرده و گفته بخدات دیدم و پیغمبر ترا کاییدم هرگاه این شخص را تواند کشت در خفیه یا نه خواست اخروی
دارد یا نه و زوجه او بر او حلال است یا نه و اگر ادعای غیظ یا نفهمیدگی کند مسموع هست یا نه و این عبارت قابل تاویل و توجیه
هست یا نه ب اگر ادعای سهو یا غیظ کند که تحکیک ابدا رسانیده که چیز نفهمیده بکند بقصد و شعور انا و رضا شده و این
احتمال در باره او برود بحسب شرع مسموع است میاخود و خدا مواخذه است هرگاه دروغ گفته باشد بهر تقدیر توبه کند
که توبه اش میاخود و خدا مقبول خواهد شد علی الاظهر هر چند که بظاهر شرع قبول نشود و کشته شود و هرگاه ادعای شبهه
نکند مرتد خواهد بود و با او سلوک مرتد نمایند ل شو زید فوت شده از سر سه پسر و دو دختر و یک زوجه عنه
و بعد از او پسر و صبیه فوت شده یا یک پسر که زن و پسر دارد فریضه هر یک را بیان فرمایند ب از ارث زید ثمن
بزوجه میرسد و ربع باقی بدو دختر و همچنین بهر یک از پسرها نیز ربع و سهم دو دختر هرگاه بی فرزند و شوهر مرده اند
بمادر میرسد و همچنین از سهم پسر متوفی سدس بمادر میرسد خلاصه مجموع ترکه زید را یکصد و نود و دو سهم
و ثمنش که بیست و چهار است با ربع باقی که چهل و دو است با سدس ربع که هفت است و مجموع هفتاد و سه سهم بزوجه
میرسد و بهر یک از پسرها چهل و دو و بنواده با قیر پسر متوفی سی و پنج میرسد ل شی شخص مسلمانی با مسلمانی دیگر دعوی
کرده و دیگری با وگفته که من نقیبم و تو که مسلمانی چرا پیش من نیامده و دعا نکرده که کسب میکنی بدون اذن من کسب
نکنی و دعا این است خار ما رحوا الرز ذوا لفقار ردم مولا هو دیگر انکه نقیب میگوید تا دیگ جوش ندهی کسب تو حرام است
صورت شرع اینها را قلمی فرمایند ب دعای مذکور از شرع نرسیده و همچنین دیگ جوش از برای کسب خود اعتقاد بشرعیت
امثال این امور بدعت و حرامست ل شیخ شخصی دختری را باذن بالغ او و پدرش بنکاح خود در آورده و مدتی از آنجا پدر
گذاشته و تصرف نکرده و اخراجات دختر را پدرش میکشیده و حال آنکه آمده میخواهد که زوجه را ببرد پدر دختر ادعای
اخراجات آن مدت میکند چه صورت دارد ب هرگاه در عرض مدت آبا و امتناع از زفاف کردن از جانب دختر بوده و شخص
خود کوتاهی در آن باب نبوده مادختر مستحق نفقه آن وقت هست و هر وقت که آبا از تمکین و زفاف داشته باشد هر چند
که بسبب صغر سن بوده باشد مستحق نفقه آن وقت نیست علی الاظهر والله العالم ل شط هرگاه سرای مشترک باشد میان
دو مزرعه شلتوک و هر یک از شرکا جدول آب بمزرعه خود برده و واحد شریکین در وقتی که شلتوک دیگری کل بوده جدول
شریک را سد نموده و مجموع آب نهر را بمزرعه خود برده و باین سبب زراعت شریک خشک شده آیا ضامن زراعت
مغصوب هست یا نه ب بحسب ظاهر ضامن همان قدر آب مغصوب یا قیمة المثل همان مزرعه کل کرد مغصوب هرگاه ثابت شد که
بجهت تشنگی تلف شده والله تعالی ل شرح زنی مستطیع حجت و بین آیشان میتواند که بحج رود یا نه و چون مستحب
شود و در احرام عمره با حج ببیند چه کنند ب عادت دیگ مانع از رفتن نمیشود در حج و عمره زاد و سنت تمیتواند از دو میقات
که عادت ببیند یا نفاس از برای او بهم رسد هرگاه بطریقی که در شرع مقرر است عمل نماید و خلاصه آنست که در حین حیض
یا نفاس احرام میتواند گرفت و احرام احتیاج بغسل و نماز ندارد بلکه این از جمله مستحبات احرام اند با امکان لکن هرگاه
احرام را از مسجد شجره گیرد داخل مسجد که بود در همین راه رفتن در مسجد بدون توقف در موضعی از آن نیت احرام
نماید و بگوید تلبیات اربع گوید و زود بیرون رود و در احرام حج تمتع از بیرون مسجد الحرام و در هر جایی که از شهر مکه باشد

احرام

احرام میتواند گرفت و داخل مسجد الحرام نمیتواند شد و هیچ یک از افعال حج و عمره منافاتی با حیض و نفاس ندارد مگر طواف
و نمازش و چون باحرام عمره تمتع داخل مکه شود و حیض یا نفاس داشته باشد صبر کند تا وقتی که اگر بعرفات نرود ادراک
اختیاری عرفه از او فوت شود پس اگر پاک شود در وقتی که چون طهارت بعمل آورد اعمال عمره را باتمام رساند ادراک
اختیاری عرفه تواند کرد یعنی قبل از زوال روز عرفه بعرفات خواهد رسید چنانکه کند و بعد از تقصیر احرام
بحج تمتع گیرد و بعرفات برود و اگر تا وقت ادراک اختیاری عرفه پاک نشود نیت عدول از عمره تمتع بحج افراد کند یا بحج
که کرده است از عمره تمتع خود بحج افراد حج اسلام خود اداء لوجوبه قربة الی الله و بعد از اتمام افعال و کوچیدن از منی و در
دوازدهم یا سیزدهم هر وقت که خواهد بادنی الحل رود یعنی از حرم شهر مکه بیرون رود بمثل تنعیم یا جعرانه و احرام عمره
مفرده واجبه اسلامیه ببندد بنحوی که در کتابهای مناسک مذکور است و از آن جمله سه مناسک انفاصر است و ابلاد
الحاج دویم انتخاب لراد سیم ستالو متی و در هر جایی که نیت عدول باید کرد هرگاه نکند بسبب جهل مسئله یا فراموشی
ضرور ندارد و بحجش افراد میشود و زنی که استحاضه دارد حکم زن پاک دارد بشرطیکه آداب افعال استحاضه را بعمل آورد
و اگر زنی نظر بعادت یا قرائن حال نرسد که در وقت طواف حیض یا نفاس از برای او بهم رسد و نرسد که رفقا انتظار
پاکی او را نکشند در این صورت احرام بحج اکبر دهد هر چند که پیش از ذی الحجه باشد بشرطیکه بعد از ماه مبارک رمضان
باشد و بعد از احرام حج که گرفته یا احرام عمره که بسبب عذر مذکور عدول باحرام حج نموده طواف زیارت حج را با نمازش
و سعی با طواف نساء و نمازش همه را به نیت تقدیم بعمل آورد باین طریق که طواف زیارت حج اسلام و حج تمتع قبل از وقتش
میکنم بسبب ضرورت تا آخر نیت و اگر قبل از احرام حج عمره تمتع را بعمل نیاورده بلکه احرامش با فراد بر کرد آینده در بیت
بحج تمتع حج افراد قصد کند و گوید بعد از آن و اگر در وقت طواف اتفاقا بحجه ترک کرد از آن میترسید نرسید یا آنکه بعد
از پاک شدن او را ممکن شود باید تا روز دیگر آنچه را بنیت تقدیم کرده بود بعمل آورد و اگر حیض یا نفاس بعد از اتمام طواف زیارت
عارض شود ضرور ندارد و باید که بعد از طواف سایر واجبات را بجا آورد سوای نماز طواف و او بعد از پاکی قضا کند
هر چند که نماز طواف عمره باشد و بعد از حج پاک شود و همچنین هرگاه بعد از طواف نساء قبل از نمازش مانع عارض
شود و اگر بعد از اکمال چهار شوط از طواف عارض شود حج تمتعش صحیح است لکن طواف را از محل عروض مانع قطع کند و سعی را
با باقی مناسک بجا آرد سوای طواف و نماز و بعد از پاکی ما بقی طواف سایر با نمازش قضا هر چند که از طواف عمره
باشد و بعد از حج پاک شود یا از طواف نساء باشد و اگر قطع در اثنای شوط بوده از موضع را نشان نموده در قضا
ابتدا از موضع قطع نماید و بعد از اتمام طواف بقصد بیت احتیاط یک شوط تمام نیز بعمل آورد و بعد از آن نماز طواف کند و
در وقتی که طواف زیارت را قضا کند هر چند که بعضی از اشواط آن باشد بعد از نمازش سعی را نیز به نیت احتیاط قضا کند
و در هر موضعی که باید طواف را با نمازش قضا کند و او را ممکن نشود باید کسی را نایب کند و قبل از قضا از محرمات احرام
اجتناب نماید و اگر عروض مانع قبل از اتمام شوط رابع باشد طوافش باطل است پس اگر طواف حج باشد بعد از طهر بعمل آورد
با امکان و الا نایب قرار دهند و اگر طواف عمره تمتع باشد و قبل از کشش قبل از فوات اختیاری عرفه ممکن نباشد بعد از
بحج افراد کند و بعد از آن عمره مفرده بعمل آرد و اگر در ایام استظهار حیض یا نفاس احرام عمره تمتع بمکه رسد و از فوات
ادراک عرفه ترسد احتیاطا عمل استحاضه نماید و عمره را باتمام رساند پس احرام بحج اسلام گیرد و در نیت متعرض تمتع یا افراد
نشود و مناسک حج بجا آورد با قربانی و بعد از استظهار و انقطاع خون قبل از یازدهم غسل حیض یا نفاس کند و با طهور
استحاضه عمل استحاضه نماید و علی التقدیرین طواف حج را با نمازش و سعی بترتیب بعمل آورده بعد از آن طواف عمره
با نمازش و سعیش بنیت قضا بعمل آورد و کفاره تقصیر عمره را بدهد و بعد از اینها عمره مفرده بنیت عمره اسلام بعمل آرد
و با اینها بری الذمه از تکلیف میشود هر چند که احتیاط در اعاده حج و عمره است با بقای استطاعت خصوصا در بعضی
از صور مذکوره والله تعالی اعلم ل شیا هرگاه در ماه ذی الحجه اشتباه شود و سنیان بدون ثبوت شرعی بنای ماه را
بر جایی گذارند شیعیان چه کنند ب اگر ادراک وقوف عرفه و مشعر به نهج شرعی ممکن شود بنحوی که مخالف تقیه
بعمل نیاید یعنی در آن ادراک مطمئن باشد بآن سبب ضرر بمالی و جانی یا غرضی نخواهد رسید با دیگر مؤمن دیگر
هر چند که منشا اطمینان دادن رشوه شود باید و توقف را بنهج شرعی بعمل آورد و الا ولعلیت که موافق تقیه عمل

اورد و مجتهد درستنا سنت واکر درانصورت جهالت کند و وقوف را برخلاف تقیه بعمل اورد باطلست هرچند که اتفاقا
کسی براو مطلع نشود یا متضرر نکردد علی الاقرب واکر در اظهار رشوه دادن ظن غالب باشد که موجب اذیت ومخالفت
تقیه خواهد شد اظهار رشوه حرام نیز میکردد و هم چنین است حکم نماز و وضو و غسل و تیمم و نمونه در حال ظن ضرر
ندارد **سؤال** شخصی مستطیع حج است لکن شخص معروفست که همه کس او را میشناسد و در عرض راه خوف
دارد یا پاشاه یا حاکم مانع رفتن او شوند یا ازاری دارد که سفر نمیتواند کرد نایب بفرستد یا نه و بعد از فرستادن
نایب حج از کردن او ساقط میشود یا نه و رخصت پدر و مادر و شوهر شرطست یا نه و بر تقدیری که شرط باشد از
ند هند بر ایشان حرجی هست یا نه **جواب** هرگاه قبل از حصول مانع مستطیع بوده و کوتاهی نموده تا مانع بهم رسیده
در اینصورت واجبست که نایب بفرستد باجماع کل علما و بعد از حج کردن نایب از کردنش ساقط میشود و بعد از حصول
مانع مستطیع بمال شده و امید دفع مانع در ان سال نداشته باشد وجوب فرستادن نایب خلافست واظهر واشهر وجوب
در اینصورت بعد از حج نایب نیز از کردنش ساقطست تا مانع باقیست واکر در ان حال بمیرد مشغول الذمه بحج نیست
واکر بعد از رفع مانع حج نایب ساقط نیز باقی باشد احوط اینست که خودش نیز بحج برود و رخصت هیچ یک از
پدر و مادر و شوهر شرط نیست و منع ایشان حرام است والله العالم **سؤال** شخصی نحیف الحال مال دارد که با این نفر از مال
خودش بحج برد لکن بکنفر از برای او کافی نیست و هرگاه زیاده تر نباشد نمیتواند رفت و دیگر انکه از جا رو امیرسد
کوتیا از مس دارد که باید نفر ادم با ایشان همراه باشد نمیتواند رفت و ادم محرم شرط هست یا نه **جواب** ادم محرم شرط نیست
بلکه هرگاه جمعی روند که اعتماد بر نگاه ایشان داشته باشد که بعرض و ضرر نمیرسانند واجبست که برود هرچند
که محرم همراه نباشد واخراجات خدمتکار و شاطر هرقدر که ضرور باشد و بدون ان رفتن دشوار باشد و هم چنین
باج عربها و در مکه شریف و غیر اینها از لخراجات ضرور به سفر حج همه داخل در حد استطاعت است هرگاه دارد مستطیع
است والله العالم **سؤال** هرگاه جنسی خریده باشم بیک تومان مثلا در اینجا بازار بیک تومان فروخته ام لکن پول
ان ولایت با پول اینجا تفاوت کلی دارد در ان تفاوت خمس واجب هست یا نه **جواب** واجب هست **سؤال** هرگاه حاکمی
وجهی بغام نماید خمس از دادن لازمست یا نه و حاکم چنین کسی که خمس تمام مداخل خود را میدهد لازمست یا نه **سؤال**
شخصی هرگاه دست کسی را کاغذ بریده باشد و خون نشیبای از ان میرود وقت نماز هم میکذرد و خونش هم نمی ایستد و اکر
وضو بگیرد خون باب وضو ممزوج میشود میتواند که زخم را ببندد و تیمم کند و نماز کند و بعد از ان قضای ان لازم
است یا نه **جواب** هرگاه جبیره دشوار نباشد جبیره کند والا تیمم کند و نماز کند و قضای ان نماز واجب نیست بلکه سنت
است **سؤال** هرگاه شخصی در خواب محتلم شود اما در ظاهر چیزی نه بیند بر او غسل واجبست یا نه و هم چنین هرگاه وقت
انزال سر نفس را بگیرد و منی را بکذراند و نکذارد که بیاید غسل دارد یا نه **جواب** غسل ندارد در هر دو صورت مکر انکه
بعد از حبس کردن وقت بول بیاید و دانند که منی است هرچند شبیه بیاید که بعد از ان ملاحظه غسل واجب میشود و بر
کردانیدن منی و حبس کردن ان خوب نیست و شاید حرام باشد زیرا که ازاری که معروفست ببوند ناف زنان هم میرسد
سؤال شخصی دو زن دارد و زن بزرگش شیر بفرزند برادرش داده ایا میتواند دختر را که از زن کوچکش دارد
بان پسر برادر بدهد **جواب** میتواند هرگاه شرعی بعمل امده باشد **سؤال** شخصی بدیگری از راه شوخی و ظرافت
دروغی میکوید بنحوی که اولا نفهمید که دروغست بعد از ان میداند که دروغست لکن بعد از شوخی این چنین
دروغی که صورت دارد یا نه **جواب** خوب نیست دروغ کفتن مطلقا هرچند که بعنوان شوخی باشد مکر در چند موضع
که استثنا شده شرعا مثل حفظ خون یا مال خود یا دیگری که محفوظ الدم والمال باشد شرعا و در حیلت و رد
نعله بان زوجه **سؤال** هرگاه کسی نفقه و کسوه شرعیه زنش ندهد ایا تسلط دارد که جبرا از او طلاق بگیرد یا نه
جواب هرگاه کسی نفقه و کسوه واجبه زنش ندهد هرچند که از جهت کمال فقر و احتیاج باشد که ابدا ممکن نباشد
یا کرفتن نفقه از او دشوار باشد جبرا از او طلاق میتواند کرفت پس اگر طلاق ندهد یا کرفتن طلاق از او ممکن
نباشد و ان شخص مفقود نباشد در نظر فاضل حضرات زن میتواند که نکاح خود را فسخ نماید یا بیکدیگر بکوید که
نکاحیکه شوهرم کرده انست انرا بر هم زدم و باطل کردم و اگر بلفظ فسخ نکاحی با نهم بمعنی ان بکوید احوط و بهترست

واکر دران حدود مجتهد جامع الشرایط باشد که از او نیز طلاق دهد نهایت احتیاط خواهد بود و بعد از انقضای عده در صورت
فسخ یا طلاق شوهر میتواند نمود علی الاظهر و حقیر در این مسئله رساله مشتمل بر زیاده بریانست بدین نوشته ام مسمی
بمظهر المختار فی حکم النکاح مع الاعسار هر که خواهد برد لیل حکم مطلع شود رجوع بان نماید **سؤال** کسی که قرض دارد
و انتفاعی از برای او حاصل شود یا ادای ان دین داخل ان مؤنت است که بعد از وضع ان خمس لازم میشود یا
قرض داخل مؤنت است هرچند که سابق بر سال انتفاع قرض کرده باشد و هم چنین است مهر زن که در ذمه او باشد
سؤال هرگاه میراثی بکسی برسد و مورث خمس نداده بوده است ایا دادن خمس ان بر وارث واجبست و هرگاه داند
که خمس ان نداده باید بدهد یا نه **جواب** هرگاه داند که نداده است باید بدهد والا واجب نیست **سؤال** هرگاه
جنسی حاکم ولایت از کسی بگیرد و قیمتش را از وی عایا بگیرد و بعد بدان پول حلالست یا نه **جواب** هرگاه بوجه شرعی از رعیت
گرفته حرامست هرگاه معلوم باشد که همان پول را ببایع داده و ملک بایع داده با بیع نمیشود **سؤال** هرگاه حاکم ولایت قشون
کشیده بسر ولایت دیگر بعد که ان ولایت را بحیطه تصرف در اورد فیما بین دعوی شود و از طرفین کشته کردد و صاحب ولایت
است و صاحب قشون شیعه است یا برعکس یا هر دو هم مذهب اند اشخاص که بر طرفین میشوند چه صورت دارد و نمیتوانند که فرار کنند بر
کرد احوال و عیال و املاک را زند **جواب** تفصیل دارد که محل گنجایش ان ندارد و لاتسئلوا عن اشیاء ان تبد لکم تسؤکم **سؤال**
شخصی را در کبرسن حالت غارض شده که بعد از بول یکساعت قطره بول میشود و مستطیع حج است و بعضی از اعمال
حج که موقوف بر طهارت است بچه نحو عمل بیاورد **جواب** علت مذکوره مانع حج نمیشود و از افعال عمره چیزی مشروط بطهارت
نیست سوای طواف و نمازش و از برای انها هرگاه قطره مهلت دهد و وقت انقطاع داشته باشد مانند نماز و اوقات واجب
وا بجز بدان وقت بعمل اورد والا کیسه مشتمل باشد که بسته و امثال ان بر داشته نفس خود را دران کذاشته بعد از وضو
یا غسل اعمال مشروطه بطهارت را بعمل اورده بهتر انست که تا ممکن اعمال را نزد یکتر بطهارت بعمل اورد و بعد از طواف تجدید
طهارت کند و نماز را بجا ارد **سؤال** زید املاک خود را وقف اولاد ذکور خود نموده و بعد از فوتش اولاد ذکور ان ملک را
فیما بین خود تقسیم نموده اند و هر یک حصه خود را تصرف کرده اند بعد از تصرف و قسمت ایشان نیز برحمت خدا رفته اند و یکی از
ایشان اولاد اناث دارد و دیگران ذکور ایا اولاد اناث را میرسد که تصرف در حصه والد خود کنند یا نه **جواب** هرگاه وقف را
مستجمعا للشرایط نموده بر اولاد ذکور خود بنسلا بعد نسل تا روز قیامت مادامیکه از اولاد ذکور احدی باشد با اناث و اولاد
اناث چیزی نمیرسد واکر وقف را بر خصوص اولاد ذکور موجودین نموده و مصرف بعد از ان را ذکر نکرده پس در صحت او وقف
خلاف و اشکالست و اشهر و اظهر صحتست لکن تا یکی از اولاد ذکور موجودین موجود باشد با اناث نمیرسد و بعد از انقراض
انها بورثه واقف بر میکردد علی الاظهر خواه ذکور باشند یا اناث و عین وقف قابل قسمت نیست و قسمت ایشان فایده ندارد و منافع
مجموع باز مشترکست مکر انکه وقف بر هر یک از اولاد شده باشد بجزء مشاع علیحده که در اینصورت حکم سابق جاری میشود و در وقف
هر یک علیحده **سؤال** زید املاک وقف خود را بعمرو اجاره داده است و قبل از انقضای مدت موجر و مستاجر فوت شده اند ایا
بسبب فوت ایشان فسخ اجاره میشود یا نه و فرقی هست میان انکه موجر ناظر باشد یا نه **جواب** منفسخ نمیشود مکر انکه موجر ناظر وقف
باشد و نظر بمصلحت وقف و ملاحظه صرفه و غبطه جمیع بطون متاخره اجاره داده باشد که در اینصورت منفسخ نمیشود **سؤال**
اجاره بموت طرفین یا احدهما باطل میشود یا نه **جواب** باطل نمیشود علی الاشهر الاظهر مکر انکه در سه صورت یکی انکه در ضمن صیغه
اجاره شرط شده باشد که مستاجر خودش استیفای منفعت نماید نه دیگری که در اینصورت بموت او باطل میشود و در جانب خود
بدیکری باجاره و اعاره نمیتواند داد مکر باذن موجر دویم انکه موجر موقوف علیه باشد در جهت مجرد مصلحت و نفع خود باجاره
داده باشد که در اینصورت باطل میشود زیرا که منافع بعد از موت مالک نیست سیم انکه موجر کسی باشد که مالک صیتی کرده باشد
که منافع ان عین از او باشد مادام الحیوة پس او را اجاره داده باشد که در اینصورت خوب بمیرد باطل میکردد نظر بعدم استحقاق او منافع بعد
الموت و بر هم تقدیر در صورت بطلان هرگاه مستاجر تمام وجه اجاره را نداده است پس اگر بقدر حق موجر که از او بجا مانده
باید حق موجر را بدهد خواه ورثه از عین منتفع شوند یا نه و الا بر وارث لازم نمی اید که از مال خود حق موجر را ادا نماید
بلکه مخیر است میان انکه عین را بموجر یا ورثه او رد نماید یا انکه نگاه دارد و اجرة المثل مدت باقیه بعد الموت را بدهد و اکر
وارث صغیر یا غایب باشد حاکم شرع و امین او عند الامکان و عدول با مؤمنان حسبه متوجه ان امور میشوند و موافق

صرفه و غبطه انها عمل نمایند و با وجود نفعی که اینها موجر یا وارث و میتواند که معین شد اشتهر شود و اجرة المثل از اد در عوض خود بخود
داشته فاضل و باقی را با ورثه مستاجر محاسبه نماید و اگر اجرة المثل با ترکه وفا نکند چونکه از ترکه ثلث تسلطی نیست و اجرة المثل مدت
ما بعد الموت داخل ترکه مستاجر است و از آنجمله که گفتیم معلوم شد که در صورت بطلان اجاره مدت باقی اجاره بورثه مستاجر تسلطی
نیست اصلا بلکه از ترکه میت بیرون میبرد و اگر وفا نکند نقصانا بموجر میرسد والله تعالی اشکل صورت مسئله و فتوی فدا
بخدمت شما ارسال شد که موافق فتوی سابق شما حکم را بر عکس فهمیده و ملک را حق عمرو میدانند نه زید و جمعی دیگر از
فتوی شما حکم را برای زید فهمیده اند نه عمرو و چون همه مختلف در فهم عبارت فتوی شما شده اند و کیفیت فهم خود را نموده
(شده سه) اند لهذا کلام ایشان ارسال خدمت که حکم را واضح بنویسید که رفع اشتباه شود ب صورت مسئول منظر حقیر رسیده و
(ادله سه) برمضمون فتوی کمال اطلاع بهم رسید و از مبنی بر عدم اطلاع بر محل نزاع در فراعت ضرورت و اجماع و عدم اشتباه بر مدلولات و
(بو بدين سه) مفصولات اخلد دید نوشته اند که همین که منتفع از زمین منتفع و بهره مند شود کافی نیست و از اینجا میباشد مثل چوب و درخت
و از اسباب لجام و خار و برید لیغ مجرد انتفاع و بهره مند شدن از زمین احیاء ان نیست بالاجماع مسلمین بلکه ضرورت دین ولا
لازم میباید که هر کس که در زمین موات بکارد یا بخوابد یا بول کند یا مسافری بگذرد و در انجا خیمه زند و توقف نماید در بعد
از ان کوچ کند یا از بیشه هیمه ببرد و بسوزاند یا بخانه ببرد و همچنین تعلف داری علف چیند یا حیوان خود را در ان چراند یا از
موات آب گرفته آب خورد یا تطهیر کند یا حیوان خود را بدهد یا در موات استنجا کند و بسنگ و کلوخ ان استنجا نماید یا بر کوه
موات راه رود و تفرج کند و از انجا گیاه یا سبزه خورد یا غیر خورد یا میوه چیند و منتفع شود یا لیغ انجهت تعمیر خانه یا چوب از
انجا بیارد در جمیع این صور احیاء ان متحقق کرده باشد و ان زمین ملک او گشته باشد یا بوارث او برسد و تواند که منع دیگران نماید و
دیگری بعد از رفتن او بدون اذن او در انجا تصرف نتواند کرد و هر جائی که کسی در سفر برسد و در انجا اثار انتفاع قوافل و مردم
ببیند واجب باشد که در انجا اعراض کند و از املاک مجهول المالک شمارد و یا ملک اهل قافله سابقه داند و لوازم همه باطلند
بالاجماع و الضرورة و ایضا لازم میاید که فرقی نماند میان احیا و تحجیر و مطلق تصرف در مباحات بالمره و این نیز خلاف نص و علیه
لغة و عرفا و شرعا است زیرا که در نهایة اللغة گفته است الموات الارض التی لم تزرع و لم تعمر و لا جری علیها ملک احد و احیاء
الارض مباشرتها بتاثیر شیء فیها من احاطة او زرع او عمارة او نحو ذلک تشبیها باحیاء المیت و یقال تحجرت الارض و احتجرتها
اذا ضربت علیها منارا تمنعها به عن غیرک انتهی و فی الانوار بلا دلیل الشارع فی الاحیاء ما لم یتمه فتحجر و کذا اذا علم علامة للعمارة
من نصب احجار و غرز خشبات و جمع تراب و غیرهما فهو احق به من غیره و کذا لو اقطعه و لو احیاه غیره ملک و ان کان ظالما
و لو اعرض المتحجر فلغیره الاحیاء انتهی و قال المتولی فی معنی التحجر احداث علامة غیر بهما ما یرید عمارته قبل تمامها انتهی و فی المهذب
(بمعنى التقسيم) انما قیل تحجر الموات تحجرا لانهم کانوا یعلمونها بوضع احجار حولها و نحو ذلک لمنع الغیر عن احیائها و یمکن ان یکون التحجیر بمعنی الحجر کالتقسیم
انتهی و قال الشهید فی اللمعة و شرحها الموات من الارض ما لا ینتفع بها لعطلته او لاستیجامه او لعدم الماء او لاستیلاء
(افراد سه) الماء علیه و لو جعل هذه الاقسام لعطلته لانها اعم منها کان اجود ثم ذکر فی شروط الاحیاء ان لا یکون مجرای مشرعا ای لحیاته
شرعا لم یسبق مد الاحیاء فانه بالشروع یفید اولویة لا یصح لغیره التخطی الیه و ان لم یفد ملکا لا یصح بیعه لکن یورث و یصح الصلح
الا ان یهمل الاتمام فللحاکم الزامه به او رفع یده عنه فان امتنع اذن لغیره فی الاحیاء ثم نقل عن الدروس علی ما خبر القبول انه لا ملک
قبل کمال العمل لمن تبعه و ان افاد الشروع تحجیرا لا یفید سوی الاولویة انتهی و نحوه قال الفاضل فی التحریر و عد التحجیر و غیرها و از
این عبارات معلوم میشود که مجرد انتفاع بر زمین احیا نیست زیرا که نمیتواند نفی وجوب کالی ... از برای ساختن و سعی
بر مصلا فاذ برای لا ینتفع بها الاستنجا منحواهد ماند و فرقی واضح هست میان لا ینتفع و لم ینتفع فلیفهم و همچنین تا ...
از برای احاطه او زرع و عمارة و نحو ذلک و همچنین قبل از کمال العمل و افاده الشروع تحجیر نخواهد بود و بدیهی نوشته اند که ان
اسباب مختصه ابدانست و کلام قواعد و شرایع و غیرهما از نشا و مستند است چنین معلوم است که معنی بدیها نفهمیده اند
و ید را از تصرف فرق نکرده اند فقها در کتاب قضا و شهادات تصریح فرموده اند بفرق بینهما و شهادت بر تصرف و اعراض تنها
جرید را نشنیده اند بهر تقدیر مراد از ید امثال ما نحن فیه تصرف مالکانه مخصوص است یا وکیلی از خراب کردن و تعمیر نمودن و
امثال اینها نه مطلق تصرف و الا مسافرین و متصرفین در مباحات ... منزل کردند و آب برداشتن و نماز کردن و بدون
و امثال اینها مالک اماکن مباحه و موات خواهند شد و آن باطلست چنانکه گذشت و اشاره نمودیم و ازین جا است که در تملک

مباحات جایزت بقصد تملک شرط نموده اند و از آن جمله است ما نحن فیه که قصد احیا و تملک در آن شرط است بالاجماع کل علما
(معروف سه) از خاصه و عامه چنانکه شارح انوار گفته که احیا مختلف میشود باختلاف آنچه مقصود بوده از عمارت کردن و شارح لمعه
(تسعه سه) فرموده و فی الدروس جعل الشروط تسعة و جعل منها قصد التملک فلو فعل اسباب الملک بقصد غیره او لا مع قصد لم یملک کحیازة
سایر المباحات من الاصطیاد و الاحتطاب و الاحتشاش ثم قال و التامل یستفاد من قوله فی اول الکتاب تملکه من احیاه
(اراده سه) اذ التملک یستلزم القصد الیه الی ان قال و یمکن استفادته من قوله بعد حکمه برجوعه الی العرف لمن اراد الزرع و لمن اراد البیت فان
الارادة لما ذکره و نحوه یکفی فی قصد التملک ان لم یقصد بخصوصه خلاصه احیا ارض انست که از بجهت صلاح نماید که بالفعل
قابل تعمیر شود برای آنکه زرع و باغ و طویله و بنا و یا خانه ماننده آنها در آن توان ساخت چنانکه علمای خاصه و عامه فرموده
اند لمن اراد الزرع و الغرس و البیت و الحظیرة للغنم و نحوه و لتجفیف الثمار و الجمع الحطب و الخشب و الحشیش و شنیدن و علامه
ره در تحریر و قواعد فرموده التحجیر شروع فی الاحیاء و الاحیاء التهیئة للانتفاع فلو کانت مستاجمة و عضد شجرها و قطع
المیاه الغالبة و میاهها للعمارة فقد احیاها و المرجع فی الاحیاء الی العرف فقاصد السکنی یحصل الاحیاء بالتحویط الی آخر ما قال
و نحوه قال غیره و در هیچ کتابی هیچ یک از علما نفرموده لمن اراد الاحتطاب و الاحتشاش و اخذ الخشب و القصب و الحشیش
لتعمیر البیت او لتعلیف الحیوان و نحو ذلک بملکه جایز است چه معین کردن از برای چوب بریدن و علف چرانیدن و مثال
ذلک از برای انتفاع خود یا دیگری همان اقطاع و حمی است که بمعنی قورق است و اینها مخصوص به پیغمبر و امام است و دیگران را نمیرسد
که جائی را وقف نمایند نه از برای خود و نه از برای دیگری بالاجماع کل مسلمین و اینچه را فاضل نوشته ام بمعرض رسانید که الی چوب
ضرب با جبائد اورده مراد ان نیست که مجرد بریدن هر چند که قصد احیا باشد بان احیا حاصل میشود و از قبیل موقوف
علیه احیا میگردد بلکه مراد حضرت و جمیع فضلا که فرموده اند بعضد شجرها مثلا انست که هرگاه ازانها را بقصد احیا و تملک
بعمل اید متحجر یا احیا میشود و بریدن و ازاله کردن در بعضی مواضع موقوف علیه و مقدمه احیا میگردد نه آنکه خودش احیا
و تحجیر است و اگر بعد از ان اثار انها یعنی چوب کالی و امثال ان بمصرف تعمیر جائی رسانند ضرری بقصد احیا و بنا در
و مراد علماء از انتفاء ید غیر همان است که اشاره بان نمودیم که بالفعل در تصرف مالکانه غیر نباشد نه آنکه در هیچ وقت
از اوقات هیچ نحوی از انحا تصرف نکرده باشد چنانکه بر ادنای طلبه مخفی نخواهد بود و مراد از انتفاء حریم عامر است
که بالفعل حریم بنا باشد و مراد از حریم همان است که علما فرموده اند قال الشهیدان و غیرهما حریم الحائط مطرح الاتربة من جدره
تراب و غیرهما علی تقدیر انهدامه و حریم الدار مطرح ترابها و رمادها و کناستها و ثلوجها و مسیل مائها حیث یحتاج
الیها و مسلک الدخول و الخروج فی صوب الباب الی ان یصل الی الطریق او المباح و هیچ کس در هیچ جائی از جمله حریم نشمرده
جائی را که از انجا سنگ یا چوب یا گچ یا کالی یا نی و امثال اینها از برای ساختن خانه یا بوستان و امثال اینها کسی بیاورد و محتاج
بدان بوده و امثال ان باشد و مراد علماء از کفایت احد امور ثلثه مثلا از برای احیا نیست یکی از آنها را با شرایط دیگر
بجهت زراعت و غرس مثلا بقصد احیا بعمل آورند مطلقا چنانکه در عبارات سابقه و لاحقه خود بان تصریح فرموده اند
و مراد از کفایت آنها انست که با آنها تهیه زراعت و غرس مثلا میشود و از برای آنها قابلیت بالفعل بهم میرساند و فرقست
میان مقدمه و ذی المقدمه بالبدیهه و بینهما بون بعید ما بین الثریا و الثری و قصد احیا و تملک در همه معتبر است اجماعا
و شرط نیست در تحقق احیا آنکه بالفعل زراعت و غرس شده باشد و همین است مراد علماء از قول ایشان و لا یشترط الحرث و
الغرس قطعا لانه انتفاع بالمحیی انتهی فلیفهم و الحاصل هرگاه مثلا عمرو مشغول احیا و تحجیر شود و ادعا کند که اینها را بقصد احیا و
تملک بعمل اورده ام یا اورده ام یا میخواهم که خانه بنا نمایم و یا زراعت و باغ کنم و امثال این گفتگوها از قول یا فعل او معلوم شود
دعوای او مسموع است شرعا بدون بینه و قسم هرگاه معارضی در برابر نداشته باشد اما بعد از آنکه چون کسی خواهد که آنرا
احیا کند او دعوی ... ادعا نماید که من قبل از این مثلا چوب نی از انجا بریده ام و لیغ از انجا ازاله کرده ام بقصد احیا و تملک
در این صورت مسموع نیست زیرا که کلامش مخالف اصل و ظاهر است و مدعی در برابر است و مطلق تصرف اعم است و عام
دلالت بر خصوص خاص ندارد و دعوای او مسموع نیست مگر بشهود عادل که ... بانها توانند که شهادت
دهند بر آنکه در وقتیکه مشغول احیا بوده از فعل یا قول یا قصد احیا و تملک معلوم ایشان شده و ... هرگاه
ادعای علم بر معارض خود کند که معارض خودش از او شنیده یا بر او معلوم گشت ... بر دعوی او ...

طی ۱۰

طی میشود و بعد از ثبوت تحجیر حاکم شرع او را اجبار مینماید بر اتمام احیا یا رفع ید و تخلیه زمان و در حین اشتغال به تحجیر حکمش
حکم انتفاع بردن بمباح است چون مثلا از بیشه و آب از نهر مباح و سنگ و گچ از کوه مباح و متوان برداشتن که هر گاه کسی
سبقت بجائی نماید و اولی خواهد بود از دیگران تا آنکه آنچه خواهد بردارد از همان موضع که مشغول است در آن و مانع دیگری
در حوالی او نمیتواند شد هر چند که قریب باشد و اگر کسی تعدی کرده برو کند و او را بیرون کند و از همان جا نیز انتفاع برد اگر چه
مرتکب حرام شده از غاصب است لکن مالک میشود آنچه را که از آنجا بردارد علی الاظهر الاشهر و همچنین هر گاه مسجد را قانع شود
علی قول قوی لکن مستحق تادیب و تعزیر میگردد از جهت ارتکاب و مراد باشتغال مشغول بودن است بنحو عرفی و مضر نبود
حیلوله شب و تعطیل بعض اوقات صلوات و امثال اینها تا آنکه ما به بماید بن عذر اهمال کند و ترک اشتغال نماید و
دیگر نوشته اند که مستند قول علامه محقق و امثال ایشان است و هر کس خلاف این بگوید قول او مردود و مخترع است و تا
مربوط است کلام علما حق و درست است لکن مضبوط است موقوف بر تامل تعمق و امعان و کار هر کس نیست [illegible] نیست و نقل
اینها بر سبیل احتجاج و سلوک طریق لجاج از غیر مجتهد با صلاح مجتهد با بصیر با صطلاح اخباریین جایز نیست و تقلید
اموات و مطلق افتای غیر مجتهد جامع الشرایط تا شبهه از مجرد تشهی و غیر مجتهد نیست و علمای امامیه طرا تقلید اموات را
حرام دانسته اند در کتابهای معتبره و فقها تصریح نموده اند بر منع بلیغ از آن هیچ از اجتهاد در حکم و فتوا و تقلید بعضی را تجویز
نموده اند هر چند که بتقلید مجتهد حی جامع الشرایط باشد بلا خلاف بین الاصحاب فی هذا الباب علامه مره در قواعد
فرموده و لا یحل للفاقد الشرائط او بعضها الحکم ولا الافتاء ولا ینفذ حکمه ولا یکفیه فتوی العلماء وتقلید المتقدمین
فان المیت لا قول له وان کان مجتهدا و مرحوم آخوند ملا محسن در کتاب وافی ایضا از کتاب مفاتیح فرموده لا فرق فیمن نقص عن مرتبة
التبصر بین المطلع علی فتوی الفقهاء وغیره ولا بین حال الاختیار والاضطرار باجماعنا فیهما ولا یجوز التحاکم الی غیر الفقیه الجامع
للشرائط وان استقصاه ذو الشوکة او اهل البلد وتراضی الخصمان به بلا خلاف للنصوص انتهی کلام [?] فی الحلال فذا امرو
استنما بر بعضی از فتاوی اموات کردن و اعراض از بعضی دیگر دور است از طریقه ابرار و نقض و نزدیکست بشیوه یومن
به و یکفر ببعض و نظر بضیق مجال و ملال بالفعل اقتصار بر اشاره و اجمال شد (سئل) زید عمرو را کشته است و بحسب
شرع باید دیه را از ورثه عمرو و برادران خود بکیرد و حیر عمو مشتبه است زید بلکه عمرو بوده و او را بقتل خطا کشته است ویر را
از ان عاقله میگیرد مثل برادر بنا بر قول جمعی که قتل خطا را مانع ارث نمیدانند شد (سئل) آقای غلام خود را
رخصت داده که زنی بکیرد و آن زن را عقد کرده و مهر او را نیز برای او بر آن داده و قرار داده که اگر آقا راضی نشود عقد لازم
باشد والا فلا (ب) غلام کنیز آقا را عقد نموده بمهر آزادای از کنیز پس اگر آقا اجازت نموده عقد لازم خواهد بود
و مستحق مهر المثل خواهد گشت والا فرد اجنبی فسخ عقد بهم میرساند (سئل) شخصی دعوای مالی بر کسی نموده و آنرا
بر بینه شرعیه ثابت کرده و حال آنکه شرعا دعوایش غیر مسموع است و شهودش غیر مقبول اند و مع ذلک جایز آورده مطالبه
از مدعی علیه نموده بنا بر آن مال و تقاص کردن این مدعی چه صورت دارد (ب) این در صورتیست که اقامه بینه بعد از
تحلیف باشد (سئل) امام جماعت نماز جماعت کنند و نمازش باطل و نماز ماموم صحیح است (ب) در صورتیکه امام
محدث بوده و ناسیا نماز کرده بود (سئل) شخصی زکوة واجبه خود را بمستحقین داده و مجزی نشده و باید ثانیا بمستحقین
بدهد که مجزی خواهد بود (ب) این در صورتیست که اولا بدون نیت زکوة و قصد قربت بانها داده یا آنکه
با وجود امام معصوم بدون اذن او داده فثانیا بانیت یا بعد از غیبت امام داده است (سئل) مکلفی که نه مریض و نه مسافر
و باید روزه ماه رمضان را بخورد و اگر بکیرد باطل و موجب کفاره است از کیست (ب) آن زنیست کم شیر که اگر روزه بکیرد
سبب قتل طفل میشود و بر کفاره قتل لازم میکردد (سئل) شخصی بدون اجازه بمال خود از برای خود حج صحیح بعمل
آورده و بعد از آن حجة الاسلام نیز برو واجب شده کیست (ب) آن مستطیع است که حج را در حال بندگی باذن
مولی بجا آورده یا قبل از استطاعت بعمل آورده و این مسئله خلافیست (سئل) دختری و پسری در شیرخوارگی
دو سال تمام از یک پستان شیر یکدیگر خورده اند و بر هم حرام نشده اند و محرم هم دیگر نمیشوند چگونه میشود (ب)
این در صورتیست که آن شیر از زنا بعمل آمده باشد یا بعد از حمل بهم رسیده یا مدت مدید مثل ده سال از وضع حمل گذشته
و شیر منقطع کردیده بعد از آن در عود نموده مثل بر و از پستان مرد چنانکه ممکن است بهم رسد (سئل) کمترین صیغه

بالغه

بالغه شخصی دختر مجهول طفل صغیر خود از برای محرمیت بعقد متعه نود سال بمبلغ یک تومان با والدان صبیه صیغه کفته
کمتر نخانه کنیز بن خدمت نماید و پا رچه تا بچه شود والحال سیزده چهارده یا پانزده سال هست و دختر راضی نیست و صبیه
هم بالغه و رشیده شده و او هم راضی نیست و میخواهد فسخ اختیار نماید یا شرعا میتواند یا نه (ب) صحت عقد مذکور
بچند جهت محل اشکال است و بر تقدیر صحت از جانب صغیره غیر لازم است و اختیار فسخ دارد و بر تقدیر لزوم هر گاه زوج چهارده سال
و رسیده باشد میتواند که هبه مدت نماید علی الاظهر و همچنین هر گاه بارشد از [illegible] الاحتمال لا بالاحتمال [illegible]
زیرا که مصدقنت شرعا و ایام احتمال و امکان استمتاع نیز بعد از اتمام سال دهم است از دختر بعد از تمام نهم که
سن بلوغ دختر است و اوقات امکان متعی همان اوقات امکان اثبات شرعا [illegible] است بر غایت مطعم و بهر تقدیر
و امتناء بلوغ محقق میکردد بر تقدیر علم بلوغ یا رشد پس ولی میتواند که هبه مدت نماید بهر نحو که صلاح صغیره را
داند خواه با عوض باید و آن بشرط آنکه صرفه صغیره در آن باشد والله العالم (سئل) هر گاه زینب ملکی را متصرف
زید ادعا نماید که آن ملک من است و بغیر حق در تصرف او است و او در جواب گوید که بحق متصرفم پس باید قباله
ابراز نماید که مضمون آن این باشد که مدتی قبل از این زینب مذکوره آن ملک را بزید هبه نموده و در نزد شهود بر هبه
و قبض و ابتیاع عوض معوض اقرار کرده و شهود چند زید اقامت بر اقرار و هبه و قبض نماید شرعا اقرار سابق نفع
برای یکه آن ملک منتقل بزید نموده مسموع است و رفع ید خالیه او میکند یا نه (ب) هر گاه اقرار کند بر آنکه مال
زید بوده در اینصورت دعوی منقلب و زید مدعی میکردد و باید سبب انتقال را بثبوت برساند و با عجز از بینه بقسم
رفع دعوی میشود (سئل) شخص زید مشغول الذمه بخمس بوده و حال اراده دارد که وجهی که بعمرو سید بدهد
استدعا کند که با و هبه عوض نماید یا آنکه تمامی وجه را باو تسلیم کند و در همان مجلس از او استدعا میکند که زید
با و هبه نماید و عمرو با و هبه میکند با وجود این برائت ذمه زید از تمام خمس میشود یا نه دیگر آنکه زید از جمعی طلب دارد
و بعمرو حواله میکند که بعوض خمس بکیرد و عمرو قبول کرد آیا برائت ذمه زید میشود یا نه دیگر آنکه شهرت سیادت کافی
است یا نه و زید میتواند که شهادت دهد بر سیادت و فقر کسی در حالی که همسایه او باشد (ب) خمس و زکوة و کفاره
و سایر وجوه بر تا بقبض فقیر یا وکیلش نرسد مال او نمیشود و لهذا [illegible] با و نرسیده هبه نمیتواند نمود و نقل
آن کرده بقبض سید هر گاه از ابو صاحب مال هبه نماید مانعی ندارد بشرطیکه باختیار باشد نه بجبر [illegible]
قبل از دادن بان معنی که اگر هبه نکند مال او نباشد بلکه بر ملکیت زید باقی باشد و بمجرد حواله برائت ذمه حاصل
نمیشود هر چند که فقیر قبول کند بلکه بعد از آنکه به نیت خمس یا زکوة مثلا بقبض فقیر یا وکیلش برسد برائت حاصل میگردد
و شهرت نسبت سیادت میشود هر گاه قادح معتبری در برابرش نباشد و شهادت همسایه هر گاه عادل باشد اعتبار دارد (سئل)
شما فوت شده از شوهری و برادر و هم شیره که دیکر غیر اینها وارثی ندارد آیا مال و میان ایشان از مهر [illegible] و نقد و
جنس و زمین چگونه تقسیم میشود (ب) نصف مجموع ترکه بشوهر میرسد و نصف دیگر ببرادر و خواهر میرسد پس اگر
اینها از پدر و مادر هستند یا باشد نصفه را بالمثالثه تقسیم میکنند و مجموع ترکه را شش حصه میکنند سه بشوهر و دو
ببرادر و یک بخواهر میدهند و همچنین هر گاه از پدر تنها باشند نصفه را بالسویه قسمت میکنند و اگر یکی از مادر
تنها و دیگری از پدر و مادر یا پدر تنها باشند یک حصه [illegible] مادر میرسد هر چند که برادر باشد و دو حصه با آن دیگری
هر چند که خواهر باشد و اگر یکی از پدر و مادر و دیگری یک از پدر تنها باشد تمام نصفه بیک مادر و پدر میرسد و بپدر تنها
تنها چیزی نمیرسد (سئل) شخصی گوسفند و اسب و ملک و غیره خریده و نماید بوجهی که خمس و زکوة از آن ادا باشد
حکم دارد (ب) هر گاه آن وجه وجهی باشد که خمس یا زکوة بان تعلق گرفته باشد در باب خمس باید اکثر الامرین از خمس وجه یا خمس
اشیا مذکوره بدهد اگر بعد از انقضای سال ربح و خروج مونت آنها خریده باشد والا خمس همان اشیا را باید بدهد هر گاه
فاضل از مونت سال شود و در باب زکوة زکوة وجه را باید بدهد و همچنین گاو و گوسفند غیره را هر گاه شرایط وجوب زکوة در آنها هم
بهم رسد نیز باید بدهد (سئل) هر گاه کاردی یا سوزنی بعد از آنکه بالعلوی فرو برده بیرون آید اثر خون بان نباشد
و بعد از آن خون از آن زخمها بیرون آید یا آن کارد نجس است یا نه (ب) نجس نیست و احتیاج نشستن ندارد مگر آنکه
در بدن نجس العین فرو رفته باشد مثل سگ و خوک و کافر (سئل) شخصی من فضل علیا علی عمر فقد کفر [illegible]

كه مفضل جهة است كه تفضيل دلالت ميكند بحسب لفظ حقيقت بر ثبوت خوبي و فضيلت في الجملة از براى مفضل عليه و قول
سر كه از آب ترش تر ميشود بر سبيل مبالغه و مجاز است و از اينجا معلوم ميشود حال حديثى كه اهل سنت از حضرت امير روايت نموده اند
كه فرموده من فضلني على ابي بكر جلدته حد المفتري يا آنكه مراد از كفر معنى لغوى است كه ستر است يعنى حق را پوشانيده
لشمه شهد بان الملتين يخالق وان رسول الله ليس من البشر وان عليا لم يكن بابن عمه ومن شك في هذا المقال فقد
كفر چه نحو ميشود مكن است كه مراد بخالق در اينجا كهنه و پوسيده باشد چنانكه در اخلاق ثياب گفته خالق
ممتنع الوجود نيست مثل شريك خود و در صدق قضيه سالبه وجود موضوع و محمول شرط نيست و با انتفاء احدهما صدق
ميدهند مثل زيد اعمى و لعنقاء شريك للباري و ممكن است كه عمه را اينجا بكسر ميم مخففه باشد بمعنى مخبر و كمراه و مراد
برسول الله در اينجا جبرئيل باشد شمه در بعضى از بلاد متعارف است كه در روز عاشورا تعبيه ميكنند و شبيه
ميسازند و بعضى بصورت امام حسين و حضرت امير و ساير شهدا و بعضى بصورت يزيد و ابن ملجم و غيرهم از ملاعين
ملبس ميشوند و هم چنين از براى اخبار مردم كه جمع شوند در حسينيها صبح و دهل ميزنند بلكه در بعضى بلاد ساز و صرنا مينوازند
چه صورت دارد تشبيه ظاهرا تشبيه حرام نداشته باشد نظر باصالت اباحت اشيا و عدم ثبوت منع
از آن و خبر من تشبه بقوم فهو منهم و هم چنين روايت من كان كلامه كلام النسا ومشيه مشي النسا و يمكن من نفسه
كما يمكن النسا فارجموه ولا تستحيوه منافاتى بان ندارد و حديث منع تشبيه بد شمنان خدا بر تقدير تسليم سند آن
ظاهر آنست كه مراد تشبيه بايشانست از حيثيت دشمنى و فعل و اخبار و استحسان طريقه ايشان بلكه مرگاه تشبيه
مذكور موجب مزيد حزن و گريه و تعزيت بر آنحضرت شود داخل من بكى او تباكى او ابكى ولو واحدا وجبت له الجنة ميگردد
و از جمله مؤيدات جواز تشبيه آنست كه شيخ مفيد ره در زيارت حضرت رسالت ص در عيد مولود فرموده كه هرگاه
در غير مدينه طيبه باشى و خواهى كه آنحضرت را زيارت كنى شبيه قبرى در پيش خود بنا و اسم آنحضرت را بر آن بنويس
و بايست و متوجه آنحضرت شو پس زيارت طولانى نقل فرموده و انظار مر كلام شيخ ظن غالب بهم ميرسد كه در اين
باب بنظر او حديثى رسيده باشد چنانكه وظيفه تعبيرات قدما است و اينها در صورتيست كه مشتمل بر امر حرامى
نباشد مثل نظر نامحرم و مثل صنج و دهل و طبل پس آنها داخل الات لهو و طرب ميشود مثل دف و صرنا و بان سبب از ادر بعضى
از حضرت از مهتر خانها ميزنند و از براى حكام بابابر سانها ميزنند و در صحاح گفته الصنج الذي تعرفه العرب هو الذي يتخذ
من صفر يضرب احدهما بالاخر و اما الصنج ذو الاوتار فيختص به العجم والطبل الذي يضرب به و در قاموس گفته الصنج شيء
يتخذ من صفر يضرب احدهما بالاخر او آلة باوتار يضرب بها معرب جنك والطبل الذي يضرب به يكون ذا وجه و ذا وجهين
و في الحديث طرق بني اسرائيل ليلة العذاب فاصبحوا و قد افتقدوا اربع طوايف منهم احدها الطالبون و قاضى زكريا انصارى
شافعى در شرح منهاج چنين گفته كه مكروه است غنا كردن و شنيدن آن هرگاه با آلت طرب نباشد مثل طنبور و صرنا
و دف و صنج و چغانه و طبل و استعمال الات طرب و شنيدن آنها صغيره است و ضرب دف مباح است مشاهد ندارد مگر آنكه
طاعتش غالب بر آنها نباشد و امثال آنها و هم چنين شنيدن حكايات زجه اكر در حليت آنها اخبار و آيات وارد بلكه
تصريح بكرامت مستحب بودن نحو و بغوى بشمت بودن دف تمام شد كلام قاضى ذكريا و در كتاب اين امور بشغل
سنيان و دشمنان حضرت امام حسين ع است نه شغل شيعيان و دوستان او و مولوى در مثنوى گفته ظالم طعنه
زنان بر بايزيد مدد نمودند بنا ميدانند يزيد معنى انفعال جنك در هجا استثنا فرموده اند مستند بانكه در حرب
حضرت امير ع طبل جنك بوده و بر تقدير تسليم از قبيل استثنا است لبس حرير بحض است در جنك جهاد نكه استثنا فرموده
اند و تتمه كلام در اين مقام در سؤال هزار و صد و پنج و هشتاد و ميايد انشاء الله شمه توبر شغص هست يا نه در اين هست
على الاظهر شمه مسافت قصر نزد شما چند فرسخ است اند لا مسافت هشت فرسخ است بل خيال فرسخ بقصد
عود بدون اراده قطع آن در اثنا باحد قواطع مثل قصد اقامه عشره يا رسيدن بوطن مثلا شمه ما معنى قولهم الله
اكبر كذا اكثر من ان يحصى و اشهر من ان يخفى و الله اكبر من ان يوصف و امثال ذلك شمه قلت الذى اختلج بالبال في جواب
هذا السؤال في سالف الاوقات فلم ازل انهم من تلك العبارات تقديرها التفضيلية بتضمين معنى التجاوز و نحو البعد
و المعنى ان الاشيا مثلا في كذا اكثر من غيرها بعيدة في الكثرة من احصائها و الله اكبر من غيره متجاوز في الكبر و عظم الشان من

وصفه فيكون

وصفه فيكون فيه تنبيه على ان ليس المراد بالكبر في مثل المقام ما هو المتبادر الى الافهام الذي هو من اوصاف الاجسام فيلزم توصيفه
بما لا يليق به فلذا فسر به امير المؤمنين ع ونقل بعض التفضيلية اشهر و اكثر من ان ينبه عليه قال الله تعالى اعلم من يضل عن سبيله
ثم وقفت على ما يوافقه للعلامة التفتازاني قال الفاضل الجلبي في حاشية المطول لما كان لفظة يرد عليها ان ما بعد من لا يصلح
ان يكون مفضلا عليه اذ ليس مشاركا لما قبله في اصل الفعل اعني الكثرة اجاب الشارح بان كلمة من متعلقة بفعل يتضمنه
اسم التفضيل اي متباعد في الكثرة من الاحصاء ورده الفاضل المحشي بان من اذا لم تكن تفضيلية فقد استعمل اسم التفضيل
بدون الاشياء الثلاثة ولا شك ان التفضيل مراد ثم اجاب عن اصل الاعتراض بان المعنى اكثر مما يمكن ان يحصى الا انه توسع
في العبارة اعتمادا على ظهور المراد و يمكن ان يوجه جواب الشارح ايضا بان من التفضيلية محذوفة كقوله تعالى يعلم السر واخفى
والمعنى اكثر من خلافهما تأمل انتهى كلام الجلبي وفيه ما فيه ولعمري لولا العصبية الجاهلية لما تفوه المدقق الشريف بذلك
الوجه السخيف وظني انه لم يطلع الى الان سمع احد من بني نوع الانسان حذف مجرور مع بقاء الجار ما غير وايا ما اولى الابصار فما
ما ذكرنا موافقة ما حولات للمبتدئات في التقديرات وعلى ما زعمه الشريف ينبغي تذكيره ابدا فليفهم شمه زيد مجتهد فقير
در نفر از اولاد خود را ملك ميدهد ده ساله و بلد خرج بن همشاد بنر و عمر كذا شته و مبلغ سه تومان قرض كرده با
شرط كه هر وقت كه مبلغ مذكور را رد نمايد اولاد خود را بكيرد و نه زيد را دعا اجرت خلاف آنها را بكند و نه عمر ادعاى استقبال
بولرا آيا اين عقد منعقد ميشود يا نه در باب شرط امثال اين امور در ضمن قرض صحيح و تمامتر عشت نسلطيد و حيدر
اولاد هرگاه با شرايط ولايت باشند با نيكه آنها را باجاره دهند و نوكر و خدمتكار نمايند هبن در ايام صغر ايشانست و چون ده
نه ساله و پسر چهارده تا پانزده ساله شده در رشد بهم رسانيدند اختيار خود را دارند و ميتوانند كه اجاره و البراهم زنند بعد
مدت بعد از بلوغ و رشد را باطل كنند و بهر جا كه خواهند بروند اينها هم در صورت اجاره صحيحه است و اما قرض كردن بشرط رهن
نمودن انها و نحت فرمودن پس مطابق صورت شرع ندارند و باطل است در صورت فقر و لجاره دادن صغير و خبر اجاره مال صغير بانه مال
ولى و جايز نيست كه ولى آن را بمصرف خود و عيال خود برساند مگر آنكه ولى و مادر آن صغير فقير و مضطر باشند كه در اين صورت ميتوانند
كه اخراجات خود را از وجه اجاره صغير بمصرف رسانند و ميتوانند كه بمصرف بكر مثل خرج خواهر و برادر صغير رسانند هر چند كه اولى
پدر و مادر باشند الله العالم شمه قبر آمنه و عبدالله و مادر حضرت رسول ص در كجا است مشهور ميان اهل سنت آنست
كه پدر و مادر آنحضرت و هم چنين عبد المطلب و عبد مناف و هاشم و ابو طالب پدر حضرت امير همگى بكفر مردند لهذا بعد باينان
اعتنا ننمودند و بتعمير قبور و زيارت آنها نپرداخته اند و با آنكه شيعيان نيز بجهة تقيه خصوصا از اهل مدينه منوره و مكه معظمه متفحص
قبور ايشان نشده اند بحديكه قبور آنها مختفى و مشتبه كرديد حتى آنكه ناصر از غار في معرى از شعرا متولدين و قاطنين در مكه معظمه سبب
پرسيدكه قبر عبد الله كجا است گفت ظاهرا در شام است و ابن محض اشتباه است قبر هاشم كه در غزه شام است و از اينجا است كه
خال مفضل مجلسى ره در تحفة الزاير فرموده كه قبر شريف عبد الله و آمنه در اين زمان معلوم نيست و فقير در سنه هزار و يك
صد و هشتاد و شش كه بمدينه مشرف بودم بلطايف الحيل قبر عبد الله را پيدا كردم و زيارت نمودم و دنيا از حجاج بر آن دلالت نمودم
و قبر آنحضرت در كوچه دار زينب و معروف بزقاق الطول در دروازه اهل در دروازه مصر در خانه معروف به بيت الي النبي و قبل از
اين مشهور بخانه نابغه بوده و قبر آنحضرت واقع است در فوق دكه در ضلع ميان دو طاق در صندوق كوچك چوبي و در جوف آن
ضريح چوب كوچك نيز هست و در تاريخ طبري مذكور است كه عبد المطلب عبد الله را بمدينه فرستاد كه خرما بياورد پس در
آنجا فوت شد و در تاريخ معتبر ديگر ديدم كه چون از نخل بستان مها گذشت وفات يافت و والد او عبد الله نزد خالوهاى خود
از بني نجار در وقتى كه از شام مراجعت مينمودند در قافله مكه چون رفقاى او بمكه رسيدند عبد المطلب مخفي خال عبد الله را
از ايشان بود گفتند او را بيمار در مدينه گذاشتيم عبد المطلب پسر خود حارث را طلب عبد الله فرستاد چون بمدينه رسيد ديد
كه عبد الله وفات يافته و در خانه نابغه دفن شده است اما قبر آمنه پس مشهور و صحيح آنست كه در قبرستان مكه دفن شده كه آن را
ابواء ميگويند بفتح همزه و سكون با موحده و بعد از آن واو و الف ممدوده لكن اين فقير در اين زمان معروف نيست و در مكه معظمه نزد
بعضى حضرت خديجه مكرمه نزديك كوه دست چپ مستقبل كعبه قبر نيست كه سنگى بلند بر آن منصوب است باسم مرحومه آن
كنده شده است و بعضى از شيعيان مكه آن را قبر آمنه ميپندارند و ظاهر آنكه محل آنست هر چند كه زيارت آن بقصد قبر آمنه شايد
بد نباشد و ابن حجر مكي شافعي در شرح قصيده همزيه در قول شاعر لم تزل في ضماير الكون تختار لك الامهات والاباء ضريح

است نه از نسب اگر معنی جانب چلیست اخبار عدد اضلاع واستوای آنها در زنان و نقص یکی در جانب چپ دان مثل مانند در
بانچه گفتیم زیرا که شاید فایده بر آنچه گفتیم مترتب شود و حکمتش فرق میان زن و مرد و کشف حال خنثی باشد چنانکه در
بعضی روایات از حضرت امیر حال خنثی مشکل را بان معلوم فرموده اند و اما بعد از تزویج و ولادت بهر دان ملحق کرده اند امشنو
زوجه هابیل و قابیل از چه مخلوق شده اند و سایر ازواج پسران آدم از چه بودند و پسران او چه شد ب موافق مذهب
اهل سنت و مجوس است که حضرت حوا در بطن یک پسر با یک دختر توام زایید و دختر هر بطنی را به پسر بطنی دیگر تزویج
کرد و در بطن اول قابیل با اقلیما و در بطن ثانی هابیل با لبودا بوده و قابیل چون خواهر خود را زیبا از خواهر هابیل
راضی بان تزویج نکردید پس بنای ایشان بر قربانی شد که قربانی هر کدام که مقبول گردد اقلیما از او باشد و قربانی قابیل
مقبول نگشت و باین سبب هابیل را کشت لکن موافق اخبار ائمه اطهار و اقوال اکثر علمای شیعه این است که در هیچ وقت خواهر
بو برادر حلال نبوده و حکایت مذکور محض کذب بوده و از مجوس با هل اسلام سرایت نموده چنانکه در کتب و تفاسیر مسطور
است خلاصه موافق اخبار امامیه آن است که خداوند حوریه از بهشت فرستاد و او را به شیث پسر آدم تزویج کرد و اسمش نزله بود
و حوریه دیگر فرستاد که اسمش منزله بود و او را به پسر دیگر آدم که در بعض اخبار اسم او یافث تعبیر شده و شاید که لقبش
قابیل بوده تزویج نمود و از شیث پسری و از یافث دختری بهم رسید و بهم دادند و بنی آدم از ایشان بهم رسیدند و مشتق
از بعض اخبار آن است که زن برادر شیث دختری از جن بوده و شاید که یافث دو زن داشته است و اما سایر اولاد آدم
پس محتمل است که بدون تزویج مرده باشند و حکمت در خلقت آنها نظیر حکمتی باشد که در خلق اطفال است و کسانیکه قبل از
تزویج مرده اند یا آنکه تزویج عم و عمه در آن وقت حرام نبوده و اختصاص بنی آدم در دو نفر از اولاد او مانع عقلی ضرری ندارد
چنانکه موافق مشهور میان اهل سنت و شیعه قریب هشتاد نفر با حضرت نوح از غرق نجات یافتند و عقبی از آنها نماند مگر
از سه پسر نوح و باین سبب نوح را آدم ثانی گویند و اما حکایت قربانی دو پسر آدم که در عشر سیم از سوره مائده مذکور است
پس بر آن دلالت نیست به سبب آن و شاید آن تکلیفی باشد مانند تکلیفی که به ملائکه و شیطان در سجود آدم شده و بعضی از
احادیث شیعه که موافق مذهب اهل سنت است محمول است بر تقیه جمعا بین الادله والله العالم ل شنو اسمهای موتی
چیست ب چند طریق نقل کرده اند یکی از آنها یوحنا بداست و بن اشهرات ل شنو اگر خنثی مشکل فوت شود مجرد
که او را غسل دهد ب مثل سایر اموات او را غسل دهند و فرقی نیست در غسل اموات و غاسل خنثی باید از محارم
باشد مثل پدر و مادر و خواهر و برادر هر چند که خنثی باشد و هرگاه که خنثی اجنبی باشد او را اصلا نمیتوانند داد مگر آنکه سن
خنثی متوفی از سه سال یا پنج سال کمتر باشد که هر اجنبی او را غسل میتواند داد خواه زن و خواه مرد مانند هر دختری
پسری که سه سال داشته باشد بلا خلاف یا پنج سال داشته باشد علی قول قوی والله العالم ل شنو اگر زنی دو گام تولید
ظهر آنها بهم ملصق باشد چون زنده بمانند چه حکم میشود و اگر فوت شوند بچه نحو آنها دفن کنند و اگر یکی فوت کرد و دیگری زنده
باشد که آنها را غسل بدهند و چگونه ارث میبرند و نماز میگذارند و تمام امور شرعیه ایشان بچه حکم میشود ب مانند بر
مردم زندگی میکنند و اگر موجب تلاف و ضرر بآنها نشود جایز است که آنها را از هم جدا سازند مانند عبد الشمس پدر امیه هاشم
پدر عبد المطلب جد پیغمبر که آنها توامان بودند و پشتشان ملصق بهم بود و جدا ساختند و غسل هر یک را مانند اجنبی
با ستر دیگر با محرم بدهد و مید و استقبال قبله در حال احتضار از ایشان ساقط و در حال دفن تعیین قرعه میشود و اگر فصل
ایشان بعد از موت ضرر بدن نرساند باشد شاید فصل واجب شود و هر یک از ایشان ارث خود را کامل فرض الله میبرند و با نکاح در تقدیم
قرعه میزنند و هم در جماع و سایر امور مستقله الاجماع و فرض مسائل غریبه احتیاج بچند هزار مسئله و تهیه نسبت تعالی محض
تضییع عمر و صرف آن در ما لا یعنی است مجتنب ل شنو هرگاه کسی وصیت کند که یک پسر و یک غلام دارم که بعد از فوت من
از دو نفر یکی باید و مرا دعا کند که کدام شخص ولد و دیگری غلام است و کسی دیگر آن را نشناسد که بعد ادعای ایشان کو
دهد میراث شخص بچه نحو ملحق میشود ب هرگاه مکذب آنها ثابت نباشد نظر به یک معارض حق ارث در آنها میشود و دعوای آنها با عجز
از اثبات ظاهر اقرعه علی میشود نظر بحدیث القرعة لکل امر مشکل و چون قرعه آزادی بنام یکی از آنها برآمد میراث باو میرسد
و آن دیگری بنده او میشود و پسرا و سنت است که او را آزاد نماید زیرا که بعضی و جمع عتق و از واجب نشمرده اند نظر بظاهر بعض ضمن
بن مختار خالی از قوتی نیست و اگر ابهم فرض وقوع یافته تحقق داسوال نماید زیرا که در ابو نقد فرض مسائل سبب تحقیق این مسئله

نموده است بجوی عبدالله را منه و گفته است که در حکمت که جمعی از اشخاص نموده اند هر قدیست که خاتم عبد الله را منه از ارتداد گردانید
تا ایمان بان حضرت آوردند و اینحکایت بطریق امامیه معتبر نیست و در صحیح مسلم مروی است که حضرت رسول زیارت کرد قبر مادر خود
پس گریست و گریانید کسانی را که بر دورش بودند و شیخ صدوق در من لا یحضره و در کتاب حج در باب الرجل یحج بالحج عن غیره از داود رقی
روایت کرده است که گفت داخل شدم بر حضرت صادق و حال آنکه از مرد طلب داشتم که میترسیدم طلب من فوت شود حضرت عما
من شکوه او را بحضرت کردم حضرت فرمود که چون بمکه رسی یک طواف بکن از جانب عبد المطلب با دو رکعت نماز
و از جانب ابو طالب یک طواف با دو رکعت نماز و از جانب عبد الله یک طواف با دو رکعت نماز و از جانب آمنه یک طواف با دو رکعت
نماز و از جانب فاطمه بنت اسد یکطواف با دو رکعت نماز بعد از آن دعا کن و از خدا بطلب که خاتم مال تو را برتو رساند گفت
چنین کردم چون از باب الصفا بیرون آمدم دیدم که مدیون مرا ایستاده میگوید بیا و مال خود را اینجا حبس کردی بیا مال الله اکبر
وجمعی نوشته اند که اسمعیل زیر تحصیل طلب حق بحضرت رسیده است از حضرت پیغمبر مروی است که جبرئیل آمد و گفت که
خاتم حرام کرده است بر آتش پشتی و شکمی را که تو را برداشته است و پستانی که تو را شیر داده و دامنی که تو را پرورده ظاهرا مراد
از پستان حلیمه سعدیه است و از دامن عبد المطلب و ابو طالب است والله العالم ل شنو کد خدایی بر بعضی از املاک را حاکم
میدهد با منتهای آنکه صاحب ملک است و کذبش بر همه کس ظاهر است آیا در چنین ملکی تصرف غسل و نماز و وضو میتوان کرد
یا نه و هرگاه بعد از چند سال صاحب ملک بهم رسد بر مستاجر لازم است که او را راضی کند یا نه و بعد از قضای عبادات صحیح است
یا نه ب بر هر کس که کذب ادعا موجر معلوم باشد تصرف جایز نیست بوضو و غسل و تیمم و نماز در آنجا صحیح نیست مگر
آنکه بطریق شرع در آن تصرف نماید مانند ملک مال المجهول المالک یا بیکه مثلا از مجتهد جامع الشرایط اذن استیجار
نماید و هر قدر هرگاه تصرف در آن کند بغیر نهج شرعی مشغول الذمه باجرة المثل میشود از برای مالک آن ارض هر چند که عبادات
باطل باشد و مالک پیدا نکردد و بعد از پیدا شدن او را راضی نمودن عبادات سابقه باطله او صحیح نمیشود ل شنو
هرگاه بترکه متوفی مجتنب میشود چه باید کرد ب تشیتن را نمیتوان شد هرگاه وارث زید منحصر در یک صبیه و زوجه باشد
و وصیت کند که بمثل ارث آن صبیه بعمرو چه قدر بعمرو میرسد ب هرگاه هیچ یک نصیبه زوجه اجازه آن وصیت نماید
و هر ثلث باجنبی میرسد و فریضه ایشان دوازده میشود یک زوجه هفت بصبیه و چهار بعمرو میرسد و اگر هر دو اجازه وصیت
کنند عمرو مثل صبیه میبرد و بطریق عول فریضه پانزده میرسد حصه زوجه یک حصه نهم و نصیبه عمرو هفت میشود و اگر یکی
از آنها وصیت را قبول کند و دیگری رد کند چون فریضتین توافق در ثلث دارند وفق یکی از آنها را در دیگری ضرب کرده
بشصت میرسد پس حاصل ضرب نصیبه مجیز را از فریضه اجازه در وفق فریضه رد مجیز دهند و حاصل ضرب نصیب او را از فریضه
رد در وفق فریضه اجازه براد دهند تتمه از عمرو است پس در صورت اجازه زوجه چهار یار و سی و پنج بصبیه و بیست و یک بعمرو
در صورت اجازه صبیه بیست و هشت با و پنج بزوجه و بیست و هفت بعمرو میرسد ل شنو چون خاتم آدم را خلق کرد ملائکه را بعد
از نفخ روح یا قبل از نفخ روح امر بسجده فرموده و در بهشت یا در زمین بود و حوا از ضلع او خلق نمود یا نه ب قبل از نفخ مامور
شدند بسجود بعد از نفخ و آن مقدمه در بهشت برین بود نه در زمین و نظر بجمع بین الاخبار اظهر آن است که حضرت حوا مخلوق شده است
از طینت که از برای خلق ضلع ایسر حضرت آدم معین شده بود نه از ضلع او بعد از خلقت او چنانکه مذهب جمیع اهل سنت
است نظر بظاهر خلقت حوا من الضلع الایسر آدم و باین سبب در اخبار نامیده اند و اصحاب رمل طبقی تا زبلی خوب از برای تحقیق
نموده اند که عدد خمسه بمنزله آدم است زیرا که اعداد را نسبت تولید و ابوت نسبت اعداد هست و خمسه بمنزله حوا است که ما
خوذ از او است زیرا که هر عددی که در آن پنج مذکور باشد مثل پنج و پانزده چون ضرب شود در عدد دیگر که او نیز مشتمل بر پنج باشد
مثل بیست و پنج و صد و پنج و امثال ذلک در حاصل ضرب آنها بعینه پنج بعینه موجود و ملفوظ خواهد شد و گفته اند
که قول خاتم لما استاره است با دم و حوا هر یک از ابن دو عدد چون از یک تا با و بنظم طبیعی جمع شود مجموع مساوی عدد اسم
مختص با و میگردد و مثل آنکه مجموع از واحد تا تسعه چهل و پنج میشود که مطابق عدد آدم است و مجموع از واحد تا خمسه پانزده
میگردد که موافق عدد اسم حوا است و در علم حساب مقرر است که چون مقرر است که چون عدد برابر در عددی ضرب کنند هر یک را
مضروبین را ضلع گویند و حاصل ضرب را مضلع نامند و در اینجا حاصل ضرب خمسه در تسعه چهل و پنج است که عدد آدم است
و دو ضلعش خمسه و تسعه است و خمسه ضلع اصغر است و تسعه ضلع اکبر است و مراد با اصغر کوچکتر است و مشتق از ایسر بمعنی کوچکتر است

خاص نمایم الرابعة عشر اگر سلام کنند بر کسی که در نماز است چه نحو جواب دهد خصوصا سلام اکثر عوام را که غالبا غلط
وهم چنین هرگاه زن سلام کند خصوصا بنا محرم ب در نماز بهمان نحو که سلام کرده اند جواب دهد مثلا هرگاه سلام
علیکم گفته اند او نیز سلام علیکم گوید نه جواب سلام متعارف شرعی را که وعلیکم السلام است و اگر سلام را درست
نگفته اند در جواب بهمان نحو گوید لکن بطوری درست بگوید بقصد قرائت قران وجواب سلام زن را نیز باید داد هرچند که
یا نه مع — نامحرم باشد الخامسة عشر شیربهائی که در میان مردم متعارف است چنانکه پدر بگیرند حرام است پس دهند نیز حرام است و بر
تقدیر حرمت هرگاه هیچ جا بدون آن تزویج نکنند عوض بها چه کنند ب دادن شیربها یا گرفتن آن هیچ کدام حرام نیست
لیکن لزوم ندارند و اگر آنرا داخل صیغه مهر کنند وجزو مهر زن نمایند که زن خودش بگیرد و دهد حلال بی شبهه میشود
هرگاه زن راضی باشد و اگر در صیغه داخل کنند بانحو که باستقلال مال گیرنده باشد بدون وساطت زن آن با ملت
هرگاه مع — بدادنش لازم نیست و بر هر تقدیر شیربها جزو مهر نشود بنحوی که مذکور شد لیکن بسبب کم شدن مهر شود آن شیربها
بر گیرنده حرام میشود و شبهه در مهر بلکه در اصل نکاح بهم میرسد و چاره منحصر در همان که گفتیم السادسة عشر هرگاه نذر را
بغیر لفظ عربی کنند صحیح یا نه و هرگاه نماز نذر را ادا کند و آنرا به نیت سنت بعمل آورد و هم چنین وضوی نذر سنت مانند
درست نیست — ب بعنوان سنت و هرگاه وقت نذرش معین بوده و بان نحو مخالف بعمل آمده و وقت بیرون رفته کفاره لازم است و اگر همین
لفظ سنت بزبان یا بخاطر گذرانیده لیکن میدانسته که نماز نذر بر گردنش لازم است و ترکش نمیتوان کرد در اینصورت
ضرر ندارد و هم چنین در وضو و نذرش بعمل آمده و اینها همه بر تقدیر نیست که نذر درست باشد و با شرایط صحت
بعمل آمده باشد و از جمله شرایط صیغه نذر است آن گفتن لله علی هکذا است و مراد از هکذا آنست که آنچه را میخواهد
مرجیله — کرد نذر کند بعد لله علی میگوید که بغیر لفظ عربی باشد لیکن باید معنی لله علی را بفهمد باشد و معنیش آنست که لازم
باد از برای خدا بر من و مشهور آنست که صیغه نذر بغیر عربی محقق نمیشود و اظهر آنست که میشود بشرطی که مضمون
همان عربی باشد که ترجمه کردیم والله العالم السابعة عشر زن عامیه را بر سر زن سیده میتوان کرفت و هم بالعکس و نیز دو
سیده یا بیشتر را در نکاح جمع میتوان نمود یا نه ب بر هیچ کدام حرام نیست و شاید جمع میان دو سیده یا بیشتر
سیده مکروه باشد نظر بر بعض احادیث که منع از جمع میان دو فاطمیه و منع کردن آنها وارد شده و حقیر رساله در
جمع میان دو فاطمیه نوشته ام و گفتگو در حدیث منع نموده ام و از امثله منع المنع من الجمع کرده ام و قول نادری از بعض متاخرین
در آن منع نقل کرده ام هر کس که تفصیل دلیل و اطلاع بر قال و قیل خواهد بانجا رجوع نماید و اگر نظر بان قول احتیاط
کند بهتر است الثامنة عشر مجملی از احوال عشره مبشره و فقهای اربعه اهل سنت را بیان فرمایید ب اما عشره مبشره جماعتی
اند که در این رباعی مذکور اند ده یار بهشتی اند میدان بو بکر عمر علی عثمان طلحه و زبیر و بو عبیده سعد است سعید
عبد الرحمن اول ابو بکر بن ابی قحافه اسمش عبد الله بن عثمان بن عامر بن عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مره است و در اینجا بآنحضرت
رسالت در نسب شریک میشوند و مادرش سلمی دختر صخر بن عامر بن کعب است و بعد خلافتش پیش از دفن پیغمبر دو سال
دو عقب — و سه ماه و نه روز خلافت کرده و در ماه جمادی الاخری سال سیزدهم هجرت وفات یافته در حجره پیغمبر دفن شد
شد و عمرش شصت و سه سال بوده دوم عمر بن خطاب بن نفیل بن عبد العزی بن رباح بن عبد الله بن قرط بن رزاح بن عدی بن
حفصه — کعب و در اینجا نسبش بحضرت رسول متصل میشود و مادرش حنتمه خواهر حنتمه عم ابوجهل است بنا بر مشهور در میان اهل
سنت در سال ششم بعثت مسلمان گشت و بوصیت و بتعیین ابی بکر خلیفه شد و بعد از آنکه ده سال و نیم خلافت کرده
ابو لؤلؤ غلام مغیرة بن شعبه او را خنجر زده و بعد از سه روز از آخر ماه ذی الحجه سنه بیست و سوم هجرت وفات یافته در عقب ابو
بکر مدفون شد و عمرش نیز شصت و سه سال بوده و مشهور میان متاخرین شیعیان آنست که روز قتلش در نهم ربیع الاول
عثمان بن — بوده سیم عثمان بن ابی العاص بن امیه بن عبد الشمس بن عبد مناف است و در اینجا بآنحضرت در نسب شریک میشود و مادرش
اروی دختر کریز بن ربیعة بن حبیب بن عبد الشمس است و بعد از سه روز از فوت عمر بشوری جمعی که عمر تعیین نموده بود
خلیفه شد و بعد از دوازده سال الا دوازده روز باجماع جمعی از صحابه و غیرهم که از آنجمله محمد بن ابی بکر و محمد بن حذیفه و
عمرو بن الحمق و مالک اشتر بودند کشته شد در ماه ذی الحجه سنه سی و پنج از هجرت و بعد از سه روز دیگر در حش
کوکب که قریب به بقیع است در شب شنبه و مخفی دفن شد و عمرش قریب نود سال بود چهارم علی بن ابی طالب بن عبد المطلب

ودر اینجا نسبش

و در اینجا نسبش بحضرت پیغمبر متصل میشود و مادرش فاطمه دختر اسد بن هاشم است که عم زاده پدرش بود و ولادتش در اندرون
کعبه معظمه بود و بعد از قتل عثمان در همان روز باتفاق اعیان صحابه که از آنجمله طلحه و زبیر بودند بیعت خلافتش واقع شد و چهار
سال و نه ماه و چند روز خلافت کرد و در بیست و یکم ماه رمضان سنه چهلم از هجرت بضربت عبد الرحمن بن ملجم مرادی شربت
شهادت نوشیده وفات یافت و در نجف اشرف مدفون شد و بعضی از اهل سنت مدفن آنحضرت را در بقیع مدینه — [illegible]
میدانند و عمر آنحضرت شصت و سه سال بود پنجم زبیر بن عوام بن خویلد بن اسد است و مادرش صفیه عمه
عمه پیغمبر است پدرش برادر حضرت خدیجه است و در ماه جمادی الاولی سنه سی و ششم هجرت در جنگ جمل کشته شد و قبرش
در حوالی بصره است و قبه دارد ششم طلحة بن عبد الله بن عثمان تیمی است و در جنگ جمل در بصره کشته شد هفتم ابو
عبیدة جراح و نامش عامر بن عبد الله بن جراح فهری است و پنجاه و هشت سال عمر کرد و در سنه هیجدهم هجرت بسبب طاعون
که در شام بهم رسید وفات یافت و قبرش در دمشق نزدیک قبر یزید پلید است هشتم عبد الرحمن بن عوف بن الحارث
بن زهرة بن کلاب است و هفتاد و پنج سال عمر کرده در سنه سی و دوم هجرت وفات یافت و قبرش در حمص است نهم سعد بن
ابی وقاص مالک بن وهیب بن عبد مناف بن کلاب است و بعد از آنکه شش نفر مسلمان شده بودند مسلمان شد و زیاده — زهرة بن
بر هفتاد سال عمر کرد و در سنه پنجاه و پنجم یا ششم هجرت وفات یافت و قبرش در بقیع مدینه است دهم سعید بن زید
بن عمرو بن نفیل عدوی است مسلمان شد با زنش که فاطمه خواهر عمر بن خطاب پیش از اسلام عمر و در مدینه یا کوفه
وفات یافت در سنه پنجاه و یکم هجرت و عمرش زیاده بر هفتاد سال شد و اما فقهای اربعه که نزد اهل سنت در فضیلت بعد از
خلفای اربعه اند اول امام اعظم ابو حنیفه است و اسمش نعمان بن ثابت بن زوطی تیمی است که در سنه هشتاد هجرت متولد شد
و در ماه رجب سنه یکصد و پنجاه وفات یافت و قبرش در بغداد مشهور است دوم امام مالک بن انس بن ابی عامر اصبحی
است فقیه مدینه منوره در سنه نود و سه متولد شد و در سنه یکصد و هفتاد و نه وفات یافت قبرش در بقیع مدینه
است و بر آن قبه هست و مشهور میان اهل سنت آنست که مالک سه سال در شکم مادر ماند و بعضی دو سال و نیم
گفته اند سیم امام محمد بن ادریس بن عباس بن عثمان بن شافع بن سائب بن عبید بن عبد یزید بن هاشم بن مطلب بن عبد مناف
است و در اینجا نسبش بحضرت رسالت متصل میشود و مشهور آنست که امام شافعی در روز وفات ابو حنیفه متولد شد و در
روز جمعه آخر رجب سنه دویست و چهار وفات یافت و قبرش در مصر است و قبه عظیمی دارد و مدت حملش در شکم مادر چهار
سال است باجماع اهل سنت و باین سبب شافعی و تمام شافعیه قایل شده اند که اقصای مدت حمل انسان چهار سال است چهارم امام
احمد بن محمد بن حنبل حنبلی است و بعضی بجای محمد عبد الله گفته اند در ربیع الاول سنه یکصد و شصت و چهار متولد شد
در بغداد یا در مرو و بروز جمعه دوازدهم ربیع الاول یا ربیع الاخر از سنه دویست و چهل و یک وفات یافت در بغداد و در مقبره
باب حرب مدفون شد و در این زمان قبرش معلوم نیست در آب دجله غرق شده است و اما بخاری و مسلم صاحبان
صحیحین التاسعة عشر کسی که نادری [illegible] خود را میتواند گرفت ب مانعی نیست هرگاه مانع دیگر نداشته باشد العشرون
سیادت از کجا مانده است و آیا پیغمبران سید بوده اند یا نه ب سید در لغت عرب بمعنی بزرگ طایفه است و هر که چنین
باشد و با بمعنی [illegible] سید است و نظر باین حضرت [illegible] حضرت یحیی را سید گفته است و در
اصطلاح اهل اسلام نزد اهل سنت سیادت مختص به پیغمبر است و اولاد آنحضرت مانند و بنا بر قول آنحضرت که فرمود
انا سید ولد آدم و لا فخر و باین سبب حضرت امیر و اولاد او که از حضرت فاطمه باشند سید نامیده اند و در کتاب
معانی الاخبار از حضرت امیر روایت کرده که گفت شنیدم از حبیب خود رسول خدا که میگفت حبیب من جبرئیل برمن فرود آمد
پس گفت یا محمد بدرستیکه از برای هر چیزی سیدی است پس سید بشر آدم است و سید اولاد آدم توئی و سید روم صهیب
و سید فارس سلمان است و سید حبشه بلال است و سید درختان سدر است و سید مرغان نسر است و سید ماهها ماه
رمضان است و سید روزها جمعه است و سید کلام ها لغت عربی است و سید لغت عربی قرآن است و سید قرآن سوره بقره است
[illegible] اثنا عشر [illegible] فاطمه زهرا [illegible] حضرت رسالت و اولاد او تا قیام قیامت و علمای شیعه
اهل بیت علیهم السلام و در این باره خارج از شماره است و اهل البیت ادری بما فی البیت [illegible] مذکور [illegible] که آنحضرت
نیز از سادات بلکه اشرف سادات [illegible] آنحضرت امیر [illegible] داده اند با وجود آنکه [illegible]

رتبق

۲۱

متفق علیه میان اهل سنت و شیعه از حضرت رسول ص منقولست که آنحضرت خطاب بعلی نموده فرمود که یا علی انت سری کی فینا اهل
یعنی ای علی تو سر بابی هستی در غیر پیغمبری و امثال این حدیث در طرق اهل سنت بسیار است و در رساله امامت قدری از آن ذکر
نموده ایم و در طریق اهل سنت در اوسط طبرانی و صواعق ابن حجر و مخزونه بلخی و مناقب خوارزمی و لین شده که حضرت پیغمبر
گفت بدرستیکه خدای تعالی گردانید ذریه هر پیغمبر را در صلب خودش و گردانید ذریه مرا در صلب علی بن ابی طالب و نیز در
در حدیث متفق علیه بین الائمه که در مناقب خوارزمی و غیره مذکور است از سلمان روایت شده که گفت داخل شدم بر پیغمبر
و حسین بر ران آنحضرت نشسته بود و آنحضرت چشم و دهان او را میبوسید و میفرمود تو سیدی و امام پسر امام پدر امامی — توسیدکم هم
و حجت پدر حجتهائی که نهمین ایشان قائم ایشانست خلاصه اسم هاشم عمرو است و در بعضی از سالها قحطی شد که در مکه
و حوالی آن بهم رسید و هاشم بزرگ قریش بود و شتر بسیار داشت و در آن قحطی بتدریج از برای کیلها کشت و ابنا — مردم هم
بترید نان و گوشت اطعام نمود و باین جهت شعرای آنزمان و سایر اعیان او را مدح نموده اند و او را هاشم ملقب ساختند
یعنی شکسته و استخوان شتران و نان خشک از برای ترید قصعه ها درشان او گفتند و اذعان بسیار داشت و بزرگی او نمودند و
از آن جمله اینها این شعر است عمرو الذی هشم الثرید لقومه و رجال مکة مسنتون عجاف یعنی عمرو آنچنان کسیست که
شکست و خورد کرد نان ترید را از برای قوم خود حال آنکه مردان و بزرگان مکه قحط زده و شکم خالی بودند و هشم در لغت
عربی بمعنی شکستن است و هاشم اول کسی بود که بنا نهاد رحلتین را رحلت تابستان و زمستان که خدای تعالی در سوره لایلاف
بآن اشاره فرموده و رحلت زمستان عبارت است از رفتن قریش ببلاد یمن از برای تجارت و رحلت تابستان رفتن ایشان
بشام بود بجهة تجارت و هاشم بتجارت شام رفت و در آنجا وفات یافت و در غزه بفتح غین با نقطه و فتح زای
مشدده با نقطه و بعد از آنها از توابع فلسطین است قریب بعسقلان مدفون شد و الحال قبرش ظاهر نیست و مطرود بن کعب
خزاعی در مرثیه او قصیده گفته که از آن جمله این شعر است و هاشم فی ضریح وسط بلقعة تسفی الریاح علیه بین غزات یعنی
هاشم در قبریست در میان بیابان خالی از همه چیز که میوزد بر او بادها در میان غزها و غزات جمع غزه است و گویا هر قطعه از
غزه را باسم کل مسمی ساخته که غزات گفته و هاشم ها است که با عبد الشمس پدر امیه که جد بنی امیه است توأم زائیده
و پیشانی یا پشتهای ایشان بنا بر اختلاف اقوال با هم متصل بوده و بشمشیر اینها را از هم جدا ساختند و در آن وقت پیر کاهنی
یا عارفی در آنجا حاضر بود پس گفت که این کار شوم است و دلالت میکند که همیشه میان این دو پسر و اولاد ایشان جنگ
و شمشیر باشد آخر چنان شد که آن پیر نظر نموده و الله العالم و الحاصل سید بزرگ امامیه کسیست که از اولاد هاشم باشد
و هاشم را دو پسر بود یکی اسد نام که پدر فاطمه مادر حضرت امیر المؤمنین ع و دیگر عبد المطلب بضم المیم و تشدید الطاء
المفتوحه و کسر لام است و اسمش شیبة الحمد است و وجه تسمیه آن اینست که چون متولد شد چند دانه موی سفید
بر سرش بود و لقبش عبد المطلب شد بجهة آنکه در مدینه منوره نزد مادرش از بنی نجار بود و بعد از فوت پدرش هاشم — سلمی
پسر عمویش مطلب بن عبد مناف بمدینه رفت و او را در میان کودکان دید که بازی میکند و بفراست او را شناخت
و اسمش را پرسید شیبه پسر هاشم پس مطلب بدون اطلاع مادرش او را همراه گرفته و در عقب خود سوار — گفت هم
کرده و در راه از خوف اقوام سلمی که او را تعاقب کنند و از او بگیرند بهر کس که بر میخورد و از احوال میپرسید میگفت
که این بنده منست و باین سبب مشهور شد بعبد المطلب بعد از مطلب ریاست و بزرگی مکه بر او قرار گرفت و او
اولاد بسیار داشت لکن از اینها عقب مشهور و معروفی نماند مگر از چهار پسرش ابو طالب پدر حضرت امیر ع و عباس
جد بنی عباس و ابو لهب و حارث و بنی هاشم در این زمان منحصر در اولاد این چهار نفرند و دیگران معروف نیستند و الله العالم
ل مسئله بوطی در مرد یا زن یا سایر حیوانات غسل واجب میشود یا نه ج بوطی در مرد و زن و خنثی غسل واجب میشود
بر فاعل و مفعول هرچند که هیچ کدام انزال منی نکنند و در وطی سایر حیوانات تا انزال نشود احوط کردن غسل است لیکن بهمان
غسل نماز نکند ل مسئله نیت نماز و روزه قضا از میت که بعنوان اجاره میشود چه نحو باید کرد و موجر میتواند
که مستاجر بعمل نذر را باید تعجیل نماید و بر تقدیر تاخیر چه ضرر دارد ج نیت را در مثل این طریق کند که نماز صبح
میگذارم یا فردا روزه میگیرم نیابت فلان میت قضا که بر او واجب بوده بالاصالة و بر من واجب شده بالنیابة بازای اجرت
قربة الی الله و اگر در ضمن صیغه اجاره تعیین وقت عمل شده مخالفت جایز نیست و اگر در غیر آن وقت عمل آورد

بدون

بدون اذن جدید از مستاجر باطلست علی الاظهر و هم چنین هرگاه بانند جدید شود اگر اجاره بوصیت میت شده باشد و اگر
مستاجر متبرعا استیجار نموده باید باذن جدید باشد صحیح شود و بر هر تقدیر در صورت مخالفت مطالبت که صیغه
اول را فسخ نماید و مجدد یا صیغه اجاره بخوانند و هرگاه در صیغه تعیین وقت نشده بنا بر اظهر مجاز است که هر وقت خواهد
بعمل آورد و بعضی تعجیل را در اینصورت واجب میدانند و بر هر تقدیر تعجیل بهتر است و معنی تعجیل اینست که بنحوی
مشغول بقضا شود که در عرف مردم هرگاه مطلع بر حال او شوند گویند که او همیشه در آن کار است و کوتاهی نمیکند
در آن بنا بر احتیاط شدید در آنست که در ضمن صیغه تعیین وقت کند که ماه رجب مثلا روزه میگیرم و در شبانه روزی
این نماز پنج روزه مثلا میگذارم تا فارغ از شبهه شود ل مسئله شعارست که قرآن در سر قبر میخوانند یا نقل قرائتی
دارند یا آنکه در خانه یا جای دیگر بخوانند ج در همه جا خوبست و در سر قبر خوبتر است و موجب انس میت و عزت آن
و اینها در صورتیست که قاری اجیر نباشد که بر سر قبر بخواند و الا هرگاه اجیر باشد در جای دیگر بخواند از اجاره محسوب
نخواهد بود ل شعار فاتحه خواندن بر سر طعام چه حکم دارد ج ضروری نداند و از بدع مستحسنه است بلکه فرد کامل
حمد مأمور به است لیکن تخصیص بطعام گوشت و برنج ظاهرا منشائی ندارد و بهتر آنست که هر کس بعد از خواندن سوره
حمد دعائی از برای خود یا میت کند که انشاء الله مستجاب میشود چون بعد از قرائت قرآن واقع شده و شاید نکته وضع فاتحه
نیز این باشد ل شعر نماز وحشت را پیش از دفن میت میتوان کرد و اگر در شب اول بعلت ترک یا فراموش شود در روز یا
در شب دیگر بعمل میتوان آورد و اگر چهل نفر بهم نرسد بیک نفر زیاده بر یک نماز میتوان داد یا نه و کیفیت نماز وحشت چه
بخواهش و وقت کردنش کدام است ج نماز وحشت قبل از دفن یا بعد از شب اول نمیتوان کرد هرچند که فراموش
کرده باشد و اگر اجیر فراموش کند باید وجه اجاره را پس دهد و عدد خصوصیتی بچهل نفر ندارد بلکه بیشتر
و کمتر نیز میشود و هرچند بیشتر شود بهتر است و بیک نماز اکتفا میتوان کرد لیکن هرگاه که موافق تعارف پول زیاده داده
که چهل نفر نماز کنند زیاده بر یک نماز بیک نفر نمیتوان داد مگر باذن صاحب پول هرچند که دیگری بهم نرسد و در کیفیتش — نفر هم
سه طریقه است و بهتر همین طریق متعارف است و آن دو رکعت است بکیفیت نماز صبح لیکن در رکعت اول بعد از سوره — یک مرتبه هم
حمد آیة الکرسی میخوانند تا العلی العظیم و اگر تا خالدون بخوانند بهتر است و در رکعت دوم بعد از حمد ده مرتبه سوره انا انزلناه
میخوانند و باید هاء انا انزلناه را ظاهر کند و قرائتش درست باشد و بعد از سلام بگوید اللهم صل علی محمد و آل محمد و ابعث
ثوابها الی قبر فلان و بجای فلان اسم آن میت را بگوید و اگر نداند اشاره بان میت کند که نماز را از برای او کرده و اگر بعد — کرده هم
بدون نیت پول گرفتن نیت سنت میکند و اگر بقصد گرفتن پول میکند باید که خود را اجاره دهد و وجه را معین کند و
صیغه بخواند با مراعات سایر شرایط اجاره چنانکه در نماز استیجاری و حج استیجاری میکنند و بعد از تحقق اجاره در نیت قصد وجوب
کند باین طریق که دو رکعت نماز وحشت بطریق متعارف میگذارم از برای هدیه فلان میت که بر من واجب است قربة الی الله و اگر
طهارت نداشته باشد وضو یا غسل را از برای آن بر نیت واجب بخوانند مثل نماز صبح و اگر بقصد پول آن نماز را بعمل آورد بدون
اجاره آن نماز باطلست و مستحق پول نمیگردد باتفاق کل علما مگر بمذهبی که عمل مرائی را صحیح داند و الله العالم ل شعر را نیز
میت چند دانه راست چه نحو میشود ج پارچه که عرض یک وجب و نیم و طولش لااقل هفت وجب باشد سرش را بشکافند و
بر گرد میت ببندند و پنبه بسیار بر دبر و فرج میت گذارند و بر آن پارچه انداخته با ماهی او در او رو ماز زیر ابجه بر کمرش نسبه
بیرون آرند و محکم بکشند که بر دبر و فرج اگر پنبه بر آن گذاشته اند فرا گیرد و پاها را بهم آورده و ران ها را
هم دیگر بآن پارچه محکم ببندند و بر پیچند تا برانوها و بهر جا که منتهی شود سرش را در آنجا بپیچند ل شعر
میشود که مسئله در باب کفن و بیان میت را عمل ضد مب اشکال دارد و اگر ایضا کند درست نیست علی الاظهر ل
شعر در حین که هم بیم دیگر نمایند بدون عوض و ان رجوع میتوانند کرد مب نمیتوانند با اجتماع شرایط الهبة علی الاشهر
الاظهر ل شعر در عالم رؤیا که روح مشاهد بلاد بعیده مینماید یا از جسم مفارقت میکند یا نه ج بلکه التفات و پرتوش
را ابطال میکند مانند آفتاب که قرص در آسمان و شعاعش در زمین میباشد ل شعر پدر میتواند که بعضی از اولاد خود را ابرار
بی ارث نماید ج نمیتواند علی الاشهر الاظهر نظرا باستصحاب و عموماتی موید بخصوص صحیحه سعد بن سعد از حضرت امام
رضا و قول بجواز شاذ است و مستندش ضعیف السند و مع تعذر بر صحت حامل بر خصوص مورد نمود ... است ملیحه کار و

کمتر

کند که مجموع ترکه را با بقی ورثه دهند از فرزندان حصه ثلث مرحوم میشود علی الاقوی والله العالم **س** غسال که باید
ارتغای اجرت غسل کند چه صورت دارد **ج** هرگاه غسل را بقصد گرفتن اجرت دهد یا معنی که اگر چیزی باو ندهند خواه
معین و خواه غیر معین غسل نخواهد داد در اینصورت اجرت حرام است بالاجماع و غسل باطلست علی الاشهر الاظهر و اگر بقصد تبرع
از برای خدا غسل دهد و منظورش گرفتن چیزی نباشد غسلش صحیح است و اگر وارث یا غیر او از خود چیزی باو بدهند
بعنوان تبرع برای او حلالست بلکه بهتر آنست که چیزی باو بدهند و اگر غسال خود را اجیر وارث یا غیر او نماید باجرت معینه
باجتماع شرایط صحة اجاره از صیغه و غیرها ضرری ندارد و غسلش صحیح و مستحق همان اجرت میشود علی الاقرب خصوصا
در صورتیکه کسی بهم رسد که تبرعا غسل دهد لیکن اجرت را از مال یتیم و غایب ندهند بعوض اجاره ندهند نیز خوبست
بلکه احوط آنست با این طریق که نیت را بعنوان شکر بازاء آن مال متوقع بعمل آورد مثلا میگوید شکر لله علی هکذا اگر از دوستان
یا دوستان فلان میت هزار دینار ام ... برسد بشکرانه آن میت را شسته غسل بطریق معهود غسل دهم قربة الی الله
و از آنچه گفتیم معلوم شد که غسل اکثر مردگان خالی از اشکال نیست و همچنین نماز بر آنها که موقوفست بر صحة غسل زیرا
که اکثر مرده شویان بدون اجاره میشویند و از برای خدا نمیشویند بلکه بقصد گرفتن رخت و پول مرده را میشویند
و مثل آنست که بعد از شستن در باب اجرت گفتگو میکنند و اشکال مخصوص بغسل و نماز است که در آنها نیت قربت
شرطست و خلاف سید مرتضی در اعتبار نیت در غسل ضعیف است و مع ذلک گرفتن اجرت را او نیز حرام میداند و اما
جبرانها و واجبات غسل انسان بر امور متعلقه بتجهیز میت مثل ازاله نجاست و کفن کردن و دفن نمودن پس موافق
مشهور نیز حرامست اخذ اجرت بر آنها و حکم بتحریم اشکال دارد مگر آنکه اجماعی باشد لکن بر تقدیر حرمت ضرری بصحت آنها
ندارد هرگاه صحیح بعمل آمده باشد و اخذ اجرت بر خصوص مستحبات مثل تلیین اصابع و شستن بر غوه سدر و مستحبات کفن مثل
عمامه و ران پیچ و پستانبند و قبر را زیاده بر قدر واجب کندن مثلا ضرری ندارد والله العالم **س** هرگاه میتی را
بدون غسل و کفن و نماز دفن کرده باشند یا بعد از دفن معلوم شود که رو بقبله دفن نشده است چه باید
کرد **ب** نماز را بر سر قبرش میکنند بالاجماع و هرگاه ظن غالب بهم رسد که از هم پاشیده یا بحرکت دادن از هم خواهد پاشید
حرکت ندهند و بر حال خود بگذارند الا در جواز نبش قبر از برای تدارک آنها خلافست و مشهور جواز است و خالی از قوة
نیست ... بامکان فعل تدارک آنها شده باشد از روی عمد یا سهوا اما در صورت سقوط تکلیف قبل از دفن پس اظهر عدم
جواز است والله العالم **س** میگویند کسانیکه در عالم ارواح با هم آشنا بوده اند در این عالم نیز با هم آشنا میشوند
و کسانیکه در آن عالم از هم متنفر بوده اند در این عالم نیز متنفر خواهند بود و حال آنکه میبینیم جمعی را که گاهی از هم متنفرند **ب**
شاید در آن عالم نیز چنین بوده اند یا اختلاف احوال در این عالم بسبب عروض عوارض جسمانیه و علایق شهوانیه باشد و
حدیث الارواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف و ما تناکر منها اختلف شاید بنابراین باشد که با قطع از عوایق
و علایق مایل بمقتضای آن عالم میشوند چنانکه نظیرش در اقرار همه است بتوحید و ربوبیت در عالم الست و همچنین در آیه
شریفه الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات میتوان گفت **س** نزول قرآن در عرض چند سال کشید و اگر
بقاء عمر حضرت پیغمبر بوده پس اگر زیاده عمر میشود باید که آیات دیگر نازل شود و اگر نازل نمیشد قرآن ناتمام میبود
ب نزول قرآن در عرض مدت بیست و سه سال که ایام بعثت بود وقوع یافت و مجموع عمر شریف آنحضرت شصت و سه سال
بود بنابر اشهر اظهر اگر ... تولد شد از ایشان کاشکی ... **س** شخص در وطن بعد از سفر چون بحد
ترخص رسند در نماز ... چه کنند هرگاه چند روز در آنجا توقف نمایند **ب** تمام میکنند بنابر اشهر اظهر و احوط آنست
که مادام که در آنجا بمانند بدون قصد اقامه جمع بین القصر و الاتمام نمایند و روزه بگیرند و بعد از آن قضا نمایند **س**
هرگاه مسافر از محل قصد اقامه اراده دو فرسخ را یا بیشتر کند چه کند **ب** بعد از اتمام اقامه عشره رفتن بکمتر از هشت فرسخ شرعی
با نیت عود بمحل اقامه ضرر ندارد حکم اقامه بهم نمیخورد علی الاظهر خصوصا چون جزم داشته باشد که بعد از این در محل اقامه
اقل یا ده تا ... آن مسافت که میرود اقامه عشره نیز کند و اگر بقصد چهار فرسخ یا بیشتر برود و عازم باشد بر عود
در همان روز هر چند که اتفاقا از برای او مبیتش شود ... روز دیگر برگردد در اینصورت قصر میکند بلاخلاف و اگر
منظورش عود در همان روز نباشد لیکن تواطع سفرها باشد رسید بوطن یا قصد اقامه عشره در آن اثنا از برای او نباشد

نیز قصر

نیز قصر کند علی الاحوط و جمع بین القصر و الاتمام علی الاحوط والله العالم **س** هرگاه کسی حیوانی را در مرض تصدق کند و گوشتش
بفقرا داده و پوستش باقی مانده که آن شخص بمیرد و کفن نداشته باشد آیا میتوان که آن پوستش فروخت و بمصرف کفنش
برسانند یا نه **ب** اگر آن تصدق بمحض تبرع و خیرات متعارف باشد هر چند که بردور بیمار گردانیده باشند ضرر ندارد
و پوستش از ملکیت آن شخص بیرون نرفته است و همچنین هرگاه نذر کند که گوشت آنرا تصدق کند و اگر نذر کرده است
که مجموع حیوان را تصدق کند پوستش را نیز باید تصدق نمود و بمصرف کفن نمیتوان رسانید هر چند که صاحبش فقیر باشد
جایز است که پوستش را باو تصدق کنند و او بمصرف میت برساند بشرطیکه آن صدقه بر وارث حلال باشد والله العالم
س بعضی کسانیکه آنحضرت امام حسین را گریه یا مکریه یا نند و بزیارت آنحضرت یا سایر ائمه علیهم السلام میروند لیکن
مسائل واجبه و قرائت نماز را نمیدانند و در پی تحصیل آنها هم نیستند آیا ثوابی دارد یا نه **ب** در صحت مستحبات با ترک
واجبات خصوصا در تحصیل اصول دین و واجبات نماز اشکال و خلاف عظیم هست و بر تقدیر صحت با آنها دفع استحقاق نمیشود
و عذاب بر ترک واجب نمیشود و امر دنیا منت و تفضل بی نهایت الهی امر دیگر است لیکن اصرار بر معاصی نموده و مغرور بکرم کریم
بودن و از غضب او نترسیدن مخالف حکم عقل و دلیل نقلست **س** آیا کسی که نماز را بعمد و معرفت ترک کند داخل
کافر است یا در تارک الصلوة میشود یا نه **ب** داخلست یعنی که مستحق عقابست و مشغول الذمه بقضای نماز قضا
را نهست **س** هرگاه کسی قرائتش درست نباشد و حروف را از مخرج ادا نکند لیکن در سعی تحصیل آن باشد هرگاه
مشغول قضای نمازهای سابق باشد و عمرش وفا نکند چه نحو میشود **ب** بعد از تصحیح قرائت و تعلم مسائل واجبه باجتهاد
یا تقلید جامع الشرایط زنده بی واسطه یا با واسطه یا وسایط عادله باید مشغول قضا شود و بعضی از علما قضا را واجب
فوری میدانند یعنی که تاخیر او حرام میدانند از ارتکاب مندوبات بلکه واجبات موسعه قبل از تضیق او غافلند و بنابر اشهر
اظهر قضا واجب موسع است و بفوریت بعمل آوردن سنت موکده است لیکن هرگاه عمرش وفا نکند از استحقاق عذاب و عقاب
بیرون نمی آید و باید وصیت کند که بعد او بنیابت قضا کنند هر چند که باستیجار باشد و هرگاه کوتاهی در قضا نکرده
فوت شود و کسی بهم نرسد که از برای او قضا نماید ظاهر این است عقابی نباشد **س** هرگاه کسی چند مرتبه
توبه را بشکند و باز توبه کند توبه اش قبول میشود یا نه **ب** هرگاه با شرایط بعمل آید مقبول میگردد **س** هرگاه کسی
شراب یا مسکر دیگر بخورد لیکن نفهمد که چه میگوید در آن حال نمازش صحیح است یا نه و اگر در مستی باشد تا وقتیکه
بیرون رود قضا بر او هست یا نه و قبل از توبه تا چند وقت نماز قبول نمیشود **ب** هرگاه نماز را با شرایط صحت در
حال مستی بعمل آورد صحیحست یعنی که مسقط وجوب قضا و استحقاق عقاب است لیکن تا چهل روز نمازهای او مقبول درگاه
الله نمیگردد چنانکه در اخبار وارد است مگر آنکه توبه کند که نمازهای بعد از توبه صحیحه مقبول میشود و اینها در صورتیست
که عالم باشد بتحریم مسکر و داند که آن چیز را میخورد از جنس مسکرات هر چند که او را بالفعل مست نکند بسبب قلت یا عادت
یا امتزاج بچیزی دیگر و بدون ضرورت و تقیه آنرا بخورد و هرگاه نماز را در آن حال ترک نموده تا وقتش بیرون رفته
قضای آن واجب و لازم است هرگاه نماز واجب قضا دار باشد **س** شخص در میان دو عمل نماز ... چه صورت دارد
اگر باعث خلل واجبات نماز نشود **س** آیا نزد شما تعیین سوره بعد از حمد در نماز واجبست یا نه و هرگاه بسم الله قبل
از تعیین سوره خوانده باشد لازم است که بسم الله را اعاده نماید یا نه و هرگاه بدون قصد سوره خوانده و از نصف گذشته
یا شروع در سوره توحید و جحد نموده چه کند **ب** چون بسم الله جزو هر سوره است سوای سوره برائت بالاجماع امامیه و
قرائت سوره کامله در نماز فریضه با سعت وقت و اختیار واجبست بنابر اشهر اظهر و اجزای مشترکه متعین نمیگردد مگر بتعیین
بقصد و نیت یا نظر بعادت بنابر این هرگاه بسم الله را بقصد سوره معینه نگفته شروع در سوره غیر معتاده کند بسم الله
آن سوره را نخوانده باشد پس هرگاه سوره کامله را قرائت ننموده و در عهده تکلیف بقرائت سوره تامه باقی مانده پس باید
که برگردد و بعد از تعیین بسم الله گوید و سوره بخواند هر چند که آن سوره را که بدون قصد خوانده از نصف گذشته
یا سوره توحید و جحد بوده و آنچه فقهاء فرموده اند که در این سه موضع رجوع نمیتوان نمود مگر در روز جمعه و منافقین
مقصودشان آنست که هرگاه با قصد خوانده باشد لیکن ... که از جمعه است و اگر سهوا بدون قصد تعیین سوره
خوانده و بخاطرش بیاید تا داخل رکوع نشده ضرر ندارد و حکمش حکم کسی است که هیچ سوره نخوانده و هیچ قرائت نکرده سهوا

تا از یعلش کذشته و نمازش صحیح باشد و سجده سهو علی الاشهر لا ظهر لشعب هرگاه بنده شریک باشد پس بعضی از شرکاء
حصه خود را آزاد کند حصه دیگران چه بخواهند شد پس هرگاه معتق موسر باشد یا مرادش از عتق اضرار بشریک بوده
تمام آن بنده آزاد میکردد و قیمت حصه شریک در ذمه معتق میکردد علی الاظهر الاشهر و مراد بموسر در اینجا کسی است که بعد از
مستثنیات مدیون مالک قیمت حصه شریک باشد علی الاقرب و بعضی در اینجا اکتفا باستثنای قوت یک شبانه روز
نموده اند و طریق احتیاط واضح و وقت انعتاق جمیع بر داد و حصه شریک است علی الاقوی و مراد باضرار در اینجا همین تقویم
بر شریک است تا منافات نداشته باشد بقصد قربت که معتبر است در عتق مطلقا باجماع کل علماء لشعب هرگاه کسی خواهد که
وضو یا غسل واجب بنیت سنت سازد بسبب اینکه قبل از وقت باشد و مشغول الذمه بشرط طهارات واجبه نباشد و سهوا
نیت واجب کند با آن طهاره نماز میتواند کرد یا نه پس هرگاه سهوا بر زبانش وجوب جاری شده و بعد دانسته است که تنبیه
میتوان سنت بیناء زد و بعد از این صورت طهارتش صحیح است و نماز واجب هم میتواند کرد زیرا که اعتبار در نیت بدل است نه بزبان
اگر از بقصد وجوب بعمل آورده هرچند که بر زبانش سنت جاری شده باشد آن طهارتش باطل است و بکار نیست
لشعب نزد شما ماموم در نماز میت بقصد وجوب کند یا سنت یا قربت پس جمیع واجبات متعلقه بتجهیز میت مثل غسل
دادن و کفن کردن و نماز کذاردن و دفن نمودن و همه واجبات کفائیه اند و معنی واجب کفائی است که واجب است بر همه
کمال است تا در بر فصل آن باشد و تا بعمل نیامده از کردن او ساقط نمیشود و بعد از حصول از کردن مکلفین ساقط
میکردد و اگر بعمل نیاید از کردن ساقط نمیشود و ممکن است که مشتغل نماز را بتمام برساند و در اثنا بمیرد یا بعلت شرعی
یا عذر شرعی از اقطع نماید پس همکی از امام و ماموین باید بر نیت وجوب بعمل آورند حتی کسی که قبل از تکبیر آخر با ما
ملحق شود والله العالم لشعب نماز وحشت را بجماعت میتوان کذارد یا نه پس هرگاه خود را باجاره داده است باید
کرده است چنانچه در غسل میت کذشت که نماز وحشت کند مانع ندارد زیرا که مورد این وقت وجوب میکذارد و اگر بر نیت
تبرع میکند بجماعت نمیشود زیرا که در این وقت نماز سنت است و نماز سنت در نزد شیعه بجماعت نمیتوان کرد مگر در چند نماز لجیت و نیت
موضع اول در نماز معاده یعنی هرگاه کسی نماز واجب را منفرد کرده باشد بعد از آن جماعتی در آن نماز منعقد شود منفرد
میتواند که نماز خود را بعنوان سنت بجماعت اعاده کند خواه آن منفرد ماموم باشد یا امام دوم نماز استسقا یعنی طلب باران
و در این موضع خلاف نیست سیم عید نظر و اضحی در زمان غیبت امام که بنا بر اشهر اظهر سنت است و بعضی حرام میدانند
و قول نادری بجواز هست چهارم نماز عید غدیر شیخ مفید و ابو الصلاح حلبی رحمهما الله لشعو هرگاه کسی غسل کند زوجه
و بسبب سرما اندک حرکتی در بدنش بهم رسد غسلش صحیح است یا نه پس هرگاه مظنه ضرر نداشته باشد ضرر ندارد و اندک
حرکت داخل غیر و مرض نیست بلی هرگاه موجب انقباض سرما خوردن و لرزیدن شود که انقباض بحسب عادت متحمل آن نمیتواند شد
نظر بعادت خود یا قول صاحب وقوف هرچند کافر باشد در این صورت غسل کند با طلست هرچند باو ضرر نرساند و باید
تیمم نماید لشعب چون در بلاد اسلام مرده یابند که بعضی از اعضایش را حیوان خورده و معلوم نیست که زن است یا مرد
در تجهیز او چه کنند پس چنانچه اجنبی غیر مماثل نامحرم را مبتلا باید غسلش با اراده ثیاب با چشم پوشیده دهد علی الاحوط تجهیز
و بعضی نامحرم را تیمم میدهند و بعضی بدون غسل دفن میکنند و بعضی مواضع تیمم را میشویند و اینها در صورتیست
که معلوم نشود که صغیره سه ساله است تا پنج ساله است و الا او را مرهنه غسل میدهند چنانکه در صورت علم و اختیار
نامحرم صغیر را برهنه غسل میدهند لشعب هرگاه میتوانکه در ملک غیر چراکند شیر و گوشتش چه حکم دارد و بعد
مالکش چه لازم میآید پس هرگاه اذن مالک بعین علم رضا ظاهر شود با بیکه بزبان اظهار کند یا فعلی کند که دال
بر منع او باشد مثل تاراج زراعت و قرار دادن حایل اندیوار و پرچین و امثال اینها و چرا کردن حیوان در اینجا متعارف
باشد ضرری ندارد و الا پس اگر صاحب حیوان در محافظت آن تقصیر کرده باشد ضامن قیمت لشل ماکول الحیوان میشود
و الا فلا و الله اعلم اما نقل بر ضرر بکوشت و شیر نمیرسد علی الظاهر و احوط آنست که صاحب زمین را راضی نماید نظر بجاکمه حضرت
سلیمان علی نبینا و آله و علیه السلام در حکایت نقش اغنام لشعب هرگاه مردی به سفری رود و خبر مرگش برسد پس زنش شوهر کند
و شوهر اولش پیدا شود چه باید کرد پس بر شوهر ثانی حرام میشود و بشوهر اول بر میکردد و اگر ثانی دخول کرده است
جاهل حرام موبد میکردد و باید از دخول ثانی عده بگیرد و بعد از عده از برای شوهر اول حلال میشود و اگر کسی زنی

ملکی داشته

ملکی داشته باشد لیکن در آن محل توطن نکرده چون در سفر باینجا رسد نماز را چه کند پس با تحقق شروط قصر قصر کند
مگر آنکه قصد اقامه عشره در اینجا نماید یا سی روز متردد در اینجا بماند که نماز را تمام میکند لشعب من قال لا اله الا الله
فلعنه الله الملائکه چه معنی دارد پس بر تقدیر صحت عبارت محتمل سه معنی میباشد اول انکه مرفع الله و من معها
انکاری باشد یعنی کسی که کلمه توحید گوید و بآن سبب ملعون ملائکه شود دوم مراد آنست که چنین کسی بهم نمیرسد دوم
آنکه بار رفع جلاله استفهام تقریعی باشد و مراد از آن کسی باشد که در حضور او مومنی را غیبت کند و او در آن غیبت نموده
بلکه بتعجب در کثیره نفس خود بعنوان ریا و سالوسی چنانکه شیوه صالح است بکلمه توحید یا استغفار و توبه متکلم و
مترنم کردد و تقریر بر نقیصه حال آن مومن نماید و از جمله معاتبین شود سیم آنکه الله بکسرها باشد خواه مکبر الکلم
شود یا موقوف علیه بسکون کردد و مراد از آن لا هی باشد یعنی بازی کن و هرزه کرد و بر این تقدیر فاء مناسب ندارد و شایسته
مصحف فاء و فوقانیه یا تحتانیه باشد یعنی هر کس گوید نیست خدائی مگر لا هی ملائکه او را لعنت کنند و حذف لام
الفعل و لا هی بجهت تخفیف است چنانکه در آیات شریفه ما کنا نبغ و یدع الداعی و دعوة الداع اذا دعان و امثال اینها
یا بجهت التقاء چنانکه در این شعر است ان الله فوقه یرزق من شاء و یجزی من شکر ان فرعون و هامان معا
و النبیین جمیعا فی السفر لشعب اذا وقب الرجل الخنثی و الخنثی الانثی وجب الغسل علی الخنثی دون الرجل و الانثی چه
معنی دارد پس یعنی هرگاه مردی دخول کند در فرج خنثی مشکل و آن خنثی دخول کند بزنی غسل واجب میشود بر خنثی نه
بر مرد و زن زیرا که خنثی جنب شده جزما و نظر بعدم ظهور رجولیت یا انوثیت فاعل یا مفعول جنب نمیشود مگر
با انزال و اگر جماع در دبر خنثی شود غسل بر فاعل نیز واجب میشود علی الاقرب لشعب اگر کسی زن شوهر دار را دخول کند
بی عقد یا با عقد یا بی شوهر را بدون عقد اما میتواند کرد او را بعد از آن بگیرد و اگر ذکر مهر و جنس کند اشتراست لکن دخول
نکرده است چه حکم دارد در نکاح و بآن زنا محقق میشود یا نه و بر تقدیریکه زنا بشوهردار کند توبه او موقوف بر رضا شوهر
هست یا نه و بآن سبب چیزی از مهر کم میشود یا نه و بر زانی مهر لازم میآید یا نه و غسل و عبادت زانی قبل از توبه صحیحست یا نه
و عرقش قبل از غسل نجس است یا نه و اگر حد بر او جاری نشود عقاب اخروی از او ساقط میشود یا نه و بر فرض عدم سقوط باید
حد چه خواهد بود و اگر توبه نکرده بمیرد عبادتش در آن ایام چه صورت دارد پس این سوال متضمن چند مسئله است اول
دخول بزن شوهردار بدون عقد هرگاه داند که او شوهردار است و دخول بر زن شوهردار حرام است زنا خواهد بود
و آن زن بر او حرام موبد میشود یعنی هرچند شوهرش طلاق دهد یا بمیرد زانی نمیتواند که او را بگیرد نظر باجماعی که سید مرتضی
در انتصار نقل فرموده و اگر نداند که شوهردار است بلکه او را اشتباه کرده باشد بزن خود یا کنیز خود یا نداند که دخول بزن
شوهردار حرام است و این احتمال درباره او برود و ادعا اینها را بکند حد زنا از او ساقط میشود و در تابید تحریم اشکال
بهم میرسد و عدم حرمت مقتضای اصل است و تحریمش معلوم نیست و احوط اجتناب است و زن در عده رجعیه حکم
زن شوهردار دارد و در ملحق شدن حکمش حکم ذات البعل است در تابید تحریم هرگاه زنا با او شود و در زنا بمملوکه موطوئه مالک اشکال است و نوع
عدم تحریم عقد است و اگر زن بی شوهر باشد و در عده رجعیه یا مدت متعه یا وطی مالک نباشد هرچند که در عده باشد مثل
عده وفات و مختلعه و مبارات و مطلقه ثلث و عده متعه و شبهه و مدت استبراء در این صورت زنا با او موجب تحریم ابدی نمیشود علی
الاقرب پس تزویج او بر زانی جایز است مطلقا علی الاظهر و بعضی شرط کرده اند که مشهوره بزنا نباشد و جمعی دیگر شرط کرده که توبه کند
یا بکه زانی او را بفعل بخواند و او قبول نکند و استغفار نماید دوم هرگاه کسی عقد کند زنی را که در عده دیگری باشد
عقدش باطلست بلا خلاف پس اگر در حین عقد داند که آن زن در عده است و عقد معتده حرام است بمجرد آن عقد بر آن
شخص حرام موبد میشود هرچند که با او دخول نکرده باشد باجماع علماء و اگر نداند که در عده است یا نمیداند که عقد
معتده حرام است و این احتمال در شان او برود و او نیز ادعا کند پس عقدش نیز باطلست لیکن موجب تحریم موبد نمیشود
مگر آنکه در ایام عده بآن زن دخول کرده باشد که نیز محرم ابدی میکردد باتفاق علماء و همچنین هرگاه دخول بعد از عده
باشد علی المشهور الصحیح نظر باطلاق النصوص و فتاوی شیخ شهید ثانی در مسالک حکم فرموده است بعدم تابید تحریم در
این صورت و صاحب کفایه بعد از نقل کلام او فرموده است که لا اعلم فی الروایة و لا لغیره تصریحا بما ذکره نعم لو نقله القسمة
عن ابن فهد و استجوده لما کان اعتداد بین حیلة الدخول بکونه فی العدة محتمل اطلاق جزم علیه انتهی فلیلاحظ ولیتامل و منه تنبیه

نیست مبا انکه زن با مرد موافق باشد در علم و جهل بعده یا تحریم یا نه لیکن هرگاه عقد واقع شود بعد از وفاتی که هنوز معلوم
زن نشده باشد پس اظهر عدم تحریم است زیرا که عدهٔ وفات بعد از علم است و همچنین فرقی نیست در انکه انقضی جو و عائد
باشد یا عقد باذن او شده باشد یا عده عدهٔ رجعیه باشد یا باین مثل عدهٔ طلاق باین یا عدهٔ وفات یا تمتع یا وطی شبهه
و در ایام استبرا اشکالست و اظهر عدم است و همچنین اگر معقوده شوهردار باشد یا منقطع و در تحلیل اشکالست و اظهر عدم است و همچنین
دخول با شبهه در موضع یا با زمول انعقاد خصوصا بعد انعقاد محل اشکالست و تحریمش مقتضای عمومات است و هرگاه عقد
کند شوهردار را عقدش باطلست بالاجماع و اجتناب کردن است زیرا که شوهردار است و عقد شوهردار حرام است تا بدانسته
دخول باو کرده در اینصورت نیز حرام مؤبد خواهد بود و مثل معتده بنا بر مشهور و اظهر نظر باطلاق موثقه ادیم بن الحر و در
موثقه زراره و قوی زراره و معتبر بکیر و مرفوعه احمد بن محمد و کالصحیح علی بن جعفر از غیر طریق حمیری و محقق سبزواری در
کفایه نیز از ملحق نموده و از جهت قیاس بر معتده نظر بتواولویت و بعضی حرام مؤبد نمیدانند باعتبار اصالت حلیت و ضعف
ادله تحریم نظر بضعف سند اخبار مذکوره و عدم ثبوت علت بودن زوجیت معتده بعلاوه صحیحه عبد الرحمن بن الحجاج در
تهذیب در اخرش گفته ثم علم الآخر ایراجعها قال لا حتی تنقضی عدتها و فی بعض النسخ بدل ایراجعها ایتزوجها
وعلى الاول المراد یعقد جدید و ظ صحیحه دیگر عبد الرحمن مذکور که در اخرش چنین مذکور است فقال ما احب له ان
یتزوجها حتی تنکح زوجا غیره مکر انکه با علم بموضع و حکم دخول کرده باشد زیرا که در اینصورت زانی خواهد بود و زنا بذات
البعل محرم ابدیست باعتبار اجماع منقول در انتصار از سید مرتضی و در رسالهٔ عویصه از شیخ مفید و در سرائر
از ابن ادریس و در تنقیح و در شرح شرایع شیخ علی صیمری و باعتبار روایتی که شیخ محمد حرره در بدایه نموده با این عبارت
که روی ان من زنا بامراة لها بعل و فی عدة رجعیة حرمت علیه و لم تحل له ابدا و در فقه رضوی از انحضرت روایت شده
که من تزوج امراة لها زوج دخل بها او لم یدخل بها او زنی بها لم تحل له ابدا و فی موضع اخر منه و من زنی بذات بعل محصنا
کان او غیر محصن ثم طلقها زوجها او مات عنها واراد الذی زنی بها ان یتزوجها لم تحل له ابدا و ضعف سند خبر منجبرست
بعمل اکثر بعلاوه اجماعات منقوله و قال السید فی الانتصار بعد ادعاء اجماع الطایفة المحقة علی الحرمة ان العامة قالوا
بالحل متمسکین باصالة الاباحة ثم اجاب بالخروج عنها بالاجماع الذی ذکره ثم قال و قد ورد من طرق الشیعة فی حظر ما ذکرنا
اخبار معروفة و کذا المفید فی العویصه نسب الحرمة الی قول ال محمد ع فلیفهم و بعضی از متاخرین میل کرده است بعدم تحریم
مطلقا نظر باطلاق صحیحتین مذکورتین و عدم ثبوت اجماع مذکور و ضعف باقی ادله و استضعفا و اصالت حلیت لا صح ما قلنا
لان الاجماع المنقول سیما عن الفحول حجة و مقبول بل الصحیح حجة علی الخبر الصحیح و قولهم غیر ثابت قلنا لا ندعی الثبوت و لا اصل
معلوما الا منقولا و بین المحققین بون و الموثق حجة علی الاصح و کان الموثق خال عن شرط الایمان المعتبر اجماعا فکذا الحسن
خال عن شرط العدالة المعتبرة کذلک و الفرق تحکم بل الاحسن ترجیح علی الحسن و اما خبر زراره الاخر فلیس فیه من یتوقف فیه
موسی بن بکر و هو فی غایة القوة بل یقرب عده من الثقات اذ یروی عنه کثیر الرجال ابن ابی عمیر و صفوان بن یحیی و عبد الله بن المغیرة و علی
بن حکم و هم ممن نقل الشیخ الکشی ره اجماع العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم و الظاهر من هذه العبارة انه اذا صح الطریق الی احد
هؤلاء یصح الخبر و لا یلتفت الی من ورائهم الی المعصوم و قد اعتمد علی هذا اکثر من المتاخرین منهم العلامة فی المختلف فی مسئلة
ظهور فسق امام الجماعة و فی فوائد الخلاصة عند ذکر طرق الصدوق الی الجماعة و منهم الشهید الاول فی شرح الارشاد فی بیع
الثمار و الثانی فی المسالک فی حل اکل الغراب و غیرهم مع ان الشیخ ره صرح فی العدة بان ابن ابی عمیر لا یروی الا عن ثقة و لو سلم
ضعف الخبر فهو منجبر بعمل غیر واحد من الاصحاب و اما خبر عبد الرحمن فمع شذوذهما یمکن حملهما علی جهل المراة بحال نفسها
کما اذا کان زوجها ولیها و وکیلها او ثبت علیها خلوها من الزوج و علی ما اذا لم یدخل بها جمعا بین الادلة فیکون لنا فی قوله
دخل بها معنی علی ان حروف الصلات یقوم بعضها مقام بعض کما صرح به و ایضا یمکن حمل ما احب علی التحریم اذ لا قائل
بتوقف الحل علی التحلیل لا وجوبا و لا ندبا فتامل ششم بکدا اشتن ذکر بر سر فرج زنا متعلق میگردد و غسل و مهر لازم نمی
اید لکن موجب گناه و ثبوت تعزیر و تادیب میشود هرگاه نسبت بغیر محلله باشد چهارم قبول توبه زانی موقوف بر راضی
کردن شوهر نیست بلکه اظهار کردن خصوصا بشوهر خوب نیست بتخصیص هرگاه مفسده بر اظهار مترتب شود بلکه مستلزم
اذیت مکلف و شوهر گردد لکن دعا و استغفار کند و نیکی بشوهر نماید که اثر در رفع مافات با نها للامر فی تقصیره خود نماید

واکرداند

واکرداند که ان شوهر از اظهار ان باکی ندارد شاید که ضرر نداشته باشد که با او اظهار کند و طلب حلیت نماید هفتم
زن بزنا کردن بر شوهرش حرام نمیشود هر چند که اصرار بران نماید و توبه نکند علی الاشهر المنصور و یا بسبب چیزی
از مهرش کم نمیشود علی الاشهر الاظهر لکن هرگاه زانی جبرا با او زنا کند حد زنا از زن ساقط میشود و مهر المثل بر ذمه
زانی ثابت میگردد هرچند که شوهر نداشته باشد و ان مهر مختص بزن است و بشوهرش چیزی از ان نمیرسد و غسل
و عبادات زانی قبل از توبه صحیح است هرگاه باشرایط صحت بعمل اید لکن مقبول درگاه اله نمیشود و فایده صحتش سقوط
قضا است هشتم جنب خواه مرد و خواه زن هرگاه جنابتش از حلال باشد عرقش پاکست بلا خلاف و هرگاه جنابتش
از حرام باشد پس در طهارت و نجاست عرقش پیش از غسل خلافست مشهور میان متاخرین طهارتست و مشهور میان
قدما نجاست و از جمله قایلین بنجاست شیخ صدوق در فقیه و والدش در رساله و ابن جنید در مختصر احمدی و شیخ مفید
در مقنعه و شیخ طوسی در خلاف و نهایه و علامه در مختلف نسبت بابن براج نیز داده و صاحب معالم از ابن زهره نقل
نموده که گفته است اصحاب ما الحاق کرده اند بنجاسات عرق جلاله و جنب از حرام را و از سلار نقل کرده که نجاست این
دو را باصحاب ما نسبت داده و صدوق در امالی از جمله دین امامیه شمرده و اظهر نجاستست از جهت اجماعی که شیخ
در خلاف و صدوق در امالی نقل نموده اند و نظر به بعض اخبار که بعمل قدما اخبار منجبر است مثل روایتی که شیخ شهید ره در ذکری
از محمد بن هاشم روایت کرده بسندش از ادریس بن زیاد که او قایل بوقف بود که داخل سر من رای شد در زمان ابو الحسن ع
و اراده کرد که سؤال کند از رختی که جنب در ان عرق کند ایا نماز در ان کذارده میشود یا نه ناگاه ایستاده بود در زیر طاقی
دری زیرا که انتظار انحضرت که حرکت داد از ابو الحسن ع بدرکوب ان و گفت بجنابت اگر از حلال است پس نماز در ان بگذار
و اگر از حرامست پس نماز در ان مگذار و اخوند مرحوم در بحار از مناقب ابن شهر اشوب از کتاب معتمد در اصول روایت کرده اند از
علی بن مهزیار که گفت وارد شد عسکر در حالی که شاک شدم در امامت پس بدرکاه خلیفه اکر بیرون میرفت لشکر او در روز
از بهار لکن هوا گرم بود و هوای تابستان بود و بر مردم رختهای تابستانی بود و حضرت ابو الحسن ع چند لباده پوشیده و بارانی
نیز بر ان افکنده و دم اسب گره زده و مردم از ان تعجب بودند و میگفتند که نمی بینید این مدنی را که با خود چه کرده است پس من
در دل خود گفتم اگر او امام میبود چنین کاری نمیکرد چون مردم بصحرا رفتند مهلتی نشد که ابر عظیمی برخواست و باقی نماند
کسی مگر انکه تر شد و غرق باران گشت و انحضرت سالم برگشت پس من در دل خود گفتم که نیست کسی که او امام باشد و گفتم
میخواهم که سؤال کنم از جنب هرگاه عرق کند در رخت و گفتم در دل خود که اگر رو خود را گشود و فرمود که اگر عرق کند جنب
در رخت و جنابتش از حرام باشد پس نماز در ان جایز نیست و اگر جنابتش از حلالست پس باکی نیست پس باقی نماند در دل من
بعد از ان شبهه در امامت او و نیز در کتاب بحار از کتاب کهنه از مؤلفات قدمای اصحاب روایت کرده از ابی الفتح
غازی ابن محمد طرایفی از علی بن عبد الله میمونی از محمد بن معمر از علی بن یقطین بن موسی اهوازی از انحضرت کاظم ع مثل این و در اخرش
چنین است که اگر از حلالست پس نماز در ان رخت حلالست و اگر از حرام است پس نماز در ان رخت حرام است و این مضمون نیز در
فقه رضوی مذکور است و وجه منع از نماز در ان رخت یا محض تعبد است یا از جهت نجاست است و اول منتفیست اجماعا پس معین
شد که از جهت نجاستست و نقل اخبار مذکوره در مقام اظهار معجزه و اثبات امامت که از اصول مذهب امامیه است نوعی شاهد
و ادل دلیلست بر صحت سند انها در اصطلاح قدما و شیخ صدوق در فقیه در باب جمل مناهی النبی ص بسند صحیح از انحضرت ص
روایت نموده است که وقتی زانی زنا کند روح ایمان از او بیرون رود و چون استغفار کند بر میگردد و شیخ حسن ره در معالم گفته
که اطلاق نص و فتوی اقتضا میکند که فرقی نباشد میان انکه جنب مرد باشد یا زن و جنابت از زنا باشد یا از لواط یا از جماع
حیوانی یا مرده هرچند که زنش باشد و یا از استمنا باید نست خواه با جماع انزال باشد یا نه و همچنین اطلاق شامل جماع
در حیض و روزه و احرام و اعتکاف و ظهار و بعد از ان گفته که در منتهی قریب بنسبتست طهارت را در دو قول و مشکل
است در اخر و باقی را ذکر نکرده است بعد از ان گفته است که اگر جماع کند صغیره اجنبیه را و حکم جنابت با انجماع ثابت کنیم پس
در نجاست عرق اشکالی بهم میرساند نظر بعدم حرمت نسبت باو و در معالم گفته که ابن جنید در مختصر گفته از حکم بوجوب
غسل رخت از عرق جنب از حرام گفته که هم چنین تردد من احتیاط هست هرگاه جنابت از احتلام باشد عرق در رخت بهم رسد
و بحیا نیم از برای این کلام راهی نماز برای و در این حکم دقیقه هفتم و لجنب فرد نیست بزانی که توبه کند بشوی پشیمان شو از گناه

کرده و عازم شود بر آنکه دیگر نکند و اگر حرام بدن و رضای زن زنا کرده است باید که در باب مثل زن را راضی کند و بعد از توبه
درست عقاب اخروی از او ساقط میشود و موقوف نیست به خوردن حد شرعی بلکه هرگاه کسی بر فعل او مطلع نشده باشد خوب
نیست که اظهار کند زیرا که جناب اقدس الهی غفار الذنوب ستار العیوب و قابل التوب است لکن هرگاه جهالت کرد و اظهار نزد
کرد پیش حاکم شرع مجتهد ثابت شد یا آنکه شهادت چهار مرد عادل به ثبوت شرعی برسد در آن صورت بر او واجب میشود که
تسلیم شرع کند و به خوردن حد شرعی گردن نهد و اطاعت نماید و این حد نایب مناب توبه نمیشود و بکار عذاب آخرت نمی آید
از ساقط نمیشود مگر آنکه با خوردن حد توبه نیز بکند و توبه مسقط عذاب اخروی میشود بغیر توبه و اگر بعد از توبه بمیرد
ضرر بصحت عبادتش ندارد و قضای آنچه صحیحا بعمل آورده بر او نیست ل ش ل در شریعت اسلام بعقد دوام چند زن
میتوانند از یک شوهر ارث ببرند و شما دیروز فرمودید که ممکن است که شخصی بمیرد و ترکه او بعد از اخراج دیون و وصایا کم
مثلا چهارصد و چهل و هشت اشرفی باشد سهم یک زوجه او بیشتر از یک اشرفی نمیشود و حال آنکه زنان او همگی مستقیمة الحیض
و مدخول بها باشند این چه نحو میشود زیرا که جمعی از ملاها در این مسئله حیرانند ب در شریعت اسلام زیاده بر چهار
زن آزاد یا دو کنیز که از جمله چهار زن باشند بر مرد آزاد حرام است بعقد دوام و همچنین زیاده بر دو زن آزاد و دو کنیز یا چهار
کنیز بر مملوک حرام کرده اند که با هم داشته باشد بعقد دوام و کنیز را بملک الیمین داشتن حدی ندارد با هم میتواند بود و همچنین
بعقد متعه و تحلیل هر قدر که خواهند با هم میتوانند گرفت هر چند که زیاده بر چهار باشد بنابر اشهر اظهر و زوجه دائمه
ارث میبرد بلا خلاف و ملک الیمین و محلله ارث نمیبرند بلا خلاف و در متعه خلاف است اشهر اظهر آن است که تمتع موجب ارث
نیست مطلقا و بعضی موجب میدانند و بعضی گفته اند که در ضمن العقد شرط عدم ارث نموده باشند و آن ضعیف است و بعقد دوام توارث
بهم میرسد هرگاه موت در حین زوجیت یا در عده رجعیه باشد و در غیر این دو صورت توارث نمیباشد لکن هرگاه در بیماری زن خود را
طلاق دهد آن زن تا مدت یکسال از او وارث میبرد مگر آنکه زوج از آن مرض شفا یابد یا آنکه مطلقه بعد بدیگری شوهر کند
و زوج از او ارث نمیبرد مگر آنکه موتش در عده رجعیه شود و هرگاه مریض در حین مرض زن بگیرد پس اگر دخول با آن زن نمود
عقدش صحیح است و ارث از هم دیگر میبرند و الا عقدش باطل است و زن آزاد که مستقیمة الحیض باشد هرگاه بعد از دخول مطلقه
گردید یا فسخ عقدش شود یا آن دخول از غیر شوهرش بعنوان شبهه باشد باید که سه قرء عده نگه دارد و قرء نزد امامیه عبارت
از طهر است و نزد اهل سنت حیض است و کنیز در صورت مذکوره باید دو قرء عده میگیرد و نزد شیعه اقل حیض سه روز است و اقل
طهر ده روز است مثل اکثر حیض پس اقل مدتی که عده سه قرء بان منقضی تواند شد بیست و شش روز و دو لحظه است در دو
لحظه و در دو قرء سیزده روز و دو لحظه است و مطلقه در مدت عده رجعیه در حکم زوجه است یعنی در آن مدت همشیره
او را نمیتوان گرفت و همچنین زن پنجم را عقد نمیتواند کرد بعد از تمهید این مقدمات میگوییم که هرگاه مثلا در غره محرم
چهار زن خود را طلاق دهد و بعد از انقضای عده که بیست و شش روز و دو لحظه باشد چهار زن دیگر را عقد کند و با ایشان دخول
کرده در همان روز بیست و هفتم طلاق دهد و همچنین بعد از انقضای عده هر چهار چهار دیگر را عقد نموده بعد از دخول در همان
روز طلاق دهد تا آن مریض در آخر ذی الحجه بمیرد و مطلقات هیچ کدام شوهر نکرده باشند پنجاه و شش نفر زن مطلقه
بعقد دوام صحیح شرعی منظور میشود پس اگر آن میت اولاد داشته باشد ثمن ترکه بمجموع آن زنان میرسد که بالسویه قسمت نمایند
و هرگاه ترکه چهارصد و چهل و هشت باشد بهر زنی یکی میرسد بلکه میتواند در این صورت شصت ثمن زوجیت را حصه نمایند
و هرگاه ترکه چهارصد و هشت اشرفی باشد بهر یکی کمتر میرسد و اینها همه در صورتی است که زوج و زوجها همگی در حین زوجیت آزاد باشند
و اگر فرض کنیم که همگی در حین زوجیت مملوک باشند و قریب بموت همه آزاد شوند عدد زوجات بیکصد و شانزده میرسد
بحسب امکان پس اگر ترکه یکصد و هشت اشرفی باشد و میت اولاد نداشته باشد بهر یک از زوجات او یک اشرفی میرسد
این غریب تر است و هرگاه زوجات بعضی آزاد و بعضی بنده باشند و زوج نیز در حین زوجیت همگی او باشد یا بنده
عدد زوجات زیاد و کم میشود نسبت با آنچه گفتیم چنانکه ظاهر است و این فرض در صورتی است که زنها مستقیمة الحیض باشند
و طلاقشان رجعی باشد و اگر این فرض کنیم که مختلعه و مبارات و طلاق یائسه و صغیره و غیر مدخول بها بنابراین عدد
زوجات بحسب امکان خارج از حد حصر عادی خواهد شد و زیاده بر ده هزار زن فرض توان کرد زیرا که مطلقه مریض تا یک
سال ارث میبرد هر چند که غیر معتده باشد بشرطی که طلاق غیر رجعی بعوض مطلقه خواهرش یا دیگری میتوان

خواست بنابراین ضبط عدد زوجات وارثه بحسب فرض ممکن نیست عاده والله العالم بحقایق الامور و بقیه آنست که کسی سؤال کند
که اکثر عدد زوجات بحسب امکان عقلی که ارث از مرد یک شوهر برند بعقد دوام در شرع اسلام و هیچ کدام مطلقه بطلاق
باین نباشند چند است و جوابش همان یکصد و شانزده است که مذکور شد و لیکن مناسب دانستند آنچه گفتیم حدیثی
که شیخ کلینی در باب میراث حمل روایت کرده است از اسمعیل جعفی که گفت شنیدم از حضرت امام محمد باقر ع که میفرمود که حمل
قسمت مینماید میراث را با برادران میت هر چند که صد هزار یا کمتر باشند لکن این حدیث وارد است بر سبیل مبالغه و دلالت
میکند بر جواز مبالغه در کلام زیرا که غالب در حمل انسان آن است که شکمی زیاده بر دو حمل نمیشود باین سبب علماء در باب میراث
از برای حمل سهم دو پسر وضع مینمایند و سهم میراث را بر سایر ورثه که در مرتبه حمل باشند قسمت مینمایند و بعد از آن
که حمل زنده بیرون آمد سهم شرعی او را باو میدهند در زیاد و کم سهمی که از برای او وضع کرده بودند بسایر ورثه رجوع مینمایند
و در باید زیاده بر سهم دو پسر وضع نمیکنند باعتبار آنکه زیاده بر آن خلاف عادت غالب بنی نوع انسان است مگر آنکه آن
حمل انظار بغیره باشد که غالب را اهل چنانکه میگویند که از نسمه نمی باشد که گاهی حمل ایشان بهفت میرسد والله العالم
ل ش گویند که جناب فاضل سلمه الله تم فرموده که نماز جمعه و ظهر را هر دو بقصد وجوب باید کرد در زمان غیبت و حال آنکه
از قبیل جمع بین الاختین است ب مبنای فرموده جناب صاحبی دام ظله آن است که نیت و قصد در جمیع امور عبادت از امور
امری که داعی باعث بر فعل میگردد و فاعل را بکار میدارد چون در وقت ظهر روز در زمان غیبت امام هر مکلفی را که مستجمع شرایط
وجوب جمعه باشد سوای اذن خاص تکلیف یقینی ثابت است بکردن نمازی بنظر بتعارض ادله و اقوال علماء با عدم ظهور
مرجح با عدم بلوغ مرجح بحدی که کردن جمعه یا ظهر خاطر جمع توان شد معلوم نمیشود که آن نماز ظهر است یا جمعه و مکلفی
که یقین ثابت شود باید برائت ذمه از آن نیز یقین حاصل کرد و در صورت مذکوره برائت یقینیه بهم نمیرسد مگر بکردن
ظهر و جمعه هر دو با هم و معنی وجوب همین است که باید کرد و ترک نتوان نمود ل ش در نماز جمعه در زمان غیبت امام ع علماء
چند قول هست و قایل اینها کیست ب آنچه تا حال بر حقیر معلوم گشته است پنج قول است اول تحریم جمعه و انحصار تکلیف
در ظهر و این مذهب جمع کثیر است مانند سید مرتضی در رساله میافارقیات صریحا و ابن ابی عقیل چنانکه فاضل تونی
در رساله خودش از او نقل کرده است و شیخ در خلاف چنانکه ظاهر عبارت او است و جمعی تعبیر نموده اند و همچنین در مبسوط
و ابن حمزه در وسیله و سلار دیلمی در غیر مراسم و اما در مراسم پس اذن خاص را در شرایط وجوب ذکر نموده و متعرض صورت
عدم اذن نگردیده و ابن ادریس حلی و ابی الصلاح حلبی چنانکه شهید در بیان نسبت باو داده و علامه در منتهی و تحریر در
امر معروف و همچنین در کتاب تبصره و شهید در ذکری ظاهرا و شیخ مقداد در کنز العرفان و شیخ ابو الفتوح خزاعی در
تفسیر و قاضی نور الله شوشتری و ملا خلیل قزوینی اخباری و ملا عبد الله تونی و ملا بهاء الدین مشهور بفاضل هندی
و جمعی دیگر و دوم وجوب تخییری میان جمعه و ظهر بمعنی جواز اکتفا بهر یک با افضلیت جمعه و این مذهب جمعیست مانند شیخ در
نهایه و جمل و عقود و محقق در شرایع و شیخ نجیب الدین در جامع و علامه در ارشاد و شهید اول در بیان و دروس و شهید
ثانی در شرح الفیه و لمعه و ارشاد و جمعی دیگر سیم وجوب عینی جمعه و بطلان ظهر در وقت ظهر و اجتماع شرایط جمعه و این
مذهب جمعی از متأخرین است مثل شهید ثانی در رساله که باو نسبت داده اند و صاحب مدارک و آخوند ملا محسن کاشی و جد
امجد آخوند ملا محمد تقی و خال المفضال ملا محمد باقر مجلسی و آخوند ملا محمد باقر سبزواری و جمعی دیگر بعد از ایشان چهارم
وجوب عینی هر دو و این مختار بعضی متأخرین است مثل شیخ بهاء الدین در جامع عباسی پنجم آن است که احتیاط در ترک جمعه و
انحصار بظهر است و این مذهب کیدری شارح نهج البلاغه و سید مرتضی است در جمل و عقود ملکی و این نیز قریب بمذهب
تحریم است و از این جهت اکثر محققان سید را در این دو کتاب از جمله محرمین شمرده اند و بعد از انقضای وقت جمعه نماز ظهر
صحیح است باجماع کل علماء هر چند که مستجمع شرایط وجوب جمعه باشد و بعد از ترک جمعه کرده باشد و مستحق عقاب بر مذهب
جمعی شده باشد بنابراین هرگاه کسی نه مجتهد باشد و نه مقلد مجتهد حی در جائی که نماز جمعه در آن کنند احوط آن است
که نماز جمعه کند و نماز ظهر را نیز اعاده کند بر نیت وجوب و اگر ترک کند احوط آن است که صبر نماید تا بعد از انقضای جمعه
نماز ظهر کند والله العالم ل ش مراد علامه ره از علی دای در کتاب ارشاد چه چیز است ب آنچه از تتبع مظان
استعمالات ایشان در قواعد و ارشاد مستفاد میگردد آن است که باین اشاره نموده است بعضی تا خود و با کمتر در آن مسئله رای

دیگر از برای علما هست و فخر المحققین در بیان اصطلاحات قواعد تصریح بآن نموده علی ما نقل فقال اذا قال علی رای یکون اختیاره
ما قبله و بنبه بقوله علی رای یکون اختیاره ما قبله و بنبه بقوله علی رای ان فیه خلافا لبعض الاصحاب بانضمام عدم تعیین
اصطلاح اصطلاحش و ارشادش نیز چنین خواهد بود لکن در چند موضع مخالفت این اصطلاح نموده و از انجمله است خیار
عیب که گفته لو باع المجلل خطاء ضمن اقل الامرین علی رای الارش علی رای و در قبض که فرموده هو التخلیة مطلقا علی رای و فیما
لا ینقل الی قوله علی رای و غیر ذلک الذی یختلج بالبال فی رفع هذا الاشکال ان ذلک مما کان من تغیر الرای و قد کان
المصنفون سیما الشیخ و المحقق و العلامة هذا کثیرا ما کان یتغیر رایهم حتی فی کتاب واحد کما لا یخفی علی من له ادنی مسکة
و اذا تغیر رایهم لم یرجعوا فیضربوا علی الرای الاول بل اکتفوا الی اعلام المکلفین بظهور تاخر الرای الجدید و من المشهور
انه قدس سره قد صنف القواعد فی عشر سنة و ان کان مشتغلا فی ضمن تلک العشر بتصنیف آخر فلعله رجح ضمان اقل الامرین
مثلا و کتبه و انتشر منه التلامذة ثم رجح بعد ذلک بیهرا اقل او اکثر ضمان الارش فکتبه و لم یضرب علی الاول علی ما کان علیهم
فی ذلک والله العالم لمسئلة هرگاه کسی در حال صحت وصیت کند که مال ثلث در میان ورثه ذکور و اناث بالسویه قسمت شود
و خواهد که بعد از او ذکور ورثه در ان رخنه نتوانند کرد چه نحو کند ب در وصیت فرق میان انکه در صحت باشد یا در مرض
هرگاه اشتراط از ذکور حاصل کند که ان وصیت را در حیوة مضمون دارند بعد از موت در ان رخنه نمیتوانند کرد و هم
اناث مع چنین هرگاه ورثه انقدر باشند که زیاده بر سهم از ثلث میت محسوب نتواند شد مثل انکه یک پسر و دو دختر باشند و در ان
تدبیر دیگر بخاطر میرسد لمسئلة [illegible] از مال هم دیگر میتوانند خورد یا نه خصوصا هرگاه مجتنبی میان ایشان باشد
کامل مع ب هرگاه مرید اکل غیر مستحق باشد و مظنه عدم رضای مالک کامل باشد چنانکه مقتضای عدد مجتنب است جایز نیست تصرف
او مطلقا و اگر نشانه علم رضا ظاهر نباشد نیز تصرف جایز نباشد مگر در ماکولات که یکی از ایشان در خانه داشته باشد و دیگری
داخل شود که او میتواند شرعا از ان بخورد بشرطی که بحدی نشود که بحسب عادت عدم رضای مالک مظنون گردد و اظهر انست که
مشروبات حکم ماکولات دارد هر چند که از برای شرب استعمال شود و از برای طهارت و تطهیر ظاهرا جایز است بطریق اولی و حکم
پدر و فرزند دارند کسانی که مذکور شوند در اخر سوره نور در ایه شریفه لا جناح علیکم ان تاکلوا من بیوتکم و انکسانی که عبارتند
از پدر و مادر و برادر و خواهر و عم و عمه و خال و خاله و دوست و خانه که از مخص مالک گشودن ان باشد و فرزند بخصوصه در ایه
شریفه مذکور نیست لکن اجماع بران واقع شده و بعضی از مفسرین گفته اند که مراد از بیوتکم بیوت اولاد است و اشاره باین دارد
انچه در جوامع از حضرت فرموده که از برای احترام دوستان که [illegible] و اعتماد و انبساط [illegible]
بمنزله نفس پدر و برادر قرار داده و در روایت مشهوره از حضرت پیغمبر مرویست که انحضرت بشخصی فرموده انت و مالک لابیک
یعنی تو با انچه داری همه از برای پدر تست و در حدیث دیگر فرموده که پاکیزه ترین و حلال ترین چیزی که مرد میخورد از کسب [illegible] باشد
و فرزند از جمله کسب اوست و از حضرت صادق مرویست که [illegible] در ایه شریفه فرموده که میخورند بدون اذن صاحب
شوهر مع مال از خرما و نان خورش و هم چنین زن میخورد از ان در خانه شوهر بدون اذن و اما غیر این طعام را پس نمیتواند و نیز فرموده که
زن را میرسد که بخورد و تصدق کند و مفسرین گفته اند که مراد از ما ملکتم مفاتحه خانه های خادم است از غلام و کنیز و ناظر
و امثال اینها و از [illegible] اکل شرط نموده است که ماکول از چیزهای باشد که خوف فساد و ضایع شدن بران
باشد و اینکه اجماعا باید داخل شده باشد و این مرد شرط غیبت [illegible] است [illegible] دلیل و طریق احتیاط [illegible]
است و جمعی از ائمه هدی روایت کرده است که فرموده اند باکی نیست بخوردن از برای جماعت از خوانهای [illegible]
کرده است بقدر احتیاج [illegible] والله العالم لمسئلة برادران کبیر [illegible] صغیر از خانه و غیره [illegible]
کبیر از برای خود و هم چنین نگاه داشتن حساب اخراجات صغیر از مال مشترک یا انکه با هم از ان مال میخورند و غارت میکنند
و سایر تصرفات [illegible] تمایند هر چند که حصه
اهل [illegible] زیاده باشد [illegible]
بلکه موقوف است بر اذن ولی شرعی [illegible] حاکم شرع یعنی مجتهد جامع
الشرایط و اگر نباشد یا رسیدن [illegible] باشد [illegible]
و امثال اینها [illegible] والله العالم لمسئلة هرگاه

از مال وقف

از مال وقف مسجد چیزی اضافه آید بجهه مصرف باید برسانند باید ضبط شود تا بمصرف وقف برسد مگر انکه مصرف بالمره
باطل گردد که در این هنگام باید بمصرف بر و خیر برسد و بهتر انست که ملاحظه مناسبت با مصرف واقف شود و در ان سبیل
صرف کرده شود مثلا وقف مسجد را بمصرف مسجد دیگر برسانند و وقف کاروانسرا را بکاروانسرای دیگر برسانند [illegible]
اسباب حمام و مسجد خراب را که سکنه در انجا نباشد میتوان برداشت و صرف مسجد و حمام جائی دیگر کرد یا [illegible]
میتوان بیع نمود که در مسئله سابق گذشت لکن همان خراب شده و مشرف بر خرابی را میتوان و باقی مانده را نمیتوان خراب
کرد بلکه زمینش هرگاه نیز وقف باشد تا ابد تابید است والله العالم لمسئلة تبیح لعن بر یزید و شیطان و امثالهما چه نفع بلاعن
و چه ضرری بملعون دارد ب محتمل است که در ان همین نفع لاعن باشد از این حیثیت که امتثال شرع نموده چنانکه
در صلوات و سلام فرستادن بر ملائکه و معصومین است و احتمال دارد که در ان نیز ضرر ملعون باشد و باین سبب عذاب
زیاده گردد و تحقیق این مرام بقدری که گنجایش فرصت و مقام است انست که جناب اقدس باری جل شانه و عظم برهانه بعلم ازلی
و انکشافات لم یزلی میداند که عمرو مثلا در فلان وقت با وجود عقل و شعور و تکلیف خواهد کرد فلان کار قبیح را
که در کردن و نکردن ان کمال قدرت و اختیار خواهد داشت و ان کار در حد ذاته ممکن و وجود و عدمش علی السویه است و فاعل
مذکور نظر بقوت شهوانیه و میل طبیعت شیطانیه و بواعث و زواجر نواهی و امر در کردن و نکردن ان متحیر و متحرم خواهد
بود و بالاخره مختار شد یکطرف را ترجیح خواهد داد زیرا که محال است که ممکن هیچ یک از وجود و عدمش ترجیح نیابد و هم موجود
باشد و هم معدوم زیرا که وجود و عدم نقیضانند و استحاله اجتماع نقیضین بدیهی و اولی است پس هرگاه مکلف مذکور
بسوی اختیار ترجیح دهد فعل قبیح را که شرع اقدس فاعلش را لعن نموده و از ان در لعن اراده عقابی که جناب اقدس الهی
بر وفق حکمت بازای ان فعل مقرر فرموده و بوساطت انبیا و اوصیا و علما بان فعل رسانیده از برای او ثابت خواهد
گشت و چون جناب الهی نیز بعلم ازلی دانسته که فلان و فلان باختیار خود بران فاعل لعن خواهند کرد بعوض لعنهای ایشان
ثواب از برای لاعن و زیادتی عقابی از برای ملعون نیز مقرر نموده در روز جزا از ابر منصه ظهور جلوه نماید و اما علم
ازلی پس علت اختیار و ترجیح مختار نمیگردد مانند علوم حادثه مثلا علم باینکه اسمان در بالاست و زمین در پائین و خود
[illegible] و حلاوه شیرینی انها را چنان و چنین نکرده است و هر که خیام در این مقام گفته من می خوردن من حق ز ازل میدانست
گر می نخورم علم خدا جهل بود مردود است با انکه جناب خواجه نصیر در ان فرموده علم ازلی علت عصیان کردن نزد
عقلا ز غایت جهل بود و احتمال دارد که هرگاه ظلم عاصی از ملعونی سر زند که بهر کس از ان ضرری رسد مانند قتل پیغمبری
یا امامی که بهر احدی بسبب فقدان هادی شرعی میرسد پس هر لعنی که متضرری بر او کند واو انتقام خود کشیده و از درگاه
الله داد خواسته باشد و بسبب ان زیادی عذاب ان ملعون خواهد گشت و نیز محتمل است که لعن و نفرین مومنان و شهادت
ایشان بر یک شخص مانع گردد از عفو و تفضل بر او و بخشیدن گناهان بمحض کرم و باعث شود یا باعث شود بر عدم قبول
شفاعت شفیعان و خروج او از دایره قابلیت فیض عام ان چنانکه مقتضای ادله قابلیت عقلیه و نقلیه چنانکه معصیت
در پرده خفا محجوب و عاصی معاصی خود را پوشیده و ستار العیوب باشد هر چند که بر دانا هر پوشیده پوشیده نخواهد بود
در داره مع لکن بعفو بسبب تنبیهای اقرب و از خری دنیا و عقبی [illegible] ملاحظه حد [illegible] عفو [illegible] شرعیه [illegible]
احتمالات و شبهات خفیه ظاهر و باهر نمیگردد و مما ذکرنا ظهر الجواب عن الاشکال الوارد فی اصل اللعن و هو انه قد ثبت بصریح
العقل و صحیح النقل جل جلاله منزه عن الظلم و العدوان متصف بمزید اللطف و الاحسان فکیف یمکن ان یعذب احدا بازید
مما یستحقه بنوع معصیته و ان اسند فاه جمیع من سواه فتدبر لکن لاعن باید ملاحظه نماید که لعن را بر کسی کند که مستحق ان باشد
و ان هر کافر و منافق در دین و منکر اصلی از اصول مذهب مومنین است عموما هر کس که بسببی از شرع لعن او ثابت شده است
خصوصا مثل شیطان و یزید و بنی امیه و قاتلان و غاصبان امامان و پیغمبران و در حدیث وارد است که مراد از شجره ملعونه در قران
بنی امیه است و مراد بر یزید در ایه شریفه همان یزید است و علامه زمخشری سنی در ربیع الابرار [illegible] و علامه حلی ره در
منهاج الکرامه روایت نموده اند که روزی حضرت رسول ص استاده که ناگاه ابو سفیان بر خری سوار بود و یزید اورا میکشید و معاویه
از ما میراند چون حضرت نظر شان افتاد فرمود که لعن الله الراکب و القاید و السائق یعنی لعن کند خدا ان مرد سواره را و قاید
گوید که مراد یزید [illegible] یزید ابن ابی سفیان است که بزرگتر از معاویه بود و پیش از او از جانب عمر در شام حکومت نمود

و بعد از

وبعد از مردن نش بزید بر معو بید متولد و بنام او مشهی کرد مید ل مسٔله قاضی تحکیم که نه مقلد باشد و نه مجتهد میتواند که امام زمان
جماعت کرد ب مطلق قاضی اعم از قاضی مطلق و قاضی تحکیم عبارتست از بالغ عاقل مجتهد جامع الشرائط شیعی مذهب حلال
زاده و هر کس که بدین صفات نبوده متوجه فتوی و حکم و قضا کردد فاسق باشد باجماع کل علما از مجتهدین و اخباریه مع
هذا اگر امکان اخذ از مجتهد کوتاهی کند در تقلید و با عدم امکان خطا در مسائل متعلقه بجود نماید نماز فرادی شوند
کرد خیر جماعت و فرقی نیست میان قاضی مطلق و قاضی تحکیم مگر در وقت ظهور امام که هر مجتهدی را که مخصوص از برای
قضا منصوب سازد او قاضی مطلق خواهد بود و هر مجتهد که در زمان مذکور نصب امام بتحکیم طرفین و رضای خصمین میان
ایشان حکم کند قاضی تحکیم باشد و تا حکم نکرده هر یک از خصمین میتواند که او را عزل کند مدعی بقضای او نشود بخلاف
قاضی مطلق و در زمان غیبت امام قضا منحصر است در مجتهد و در او منصور قاضی مطلق است بلا خلاف بین قضات که
در زمان غیبت هستند یا قاضی بیفتد ندل مسٔله شخصی طلب از کسی داشت و چون پول نداشت باغ خود را نزد
او رهن گذاشت و صیغه جاری شد و بعد از آن مرتهن از معامله پشیمان شده براهن ادعا میکند که یا پول مرا
نقد بده و یا آن باغ را نزد من بیع شرط کن آیا او را چنین تسلطی هست یا نه ب عقد رهن نسبت براهن لازم و نسبت
بمرتهن جایز است و میتواند که فسخ نماید لکن قدرت بر مطالبه بیع شرط ندارد اگر حقش وعده لازمه دارد باید تا
انقضای وعده صبر نماید و الا میتواند که در مطالبه تعجیل نماید ل مسٔله عمرو ادعای خود را با بکر مصالحه نموده بر
اصل مدعا به و مصالح به حواله بکر نموده و بکر از کثرت تعلل بیع شرطی گرفته و حال که از فتوی گرفته ام که چنان
صلح باطلست و بیع نقد بر حواله و بیع شرط چه صورت دارد حواله نیز باطلست و بایع تسلط بر فسخ آن بیع دارد ل مسٔله
شخصی زوجه داشته و بعد از فوتش ورثه ادعا میکنند که آن متعه بوده و زوجه ادعای عقد دوام مینماید چه باید کرد
ب اگر ورثه ثابت کنند که متعه است و الا قول قول زنست با قسم ل مسٔله شخصی در ایام حیوة پدر عاق و رشده یا بعد
وفات پدر بوده میتواند که … رحم نماید ب ارث میبرد و عقوق مانع نمیشود بلکه موجب عذاب اخروی و تادیب
اخروی بنوی میشود مگر آنکه توبه کند هر چند که بعد از مرگ باشد و باعمال صالحه روح پدر را شاد کند و خود را از عقوق
بیرون آورد ل مسٔله شخصی دختر خود را بکسی فروخته و قدری طلا نیز از ارث والده صبیه مانده از آن نیز فروخته و مبلغ
دوازده تومان صلح والده نیز در ذمه او است الحال صبیه مذکوره ادعای باغ را با وجه صلح او بیست تومان قیمت خود را
که از مشتری گرفته میتواند یا با او میرسد یا نه ب اگر آن دختر مسلمان زاده است و بایع بوجه حلال یا شبهه بهم رسیده بیعش
باطلست و ثمن بمشتری بر میگردد و اگر مشتری بنکاح جبری یا از باب کنیزی با او جماع نموده مشغول الذمه بمهر المثل و ملبوس
و اگر برده از بایع بهم رسیده در وقتی که مادرش کنیز بوده آن دختر از آقای مادر خرید و ملک او میگردد هر چند که جماعتی
او حرام میباشد باجماع امامیه زیرا که ولد حکم فرزند زانیه و زانی دارد در باب نکاح و در این مسٔله اهل سنت خلاف دارند
و هم چنین بایع که آن دختر را در این صورت بفروشد و در باب ارث مادرش هر گاه قبل از فوت آزاد شود یا قبل از قسمت ترکه
یا نقد وارث آزاد کرده وارث میبرد در صورتیکه مطلقا کنیز بوده باشد و اگر در صورت کنیزی وارث منحصر در
او باشد جبرا او را از ترکه بخرند و آزاد کنند و تمام ارث را باو دهند و اینها در صورتیست که بایع جبرا با مادرش زنا کرده
باشد و الا از مادرش نیز ارث نمیبرد و بعد از آنکه ارث باو رسد او را ادعا و مطالبه میرسد تا جواب بایع چه باشد ل مسٔله
هر گاه زید کارهاء عمرو را بدون اذن او بگیرد و در خانه خودش ببندد و بیرون رود پس خالد وارد خانه زید شود و ریسمانها
از سر کارها برکنده آنها را سر دهد و گم شوند آیا غرامت آنها بر کیست ادعای خالد آنست که بقصد استخلاص آنها سر
داده است ب هر یک از زید و خالد که بدون اذن شرع و مالک آنها را بقبض در آورده ضامنست و استقرار غرامت بر خالد
است که آنها را سر داده که بحسب ظاهر موضع امن و احتفاظ بوده و خودش نیز مجارست آنها نموده و بمجرد قصد احسان استخلاص
نمیشود و بعد از اتلاف ضامن خلاص نمیبخشد و اما زبل تکا جمعی که مال و خون و ناموس شیعیان را حلال میدانند
و بدین مضامین ایشان را چه باید و فروخت مینمایند و میکشند هر گاه از آنها نیز برای ما نسبت با نها ممکن شود حجت چه بود
ما را در ب هر کس که ظاهرا مسلمان باشد و بکلمه طیبه لا اله الا الله محمد رسول الله گویا و حضرات ائمه را پیغمبر داند
خون و مال او محترم و بر دیگران بغیر سبب شرعی حرام است هر چند که منافق و مشرک و قاطع الطریق باشد و اگر خونش سبب

شرعی باشند

شرعی باشند قصاص یا محارب بودن حلال شود و عرض و مالش حلال نمیگردد و کسی که فاسق باشد او را بفسق سلوك
نمیتواند کرد مثلا هر گاه کسی با دیگری زنا یا لواط کند مفعول با فاعل بان نحو مکافات نمیتواند کرد و احدی از علمای
مال سنیه را حلال ندانسته اند هر چند که ناصبی و واجب القتل باشد و بعلاوه خلود در نار بدلیل اجماع و اخبار بسیار که
در بیان معنی اسلام و ایمان وارد شده و از آن جمله ثقة الاسلام در کافی در باب ایمان و کفر حدیث چند نقل نموده مثل
موثقه سماعه و حسنه حمران و روایه سفیان بن السمط در آنها بیان فرق میان اسلام و ایمان شده و از خواص اسلام شمرده
حقن دما و بردن ارث و جواز نکاح و تصریح فرموده اند باینکه اسلام همان شهادتین است و همانست که همه فرق بر آنند
و مراد بایمان تشیع و اعتقاد بدوازده امام است و انکار سایر فرق هر گاه کسی بر دین شیعه نباشد و مسلما و کرامت
است ففی حسنة الفضیل عن الصادق ع الایمان یشارك الاسلام و لا یشارکه الاسلام ان الایمان ما وقر فی القلوب و
الاسلام ما علیه المناکح و المواریث و حقن الدماء الحدیث و فی حسنة حمران الاسلام ما ظهر من قول و فعل و هو الذی
علیه جماعة الناس من الفرق کلها الخبر و فی روایة سفیان الایمان معرفة هذا الامر مع هذا فان ما نوم لم یعرفوا هذا الامر کان
مسلما و کان ضالا و تدل علی ما ذکرنا ایضا روایة زرارة الطویلة فی باب الضلال و روایة ابن ابی شامه فی العلل و روایة
محمد بن علی الحلبی فی مکاسب … و غیر ذلك مما فصلناه بمزید التنقیح فی شرح المفاتیح و بعضی از متاخرین بحلیه مال ناصبی بعد
از اخراج خمس ان نظر بصحیحه حفص بختری که در باب خمس تهذیب است و همچنین روایت معلی بن خنیس نظر نموده اند و چون لفظ ناصب در این اخبار
… ناصب شمن اهل بیت فقال ابن ادریس فی السرائر المراد بالناصب الکافر الناصب الحرب مع المسلمین دون ناصب
العداوة لاهل البیت للاتفاق علی طهارة … مال المظهر الشهادتین انتهی و قال المحدث الاسترابادی الذی یفهم من الروایات
ان من اقر بالشهادتین فقد حقن دمه و ماله و جاز نکاحه و ان الناصب … من الیهود و النصاری بحسب الاحکام الاخرویة
لا بحسب الاحکام الدنیویة انتهی و فسر الصدوق فی … باب ما یحل من النکاح الناصب بما فسره الحلی ثم قال و الجمهور یقولون
ان کل مخالف ناصب ل مسٔله خمس را بر چند حصه باید نمود و مصارف آن کیانند و هر گاه کسی مدعی سیادت و فقر باشد بمجرد ادعا
باو میتوان داد یا نه و چه باید کرد ب خمس را بنا بر اشهر اظهر شش حصه نمایند سه حصه سهم امام و سهم دیگر حصه فقرا
و ایتام و ابن السبیل است و لازم نیست که این سه صنف را بالسویه تقسیم نمایند بلکه جایز است که تمام نصف
بیك صنف بلکه بیك شخص دهند و مستحق کسی است که شیعه اثنی عشری باشد و از اولاد هاشم جد پیغمبر از جانب
مادر نه نهایت و فقیر باشد هر چند که یتیم باشد علی الاشهر الاقرب یا ابن السبیل در ولایت خودش غنی باشد یا لا
و در باب فقیر همانست که در باب زکوة معتبر است یعنی مالی یا کسبی نداشته باشد که بان اخراجات او و واجب النفقه او
بگذرد و حصه امام را در زمان غیبت هر گاه وصول بمجتهد ممکن باشد باید او را رسانند … و مستلزم حرج و مشقت نباشد
باید باطلاع او بدهند و اگر ممکن نباشد یا مستلزم مشقت باشد ظاهرا مالك و امینان میتوانند که بمضطرین سادات
برسانند و اگر کسی شریف یعنی سیادت و همین از جانب مادر یا جده پدری یا جده مادری باشد و فقیر و شیعه باشد
ظاهرا از سهم امام باو میتوان داد لکن احوط آنست که تا سید مستحق بهم رسد بغیر او ندهند و هر گاه سید فقیر و شریف
فقیر نباشد ظاهرا طلبه علوم که فقیر و مضطر باشند توان داد و هر کسی که ادعای سیادت کند و معروف بسیادت باشد که …
معلوم نباشد و فقر و حاجت … ظاهر نباشد ظاهرا شیاع است و اگر غریب ظاهر الصلاح باشد ظاهرا سیادتش بگفته خودش
ثابت میشود هر گاه ظن غالب بصدقش بهم رسد و اگر متهم باشد لکن کذبش ثابت نباشد و مضطر باشد از سهم امام باو دهند
و باید بفقر مستحق ثابت شود … بعدل یا معاشرت تامه زیرا که در این اعصار دفع کوئی میان مدعیان فقر کمال شیوع دارد
بحدی که مظنون الکذب باشند و همچنین در غرباء مدعیان سیادت و الله العالم ل مسٔله کسانیکه شرعا بر آنها تعزیر یا
حد لازم میباید مثل سارق و لائط و قاذف در این زمان که امام یا نائب او ظاهر نیست مجتهد نیز غیر موجود یا غیر مبسوط
الید است در این صورت چه باید کرد و چند تعزیر کرد و این ولایت میان … بفتوای ایشان عمل و اجرای حکم میتوان نمود یا نه ب
حد و تعزیر غیر از امام یا نائب او جاری نمیتواند ساخت … و تنبیهی دیگر است و از شعائر مهم است که …
… است و در حال غیبت هر کس واجب که خود را بمرتبه اجتهاد رساند یا آنکه مسائل خود را
از مجتهد زنده اخذ نماید و عمل نمیتوان کرد بکتب مردگان و فتاوی ایشان باجماع علماء … در حکم و قضا و اما لکن …

تحصیل مرتبهٔ احتمال و وصول بخدمت مجتهد بهر قدر که آن مسائل که بهم رسد بخلاف آنچه شنیده یا در کتب اموات دیده
با مسلمانات آنها باید عمل نماید تا آنکه خدا از برای او فرجی برساند و بعضی از اکثر علما فرموده اند بخاطر ندارم که بخدمت
ایشان رسیده باشم و مرتبهٔ ایشان را میدانم تکمله فقد انس و همچنین شکر و مرتبات ایشان و کاغذ و کرباس
و ماهوت و امثال اینها که از روس و سایر بلاد کفر می‌آید و همچنین طلالین یعنی پوست بلغار که از آن ولایت می‌آید
آنکه از کفار خریده میشود چه حکم دارد جواب هر چیز بظاهر شرع از نوع خاک خشک باشد یا تر پاکست مگر اعیان نجاسات مانند
بول و غایط و منی و سگ و خوک و کافر و امثال اینها و چیزهای پاک که با رطوبت ملاقات کرده باشد بعین نجاست یا بچیزی که
بسبب ملاقات نجس شده باشد لکن باید که علم بملاقات بهم رسد و بمجرد احتمال و توهم و شک و مظنه ثابت نمیشود
و در ثبوت آن بشهادت دو عادل که اقتدا در نماز بایشان جایز باشد خلاف است و اظهر اشهر ثبوت است و همچنین قول مالک
و متصرف و در شهادت یک عادل خلاف است و اشهر اظهر عدم قبول است و معتبر در شهادت مقبول آنست که شهادت بدهند که
یقین میدانم که حکم منم میتوانم نمود که همین چیز بخصوصه با رطوبت ملاقات بنجاست کرده و کافر مثلا آنرا با [illegible]
و دوختن و شکر را آب کرده و [illegible] بنحوی که بدنش یا با رطوبت رسیده و علم عادی در حصول نجاست اعتبار ندارد
اصلا و اینکه شخصی هرچند عادل باشد بگوید است که شکر را با فضلهٔ موش بکرده اند یا رختی را کافری برطوبت ملاقات نموده اند
این شهادت ضرر بچیزهای دیگر ندارد قطعا و مایعا و ظروف و رخوت کفار هرچند که مستعمل باشد محکوم بطهارت شرعا اند علی
اهل الوسواس اتباعین للخناس و نقل الاسلام شیخ کلینی ره در کتاب عقل و جهل بسند صحیح روایت نموده از عبدالله بن سنان که گفت
ذکر کردم از برای حضرت صادق ع مردی را بوضو و نماز و گفتم که او مرد عاقلیست پس حضرت فرمود که کدام عقل از برای او هست و حال
آنکه او اطاعت شیطان میکند پس گفتم چگونه اطاعت میکند فرمود که سوال کن از او که این کاری که میکند بعنوان وسواس
وضو و نماز و مقدمات اینها از طهارت و نجاست از چیست پس او در جواب تو خواهد گفت از کار شیطانست و علما استثنا فرموده اند
از قاعدهٔ مذکوره گوشت و پوست حیوانی را که مرده اش نجس باشد و حکم فرموده اند بنجاست اینها هرگاه از کافر گرفته شود و شرط کرده اند
در حکم بطهارت اینها که مشاهده نکنند که تذکیهٔ شرعیه آن نبود یا آنکه از دست مسلمانی یا در بازار مسلمانان از کسی گرفته شود که کفرش
معلوم نباشد هرچند که ظن غالب بهم رسد که آنرا از کافر گرفته اند یا کافر آنرا کشته است چنانکه در بلغار مشهور است پاکست
زیرا که در ولایت حاجی طرخان که مشهور است باشترخان و بلغار و در آنجا است جماعت تاتاریه هستند و اینها سنی اند و سنی
پاکست و ذبیحهٔ او حلال است از هر مذهبی از مذاهب که باشد علی المشهور المنصور مگر آنکه سنی ناصبی باشد یعنی که اظهار
دشمنی حضرت فاطمه یا یکی از ائمه اثنا عشر نماید و همچنین کسی که دشمنی اهل سنت را بنا بر عصبیت ظاهر بهم رسد که بر فرض نادر و قلیل این فرض در (یعنی سعی)
میان شیعه نیز میشود بلکه بسیاری از شیعیان دیده ام که گاهی کفر میگویند و این منشا حکم بنجاست همه شیعه نمیشود خلاصه هر مسلمان
پاکست مگر خارجی یا ناصبی یا غالی باشد تکمله با وجود پدر یا مادر ارث بجد و جده میرسد یا نه و با وجود اولاد ارث بنواده
میرسد یا نه جواب نمیرسد بلکه با وجود اقرب بمیت ارث با بعد نمیرسد مگر در یک مسئلهٔ اجماعیه و آن ارث بردن پسر عم پدر
و مادریست با وجود عم پدری تنها که در اینصورت بعم پدری چیزی نمیرسد لکن در بعض صور سنتست از برای پدر و مادر که از حصهٔ
خود چیزی بر سبیل طعمه بجد و جده دهند و مشهور آنچیزرا بحد سدس ترکه کرده اند و بعضی سدس حصهٔ دهنده
اند و بر تقدیر اول مخصوص میشود بصورتی که زاید از نصیب [illegible] بقدر سدس باشد و بعضی شرط نکرده اند تحقیقش
در اینجا چندان ثمره ندارد تکمله درویشان که از اطراف می‌آیند طلب کنند چیزی بایشان دادن سنتست یا نه جواب
هرگاه اینها مسلمان باشند تارک الصلوة یا فاسق نباشند چیزی بایشان دادن ظاهرا ضرر ندارد خصوص هرگاه در
ندادن مثل حرمت و عرض و بی آبرویی حاصل شود و در حدیث وارد است که خیر المال ما وقی به العرض و هرگاه فاسق یا تارک
الصلوة باشند نتوانند چیزی بایشان دهند و در حدیث معتبر وارد است که هر که اعانت کند تارک الصلوة را بلقمهٔ یا کسوه
گویا چنانست که کشته است هفتاد پیغمبر را که اول ایشان حضرت آدم و آخر ایشان حضرت خاتم باشد و اینها در صورتیست که
مستحل ترک نماز و مستحل فعل حرامی نباشد و الا مرتد و کافر میباشند تکمله زکوة واجب را از کسانی که معرفت ندارند
عنفا و جبرا میتوان گرفت و بمستحق داد یا نه و بر تقدیر جواز گرفتن بچه اشخاص باید داد جواب اولا باید مسئلهٔ وجوب
زکوة با شرایط آن تعلیم ایشان کنند و بعد از آن تحقیق نمایند که زکوة با ایشان تعلق گرفته یا نه هرگاه گویند که تعلق

نگرفته

نگرفته و کذبشان معلوم نباشد بر اینها شرعا تسلطی بهم نمیرسد و اگر اقرار کنند که تعلق گرفته و در دادن کوتاهی نکنند اولا باید اینها را
موعظه و نصیحت نمود و از خدا ترسانید و هرگاه سودی نبخشد میتوانند که جبرا از اینها بگیرند بلکه از باب امر بمعروف هرگاه
شرایطش متحقق باشد واجب میشود که بگیرند و بمستحق رسانند و در حین دادن بمستحق نیت کنند که از جانب صاحبش از
باب زکوة واجب بمستحق میدهند قربة الی الله و زکوة و خمس و کفاره و مجهول المالک و امثال اینها از صدقات واجبه را هرگاه بدون
نیت بمستحق دهند صحیح نیست و مستحق زکوة و خمس و صدقات واجبه شیعهٔ اثنا عشری است که اصول دین شیعه را بدلیلی بدانند
که خاطرشان مطمئن شود و بمحض تقلید نباشد و بغیر دوازده امام را امام ندانسته باشد و بالجمله مجتنب از کبایر
و اصرار بر صغایر باشد بلکه ظاهر الصلاح و حسن الظاهر باشد و فقیر باشد یعنی که مالی یا کسبی نداشته باشد که با
مدار خود و عیال خود بدون تعب و تنگی گذراند و جایز است که مستحق ابن سبیل یعنی در سفر فقیر باشد هرچند که در
ولایت خود غنی باشد و در اشتراط عدم امکان قرض گرفتن یا از فروختن مالی که در بلد دارد خلافست و اقرب عدم اشتراط
است در اول و در آخر مردد است تکمله هرگاه کسی بمیرد و وارث اش منحصر باشد در زنی و مردی که خواهر و برادر هم باشند
و حصهٔ ارثیهٔ خواهر زیاده بر حصهٔ برادر باشد چگونه میشود جواب این در صورتیست که میت مادر زن خود را نشناخته عقد
کرده و بعد از آن دخول معلومش شد پس این عقد باطلست لکن فرزندی که از آن جماع بهم رسید حلال زاده و ولد
پدر و برادر زنست و حصهٔ زن در اینصورت ثمن متوفی و بقیه ببرادرش میرسد و این مضمون در صحیحهٔ زراره در کتاب من
لا یحضره الفقیه در کتاب نکاح مذکور است تکمله زکوة برا که شخص جبرا از مالکش بگیرد میتواند که از [illegible]
و قیمتش را بمستحق دهد جواب باید از عینه بمستحق دهد بنیابت مالکش در نیت و قصد مگر آنکه متضمن مفسده باشد
و نتواند که در خلوت بمستحق دهد و از او بخرد که در اینصورت فروختن و قیمت را بمستحق دادن ضرر ندارد تکمله شخصی
متوفی و ورثهٔ او منحصر بشخص است یعنی خواهری که کلاله ام میت نباشد مع ذلک باید میراث میت باینها بالسویه
قسمت شود جواب این در صورتیست که متوفی مادر زن پدر گرفته و از او هفت پسر بهم رسانیده و قبل از پدر
فوت شد پس میراث پدرش میان زن و برادرها بالسویه است تکمله شخصی متوفی و ورثهٔ او منحصر در شش برادر
و یک خواهر و حال آنکه این خواهر و برادر ارث مرده برادر زنیست جواب این در صورتیست که متوفی دختر زن پدر را گرفته و
پدرش را از مادر و از زن شش پسر دارد پس در صورت مذکوره ربع بزوجه میرسد و بهریک از برادرها ثمن تکمله شخصی که
مساوی برادرها ارث برد و همچنین همشیره که دو برابر حصهٔ برادر ارث در صورتی نیز ممکن شود که شخصی همشیرهٔ برادران پدری
خود را بگیرد پس اگر برادران سه نفر باشند بهریک ربع ترکه میرسد و اگر شش نفر باشند ترکهٔ او بر بیست و چهار منقسم
میشود بزوجه شش و بهریک از برادران سه میرسد جواب داعی بغیر از موافق جواب سائل کرده بودم که از پیش
خود فرض کرده باشم و الا تصویر فروض عدیده نیز ممکنست در فرض مذکور که هفت برادر و یک خواهر باشند بدون
کلاله جوابی سوای آنچه داعی نوشته ام ظاهرا امکان ندارد و اگر کسی خواهد که از پیش خود فرض کند میتواند که یک خواهر را
برادر فرض نماید که سهم خواهر ربع باشد و این نیز از غرایب است و در مسئلهٔ ثانیه نیز همانست که داعی فرض نموده ام بلا تفاوت
مگر آنکه در تخریج سهام اشتباهی نموده ماند و بیست و چهار فرض نموده زیرا که موافق قاعده مخرجش همین هشت است تکمله
آنکه زکوة و خمس نمیدهد مهمانی میتوان شد یا نه جواب در این مسئله صور متکثره متصور میشود مثلا آنکه زکوة نمیدهد
یا بآن متهم است و علی التقدیرین یا عالم است بحکم یعنی بوجوب زکوة یا جاهل است و بر تقدیر جهل یا مقصر است در تحصیل علم یا نه (یعنی هم)
مقصر و بر تقدیر علم یا مستحل ترکست یا نه مستحل و بر تقدیر استحلال یا مسلمان زاده است یعنی که انعقاد نطفهٔ او در
شده است که پدر یا مادرش یا هردو مسلمان بوده اند یا نه و بر تقدیری که مسلمان زاده باشد یا وارث دارد یا نه بر تقدیر
که غیر مسلمان زاده باشد دو دفعه یا سه دفعه علی الخلاف چنین کاری کرده و از آن توبه نموده اند یا نه و همچنین هرگاه بلاد
ولادتش احدهما مسلمان باشد و علی جمیع تقادیر العلم یا تائب است یا غیر تائب و علی جمیع تقادیر العلم و الجهل یا آنست که ضیافت
بعین مالی شده است که زکوة بآن تعلق گرفته است یا غیر آن و بر تقدیر غیر یا بوساطت مال زکوی بهم رسیده یا نرسیده (یعنی هم)
است بعنوان معاملهٔ غیره یا بذمه یا در ذمه و علی تقدیر المعامله یا با نظر معامله گواست که از مال حرام محض است یا غیر
محض و بر تقدیری که ضیافت بمال زکوی باشد یا آنست که مهمان آنقدر از حصه میرساند که شامل بر حق مستحق میباشد

رضا بانند بلکه مقدار حق فرضیه مستحق نیز دهند تا باقی بمانند و بر جمیع تقادیر میهمان از جمله مستحقین است یا نه علی والتقادیر
بر بان کیست که مهمان باید از او نفقه کند یا نه و زیاده بر این تصور صور ممکن است بسبب ضیق وقت اقتصار شد و در بعضی
از این صور اشکال نیست و در بعضی اشکال قوی دارد و در بعضی خالی از اشکال نیست و بعضی ظاهر اشکال ندارد
و در بعضی اشکال از دو راه است از حیثیت تصرف در مال مستحق بغیر حق و از حیثیت میل و رکون با هل ظلم و فسوق با عتبار
مینی و مجال بذل در صور موجب الاشکال بحیث تقرب الی محض المحال و بر سید باقی صور پس حرمت و وجوب اجتناب
ظهور تصوری که فی الجمله اشکالی دارند تا ملی بر ارباب لباب و غایة الامر آن تندرج فی سلک الشبهة التی هی لا شهر الاظهر
من المکروهات تفاصیل و احکام هر یک موکول بفهم ثاقب و نظر صائب سائل فاضل کشت و حکم تارک الخمس تارک
الزکوة معلوم ملتبس بلا اشکال و شبهه در مال او کمتر و متحمل او بحد کفر نمیرسد و لازم دیدن ره مستاجر مستثنا
از خمس که در زمان غیبت محکوم است بحلیت از برای شیعیان تفسیر نموده است شراء و متعلق خمس از کسی که خمس نمیدهد
و گفته است که اخراج خمس از بر مشتری نمیباشد مگر آنکه بان معامله نموده و بحد بهم رسانند که باید خمس از بجا ابدهند
و اسئل العالم **ل قلد** زنی شوهری دارد که بعقد صحیح گرفته و هیچ کدام از ایشان آن عقد را فسخ نکرده اند و طلاق
نیز بی اذن آن شوهر واقع نشده و موت شوهر نیز بثبوت نرسیده و مع ذلک آن زن بر دیگری حلال است با علم و اطلاع
شوهر ثانی او که مشتبه **ب** این زوجه مفقود است که بعد از آنکه حاکم شرع تفحص از حال او نموده تا چهار
سال الحیوة و ممات او معلوم نگشت میتواند که او را امر کند بعده وفات بعد از طلاق حاکم یا ولی زوج یا بدون
طلاق علی اختلاف الاقوال و بعد انقضاء عده شوهر کردن هر گاه شوهر پیدا شود بر او تسلطی ندارد و زن شوهر دوم است
بلا خلاف **ل قلد** زنی بدون فسخ و طلاق شوهر دیگر کرد و بر او حلال میشود و شوهر اول راضی نیست بالطبع
و راضی است بنظر شرع **ب** این زنیست که خبر مرگ شوهر او رسیده چنانکه مطمئن گردیده
پس شوهر کرده و شوهر اولش خبر رسیده پس بنظر شرع راضی گردیده تا بیاید و تعریف نماید این مسئله اجماعیست
ل ثالث دو مرد یک زن را خواستگاری مینمایند و حال آنکه هر دو نسبت بان زن اجنبی اند و تفاوتی در دین و نسب
و آزادی و بندگی ندارند و مع ذلک آن زن بر یکی از ایشان حلال و بر دیگری حرام است **ب** آنکه بر او حرام است شاید
چهار زن دائمی دارد که این پنجمین شود یا آنکه در حالی که شوهر داشته یا در عده بوده زنا با او نموده یا عالما یا عامدا در
آن حال با او عقد نموده هر چند که با او دخول نکرده یا بعقد دخول با او کرده هر چند که جاهل بوده یا آنکه در حال احرام
حج و عمره او را عالما عامدا عقد نموده یا آنکه او را سه مرتبه طلاق گفته و هنوز محلل نرسیده یا آنکه او را نه مرتبه طلاق
عدی داده که در این صورت بر او حرام ابدی گردیده یا آنکه به پدر یا پسر یا برادر او لواطه کرده یا آنکه قبل از این دختر او را
بنکاح گرفته هر چند که قبل از دخول او را طلاق داده باشد علی المشهور المنصور یا آنکه مادر او را عقد کرده و بعد
از دخول دست بر داشته باشد یا آنکه خواهر او در حال داشته باشد یا آنکه زنا بمادر یا دختر او کرده باشد مطلقا بنا بر
قولی یا بشرط آنکه آن عمه یا خاله زانی باشد بر قولی دیگر یا آنکه بسبب رضاع شرعی بر او حرام شده باشد یا شوهر او را
کشته باشد بالطبع آنکه او را بکر بنا بر قولی ضعیف **ل تلو** زنی را در شرع اسلام در یک شبانه روز زیاده بر بیست
نفر بعقد صحیح جماع میکنند و بر آن زن حلال اند **ب** این زنیست که عده بائن نسبیه و عده طلاق و فسخ بر او نیست
بنا بر مشهور و اظهر مثل صغیره یا لغه و غیر مدخول بها **ل لح** مردی در اول روز بزنی نگاه کرد بعنوان حرام و چون آفتاب بلند شد
بر او حلال شد و در وقت ظهر بر او حرام شد و چون عصر شد باز حلال شد و نزد غروب حرام شد و در وقت عشا حلال
شد و در نصف شب حرام شد و بعد از صبح حلال شد و چون روز بلند شد حرام شد و بعد از ظهر حلال گشت **ب**
این کنیز غیر است که صاحبش راضی نبود که او را ببیند بخصوص را اول روز او را بخرد مید و چون روز بلند شد او را خرید
و در وقت ظهر او را آزاد کرد و اینه و در عصر او را بنکاح خود در آورد و عقد کرد و نزد غروب او را ظهار کرد و در وقت عشا کفاره
ظهار داد و در نصف شب او را طلاق داد و بعد از صبح رجوع کرد و چون روز بلند شد باز طلاق گفت و بعد از ظهر رجوع کرد
ل قلط زنی معصیت خدا کرد بر شوهرش پس جماعش سنت شد و اگر اطاعت خدا میکرد جماعش سنت شد و اگر اطاعت
خدا میکرد جماعش بر او حرام میگشت **ب** این زنیست که روزه قضا ماه رمضان مثلا یا در ایام حیض و نفاس خود را

برشوهر نهی

برشوهر حرام مخفی داشت پس جماعش مانند قبل از عذر سنت بود و اگر اطاعت خدا میکرد و اظهار عذر خود مینمود جماعش
حرام میگشت در این مسئله خلافی نیست زیرا که در باب وجود و عدم حیض و عده قول زن مسموع است مادامیکه کذبش
ثابت نباشد **ل نم** مردی زنی را عقد کرد بطریقی که در اسلام جایز نیست و بعد از عقد بر او حلال است با جماع اهل
اسلام **ب** این مرد ذمیست نصرانی که زن نصرانیه عقد کرده بمهر شراب یا خوک و قبل از اسلام مهر را با او تسلیم نموده بعد
از اسلام آن زن بهمان مهر بر او حلال است بالاجماع **ل نا** مردی زنی را عقد کرده بان تا یکساعت حلال بود و بعد از
آن محرم ابدی گشت بدون کفر یا امر دیگر از ایشان حادث شده باشد **ب** این در صورتیست که از زن بود و قبل از عقد
محرم ابدی بوده بجهالت و نادانی عقد شده باشد و بعد از ساعتی که معلوم شد عقد منفسخ گشت **ل نب** شخصی
زن مسلمان بالغ عاقل را با علم و اذن و رضای شوهر طلاق میدهد و بلافاصله از برای خود مینماید و هیچ ضرری ندارد
ب این در صورتیست که شخصی دیگر را وکیل کند در طلاق و بعد از آن پشیمان شود و قبل از اعلام وکیل طلاق واقع
شود یا بجهت آنکه اعسار زوج بعد از فسخ زوجه احتیاطا او را طلاق دهند و در مهر صورت زوجه معتده نباشد بسبب عدم
دخول یا یأس یا صغر **ل نج** زنی بسبب اطاعت خدا باید از شوهر صحیح خود مفارقت کند و دیگر زنی از برای معصیت
خدا باید از شوهر صحیح خود مفارقت کند **ب** در اول زن کافر است که مسلمان شود و در ثانی مسلمانست که مرتد
شود **ل ند** دو مرد با هم راه میروند پس ناگاه یکی از ایشان مرد و بان سبب زن شخص بر شوهرش حرام شد **ب** امروزه
مالک زنده بود که دختر خود را با او عقد کرده بود و بسبب مرگ او شوهر مملوک زن شد و عقدش منفسخ گشت و اگر
خواسته باشد که باز بان غلام شوهر کند او را باید آزاد کند و تجدید عقد نماید و ممکن است که آن مرده مالک زوجه
و رفیق باشد که بمردنش زوجه منتقل بور شه میشود و عقد منفسخ میگردد علی الخلاف بین اهل السنة و نزد شیعه اختیار
فسخ دارند مانند صورتی که زوج یا زوجه را بفروشند که اختیار فسخ از برای مشتری بهم رسد و بیع را هم نیز بعضی از علما
موجب فسخ میدانند **ل نه** شخصی اطاعت خدا کرده و بان سبب زنی با اختیار فسخ نکاح بهم رسانید **ب** این بجهت
صورت میشود از آنجمله است که کسی کنیز خود را بغلامی عقد کند و بعد از آن کنیز را آزاد نماید بعد از آن کنیز اختیار
فسخ بهم میرساند باجماع شیعه نزد علما در الخلاف است **ل نو** شخصی بکروز سفر کرد پس زنش با و نوشت که من بعد از رفتن
تو شوهر کردم و محتاج خرج نفقه گشتم باید نفقه و نفقه بفرستی که با خراجات من و شوهرم کفایت کند **ب** این زنیست
که پدرش او را بغلامش عقد کرده و قبل از دخول او را بتجارت فرستاده و مرد پس عقدش باطل شد و در همان روز شوهر
کرد پس بغلامش نوشت که از تو که بنفقه او و شوهرش را بفرستند و در این مسئله خلافی نیست **ل نز** شخصی قسم خورده که
با زن خود تا یکسال جماع نکند و بعد از چهار ماه زوجه او بحاکم شرع شکوه نمود پس حاکم حکم ایلاء را جاری ساخت و او را
امر بصبر فرموده تا انقضاء مدت قسم **ب** این در چند صورت میشود یکی آنکه مرد عنین باشد دیگر آنکه او را تا یکسال مهلت
که معالجه خود کند دیگر آنکه شروط ایلاء متحقق نباشد زیرا که ایلاء را چند شرط هست اول آنکه مرادش اضرار زن باشد پس
اگر زن شیرده باشد و از جماع ترسد که حامله شود در این صورت ضرری ندارد و از جمله شرایط است که زن معقوده باشد
بعقد دائم علی المشهور المنصور و مدخول بها باشد بلا خلاف **ل نح** قولهم الاعلی للاعلی و الاسفل للاسفل چه معنی
دارد **ب** مرادشان در لفظ جنازه است که بفتح جیم بمعنی میت است و بکسر جیم بمعنی تابوت میت است و بعضی هر یک را بجای
دیگری نیز استعمال میکنند **ل نط** قول الفقهاء الفقیر و المسکین کالجار و المجرور متی اجتمعا افترقا و متی افترقا اجتمعا چه معنی
دارد **ب** نظر با ختلافیست که در مراد از فقیر و مسکین دارند و فقیر را بعضی اعم از مسکین میدانند و بعضی بر عکس میدانند
و از برای هر یک معنی علیحده قرار میدهند لکن ثمره این نزاع در وقتیست که با هم مذکور شوند چنانکه در آیه صدقات در
سوره برائت مذکور است که انما الصدقات للفقراء و المساکین و چون هر یک منفردا مذکور شود مراد بان معنی اعم است
که شامل دیگری است اتفاقا چنانکه در مرز بید هر گاه بگویند جار و مجرور هر دو متعلق است بمر و مراد بلفظ جار با است
و بمجرور لفظ زید است و هر گاه بگویند جار متعلق است یا مجرور متعلق است مراد هر یک از آنها هر دو است **ل تن**
شخصی زنی را عقد نمود بمهری که نه کشیدنی و نه کیل کردنی و نه معدود نیست و نه جسم است و نه مال است و نه نخواه و حال آنکه عقدش
صحیحست باجماع امامیه **ب** در صورتیست که مهر تعلیم قرآن یا بعضی از مسائل شرعیه و امثال اینها باشد **ل تا** زنی عز

اجنبیه حربی زن کند یا مجروح بجماعش حلال شد بدون عقد نکاحی و نه مهری ب همان زنیست که نفس خود بحضرت پیغمبر هبه
نمود چنانکه در قرآن مذکور است و این جمله خصایص پیغمبر است باجماع امت ل تلب شخصی زن بر اینجزاد زنا عقد کرده پس
او را طلاق داده بغیر عوض و خلع و شرعاً یکمرتبه او را یا نصد دینار از آن کرفت ب این در صورتیست قبل از طلاق دخول تمام مهر را
بشوهرش بخشیده پس او را طلاق داده و مستحق است که نصف مهر نیز کشت ل تبخ شخصی با زن خود ظهار نمود و چون
بدادن کفاره بر او تر واجب شد که کفاره مثل اندید مد ب این در صورتیست که زن قدر کند که هرگاه شوهرش
یا رجوع نماید بشکرانه آن مانند کفاره ظهار در راه خدا تصدق نماید ل تند شخصی بکر زن خود را طلاق داده عده
او یکسال شد و زن دیگر را طلاق داد و عده اش یکساعت شد ب عده زنی که آزاد و در سن من تحیض باشد سه
ماه است که در آن مطلقاً حیض نه بیند یا سه قرء است و هر کدام که سبقت نموده عده همانست و اگر در ماه سیم طهر حیض دید
باید نه ماه صبر کند پس اگر حملی ظاهر نشد باید سه ماه دیگر صبر نماید که یکسال شود بنابر اشهر اظهر و بعضی گفته اند که
شش ماه صبر میکند که مجموع پانزده ماه شود و عده حامله در طلاق وضع حمل است هر چند که بعد از طلاق بفاصله
بزاید که یا از عده بیرون میرود ل تنه زن آزاد دایت غیر حامله و عده اش سه روز است عده متعه در بعضی از روایات
بحیض است و آن به روز محقق میشود ل تسو نحیف بعد از بر فراش شوهرش زاید و فرزندش بمردی در بصره
ملحق کردید و حال آنکه آن بصری از آنجا بید و نشناخته و جماع نکرده و بنکاح مطلقاً در نیامده ب این در صورتیست
که زن بصری مجرا در حمام شوهرش برخاسته و با دختری مساحقه نموده پس نطفه شوهرش بان دختر داخل شده و بعد
از چهار ماه آن دختر به بغدادی شوهر کرده و بعد از آن بیکماه دیگر فرزندی زاییده پس آن فرزند از بغدادی نخواهد
بود زیرا که اقل مدت حمل که شش ماه است از وطی او نگذشته پس آن دختر و آن زن مرد را اقرار به مساحقه نمودند و فرزند به
بصری ملحق کردید چنانکه امام حسن مجتبی در مثل این قضیه حکم فرمود ل تشز یا فلان فرو شیء دنبک با قلانی داد دبس
برادر چوپانی با کله اش کذشت و یکی از آن کوسفندان سر شهرا دنبک کرد که یا فلان و چون خواست که سر شهرا بیرون آورد ورد مع
نیامد و چهار مرد در تخلیص آنها منحصر در کشتن کوسفند یا شکستن دنبک شد چه باید کرد و حال آنکه هیچیک از با قلانی
و چوپان راضی بنقصان خود نمیشوند ب اگر دنبک بر سر راه شایع بوده باید دنبک را بشکند و کوسفند را خلاص
کنند و اگر در خانه و ملک با قلانی بوده باید کوسفند را بکشند چنانکه در حدیث وارد است ل تنح هر گاه شخصی زن
کند که مالش را در چند مصرف معین بر سانند و در وقت بعضی از آن مصارف را فراموش کند چه کنند ب از لغه
کند و در مصرف بر سانند چنانکه در خبر است ل تنط شخصی نذری مال یکسی دهد و وصیت کند که نصفش را بزید و
ثلثش را بعمرو و ربعش را بخالد دهند ب تمام حصه زید و عمرو را دهند و باقی مانده را بخالد دهند و عول نماید ل
تس شخصی و اشرفی بزید دهد که او برای وی چیزی بخرد و هم چنین عمرو با شرفی از برای خرید باو دهد و هر دو او
دهند که اشرفیها را در هم مخلوط سازد و تمیز میان آنها ظاهر نباشد بعد از خلط یکی از آنها کم شود چه کنند ب
یک اشرفی و نیم بصاحب دو دهند و نیم اشرفی بصاحب یک چنانکه در حدیث است ل تسا شخصی وصیت کرد بسهمی از مال
خود و دیگری بجزئی و دیگری بمال کثیری و دیگری بعضو هر بنده قدیمی چه باید کرد ب سهم را بر هشت و جزو را بر سبع
و مال کثیر را بر هشتاد درهم و قدیمی را بر هر کسی که مدت شش ماه یا بیشتر در ملک وی در آمده باشد حمل کنند چنانکه در
حدیث معتبر وارد شده ل تسب زنی خرمائی بدهان گذاشته پس شوهرش او را قسم دهد که بخورد و بیندازد و بجلق
فرو نبرد چه کار کند ب باید نصفه را بخورد و نصف را بیرون اندازد ل تسج شخصی نذر کرد که اول بنده را
که مالک شود آزاد کند پس دو بنده را دریک وقت مالک شد ب باید هر دو را آزاد کند ل تسد شخصی سه بنده
داشت و نزد مردن ثلث را آزاد کرد بدون تعیین ب بقرعه تعیین کنند ل تسه شخصی مالک بنده دنیائی شد
بدون آنکه بخرد یا ببخشند یا تصدق یا ارث یا غنیمت حرب باو رسیده باشد ب این مسلمانیست که مادرش
زن امیر عبدالله پدرش نصرانی شوهر کرده و اولاد ذمی از او هم رسانیده که حضرت امیر حکم فرمود که آن زن را کشتند و اولادی
که از نصرانی داشت بنده برادر مسلمانشان کردند ل تسو شخصی بر زن ادعای بوده که بنده او است و منکر حجی
شهود بر حریت خود و کذب مدعی اقامت نموده و مع ذلک حاکم شرع او را ناد بیبایع فرمود و حکم کرد که قیمت المثل

[illegible]

خود را بجا اهلی فروخته و بعد از آن که بخشند و منکر و فیت کردیده و حکمش را علما چنین فرموده اند که با و معمول داشتند ل تسز
شخصی جاریه دارد مختص خود حلال نیست که ابتدا جماع کند مکر بعد از جماع دیکری ب در صورتیست که قبل از ملکیت
او را بعقد کرفته و دو مرتبه طلاق گفته که محتاج بمحلل میشود هر چند که بعد از آن مملوک او شده باشد ل تسح
شخصیست مسلمان بالغ عاقل مال دار در وقت فطره فطره او نه بر خودش واجب است و نه بر دیگری ب این مملوک کسی کردد
مال السید از ذل تسط مرد بیست کامل آزاد که در بکر و زبرا و یکجا تمام و نیم حد و بعض حد و ربع حد و ثمن حد ثابت شده
ب این شخصی است که در روز ماه مبارک رمضان زنا کرده و بعد از ساعتی زن را عقد نموده و جبرا با او جماع کرده
از آن حیوانی را جماع نموده و بعد از آن زوجه اش حایض شده او را نیز جماع نموده زیرا که از برای زنا حد تمام که صد
تازیانه است و از برای احرام ماه رمضان بعضی بعنوان تعزیر و از برای اکراه زوجه بر جماع در ماه رمضان نصف حد
از برای جماع حیوان ربع حد و از برای جماع زوجه در حیض ثمن حد میزنند ل تع شخصی در سه ساعت بر او دو حد
و نیم لازم آمد ب این مملوکیست که آزادی را قذف نموده و زنا کرده و شراب خورده در ظرف دو ساعت پس از برای
قذف و شراب یکصد و شصت تازیانه و از برای زنا پنجاه تازیانه است ل تعا بر شخصی در یک روز با فصل تازیانه
و قطع هر دو دست و هر دو پا و سوزانیدن لازم آمد ب این شخصی بیکروز سه مرتبه زنا کرده که بعد از هر زنائی
او را حد زده اند و در آن روز نیز شرب خمر و قذف حری و جماع با حیوان و استمنا بدست کرده و دستها و پاهای کسی را بریده
و بعد از اینها امامی را بقتل رسانیده زیرا که از برای زنا سیصد و از برای هر یک از شرب و قذف هشتاد و از برای هر یک
از وطی حیوان و استمنا بیست تازیانه بعنوان تعزیر علی المشهور و از برای قطع دست و پا قصاص و از برای قتل امام
و سوزانیدن است چنانکه با ابن ملجم ملعون کردند ل تعب بر شخصی حد هفتاد و پنج تازیانه لازم شد پس حد [illegible] تازیانه
زدند و با نیست کشته شد پس بر حاکم هفتصد هزار و پانصد درهم لازم آمد ب این شخص مملوک مکاتب بوده که نصف مکاتبه خود را
داده و بعد از آن زنا کرده پس نسبت بحصه آزادی پنجاه تازیانه و نسبت به بندگی بیست و پنج تازیانه لازم آمد زیرا که حد زنای
مملوک نصف حد زنای آزاد است و چون حد زیاده زده و بمرد دیه بر او لازم آمد نسبت بآزادی پنج هزار درهم و نسبت به بندگی
نصف قیمتش را [illegible] حسب فرض پانصد درهم بوده ل تعج مردی زنی را جماع کرد پس بر هر دو حد لازم آمد در [illegible]
اشکاب ب آن زنی اجنبیه بوده که خود را حلیله آن شخص کرده و در شب خود را بان مرد رسانید و آن شخص بکمان حلیله
خود مقاربت کرده پس بر هر دو حد لازم آمد [illegible] چنانکه از حضرت رسول مرویست ل تعد شخصی یک مرتبه شراب
خورد و دو مرتبه تعزیر بر او لازم شد و در سیم قتل ب این شخصی است که سه مرتبه شراب خورده بعد از علم بحرمت کرده دو مرتبه
تعزیر بر او لازم شد و در سیم قتل چنانکه در حدیث است ل تعه شخصی جنایتی بر کسی کرده بدون آنکه جراحتی باو رسانیده
باشد و مع ذلک ثلث دیه بر او لازم شد ب این شخص بر شکم آزادی زده که باد نجاست از آن بیرون آمد پس جانی
قصاص است بمانند تحوالتزام ثلث دیه چنانکه در حدیث است ل تعو شخصی حیوانی را کشته است و باید بیست درهم
دیت مرا بدهد ب این شخص سک گله را کشته ل تعز شخصی مسلمانان را بر کشت و زیاده بر هشتصد درهم دیت بر او
واجب نکشت ب مقتول از آن زنا بوده ل تعح شخص کناهی کرده و بان سبب باید کاری بکشد و با آتش بسوزاند ب در صورت
که وطی آن کاو کرده و همین حکم دارد وطی هر حیوان حلال کوشت که مقصود از آن غالبا بارکشی و سواری باشد ل تعط
مردی غیر محصن زنا کرده و حدش قتل است ب در صورتیست که زنا بیکی از محارم خود کرده هر چند محرم سببی باشد
مثل مادر زن و دختر زن یا جبرا بزنی زنا کرده هر چند که نامحرم بوده ل تف زیرا که یک روز شش نفر جماع کرد بر یکی از
آنها قتل و بر دوم رجم و بر سیم جلد و بر چهارم نصف حد و بر پنجم تعزیر لازم آمد و بر ششم هیچ چیز لازم نیامد ب اولی
ذمی دویمی مسلمان محصن سیم غیر محصن چهارم بنده پنجم نابالغ ششم دیوانه است ل تفا مردی مسلمانی را عمدا بغیر
حق کشته و تا مدتی بر مردم حرام شد که او را قصاص کنند یا از دیت بستانند و بعد از آن حلال شد ب این در صورتیست که قاتل
بحرم مکه التجا برده و بان سبب حرام میشود که کسی در آنجا متعرض او شود لکن بر او در خوراک تنگی مینمایند تا مضطر شود و بیرون
آید پس مطالبه قصاص از او نمایند و اینها در صورتیست که جنایت را در حرم نکرده باشد و الا جایز است که در حرم از او قصاص
نمایند ل تفب شخصی متوفی و وارث اش دو برادر پدر و مادری بیست وارث یکی از آنها سه ربع است و از دیگری یک ربع ب

متوفی نیست که عمزاده انها و زوجه یکی از انها است **ل تفح** ارث پسری مثل حصه ارث پدرش شده **ب** ان پسر دختر
عم خود را گرفته و وارثش منحصر در ان پسر در پدر شده **ل تفد** زنی ارث از چهار شوهر برده یکی بعد از دیگری پس نصف مالی
بان زن رسیده و نصف دیگر بشما شوهر **ب** این در صورتیست که چهار برادر را زن بنکاح گرفته و مرده اند پس هرگاه فرض
کنیم که مال انها هیجده دینار بوده باین طریق که شوهر اول از خود هشت دینار داشته و دوم شش دینار و سیم سه دینار و
چهارم یک دینار داشته پس از ترکه شوهر اول بزن دو دینار و بهر یک از برادران دو دینار میرسد پس دوم صاحب هشت
و سیم صاحب پنج و چهارم صاحب سه شد و از ترکه دوم نیز بزن دو رسید مال سیم هشت و مال چهارم شش گردید و از
ترکه سیم نیز بزن دو رسید و شش بچهارم پس مال او دوازده شد و چون او مرد ربعش که سه است بزوجه رسید و نه بولد
او و از مجموع حصه زوجه نه شد که نصف هیجده است **ل تفه** شخصی متوفی و وارثش منحصر است در خال پسر عم که خال
پسر عم که خال دیگر ندارد و در عم پسر خال که عم دیگر ندارد **ب** مراد همان پدر و مادر زن **ل تفو** شخصی وفات یافته و زن
بزوجه برادر و زوجه میرسد و برادر پدر مادری او چیزی نمیرسد **ب** این شخصیست که مادر زن خود را به پسرش داده و از
او پسری بهم رسیده و جد بعد از پسر وفات یافته و وارثش منحصر شده در زوجه و برادرش که نواده است **ل تفز** لاقل لابن ام
ماه ابنی انا ابن اخ ابناخیک بغیرهم فلو زوجت اختک من اخ لی وا ولدها غلاما کان عمی وکان اخی لذاک الیم عما
وصار الیم مثل دمی ولحمی فمن انا منک ومن انت منی احبان کنت ذا ادب فهم چه معنی دارد و تصویرش بچه نحو
میشود وهم چنین شخصی فوت شده و پسری و برادری و عمی دارد که هر یک از او میراث میبرند و مع ذلک ارث با مام نیز میرسد
و حال انکه با وجود احدی از اهل مرتبه سابقه از این چهار مرتبه به مرتبه لاحقه چیزی نمیرسد تصویر این بچه نحو میشود **ب**
اما سؤال عربی پس خلاصه مضمونش انست که شخصی میگوید که من پسر برادر توام پس اگر خواهر تو را به برادر من بدهی و از
او پسری بهم رسد عم من میشود و برادر من عم او میگردد پس من و تو چه نسبت بهم داریم و تصویرش انست که مثلا قائل زید
عمرو است و مخاطب خالد که خال عمرو است پس هرگاه خواهر خود را که جده زید باشد به برادر مادری زید که بکر است
تزویج کند و از او ولید بهم رسد هر یک از زید و ولید عم دیگری میشوند و اما سؤال عجمی پس تصویرش انست که هر یک
از ورثه مذکوره مبعض بوده اند یعنی بنده بوده اند که از هر یک قدری ازاد شده پس اگر فرض کنیم که از هر یک نصفی ازاد
باشد نصف ترکه متوفی به پسر میرسد و ربعی به برادرش و ثمنی باقی با امام میرسد مطلقا بنا بر قولی و بر قول دیگر هرگاه
ان ثمن وفا بقیمت تمام حصه رقیت عم کند باید بان تمام حصه مذکوره را بخرند و ازاد کنند والا با امام میدهند و بنا
بر قول سیم که اظهر است باید ان ثمن را بمصرف ثمن حصه رقیت عم رسانند و بمصرف که وفا کند از حصه مذکوره بخرند
ازاد نمایند و الی که بجای امام مختص باشد من جرم باشد ثمن باقی با او میرسد بلا خلاف والله العالم **ل تفح** شخصی بمریضی
گفت که وصیت کن گفت چه وصیت کنم و حال انکه وارث من منحصر است در دو دختر تو و دو خواهر تو و دو عمه تو و دو خاله
تو و جده تو و دو زن تو مقدار این شاعر گفته است اتیت الولید صحی عایدا وقد خامر العقل منه السقاما فقلت له اوص فیما
ترکت فقال الا قد کفیت الکلاما فهی عمتیک وفی جدتیک وفی خالتیک ترکت التوأما وزوجاک حقا هما ثابت
واختاک منحو زلهما ما هنیئا لک یا ابا خالد ظفرت بعشر حوت التماما **ب** بعض مذکور و وجه صحیح که ملزوما
پدر و مادر او باشند گرفته پس از هر یک از انها دو دختر بهم رسانیده که از جده پدری عمه صحیح میشوند و از جده مادری خاله
او میگردند و هم چنین جنس جده پدری و مادری مریض گرفته و پدر مریض مادر صحیح را نیز گرفته و از او دو دختر بهم رسانیده
پس ثمن ترکه بدو جده که زوجه اند میرسد و ثلثان از خاله و عمه است که دختران اویند و بدیگران چیزی نمیرسد نزد شیعه
و نزد اهل سنت ثمن بزوجین و سدس بجدتین و چهار دختر تلثین و ما بقی باختین میرسد **ل تفط** اسمع فریضه ذی
لب نفوه الما لتعلم الیوم من ذا یعرف الحیلا اما اهل بیت ملوک مات سیدهم فاصبحوا یقتسمون المال والحللا فقال الثلاث ام من
عندهم الهم انی ساسمعکم اعجوبه مثلا ان البطن منی جنین دام نسلکم فاخروا المال حتی تعرف الحیلا فان الذکر فالمال لکم
وان الدعیه لنثی فقد حصلا لها من المال ثلث لیس یجهله من کان یعرف قول الله اذ نزلا مختصر معنی و تصویرش را بیان
نمایید **ب** خلاصه مضمونش انست که شخصی مرد و چون خواستند که ترکه او را قسمت نمایند زنی گفت که صبر کنید
تا من بزایم پس اگر پسر باشد چیزی بما نرسد و اگر دختر باشد ثلث باو رسد و تصویرش بر مذهب اهل سنت میشود باینکه

زنی مرده از سه شوهری و مادری و زن پدر و حامله باشد پس اگر پسری بزاید میراث نبرد زیرا که برادر پدری نیست و اگر دختر زاید
ثلث ترکه برد بر طریق عول و تعصیب نشود سه بخواهر پدری و سه بشوهر و یک بمادر و دو بخواهران مادری برسد بر
طریق شیعه نصف بشوهر و نصف بمادر میرسد و بدیگران چیزی نمیرسد **ل تصل** بایع مسلم عبدی مسلم چیزی فروخت
که مسلم مالک ان میتواند شد یعنی که مملوک مسلم نیز میتواند گشت و بعد از اجرای صیغه بر بایع تسلیم مبیع لازم
و بر مشتری تسلیم ثمن واجب و معامله را هر دو از برای خود کرده اند و نسبت بهر دو لازم گشته و مع ذلک نه مشتری مالک
مبیع میشود و نه بایع مالک ثمن **ب** این در صورتیست که مبیع پدر یا مادر بایع است و مشتری بوده خواه مرد باشد و خواه زن
یا محارم مشتری بوده و هم چنین ثمن نسبت به بایع زیرا که بمجرد دخول در ملک ایشان ازاد میگردند و ملکیت انها بدر
میروند **ل نصا** بعضی از ادله قائلین بوحدت وجود را با جوابش ذکر نمایید که خالی از فایده نیست **ب** از قوی ادله ایشان
انست که ممتنع است که وجود واجب ابدا باشد بر ذاتش خواه در خارج و خواه در ذهن والا پس اگر حقیقتا و مجموع عارض
و معروض یعنی وجود و ذات باشد لازم اید ترکیب عینی بر تقدیر اول و ذهنی بر تقدیر ثانی و اگر احدهما باشد چون هر یک
بانفراده مستقل نیست در وجود و بقا لازم اید احتیاج واجب الی منافی وجوب پس وجود واجب عین ذات او باشد هم در
وهم در خارج و در این صورت اگر این وجود عین مطلق است ثبت المطلوب والا لازم اید که جزء متعین باشد پس ترکیب واجب
لازم اید و انمحال است پس ثابت شد که واجب الوجود وجود بحت مطلق و تعین و صفت عارض او و زوال تعین و عرض تعین
دیگر تاثیر در ذات وجود نکند و موجب تغیر و تکثر حقیقی نگردد چنانکه نور با لوان ابگینه ملون نشود و چون بر زمین
افتد بحسب ان متکثر نگردد بلکه در حقیقت زمین منور و متکثر میگردد چه اگر بی واسطه زمین ملاحظه ذات نور شود
اصلا در ان تکثر متصور نشود و دلیل دیگر که قوت مثل دلیل سابق نداشت نیست که میگوییم که ایا وجود منحصر است در معنی
عام انتزاعی اعتباری انتزاعی یا نه بلکه ورای ماهیت امر ثبت موجود که منشأ اثار و احکام میشود اول باطل است بدلیلی
که در سؤال با نصد و هشتاد و چهار مذکور خواهد شد اذن ثانی متعین شد که در هر فرد فرد از موجود ورای ماهیت
امری که مسمی بوجود و خاصیت و منشأ اثار و احکام است باشد هرگاه متفرد و ممهد شد این مقدمه میگوییم که حصه وجود در ضمن
این فرد یا عین حصه وجود در ضمن فرد دیگر است یا نه اگر عین باشد ثبت المطلوب کالا یخفی و اگر غیر باشد باید که مابه الامتیاز
باشد و ان یا وجود است یا عدم اگر عدم باشد لازم می اید ترکیب وجود از وجود و عدم و دیگر تاثیر معدوم از دو جهت کما هو الظاهر
و اگر وجود باشد میگوییم که این وجود یا عین وجود اول است یا غیر ان اگر عین باشد لازم می اید ترکیب شیء از شیء و نفس شیء
و اگر غیر باشد نقل کلام میکنیم در ان پس لازم می اید یکی از محذورات سابقه بلکه تحقق کثیر بلا واحد نیز بر بعض نقادیر که
غیرت بالملل است پس متعین است عینیت پس وجود امر واحد شخصی است که جمیع انحاء تعدد و تکثر ازان فی نفسه مسلوب است
و تعدد و تکثر ان باعتبار ظهور در مجالی ممکنات است و اول ظهور ان در مظهر اول است یعنی صادر اول عقل اول است چنانکه
مولوی در مثنوی گفته گاه خورشید و گهی دریا شوی گاه کوه قاف گه عنقا شوی تو نه این باشی نه ان در ذات خویش
ای برون از وهمها و بیش بیش از نوای بی نقش با چندین صور هم موحد هم مصور خیره سر چونکه بیرنگی اسیر
رنگ شد موسیی با موسیی در جنگ شد تا بدان ان فقیر محتشم بایزید امد که نک یزدان منم گفت مستانه
عیان ان ذو فنون لا اله الا انا ها فاعبدون و شیخ محمود شبستری گوید انا الحق کشف اسرار است مطلق بجز
حق کیست تا گوید انا الحق همه ذرات عالم همچه منصور تو خواهی مست گو و خواه مخمور در این تسبیح و تهلیل اند دایم
بدین معنی همه باشند قایم اگر خواهی که گردد بر تو اسان وان من شیء را یکدم فرو خوان چه کردی خویشتن را پنبه
کاری تو هم حلاج وار این دم براری براور پنبه پندارت از گوش ندای واحد القهار میوش و نیز مولوی رومی در
دیوان خود از این قبیل اشعار بسیار گفته که از انجمله این است هر لحظه بشکلی بت عیار برامد دل برد و نهان شد هر
دم بلباس دگران شد یار برامد گه پیر و جوان شد انجمله همان بود که می امد و میرفت هر قرن که دیدی تا عاقبت
انشکل عرب وار برامد دارای جهان شد منسوخ نباشد چه تناسخ چه حقیقتان دلبر زیبا شمشیر شد و از
کف کرار برامد قتال جهان شد نه نه که هم او بود که میگفت انا الحق در صورت بلها منصور نبود انکه بران
دار برامد نادان بگمان شد رومی سخن کفر نگفته است چه قائل منکر مشوید هر کافر شود انکه که بانکار
برامد از دوزخیان شد بلکه تمام مثنوی و دیوان مولوی و جمیع اشعار و اثار صوفیه مبنی بر همین مقدمه است
قال الامام الغزالی عندنا بل ابن النوری فی جملة ما قال العارفون بعد العروج الی سماء الحقیقه اتفقوا علی انهم لا یرون

في الوجود الا الواحد الحق لكن منهم من كان له هذه الحال علما ومنهم من صار ذلك له حالا وذوقيا وانتفت عنهم الكثرة
بالكلية واستغرقوا في الفردانية المحضة واستولت عقولهم فصاروا كالمبهوتين فيه فلم يبق لهم متسع لا لذكر الله ولا
ذكر انفسهم فكر وسكر ودفع سلطان عقولهم فقال احدهم انا الحق وقال الآخر سبحاني ما اعظم شاني وقال الآخر ما في جبتي
سوى الله كلام العشاق في حال السكر يطوى ولا يحكى فلما خفف عنهم سكرهم وردوا الى ميزان الله في الارض عرفوا ان
ذلك لم يكن عن حقيقة الاتحاد بل مثل قول العاشق في حالة فرط العشق انا من اهوى ومن اهوى انا نحن روحان حللنا بدنا
ولا يبعد ان يفاجئ الانسان مرآة فينظر فيها ولم ينظر المرآة قط فيظن ان الصورة التي يراها هي صورة المرآة متحدة
بها ويرى الخمر في الزجاج ويظن ان الخمر لون الزجاج فاذا صار ذلك عنده مالوفا ورسخ فيه قدمه استغفر فقال رق
الزجاج ورقت الخمر فتشابها فتشاكل الامر فكانما خمر ولا قدح وكانما قدح ولا خمر وفرق بين ان يقول الخمر
قدح وبين ان يقول كانها قدح وبالجمله ذات وحدانی که حقیقت وجود مطلق عبارت از ذات بقیود تعینات اعتبار
در لباس کثرت ظهور کرده یعنی از تجلیات وتنزلات ازلی ذات اضافات وتعینات بوی منضم کشته توهم تعدد وکثرت
حقیقی پیدا شده اما در حقیقت بجز از ذات وحدانی دیگری نباشد وهر چیزی که توهم اید خیال او وهم دیده کرده
نظرت اول باشد یا انکه بنور حق که محل باشد بیرون ز توهم چه نماید اندر نظر نقش دوم دیده احول باشد
ومراد باتحاد نه اتحاد دو چیز نیست بلکه مراد انعدام واضمحلال هویات ممکنات وبقای هویت واجب چه عارف
بعد از انتهای مراتب عرفان مستغرق بحر وحدت است وهستی اعتباری وتعینی که حجاب بود میان او وحق بالمرة
منتفی کشته در حقیقت غیر حق را موجودی نبیند که هنا الوجود هو الله ابیت خلاصه انوای کفتکوها تعدد آن
وحل جواب از دلیل اول انست که تعین واجب الوجود بر قیاس وجود من حقیقت او باشد وجود من وخارجیه
ممکن است که کفته شود که قائلین بوحدت چون مطلق وجود از امر واحد شخصی میدانند پس وجود فی نفسه از رتبه
متعین وتعینات عارضه عارضی فی الحقیقه حدوث هستند لکن عارض ان متعین فی نفسه شده اند وانها عدم ما
چه ماهیات اند والماهیات ما شمت رائحة الوجود از لا وابدا پس نیست تعادی چه اتحاد دفع اثنینیت وبیت
اثنینی لیس فی الدار غیره دیار فتم واما از دلیل ثالث پس باختیار شق ثانی میگوییم زیرا که ثانی وان غیر بیست قول شما که
نیست بد وچاره از ما به الامتیاز صحیح چنانکه نیست بد وچاره از ما به الاشتراک ما به الامتیاز عین ما به الاشتراک
مثال حسی این مطلب نیست که میگوییم بیاضات مختلفات فی الشدة والضعف زیاده بیاض مطلق پس هر یک از ما
به الاشتراک است وحال انکه ما به الامتیاز همین ما به الاشتراک است اختیار میکنیم شق اول از تردید ثالث را وان وجود
قولکم که ان وجود یا عین وجود است یا غیر ان میگوییم لا هذا ولا ذاک بلکه هر یک انحصص وافراد وجود امر
بسیطه است که ما به الامتیاز در هر یک عین ما به الاشتراک است بر قیاس بیاضین که هر یک امر بسیط وما به الامتیاز
در هر یک عین ما به الاشتراک تامل بجواز دلیلین است بدون لحوظ اشتراک لفظ ومعنوی پس میگوییم جواب این دلیل
بر تقدیر اشتراک معنوی ولا بر تقدیر اشتراک معنوی وثانیا بر تقدیر اشتراک لفظی اما اول بر تقدیر اشتراک معنوی پس
بخواست که قائلین باشتراک معنوی دو فرقه اند یکی اضافیین ودیگر حقیقیین اما از جانب قائلین باضافه پس باینکه میگوییم
معنی عینیت اینست که واجب حقیقی است که از ان من حیث هو من حیث بذاته مع قطع النظر عن جمیع الاعتبارات معنی مصدری
انتزاع میشود وجمیع حقیقته انتهی وعلی هذا ممکنست اجرا در ما نحن فیه واما اقول پس باید گفت که
کاین وجود عین وجود مطلق است چه حقیقته بحصه است از وجود مطلق لکن من حیث ملحوظ حاشیه الحمل عین مطلق
است قولکم ثبت المطلوب قلت لا کما لا یخفی واما ثانی پس میگوییم که عین نیست بلکه حصه است ولا یلزم الترکیب
موقوف واما از جانب حقیقیین پس بان روش که میگوییم چنانکه بعد از این خواهد امد در سوال مذکور طبیعت
وجود من حیث هی امر واحد بشخصیت که در تحت ان افراد متعدده متخالفه در حقیقت است وهر یک فرد از ان طبیعت
نه اینکه واجب عین طبیعت مذکوره است پس اختیار میکنیم شق ثانی را قولکم یلزم الترکیب قول ممنوع وقد سبق سند
المنع فلا نغفل واما از دلیل ثانی بر تقدیر اشتراک معنوی پس از جانب قائلین باضافه میگوییم که لا نسلم اینکه ورای
ماهیت امریست موجود که منشا اثار واحکام است هر چند که منع خشکی باشد کما سنعرف واما از جانب حقیقیین
پس باختیار شق ثانی نیست باینکه میگوییم که عین است قول شما که نیست بد وچاره از ما به الامتیاز میگوییم صحیح است الی اخر ما

قرناها ما

ما ذکرناه اولا واما جواب از دلیلین بر تقدیر اشتراک لفظی پس باینکه میگوییم اگر تعین زاید بر ذاتش باشد لا محاله معلول غیر
بود پس امکان واجب لازم اید وچون ثابت شد که واجب متعین است بتعین ذاتی پس هر بعضی بنا بر تعینات بر وجه ذاتی ثابت
شد زیرا که تعین ذاتی غیر عرضیت پس اگر بعد از اتحاد هر دو موجود متعدد باشند اتحاد نباشد وهم چنین اگر احدهما
موجود ودیگری معدوم باشد زیرا که معدوم عین موجود نتواند بود بلکه مستلزم انعدام واجب خواهد شد واتحاد
اتحاد واجب با واجب دیگر چون تعدد واجب ممتنع وبا ممتنع چون وجود ممتنع ممتنع وبا ممکن مستلزم وجوب ممکن یا امکان ذات
واجب نیز ممتنع است پس ثابت شد که تعین ذاتی مجامع تعین عرضی نخواهد شد وظاهر گشت که قیاس حقیقت متعینه
واجب الوجود بر حقیقت مطلقه منبسطه بر همه کل موجودات ذهنیه وعینیه چنانکه صوفیه کرده اند قیاس مع
الفارق است زیرا که مطلق مقید ومقید مطلق نبود وعلامه در کتاب نهج البلاغة الحق گفته ان الله لا یتحد بغیره لان الضرورة
قاضیة ببطلانه فانه لا یعقل صیرورة الشیئین شیئا واحدا وخالفت فی ذلک جماعة من الصوفیة فحکموا بانه تعالی یتحد بابدان
العارفین حتی تمادی بعضهم وقال انه تعالی نفس الوجود وکل موجود فهو الله وهو عین الالحاد والکفر وجمعی از محققین
فرقه متصوفه بر انند که وجود مطلق مشترک لفظی است هر چند بعد از این تضعیف اشتراک لفظ خواهد امد ووجود ان مشاء
واجب الوجود موجود است بمحض ذات وصرف حقیقت وهویت خود بی اعتبار امر دیگر یا باین معنی که ذات واجب عبارت
از حقیقت وهویت او نیست نفس وجود است ونه فرد او ونه معروض فرد وجود بلکه حقیقت علیحده وحدت از ما سوی
ونایب مناب فرد وجود است در ترتب اثار پس صدق حمل موجود بر ذات واجب بخصوصیت ذات واست بی ملاحظه امر دیگر
یا او بعینه بمقام مبدا موجود بذات او مانند حمل ذاتیات که بواسطه قیام مبدا محمول است بر ذات موضوع بخلاف ذات
ممکن که صدق حمل موجود بر ان بواسطه قیام وعروض حصه از وجود است چون حمل عرضیات که بواسطه قیام مبدا
محمول است بر ذات موضوع وبدین قیاس است نسبت سایر صفات حقیقیه ومحمولات انتزاعیه که منشا انتزاع ومصداق
حمل خصوص ذات واجب ومحض هویت واست بدون اعتبار امر دیگر وبا این جواب بر تقدیر ان تمام اندفاع دلیلین ظاهر است
کما لا یخفی وچون کلام باین مقام رسید وصوفیه از اثبات وحدت وجود بطریق عقل عاجز شوند عقل شریف ذکر
از جمله حجج الهیه است چنانکه مرد اخبار نسبت با ایاک امر وبا ایاک انهی وبک اثیب وبک اعاقب مخاطب نموده ومنصب حکومت
وحجت معزول نموده وبراهین قطعیه او را بواسطه قدح وجرح معقولیان در جه اعتبار ومرتبه اعتدا ساقط وهابط
دانسته بمثیلات سخیفه وتخیلات ضعیفه وتسجیع عبارات وترصیع اشعارات متشبث گردیده در هفت اسما عقل
ونقل اشعار را والفاظ دثار خود ساخته دست بمسک براهین تمسک فی امر کشف ومشاهده زنند ومتشابهات آیات را در باب
شاهد ومعاضد خود سازند گویند عارف دیده گوید غافل شنیده تا دیدیم یوسف را شنیدیم
شنیده کی بود مانند دیدن ومشهور عبارت از رویت حق دانند حجاب شیخ ابو سعید ابو الخیر گوید نتوان
بخدا رسید در علم وکتاب محنت ببرد راه با قلیم صواب در وادی معرفت براهین حکیم چون جاده راه در چراگاه دوا
وشیخ شبستری در گلشن راز گوید کسی کو عقل دور اندیش دارد بسی سرگشتگی در پیش دارد ز دور اندیشی عقل فضولی
یکی شد فلسفی دیگر حلولی خرد را نیست تاب نور ان روی برو از بهر او چشم دیگر جوی دو چشم فلسفی چون بود احول
ز وحدت دیدن حق شد معطل ز نابینائی امد راه تشبیه ز یک چشمی است ادراکات تنزیه تناسخ زان سبب شد کفر وباطل
که ان از تنگ چشمی گشت حاصل بدانکه بی نصیب از هر کمالست کسی را کو طریق اعتزالست کلامی کو ندارد ذوق توحید
بتاریکی درست از علم تقلید بدو هر چه بگفتند از کم وبیش نشانی داده اند از منزل خویش منزه ذاتش از چند
وچه وچون تعالی شانه عما یقولون وگویند مستند ما فیما ذهبنا الیه هو الکشف والعیان لا النظر والبرهان چنانکه مولوی
در مثنوی گفته پای استدلالیان چوبین بود پای چوبین سخت بی تمکین بود وچنان دانند که نسبت عقل با ان نور
بظهور مانند نسبت وهم باشد بعقل یعنی طور عقل طوریست که در ان طور بطریق مشاهده ومکاشفه چیزی چند
منکشف میگردد که عقل دور بین از ادراک ان عاجز است چنانکه حواس سیاهی از مشاهده ای اساس ادراک مدرکات
ومعقولات عقل وران طوریست حق جان جهانست وجهان جمله بدن املاک لطایف حواس این تن املاک عناصر
وموالید اعضا توحید همین است دگرها همه فن وقال المحقق الشریف فی حواشیه شرح التجرید ان قلت ما تقول فیمن

یری ان الوجود مع کونه عین الواجب غیر قابل للتجزی والانقسام قد انبسط علی هیاکل الموجودات فظهر فیها فلا یخلو عنه شیء
من الاشیاء بل هو حقیقتها وعینها وانما امتازت وتعددت بتقیدات وتعینات واعتبارات ویمثل ذلک بالبحر وظهوره فی صورة
امواج متکثرة مع انه لیس هناک الا حقیقة البحر فقط قالت هذا طور وراء العقل لا یتوصل الیه الا بالمشاهدات الکشفیة
دون المناظرات العقلیة وکل میسر لما خلق له انتهی والشیخ العارف علاء الدولة السمنانی مع غایة اعتقاده وغلوه فی الشیخ
العارف محی الدین الاعرابی حتی انه خاطبه فی حواشیه علی الفتوحات بقوله ایها الصدیق وایها المقرب وایها الولی وایها
العارف الحقانی کتب علی قوله فی اول الفتوحات سبحان من اظهر الاشیاء وهو عینها ما لفظه ان الله لا یستحیی من الحق ایها
الشیخ لو سمعت من احد انه یقول فضلة الشیخ عین وجود الشیخ لا تسامحه البتة بل تغضب علیه فکیف یسوغ لک ان تنسب هذا
الهذیانات الی الملک الدیان تب الی الله توبة نصوحا لتنجو من هذه الورطة الوعرة التی یستنکف منها الدهریون والطبیعیون
والیونانیون والسلام علی من اتبع الهدی و شیخ محی الدین در فصوص و فتوحات گوید که هر که تب پرستید همان خدا را
پرستیده باشد و چون سامری گوساله ساخت و مردم را بعبادت آن خواند حضرت هارون را یاری نکرد هارون را سامری را زجر کرد که
میخواست که در همه صور پرستیده شود و حضرت نصاری را تکفیر نمود بسبب آنکه بالوهیت عیسی قائل شدند بلکه بسبب آنکه خدا را
منحصر در عیسی دانستند چنانکه فرمود لقد کفر الذین قالوا ان الله هو المسیح و خود را خاتم الاولیا دانسته و گفته که ختم
ولایت بازو شده و پیغمبران نزد او حاضر شدند بجهت تهنیت و مبارکبادی ختم ولایت او و نیز گفته که جمیع انبیا اقتباس علم
میکنند از مشکاة خاتم انبیا و جمیع اولیا اقتباس علم مینمایند از مشکاة خاتم اولیاء و گفته که خاتم اولیاء افضل است
از خاتم انبیاء و ولایت چنانکه خاتم انبیا افضل است از سایر انبیا در رسالت و نیز گفته که اهل آتش در دوزخ تنعم میکنند
و با آتش راحت می یابند و لذت میبرند و عذاب کفار منقطع خواهد شد و عذاب مشتق است از عذب بمعنی شیرینی و
چنانکه قیصری در شرح فصوص در این مقام بجهت تمثیل گفته که لذت اهل آتش از آتش و تنفرشان از نعیم بهشت که جعل
از بوی عطر و ریحان و نجاسات لذت میبرد و از بوهای خوش نفرت مینماید و نیز محی الدین مذهب جبر را بجمیع عرفا داده
و شبستری در گلشن راز نیز گفته هر آنکس را که مذهب غیر جبر است نبی گفتا که او مانند گبر است و جمیع اشاعره
اهل سنت جبری مذهب هستند و چه خوب گفته است امام فخر رازی شافعی اشعری در این مقام اذا کانت الاشیاء من الله
تلذ فقد نام عند الروافض فی السبت اذا کان رب العرش فی حکمه قضی علیهم بهذا فالعتاب علی الرب و ظاهر انظر
بمقدمه جبر است بخیر عارف مولوی در مثنوی فرموده در اواخر سفر اول مثنوی عذر ابن ملجم لعین در قتل امیر المؤمنین
و بعد شفاعت آنحضرت بار در قیامت با عدم احتیاج از شفاعت گفت پیغمبر بگوش چاکرم کو برد روزی ز گردن این سرم
کرد آگه آن رسول از وحی دوست کو هلاکم عاقبت بر دست اوست او همی گوید بکش پیشین مرا تا نیاید از من این منکر خطا من
همین گویم چو مرگ من ز تست با قضا چون من توانم حیله جست او همی افتد به پیشم کای کرم تو مرا کن از برای حق دو نیم
تا نیاید بر من این انجام بد تا نسوزد جان من بر جان خود من همین گویم برو جف القلم زان قلم بس سر نگون گردد علم
هیچ بغضی نیست در جانم ز تو زانکه این را من نمیدانم ز تو آلت حقی و فاعل دست حق چون زنم بر آلت حق طعن و
دق گفت او پس آن قصاص از بهر چیست گفت هم از حق این سر خفیست گر کند بر فعل خود اعتراض زانکه اعتراض خود
بر روید از آن اعتراض گلستان خود را اگر او بشکند آن شکسته گشته را نیکو کند رمز ننسخ آیة او ننسها نات خیرا و عقب هر ان
بها تا زامد کای علی زودم بکش تا نبینم آن دم و وقت ترش من حلالت میکنم خونم بریز تا نبیند چشم من آن رستخیز
گفتم ار هر ذره خونی شود خنجر اندر کف بقصد تو رود یک سر مو از تو نتواند برید چون قلم بر تو چنین خطی کشید
لیک بی غم شو شفیع تو منم خواجه روحم نه مملوک تنم پیش من این تن ندارد قیمتی بی تن خویشم فتی ابن الفتی خنجر و شمشیر
شد ریحان من مرگ من شد بزم و نرگس دان من آنکه او تن را بدین سان پی کند حرص میری و خلافت کی کند
و باجماع مسلمین بوصیت امیر المؤمنین حضرت امام حسن ابن ملجم لعین را کشت و بآن آنحضرت و حضرت امام حسین
جسد آن شقی الاخرین را سوختند و بعذاب الاخرة اشد و اخزی فاصبر گوید چنانکه آیات و روایات محکم و متشابه دارند
همچنین علما نیز که از شیعیان و سنیان محکم و متشابه دارند و حال مولوی نیز که از متشابهات کلامش قابل تاویلات
مشتمل و نظر نعمت علمای امت است اگر بر مؤلف نیز مثنوی بگفته بگیرند نیز راست گویم یا دروغ تا دهد هر راست بها

فزوع

فزوع و دو مسلمین گوینده که حضرت امیر المؤمنین و ابن ملجم هر دو تا خوب اند و حکم به نجات هر دو کنند والعلم عند الله
و شیخ عارف سهل بن عبد الله شوشتری گفته للنفس سر و ما ظهر ذلک السر علی احد الا علی فرعون حیث قال انا ربکم
الاعلی و شیخ محی الدین تصریح نموده باینکه قوم نوح و فرعون با قومش همگی آخر رحمت شدند و شیخ شبستری در
گلشن گفته روا باشد انا الله از درختی چرا نبود روا از نیکبختی روا باشد انا الله از درختی چرا نبود روا از
نیکبختی هر آنکس را که اندر دل شکی نیست یقین داند که هستی جز یکی نیست جناب حضرت حق را دوئی نیست
در آن حضرت من و ما و توئی نیست من و ما و تو و او هست یک چیز که در وحدت نباشد هیچ تمیز هر آنکس خالی از خود
چون خلا شد انا الحق اندر او صوت و صدا شد شوی با وجه باقی غیر هالک یکی گردد سلوک و سیر و سالک
حلول و اتحاد اینجا محال است که در وحدت دوئی عین ضلال است شده فارغ ز نعمت خاک و آب کو من در آتش شد و خرابات
نشانی داده اند از خرابات که التوحید اسقاط الاضافات بت اینجا مظهر عشق است و وحدت بود زنار بستن عقد خدمت
بسی ایمان بود از کفر زاید نه کفر است آنکه او ایمان فزاید ریا و سمعه و ناموس بگذار بیفکن خرقه و بربند زنار چو پیر
ما شو اندر کفر فردی اگر مردی بده دل را بمردی و شیخ عطار در تذکرة الاولیاء در ترجمه ابو یزید بسطامی گفته که بایزید
گفت که شکی در دل من پدید آمد و از طاعت نا امید شدم گفتم به بازار روم و زناری بخرم و در میان بندم به بازار شدم
زناری بدم گفتم مثل درم و هند پرسید که این زنار چند گفت بهزار دینار سر در پیش افکندم و متحیر شدم هاتفی آواز
داد که تو ندانسته که زنار که بر میان چون توئی بندند بهزار دینار کمتر ندهند و در ترجمه حسین بن منصور حلاج گفته
که چون خواستند که حلاج را بر دار کنند زبان بالای خم بر آن نگفتند چه گوئی در حالی که مریدانیم و آنکه منکرانند و تو را
سنگ خواهند زد گفت ایشان را دو ثواب است و شما را یکی از آنکه شما را بمن حسن ظنی بیش نیست و ایشان از قوت توحید
بصلابت شریعت می جنبند و توحید در شرع اصل بود و حسن ظن فرع و نیز گفته که جمله بر قتل او اتفاق کردند حتی
آنکه جنید نیز در محضر قتلش فتوی نوشت و چون مردم او را سنگ میزدند شبلی نیز برای موافقت گلی انداخت و حلاج از آن
آهی کشید پس دستهای او و پاهایش را بریدند و بعد از آن چشمهایش برکندند و چون خواستند زبانش را ببرند گفت
چندان صبر کنید که سخنی بگویم روی بسوی آسمان کرد و گفت الهی بدین رنج که از برای تو میبرند محرومشان مگردان و از این
دولتشان بی نصیب مکن پس گوش و بینی و زبان او را بریدند و تمام شام بریدند و بعد بکر او را سوختند و روز دیگر
خاکسترش را بر باد دادند نقلست که شبلی گفت که حسین منصور را بخواب دیدم گفتم خدا با این قوم چه کرد که ترا کشتند
گفت هر دو گروه را آمرزید و رحمت آنکه بر من شفقت کرد او را بدان است و آنهم حق شفقت کرد و آنکه عداوت کرد مرا بدانست
و از بهر حق عداوت کرد و نقلست که شبلی گفت شبی بر تربت او بودم تا بامداد نماز کردم و مناجات کردم که الهی بنده تو بود و مؤمن
و عارف و موحد این بلا با وی چرا کردی خواب بر من غلبه کرد و قیامت را بخواب دیدم و او ندا آمد که این از آن کردیم تا دیگر
کسی سر ما با غیر ما نگوید تمام شد کلام عطار و در تاریخ ابن خلکان مذکور است که اکثر علمای عصرش فتوی دادند بالحاد و قتلش
و از جمله کسانی که فتوی بقتلش داد حسین بن روح بود که از جمله نواب اربعه حضرت صاحب الامر است و در کتب رجال مسطور
است که شیخ مفید در رد بر حلاجیه کتابی نوشته است والله العالم باالصواب از محقق عماد میر زاماد این رباعی مذکور است
ای سر حقیقت ای کان خدا در مشکل این حرف جوابی ز نها گویی که خدا بود و دیگر هیچ نبود چون هیچ نبود پس کجا بود خدا
جواب آن نیز از شیخ بهاء الدین است ای صاحب مسئله تو بشنو از ما تحقیق بدان که لا مکانست خدا خواهی که ترا کشف
شود این معنی جان در تن تو بگو کجا دارد جا الخ بصحیح میگویند که عارف مولوی مثنوی معنوی را باسم حضرت صاحب الامر
نوشته و مرادش از ضیاء الحق حسام الدین آنحضرت بوده اما این کلام اصلی ندارد بلکه ظاهر این کلام از او هام عوام و تخیلات
ایشان از فاضلی شنیده ام و در کتابی ندیده ام بلکه خلاف آن در کتب محققین مذکور و بر السنه نیز کان مشهور است شیخ
عارف مکاشف ملا حسین بن علی واعظ کاشفی مؤلف جواهر التفسیر و روضة الشهداء و اربعین و غیرها در لب اللباب که هم
از مؤلفات اوست چنین گفته است در صفت حضرت قدوة العارفین و امام الهدی والیقین و دیعة الله فی خلیقته و صفوته فی
بریته مفتاح خزائن العرش امین کنوز الفرش ابو الفضائل ضیاء الحق حسام الدین حسین بن محمد بن الحسن المعروف بابن اخی الترک رضی
الله عنه که باعث نظم مثنوی معنوی و مستدعی آن بوده تا آخر کلامش الصلصل الدالناس ان بعد الی الناس عنهم ما
و سین تا بند چه ترکیبست سه هاء و تم ضمیر و مضاف الیه الی است که معنوی نعت و مفرد الا اسناد مستغرق عرشی
انت فی الدنیا غیر سایر الاسباب هو العلیم فی ما لم تأثیر فی منع معرفه و قد اشار الیه ارباب التجارب بقوله مساجد

جلی وحرام بعدها وسکران یتلوه احاد واخر فذک ستم لم تنصرف کیف ما اتت سواء ملعوفت او نکر وعثمان ابرهیم طلحة زینب
بعمع عمر زحل حضرموت تبطر واحمد فاعلی سیعه خاء صرفها اذا نکرت والباب فی ذالک بحصر ل تصلوا از حضرت پیغمبر مرویست
که لا تصلوا علی البتیر جمعوف دارد ب مراد بنی زانجا زمین بلند تو نتیت ست چنین مکانی نکذا ربد نظر بعد مسا واست
مساجد سبعه واحتمال میرود که مراد منع از صلوات بر پیغمبر باشد منفردا از ال انحضرت چنانکه طوایف شیعا است بلکه باید در هر وقت
که صلوات بر انحضرت فرستند آل را نیز مذکور سازند و بر انحضرت عطف نمایند یا انکه مراد منع از آن باشد در صورتیکه از او
منفردا سنهرآء بکسی نمایند چنانکه جهال کاهی چنین میکنند والله تعالی یعلم وقول الاعرابی یا نبی الله بالهمزة ای الخارج من مکة الی
المدینة المکرمة فقال لا تنبذ باسمی فانما انا نبی الله ای بغیر همزة کذا فی القاموس ل تصن زید ندمنی وما نام الا زید المجرد
ب ندم عل یعنی قطع ومتنا الظهر مکشفا الصلب ولا مثنی ال معنی العهد قال الله تعالی لا یرقبون فی مؤمن الا ولا ذمة ل یصح
زید کریم بچه ترکیب است ب کریم جار و مجرور است خبر است و ریم اهو سفید پوست است ل یصطن من منزل البرد ویخرج الدلو
لله کذا بکسر الجیم بنحو ان اخرج بفتحها بنحو مطر تضمها لا بنحو مطر ب قیل لان فی الاول یکون مخرج معطوفا وشطر الشرط
وفی الثانی منصوبا بان المقدرة بعد لو او التعلیلیة فیکون الجمل باداء الدخول لا الاخراج فیتحقق بدون ان یخرج الا نعم وفی
الثالث لو او ما لیته والفعل خبر لمقدر هو هو فیصیر تعلیقا الجمل علی الحال من کونه مخرجا حین الدخول لا قول ویمکن المناقشة
بان الواو التعلیلیة لم یثبت لا غیر الطارد بحق فیکون شاذا لا یحمل علیه الکلام مع عدم القرینة لامکان حمل الفعل علی انه لو رفع
التقا والشاکین انه لیس لکسر له بمعنی کما صرح به التفتازانی فی شرح الزنجانی فی قولهم لیلد ما بوان لان ان یقال القرینة
لو لم یتحقق مطر و فی کونه علی الثالث تعلیقا علی الحال نظر لامکان الاخراج حین الدخول فتامل ث دوش دفع سوی
حورا سنا غنیمه طوات تا شود از محنت عالم دلم یکدم بری عوض بدیدم نشسته دو میان هفت مرد هر زمان با دیگری
کردی عتاب دلبری کفتمش بخود روا در شرع زین مصطفی با چنین نامحرمان بنشسته ای شیدا بری کفتا نام سببند
مر قفتا زبان هادر زند کوده یک مادر مرا ایشان شفقت مادری دو برادر دو برادرزاده یک مادر من این یکی نبی
شوهر چه نیکو بنگری ابچنین مشکل مرا افتاده ای دانای مصر کر جوابم را بگویی از جوانی برخوری ب این زن کنیزکی داشته
بغلام خود تزویج نموده پس پسری از او بهم رسیده و طلاق او را گرفته و سید آن زن شوهر کرده و دو پسر از او بهم رسیده و بعد
طلاقش را از پدر خود گرفته برادر مادری خود تزویج نموده دو پسر نیز از او بهم رسید بعد از طلاق او برد هفتم شوهر
نموده نیز از او دو پسر بهم رسید که این زن خود یکی از آن پسرها شوهر کرده و دختر خود را که از شوهر سابق داشته با پسر دیگر
تزویج نموده ل ثا از حضرت امیر المومنین مشهور است که فرموده ما اصغر من ربی بسنتین چه معنی دارد ب بعضی گفته اند که
مراد از سنتین بر سبیل مجاز دو مرتبه است یعنی وجود ذاتی و تقدم ذاتی یا مرتبه الهیت و مرتبه علیت و در نظر قاصر احتمال می رود
که بر سبیل تجوز مرتبه الهیت و نبوت باشد یا انکه مراد از سنه معنی حقیقی باشد و همچنین مراد از رب پروردنده و مربی باشد
چنانکه در سوره یوسف فرموده ارجع الی ربک و مراد از ان عزیز مصر است و در اینجا مراد از حضرت رسول باشد که مربی حضرت
امیر بود و انحضرت این کلام را قبل از رسیدن عمر شریف بشصت و سه سال فرموده مشهور و اظهر انست که مراد
از آن و حضرت شصت و سه سال عمر نموده اند والله العالم ل یث از حضرت امیر مشهور است که فرموده من طال ... ابیه ینتطق
ینطق به چه معنی دارد ب اظهر توجیهاتش انست که من عبارت است از ذکر و طولش کنایه است از کثرت ولد و ینطق که عبارت
از پوشیدن دامن کمر است کنایه است از قوت یا از انکه بکثرت برادران بهم میرسد و بعضی گفته اند که مراد انست
که هر کس که در جانی ... پدرش دنیا شنید که ... خواهد رفت و در این توجیه تقدیر مضاف باید
نمود و با را بمعنی لام تضمین معنی تلبس باید کرد و هم تقدیر بر توجیه اول لازم است والله العالم ل یخ زید عندی و تلک ...
در تحتها اخته عنها داره سقفها خشبه ساج چه ترکیب است ب زید مبتدا و ما بعدش خبرهاست و همچنین عندی مبتدا
ثانیست و تمام ما بعدش خبرهاست و همچنین تا اخر که مجموعه مبتدا و مضمر میشود و هر ضمیری که در جمله لاحقه است راجع
بمبتدای سابق است چنانکه مقتضای انتباه جمله است و معنی آن است که زید چوب سقف خانه عم خواهر شوهر کنیز
پسر بنده او ساج است ل یکی ... رسید عربی چه ترکیب است ب شاید لغز باشد و ... در لغت عرب بمعنی کوسفند است
منادی باشد بحذف حرف ندا و مراد باشد از ... رسید بمعنی کرک باشد و ... در و رسید بوسکون بنابر لغه ربیعه

باشد

رفض

ربیعه باشد چنانکه در شعر ابن مالک است و وضعوا الاجناس علم و بعضی از فضلا رساله نوشته در ضبط اسامی کتابی که کرده
از کلام فاضل لغوی حسن بن محمد بن حسن صغانی قرشی عدوی عمری حنفی که مشهور است بصغانی و اسامی زنبیل صد ریایه
رسانیده و کتاب بجمهره و ابن از جمله وسعت لغت عرب است که چیز الفاظان است ل ثه محمد بن جریر طبری که در کتب از او نقل
میکنند کیست ب او دو نفر است یکی محمد بن جریر بن غالب طبری که شافعی مذهب است و نووی شافعی در تهذیب الاسما
او را مدح نموده و از جمله مولفات او تفسیر و تاریخ مشهور است و دیگری محمد بن جریر بن رستم طبری کتاب مسترشد و ایضاح
است در تشیع او و شبهه نیست بنیره همشیره ابوبکر محمد بن عباس خوارزمی است که در بیان حسب و نسب خود گفته بامل مولدی
و بنو جریر فاخوالی و یحکی المرء خاله فها انا رافضی عن تراث و غیری رافضی عن کلاله و صاحب کتاب معجم البلدان که از
فاضل سنیان است حال این دو طبری مشتبه شده و باین سبب انکه پسر خواهرش مذکور بوده و طبری نسبت است بطبرستان
از محال مازندران والله العالم ل ثو مشهور است که حضرت امیر بمعاویه نوشت غرک عزک فصار قصار ذلک ذلک
فاخش فاحش فعلک فعلک تهدی بهدی و معاویه در جواب نوشت علی قدری علی قدری چه معنی دارد ب غرک بغین
قبل از مهمله است و بعد از آن بعکس آن فصار بفاء است و بعد از آن بقاف و ذلک در هر دو لام مشدده است و ضم دال و فاخش
بخاء معجمه است و بعد از آن بمهمله و فعلک اولی بفتح فاء و عین و لام مشدده است و بعد مخفف لعل است و تهدی بضم تا
فوقیه است و بعد از آن بموحده است و علی قدری بفتح مهمله و قاف است و در دوم ای بفتح معجمه و کسر قاف است یا بعکس و
معنی آنست که حضرت بمعاویه نوشت که تو را مغرور ساخت عزت در روز دنیا پس کردید منتهای فایده این عز و دولت تو پس
بترس از بدیهای فعل خود که شاید راهی بهدایت یابی و معاویه در جواب نوشت که بنویس بالا رفت بعقل رجوع شد ...
من بیعه بجهه انعام ... بهر کاه عبارات مذکوره را بدون نقطه و اعراب بنویسند شبیه بلغز میشود ل شز کویند شیخ
محی الدین عربی گفت اذا دخل السین فی الشین ظهر قبر محی الدین چه معنی دارد ب اکر راست باشد اشاره خواهد بود با نکه
چون سلطان سلیم رومی داخل شام شد از قبر او تجسس کرد و پیدا ساخت والله العالم ل یح چه مراد است از ابدال که در
ادعیه و اخبار وارد است ب کویند ابدال جمع بدل است بفتح موحده و دال یا بفتح موحده و دال یا بکسر اولی و سکون ثانیه
و هم نفر بر مرتبه ایشان جمعی از صلحا اند که دنیا از ایشان خالی نخواهد بود و شد و چون از ایشان یکی بمیرد حق تعالی بجای او
دیگری را بدل دهد و علامت ایشان اینکه از برای ایشان فرزند هم نرسد و کرمانی در شرح صحیح بخاری در باب ما یقول عند الخلا
از کتاب وضو گفته که حماد بن سلمه بن دینار شمرده میشد و از جمله ابدال که هفتاد تن کرفت و فرزند بهم نرسانید و کویند
نقبا سیصد نفرند و نجبا هفتاد نفر و ابدال چهل نفر و اخیار هفت و عمد بعنوان ارکان چهل نفر و غوث یکنفر است و مسکن
نجبا مصر است و مسکن ابدال شام است و اخیار در زمین سیاحت میکنند و عمد در گوشهای زمین اند و مسکن غوث مکه معظمه
است و در قاموس گفته ابدال هفتاد نفر اند چهل در شام و سی در سایر بلاد و جزری در نهایه گفته که در حدیث علی مذکور است که ابدال
در شام اند و انها عبارت از اولیاء و عباد اند و انها همه بر طریقه اهل سنت و در دو آباء شیعه و اقوال ایشان علی و مکان ابدال
تا حال بنظر نرسیده بلکه مذمت شام و مصر و اهل انجا در اخبار شیعه وارد است ل قط چرا اعراب داده اند تثنیه و جمع
والذی و هو امر ان ایشان را با وجود انکه مفردات و جموع انها مبنی اند ب شاید که چون بعد از وجود دلیل اسمیت علت
بنا که ان افتقار است در مفردات بهم رسید انها مبنی کشتند نظر با نکه افتقار از خواص حروف است و چون تثنیه و جمع از خواص
اسم است و در فعل و حرف بهم نمیرسد و اصل در اسما اعراب است تعارض بهم رسید در خاصه حرف و خاصه اسم و ترجیح نداند
اعراب را تا لازم نیاید ترجیح فرع که تثنیه و جمع است بر اصل که مفردات است زیرا که اعراب اشرف است از بنا و ترجیح نداند بنا را
تا اهانت و ذلت با اسم نرسد با انکه او اشرف است پس بنای ایشان را بر تعادل و تصالح کذاشتند و چون تثنیه اند بود
اشرف را کرفت چنانکه در ضرب و ضربت و ضربت و ضربت و غیر اینها گفته اند و امثال این مسائل در قواعد نحو
و صرف بسیار است بلکه همه تعلیلات نکات بعد از وقوع است والله العالم ل صی کان یرعف ابا عصا زید حمار
ذی باللجام چرا با در آن بالف است ب شاید منادی بحذف حرف ندا و فاصله میان مضاف و مضاف الیه باشد یا بنابر لغت
باشد که اب و اخ و حم را در همه حالات بالف میکویند و قد اختلف فی اعراب الاسماء السته فالمشهور انه بالحروف الثلثه وقیل
منقول من لامها الی عینها ... ولیست بجد و فتح الاعجاز فاصل ابوک بضم الواو ثم نقل الی البا وللثقل ولامن من اللبس وفی

اباک

ابال نقلت الحركة الاعرابية ثم قلبت الواو والفا لتحركهما في الاصل وانفتاح ما قبلهما وفي ابيك قلبت الواو ياء بعد نقل حركتها
الى ما قبلها وقيل لفظي مع كونها محذوفة وانما حصلت الحروف لثلثة من اشباع الحركات وقيل تقديري قلبت في الفم الفاء
وحذفت في الاخرين ثم اعطينا ما قبلها للمناسبة فحصلت في صورة الكسر علة القلب ومثل جاب واخ وحم بالالف وكان
الشيخ ابن الحاجب نظر في الكافية الى هذه الاقوال وقال فالمفرد المنصرف وجمع المكسر المنصرف ولم يقيد بما يخرج الاسماء
الستة حتى اعترض عليه بعض الشارحين ولم يجر جوابا ولعله كان ابا من الشيخ لمخالفيه كسيبويه وامثاله وعناية لهم وكما
وتكلما بكلام يوافق الكلام تبين مختاره فيما بعد فليفهم ل ثيا ما الجازم في قول امرء القيس اذا ما عدونا قال ولدان
اهلنا تعالوا الى ان ياتنا الصيد نحطب ب بعضا لعريجزهم بان اتنا ضبره واستشهد له بهذا مع ان الفارسي روى
الرواية هكذا ملم الى ان ياتى الصيد وكذا اورده صاحب منهى المطلب ذكره ابن الانباري في شرح المفضليات هكذا الى
ملئنا التصيد ثم قال يجوز ان يحمل تعالوا مكتفية وما شرطية الفعل جازم نحطب جوابا واستشهد له بقول جميل
احاذر ان نعلم بها فتردها فتتركها ثقلا على كاهيا وذكر السيوطي تردى لبيت في ديوان جميل هكذا اخاف اذا انبا
ان نفعها فتتركها ثقلا على كاهيا فلا شاهد فيه ل ثب بعضى نعرله درايه شريفه در سوره بقره ثم افيضوا من
حيث افاض الناس بكسر سين خوانده تركيبش چه نحو مبسوط ب لما امراتني كه مراد التاسي بود ويا را بجهة تخفيف
حذف نموده چنانكه درايه يوم يدع الداع واجيب دعوة الداع است وهم چنين درايه ما كنا نبغ در سوره كهف ولى دين
بكسر نون در سوره محمد وامثال اينها ومرادش از ناسى حضرت ادم است نظر بقول حفصه در شان ادم فنسى ولم نجد له
عزما فيكون المراد قبل ناس منا قبل الناس ويحتمل ان يكون مبتدا بالفعل مصدرا كما قال ابن جنى في قول طرفة بجفان
نعترى نادينا من سديف حين هاج الصنبر الجفان جمع جفنه وهي كالقصعة ونعترى اي نغشى النادي المجمع والسديف
سنام البعير والصنبر بكسر الصاد المهملة وفتح النون المشددة وسكون الموحدة قبل المهملة البرد وقد وقع في الشعر بكسر
الموحدة فقال ابن جنى في توجيهه انه على نقل حركة الواو الى الباء ومعنى ان كانت في الحقيقة وضعا لانه فاعل قطعا الا انه قد
منه الاضافة الى الفعل بمعنى المصدر كانها حين هاج الصنبر يعني نقل كسرة الراء الى الباء في الوقف وفيه لغز الدماميني بقوله
ايا علماء الهند اني سائل فمنوا بتحقيق به يظهر السر ارى فاعلا بالفعل اعراب لفظه بجر وما حرف يكون به الجر وليس
بمحكي ولا بجار ولا ذي الخفض والاشان تابع فبظير فهل من جواب عندكم استفيده فمن بحر كه فاذا التبحر
واستشهد الجوهري في الصحاح بيت طرفة على ان الصنبر بكسر الباء وتشديد النون البرد فجعل اصلية لا منقولة وجوز ان
يكون الباء ساكنة في الاصل حركة بالكسر للضرورة فيكون اللغز على توجيه ابن جنى وقوله ليس بمحكي اشارة الى ان الاعراب
قد يقدر في المحكي كقولك من زيدا بالنصب لمن قال رايت زيدا وبالجر للقائل مررت بزيد وبالرفع لمن قال جاء زيد فمن
مبتدا مبنى والمحكي خبر مرفوع تقديرا وقد يستغنى عن الجر بحرف اعراب يلحق لفظ من ليدل على اعراب المحكي فيقال منوا
منا مني وفيه اللغز لحرف اعراب لمبنى وقد ناب عنه اسم هل في المكان وحكى يونس اعراب من الاستفهامية في قول بعض
العرب ضرب من منا بالرفع والنصب لمن قال ضرب رجل رجلا وفيه اللغز مانعه بناء مع تضمنه اي خالاه في ذين خلاف ذلك وقوله
ولا بجار واشارة الى جر الجوار وهو مع شذوذه من قبيل الاتباع وقد جوز اتباع كل من المعرب والمبنى لمثله ولخلافه فالاقسام
اربعة وجميعها من خواص هذه المجموعة لا اول اتباع المعرب المعرب ومنه الجوار نحو حجر ضب خرب ومنه قوله نعم وارحلكم عند لغامنا انا
اتباع المبنى للمبنى ومنه نعم لدال في الام مبنيا على المشهور من بناء امر الحاضر خلافا للكوفيين حيث جزموه بلام مقدرة والاخير
ان اتباع المعرب للمبنى وبالعكس وعليهما القراءة الشاذة الحمد لله بضم الدال واللام وكسرهما ومن الرابع لفظ امرء وابنم فيتبع
الراء والنون اعراب الهمزة والميم فيقال امرؤ وامرا وامرئ وكذا ابنم بالحركات وفتحهما ابدا لغة وقال الكوفيون هما معربان
باعرابين ومعرب بدل ل شجر مراد از زيد وعمرو در مثال نحاة ضرب زيد عمرا چيست ب اينجه مشهور است مهان عوام
مقدمه قاضى زاده است وخلاصه ان حكايت اينست كه عمرو يك واو الف لفظ داود را دزديده بود پس زيد او را تاديب نمود
ومولوى در مثنوى باين اشاره نموده است شعر گفت نحوى زيد عمرا قد ضرب گفت چونش كرد بى جرمى ادب عمرو را
جرمش چه بد كان زيد خام بيگنه او را بزد همچو غلام گفت اين پيمانه معنى بود گندمش بستان كه پيمانه است رد
عمرو زيد از بهر اعراب است ساز گر دروغ است ان تو با اعراب ساز گفت نى من ان ندانم عمرو را زيد چون زد بيگناه

وبخطا

وبخطا گفت نا چاره لا عجز كشود عمرو يك واو فزون دزديده بود زيد واقف گشت دزدش را بزد چونكه از حد
بود وحدش را سبزد گفت اينك راست پذرفتم بجان كژ نمايد راست در پيش كژان گر بگويى احولى را يك بيت كو دو
ابد نيست در وحدت شكيبست والحق بخاطر قاصر ميرسد واحتمال ميدهد است كه مراد بزيد حضرت امير المومنين ومراد
بعمرو عمرو بن عبد ود لعين است ومراد بضرب همان ضربت است كه انحضرت در جنگ خندق واحزاب بان مردود مرتاب زد
وبجهنم فرستاد وحضرت رسالت در مدح انحضرت فرمود لضربة علي يوم الخندق افضل من عبادة الثقلين يعني
البته ضربت على در روز خندق بهتر است از عبادت جن وانس وبيان اين مدعا انست كه انحضرت را چند اسم بوده از جمله
انها زيد است چنانكه شيخ صدوق ره در كتاب امالى از حضرت روايت نموده كه گفت روزى حضرت امير بر منبر بصره رفت وگفت ايها
الناس مرا بگوييد واگر نه من نسب خود را ميگويم من زيد بن عبد مناف ابن عامر بن مغيره زيد بن كلاب ... گفت
يا هذا ما نميشناسيم از براى تو نسبى مگر انكه تو على ابن ابى طالب عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف قصى بن كلاب حضرت باو
فرمود اى لكع يعنى اى احمق بدرستيكه پدرم مرا زيد نام كرد بنام جدش قصى ونام پدرم عبد مناف بود پس كنيت او بر نامش غالب شد
ونام عبد المطلب عامر بود ولقبش بر نامش غالب گشت ونام هاشم عمرو بود ولقبش اسم غالب وهم چنين نام عبد مناف مغيره بود
ومغلوب لقب گرديد ونام قصى زيد بود وچون عرب را از بلاد اقصى جمع كرد وبمكه اورد او را مجمع وقصى گفتند پس لقبش
بر نامش تمام شد واز جمله مويدات انكه در مثال ديگر در نحو همين نحو اسم شريف انحضرت مشهور است بكنى قضيه ولا
ابا حسن لها يعنى مسئله ايست مشكل وابو الحسن ندارد كه ان را حل نمايد ومراد از ابو الحسن در اينجا حضرت امير است بالاجماع وديگر
لولا على لهلك عمر يعنى اگر على نبود عمر هلاك ميشد ومراد بعلى وعمر در اينجا انحضرت است با عمر خطاب باتفاق كل علما و
موافق مثال مشهور لكل ثان ثالث مثال ضرب زيد عمرا ثالث ثلثه باشد پس گر گويى چرا زيد كه اسم خفى انحضرت است ترجيح
دادند بر نام جلى انحضرت ميگوييم شايد بجهة اين باشد كه امثال غالبا در زبان اطفال ودهان متكرر ميگردد ودر ميرهم
وترضى ونكريم انحضرت منتشر ميباشد لهذا اسم خفى را بر جلى ترجيح دادند كه بدفعن غالب مردم نرسد وموجب ترك تعظيم
وسوء ادب نگردد اگر گويى پس چرا در ان دو مثال ديگر چنين نكردند بلكه اسم جلى انحضرت را يا كنيه مشهوره او را مذكور ساختند
ميگوييم شايد منشا اين باشد كه ان دو مثال بعينه لفظ وعبارت خليفه ثانى نيست پس اثر او اقتدا وتبرك بلفظ وتعبير
ندادند بهان عبارت خليفه را مذكور ساختند واز جمله مويدات تمثيل بعبارات ذكر حكايات واحوال انحضرت ان
است كه منشر جميع علوم اسلام است باتفاق خاص وعام واول كسى كه در علم نحو تكلم وارهبر دين مسائل ان فرموده انحضرت
بود وابو الاسود دئلى باشارت انحضرت تدوين علم نحو كرد چنانكه در كتب مذكور وبر السنه مشهور است الله العالم ل شيد
يا كاملا في النحو والصرف ملجازم مستقبلا لم يرتب اذ اسقط الاعراب الجزم مع حذف حرف بعد حذف حرف ب هو لصاع
لكان المجزوم وقولهم لم يك اذ اتصل به ضمير او ساكن كلم يكنه ولم يكن الرجل لانه لاحذف للتوسع وكذا في لم ابله فان اصله لم ابالى حذف
اللام تخفيفا كما في لا ادر كما حكاه الخليل وسيبويه وقوله نعم يوم يات وكنا نبغ في القراءة المشهورة ثم حذفت حركة اللام للجزم
ثم الالف لالتقاء الساكنين ثم حركت اللام بالكسر بعد اتصالها بها الوقف الساكنة فصار لم ابله ويجوز فتحها بقل شيء
مشهور است كه حمل حضرت رسالت در ليالى تشريق ودر وقت نزد جمره وسطى اتفاق افتاده وحال انكه در دوازدهم شهر ربيع الاول
يا هفدهم ان متولد شد وبنا بر اين لازم ميايد كه مدت حمل انحضرت يا كمتر از شش ماه يا بيشتر از يكسال باشد وحال انكه هيچ كس
از امت اين را از خصايص انحضرت نشمرده است ب اقل مدت حمل انسان شش ماه است بالنص والاجماع ودر زمان غايت بعضى
گويند ودر سلك چهل روز گويند دو ماه ديگر گفتند نه ماه ودر مشتر واسطه تحرير نخوان يكسال ودو قيل بعضى دو سال وبعضى
هفت وبعضى پانزده سال گفته اند واكثر مدت حمل ادمى نزد اكثر شيعه نه ماه هست ونزد بعضى از شيعه وبعضى از سنيان يكسال
وبعضى از سنيان بدو سال قائلند ونزد شافعى تمام شافعيه چهار سال است وليث بن سعد از فضلاء اهل سنت بهفت سال
قائلست وامام شافعى چهار سال در شكم مانده باجماع اهل سنت ودر روز وفات ابو حنيفه متولد شده وابن عجله گرامى ان
در امام ميشمارند ومالك كه از جمله فقهاى اربعه اهل سنت است سه سال در شكم مانده على المشهور وتنها معاذ بن جبل كه
مشهور است شيعى واز جمله فقهاى خاص است دو سال در شكم بوده چنانكه در تاريخ ابن خلكان شافعى مذكور است ونقل كرده
اند كه حجاج بن يوسف مشهور دو سال ونيم در شكم مانده ودهر يقدر بر نزد شيعه اقصاى حمل زياده بر يكسال نميشود بنا بر اين

و بتقدیر صحت انحضرت در کیایا نزول میتوان گفت که بنابر قاعده نسی که متعارف کفار بود و حضرت در سوره توبه بایشان نما النسیء
زیاده فی الکفر باین اشاره فرموده حج کفار در آن سال در غیر ماه ذی حجه بوده است و مؤید این است که ابن طاوس ره روایت
کرده حمل انحضرت در شب جمعه دوازدهم ماه جمادی الثانیه بوده والله العالم وقال الفاضل شمس الدین الدمشقی الشافعی فی
کتاب لعله من کتاب تحفة النساء فی اختلاف الفقهاء ان مدة اکثر الحمل اربع سنین عندنا وسبع عند الزهری و ربیعة و
اللیث و خمس عند مالک فی روایة و فی اخری اربع و فی اخری سبع و عند ابی حنیفة حولان انتهی وقال السید المرتضی
فی الانتصار مما انفردت به الامامیة القول بان اکثر مدة الحمل سنة واحدة وقال فی الموصلیات الاولی انه لا یجوز ان یتجاوز الحمل
اکثر من تسعة اشهر و عن ابن حمزة ان فی الاکثر روایات ثلث تسعة و عشرة و ابن الجنید علی السنة والمشهور بیننا هو التسعة
الرئیس ابن سینا انه اربع سنین نقله عن الفاضل منصور بن محمد فی کتاب تشریح الابدان ثم قال حدثنی من اثق به انه رای من
ولد بعد اربع سنین وقد نبت اسنانه و یقال ان الشافعی ولد کذلک انتهی ولا خلاف فی ان الاقل ستة اشهر وقال الطبرسی فی
مجمع البیان عند قوله تعالی انما النسیء زیادة فی الکفر الایة قال مجاهد کان المشرکون یحجون فی کل شهر عامین فحجوا فی ذی الحجة عامین
ثم فی محرم عامین ثم فی صفر عامین وهکذا فی باقی الشهور حتی وافقت الحجة التی هی قبل حجة الوداع فی ذی القعدة ثم حج النبی صلی الله علیه وآله فی العام
القابل حجة الوداع فوافقت ذا الحجة انتهی قیل ومنه یظهر ان مدة حمله صلی الله علیه وآله کان احد عشر شهرا لان عمره کان ثلثا وستین فی
آخرها حجة الوداع وما قبلها اثنتان وستون سنة یدور الحج علی شهورها فاذا قسمناها مبتدئا من ذی القعدة راجعا الی ما بعده
من الاشهر معطیا لکل شهر سنتین ینتقل الحج فی الحادیة والستین الی جمادی الاولی مستمرا فیها الثانیة والستین الی ربیع
المولود وفی الثالثة والستین التی وقع فیها الحمل الی ربیع الثانی فیکون مدة الحمل الشریف احد عشر شهرا و هذا یقتضی تغییر
تحدید اقصی الحمل بالسنة وبطلان القول بالعشرة وبالتسعة الاشهر ما لم یکن ذلک من خواصه صلی الله علیه وآله ولم ینقل انتهی و تمام ذکره ظهر ان
ما استنبطه بعض المتاخرین من هذا الحساب انه یقتضی ان یکون مدة حمله عشرة اشهر بلا زیادة ولا نقصان ثم نقضه فرض مبدء
الحمل من الثانی من جمادی الاولی وهو نشاء من عده جمادی الاولی التی حج فیها عام الفیل من سنی قبل الحمل وانما هو من سنی
بعد الولادة فیکون الحج فی السنة التی قبلها وهی سنة الحمل فی الربیع الثانی فاذا فرض ان الحمل کان فی الثانی عشر منه صار
المدة احد عشر شهرا بلا تفاوت فتدبر لیس بثبو الخوفی هذا العصر ما هی لقلة جرت علی لسانی جرهم و یعود اذا استعملت فی
صورة الجحد اثبت وان اثبتت فامت مقام جحود ب هی ما قال الشیخ ابن مالک النحوی بقوله نعم هی کاد المران یرد المحی
مثانی لا اثبات فهی و عدد و فی عکسها ما کان ان یرد المحی فحذ نظمها فالعلم غیر بعید اذا قلت ما کادوا یرون فقد دلوا
ولکنه من بعد غیر جهید وان قلت قد کادوا یرون فما لم اتخذه ولا یشبع بالعید وان اول اثبات کادنفی الخبر بمعنی
وقوع انتفاء والمشهور ان نفیه اثبات له مط لقوله تعالی فذبحوها وما کادوا یفعلون ولتخطئة ابن شبرمة قول ذی الرمة
رسیس الهوی من حب میة یبرح بحیث یدل علی زوال رسیس الهوی وتسلیمه لها وتغییره بلم احد و قیل فی الماضی دون المضارع
لما مر من الایة ولقوله تعالی لم یکد یریها والحق ان خبرها منفی لم یدل له عرفیة فی الاثبات اذا الامتضاء علی الاجتناب فریق یؤدی
عرفا بعد حصوله والتزامیة فی النفی لان نفی قرب الاسم من الخبر یستلزم عدم فعل الماء ولیس الذبح ندل علی انتفاء القرب
منه وقتا ما ولا ینافیه ثبوته بعد بقوله فذبحوها وتخطئة ابن شبرمة وتسلیم ذی الرمة مغالطة تخطئته وتغییره لم یکد بلم
یرد کما فی الکاشف فیها علی ما فی القاموس و تنزیله علی نفی ارادة الرؤیة للعلم بامتناعها بعید دکیف لا ذا لمعلم ان المراد والله
یعلم نفی الرؤیة بسبب الرؤیة علی سبیل الابلغ والاتم فتدبر لسبیل اصطلاحات صوفیه را بیان نمایند بسبب نظر بضیق وقت در
این ان مذکور میشود معرفت عبارتست از باز شناختن معلوم مجمل در صورتهای تفاصیل اعتقاد صوفیه است بر علی یا ظنی در
دل بوجود غیبیات و ملخصان در مبدا و حال نیکرا سماع اخبار و تواتر انطباع آثار اشارات سلوک برود و فهمند
معتقد اعلی بعد یدان رحمه الله تعالی و طالبان بحث و مریدان آخرت اهل وصول ساله طائفه اند اول انبیا و اوصیا دوم
متصوفه ملوانه الله تعالی سیم مشایخ غیر مأمورین نفرقه آثار است بوجود مباینت و اثبات عبودیت در ربوبیت و فرق حق از
خلق توحید امر است تدل توحید یا معانی دوم علی سیم خالی چهارم المحی جمع عبارتست از رفع مباینت و اسقاط اضافات
و افراد شهود حق سلطانه هر که در طاعت بکسب خود نگرد در مقام تفرقه بود هر که بفضل حق نگرد در مقام جمع باشد
از خود و از اعمال خود با لکلیه فانی گردد در مقام جمع الجمع بود و حال وارد است غیبی که از عالم علوی گاه گاهی بدل سالک
فرود آید تا آنکه گاه از آمدن و رفتن حال باز ایستد فرمایند باعلی کشد مرید و مراد دو معنی الطلاق کنند مقصد و مفصل و محب
محبوب سالک ترا آنکه هنوز از مضیق مجاهدات بفضای مشاهدات نرسیده باشد مجذوب آنکه هنوز بر وقایق سیر و سلوک
و حقایق مقامات و منازل و قواطع و مخاوف وقوف نیافته باشد سالک مجذوب و مجذوب سالک واصل میباشد
سالکان اصحاب یمین اند مقیمان اصحاب شمال اند طالبان حق دو فرقه اند متصوفه و ملامتیه مقام مرتبه ایست از
مراتب سلوک که در تحت قدم سالک آید و محل استقامت او گردد علم رد او است علمیست که اول تا از بخوانند نتوانند
عمل کردن نتوانند علم دراست علمیست که تا اول بمقتضای او در نیستد عمل نکنند از آنها اشد عنه من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم
یعلم علم قیام است که بنده در جمیع حرکات و سکنات ظاهره و باطنه حق سبحانه را بر خود قائم و مطلع داند فمن هو قائم علی کل نفس
بما کسبت ولذکر الله اکبر چنانکه بعضی از مفسرین فرموده اند علم حال دوام ملاحظه دل و مطالعه سر احوال را گویند
و هذا هستم علم ضرورت روحی و قلبی و شهود تجلیات و مطالعه صفات و افعال و استکره بتجلیات و قوام او هر ربدا
متعلق است چنانکه ضرورت نفس و قلب اکل و شرب است علم سعه هر کار اخلاق مبدل شود و بجای متابعت هوا متابعت خدا باید
بعضی از حظوظ و حقوق او گردد و از ذاوز مضیق ضرورت بفضای سعت راه یابد و این مرتبه را سعت خوانند شیخ عارف
چند در این مقام گفته اما الان محتاج الی النکاح کما انا محتاج الی الطعام و چون کسی و اصل شود و بقرب حق فائض گردد جمیع
تکالیف از او ساقط میگردد و عبادت برای او نمی باشد و اعبد ربک حتی یأتیک الیقین علم الیقین عبارتست از ظهور نور حقیقت
در حال کشف استار بشریت بشهادت و جد و ذوق نه بدلالت عقل و نقل و ما دام که آن نور از وراء حجاب نماید از نور ایمان
خوانند و چون از حجاب مکشوف گردد تا از نور یقین خوانند یقین را سه درجه است اول علم الیقین مثال آن است که کسی
با سند لال از مشاهده شعاع و ادراک حرارت در وجود آفتاب بیگمان باشد دوم عین الیقین که مشاهده جرم آفتاب بر
در وجود آن متیقن گردد علم لدنی علمیست که اهل قرب از تعلیم و تفهیم ربانی معلوم شود نه بدلائل عقلی و شواهد نقلی و فرق
میان این و علم الیقین آنست که تعلم الیقین ادراک نور ذات و صفات الهی شود و علم بعلم لدنی معانی و کلمات از حق بی
واسطه دیگر دریابد و آن برسه نوع است وحی و آن خاصه انبیا است و الهام و آن مخصوص اولیاء است و صوفیه از خواطر
حقانی خوانند و فراست و آن مشترک است میان خواص مؤمنان اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله معرفت الهی مربوط بمعرفت
نفس است علیه السلام من عرف نفسه فقد عرف ربه نفس را بر دو معنی اطلاق کنند یکی ذات و ذات حقیقت شیء را گویند بلان
چیز بنفس خود قائم است دوم یکی نفس ناطقه انسان که عبارتست از مجموع خلاصه لطائف اجزاء لطیف ترکیب بدن که از او در
حیوانی و طبیعی خوانند و دیگر نفس اماره که ولایت وجود در تحت تصرف واستیلاء غلبه او بود و لوامه نفسی شود که نور
ولایت وجود بتصرف دل مفوض گردد هنوز از نوازع صفات و تمرد و استعصای آن بقایای چند مانده باشد و بدان
بپوشته خود را ملامت کند مطمئنه در آن وقت شود که غرور نزاع و کراهت بکلی از وی منتزع گردد و از حرکت منازعت با دل
مطمئن شود و قلب بر دو معنی اطلاق میشود یکی گوشتی است بشکل صنوبر که میباشد در جانب یسار سینه و اندرون او خالیست
و در آن خون سیاهیست که منبع و معدن روح است دیگر قوت لطیفه ربانیه روحانیه که او را تعلقی است بقلب جسمانی شبیه
بتعلق اعراض باجسام و اوصاف بموصوفات یا تعلق مستعمل آلت با آلت یا متمکن بمکان و روح نیز اطلاق بر دو معنی میشود اول
چیزی لطیفست که منبعش اندرون قلب جسمانی است و پراکنده میشود با عانت رگهای جهنده در سایر اجزای بدن
و جاری شدن در بدن و رسیدن نور حیات و حس و سمع و بصر و شم از آن بر اعضا شبیه است برسیدن نور از چراغی که چون
نا مبده شود در اطراف خانه و اطبا چون اطلاق روح کنند همین معنی را خواهند و آن بخاریست لطیف که حرارت قلب او را
نضج داده است و دیگر همان لطیفه عالمه مدرکه است از انسان که معنی ثانی قلب بعضی گفته اند که همین مراد است در قول
حق تعالی قل الروح من امر ربی و عقل در لغت بمعنی منع است در اصطلاح بر چند معنی اطلاق میشود اول قوه ادراک بیان
بد و خیر میان آنها و تمکن از شناختن اسباب امور که اسباب از را باشد بخیر موری شود یا اسباب آنها مانع شود از رسیدن بآنها و عقل
با معنی مناط تکلیف و ثواب عقاب است دوم ملکه و حالتیست در نفس که او را میخوانند بسوی اختیار خیرات و منافع و اجتناب
از بدیها و مضرات و نفس بآن قوت مینماید بر منع دواعی شهوانیه و غضبیه و وساوس شیطانیه و کمل هذا هو الکامل و
وساوس شیطانیه و هل هذا هو الکامل من الاول ام هو صفة اخری و حالة مغایرة للاولی کل محتمل

مردکه حکم میکنند بخوبی بعضی امور با وجود یکه انها را بعمل نمی ارند و میبکند بعضی از امور با وجود انکه مشغول باز و شغفته
ان هستند دلالت میکند بر اینکه این خالی از علم نیست و بدانستی توبیست که مردم انرا بکار رسیده اند در امور کافی
خود پس اگر انها موافق شرع شود و در مستحسنات شارع مستعمل گردد انرا عقل معاش گویند و اخبار در فضیلت ان بسیار است و اگر انها
استعمال در امور باطله و حیل فاسده کنند انرا نکرائی و شیطنت گویند در اصطلاح شرع و منهم من اثبتوا للنفس قوة اخری وهو
غیر معلوم و مغایر بر اما مر بنوع من الاعتبار چهارم مراتب سعادت نفس است از برای تحصیل نظریات قرب و بعد و است از برای تحصیل
و از برای او چهار مرتبه ثابت میشود نموده اند و بعقل هیولانی و عقل بالملکه و عقل بالفعل و عقل مستفاد نام نهاده اند و گاه
این اسامی بر نفس نیز اطلاق میشود در مراتب مذکوره پنجم نفس ناطقه انسانیه است که بان انسان از سایر حیوانات ممتاز میگردد
ششم انست که فلاسفه بان قایل اند بزعم خود از اثبات نموده بعضی جوهر مجرد قدیم که تعلق ندارد بماده نه در ذات و نه
در فعل و قول باین مستلزم انکار بسیاری از ضروریات دین است مانند حدوث عالم و غیره و بحر ز انجا بسیار معلوم میشود
انکه مجردی غیر از جناب اقدس الهی نمیباشد و بعضی از محققین متفلسفین گویند که نسبت عقل عاشر که از اعقل نقا[illegible]
میگویند بنفس مانند نسبت نفس است به بدن چنانکه نفس صورت بدنست و بدن ماده انست همچنین عقل صورت نفس است
و نفس ماده او است و نحو عقل بر نفس تابیده و علوم نفس از عقل مستفاد گردیده و این ارتباط و علاقه زیاده میشود تا حدی
که نفس مطالعه علوم را در عقل میکنند و بان متصل میگردد والله العالم **الرابع** سمسمة تبدی اثارها واسکو من اهدی
ولو سمسمة **ب** سمسمة الاولی مرکبة من هم امر او سمسمة مصدر **الخامس** ان القائم بفتح چیز ترکیب است اصل ان
انا بوده است و ان نافیه است مثل ما و لا و انا اسم او است و قائم خبر او است و همزه انا بجهة تخفیف حذف شده است و هم چنین
الف انا بجهة التقاء بعدا ان نون در نون ادغام گشته و متصل شده چنانکه در قول حق تعالی در سوره کهف لکنا هو الله ربی و
ان نافیه لازم ندارد که بعد از ان الا یا لما باشد چنانکه در غالب چنانست نظر بقول حق تعالی وان ادری اقریب ام بعید ما توعدون
وان امسکهما من احد من بعده زیرا که در این دو ایه نافیه است بلا خلاف بدون الا و لما **السادس** خنفشار چه معنی دارد **ب**
این در کلام نیست و مولد است از کلام عرب و مراد بان استعمال [illegible] بی اصل و منشا گویند کسی ادعای احاطه بلغت
عرب نمود و تحدی که هر چه از او میپرسیدند جوابی میگفت و شاهد میاورد پس جمعی از مردم با هم ساختند و لفظ
خنفشار را اختراع نموده اند از او سؤال کردند و نور اگفت کداو گیاهیست که بان شیر را میبندند پس گفتند
که ما این لفظ را اختراع کردیم گفت این در لغت عرب هست و در اشعار شعری بر وجه استشهاد خواند که لقد عقدت محبتکم
بقلبی کما عقد الحلیب الخنفشار **الثامن** خاجیا علام الهدی الاخبار فی المسند لعا دعن الاخبار و عکسه اعنی الخبر عن المسند
فی کلام العرب **ب** الاول نحو اعنی ان فات الصفة مبتدا و الضمیر فاعل المسند مسد الخبر و الثانی نحو افی الله شک عند من جعل
المرفوع فاعلا مغنیا عن المبتدا **التاسع** ما منصوبا ابدا علی الظرف لا یخفضه شی سوی حرف **ب** هو لفظ ابدا فانه منصوب علی
الظرفیه ابدا و قد یجر بمن و جره بالی لحن **العاشر** گوشوار هست اشتم از لعل و مروارید و زر بود بمثقال ...
قیمتش کردند صرافان ز روی معرفت لعل مثقالی به بی لولو همی بحد زر بچار بستدانم صیرفی و بیت بنام بداد مانند ام
حیران در این داد و ستد بی اختیار بکهندم ده روی زمین خواهم کرد و بلب لعل ز حسنا و وزن او را در شمار حل او را
بشنواز من از سر صدق و یقین ای که هستی در میان اهل دانش یادگار گوشوار را که وصفش بیان فرموده قیمت و وزن
بانو گویم آشکار هست وزن لعل ثلث وثمن و مثقالی تمام در گوهر بیشتر بنا شد هیچ کس را اختیار هست وزنش همچنین و
قیمتش گویم بتو چهارده دینار کم ربعیست نزد هوشیار هشت مروارید دانک و ثمن مثقال و لعل قیمت این پنج دینار را
ربعی دینار و وزن زر ربعی مثقال نه بیش و نه کم قیمت ان هست یک دینار نزد باعیار سکه بر ذوی نه زر که نمیگوی
کرم نهد هستی را برای دوستان ساز نثار و مسموع شد که بعضی از افاضل متاخرین مهندسین دایره وضع نمود و از برای
این لغز و از ایه بیت هشت طرز حل نمود یکی از انها انست که متاع جواب گفته و دیگر که بغیر از انست که از طلا خمس مثقال بوده
و از مروارید ثمن رابع و لعل ربع و خمس مثقال **الحادی** عشر چهار چیزست در شرع که عبارت است از سه میل که هر میلی چهار باع باشد و هر باعی
چهار ذراع و هر ذراع بیست و چهار انگشت و هر انگشتی بعرض دوازده اصبع و عرض هر اصبعی عرض شش جو که پشت هر یک از انها
بر شکم دیگری چسبانیده باشند و عرض هر جوی هفت مو از موی یال یابو و بعضی هفت جو یا شش مو گفته اند و جمعی شش
جو گفته اند و هر جا که در کتب فرسخ یا ذراع یا شبر گویند بعد در فرسخ مراد اینها است که مذکور شد و قد نظم الشاعر ذلک بقوله
ان البرید من الفراسخ اربع و لفرسخ فثلث امیال ضعوا و المیل الف ای من الباعات قل و الباع اربع اذرع فتتبعوا ثم الذراع
من الاصابع اربع من بعدها عشرین ثم الاصبع ست شعیرات فظهر کل شعیرة منها الی بطن لاخری توضع ثم الشعیرة ست شعرات فقل
من شعر بغل لیس فی ذا مدفع بعلی ما ذکرنا یکون المیل اربعة الاف ذراع و هذا هو المشهور و قیل ثلثة الاف و خمسمائة ذراع
و رجحه ابن عبد البر و قیل ستة الاف و قیل الفان و یمکن الجمع بالحمل علی اختلاف الذرعان کما یاتی تتمه و ذراعهای مشهوره
دیگر هست مثل ذراع اسود غلام هرون الرشید و ان کمتر از ذراع شرعی بثلث اصبع و بر تقدیر یکه اصبع شش جو
و جو را شش مو بگیرم و ذراع ابن ابی لیلی که کمتر است از ذراع اسود بیک اصبع و ذراع هاشمی صغیر که واضع ان بلال بن ابی
برده است و ان بیشتر است از ذراع اسود بدو اصبع و ذراع هاشمی کبیر که از موضوعات منصور دوانقی است و زیاده است از ذراع
اسود بپنج اصبع و دو ثلث اصبع و ذراع عمری که واضعش عمر بن الخطاب است و ان زاید است بر ذراع شرعی بیک قبضه که عرض
چهار انگشت با بهام ایستاده است و ذراع میزانی که از مخترعات مامون الرشید است و ان زاید است بر ذراع اسود بدو ثلث ذراع
و دو ثلث اصبع و ذراع کسری که انرا مصری نیز گویند و از معمولات نوشیروان بوده و زاید است بر ذراع شرعی بچهار انگشت که انرا
یک قبضه گویند و باین ذراع اعتبار نموده است ابو حنیفه مساحت کر و جریب را و این ذراع کرباس نیز گویند و فاضل
توبچی ذراع را نخدید دیگر نموده که در شوال پانصد و هفتاد و سیم مذکور است **الثانی عشر** فی الخبر عن الکاظم الحمام یوم
و یوم لا یکثر اللحم و ادمانه کل یوم یذیب شحم الکلیتین **ب** قال الشیخ البهائی ره فی شرح الخمس ان یوم الاول خبر مبتدا
محذوف ای حوله یوم و یوم لا ای تحول منه و یکثر کیکثر حبر ثان للمبتدا المحذوف وهو من قبیل الرمان حلو حامض ای
مز فی عدم تمام الکلام بدون الخبر الثانی ثم کتب فی الحاشیه وجه التامل ان القائل ان یقول ان الیوم لا یصح حمله علی
المبتدا فکیف یجعل خبرا عنه وایضا فلیس هذا الترکیب من قبیل الرمان حلو حامض لامکان الاقتصار علی خبر واحد و یمکن
دفعهما بنوع من التکلف انتهی اقول کان رفع الاول بقراءة یوم و یوم لا بالنصب بنزع الخافض کما فی قول الشاعر اشارت کلیب
بالاکف الاصابع ای الی کلیب و الثانی بامکان الاقتصار علی واحد و ان تغیر المعنی فلیتامل و یمکن قراءة الیومین بالنصب علی
الظرفیه و یکون سقوط الالف خطا علی لغة ربیعه فانهم یقفون فی المنصوب علی السکون فاحتمل الیوم الحرکات الثلث
فلیفهم و نحوه الکلام ینافی قول لا ینبغی للرجل ان یدع الطیب فی کل یوم وان لم یقدر علیه فیوم و یوم لا فان لم یقدر ففی کل
جمعة و لا یدع فلیتامل جدا **الثالث عشر** لیت ابا زید مقاتلا ابا زید ادع القتال و اشهد الهیجاء لما اصله لن الثانیة
و ما الظرفیه الزمانیه قلبت النون میما و ادغمت و وصلا خطا و فصل ما ملع صلها یبین لن ادع للضرورة و التمیمه و اشهد
مرفوع عطفا علی لن ادع او منصوب بان مضمرة بعد عاطف علی اسم صریح هو القتال کما فی قول امرء بن یزید بن معویه للبس عباءة و تقر
عینی احب الی من لبس الشفوف و از این قبیل است نصب تشفعا در دعای کمیل بعد از زیارت عاشورا زیرا که عطف
است بر اسم صریح که ان فضا خاطئی است متصل بان و نصب تشفعا بان مقدر است چنانکه مذکور شد **الرابع عشر** شهداء
فخ که انها را زیارت میکنند در کجا اند و کیانند **ب** فخ بتشدید خا و فتح فا موضعیست در یک فرسخی مکه در راه و حده ملحقه
و قبور شهداء فخ در انجا است در میان حصا و مجمل قصه فخ انست که حسین بن علی بن حسن مثلث بن حسن مثنی بن امام حسن مجتبی
که مادر او زینب دختر عبدالله بن حسن مثنی بود در ایام خلافت موسی که ملقب بود بهادی و چهارم خلفای بنی عباس بود
خروج کرد در ماه ذی القعده سال صد و شصت و نه از هجرت در مکه و ابو الفرج اصفهانی در کتاب مقاتل الطالبین روایت
کرده است که سبب خروج حسین ان بود که هادی شخصی از اولاد عمر بن الخطاب را والی مدینه کرد و ان عمری کار بر سادات
تنگ کرد و اهانت بسیار بایشان میکرد و چون وقت حج شد هفتاد نفر از حاجیان بمدینه داخل شدند در خانه
کردند حسین و سایر سادات را که خروج کنید ما اعانت شما میکنیم حسین اراده خروج کرد و جمع کرد سادات را که از جمله انها
سه پسر عبدالله بن الحسن بن امام حسن بودند که یکی یحیی نام داشت و دیگری سلیمان و سیم ادریس و عبدالله بن حسن
مثلث که او را افطس میگفتند و ابرهیم بن اسمعیل که او را طباطبا میگفتند و سادات طباطبا بازنسبت میرسانند و عمر بن حسن
علی بن حسن مثلث و عبدالله بن اسحق بن ابرهیم بن حسن مثنی بودند و غلامان را ازاد کردند و اشنایان خود را جمع کردند پس بیست و شش
نفر از اولاد امیرالمؤمنین جمع شدند و ده نفر از حاجیان و جمعی از موالیان و سایر مردم نیز با ایشان اتفاق کرده خروج نمودند

وچون موذن اذان صبح را کفت داخل مسجد شدند و افطس بر مناره بالا رفت و موذن را جبر کرد که حی علی خیر العمل را ادا نمود
کفت عمری چون این صدا را شنید کریخت و از مسجد بیرون رفت و حسین نماز صبح را در مسجد با مردم کرد و کسی از اولاد ابوطالب
تخلف ننمود از ایشان مکر حضرت امام موسی کاظم و حسن بن جعفر بن حسن مثلث بر منبر بر آمد و کفت بعد از حمد و ثنا منم
فرزند رسول خدا و بر آمدم بر منبر رسول و شما را دعوت میکنم که عمل کنید بسنت رسول خدا مردم بعضی بیعت
کردند بعد از ان خالد بربری که داروغه مدینه بود لشکری جمع کرد و بر در مسجد آمد و خواست که از مرکب بر آید
سید یحیی بن عبد الله شمشیری که در دست داشت چنان بر پیشانی او زد که زره و خود و کلاهش را برید و ان ملعون
از اسب در کردید و یحیی حمله کرد بر لشکرش و همه کریختند و بعد از ان مبارک ترک که از امرای خلیفه بود بحج آمده بود و داخل
مدینه شد خبر خروج حسین را شنید و شب پنهان کس نزد او فرستاد که نمیخواهم که مبتلا بجنک تو شوم و در خون
سادات داخل کردم شب جمعی را بر سر لشکر من بفرست اکر چه ده نفر باشند که بهانه باشد برای من و من بکریزم حسین چنین
کرد و او کریخت و بجانب مکه رفت و شیخ کلینی روایت کرده است که چون حسین خروج کرد مدینه طیبه را متصرف شد فرستاد
و حضرت امام موسی کاظم را تکلیف کرد که با او بیعت کند حضرت بر نزد او رفت و فرمود که ای پسر عم مرا تکلیف بیعت
مکن پسر عم تو محمد بن عبد الله بن الحسن پدر تو حضرت امام جعفر را جبر بر بیعت کرد و بر او لازم شد که امری چند که نمیخواست
بکوید بکفت یعنی خبر داد با آنکه کشته خواهد شد و کجا او را خواهند کشت اکر مرا نیز تکلیف کنی آنچه میدانم خواهم کفت حسین کفت من
از شما التماس کردم که اکر خواهید بیعت کنید من شما را جبر نمیکنم اختیار با شما است چون بوداع حضرت امام موسی آمد حضرت
فرمود ای پسر عم بدانکه درین سفر البته کشته خواهید شد نیکو جنک کنید که این کروه فاسقی چند اند که در ظاهر اسلام
میکنند و در باطن مشرکند و کافرند پس فرمود که انا لله و انا الیه راجعون من نزد مصیبت شما را ای کروه خویشان از خدا میطلبم
پس حسین بیرون رفت و چنانکه حضرت فرموده بود او و اصحابش همکی کشته شدند و صاحب مقاتل الطالبین کفته است
که حسین با سیصد نفر از سادات و موالی و غیر ایشان متوجه مکه معظمه شد و شخصی را در مدینه نائب کرد چون بفخ رسیدند
لشکرهای هادی خلیفه باستقبال ایشان آمدند و در ان لشکر از بنی عباس عباس بن محمد و سلیمان بن جعفر و موسی بن عیسی
بفخ آمده بودند و مبارک ترک و حسن حاجب و حسین بن یقطین نیز با ایشان ملحق شدند ایشان با لشکر کران در برابر لشکر سید
حسین ایستادند در روز هشتم ماه ذی الحجه در وقت نماز صبح پس اول بحسین عرض امان کردند و کفتند ما شما را امان میدهیم
و ضامن میشویم که خلیفه بشما ضرری نرساند بلکه احسان کند بشما سید حسین چون میدانست که بر امان ایشان اعتماد نمیتوان کرد
و اکر دست بیابند ایشان را بانواع وجوه بقتل میرسانند قبول نکردند و قتال عظیم در میان ایشان واقع شد و هر چند لشکر
مخالف صدای امان بلند میکردند و با قلت عدد جمع کثیر از مخالفین را بقتل رسانیدند تا آنکه محمد بن
سلیمان از عقب لشکر ایشان بر آمد و اکثر لشکر حسین را بقتل رسانیدند تا آنکه حسین و سلیمان بن عبد الله بن الحسن و
عبد الله بن اسحق بن ابرهیم بن الحسن و حسن بن محمد با جمعی دیکر از سادات و موالی شهید شدند و اکثر سادات حسنی در
ان روز بقتل رسیدند و از حضرت امام محمد تقی مرویست که بعد از واقعه کربلا واقعه بر سادات عظیم تر از جنک فخ
واقع نشد و چون ان لشکر سرها شهدا را نزد موسی و عباس آوردند جمع کثیری از سادات حسنیه در آن مجلس حاضر بودند
و موسی و عباس از حضرت امام موسی پرسیدند که این سر حسین است فرمود بلی انا لله و انا الیه راجعون بخدا سوکند که
او کذشت مسلمان و صالح و بسیار روزه کیرنده و امر کننده بود بنیکیها و نهی کننده بود از بدیها و در میان سادات
چنین مثل خود نداشت پس موسی و عباس ساکت شدند و جواب نکفتند و چون اسیران سادات را نزد هادی خلیفه
بردند امر کرد همه را بقتل آوردند و در همان روز هادی فوت شد و از جمعی روایت کرده اند که چون هنکام وفات سلیمان شد
او را تلقین شهادتین میکردند و او شعری میخواند که مضمونش این است که کاش مادر مرا نمیزاد و بجنک حسین و اصحاب
نمی رفتم و در مقاتل روایت کرده است که در شبی که سید حسین و اصحابش شهید شدند بر سر ابهای عطفان تا
صباح نوحه جن را میشنیدند که اشعار میخواندند در مرثیه ایشان میکریستند و ایضا از حضرت امام محمد باقر روایت کرده
است که حضرت رسول در فخ از مرکب بر آمد و دو رکعت نماز کرد و کریست و فرمود که جبرئیل نازل شد و کفت که یکی
از فرزندان تو در اینجا شهید خواهد شد و ثواب کسی که با او شهید شود برابر شهیدان بدر است و ایضا روایت

کرده است

جزو دوم

کرده است که حضرت امام جعفر صادق نیز در فخ فرود آمد و نماز کرد و فرمود که در اینجا مردی از اهل بیت من شهید خواهد شد
با کروهی که ارواح ایشان سبقت خواهند کرفت بسوی بهشت و دعبل خزاعی در قصیده تائیه مشهوره خود اشاره
کرده است و کفته شعر افاطم قومی یا ابنة الخیر فاندبی نجوم سموات بارض فلات قبور بکوفان و اخری بطیبة و اخری
بفخ نالها صلواتی فکج غافت الماء فی الثنا فقلنا بدیر نضا و فیه سحیناب غافت بمهملة وفای کرهت
بر دیر اصله ادغمت اللام فی الراء لقرب المخرج ثم وصلت الغاز او ردا مرهن الورود و هو الاشراف علی الماء و غیره تقضا
ای نجد به محر و جول الامراء نکط طول و عرض زمین عبارت از چیست و تقسیم زمین باقالیم سبعه کیفیت مبدا
هر اقلیم از چه معلوم میشود و قدری از شهرهای مشهوره هر اقلیمی را بیان نماید و قبله هر یک چون معلوم میکردد ب در ضمن
پنج نمایش رخ نماید معلوم میشود نمایش اول کویند هوانوی هیئت زمین مانند اسمان کروی است و اب اکثر سطح زمین
محیط است و عمارت بکمتر از یک ربع از سطح انست و انرا ربع مسکون کویند و بودن مرکز زمین مرکز عالم است پس دایره معدل
النهار که عبارت است از خط موهومی که برود و نقطه مشرق و مغرب عند الاعتدال کذرد و فلک را دو نیم کند چون بر سطح
زمین دایره عظیمه احداث نماید انرا خط استوا خوانند و چون دایره دیکر فرض کنند که بر دو قطب معدل یعنی در
جنوب و شمال کذرد و خط استوا را نیز دو نیم کند انرا دایره نصف النهار کویند و زمین باین دو دایره بچهار ربع متساوی
منقسم شود دو شمالی و دو جنوبی و طول هر ربعی بقدر نصفی از دایره عظیمه و عرضش بقدر ربعی از این دایره عظیمه
کردد و از این چهار ربع یک ربع شمالی مسکون است اما تمام ان معمور نیست بلکه بعضی از ان در جانب شمال از فرط سرما
ممکن نیست که حیوان در ان تواند بود و ان موضعیست که عرضش زیاده از تمام میل کلی بود یعنی زیاده بر شصت و شش
درجه باشد و انمقدار معموره نیست از مواضع عمارت و از کوهها و دریاها و رودها و بیشه‌ها بسیار است و در میان دریا نیز
جزایر معموره و غیر معموره بسیار است و در جانب جنوب از خط استوا اندک عمارتی یافته اند اما از غایت کرمی از ان در کذشتن
نمی ارند و مبدا عمارت را در طول منجمان از جانب مغرب کرفته اند تا بعد از ان مبدا در جهت توالی بروج باشد و بعضی
هندوان از جانب مشرق کرفته اند تا بعد در جهت حرکت اولی باشد و مبدا عمارت از جانب مشرق موضعیست که انرا کنک در
خوانند و از جانب مغرب جزیرها نیست که وقتی معموره بوده و اکنون خرابست و انرا جزایر خالدات کویند و از انجا تا ساحل دریای
مغرب ده درجه است و منجمان بعضی مبدا عمارت را از جزایر خالدات کرفته اند و بعضی از ساحل دریای مغرب و جمهور اهل صناعت
معظم معموره را در عرض بهفت قسمت کرده اند هر قسمی را در طول از مغرب تا مشرق و در عرض چندانکه در غایت درازی روز تا نیم
ساعت تفاوت کند و در خط استوا درازی روز از دوازده ساعت زیاده نشود و شب و روز همیشه مساوی باشد و طول بلد
عبارتست از بعد شهر از جزایر خالدات و عرضش عبارتست از بعد از خط استوا و ملا عبد الله یزدی در حاشیه متن تهذیب منطق
نوشته که از حضرت رسول مرویست که فرمود من لم یعرف الهیئة فهو عنین فی معرفة الله یعنی هر که علم هیئت نداند پس او عنین
است در معرفت خدا یعنی کمال معرفت الهی ندارد و بهم نرسد نمایش دوم کویند که پادشاهی که کرد عالم کشته اند ربع مسکون را
بهفت قسمت نموده اند مثل فریدون نبطی و تبع حمیری و حضرت سلیمان بن داود و حضرت اسکندر ذو القرنین و اردشیر بابک
فارسی و طول هر یک از اقالیم را از مشرق تا مغرب و عرضش را از شمال که مدار قطب شمالیست یعنی جدی تا قطب جنوب که مدار
سهیل است قرار داده اند و بلدی را که طولش هفتاد درجه است وسط زمین دانسته اند و کویند که انوادی سراندیب است که
حضرت ادم در انجا هبوط نموده و از حضرت رسول مرویست که وسط زمین همین کعبه است و از حضرت امام رضا مرویست که خانه
کعبه در وسط زمین شد از جهت انکه زمین را از زیر ان پهن کردند و از جهت انکه فرض اهل مشرق و مغرب در این مساوی باشد
و نیز از حضرت پیغمبر مرویست که وسط زمین بیت المقدس است و علما کعبه را حمل نموده اند بانکه نسبت بمعموره است مطلق
زمین و حدیث بیت المقدس را حمل کرده اند بر انکه محشر خلق در انجا خواهد شد و الله یعلم و ظاهر انظر بحدیث مذکور
در میان کعبه مع ستره اللذین را کوبیده بودند و بعد از ان بجهت ترتب مفاسد بر ان بر طرف نمودند شیخ محی الدین شافعی
از شیخ ابو عمرو بن صلاح شافعی نقل کرده است باین مضمون که در این نزدیکی بعضی از فاجران حیله و ران در کعبه معظمه بدعتی
در امر باطل نموده که از انها ضرر عظیمی بعوام میرسانند یکی عروة الوثقی است و ان جای بلندیست از دیوار خانه که مقابل در
خانه مبارکست و ان را عروة الوثقی نام نهاده اند که بخیال عوام انداخته اند که هر که خود را بان برساند پس بتحقیق که خود را

بعروة الوثقی رسانید خواهد بود و باین سبب عوام کمال تعب میکشند تا خود را بان میرسانند و گاهی میشود که بعضی سوار نمی
میشوند و بسیار هست که زن به پشت مرد میرود یا بالعکس و بی خود را میبلند دیگری میرسانند و این موجب شکستن طهارت ایشان
میشود و بعضی بخادمین و دیوی بادشاه میرسند و دیگر منجی است که در میان خانه مبارکه گویند اند و از استره الدنیا میخوانند و
دنیا نامیده اند و عوام را بران میدارند که شکم خود را برهنه کنند تا ناف خود را بران بگذارند خلل بکشند انهار اگر انها آخر
بمودند فاصله گویند که شاید مراد شد از مرد آنی که در کعبه با زنان مختلط میشده اند خدمه کعبه باشند یا اکثر بلاد عجم
متعارف چنین بوده است که مردان با زنان داخل میشده اند و الا در این اعصار مردان در روزی و زنان در روز دیگر داخل
میشوند و در مجموع سال از برای بار عام هشت روز از برای مردان و هشت روز از برای زنان در خانه را میکشایند و منبر
چوبین را آماده میکنند که مردم بآسانی داخل شوند و هشت روز حصه مردان روز عاشورا است و روز دوازدهم ربیع
الاول که روز ولادت حضرت رسول است نزد اهل سنت و بعضی از شیعه و روز جمعه اول ماه رجب که شب لیلة الرغائب است
و جمعه آخر رجب و پانزدهم شعبان که بعضی بران است نزد شیعه و اولین جمعه رمضان و پانزدهم ذی القعده و هر بعضی که مردان داخل
میشوند روز بعدش زنان داخل میکردند و روز بیستم ذی القعده نیز در را میکشایند نه برای آنکه اندرون خانه را بشویند لکن
بله چوبین را در این روز نمی گذارند و کسی را داخل نمی نمایند مگر غاسلین را که عبارتند از اعیان و بزرگان مکه مانند شریف
مکه و قاضی و شیخ الحرم و شیبی کلیددار و امثالهم و ایشان نیز بمشقت بر سر و دوش و دست مردم داخل میشوند و اگر کسی خواهد
به پول طمع کند او را بکمال تضییع نیز داخل میکنند بطریقی که شرح تعنت دخول این بخوخالی از اشکال نیست و براکه
بحسب قطع با جاج میکرد یا مجروح اگر چه قتل نرسد تا این سیم درمیدا اقالیم اول نزد اکثر آنجا بود که درازی روز دوازده ساعت
و سه ربع ساعت رسد و عرض بلد آنجا دوازده درجه و دو ثلث باشد و از خط استوا تا آنجا جهت کمی عمارت داخل اقالیم
نداشته اند و بعضی مبداء را خط استوا گرفته اند و وسط اقلیم اول باتفاق آنجا بود که نهار اطول سیزده ساعت و ربع بود
و عرض شانزده درجه و نصف ثمن درجه باشد و مبداء اقلیم دوم آنجا بود که نهار اطول سیزده ساعت و ربع و عرض بیست
درجه و ربع و خمس باشد و مبداء سیم آنجا بود که نهار اطول سیزده ساعت و سه ربع بود و عرض بیست و هفت درجه و نیم
و مبداء چهارم آنجا بود که نهار اطول چهارده ساعت و ربع باشد و عرض سی و سه درجه و نصف و ثمن و مبداء پنجم آنجا بود که
نهار اطول چهارده ساعت و سه ربع باشد و عرض سی و نه الا عشر درجه و مبداء ششم آنجا بود که نهار اطول پانزده ساعت
و ربع باشد و عرض چهل و سه درجه و ربع و ثمن و مبداء هفتم جای بود که نهار اطول پانزده ساعت و سه ربع باشد و
عرض چهل و هفت درجه و خمس و آخر هفتم نزد مشهور جای بود که نهار اطول شانزده ساعت و ربع بود و عرض پنجاه و سه
درجه و از آنجا تا نهایت عمارت بجهت کمی عمارت داخل اقالیم نگیرند و بعضی داخل گیرند و آخر هفتم را آخر عمارت گیرند
و شیخ الکل فی الکل شیخ بهاء الدین محمد عاملی ره در تشریح الافلاک در این مقام با رقام شکلی اکتفا فرموده که مضمونش این است
اقلیم اول نهار اطول در مبادی ... طول در اواسطش ... عرض مبادی ... عرض اواسط ... فراسخ عرض
۷۷۳ فراسخ اطول اواسط ۳۹۱ انهارش ۳ اطول در اواسطش جبالش ۳ دوم اطول در مبادی ... در اواسط
... عرض مبادی ... عرض اواسط ... فراسخ عرض ۱۰۰ فراسخ اطول اواسط ۳۰۰ انهارش ۲۷
جبالش ۲۷ سیم اطول در مبادی ... در اواسط ... عرض در مبادی ... عرض در اواسط ...
فراسخ عرض ۱۳۰ فراسخ اطول اواسط ۳۵۰ انهارش ۲۳ جبالش ۳۳ چهارم اطول در مبادی ... در
اواسط ... عرض مبادی ... عرض اواسط ... فراسخ عرض ۱۱۷ فراسخ اطول اواسط ۳۳۲ انهارش
۱۵ جبالش ۳۵ پنجم اطول در مبادی ... در اواسط ... عرض مبادی ... عرض اواسط
... فراسخ عرض ۹۹ فراسخ اطول اواسط ۳۱۱۵ انهارش ۱۵ جبالش ۳۰ ششم اطول در مبادی ...
در اواسط ... عرض مبادی ... عرض اواسط ... فراسخ عرض ۸۰ فراسخ اطول اواسط ۲۹۵۱
انهارش ۴۰ جبالش ۱۱ هفتم اطول در مبادی ... در اواسط ... عرض مبادی ... عرض اواسط
... فراسخ عرض ۷۱ فراسخ اطول اواسط ۲۷۱۳ انهارش ۴۰ جبالش ۱۱ نمایش چهارم در استخراج
قبله بلاد و آن موقوفست بر تحصیل دایره هندیه و استخراج خط نصف النهار و خط مشرق و مغرب بلد مطلوب

اولا دایره هندیه آنست که موضعی را از زمین راست کنند چنانکه اگر قدری آب بران ریزند از همه اطراف یکسان بریزد پس
بران موضع دایره بکشند و بر مرکز یعنی وسط حقیقی آن شاخصی مانند چوب یا آهنی که راست و بی دندانه و اعوجاج و
مخروطی و تیز باشد راست نصب کنند چنانکه بران موضع عمود شود و میل بهیچ طرف نکند و چون انتهای شاخص
بسه موضع متباعد از محیط آن دایره خط فرض کنند آن خطوط مساوی هم دیگر باشند و اگر طول شاخص بقدر ربع
قطر دایره باشد بهتر است پس بعد از نصب شاخص در وقتی که آفتاب بسمت مشرق باشد نگاه کنند که چون سایه
سر شاخص برسد خواهد که داخل دایره شود موضع دخول را نشانی کنند و بگذارند تا آفتاب نزد دایره نصف النهار
گذشته و سایه سر شاخص بمحیط رسیده خواهد که بیرون رود پس موضع خروج را نیز نشانی کنند پس میان هر دو
نشان را بخطی مستقیم وصل نمایند پس آن خط را دو نصف کنند و از نصف منتصف خطی بر مرکز دایره خطی مستقیم کشند
و بهر طرف بمحیط دایره رسانند و این خط را خط نصف النهار گویند زیرا که چون سایه شاخص بران خط افتد در
اکثر اوقات که باشد روز بنصف رسیده آفتاب در وسط السماء باشد و چون سایه خواهد که از آن خط بدر رود
زوال شمس و اول ظهر باشد پس هر یک از نصف شرقی و غربی را تنصیف کنند بخطی مستقیم که بر مرکز دایره گذرد و بهر طرف بمحیط
رسد و این خط را خط مشرق و مغرب گویند چون از ابر فلک دایره نمایند آن دایره را معدل النهار نامند زیرا که در
حمل و اول میزان که شب و روز مساوی میباشد آفتاب موازی این خط طلوع و غروب میکند محل طلوع و غروب نوقت را مشرق
و مغرب اعتدال گویند پس محیط دایره باین دو خط بچهار قسم متساوی منقسم میگردد و آنگاه هر قسم را بنود حصه متساوی قسمت
کنند و هر حصه را درجه گویند که مجموع سیصد و شصت درجه باشد و همچنین هر درجه را بشصت حصه کنند و هر حصه
دقیقه گویند پس دقیقه را بشصت حصه کنند و هر حصه را ثانیه گویند و باین طریق ثالثه و رابعه تا هر قدر که خواهند
نمایند و چون اینها معلوم شد که خواهی قبله از معین نمائی ملاحظه کن که نسبت آن بلد با مکه خارج از هشت صورت نخواهد
بود پس اگر مساوی باشد در طول و زاید در عرض قبله آن خط جنوب بود و اگر ناقص بود در عرض خط شمالی باشد و اگر
مساوی باشد در عرض و ناقص باشد در طول خط مشرق بود و اگر زاید بود در خط مغرب بود و اگر در طول و عرض زاید بود
قبله در ربع غربی جنوبی باشد و اگر ناقص بود در ربع شرقی شمالی و اگر در طول زاید بود و در عرض ناقص در ربع غربی شمالی
و اگر بعکس بود در ربع شرقی جنوبی باشد و چون در این صور ربع قبله معلوم شد پس در صورتی که زاید است در طول
بگیر بقدر ما بین طولین را از درجات و دقایق زاید از نقطه جنوب بلد بسمت مغرب و نشانی بران بگذار و هم چنین
از نقطه شمالی بشمار و نشانی بگذار و بعد از آن دو نشان را بخط مستقیم بهم متصل گردان و از آن خط نصف النهار بگیر
و آن پس بگیر بقدر ما بین عرضین از درجات و دقایق زاید از نقطه مشرق بلد بسمت جنوب و نشانی بگذار و هم
چنین از نقطه مغرب نشانی نهاده و بعد از آن ما بین دو نشان را بخط مستقیم وصل کن و آن خط را مشرق و مغرب بگیر
و آن موضع تقاطع آن دو خط محل مکه بود پس از مرکز دایره که آن موضع بلد مقصود است خطی مستقیم بکش که بر محل
مکه گذرد و بمحیط رسد و آن خط قبله بود و در صورت ثانیه که ناقص البعد است بگیر ما بین طولین و از جنوب شمالی
بسمت مشرق و ما بین عرضین تا از مشرق بمغرب بسمت شمالی بنحو مذکور و موضع تقاطع خطین را مکه دانسته از مرکز
خطی مستقیم کشیده که بران خود و بمحیط رسد پس آن قبله آن و از آنچه گفتیم در صور دیگر باید که تامل کرده در
نمایش پنجم در ذکر قدری از شهرهای مشهور از اقالیم سبعه اقلیم اول پنجاه شهر دارد مشهور و از آنجمله است بحرین و جده و
صحار و ظفار و زبید و عدن و شهر و سبا و حضرموت و سقوطر و جزیره سرندیب و کوه کوه و بربری و بلاد حبشه
و بلاد نوبه و معدن طلا اقلیم دوم پنجاه شهر مشهور دارد و از آن جمله است مکه معظمه و مدینه مکرمه و ینبع و جده و
طایف و یمامه و احسا و قطیف و بحرین و قفط و پیل و مکران و منصوره سند و قنوج و کنبایت و ماهوره و
هرمز و اکثر بلاد هند و سند و چین و عمان و نجد و افریقیه و بعضی از بربر اقلیم سیم یکصد بیست و هشت شهر مشهور
دارد و از آن جمله است اسکندریه مصر و قلزم و فاس و طرکش و قیروان و طرابلس و قصر احمد و زاف بقیه و غزه و عسقلان
و رمله و بیت المقدس از بلاد فلسطین و نابلس و عکا و صور و صیدا و ادرعات و بصری و دمشق از شام و بعلبک
و سیمره و حیره و کوفه و انبار و بغداد و مداین و بابل که معروف است بحله و بهرمان و قصر ابن هبیره و بهرشاه و واسط و بصره

وابله و عبادان و تستر که معروفست بشوشتر و عسکر مکرم که معروفست بهرام هرمز و اهواز که معروفست به رزی و ارجان
که معروفست به بهبهان از بلاد خوزستان و سیف البحر و ابرقوه و کازران و نوبندجان و فیروزآباد و شیراز و دارابجرد که
معروفست بداراب و یزد و بابندو و بندو بم و دیبل و ملتان و اصبهان و اردستان و طبس و فیروزکوه و میمند و غزنین و کابل
و قندهار و کشمیر و زابل و طنجه اقلیم چهارم سی و دو شهر مشهور دارد از این جمله است قصر عبد الکریم و اشبیلیه
و قرطبه و طرطوس و بعلبک و حمص و حماه و مرعش و معره و قنسرین و حلب و حران و رقه که معروفست به اورفه و ماردین
و میافارقین و نصیبین و جزیره ابن عمر و سنجار و موصل و آمد و عانه و تکریت و سامره و دسکره و جلولا و خانقین و حلوان
و انطاکیه و ارزن الروم و ارمینیه و سلماس و خوی و مراغه و اردبیل و مرند و تبریز و موقان و اربل و شهرزور و قصر شیرین
و دینور و شیروان و قرمیسین معروفست بکرمانشاهان و سهرورد و زنجان و نهاوند و همدان و بروجرد و ابهر و ساوه
و ابهر معروف باوه و قزوین و جرفادقان معروف بگلپایگان و قم و طالقان و کاشان و کرج و لاهیجان و بغداد با رودشت
و عسکر و قومس و آمل و ساری از مازندران و سمنان و دامغان و بسطام و استراباد و ابسکون و جرجان و قهستان و خجند
و جرد و قصبه سبزوار و اسفراین و نیشابور و نسا و طوس معروف بمشهد مقدس و نوقان و ابیورد و قهستان و قاین و
زوزن و جوزجان و سرخس و هرات و مرو رود و مرو شاهجان و فاریاب و شهرستان از خراسان و ترمذ و بدخشان و
ختلان و صغانیان و اثینه مدینه حکمای یونان و تبت و ختا و ختن و بلخ و خوجان و دیلم معروف به طالقان والموت و
سلطانیه اقلیم پنجم دویست شهر دارد از جمله است سنطلوس و طلیطله و مرسیه و طرطوسه و اقشهر و قونیه و ارزنجان و
ملازجرد و اخلاط و شیروان و برذعه و شمکور و تفلیس و بیلقان و باب الابواب معروف به دربند و گنجه و قراباغ و کرکنج و
کات و خوارزم و بخارا و نخشب و کش و سمرقند و موش و شاش و خجند و فاسان و فرغانه و قبا و ماقد و ینان و قسطنطنیه اقلیم
اقلیم ششم نود شهر مشهور دارد از جمله است قسطنطنیه و فاراب و خانبالق و کاشغر و بلغار و روس اقلیم هفتم بیست و دو
شهر مشهور دارد و اهل بعضی از آن شهرها از شدت سرما [illegible] از جمله شهرهای آن کوش و [illegible]
پایتخت سلطان تتار است و بلاد معروف به بلغار و قرقیز و [illegible] و مساحت اقلیم اول هشتصد هزار و
شصت و دو هزار و چهل و چهار فرسخ و نیم است و اقلیم دوم پانصد و هفتاد و دو هزار و سیصد و شصت و شش فرسخ است
و ثلث فرسخ است و اقلیم سیم چهارصد و شصت هزار و نود و یک فرسخ است و دو خمس فرسخ است و اقلیم چهارم سیصد و هفتاد
و هشت هزار و سی و هشت فرسخ و ربع است و اقلیم پنجم دویست و نود و نه هزار و چهارصد و نود و سه فرسخ و سه عشر فرسخ
و اقلیم ششم دویست و سی و پنج هزار و سی و چهار فرسخ و دو ثلث فرسخ است و اقلیم هفتم یکصد و هشتاد و هفت هزار
و هفتصد و بیست و یک فرسخ و ثلث فرسخ است و آنچه مذکور شد موافق تحقیق بعضی از محققین [illegible] ان شاء الله
تعلم خاتمه [illegible] تسهیل امر [illegible] فائده قبله [illegible] از بلاد مذکور میسازیم بها اشاره بطول و عرض و اقلیم آنها برمز
بعنوان اختصار و اسقاط [illegible] کسر [illegible] درجه و ربع [illegible] بجای [illegible] درجه صحیحه چنانکه
متعارف اهل حساب است [illegible] در ضمن پنج قسم بیان مینمائیم و اول [illegible] مقدم میداریم [illegible] از سهو کاتب محفوظ
مانیم و عرض و طول [illegible] از زیج الغی و [illegible] قبلة الافاق ریاضی [illegible] نقل میکنیم مگر [illegible] سطرلابات
مذکور میسازیم و هر بلد موافق [illegible] مکتفی میشویم و هر اقلیم را [illegible] قسم
اول بلادیست قبله آنها یکی از نقاط اربعه جنوب و شمال و مغرب و مشرق اعتدال است قبل از این اشاره شد باینکه هر بلدی
که در طول موافق باشد با مکه معظمه اگر در عرض کمتر باشد قبله آن نقطه شمال است و اگر بیشتر باشد نقطه جنوب است
بنا بر مشهور بلد موافق العرض مخالف الطول قبله آن یا نقطه مشرق اعتدال است لکن بلدی که موافقت تمام در عرض یا
در طول با مکه مکرمه داشته باشد در دنیا بلاد مشهوره بنظر نیامده اما بعضی از بلاد قریب الطول که [illegible] موافق الطول
میتوان بود هم چنین در عرض و طول مکه هفتاد و هفت درجه و ده دقیقه و عرضش بیست و یک درجه و چهل دقیقه است
صنعا دار الملک یمن [illegible] موصل [illegible] روم [illegible] هر کدام در طول
از مکه [illegible] دقیقه کمتر است و انحراف [illegible] قبله اول بنقطه شمال و ثانی بنقطه جنوب میتوان
کرد قسم دوم بلادیست که انحراف قبله آنها از جنوب بمشرق است و از آنها بیست و چهار بلد مذکور میگردد از آنجمله است

درجه

درجه لا عد ضر یط حلب شانزده درجه لا عب ضر له [illegible] هفده درجه لا عه ضر لا ملطیه نوزده درجه لا عا ضر له
انطاکیه بیست درجه لا [illegible] ضر [illegible] مدینه مشرفه بیست و هشت درجه لا عه [illegible] دمشق سی و یک درجه لا [illegible]
ضر لو دمشق سی و یک درجه لا [illegible] طرابلس شام بیست و نه درجه لا [illegible] ضر لو حمص ایضا لا [illegible] ضر [illegible]
قنسرین سی درجه لا [illegible] ضر لو [illegible] سی و یک درجه [illegible] طرسوس سی و پنج درجه لا [illegible] ضر لن قسطنطنیه
سی و شش درجه لا [illegible] قونیه سی و هشت درجه لا [illegible] ضر ط عسقلان چهل و چهار درجه لا [illegible] ضر لا بیت
المقدس چهل و هفت درجه لا [illegible] ضر لا اسکندریه پنجاه و هشت درجه لا [illegible] ضر لا مصر پنجاه و نه درجه لا [illegible]
ضر ل قوص از صعید مصر هفتاد و شش درجه لا [illegible] طرابلس مغرب ایضا لا [illegible] ضر لو قرطبه دار الملک
اندلس هفتاد و هفت درجه لا [illegible] ضر له قیروان هشتاد و یک درجه لا ما ضر له تاهرت علیا هشتاد و هفت درجه
لو ضر [illegible] قسم سیم بلادیست که انحراف قبله آنها از شمال است بمشرق و از آنها پنج بلد مذکور میگردد زبید از بلاد یمن بیست
و دو درجه لا [illegible] ضر [illegible] جرمی دار الملک حبش پنجاه و سه درجه لا [illegible] ضر [illegible] دنقله مدینه نوبه شصت و چهار درجه لا [illegible]
ضر [illegible] سوس اقصی هفتاد و پنج درجه لا [illegible] ضر [illegible] طنجه مغرب هشتاد و چهار درجه لا [illegible] ضر [illegible] قسم چهارم بلادیست که انحراف
قبله آنها از شمال بمغرب است و از آنها چهار بلد مذکور میشود سراندیب شصت و شش درجه لا [illegible] ضر [illegible] سومنات هفتاد
و یک درجه لا [illegible] ضر [illegible] دار الملک چین هشتاد و یک درجه لا [illegible] ضر [illegible] پهلوار هند و سما هشتاد و هفت درجه
لا [illegible] ضر [illegible] قسم پنجم بلادیست که انحراف قبله آنها از جنوب بمغرب است و از آنها هفتاد و پنج بلد مذکور میشود [illegible] ضر [illegible] نخجوان
ایضا لا ما ضر لط بغداد سیزده درجه لا [illegible] ضر [illegible] مراغه پانزده درجه لا [illegible] ضر لو تفلیس شانزده درجه لا [illegible] ضر [illegible]
تبریز ایضا لا [illegible] ضر [illegible] اردبیل هجده درجه لا [illegible] ضر [illegible] بردعه ایضا لا [illegible] ضر [illegible] دربند ایضا لا [illegible] ضر [illegible] بلغار نوزده
درجه لا [illegible] ضر [illegible] بادکوبه بیست درجه لا [illegible] ضر [illegible] شماخی ایضا لا [illegible] ضر [illegible] همدان بیست و دو درجه لا [illegible] ضر له
لاهیجان بیست و سه درجه لا [illegible] ضر لو [illegible] بیست و چهار درجه لا [illegible] ضر [illegible] شهرزور ایضا لا [illegible] ضر [illegible]
ابهر بیست و پنج درجه لا [illegible] ضر لو قزوین بیست و هفت درجه لا [illegible] ضر لو ساوه بیست و هشت درجه لا [illegible] ضر [illegible]
سلطانیه سی و یک درجه لا [illegible] ضر لو ری ایضا لا [illegible] ضر له شوشتر سی و دو درجه لا [illegible] ضر [illegible] ایضا لا [illegible] ضر لو
کاشان سی و پنج درجه لا [illegible] ضر لو بصره سی و شش درجه لا [illegible] ضر لو استراباد ایضا لا [illegible] ضر لو کرج دار الملک [illegible]
سی و هفت درجه لا [illegible] ضر [illegible] سمنان ایضا لا [illegible] ضر لو دامغان سی و هشت درجه لا [illegible] ضر لو اصفهان سی و نه درجه
لا [illegible] ضر [illegible] [illegible] چهل درجه لا [illegible] ضر لا [illegible] چهل و دو درجه لا [illegible] ضر [illegible] سبزوار ایضا لا [illegible] ضر لو طوس
چهل و سه درجه لا [illegible] ضر لو نیشابور چهل و چهار درجه لا [illegible] ضر لو [illegible] چهل و شش درجه لا [illegible] ضر [illegible] ایضا
لا [illegible] ضر [illegible] سرخس چهل و هفت درجه لا [illegible] ضر لو [illegible] چهل و هشت درجه لا [illegible] ضر له [illegible] ایضا لا [illegible] ضر له
یزد ایضا لا [illegible] ضر [illegible] خجند ایضا لا [illegible] ضر [illegible] بخارا چهل و نه درجه لا [illegible] ضر [illegible] سمرقند ایضا لا [illegible] ضر [illegible] کش پنجاه درجه
لا [illegible] ضر [illegible] شیراز پنجاه و یک درجه لا [illegible] ضر [illegible] هرات ایضا لا [illegible] ضر له [illegible] پنجاه و دو درجه لا [illegible] ضر له کاشغر پنجاه و چهار
درجه لا [illegible] ضر [illegible] فاریاب پنجاه و شش درجه لا [illegible] ضر لو کرمان پنجاه و هشت درجه لا [illegible] ضر لا ختن ایضا لا [illegible] بلخ
پنجاه و نه درجه لا [illegible] ضر لو جیرفت شصت درجه لا [illegible] ضر [illegible] غزنین شصت و یک درجه لا [illegible] ضر [illegible] پیشاور ایضا
لا [illegible] ضر [illegible] بدخشان شصت و دو درجه لا [illegible] ضر [illegible] سیستان ایضا لا [illegible] ضر [illegible] بست شصت و چهار درجه لا [illegible]
ضر [illegible] شصت و پنج درجه لا [illegible] ضر [illegible] قندهار شصت و هشت درجه لا [illegible] ضر [illegible] ایضا لا [illegible] ضر [illegible] شصت
و نه درجه لا [illegible] ضر [illegible] کشمیر ایضا لا [illegible] ضر [illegible] [illegible] هفتاد و یک درجه لا [illegible] ضر [illegible] مولتان هفتاد و دو درجه لا [illegible]
ضر [illegible] هرموز ایضا لا [illegible] ضر [illegible] هفتاد و سه درجه لا [illegible] ضر [illegible] لاهور هفتاد و پنج درجه لا [illegible] ضر [illegible] منصوره
هشتاد و یک درجه لا [illegible] ضر [illegible] دیبل هشتاد و سه درجه لا [illegible] ضر [illegible] دهلی ایضا لا [illegible] ضر [illegible] اگره هشتاد و چهار
درجه لا [illegible] ضر [illegible] بنارس هند هشتاد و شش درجه لا [illegible] ضر [illegible] و بعضی از بلاد غیر مذکوره بمقایسه بلاد [illegible]
میتوان معلوم شد مانند بسطام بمقایسه دامغان و استراباد و مانند آمل بمقایسه ساری و مانند رشت و [illegible]
بمقایسه لاهیجان و قس علی ذلک و ما بعضی از انهار [illegible] که در اسطرلاب [illegible] ثبت نموده اند مذکور میسازیم زیرا که

ظن بانها بیشتر است از ظنی که بغایت معلوم شود و اقتصار بر ذکر انحرافات مینمائیم بدون تعرض بطول و عرض انها میگوئیم
که از جمله منحرفات از جنوب بمشرق است نهل بیک درجه ملازجرد و اخلاط چهار درجه تکریت و سواد پنج درجه
نصیبین شش درجه عانه هشت درجه قرقیسیا نه درجه سنجار ده درجه دیار بکر و راس العین و ماردین و ملطیه هر یک
یازده درجه رقه چهارده درجه حران پانزده درجه سمیساط هیجده درجه حلب بیست و سه درجه حمص بیست و یک درجه
مائد و بیت المقدس چهل و دو درجه صیدا پنجاه درجه طنجه پنجاه و سه درجه قلزم کنار دریا شصت و پنج درجه مهدیه هشتاد
درجه و از منحرفات از شمال بمشرق است علانه شش درجه صحار چهل و یک درجه و از شمال بمغرب است حیدرآباد هشتاد
هشت درجه طایف هشتاد و سه درجه و از منحرفات از جنوب بمغرب است سلماس هفت درجه خوی هشت درجه مداین
و ارومیه نه درجه حله و مرند دوازده درجه نجف اشرف سیزده درجه اران و بخیا ده
درجه سمکور و نهروان پانزده درجه گنجه شانزده درجه بیلقان هفده درجه ملخ هیجده درجه موقان و قصر شیرین نوزده
درجه واسط و حلوان بیست و یک درجه دینور بیست و دو درجه کرمانشاهان و حلوان و نهاوند هر یک بیست و سه
درجه شهرزور بیست و چهار درجه زنجان و بروجرد و خوانسار و نومن هر یک بیست و پنج درجه رودسر بیست و هفت درجه
الموت بیست و نه درجه آوه سی درجه کوبج سی و یک درجه کلپایگان و کجور و کلار هر یک سی و دو درجه سمیرم سی و سه
درجه و بمه سی و چهار درجه جنابد سی و پنج درجه فراه و عسکر مکرم سی و شش درجه املط طهران سی و هفت درجه
بهبهان مابله سی و هشت درجه جرجان و بسطام و عبادان هر یک چهل درجه درق و مزینان چهل و یک درجه سبزوار
چهل و دو درجه مشهد رضوی و ابرقو چهل و پنج درجه بلاد شابور و بوبندجان هر یک چهل و نه درجه و دو شت
کازرون پنجاه درجه طبس اسفراین پنجاه و سه درجه قاین پنجاه و چهار درجه سیرم پنجاه و شش درجه فیروزآباد
و جنیس پنجاه و هشت درجه غزنین هفتاد و یک درجه و فی الخبر الصحیح یجری الفرجه ابدا اذا الزائر وجد القبلة
لکن بعد مسافت بین البلاد را مذکور سازند که در صورت اختلاف دو بلد در عرض تنها قدر ما به التفاضل
مناط بعد ما بینهما است و قاعده حساب مشهور که تفاضل یک درجه موجب تفاوت مسافت بیست و دو فرسخ و دو دنگ
فرسخ است در آن مضبوط است و اما در صورت اختلاف بینهما یا با عرض در آن ضابطه مذکوره جاری نیست مگر بر تقدیر
آنکه هر دو بلد بر خط استوا باشند چه آفاق مائله را باعتبار نصاف نصف النهار نیز که مناط اختلاف طول است تواند
تواند بود که با وجود تفاوت صد درجه یا بیشتر بعد مسافت یک فرسخ یا کمتر رسد پس بنابراین قدر مسافت یک
درجه مثلا مختلف میشود با اختلاف دوری از خط استوا چنانکه قدر مسافت یک درجه طولی در مبدا اقلیم اول
بیست و یک فرسخ و کسری میشود و در مبدا دوم قریب به بیست و پنج فرسخ و در مبدا سیم هجده فرسخ و کسری میشود
و در مبدا چهارم هفده و کسری و در پنجم شانزده و کسری و در ششم پانزده فرسخ و در مبدا اقلیم هفتم که عرضش
چهل و هفت درجه و دوازده دقیقه است قریب به سیزده فرسخ میشود و در منتهای آن که عرضش پنجاه درجه و بیست
دقیقه است دوازده فرسخ و کسری میشود و هم چنین بتدریج کم میگردد تا عرض تسعین بجهته این اختلاف بمحض معرفت
عرض و طول وافی نیست باستخراج قدر مسافت ما بینهما چنانکه مشهور است و لهذا بجانب نظر بعموم فائده نسبت بعد مسافت
چهل بلد مشهور را که با هم هفتصد و هشتاد نسبت مذکور میسازیم و از مبلغ الافاق فاضل قزوینی نقل میکنیم زیرا که
نهایت اعتماد بر آن هست و انها را از کرة الافاق که خودش وضع نموده استخراج کرده و لمحات شرعیه مطابقه مشهور مکه
در سؤال نموده ایم مذکور شد نموده است و لا ینبئک مثل خبیر و چون در ذکر کسور بلکه احاد قلیله فراسخ نفع معتد
به نداند انکسور را و از احاد فراسخ انچه منصف بمیرسد اسقاط کردیم و زاید بر آن را بجای ده ثبت نمودیم و شروع از
بلادی که در حوالی مکه معظمه بوده کرده بترتیب الاقرب فالاقرب نوشتیم و نسبت هر بلدی را بهر یک از بلاد متقدمه
بر خودش داریم مدینه منوره قدر مسافت آن تا مکه معظمه نود فرسخ صنعا تا مکه صد و شصت فرسخ تا مدینه
دویست و ده لحسا تا مکه صد و چهل تا مدینه صد و هفتاد تا صنعا دویست و چهل بصره تا مکه دویست و چهل
تا مدینه نود تا صنعا سیصد و شصت تا لحسا صد و چهل تا بصره صد و شصت شیراز تا مکه دویست و هفتاد تا
مدینه دویست و شصت تا صنعا چهارصد و ده تا لحسا صد و شصت تا بصره هشتاد تا هرموز صد بغداد تا مکه دویست

و بغداد [illegible] طهران [illegible] درجه [illegible] شد والله العالم منه

[illegible]

وهفتاد تا مدینه

وهشتاد تا مدینه دویست و ده تا صنعا چهارصد و سی تا لحسا دویست و بیست تا بصره نود تا هرموز دویست و شصت تا شیراز صد
و هفتاد موصل تا مکه دویست و نود تا مدینه دویست و ده تا صنعا چهارصد و چهل تا لحسا دویست و هفتاد تا بصره صد و
هفتاد تا هرموز سیصد و سی تا شیراز دویست و سی تا بغداد هفتاد اصفهان تا مکه سیصد تا مدینه دویست و هشتاد
تا صنعا چهارصد و پنجاه تا لحسا دویست و ده تا بصره هفتاد تا هرموز صد و هشتاد تا شیراز هفتاد تا بغداد صد و ده تا
موصل صد و نود دمشق تا مکه سیصد و بیست تا مدینه دویست و بیست تا صنعا چهارصد و هشتاد تا لحسا سیصد و پنجاه تا
بصره دویست و شصت تا هرموز چهارصد و سی تا شیراز سیصد و پنجاه تا بغداد دویست تا موصل صد و بیست تا اصفهان سیصد
و ده دار الملک حبش تا مکه سیصد و پنجاه تا صنعا دویست و سی تا لحسا چهارصد و پنجاه تا بصره پانصد و پنجاه تا هرموز
پانصد و هشتاد تا شیراز پانصد و نود تا بغداد پانصد و پنجاه تا موصل پانصد و سی تا اصفهان ششصد و ده تا دمشق
چهارصد و هشتاد یزد تا مکه سیصد و چهل تا مدینه سیصد و ده تا صنعا چهارصد و هشتاد تا لحسا دویست و سی تا بصره
صد و ده تا هرموز صد تا شیراز هفتاد تا بغداد صد و هفتاد تا موصل دویست و چهل تا اصفهان شصت تا دمشق
سیصد و شصت تا حبشه ششصد و پنجاه مصر تا مکه سیصد و چهل تا مدینه دویست و هفتاد تا صنعا چهارصد و هفتاد
تا لحسا چهارصد و چهل تا بصره چهارصد و ده تا هرموز پانصد و چهل تا شیراز چهارصد و نود تا بغداد سیصد و چهل
تا موصل دویست و هشتاد تا اصفهان چهارصد و پنجاه تا دمشق صد و هفتاد تا حبشه سیصد و هشتاد تا یزد پانصد و ده
حلب تا مکه سیصد و چهل تا مدینه دویست و شصت تا صنعا پانصد و ده تا لحسا سیصد و پنجاه تا بصره دویست و چهار
تا هرموز چهارصد و ده تا شیراز سیصد و بیست تا بغداد صد و شصت تا موصل هشتاد تا اصفهان دویست و هفتاد
تا دمشق هفتاد تا حبشه پانصد و چهل تا یزد سیصد و بیست تا مصر دویست و چهل قزوین تا مکه سیصد و هفتاد تا مدینه
سیصد و ده تا صنعا پانصد و بیست تا لحسا دویست و نود تا بصره صد و سی تا هرموز دویست و شصت تا شیراز صد و پنجاه
تا بغداد صد و ده تا موصل صد و هفتاد تا اصفهان هشتاد تا دمشق دویست و هشتاد تا حبشه ششصد تا یزد صد و ده
تا مصر چهارصد تا حلب دویست تبریز تا مکه سیصد و نود تا مدینه سیصد و سی تا صنعا پانصد و پنجاه تا لحسا سیصد
و چهل تا بصره صد و چهل تا هرموز سیصد و چهل تا شیراز دویست و سی تا بغداد صد و بیست تا موصل صد و سی تا اصفهان صد
شصت تا دمشق دویست و سی تا حبشه ششصد و شصت تا یزد صد و نود تا مصر چهارصد تا حلب صد و هشتاد تا قزوین نود
ارزن الروم تا مکه چهارصد تا مدینه سیصد و سی تا صنعا پانصد و شصت تا لحسا سیصد و هشتاد تا بصره دویست و پنجاه تا هرموز
چهارصد تا شیراز سیصد و ده تا بغداد صد و سی تا موصل صد و ده تا اصفهان دویست و سی تا دمشق صد و هفتاد تا حبشه ششصد
و چهل تا یزد دویست و هشتاد تا مصر سیصد و چهل تا حلب صد و ده تا قزوین صد و هشتاد تا تبریز صد و سی تا مکه صد و بیست
تا مدینه سیصد و نود تا صنعا پانصد و هفتاد تا لحسا سیصد و سی تا بصره صد و نود تا هرموز دویست و شصت تا شیراز صد و هشتاد
تا بغداد دویست و بیست تا موصل دویست و شصت تا اصفهان صد و بیست تا دمشق سیصد و هشتاد تا قزوین نود تا تبریز صد و هشتاد
تا ارزن الروم دویست و پنجاه استرآباد تا مکه چهارصد و بیست تا مدینه سیصد و هفتاد تا صنعا پانصد و شصت تا لحسا سیصد
تا بصره صد و هفتاد تا هرموز دویست و هفتاد تا شیراز صد و هشتاد تا بغداد صد و هشتاد تا موصل دویست و سی تا اصفهان
صد و ده تا دمشق سیصد و پنجاه تا حبشه هفتصد و پنجاه تا یزد صد و ده تا مصر پانصد و ده تا حلب سیصد و پنجاه تا قزوین نود تا تبریز
صد و سی تا ارزن الروم دویست و بیست تا سبزوار چهل هرات تا مکه چهارصد و چهل تا مدینه چهارصد تا صنعا پانصد و شصت تا لحسا
سیصد و بیست تا بصره دویست و بیست تا هرموز دویست و بیست تا شیراز صد و شصت تا بغداد دویست و چهل تا موصل سیصد و ده
تا اصفهان صد و چهل تا دمشق چهارصد و ده تا حبشه هفتصد و سی تا یزد نود تا مصر پانصد و هشتاد تا حلب سیصد و هشتاد
تا قزوین صد و پنجاه تا تبریز دویست و بیست تا ارزن الروم سیصد و بیست تا سبزوار هشتاد تا استرآباد صد طوس تا مکه چهارصد و پنجاه
تا مدینه چهارصد و بیست تا صنعا ششصد تا لحسا سیصد تا بصره دویست و سی تا هرموز دویست و هشتاد تا شیراز دویست تا بغداد
دویست و سی تا موصل دویست و نود تا اصفهان صد و پنجاه تا دمشق چهارصد و ده تا حبشه هفتصد و شصت تا یزد سیصد
تا مصر پانصد و هفتاد تا حلب سیصد و پنجاه تا قزوین صد و بیست تا تبریز صد و نود تا ارزن الروم دویست تا
استرآباد شصت تا هرات هفتاد شماخی تا مکه چهارصد و پنجاه تا مدینه سیصد و نود تا بصره دویست و بیست تا هرموز سیصد

شصت

شصت تا شیراز دویست و هفتاد تا بغداد صد و هشتاد تا موصل صد نود تا اصفهان ایضا تا دمشق سیصد تا حبشه هفتصد
و بیست تا یزد دویست و دو تا مصر چهارصد هفتاد تا حلب دویست و سی تا قزوین صد بیست تا تبریز هفتاد تا ارزن الروم
تا سبزوار صد و چهل تا استراباد صد و ده تا هرات دویست و ده تا طوس صد و پنجاه تا تفلیس تا مکه پانصد و ده تا مدینه چهار
صد و سی تا صنعا ششصد تا لحسا چهارصد چهل تا بصره سیصد تا هرموز چهارصد بیست تا شیراز سیصد و سی تا بغداد
دویست و سی تا موصل ایضا تا اصفهان دویست و پنجاه تا دمشق سیصد ده تا حبشه هفتصد و پنجاه تا یزد دویست و هفتاد
تا مصر چهارصد و هفتاد تا حلب دویست و چهل تا قزوین صد هشتاد تا تبریز صد و ده تا ارزن الروم صد و سی تا سبزوار
دویست تا استراباد صد هفتاد تا هرات دویست و ده تا شماخی هفتاد دار الملک نوبر تا مکه پانصد و پنجاه تا مدینه پانصد و چهل
تا صنعا ایضا تا لحسا ششصد هفتاد تا بصره هفتصد و هفتاد تا بصره هفتصد بیست تا هرموز هفتصد و نود تا شیراز
هفتصد و هشتاد تا بغداد ششصد و نود تا موصل ششصد و شصت تا اصفهان هفتصد نود تا دمشق پانصد و شصت
تا حبشه و بیست و هفتاد تا یزد هشتصد سی تا مصر چهارصد ده تا حلب ششصد سی تا قزوین هشتصد تا تبریز
هشتصد هفتصد هشتاد تا ارزن الروم هفتصد و بیست تا سبزوار هشتصد نود تا استراباد هشتصد هفتاد تا هرات
هفتصد و بیست تا طوس ایضا تا شماخی هشتصد و چهل تا تفلیس هشتصد هشتصد هزار تا مکه پانصد پنجاه تا مدینه
پانصد و چهل تا صنعا ششصد پنجاه تا لحسا چهارصد و بیست تا بصره سیصد پنجاه تا هرموز سیصد تا شیراز دویست
و هفتاد تا بغداد چهارصد تا موصل صد هفتاد تا اصفهان دویست و نود تا دمشق پانصد و نود تا حبشه هشتصد
شصت تا یزد دویست چهل تا مصر هفتصد و سی تا حلب پانصد تا قزوین سیصد ده تا تبریز سیصد هشتاد تا ارزن
الروم چهارصد هشتاد تا سبزوار دویست و چهل تا استراباد دویست و شصت تا هرات صد هفتاد تا طوس دویست و ده تا شماخی
سیصد و شصت تا تفلیس چهارصد تا نوبه هزار و پنجاه تا بخارا تا مکه پانصد و پنجاه تا مدینه پانصد و ده تا صنعا ششصد
هشتاد تا لحسا چهارصد چهل تا بصره سیصد ده تا هرموز سیصد شصت تا شیراز دویست نود تا بغداد سیصد و بیست تا
موصل سیصد هفتاد تا اصفهان دویست و چهل تا دمشق چهارصد هشتاد تا حبشه هشتصد چهل تا یزد دویست و بیست تا مصر
ششصد و چهل تا حلب چهارصد و بیست تا قزوین دویست ده تا تبریز دویست پنجاه تا ارزن الروم سیصد چهل تا سبزوار
صد بیست تا استراباد صد و پنجاه تا هرات صد و چهل تا طوس صد و بیست تا شماخی دویست تا تفلیس دویست و سی تا نوبه
هزار و صد تا قندهار دویست بلخ تا مکه پانصد هشتاد تا مدینه پانصد و شصت تا صنعا ششصد نود تا لحسا چهار
صد شصت تا بصره سیصد شصت تا هرموز سیصد پنجاه تا شیراز سیصد ده تا بغداد سیصد نود تا موصل چهار
صد پنجاه تا اصفهان دویست نود تا دمشق پانصد شصت تا حبشه هشتصد تا یزد دویست چهل تا مصر هفتصد و ده
تا حلب پانصد و ده تا قزوین دویست هشتاد تا تبریز سیصد چهل تا ارزن الروم چهارصد و سی تا سبزوار دویست تا استراباد
دویست و بیست تا هرات صد شصت تا طوس صد هفتاد تا شماخی سیصد تا تفلیس سیصد پنجاه تا نوبه هزار و هفتاد
نود تا قندهار صد نود تا بخارا تا سومنات تا مکه پانصد نود تا مدینه ششصد و پنجاه تا صنعا ششصد تا لحسا پانصد تا بصره
پانصد چهل تا هرموز سیصد و نود تا شیراز چهارصد شصت تا بغداد ششصد بیست تا موصل ششصد و نود تا اصفهان
پانصد و سی تا دمشق هفتصد و نود تا حبشه شصت تا یزد چهارصد و هشتاد تا مصر هفتصد تا حلب هفتصد و هفتاد تا قزوین هفتصد
پانصد و هشتاد تا تبریز ششصد هفتاد تا ارزن الروم هفتصد و پنجاه تا سبزوار پانصد پنجاه چهل تا استراباد پانصد و شصت
تا هرات چهارصد و هشتاد تا طوس پانصد و چهل تا شماخی ششصد و هفتاد تا تفلیس هفتصد بیست تا نوبه هزار و
صد و ده تا قندهار سیصد هشتاد تا بخارا پانصد شصت تا بلخ چهارصد و هفتاد مولتان تا مکه ششصد و سی تا مدینه
ایضا تا صنعا هفتصد و بیست تا لحسا پانصد ده تا بصره چهارصد و چهل تا هرموز سیصد هشتاد تا شیراز ایضا تا بغداد
پانصد تا موصل پانصد و شصت تا اصفهان سیصد هشتاد تا دمشق ششصد و هفتاد تا حبشه نهصد و چهل
تا یزد سیصد سی تا مصر هشتصد و سی تا حلب ششصد بیست تا قزوین سیصد نود تا تبریز چهارصد و هفتاد
تا ارزن الروم پانصد و شصت تا سبزوار سیصد ده تا استراباد سیصد پنجاه تا هرات دویست و پنجاه تا طوس دویست
و نود تا شماخی چهارصد و سی تا تفلیس سیصد و هشتاد تا نوبه هزار و صد و پنجاه تا قندهار نود تا بخارا دویست پنجاه

تا بلخ صد و چهل تا سومنات سیصد هشتاد تا قسطنطنیه تا مکه ششصد چهل تا مدینه پانصد و پنجاه تا صنعا هفتصد نود تا
لحسا ششصد شصت تا بصره پانصد شصت تا هرموز هفتصد ده تا شیراز ششصد بیست تا بغداد چهارصد بیست تا موصل
سیصد و نود تا اصفهان پانصد و شصت تا دمشق سیصد و سی تا حبشه هفتصد و سی تا یزد ششصد تا مصر سیصد هفتاد
تا حلب سیصد بیست تا قزوین پانصد تا تبریز چهارصد و ده تا ارزن الروم سیصد و بیست تا سبزوار پانصد و شصت تا
استراباد پانصد و سی تا هرات ششصد و سی تا طوس پانصد و هشتاد تا شماخی چهارصد و سی تا تفلیس سیصد و هشتاد تا
نوبه هفتصد و ده تا قندهار هفتصد تا بخارا ششصد و ده تا بلخ هفتصد و ده تا سومنات هزار و شصت تا مولتان هشتصد
و پنجاه بلغار تا مکه ششصد و پنجاه بلغار تا مکه ششصد شصت تا مدینه پانصد و نود تا صنعا هشتصد ده تا لحسا
پانصد و نود تا بصره چهارصد و پنجاه تا هرموز پانصد و شصت تا شیراز چهارصد و هفتاد تا بغداد سیصد نود تا موصل
سیصد و هشتاد تا اصفهان سیصد نود تا دمشق چهارصد و شصت تا حبشه هشتصد تا یزد چهارصد تا مصر ششصد
تا حلب سیصد و نود تا قزوین سیصد بیست تا تبریز دویست و هفتاد تا ارزن الروم دویست هشتاد تا سبزوار سیصد و ده
تا تفلیس صد و شصت تا نوبه هزار تا قندهار چهارصد شصت تا بخارا دویست و شصت تا بلخ سیصد هفتاد تا سومنات
هشتصد تا مولتان پانصد تا قسطنطنیه چهارصد و سی کشمیر تا مکه ششصد و هفتاد تا مدینه ششصد و ده تا صنعا هفت
صد و هفتاد تا لحسا پانصد پنجاه تا بصره چهارصد و هفتاد تا هرموز چهارصد بیست تا شیراز چهارصد تا بغداد پانصد
ده تا موصل پانصد هفتاد تا اصفهان چهارصد تا دمشق ششصد و هشتاد تا حبشه هفتصد و هفتاد تا یزد سیصد و پنجاه
تا مصر هشتصد و هشتاد تا حلب ششصد و سی تا قزوین چهارصد تا تبریز چهارصد هشتاد تا ارزن الروم پانصد و شصت
تا سبزوار سیصد بیست تا استراباد سیصد پنجاه تا هرات دویست و هفتاد تا طوس دویست و نود تا شماخی چهارصد و ده
تا تفلیس چهارصد و هفتاد تا نوبه هزار و صد و هشتاد تا قندهار دویست بیست تا بخارا دویست و سی تا سومنات چهارصد
تا مولتان شصت تا قسطنطنیه هشتصد سی تا بلغار چهارصد و هفتاد ختن تا مکه هفتصد ده تا مدینه ششصد و هشتاد
تا صنعا هشتصد و سی تا لحسا هشتصد تا بصره پانصد تا هرموز پانصد تا شیراز چهارصد پنجاه تا بغداد پانصد و ده تا
پانصد و پنجاه تا اصفهان چهارصد و بیست تا دمشق ششصد و شصت تا حبشه هزار و بیست تا یزد سیصد هشتاد تا مصر
و ده تا حلب پانصد و نود تا تبریز چهارصد سی تا ارزن الروم پانصد تا سبزوار سیصد ده تا استراباد سیصد سی تا هرات سیصد
طوس و هشتاد تا شماخی سیصد هفتاد تا تفلیس سیصد هفتاد تا نوبه هزار و هشتاد تا قندهار دویست و چهل تا بخارا صد و نود
تا بلخ صد شصت تا سومنات پانصد و هشتاد تا مولتان دویست تا قسطنطنیه هفتصد چهل تا بلغار سیصد چهل تا کشمیر صد
و هفتاد اکره تا مکه هفتصد و سی تا مدینه هفتصد و پنجاه تا صنعا هشتصد تا لحسا ششصد و ده تا بصره پانصد و هشتاد تا
هرموز چهارصد نود تا شیراز پانصد و ده تا بغداد ششصد و چهل تا موصل هفتصد تا اصفهان پانصد سی تا دمشق هشتصد
و بیست تا حبشه هزار و سی تا یزد چهارصد هشتاد تا مصر نهصد و هفتاد تا حلب هفتصد هشتاد تا قزوین پانصد شصت
ششصد و سی تا ارزن الروم هفتصد و بیست تا سبزوار چهارصد و هشتاد تا استراباد پانصد و ده تا هرات چهارصد ده تا طوس
چهارصد و شصت تا شماخی ششصد تا تفلیس ششصد پنجاه تا نوبه هزار و دویست و شصت تا قندهار دویست پنجاه
تا بخارا چهارصد و سی تا بلخ سیصد بیست تا سومنات دویست پنجاه تا مولتان صد و هشتاد تا قسطنطنیه هزار تا بلغار
ششصد و شصت تا کشمیر دویست و ده تا ختن سیصد و شصت تبت تا مکه هفتصد و چهل تا مدینه هفتصد و ده
تا صنعا هشتصد و شصت تا لحسا ششصد بیست تا هرموز پانصد بیست تا شیراز چهارصد هشتاد تا بغداد پانصد و پنجاه
تا موصل ششصد تا اصفهان چهارصد و شصت تا دمشق هفتصد تا حبشه هزار و پنجاه تا یزد چهارصد و ده تا مصر هشت
صد و ده تا حلب ششصد و پنجاه تا قزوین چهارصد و سی تا تبریز چهارصد و نود تا ارزن الروم پانصد و شصت تا
سبزوار سیصد و شصت تا استراباد سیصد هشتاد تا هرات سیصد و سی تا طوس سیصد و بیست تا خوارزم چهارصد و
تا تفلیس چهارصد و پنجاه تا نوبه هزار و دویست تا قندهار دویست بیست تا بخارا دویست چهل تا بلخ صد و هشتاد
تا سومنات پانصد و چهل تا مولتان صد و هفتاد تا قسطنطنیه هشتصد و ده تا بلغار چهارصد بیست تا کشمیر صد و
بیست تا ختن هفتاد و پنج تا اکره سیصد اندلس تا مکه هشتصد تا مدینه هفتصد و شصت تا صنعا نهصد و بیست تا

تا الحسا نهصد و ده تا بصره هشتصد و هفتاد تا هرمز نهصد و هفتاد تا شیراز نهصد و چهل تا بغداد هفتصد و هشتاد تا موصل
هفتصد و ده تا اصفهان نهصد تا دمشق ششصد تا حلبیه هفت و سی تا یزد نهصد و پنجاه تا مصر پانصد تا حلب ششصد
پنجاه تا قزوین هشتصد و هفتاد تا تبریز هفتصد و نود تا ارزن الروم ششصد و نود تا سبزوار نهصد و چهل تا استراباد نهصد
و ده تا هرات هزار تا طوس نهصد و هفتاد تا شماخی هشتصد و سی تا تفلیس هشتصد تا نوبه شصت تا قندهار هزار صد
و هفتاد تا بخارا هزار و بیست تا بلخ هزار و صد و بیست تا سومنات هزار و سیصد و هشتاد تا مولتان هزار و دویست و پنجاه
تا قسطنطنیه چهارصد و پنجاه تا بلغار هشتصد و شصت تا کشمیر هزار و دویست و پنجاه تا ختن هزار و صد و هفتاد تا اکره هزار
و چهارصد و ده تا تبت هزار و دویست و چهل تا خانبالغ تا مکه نهصد و نود تا مدینه نهصد و شصت تا صنعا هزار و صد
تا الحسا هشتصد و هفتاد تا بصره هفت صد و شصت تا هرمز هفتصد و پنجاه تا شیراز هفتصد و بیست تا بغداد هفتصد و
هشتاد تا موصل هشتصد و بیست تا اصفهان ششصد و نود تا دمشق نهصد و سی تا حلبیه هزار و سیصد تا یزد ششصد و
شصت تا مصر هزار و نود تا حلب هشتصد و شصت تا قزوین ششصد و هشتاد تا تبریز هفتصد تا ارزن الروم هفتصد و شصت
تا سبزوار پانصد و نود تا استراباد ششصد و ده تا هرات پانصد و هفتاد تا طوس پانصد و شصت تا شماخی ششصد و
چهل تا تفلیس ششصد و پنجاه تا نوبه هزار و چهارصد و هفتاد تا قندهار چهارصد و هشتاد تا بخارا صد و هفتاد تا بلخ
چهارصد و بیست تا سومنات هفتصد و ده تا مولتان چهارصد تا قسطنطنیه نهصد و هشتاد تا بلغار پانصد و شصت
تا کشمیر سیصد و پنجاه تا ختن دویست و نود تا اکره سیصد تا تبت دویست و پنجاه تا اندلس هزار و چهارصد و ده تا ر
الملك چین تا مکه هزار و صد و شصت تا صنعا هزار و صد و هشتاد تا الحسا هزار و دویست تا بصره نهصد و نود تا هرمز
هشتصد و نود تا شیراز نهصد و بیست تا بغداد هزار و شصت تا موصل هزار و صد و بیست تا اصفهان هشتصد و پنجاه تا
دمشق هزار و دویست و چهل تا حلبیه هزار و چهارصد و چهل تا یزد هشتصد و نود تا مصر هزار و سیصد و نود تا حلب
هزار و صد و نود تا قزوین نهصد و شصت تا تبریز هزار و چهل تا ارزن الروم هزار و صد و بیست تا سبزوار هشتصد و هشتاد
تا استراباد نهصد و ده تا هرات هشتصد و ده تا طوس هشتصد و پنجاه تا شماخی نهصد و نود تا تفلیس هزار و بیست تا نوبه
هزار و شصت و هشتاد تا قندهار ششصد و هفتاد تا بخارا هشتصد تا بلخ هفتصد تا سومنات ششصد و ده تا مولتان
پانصد و هشتاد تا قسطنطنیه هزار و سیصد و نود تا بلغار نهصد و نود تا کشمیر پانصد و هشتاد تا ختن شصت و
هفتاد تا اکره چهارصد و سی تا تبت ششصد تا اندلس هزار و هشتصد و ده تا خانبالغ پانصد و چهل هزار تا مکه
هزار و صد و چهل تا مدینه هزار و صد و شصت تا صنعا هزار و صد و سی تا بصره هزار و پنجاه تا هرمز نهصد و بیست تا شیراز هزار و صد
و هشتاد تا بغداد هزار و صد و سی تا موصل هزار و هفت و بیست تا اصفهان هزار و بیست تا دمشق هزار و سیصد و بیست تا حلبیه
هزار و چهارصد و ده تا یزد نهصد و هفتاد تا مصر هزار و چهارصد و چهل تا حلب هزار و دویست و هشتاد تا قزوین هزار و
شصت تا تبریز هزار و صد و چهل تا ارزن الروم هزار و دویست و سی تا سبزوار نهصد و نود تا استراباد هزار و بیست تا هرات
نهصد و بیست تا طوس نهصد و هشتاد تا شماخی هزار و صد تا تفلیس هزار و صد و بیست تا نوبه هزار و هشتصد
شصت تا قندهار هفتصد و هفتاد تا بخارا نهصد و پنجاه تا بلخ هشتصد و چهل تا سومنات نهصد و شصت تا مولتان هفتصد
و ده تا قسطنطنیه هزار و پانصد و چهل تا بلغار هزار و صد و هشتاد تا کشمیر هفتصد و بیست تا ختن هشتصد و شصت
تا اکره پانصد و چهل تا تبت هفتصد و نود تا اندلس هزار و نهصد و ده تا خانبالغ هفتصد و نود تا چین سیصد و ده
ل تلا علما فرموده اند در باب قبله اعتبار جهت و سمت مسلمین میتوان کرد و همچنین بمحاریب مساجد و بر قواعد ریاضیه
در مواضع که انحرافات قبله ها تشخیص نشده بقواعد تخمین تا موضع منحرف قبله عمل میتوان کرد بلکه عمل باینها
لازم میدانند و عمل بقواعد ریاضیه و حال آنکه مشاهده قبله عراق و مسجد کوفه و غیره که میکنیم بنیا مخالف
و مخالف قواعد هیئت میباشد بلکه منحرف عسکریین بیست و هشت درجه منحرف است و همچنین مسجد کوفه قریب به
بیست و هشت درجه و حال آنکه حضرت امیر در اینجا نماز کرده اند و هر گاه قبله اینها درست نباشد و بتقاریب ثمه
مختلف باشد پس مفاجئه بلاد مذکور نتوانند شد و همچنین قبله مسجد مدینه که بلا شبهه حضرت پیغمبر در اینجا
نماز کرده اند بر [illegible] درجه منحرف است اصل عمل بقاعده ریاضیه است و مخالف آن تا با مکرر و معلوم

نیست

نیست که بنای مسجد مدینه و کوفه همان بنای زمان آن حضرت باشد که قبله ها باشد بلکه در مسجد نبوی ظاهر تغیرات و در مسجد
کوفه معلوم نیست که حضرت بر استقامت آن نماز کرده اند شاید انحراف فرموده باشند و مساجد مقدسه در زمان خلفای جور
ساخته شده پس شاید در آن مسامحه کرده باشند قال الخال المفضال في بحار الانوار ما لفظه قال شيخنا الفاضل الكامل
السيد السند البارع التقي امير شرف الدين علي الشولستاني الساكن في المشهد الغروي حيا المدفون فيه ميتا قدس الله روحه
في بعض فوائده لا يخفى انا انما نعلم الكعبة وجهتها بمحراب المعصوم اذا علمنا ان بنائه منصب المعصوم او في زمانه او في زمان غيره
لكنه صلى عليه السلام من غير تيامن وتياسر وعلى هذا امر مسجد الكوفة مشكل لان بناءه كان قبل زمان امير المؤمنين والحائط
القبلي والمحراب المشهور بمحراب امير المؤمنين ع ليسا موافقين لجعل الجدي خلف المنكب الايمن وكنت في هذا متاملا ومتحيرا
واتذكر انهما كانا عكس مسجد المقدس وكان فيه تياسر كثير فنقض عمارته بامر السلطان الاعظم الشاه صفي
قدس الله روحه قلت للمعمار غيره الى التيامن فغيره ومع هذا فيه تياسر في الجملة تخالف محراب المسجد وحمله على ان بنائه
كان من غير المعصوم من القائلين بالتياسر وكنت في ارتضاء هذا متاملا ولما لم يكن الكوفة تياسر لا انه نقل انه صلى
في مسجدها ولم ينقل انه صلى مستقيما من غير تيامن وتياسر وكان في وسط الحائط المذكور محراب كبير مرتفع كالمعتاد غير
مشهور بمحراب امير المؤمنين ولا بمحراب احد الانبياء والائمة ولما صار المسجد خرابا وانهدمت الاسطوانات الكائنة فيه وخفي
فرشه الاصلي بالاحجار والتراب اراد الوزير الكبير ميرزا تقي الدين محمد ره تنظيف المسجد من الكثافات الواقعة فيه وعمله
الجانب القبلي من المسجد ودفع التراب والاحجار المرتبة في صحنه الى الفرش الاصلي ونظف وسوى
العرب ظهر ان المحراب والباب المشهورين ما كانا متصلين بالفرش الاصلي بل كانا مرتفعين عنه قريبا من ذراعين
والمحراب المذكور الذي كان في وسط الحائط القبلي كان متصلا وموصولا اليه وظهر ايضا باب كبير قريب منه واصل اليه
وكانت عند الحائط القبلي من اوله الى اخره اسطوانات وصفات وبنى الوزير الامجد عمارة عليها وعند ذلك المحراب كانت
صفة كبيرة قد صففت من اطرافها لم يكن بينها اثر اسطوانات ولما كان هذا المحراب الكبير عتيقا امر الوزير بقلعه وتجديده
فقلعوا فاذا تحت الكثافة المقلوعة انه بنيت ثلث مرات وحوله وفي كل مرتبة بياض وحمرة اما لون الى
نحو ذلك فاحضرني واراني وكان معه جمع كثير من العلماء والعقلاء والاخيار وكانوا متحيرين متفكرين في الوجه حفظ هذا
ذلك المحراب كان محراب امير المؤمنين ع وكان يصلي اليه لوصوله الى الفرش الاصلي ولوقوعه في صفة كبيرة يجمع فيه العلماء
خلف الامام وكان ذلك الباب بابا يجيء من البيت الى المسجد منه لاتصاله بالفرش ولما كان الجدار غيبها وكان ذلك المحراب
فيه ولم يكن موافقا للجهة شرعا بتياسر وبعده المسلمون حرفوا وما لوا بالبياض والحمرة الى التيامن ليعلم الناس انحرافه فيه
وحمره وليعلم انه قبل عنده وكان تكرار البياض والحمرة لتكرار الاندراس والكثافة ولما خرب المسجد واندرست الاسطوانات
والصفات واخفى الفرش الاصلي بعد فرش اخر احدث بعض الناس في ذلك المحراب الصغير وفتح بابا صغيرا قريبا منه على
السطح الجديد واشتهر بمحرابه وبابه وعرضت على الوزير والحضار فكلهم صدقوني فصلوا الصلوة المفردة المعهودة عند
محرابه عنده وقرؤا الدعاء المشهور قراءته بعد الصلوة عنده وتياسر في الصلوة على ما راوا في المحراب امر الوزير
زائدا على تياسر سائر المحاريب وتياسر اهل المغار فيها حدث ملحد في العراق وبني على ما كان عليه كسائر المحاريب والسلام
على من اتبع الهدى انتهى كلامه رفع مقامه اقول وجدت محاريب العراق وابنيتها مختلفة غاية الاختلاف واقربها الى القواعد
الرياضية قبلة حائر الحسين ولكنها ايضا منحرفة عن نصف النهار اقل ما يقتضيه القواعد بقليل واما مسجد امير المؤمنين
مضجع الكاظمين فهما على نصف النهار من غير انحراف بين ومضجع العسكريين منحرفة عن نصف النهار قريبا من عشرين درجة
ومحراب مسجد الكوفة منحرف عن يمين نصف النهار بنحو من اربعين درجة وهو قريب من قبلة اصفهان وليس ما ذكره السيد
من كون الجدي قدام المنكب الا لكان قريبا من المغرب وانحراف الكوفة بحسب القواعد الرياضية اثنا عشر درجة عن يمين نصف النهار
وانحراف بغداد قريب منه وانحراف سر من راى قريب من ثمان درجات من جنوب اليمين وقبلة مسجد السهلة قريب من القواعد
فظهر مما ذكرنا ان مسجد امير المؤمنين ع اقرب الى القواعد من محراب مسجد الكوفة ولعل هذا الاختلاف على التوسعة في امر
القبلة ولا يبعد ايضا ان يكون الامر بالتياسر لاهل العراق لكون المحاريب المشهورة المبنية منها في زمن الخلفاء الجور لا سيما
المسجد الاعظم على هذا الوجه ولم يمكنهم اظهار خطا هؤلاء الثاني فامر ائمتهم بالتياسر عن تلك المحاريب وصلوا بما عملوا

بر نفير

به نقیه لئلا یبهرهم الحکم بخطاء من مضی من خلفاء الجور ویؤید ما سنبا فی نصف مسجد غنی وان قبلة لفاسطه فهو یومی الی
ان سایر المساجد فی قبلتها شیء ومسجد غنی الیوم غیر موجود ویؤید ایضا ما رواه محمد بن ابراهیم النعمانی فی کتاب الغیبة عن احمد
عن علی بن الحسین عن الحسن محمد بن یوسف عن سعدان بن مسلم عن صباح المزنی عن الحارث بن الحصیرة عن حبة العرنی قال قال امیر المؤمنین
کانی انظر الی شیعتنا بمسجد الکوفة وقد ضربوا الفساطیط یعلمون الناس القرآن کما انزل اما ان قائمنا اذا قام کسره وسوی
قبلته علی انه لا یعلم بقاء البناء الذی کان علی عهد امیر المؤمنین بل یدل بعض الاخبار علی هدمه وتغییره کما رواه الشیخ فی کتاب
الغیبة عن الفضل بن شاذان عن علی بن الحکم عن الربیع بن محمد المسلی عن ابن طریف عن ابن نباتة قال قال امیر المؤمنین فی حدیث له حتی انتهی
الی المسجد الکوفة وکان مبنیا بخذف ودنان وطین فقال ویل لمن هدمک وویل لمن سهل هدمک وویل لبانیک
بالمطبوخ المغیر قبلة نوح طوبی لمن شهد هدمک مع قائم اهل بیتی اولئک خیار الامة مع ابرار العترة واغرب من جمیع ذلک ان مسجد
الرسول صلی الله علیه وآله مع ابتنائه علی خط نصف النهار مع انه اظهر الجدران بناء انتسابا الی المعصوم وهو مخالف للقواعد لانحراف قبلة المدینة عن
نصف النهار الی جهة الیسار من نقطة الجنوب الی المشرق بسبع وثلثین درجة ایضا مخالف لما هو المشهور من ان النبی قال محرابی علی المیزاب
ومن یقف فی المسجد الحرام بازاء المیزاب یقع الجدی خلف المنکب وکنت متحیرا فی ذلک حتی تاملت فی عمارة روضة النبی الذی حیال
قبره الشریف فوجدتها مخرفة ذات الیسار کثیرا وانه لم یکن بهذا المقدار وظاهر ان البیوت کانت مبنیة بعد المسجد علی
وفقها فظهر ان محراب المسجد ایضا کان منحرفا وزال بسبب تجدید العمارة ویؤید ان محراب مسجد قبا ومسجد الشجرة واکثر المساجد
القدیمة التی بنایها فی المدینة وبین الحرمین انما موافقة للقواعد او قریبة منها مع ان النبی والائمة صلوا فیها انتهی ل ثلب
کسی کنیزی داشته و بان دخول کرده و بعد از استبرا بکسی فروخته یا بخشیده و ان ثانی دختری بهم رسیده ایا آقای اول
میتواند ان دختر را بگیرد یا نه هرچند که ان زن کنیز باشد بد بمذهب حلال نیست و همچنین ندارد و در زنا زاده نیز چنین
است که دختر زن بر پسر محرم حلال نیست خواه پیش از تزویج کردن بپدر پسر دختر را داشته باشد یا بعد بهم رسانده ل ثلج
زید چیزی داشته و به عمرو بیع قطعی فروخته و صیغه عربی و فارسی خوانده و ثمن را تماما گرفته پس گفت که این چیز را بمان در
و تسلیم مشتری نمایم که اقتضاء فلکی این چیز بدون تقصیر و تفریط بایع در راه تلف شد ب هر مبیعی که قبل از قبض مشتری
تلف شود هرچند که بدون تقصیر بایع باشد از کیسه بایع میرود و بمشتری ضرری نمیرسد و اگر ثمن داده میتواند که واپس
گیرد ل ثلل زید شخصی بعمرو فروخته بمبلغ دو تومان مبیع یا مال یا پول کرده میان تجار معمول و معتبر است که این جنس
اگر فروخته یا تلف شد باید همین ثمن را بدهد و الا اختیار دارد که همان جنس را رد نماید و وقت کم باشد عمرو قبل از ان
جنس را بعضی اعلا فروخته و بعضی سوخت چه میرسد ب شرط مذکور باطل و بنا مشروع است هرچند که معمول جهال تجار
باشد بنا بر این جنس چون به بیع فاسد بقبض مشتری رسیده ضامن مثل و قیمت کرده که انچه تلف نرسیده هرچند
بدون تقصیر او بوده باید مثل از بدهد در مثلی و قیمت از در قیمی به بایع بدهد و انچه را فروخته است هرگاه بایع بیع را
قبول کند همان ثمنی را که عمرو از مشتری گرفته مستحق میشود خواه زیاد از قیمت ره ثمن اقل باشد یا کم از ان و اگر بیع را قبول نکند
مستحق عین مال میشود چو بکه در معامله فضولی میباشد و بر تقدیر امضا بیع شاید مستحق اجرة المثل شود لکن کالاشکال
ماند و اظهر عدم استحقاق است ل ثلله انحضرت پیغمبر فرموده که ولد الزنا شر الثلثه چه معنی دارد ب چند معنی از برای
کفته اند یکی انکه مراد ولد الزنا بدتر است از پدر خود و انکه نسبت نسب دیدیم انکه از اب زانی و مادر زانیه که هر دو خبیثند بهم رسیده ومادر
پس لعنت از هر دو خواهد بود سیم انکه بد زانی و زانیه هرگاه حد شرعی واقع شود کفاره گناه ایشان میگردد و اما ولد الزنا
موقوف بر مشیت الهی باشد معلوم نیست که اخرچه شود لکن در اواخر کتاب معانی الاخبار از ابی بصیر از حضرت صادق روایت
کرده که معنی حدیث انست که ثانی بد تر است از اول و ثالث علیهم ل ثلو مؤلف کتاب شرح الولاء در شرح دعا صنمی قریش
کیست ب شیخ ابو السعادات اسعد بن عبد القاهر اصفهانی است که شیخ فاضل محمد بن الحسن الحر العاملی در کتاب
امل الآمل در بیان حال او چنین کفته الشیخ اسعد بن عبد القاهر اسعد الاصفهانی ابو السعادات کان عالما فاضلا محققا
له کتب منها کتاب شرح الولاء فی شرح الدعاء وکتاب توجیه السؤالات فی حل الاشکالات وکتاب جامع الدلائل ومجمع الفضائل
وعیر ذلک للشیخ یروی عنه علی بن طاووس ویقرء عنده المحقق نصیر الملة والدین الطوسی ومیثم بن علی البحرانی ل ثلز هرگاه عاملی
فقیر باشد که عقد برادر او ذمت نداشته باشد چه باید کرد ب دیتی که بر عاقله لازم میباید در ضمن سه سال از

مغتفر بود

از وقت مردن مفقول کرفته میشود در هر سال ثلثی پس اگر دو هجوم سه سال مذکور از ادا و هجوم با بعضا از ان عاجز باید بخویکه
شرعا مظالبه ان از او نتوان نمود در این صورت بر امام است که از مال خود یا بیت المال بدهد بر جای چیزی که لازم نمی اید
بر الاظهر الاشهر ل ثلح زید ملکی را که خود از زید عمرو بمبلغ ثمن مال بیع نموده و عمرو هنوز قبض نکرده که تمام را نداده ملک
ابادی از منصرف شده خراب کرده بایع را چه میرسد ب هرگاه در مدت مذکوره تمام انچه را گرفته رد کند بمشتری
یا کسی که از جانب او باشد میتواند که بیع را فسخ نماید و ملک را بدهد و اگر بکسی و اگر عیبی بهم رسانیده یا چیزی
به تقصیر مشتری تلف شده باشد ارش عیب و عوض تلف را میتواند کرفت ل ثلط زید عمرو را واسطه ساخت که فلان
مبلغ از بکر از برای او بگیرد در جواب گفت زید را قبول ندارم هرگاه عمرو ضامن شود من میدهم پس عمرو ضامن شده و تکوم
مبلغ مذکور را از بکر کرفته و بزید داده بعد از ان زید بفقر شده فرار نموده عمرو که مطلع شده خواست که از عقب او برود
در این حال خالد ضامن او شده که تا یکماه دیگر وجه مذکور را من میدهم لهذا عمرو هم توقف نموده پس خبر رسید که زید
فوت شده غرامت تا کیست ب بر تقدیر صحت ضمان عمرو ضمان خالد باطلست لکن بو اوفق سؤال بطلان ضمان عمرو
است پس ضمان خالد صحیح نیست باید از عهده وجه بر اید ل ثم شخصی زنی خواسته و در ضمن العقد شرط نموده که ان زن را از جا
بیرون نبرد ایا میتواند که خلاف شرط کند ب شرط مذکور شرعا لزوم ندارد و حال شرط مکان اخراج از بلد بر تقدیر تسلیم
لزوم ان منافی مع الفارق است ل ثما هرگاه عاقله ادعای فقر نماید و وثوقی بر انکار نکنند چه باید کرد به تقدیر ثبوت ادا
دیت ساقط میشود یا مهلت باید داد تا وقت غنی و در این بین مقدر را باید داد تا باید هم چنین هرگاه بعضی اند متر
صغیر یا فقیر باشند عاقله میتواند متوجه اخراجات شود یا نه ب دیت بر عاقله در سه سال گرفته میشود در اخر
هر سالی ثلثی و چون عاقله دعوی فقر کنند بنحویکه در دعوی فقر مدیون داخل میشود کنند منایدبر نفقه او و عیال واجب النفقه
و روز مطالبه از او میگیرند هرچند کم باشد و هرگاه تواند که متحمل نفقه صغیر گردد باید نفقه او از بکیرند
و از دیت حساب نمایند و بر تقدیر استمرار اعسار تا انقضاء مدت دیت از او ساقط و تا تمام تعلق میگیرد لکن ابهامی در
صورتیست که خطا جنایت به بینه شرعیه ثابت شود تا و شر با بلوغ و رشد معترف بان باشند و الا اقرار عاقله در
صورت عدم امکان اخذ دیت از او حجت بر ورثه نمیشود و دیت از جانی میگیرند ل ثمب زید ملکی از عمرو بمدت
معینه اجاره نموده که در ان خانه و اعیان بنا زد پس در انجا احداث اعیان نموده و منصرف بوده و حال مدت اجاره منقضی
شده ایا موجر را میرسد که مستاجر را اجبار بر ازاله اعیان احداثیه نماید یا موافق ضابطه حساب مستاجر را میرسد که
موافق تصدیق اهل خبره قیمت اعیان احداثیه را نموده بگیرد و ملک را واگذارد ب میرسد موجر را که مستاجر را اجبار
نماید بر ازاله انها بلکه بر مستاجر شرعا لازم است که بعد از انقضای مدت فورا ازاله کند و اگر تفریغ ملک نکند
موجر را هم میرسد که خودش انها را ازاله نماید خواه شرط کرده باشند که بعد از مدت ازاله شود یا نه و بر تقدیر تسلط
ازاله ارش بر موجر لازم نمیباید و احتمالی که بعضی داده اند که با عدم اشتراط موجر تسلط ندارد بر ازاله مجانا بلکه یا
ازاله نماید با ارش یا قیمت ان اعیان را بدهد و از برای خود نگاه دارد یا باقی دارد و اجرة المثل را از مستاجر بگیرد
جز انسبیا ضعف دارد بحیثیتی که امید صحت ندارد و ان لحما لیست مناسب استحسانات عقلیه و منافی ادله شرعیه
نوبه عقلیه است و روایه مثل انه تراضی و حدیث الناس مسلطون علی اموالهم و حکایه ضرر مشترک بین الطرفین و مستاجر
اقدام بر ضرر خود نموده و قضیه جمع بین الحقین ممنوع الصغری است زیرا که بعد از مدت حقی ندارد بلکه ضبط ملک
دلالت بر خلاف ان دارد و معضیق بحال ستانی طول نقال لت ل ثمج شخصی ملکی به سید ملا جان و اولاد ذکور
او بطنا بعد بطن و نسلا بعد نسل وقف نموده و از اولاد بطن اول بعضی موجودند مع ذلک بطن ثانی در ان تصرفی
دارند یا نه و دیگر انکه جمعی خود را منسوب به سید ملا جان مذکور میدانند و تصرف در ان ملک میکنند و اولاد
معروفین انسید منکرند ایا ان متصرفین باید نسب خود ثابت نمایند یا بمجرد تصرف نسب ایشان ثابت است ب سؤال
سؤاله محل خلاف علما و اشکال عظیم است و تحقیق انکه کلمه ثم در انجا مفید ترتیب با تتمیم است و قول به وجود اسباب
ترجیح است و در این وقت تخییر متعدد است و تقلید اموات باطلست چنانکه خود مان اعتراف نموده اند و نقل اجماع
بر ان کرده اند بر تقدیر صحت چون محل خلافست ترجیح تقلید بعضی بر موقوف بر مرجح است و مسئله ثانیه را قبل از این

در كوما انتهان نوشته ام بهتا عمل نمايند وبايكه بكرنتا ندتا مرجح نعيم يا ترتيب معلوم شود ل يمكن دبما استدل بعض
الفقها في مسئلة بان الاصل في الاطلاق والاستعمال الحقيقة فيعرضه اخرون بان الاطلاق والاستعمال اعم من الحقيقة ثم
يستدل هذا المعترض في مسئلة اخرى كالاول فخاصة التناقض في كلامهم والتدافع في مرامهم والتحقيق انه لا تناقض ولا اختلاف
لعدم الاتحاد في الاطراف الذي هو شرط بلا خلاف در تناقض هشت وحدت شرط دان وحدت موضوع ومحمول ومكان وحدت
شرط اضافه جزء وكل قوه وفعل است زمان وتوضيح ذلك ان لقولهم الاصل في الاطلاق والاستعمال الحقيقة معنيين
احدهما انما الاطلاق فيه ولا شك بغيره وهو ان يكون المعنى الحقيقي للفظ معلوما والمستعمل فيه غير معلوم وثانيهما مما
وقع فيه النزاع ولم يقع على قوله الاجماع وهو كعكس الاول بان يكون المستعمل فيه معلوما وكونه معنى حقيقيا له غير معلوم
وبيان ذلك ان المراد بالاول هو ان يكون للفظ معنى حقيقيا ثابتا بامارة من امارات الحقيقة من نص الواضع على وضعه له
استعماله فيه او تبادره عند الاطلاق من غير قرينة او عدم صحة سلبه عنه او نحو ذلك فاذا استعمل ذلك اللفظ بلا قرينة
تدل على المراد منه وجب حمله على ان المراد منه انما هو ذلك المعنى الحقيقي لان فائدة وضع اللفظ لمعنى هو افادته لذلك
عند الاطلاق وعدم احتياجه الى القرينة كما في المجاز ومن هنا يقال الاصل في الاستعمال الحقيقة اى الظاهر الا ان يعرض
لحيوان الواضع ذلك فهذا المعنى مما لا ريب بغيره ولا يسع لاحد النزاع فيه ولذلك يحمل لفظ الاسد عند الاطلاق على المفترس
والمراد بالمعنى الثاني ان يستعمل اللفظ في معنى وان اقترن حين الاستعمال بقرينة حالية او مقالية تدل على ان المراد
من ذلك اللفظ هو ذلك المعنى لكن لم يعلم بعد ان ذلك معنى حقيقي له يحمل عليه عند الاطلاق من غير قرينة في اى موضع
يحقق اذا لم يكن له معنى اخر حقيقي او يتردد الذهن بينه وبين حقيقي اخر له ولا ينافي ارادة الحقيقة اقترانها بما يؤكدها من
عليه القرائن او معنى مجازي لذلك اللفظ لا يحمل عليه من غير قرينة تدل والنزاع في هذا مشهور وفي اكثر كتب الاصول
والاسناد كما مذكور فقيل ان الاصل في الاطلاق الحقيقة لان الظاهر والواجب فانه ان يكون كل لفظ حقيقة فيما استعمل
فيه ولو مع القرينة الا ان يثبت كونه مجازا فيه بنص من يوثق به او صحة السلب ونحو ذلك وهذا مرتضى المرتضى وكثير
من القدماء وقيل الاطلاق اعم من الحقيقة مطلقا اذ كما يوجد الاطلاق بعنوان الحقيقة فكذا يوجد بعنوان المجاز فالا
للاطلاق ولو مع القرينة اعم ولا دلالة للعام على خصوص فرد منه الا مع قرينة وامارة وح لا يحكم بكون ذلك المعنى حقيقيا
لذلك اللفظ ولا مجازيا الا ان يثبت احدهما من خارج وهذا القول ضعيف جدا وقيل الاصل في الاطلاق المجاز مط الا
ان يثبت كونه بعنوان الحقيقة لان الاستعمال المجازي اكثر من الحقيقي واعم واغلب والظن يلحق الشيء عند التردد بالاعم
الاغلب والذهن ينصرف اليه ما لم يمنع مانع وقيل ان كان للفظ معنى اخر حقيقي كان الاصل في هذا الاطلاق المجاز اذ لو
كان فيه ايضا حقيقة لزم الاشتراك والمجاز خير منه لان الاشتراك يستلزم تعدد الوضع وتكثر القرينة وكلاهما خلاف
الاصل وتردد الذهن عند عدم القرينة وهو مفوت لغرض الوضع كذا قيل والاولى الاستدلال بالاكثرية قيل
اكثر اللغات مجازات وقلة الاشتراك حتى انكره بعض فلعلهم وان كان الاصل الحقيقة اذ لو كان مجازا لافتقر الى معنى
اخر موضوع له مستعمل فيه والى اعتبار العلاقة بين هذا وذاك والى نصب القرينة لهذا المعنى والى اهمال اللفظ عند عدمها
وكل ذلك على خلاف الاصل والظ فهذه اقوال اربعة اشهرها وخيرها اخيرها وتظهر ثمرة النزاع في مواضع كثيرة منها ثبوت
احكام الكفر من النجاسة وغيرها على من خرج بدليل لكل مخالف للمذهب الحق في اصول الدين وولد الزنا وشارب الخمر وتارك
الصلوة والزكوة والحج الى غير ذلك ممن اطلق عليه لفظ الكفر في الشريعة المقدسة فذهب المرتضى ومن وافقه الى نجاسة الكل
المخالف لهذا الاصل ل بمثله در [illegible] والشمس حضرت امير وهمچنين شق القمر از براى پيغمبر چنانكه در قران مذكور است
دو اشكال وارد ميبايد اول انكه [illegible] جمع ميشود واين تغيير اوضاع در فلكيات وافلاك محال است دويم
بر فرض تسليم جواب اين خواهد اختلاف در اوضاع فلكى چنانكه مسلمانان ميگويند اگر وقوع يافته بود ميبايست كل
اهل شرق وغرب عالم بان مطلع شوند [illegible] واز ثبت ونشر ان [illegible]
ايشان [illegible] چون [illegible] غريب [illegible] ميبايست در كتب اهل تواريخ وسير ملل ونحل مشهود
[illegible] شود [illegible] بعضى از محققين [illegible] چون خرق عادت ميبايست [illegible]
شمس [illegible] متواتر است [illegible] بخاطر [illegible] علم حاصل تواتر [illegible] ميشود چه جاى اينكه

چون منظور

چون منظور اخبار وارده در اين باب [illegible] باينكه مجموع مدت رد شمس ومكث ورجوع او قدر [illegible]
روز وشب همان قدر افزوده شده ومحسوس جمعى نگشته باشد بنابر غفلت از ان خرق عادت يا بالواقع در ان روز
افتاب قبل از غروب [illegible] زود [illegible] رفته باشد كه باضافه اين زمان قليل مساوى قدر [illegible] شد
باشد با وجود تصديق قدرت كامله الهى چه تعجب دارد وهمچنين است كلام در شق قمر بعلاوه اينكه شق قمر در شب بود
كه غالبا وقت غفلت اكثر مردم است واينكه بفرض تسليم اينكه كل اهل شرق وغرب مطلع نشده باشند ميتوان گفت كه هرچند
رد شمس يا قمر [illegible] كرامتيست يا معجزه انبيا [illegible] از شق قمر تمام [illegible] وطالبين ان بوده
ومنظور اظهار بر جمعى خاص بوده مانند تسبيح حصى وحنين جذع ومجيى شجره وجريان اب از ميان انگشتان وامثال
ان [illegible] بشان حضرت امير بلكه يوشع وسليمان همين بوده كه نماز ايشان در وقت خودش گذارده شود
يا جمعى از كفار كشته شوند پس اطلاع اكثر مردم بران ضرورى نيست با وجود تصديق بمعجزه وخرق عادت تجويز ان ميتوان
كرد كه اگر مثلا افتاب بغير وقت مشهود در افق الافاق باشد جرم وضوء ان محسوس هر مردمان نشود باعتبار اينكه
مصلحتى مقتضى خفاى ان باشد با اينكه در شق القمر بنا بر اشهر در بلاد بعيده ديده شده وربما يموه به بعض المتشبثين
باذيال الفلاسفة ان الاعجاز في شق القمر انما هو بالتصرف في ابصار الخلايق حتى يخيل اليهم انه قد انشق وان لم يكن
كذلك في الواقع وفرقوا بينه وبين السحر بان النبي ص يتصرف في باصرة الداني والقاصي على حد سواء والساحر لا يقدر
على التصرف في باصرة القاصي اقول اذا اقترحت الامة على من يدعى النبوة ان يشق لهم القمر وكان ذلك محالا في نفسه
فخطف ابصارهم وخيل اليهم انه قد شق لهم افليس يكون ذلك تلبيسا منه وتدليسا عليهم وهذا لا يليق باحاد الامة فضلا
عن الانبياء بل الواجب عليه ان يفهمهم ان كان التصرف في الفلكيات محالا عادة بان الاعجاز انما يكون بخرق العادة
وان كان محالا عقليا كان الواجب عليه ان يقول لهم هذا لا يكون كما لو اقترحوا عليه ان يجمع بين النقيضين او يوجد
للواجب شريكا ومما يموهون به ايضا انهم اذا وجدوا في كلام صاحب الشريعة الشريفة ما لا ينطبق على اصول الفلاسفة
السخيفة اخرجوه عن معناه الاصلي الحقيقي الى المجازات والتاويلات كما لو [illegible] العالم يحملونه على الحدوث الذاتي
ويخرجوه عما اراده الشارع من سبق وجوده بالعدم الصريح واستندوا في ذلك الى ان النقل قابل للتاويل بخلاف العقل
والى قول النبي ص امرت ان اخاطب الناس على قدر عقولهم ولم يعلموا ان النقل انما يرتكب فيه التاويل اذا عارضه فيه
التاويل اذا عارضه العقل المنتج لليقين دون المثمر للجهل المركب والتخمين وان معنى الخبر امرت ان اخاطبهم بما تسعه عقولهم
الاصل لا انه يخاطبهم بشيء ويريد خلاف معناه من غير نصب قرينة ويوهمهم انه خاطبهم به على ما هو عليه لانه ايقاع لهم في الجهل المركب
وزعم بعض المتشرعة ان امتناع الخرق والالتيام على الفلك يستلزم تكذيب صاحب الشريعة في دعوى المعراج البدني
ورد بان المعراج ان لم يكن مشروطا بامتناع الخرق لم يكن معجزا اذ المعجز هو الخارق للعادة والمعراج يستلزم الخرق فلو لم
يكن الخرق ممتنعا لم يكن للنبي ص في المعراج كثير مزية على غيره وقد عرضنا [illegible] تحقيق قبل از اين نمى
ملكى به بيع قطعى بعمرو فروخته ودر ضمن عقد ضامن درك گرديد وخالد ديگر ادعاى شركت در ان مينمايد يا بايع نيز ادعا
شركت او مينمايد بنابر اينكه املاك مستحق [illegible] غرامت ملك [illegible] ادعاى هرچند بايع بعد از بيع قبول
كند شركت ثابت نميشود ومضر بمشترى نميشود وهرگاه شركت بوجه شرعى ثابت شود مستحق اخذ حصه وغرامات
اجره المثل وغيره از متصرفين در ان ميگردد واگر مشترى جاهل بشركت بوده يا بايع ادعاى وكالت واذن نموده بخريدار
ضرر كشيده غرامت زاده ميتواند كه از بايع بگيرد ل بمثل در حديث است كه اسلم ابو طالب بحساب الجمل وعقد بيده ثلثا
وستين چه معنى دارد چند تفسير بنظر حقير رسيده اول انكه معنيش اله احد جواد است براكه عدد اين حروف بحساب
جمل كبير يعنى ابجد متعارف شصت وسه ميشود واين تفسير از قطب راوندى در كتاب خرايج الجرايح وصدوق در كتاب كمال الدين
وكتاب معانى الاخبار از ابى القاسم حسين بن روح كه احد نواب اربع حضرت صاحب الامر است روايت كرده واين [illegible]
از معصوم نباشد وشايد مراد اين باشد كه در كلمه توحيد تعبير از جناب اقدس باين سه كلمه نموده والله يعلم دويم انكه
بحساب جمل كل لسان است يعنى بهر زبانى ايمان اورد [illegible] واسلام نسبت واختصاص به بعضى از السنه واصطلاحات
ندارد چنانكه مقتضى ظاهر حساب جمل است واين را با اصل حديث مذكور شيخ كلينى در كافى در باب التاريخ از حضرت صادق

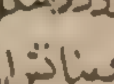
در واير

روایت کرده است و با اجماع الثقلین ثابت نفسیر عقد مذکور سیم انکه عقد شصت و سه عبارتست از کلمه شیخ ابراهیم نسجه
که مجموع بوشایند بعض حضرت صادق میگوید راوی امر فرموده بعد اظهار اسلام ابیطالب جهت تقیه نظر بانکه
مشهور دین علما اهل سنت انست که ایمان نیاورده و بر کفر مرده است فی الصحیح البخاری عن العباس بن عبد المطلب قال قلت
للنبی ما اغنیت عن عمک فانه کان یحوطک و یغضب لک قال هو فی ضحضاح من نار و لولا انا لکان فی الدرک الاسفل
من النار بعبارت و روایت اهل سنت عاقد شصت و سه عباس بن عبد المطلب است که بحضرت رسول اشاره کرده است
بپوشانیدن اسلام ابی طالب که کفار مطلع نشوند و دست از اضرار بر ندارند و باین وسیله ابوطالب تواند که حمایت
پیغمبر و مسلمانان کند چهارم انکه اشاره باشد بدو حرف لا و الا در کلمه توحید زیرا که این دو حرف عمده اند در
نفی شرکت و اثبات وحدانیت و جمل این دو حرف شصت و سه است پنجم انست که بخاطر قاصر رسیده که اشاره باشد
بانچه متعارفست میان مردم که در وقت گفتن شهادتین خنصر و بنصر و وسطی را اندک راست در ته میکنند و میخوابانند
و ابهام را به پهلوی انگشت سبابه که از اسبحه و شهادت نیز میگویند راست میدارند که تا خنصر بر کرده دو تیم سبابه باشد
و سبابه نیز راست است اشاره شهادتین را میگویند پس ابوطالب نیز چنین کرده یا انکه امام یا عباس اشاره باسلام او
باین کیفیت کرده اند و انچه سبعی است بر حساب عقود بدست چنانکه در میان عرب متعارف بوده است بنحویکه محققین نقل
کرده اند و در این اعصار نیز در میان تجار و مردم عرب بان متعارفست ششم انکه اشاره باشد بانکه حضرت ابوطالب
کتب و روایات و خوارق عادات از انحضرت و اخبار کهنه و رهبانان مانند بحیرای راهب و غیر ان اعتقاد بنبوت انحضرت
داشته و در سال شصت و سیم از عمر شریف خود قبل از بعثت انحضرت اشاره بان کرده بلکه اظهار نموده و همیشه قایل
بوحدانیت خدا بوده است چنانکه مجمع علیه شیعه است در باب پدران ائمه و پیغمبران و بعضی از اهل سنت نیز بان قایلند
در اباء و انبیا و اسلام او قبل از بعثت نقیل کنت نبیا و ادم بین الماء و الطین است و محمد بن اسحق صاحب مغازی گفته است
که ابوطالب عم پیغمبر در دوم ذی قعده و بعضی گفته اند در نیمه شوال ان سال دهم بعثت وفات کرده و هو ابن بضع و ثمانین سنه
یعنی عمرش بضع و هشتاد سال بوده است و بضع در لغت عرب اطلاق میشود بر مابین سه و ده پس عمرش هشتاد و
سه که شصت و بنو ینسبه بوده و شاید اظهار اعتقادش بنبوت انحضرت در روز عقد خدیجه بوده است چنانکه از
خطبه ابوطالب در ان عقد مبارک مفهوم میشود در ان وقت حضرت بیست و پنج ساله بوده و شاید ابوطالب شصت و سه
سال داشته که مجموع عمرش هشتاد و هشت رسیده باشد و اینمعنی ششم در همین حین بخاطر رسید و از فواید
مختصر این کتاب گردید قال العلامة الزمخشری فی الکشاف و فیما خطب به ابوطالب فی تزویج خدیجه و قد حضر معه بنو هاشم
و روساء مضر الحمد لله الذی جعلنا من ذریة ابرهیم و زرع اسمعیل و ضئضئ معد و عنصر مضر و جعلنا حضنة بیته
و سواس حرمه و جعل لنا بیتا محجوجا و حرما امنا و جعلنا الحکام علی الناس ثم ان ابن اخی هذا من لا یوزن به فتی من
الا رجح قریش الا رجح و هو والله بعد هذا له نبأ عظیم و خطر جلیل و نحوه فی قصص الاحباب و بعد ما کتبت و اجبت بالوجه الخامس
الخطر بالبال وقفت بعد مدة علی ما یؤیده فی اخبار الغابر عن الشیخ الثقة الجلیل محمد بن شهر اشوب فی کتاب المناقب
فی روایة شعبه عن قتاده من جملة حدیث طویل قال لما حضرت ابا طالب الوفاة دعا رسول الله و بکی و قال یا محمد انی اخرج
من الدنیا و مالی غم الا غمک الی ان قال یا عم انک تخاف علی اذی اعادی و لا تخاف علی نفسک عذاب ربی فضحک
ابوطالب و قال یا محمد دعوتنی و زعمت انک ناصحی و لقد صدقت و کنت ثم امینا و عقد بیده علی ثلث و ستین و عقد
الخنصر و البنصر و عقد الابهام علی اصبع الوسطی و اشار باصبعه المسبحة یقول لا اله الا الله محمد رسول الله فقام علی
فقال الله اکبر و الذی بعثک بالحق نبیا لقد شفعک فی عمک و هداه بک الخبر و ربما یؤید الوجه الثانی ما روی عن المناقب فی
تفسیر وکیع قال حدثنی سفیان عن منصور عن ابرهیم عن ابیه عن ابی ذر الغفاری قال والله الذی لا اله غیره ما مات ابوطالب
حتی اسلم بلسان الحبشة قال لرسول الله یا محمد اتفقه لسان الحبشة قال یا عم ان الله علمنی جمیع الکلام قال یا محمد اسدن
لمصا قاقا طالا ها لیجا یعنی اشهد مخلصا ان لا اله الا الله فبکی رسول الله و قال ان الله اقر عینی بابی طالب تا اخر کلام
که لمباع اما سیوطی ... انکه حضرت ابوطالب مسلمان از دنیا بیرون رفت و اخبار بسیار در این باب روایت
کرده اند و اکثر از ایشان مخالفت کرده و ابن اثیر شافعی در جامع الاصول گفته که مسلمان نشد از اعمام پیغمبر غیر

حمزه و عباس

جزو یازدهم

حمزه و عباس و ابوطالب و اهل بیت و ابو الفرج اصفهانی در کتاب اغانی بسند خود از عباس روایت کرده که چون
ابوبکر دست پدر خود ابو قحافه را گرفت بخدمت حضرت پیغمبر رسانید بر حالی که ابوقحافه از غایت پیری کور شده بود
و چیزی را نمی دید پس پیغمبر با بی بکر فرمود که کاش این مرد پیر را وا گذاشته بودی تا ما بنزد او می رفتیم ابوبکر گفت که خواستم از جانب خدا
مزد بیابم و قسم بکسی که ترا به پیغمبری بر گزیده که خوشحالی من باسلام عم تو ابوطالب بیشتر است از خوشحالی من باسلام
پدرم ابی قحافه در حالی که توقع دارم که این سبب سرور تو گردد و حضرت فرمود که راست گفتی و معتزله اهل سنت نیز
معتقد اسلام ابیطالب اند و عبد الحمید بن ابی الحدید در شرح نهج البلاغه اشعار بسیار دال بر اسلام ابیطالب از ابوطالب روایت
کرده است و بسیاری از انها مشهور و در کتب مذکور است ل مح بعضی از ملاها میگویند که جن مکلف نیستند و حشر
و حساب ندارند و این مذهب غلط است بلکه هر که قائل است بوجود جن انها را مکلف میدانند خلاصه اجماع اهل اسلام بلکه
سایر ملل که قائلند بوجود جن واقعست بر تکلیف و حشر ایشان و از جمله ضروریات دین و منصوص علیه در قران مبین است
و اخبار خاصه و عامه بان متواتر است و حق تعالی در قران فرموده ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون خواه عبادت بمعنی ظاهر متبادر
باشد یا بمعنی معرفت چنانکه جمعی از مفسرین گفته اند زیرا که وجوب معرفت نیز تکلیف است سنفرغ لکم ایها الثقلان و مراد
به ثقلین جن و انس است و بیان سبب حضرت رسول را رسول ثقلین گویند بنابر مشهور و نیز فرموده در سوره اعراف قال
ادخلوا فی امم قد خلت من قبلکم من الجن و الانس فی النار الایه و در سوره انعام فرموده یوم یحشرهم جمیعا یا معشر الجن قد
استکثرتم من الانس تا انجا که فرموده قال النار مثویکم خالدین فیها و نیز فرموده یا معشر الجن لم یاتکم رسل منکم و در سوره
اهل جن فرموده قل اوحی الی انه استمع نفر من الجن تا انجا که فرموده فامنا به خلاصه طول کلام در این مقام از برای اسلام
فایده چندان ندارد ل مط دختری بچه ده ساله مجموع املاک خود و ششم خود را ببرد معرفت بانها و قیمت انها ندارد
مجالس ارث خود که صاحب نوت بوده قریب به یک ملک قیمت صلح نموده و بعد از بلوغ و رشد عارف بغبن شده و در مجلس عدیده
با شریک ادعا نموده و بعد از طی دعوی شریک بسفرهای رفته و وصیت نموده که ان مختر را بشکلی راضی نمایند و چیزی باو بدهند
که راضی شود و در ان سفر فوت شده ایا این دعوی و عبادت دلالت بر بطلان مصالحه مذکوره دارد یا ندارد و قطع نظر از ان
و بطلان انچه قدر از مال متوفی را شامل خواهد بود ب هر گاه در حین صلح بالغه رشیده بوده صحت صلحش موقوف بر امضا
بعد از بلوغ و رشد است مع ذلک هر گاه استعلام کمیت و کیفیت قیمت انها او را ممکن بوده صلحش بدون استعلام صحیح
نیست و عبارت مذکوره دلالت بر بطلان مصالحه ندارد لکن باید حسب الوصیه مدعیه را راضی نمایند از ثلث ترکه هر گاه که
راضی شود و اندازه باید بر ثلث یا زاید بر مقدار یکه از دعوی ادعا مینماید بوده لازم نیست ل ثن در املاک بابر شاهی عمارت
ساختن و توقف نمودن خصوصا در زمانی مال غیر خواه از شاه و خواه از غیر ان بهیچ نوع تصرف جایز نیست لکن در صورتی
که مجهول المالک باشد یا انکه مالکش غایب یا مجنون یا طفل یا سفیه باشد حاکم شرع یعنی مجتهد جامع الشرایط میتواند بوکالت
عامه انرا اجاره دهد و وجهش را بمالک رساند و با یأس از ایصال باو از برای وی تصدق نماید ل تنا هر گاه کسی جاریه را
نموده و خیال صاحب فرض شده میتواند که از ان بصرف برساند و بعد از ان که غضبا و تعاها تو سعه دهد کنیزی بخرد و بعوض
او ازاد کند ب با وجود صحت عضو نمیتواند و تسلط بر ان ندارد ل ثنب زید ... بعمرو امانت داده و عمرو بکر امانت
بان معامله نموده و نفعی بهم رسیده از کسب ب هر گاه معامله را بذمه نموده و بعد از ان امانت را بر نخواه داده بدون انت
گناه کار شده و موافق مشهور صاحب مبیع شده و نفع را میبرد خصوصا هر گاه معامله را با کسی نموده باشد که از گرفتن و تصرف
نمودن در مال حرام مضایقه نداشته باشد و اگر معامله را بعین ان مال نموده باید بطریق که چیز را خریده بعوض همان پول
و گفته که خریدم این قماش را مثلا بهمین پول که مال زید بوده و ابیضوت صحت ان معامله موقوف بر رضا و امضای زید
و بعد از امضای ان قماش مال زید میشود و زید نفعش را میبرد و نقصانش را میکشد و اگر امضا نکرد بیع باطل و مبیع بباید بایع
بر میگردد و پول بمالکش و بعض ... نقل شده است بطلان معامله بمال غیر هر چند که بذمه باشد نظر بالملاک
بعضی اخبار مثل صحیحه صفار و روایت ابان و مرسله ابن بکیر و خبر ابی خدیجه و غیر ذلک در چنین اخبار اعتراض غیر ولی
بر مال یتیم و اکر بالاملاک دال است بانکه نفع انیتیم و غرامت بر معترض است و دلیل مشهور است جمع میان اخبار و صحیحه
زیرا ابوحنیفه ابن المغیره از سکونی و غیر ذلک و اگر مذهب مشهور را اجماعی نباشد قول شیخ نظر باخبار و اعتبار اقوی و محل معارض بر تقیه ولی

زیراکه ابو حنیفه و بعضی دیگران تصریح نموده اند باینکه غاصب مالک مغصوب میشود و مثل در مثلی و قیمت در قیمی بذمه او
تعلق میگیرد و از جمله مؤیدات این است که سکونی از فضلاء سنیان است و دیگر آنکه معامله عجیبه نادر الوقوع ترتیب
بمشتغلان عادی است چون حل الملاقات تصبیا بر فرد تصبیا ادعیا بعید بلکه نزدیکاست پس لکن ظاهر اسئله مذکوره و بی
بتفصیل اجماعیست و مقدمات بلیم بعرض تسلیم خارج است سبق والله یعلم الخ هرگاه شخصی از همسایه یا دیگران تیر
انداختن در خت و ساختن غارت و غیره استغاثه جویند و جمعی صدا خود با غاثت وا مدد و از اتفاقات یکی از ایشان
در وقت کشیدن درخت و برداشتن چوب بر سر شخص خورده مرد بر مستغیثین چیزی لازم میآید یا نه هرگاه معین بالغ عاقل
آزاد باشد بر مستغیثین چیزی لازم نمیآید و گفتگوی قصاص یا دیت بر قاتل یا عاقله است بخوبیکه در شرع انور مقرر است
الخ هرگاه چند نفر متفق شوند بر بریدن درختی یا انداختن دیواری و اتفاقا بر یکی از ایشان خورد و باید و بکشد
دیت بر کیست ب ظاهر آدیت منقسم میشود بر همه ایشان و حصه مقتول موضوع میشود برا نهاست علی الاشهر الاظهر و بعضی
همه را از شرکاء میگیرند الخ نماز زیارت بعد قبل از زیارت است یا بعد از آن ب قبل است علی الاظهر و اگر بعد
از زیارت اعاده نماز شود بهتر است الخ در زیارت مشهوره عاشورا شما چند نماز میکنید ب دو رکعت قبل
از زیارت و دو رکعت بعد از سجده هر دو از برای حضرت امام حسین و اگر زیارت حضرت امیر ضم شود از برای آنحضرت
نیز نماز زیارت میکنم الخ بعضی از منظرهای مجرب از برای مار و عقرب و غیر ذلک هست یا از برای دفع و رفع آنها
آنها میتوان خواند و حال آنکه معنی آنها فهمیده نمیشود و بعضی از آنجمله منع میکنند که شاید متضمن کفر باشد و هرگاه جایز باشد
خواندن و شما منظر مجرب داشته باشید بیان فرمائید ب ظاهرا خواندن آنها ضرر ندارد هرگاه مضمون خواننده کفر بودن
آنها معلوم نباشد نظر باصالت حلیت اشیاء خصوصا هرگاه بحد تجربه رسیده باشد زیراکه دفع ضرر مظنون و موجود
شرعا و عقلا مستحسن و راجح است بر فرضی که واجب نباشد و احتمال کفر کفر نیست با آنکه مخالف اصل است و ظاهرا همه
منظرهای مجرب نیست و تخلف تأثیر در بعض موارد ضرر ندارد مثل تخلف تأثیر بعضی از ادویه و عقاقیر نظر به بعضی از عوارض
مثل خواندن زاده انا سند نداشتن زیراکه تأثیر اجازه نیز بتجربه رسیده و از جمله منظرهای مجربه که جمعی از اصدقا بتجربه
رسانیده اند و بمشاهده حقیر نیز رسیده و حقیر را نیز اجازه داده اند نسبت که از برای ضرر گزیدن مار و عقرب و
هر نیش از حشرات موذیه مثلا در حینی که خسوف یا کسوف باشد طشت آب یا لکن پر آب یا حوض آب دارد مکنارا نها بنشینی
و دست راست بر لب کناری و ابرا نمائید سنت حرکت دهی بجرم آفتاب یا ماه منخسف نگاه میکرده باشی و این منظر را
مکرر بخوانی تا وقتی که جرم نیر بالتمام منجلی شود و منظر اینست ستر آتیس پس کپس کپس کپس کپس و بعد از آن که صاحب
این عمل شوی هر کس ز آنکه مار یا عقرب مثلا گزیده باشد تو کار دو نشسته سینا هی بردار و منظر مذکور را بخوان و کارد بر
عضو ملدوغ سه دفعه مالیده به نیت تسکین وجع مار یا عقرب زید یا عمرو مثلا این شکل ابید و ازاد در زمین بکش
بهمان کارد و اول خط طرف چپ خود را کشیده بگو ستر آتیس بعد از آن خط طرف راست را کشیده بگو پس بعد از
آن خطوط اربعه وسطی را از سر گرفته بکش و هر یکی که میکشی هر خطی یک کپس بگو و کارد را در سر خط رابع بر زمین فرو کن و بگذار
تا وجع ساکن گردد و شکل اینست و دیگر منظر دندان است که حقیر بتجربه رسانیده ام و جمعی تعلیم نموده و بتجربه نیز
رسانیده اند و بیانش اینست که چون کسی خواهد که بدندان درد مبتلا نشود باید در وقت دیدن ماه نو نذر کند که گوشت
و کاغ در دانه ماه نخورند باین طریق که نظرت نذرت لله ان لا اکل لحم القرس و لا الحیته باه فی هذا الشهر ببرکت اثر اما طرف
مبتلا بها نکردند و سر بدین هر ماه نو که چنین کنند و ماه دیدنش دندان نه بیند و این منظر را فلان شیخ در کتاب فرابادین
از کتاب فلاحه فنطس نقل کرده باین عنوان که هر کس که میدوید ببیند هلال را و نذر بخورد کمند را بالحم فرس نخورد و در آنها
درد دندان نمیبیند و شیخ رئیس ابو علی بن سینا نیز از جمله مجربات خود بنظم در آورده و چون مجربات شیخ نیز از این
قبیل بلکه بعضی از آنها اغرب از اینست و خالی از لطافت نیست همه را ذکر میکنیم که هر که خواهد تجربه کند قال الشیخ علیه ما
یستحقه ابدا بسم الشفی نظم حسن اذکر ما جربت فی طول الزمن ما هو بالطبع و بالخواص لکل عام و لکل خاص
فی شوکة العقرب نجم توأم یراه عین من رآه یعلم اذا رآه امرأ نا صطحبا و اتفقا دفنا و ذا تجانبا لا یبتلی
قال ذا مجیبا تعرض لبعض کوکبان و مثله تجانی فی سعد بلع رؤیته لکل ذی تجمع و مثله ایقم لسعد

او کان

النخ

نسخه الأصل
این شکلست

غلط صح
دفع صح

الذابح رؤیته لکل و تصالح بحر من تشت به فتحیا ثم تقول کوکبان کوکبا فنشا انور باذن الله بینهما فلا تکن بالبلا
کف الخضیب فرقة الی الابد لکائن من کان فی کل احد اذ اراه اثنان اثنان او جماعة افترقوا الی قیام الساعة نجم السمی
مأمنه من سارق و من سموم و هوم طارق من رای عینه نجم السهی لو نوه عقرب بیمنها کلا و لا یدنوا الیه سا
و لا یسوءه بسوء طارق یعزو العلیل و الخناق بورقة الاشنان و السماق لا سیما ان شابه کشوث فهو لعری نفعه
موروث ابلغ من الصابون وزن درهم یجمن لمولیح غیر الحکم و هکذا الکمون و الکرویا ان اکلا محمصا یداویا و
طبقت الاضراس فی لتشاریب ما نعرفه لدی التجارب تخطیط الاظفار وقت الصبح یکرنان عرضا من بل الملح اعنی
منثور الملح ان تفرحت و الملت صاحبها و برحت الملح علی الخوار من الفم مع و نخ الاسنان عند الصبح و امنه هب
منها سعیها کالنار فیها تم یورث نفعها و هکذا قشر الخیار الرطب تتر کره با لقشر لا بالقلب اکورس کل نار و لزج
تعود بین قد جرفت اخضرا مراره الحیة سم قاتل و نحن للسم بها نقابل اذا سقی منها السم جند بر من التم بتلک
الشربة و ان سقی الصحیح منه ما نا من روقته فقارق الجنانا نشادر الدخان فی الحمام ینجح النجار من مسام فوزن
مثقال اذا ما شربا مع وزنه من الرجیع المجتبی مخلص المسموم من تمامه من بعد یاس الاهل من حیاته و فیه سر لست بدلی
لمن ملست خفیه لامر فلعلن یعرف با لکبریت و العوالی و هو الخبیص ابن الخبیص الغالی بصبغه زمان العلی
و هو طبیب الهجران جرب علاج و هو الذی یدعی بطین الخمر کسکر البنات فوق القطر للناس فیه رب ای رب و هو
اذا حمره الشمس العجب سبحان من و دعه الامانة و الغموض فی الاشیاء و الابانة ان یسمع الانسان صوتا فی الخشب فی
سقف بیت فرجیل قد قرب یدور السطح من البیت کذا ان سقطت مکانها بلا اذی تودن بالرجیل و الحمام و
الموت ان کان خلیعا رام لا تعلن ثویله اکتا ما و لا تضد فیک ما حیتا انا عند اجتماع النیرین بیلی و فی البران
فاتخذه اصلا و کل هذا شاع فی التجارب و التمر فیه اعجب العجائب جرائی طیرا و جز ملحا و شع حل الخروز ما صحا
و لیکن الخل عتیقا ابیضا و احمر اللون فذا و ذا رضا یسقط الجمیع بالابنوق بالمحو و انقطع مع الزرنیق فنار هذا
لقاطر الملتهبه محرقه غیر الذی تشربه من سائر الکتان و الجوهر و القطن و التمر مع النبر فانه یسلم من حر اللهب و من حریق
کله من عجب و انما یعرف هذا الماء بالنقطة الخارجة الاشیاء یطلی علی القروح و الاورام و کل ما یضر بالاجسام کالحرب الحادث
و القدیم یخلص من عذابه الالیم و هکذا الانفاش بالانفاق فانه قوی من التریاق یتول عین و بها جوا کان فی خلقه
الانسان زوجان ملحومان انثی و ذکر کارجلان فی الصفات و الاثر یخرج منهما فی شباط هائجا مدا کب بعض بعض هائجا
و قد علا الزوجین منهما زبد کرغوة الصابون حین یصعد فیأخذ الاخذ منها الزبدا تحبه منه نعیم الاملا فلم یزل منتصبا
قواما من غیر نوم مدة ایاما حتی اذا ما اغتسل الانسان بالماء زال عنه ذا النصبان و الجبنان من لحوم هذا ان شرب
مرهل فهذا و تولد فرینه بالشام من عمل التعنیف ذی الاجام لا شیء للجراح کالطون یختم جرح السیف و السکین و هو نبات
کره الروایح میرم ینبت فی الفلایع یورق کورق القنفصا و زهره اصفر غیر صاف الحام الجرح نعم لوم و غیر فتیبا ما
قطع الدم بضمد الجرح بر و قدیرا ان کان نفد حبق و الاخضرا و هکذا یصنع للعقود من سائر الحیوان و الجرد و
یخرج الدود من الجراح و کل مدفون من السلاح و هو ضماد للبواسیر شفا و بالبواصیر ضماد قد کفا و اکله یذهب
الریح و ماءه یقتل دود الفرج و کلما تغرر الانسان بما تنفوث الانسان و دهن زهره عظیم الشان یدعی بدهن
الصین فی الادهان یخرج بالابنوق کالخلاف اذا الطحن الجرح منه مره الجهل انحاف ضره و هو طلی لکل نضاح اذا
طلبته اخرج من ذاک الاذی من کل ملح حدث من سوداء نداثره علی الحسوداء او البثورات التی تفرحت و المت
صاحبها و برحت و کل ما کان من الاعلال فی جسد العلیل باحذ ناک یخرجه اسرع من رجع النفس او عرض طرف
او شهاب مقتبس اعنی به اهل التجارب الاول و جربوه عند ارباب الدول فلذ باب الجبل فی الاسفار یخرج ریا مع
ماء حار اذا نفعات نوق راس العقرب او منها اسرعت بحو الذنب و ذاک قبل الفتل و الترویق یغشی امن غیر ما نعرف
کذاک الصایم و الصفراوی ان نقلا مانت بلا مداوی لا سیما ان مضغا عفانا فانها تشعرف الصوابا و ان طلت
فی اللیل التشاورا و بل فیه کاغذ کان تری ثم کتبت ما تشاء فیه کصورة الطلسم للتثویر فلست تدلی منه امتعش
لکنها تکوه منه فتطش و ان مضغ جسمها فی کاغذ تفتحت و انسلخ عن ذلک عصیه اثر اما حیث فی شطرای زایه

وابدوا لست اذهبنا الشعر وجاوغيره ابيض مثل الثلج فالصبر والكرلكان ان علي بالخل ويسبغ الشعر به ما خلا من اسود
ناب شعر ابيض ليشبه للثلج وهذا لينفض بصبغ سواده كالقار ويستمر خضبه بالخار في الجبل والبغال والحمير و
سائر الجمال والجزور امسح على الاضراس والاسنان مهلا في بطرف اللسان وقل حرمنا الاكل من لحم الجمل مع
الكرفس بتمامه حصل او قل حرمنا كل من لحم الفرس شهرا كلا من هند بابغي الخرس وذاك عند دويبة الهلال
نتامن الاضراس من علائل دوام على هذا مدة الشهور نفع اسنانك في الدهور تلخذ من رازه الحذاع ما تشتهي منه
بلا دراهم واحشه في عصيدة النبات وهي التي تعرف في الصفات بالزرنباغ النقير الاخضر وادفعه في زجاجة مقدد
حتى اذا جيئ الى العلاج احضره في ظرف من الزجاج فالكحل المسوغ بالخلاف فيخرج السم من الاطراف من حيته ولسعه
الزنبور وهكذا من عقرب ذي عود هذا الذي جربته في عمري نظمته للمتقين اثري والحمد لله على التمام حمدا
كثيرا مدا الايامي وصلوات الله ذي الجلال على النبي المصطفى والآل ما ان تبلج الصباح العالي بجنح دبر الظلام
الداجي والى العصابة الزكية الانجم الطاهر الذرية وصحبه التابعين اثرا ما جاء قطر واجاد نهرا وعفر الله
لنا وقد عفى عنا وعن آبائنا وقد كفى لي تتمة در وقت جان كندن بر دو لب شهادت بجو رو دميت ميدهند
وهر چند اعراض ميكند ونقد اميكروانند دست بر ميدارند وچنان ميدانند كه هر گاه ذره از عرق آب شهادت
بخورد از براي ميت مبداست وابن شربت شهادت ميكويند چه صورت دارد ب اينها همه از بدع عوام كالانعام
وشربت شهادت معنى ديكر دارد وان شهيد شدن است وخوب نيست كه در وقت جان كندن آب يا شربت در
حلق او بريزند زيرا كه از ضعف قوه فرو بردن ويبرون بخشن ندارد وراه نفس او را تنگ ميكند واو را ميكشند و ثمنه
دهنده در خون او ميشود بلكه بايد بينه وامثال ان تر كرده لب زبان او را تر كنند وانا را در خصيصة للبنه هر كاه ازن
دهد كم كم بحلق او بريزند والا فلا أبسط ما معنى قوله تعالى في العشر الثاني من آل عمران ولا تؤمنوا الا لمن تبع دينكم
الآية ب هذه من الآيات المشهورة بالاشكال والذي يختلج بالبال في هذا المجال على سبيل الاحتمال والله العالم بحقيقة
الحال انه يمكن بحسب القواعد العربية ان يكون قوله تعالى ولا تؤمنوا الا عطفا على آمنوا اوكفروا ولمن مستثنى من مفعول
اي لاحد هو مفعول تؤمنوا وفي الكشاف في سورة طه ان اللام مع الايمان في كتاب الله لغير الله لقوله تعالى يؤمن
بالله ويؤمن للمؤمنين وما نحن لك بمؤمنين آمنتم له لكنه لكنه جاء بالباء لغير الله في سورة الاعراف وقال فرعون
آمنتم به انتهى فتأملات بقول لا حجة في قول فرعون فتدبر وان يؤتى مفعول له بتقدير كراهة كما في قوله تعالى يبين
الله لكم ان تضلوا كما ذكره جمع من المفسرين او ويحاجوكم صلة يؤتى واو بمعنى الى اي ان يحاجوكم وجملة قل ان الهدى
معترضة والمعنى والله يعلم ان ما احتال طائفة من اهل الكتاب في رد المسلمين الى الكفر فقال بعضهم لبعض آمنوا بمحمد
في اول النهار من غير اعتقاد ثم اظهروا الكفر في آخره قائلين ومعتذرين انا نظرنا في كتابنا وباحثنا علماءنا فوجدنا محمدا
ليس بذلك المنعوت في كتبنا فظهر لنا كذبه لعل المسلمين اذا راوا ذلك منكم شكوا وقالوا انما رجعوا وهم احبار قد آمنوا ايمانا
من غير طمع ولا اضطرار الا لامر ظهر عليهم من بطلان الاسلام فرجعوا الى الكفر ولا تؤمنوا اي لا تعتقدوا ولا تصدقوا لاحد
يدعي النبوة الا لمن تبع دينكم وهو موسى فان كل نبي تابع لدينه متدين بما جاء به من عند ربه ويحتمل ان يكون الكلام
على التغليب كما في قوله عرضت الناقة على الحوض وكما طبقت بالفرق البيانيا على المشهور اي الا لمن تبع دينه وبالجملة لا
تؤمنوا الا لموسى وابقوا على اليهودية والتمسك بالسبت ابدا كراهة ان يؤتى احد محمدا والمسلمون مثل ما اوتيتم من
الجاه والاعتبار ان يصير ايمانكم بدينهم سببا لتقويتهم وعلو كلمتهم او يحاجوكم اي لئلا يؤتى احد من دينكم او الى يوم
يحاجوكم عند الله يغير يوم القيامة والمراد استيلاء الدولة الفاضية على العزة الباقية وعزة الدنيا مع نار الآخرة كما في
المثل السائر النار ولا العار يا محمد او الهدى اي الطريق والدين الذي يجب ان يسلك ويتبع هدى الله وشرعه كما ناى
فريق كان لاختصاص بعضهم دون الاخرى فتأمل فانه يدل الله باظهار الانجيل المبني للنبوة كمحمد المعجزة والبينة على
صدقه وجب عليكم ايها اليهود اتباعه وان كان مسبوقا بدين وتبنى اخر كموسى لصحة النسخ ونقول ان الفضل والنبوة
بيد الله يؤتيه من يشاء فاتاه الان محمدا كما اتاه موسى وغيره من الانبياء والله العالم اكرش اخونده جوم ونداد
المعاد در اعمال لي بيته شعبان در باب زيارت امام حسين فرموده كه اول زيارت آنحضرت است كه رو با حرم كشاده در

ايد وبجانب راست آسمان وبجانب چپ وبالاي سر نظر كند پس با انگشت اشاره كند بجانب راست قبله وبگويد السلام عليك
اما اين طريقه در همه بلاد معتبر است يا مخصوص اصفهان است پس در جاهاي ديگر چه بايد كرد ب در همه جا چنين است
مگر در اعتبار جانب راست قبله كردن كه آن مخصوص اكثر عراقست زيرا كه معتبر قبر آنحضرت است وبان اشاره بايد كرد
و در اكثر بلاد مشهوره عراق چنين اتفاق افتاده كه قبر آنحضرت در يمين قبله واقع شد لكن بتفاوت پس در اصفهان
قبر آنحضرت منحرفست از يمين قبله بر پنجاه وسه درجه ودر شيراز به شصت وپنج درجه ودر مشهد مقدس رضوي
بشصت وهفت درجه ودر قزوين بسي ودو درجه ودر تبريز منحرفست از سمت قبله بسيار پس معتبر استخراج
سمت قبر آنحضرت است بطريق استخراج قبله اما بملاحظه عرض وطول بلد مطلوب با عرض قدس كربلاي معلي چون
ان بتفصيل مذكور نيست اعتبار عرض وطول كوفه نمايند وبعضي طول كربلا را شصت وعرضش را سي ودو نوشته
اند پس استخراج سمت آنحضرت موافق مشهور بدايره هنديه ميشود وهم چنين استخراج سمت سائر منورات ائمه لكن
فاضل قزويني انجا ت شريفه بر مشهور در دايره هنديه واستخراج قبله وجهات قبور ازان نموده هر كه خواهد رجوع به
رساله قبلة الافاق او نمايد ان شاء الله يعني كه بر قاتل حضرت امير بايد كرد در شب قدر مخصوص شب نوزدهم است
چنانكه بعضي از ملاهاي اينجا ميگويند وظاهر عبارت زاد المعاد است يا در هر سه شب بايد كرد چنانچه بعضي از ملاهاي
اينجا ميگويند موافق او اللمعه ما بو عمل شيعه را عصا را امضا است كه در شب نوزدهم وبيست ويكم بايد كرد كه در
شب اول آنحضرت ضربت خورده است ودر شب دوم وفات يافت ودر شب بيست وسيم مخصوصه استحباب بدارد بلي
هميشه لعن بر قاتلان وظالمان اهل بيت كردن استحباب دارد وعبارت زاد المعاد نيز موافق است با آنچه گفتيم زيرا كه
اعمال ليالي قدر را بر دو قسم نموده يكي مشترك در تمام سه شب از غسل ونماز هفتاد مرتبه استغفر الله ربي واتوب اليه گفتن و
هم چنين غسل كردن وقرآن را بدست گرفتن كشادن ودعاي مخصوص نيز خواندن وقرآن را بر سر گذاشتن ودعاي مخصوص نيز
خواندن وزيارت حضرت امام حسين كردن وصد ركعت نماز كردن در هر ركعتي بعد از حمد ده مرتبه سوره قل هو الله
يا هفت مرتبه يا پنج مرتبه خواندن وطلب آمرزش ودعاي از براي خود وديگران واذكار وصلوات بر محمد وآل
محمد آنچه مفيد رشود ودعاي جوشن كبير خواندن واما دويم پس مخصوص شب نوزدهم وبيست ويكم گفتن صد مرتبه استغفر
الله ربي واتوب اليه وصد مرتبه اللهم العن قتلة امير المؤمنين وخواندن دعاي اللهم اجعل فيما تقضي تا اخر ومخصوص بيست
يكم دعاي اول است كه در ضمن دعاها عشر آخر مذكور ميشود ومخصوص وكه در نوزدهم نيست ودر بيست وسيم مستحب
اعتكاف آنچه مخصوص شب بيست وسيم است كردن در غسل است وخواندن سوره عنكبوت ودخان وروم وهزار مرتبه
سوره انا انزلناه ودعاها مخصوص لست بدحيث است كه هر كه در شب بيست وسيم ماه رمضان هزار بار سوره انا
انزلناه را بخواند هر اينه صبح كند با يقين باعتراف بآنچه مخصوص است بما از كرامتها در اين شب بسبب آنچه در خواب ميبيند
چه وقت در اين خواب را مي بيند ونحال آنكه مستحب احيا تمام شب وصا ضعف آخر شب ودر حديث است كه حضرت فرمود
تا صبح بيدار باش به حديث مذكور صريح نيست در آنكه كدام صبح وشب مراد است وشايد مراد شب وصبح از عمر من باشد
وابهاما در صورتيست كه انا انزلناه را درست خوانده باشد واكر عوام انا انزلناه ميخوانند باسقاط هاء ضمير وان باطل
ومبطل نماز است هر گاه در نماز چنين بخوانند هر چند كه از روي جهل باشد الشيخ في جملة خبر في تكريح الابنيا الي العقبه
ثم نادى ابراهيم هلم الى الحج فلبى اناس في اصلاب الرجال وارحام النساء ولو نادى هلموا الى الحج لم يحج من كان يومئذ انسيا
مخلوقا فما الفرق بينهما وهلموا في هذا المقام ب لعل وجه الفرق ان صيغة الخطاب لا تعم غير الموجود الا مجازا بالقرينة ولا
قرينة مع الجمع تدل على ذلك بخلاف الفرد فان القرائن الحالية والمقالية في الاخبار قرينة على عدم ارادة الخطاب الى معين
لتمامه فيكون من قبيل ما تقرر في علم المعاني من انه قد يترك الخطاب مع المعين الى غيره قصدا للعموم وارادة كل من يصلح
لذلك كما في قوله تعالى ولو ترى اذ وقفوا وكان المراد بقوله الا من كان انسيا ان المقصود بالاصالة من التكليف انما هو لا من
سواء كان بلفظ الجمع او الفرد وان شاركهم الجن في ذلك كما في الاثاث بالنسبة الى صيغ المذكور فليتهم السلام كاه
شخصي در زمين هموارت حفر ميكند واز براي مرده خود با انجا جاري ميسازد ولي ولي ميشود بان زمين هواي
از ديگري يا مذهب بجر هين او لو بتق مجاني هم ميرساند مكر بقدر حرم منزل لته در نفرين ميخوانند كه سار زمان

حضرت امام حسین بعد از شهادت کهنه کرد از برای سنید زیر جامه آنحضرت و چون اراده نمود حضرت بدست مبارک مانع شد
و آن ملعون دست آنحضرت را بریده این حکایت اصلی دارد و نام آن ملعون چنانچه مشهور نزد شما خونیست یا بلکه غیر آن
در کجا است و حبیب مظاهر در میان شهدا است با در رواق حضرت سید بر زبانها در کتب معتبره نقل شده و اسم او بحر بن
کعب گفته اند و خوب است بدلیل همان حدیثی که ولادت بر بکاء میکند و قبر او قریب میل نوحی کربلا است و قبر
حبیب در رواق است لکن شهرت زیادی دارد و ادعا میکند بعد از یکسال از زفاف که عقد بی شعور بوده و مدت
من تمام شده و زوج میگوید نبودی بوده حق با کیست در ان خلافت تمام ظاهر شرع قول قول زوج است با قسم
هر گاه زوج از اثبات عاجز شود و انجنا در قسم نیز دارد و احوط است که مرد قسم خورند هر یک بر نفی قول دیگری بر ضد
ایشان بحسب ظاهر منفسخ هر یک مباح خود و خدا مکلفند با نچه میدانند لکن زبده از عمر و جنبی طلب [illegible] ند و عطا میشود
نمودند تا آنکه قیمت حلش تنزل نمود تفاوت قیمت را میتوانند که از او بگیرد نه بلکه او مستحق است با قدرت برادا گناه
کار میشود و توبه اش موقوف است بر رضا او است با اظهار ندامت و التماس لکن شیخ صیغه خلع را یکبار از جانب
زوج و زوجه جاری میتواند ساخت سبب بلی علی الاظهر و التزام تعدد احوط بهتر است لکن تحقیق این مسئله ثمره
چندان از برای عمل ندارد زیرا که تحقق خلع در این ازمنه بر نهج شرعی نزد بنده ممتنع عادی خصوصا هر گاه زوجه
عجمیه باشد لکن [illegible] بچه جهت در این ازمنه خلع هم بهم رسد و حال آنکه دیده میشود که زوجه کراهت از زوج بهم
نمیرساند و خواهش طلاق میکند و مثل مشهور را میگوید که مهرم حلال و جانم آزاد سبب این است که بعد از زمانه [illegible]
تا زوج کراهت از زوجه بهم میرساند بسبب بد شکلی زن یا بیکمالی او یا از جهت [illegible] و نا [illegible] یا از جهت آنکه خواهش
زن دیگر دارد و از جماع هر دو از برای او میسر نمیشود یا نمیخواهد مع ذلک دیانت ندارد و نمیخواهد در این باب مطلق
نفقه ای نکند بلکه نفقه ایام عده نیز ندهد بلکه استمتاع نیز ببرد و بعلاوه ندادن مهر و نفقه عده چیزی از زن نیز
بگیرد لهذا ابنای بد سلوکی با او میکند و حقوق شرعیه او را نمیدهد و تکلیفات شاقه و خدمات غیر متعارف باو
میفرماید و با بهانه [illegible] سبب شرعی او را اذیت میدهد بلکه میزند و فحش و دشنام باو میگوید تا آنکه زن به تنگ
آمده چیزی بدهد و خود را از این صدمات خلاص نماید پس مطلقین طلاق او را بعنوان خلع بعمل میاورند و آن را
خلع شرعی میپندارند و حال آنکه چنین نیست زیرا که از شرایط خلع نزد ما شیعه است که زوجه کراهت قلبیه از زوج دارد
بسبب بد شکل زوج یا فقر او یا امثال اینها نه بسبب اضرار او و ایذا و زدن او بلکه خلع ناشی از اضرار حرام و باطل
و باید کراهت مخصوص بزوجه باشد و اگر زوج نیز کراهت داشته باشد مبارات خواهد بود نه خلع و اگر زوجه
کراهت قلبیه نداشته باشد نیز خلع محقق نخواهد شد باجماع کل علماء امامیه بلکه مستفاد از اخبار معتبره بسیار و جماع
قدما اخیار چنانکه نقل کرده اند است که ظهور کراهت بهر نحوی که باشد کافی نیست چنانکه مشهور میان متأخرین
است بلکه باید کراهت مذکوره بحدی باشد که زن بزبان آورد و عبارات محرم چند گوید پس در روایت حلبی که در جمیع
کتب اربعه مذکور است و سندش در فقیه صحیح و در کافی و تهذیب و استبصار حسن کالصحیح است چنین است که حضرت
صادق فرموده که مختلعه حلال نیست خلعش تا آنکه بشوهر بگوید [illegible] بگوید
نمیکنم و از برای تو جنابت [illegible] غسل نمیکنم و یا آنکه بگذارم که [illegible] جماع کنی و کسی که تو نخواهی داخل
فراش تو بشود [illegible] بدون اذن تو [illegible] و بتحقیق که [illegible] در خلع بکمتر از این اکتفا
کرده اند و مرخص نمودند [illegible] گفت از برای شوهر حلال میشود [illegible] و میگوید خلع بلکه طلاق
محسوب میباشد [illegible] بلکه این کلام [illegible] خودش باشد یعنی بتعلیم دیگری
نباشد [illegible] کرده طلاق را مگر از برای [illegible] یعنی طلاق
رجعی [illegible] زیرا که شرط صحت خلع که تکلم بعبارات مذکوره است محقق نمیشود
غالبا مگر آنکه [illegible] و اصطلاحات [illegible] و روایات مخفی نیست
که مراد از الطلاق لفظ [illegible] اهل سنت اند [illegible] از لفظ ناس بود
انها با عامت [illegible] معلوم میشود [illegible] از عبارات مذکوره [illegible]

است ومذهب

است و مذهب مشهور و منتسبا آنست که مطلق کراهت زوجه شرط نیست و مذهب ثالث آنست که کراهت فی الجمله شرط است
چنانکه در کتب رموز الفقها اشاره بان نما نموده و در صحیح کنانی از حضرت صادق چنین است که حلال نیست خلع تا آنکه
همین زن طلب کند خلع را از مرد بدون آنکه مرد با وضرر رساینده یا او را اذیت کرده باشد الا آنکه بگوید که هیچ قسم ترا
بعمل نیاورم و غسل جنابت از تو نمیکنم تا آخر حدیث و احادیث دیگر نیز بر این مضمون هست و عمل قدما شیعه
بر مضمون اینها است چنانکه سید محمد صاحب مدارک در شرح مختصر و آخوند ملا محمد باقر سبزواری در کفایه
آخوند ملا محمد باقر مجلسی در شرح تهذیب فرموده اند و شیخ محمد [illegible] ادریس حلی در کتاب سرائر بر این مضمون فرموده که
اجماع علمای شیعه منعقد است بر آنکه جایز نیست خلع مگر بعد از آنکه بشنود شوهر از او چیزی که حلال نباشد
گفتنش از قبیل آنکه بگوید که غسل جنابت از تو نمیکنم و حد خدا را در حقوق تو بجا نمی آورم و داخل فراش تو میکنم کسی را
که تو نمیخواهی و بعد از آنکه دانسته شود این حال از زن که اینها را که میگوید بفعل نیز میاورد هم چنین شیخ ره در کتاب
خلاف نقل اجماع نموده بر همان که ابن ادریس فرموده چنانکه بخلاف نقل شد هذا و قبل الخوض فی المطلوب لا بد
من تمهید مقدمة هی ان المکلف بفروع الاحکام فی زمن غیبة الامام اما ان یمکنه بالقوة القریبة استنباط الحکم
الفرعی من دلیله التفصیلی و هذا هو المسمی بالمجتهد و البصیر او لا والثانی اما ان یمکنه اخذ الحکم من الاول و لو بوسائط
او لا الاول هو المسمی بالمقلد والمستبصر او لا والثانی اما ان یمکنه العمل بالاحتیاط المتیقن فی جمیع التکالیف الثابتة
فی الجملة و ذلک بان یلتزم مثل ما دار بین احتمالی الوجوب و غیر الحرمة من الاحکام و ترک ما دار بین احتمالی الحرمة و غیر
الوجوب منها و الجمع بین ما یقتضیه احتمالا الوجوب و الحرمة کالجمع بین الظهر و الجمعة و الصوم فی السفر مع القضاء فی بعض المواضع
و هذا هو المسمی بالمحتاط او لا و لا بحث لنا عنه و لا ریب و لا نزاع فی ان من لم یمکنه الاجتهاد یجب علیه تقلید المجتهد الحی
الجامع للشرائط ان امکنه و لا یجوز لاحد تقلید الاموات سیما فی غیر العبادات و ان لم یمکنه ذا و لا ذاک بالفعل وجب علیه
الاحتیاط و مع المکنة و ان اثم بترک تحصیل مرتبة الاجتهاد و الوصول الی رای المجتهد الحی مع الامکان قال الفاضل
العارف الکاشانی فی کتاب القضاء من المفاتیح و لا فرق فی جمیع ما ذکر من نسبة البصیر بین المطلع علی فتوی الفقهاء و غیره و لا بین
حالتی الاختیار و الاضطرار باجماعنا فیها و لا یجوز التحاکم الی غیر الفقیه الجامع للشرائط و ان استقضاه ذو شوکة و اهل
البلد و تراضی الخصمان به بلا خلاف للنصوص انتهی کلامه رفع مقامه ثم الادلة الشرعیة عندنا هو الکتاب و السنة و الاجماع و دلیل والعامة
العقل لا غیر علی النهج المعتبر المقرر فی الاصول من حجیة الظن [illegible] تاویل المجمل و ارجاعه الی [illegible] النص بالتخصیص و التقیید
عند التعارض مع التقاوم فی الدلالة و السند بان یکون المخصص و المقید من الاخبار الصحیح السند او موثقا او حسنا
او ضعیفا منجبرا بعمل الاصحاب کلا او جلا سیما القدماء منهم [illegible] و لا غیره بمجرد الشهرة بین المتاخرین خصوصا اذا عارضت الشهرة
بین المتقدمین [illegible] الاخبار عن ابائهم صلوات [illegible] فی الابواب و قد اشتهر بین المتاخرین مسائل علی خلاف الادلة
المتواترة استنادا الی بعض الاصول و الاطلاق و دلیل معارض [illegible] مقاوم او ضعیف بل غالب [illegible] منها حمل
المتعارضین ابتداء علی الجواز و الاستحباب و الکراهة نظرا الی ان الجمع مهما امکن اولی من الطرح مع ان ذلک طرح لاحدهما فی
الحقیقة و خلاف الترجیحات المقررة فی الاخبار المعتبرة من ترجیح ما رواه اعدل و اوثق و اورع و اصدق و ما هو المطابق لما
اشتهر بین الاصحاب او خالف العامة خصوصا حکامهم و قضاتهم و ما هو المطابق الموافق للکتاب و السنة الی غیر ذلک و طرح
المرجوح و التوقف بعد [illegible] الترجیح و التخییر مع ان الظن من کثیر من الاخبار المعتضد بالعقل و الاعتبار ان العمدة
فی اختلاف اخبار الائمة الامامیة انما هو الاتقاء و التقیة من العامة القائلین بالرای و القیاس و الاستحسان حتی
ورد خذ بما خالفهم فان الرشد فی خلافهم و انهم لیسوا من الحنیفیة فی شیء و استفت فقیه البلد فاذا افتاک بشیء فخذ
بخلافه الی غیر ذلک فلیتامل و اذا جاز حمل المتعارضین الدائرین بین النفی و الاثبات من قبیل یجوز و لا یجوز و افعل و لا
تفعل و یحرم و لا یحرم و نحو ذلک علی الاباحة و الکراهة مثلا و لم یبق مورد للاخبار التراجیح الدالة علی وجوب الاخذ
بالراجح و طرح المرجوح [illegible] الحائط او علی وجه [illegible] اذا انسد طرق التراجیح و وصل الحد الی [illegible] العمل
باخبار التخییر و تاویل المخالف بالاستحباب او الکراهة عملا باولویة الجمع مهما امکن و لا بد فی الجمع من شاهد من نفس
من نفس المتعارضین او من خارج من اجماع و نحوه [illegible] و منها انهم مع قولهم فی الاصول بالاجماع المنقول [illegible]

بردونه بقولهم الاجماع في محل النزاع ممنوع وانما ادعى نقله المحقق وكانه غفلة وذهول اذ لا يشترط العلم بتحقق الاجماع فيما نقل عليه
بل لو فرض حصول العلم به في بعض المواضع لم يخرج عن كونه اجماعا منقولا لاختلافهما في حجيته فصار اجماعا معلوما مجمعا على حجيته
فليفهم ثم الاجماع المنقول لعله مما ذهب اليه المذهب الذين فضلوه عن الاجماع ولظهوره المنقولين لا يستلزم عدم وقوع الخلاف
فيه وانما في الكل عندنا فلا نعمل ومنها قولهم الخبر الحسن دون الموثق مع ان العكس اولى لاولوية الاجماع كما نقل على
الايمان فكذا على اعتبار العدالة فلا بد من ترجيح والاية الشريفة انما دلت على وجوب التبين والتفحص في خبر الفاسق لا لظهور صدقه
فيعمل به ولم تدل على رده راسا والتبين قد حصل في اخبار الموثق من حيث توثيقهم والعمل باخباره من ارباب الجرح والتعديل
والمراد بالفاسق فيها على ما قالوه من لم يثبت عدالته وظاهر ان شموله للممدوح اكثر لعدم العدالة الظاهرة منه للعدل الغير الامامي
فانهم وتامل ومنها التلبيات التي هي للاحرام بمنزلة تكبيرة الاحرام للصلوة ببطل الحج والعمرة ببطلان التلبية كبطلان الصلوة
ببطلان التكبيرة فالمشهور بين المتاخرين تبعا لبعض المتقدمين كالشيخ في النهاية والمبسوط والحلبي والقاضي ان التلبيات
الاربع الواجبة هي لبيك اللهم لبيك ان الحمد والنعمة لك والملك لا شريك لك لبيك مع ان ذلك مخالف لما في الاخبار
المعتبرة بل لم اقف عليه في خبر حتى في فقه الرضا وانما المذكور في الاخبار الخاصية والعامية هكذا لبيك اللهم لبيك لا
شريك لك لبيك والاقرب صحافتان الحمد والنعمة لك والملك لا شريك لك لوجودها في جميع الاخبار ايضا الا في بعض طرق
البخاري وحمل ان الراوي تركها لظهورها ووجود لفظ لك قبل الملك على ما بعده مولصحيح الموافق للصحاح عيرها بل لم نقف على
ما يجانب هذا وجد في بعض المناسكات تبعا للعلامة في غير المختلف والشهيد في شرح اللمعة من العكس فليس بصحيح بل مبطل
للاحرام فليفهم وكان من امثال ما اتفق فيها طعن الشهيد الثاني في شرح الدراية على ما اشتهر من انجبار ضعف الخبر بالشهرة
حتى قال شيخنا البهائي ره قولهم ضعيف منجبر بالشهرة ضعيف منجبر بالشهرة بما لفظه انما نمنع من كون هذه الشهرة التي ادعوها مؤثرة
في جبر الخبر الضعيف فان هذا انما يتم لو كانت الشهرة محققة متقدمة على زمن الشيخ والامر ليس كذلك فان من قبله من العلماء كانوا
بين مانع من خبر الواحد مطلقا كالمرتضى والاكثر على ما نقله جماعة وبين جامع للاحاديث من غير التفات الى تصحيح ما يصح
ورد ما يرد وكان البحث عن الحجة مجردة لغير الفريقين قليلا جدا كما لا يخفى على من اطلع على حالهم فالعمل بمضمون الخبر الضعيف
قبل زمن الشيخ ره على وجه يجبر ضعفه ليس بمتحقق ولما عمل الشيخ في كتبه الفقهية جاء من بعده من الفقهاء واتبعه منهم عليها
الاكثر تقليدا له الا من شذ منهم ولم يكن لهم من يسبر الاحاديث وينقب على الادلة بنفسه سوى الشيخ المحقق ابن ادريس
وقد كان لا يجيز العمل بخبر الواحد مطلقا فجاء المتاخرون بعد ذلك ووجدوا الشيخ ومن تبعه قد عملوا بمضمون ذلك الخبر الضعيف لامر ما
راوه في ذلك لعل الله يعذرهم فحسبوا العمل به مشهورا وجعلوا هذه الشهرة جابرة ولو تامل المنصف وحرر المنقب لوجد مرجع
ذلك الى الشيخ ومثل هذه الشهرة لا يكفي في جبر الخبر الضعيف انتهى كلامه بلفظه اكرام ومنها اشتهار كون الجرمي لبيت كما ذكر
في الدروس لبعض الاخبار العامية مع ورود النص الصحيح الصريح بخلافه من طريق الامامية ومنها نظائره الاخبار المعتبرة
المشتملة على صحيحة الصريحة بالنهي عن النفل اداء وقضاء في يوم العيد الى الزوال والنهي حقيقة في التحريم على المشهور الاظهر
من صرح بالتحريم هنا من القدماء وحمله العلامة ره ومن تاخر على الكراهة لاصالة الاباحة وفيه ما فيه فان الاصل لا
يعارض النص والامانة تكليف لان التكاليف باسرها على خلاف الاصل وكذا العموم لا يعارض الخصوص بحيث يأوله
ويخصصه ويحمله على ظهر جماع ولا نقل ايضا على التجاوز فليفهم ومنها ما لحن فيه كاشتهر ولا يتوهمن ان المراد بقولهم الاصل في فعل
المسلم وقوله الصحة مشاركة المسلم للمعصوم في الحجية بل المراد انه اذا دار فعل المسلم مثلا بين وقوعه على النهج الثابت صحته شرعا
والثابت بطلانه كان الاصل اي الظاهر من حال المسلم انه اوقع فعله على النهج الصحيح فيحمل عليه حتى يظهر خلافه فلا نعقد
من هذا القبيل قولهم الاصل في العقود الصحة اذ الصحة بمعنى ترتب الاثار الشرعية على الشيء من الاحكام الوضعية التوقيفية المفتقرة
في تحققها الى دليل شرعي بلا خلاف فالاصل عدمها حتى يظهر الدليل فتدبر اذا تمهد هذا فلندخل في المطلوب بكشف
حجاب الاشتباه عن الراي المحجوب فنقول اختلف علماء الاسلام في اشتراط صحة الخلع بكراهة الزوجة خاصة لا الزوج فالامامية
نعم ونقل جمع اجماعهم عليه فالو وقع عدمها او مع كراهتهما لا يتحقق خلع والمشهور بين الجمهور عدم اشتراطها اصلا فلو
وقع تحقق الخلع وان تلائمت خلافهما قال العلامة ره في كشف الحق ذهبت الامامية الى انه اذا كانت الاخلاق ملتئمة ولم تكره
له شيئا على طلاقها لم يحل له اخذه فخالف ابو حنيفة ومالك والشافعي وقد خالفوا قوله تعم ولا يحل لكم ان تأخذوا الاية

انتهى وفي شرح كتاب فتح الوهاب للقاضي زكريا الانصاري استدل على شرعية الخلع بالاجماع واية فان طبن لكم عن شيء منه نفسا
وعرف الخلع بفرقة بعوض لجهة زوج قال واركانه خمسة ملتزم بعوض وبضع وعوض وصيغة وزوج انتهى واشترط ابن الحاجب
المالكي في مختصر الاصول والقاضي عضد الشافعي في شرحه في حجية مفهوم المخالفة بامثلة امورا منها عدم خروجها مخرج
الاغلب فالامثل قوله تعم فان خفتم الا يقيما حدود الله فلا جناح عليهما فيما افتدت به وذلك ان الخلع انما يكون عند
خوف ان لا يقيم كل من الزوجين بما امر الله فلا يفهم منه ان عند عدم الخوف لا يجوز الخلع انتهى لكن في كتاب الموسوم
على اختلاف الفقهاء لابي عاصم العامري من العامة ان الخلع طلاق بائن وعند الشافعي فسخ والخلع جائز في جميع
الاحوال وعند مالك لا يجوز الا في حال الخوف والخلع تطليقة بائنة وعند ابي ثور رجعية والمختلعة يلحقها الطلاق
وعند الشافعي لا يلحقها انتهى وقال السيوطي الشافعي في الاكليل عند ذكر قوله تعم ولا يحل لكم ان تأخذوا الاية في النساء
والعشرين من البقرة ما لفظه فيه تحريم اخذ مال الزوجة على سبيل الاكراه والمضارة وجوازه ان كان النشوز من جهتها
وذلك اصل الخلع واستدل بقوله فيما افتدت به على جواز الخلع بقدر ما اصدقها واكثر منه خلافا لمن منع الزيادة واستدل
بالاية من منع الخلع بغير ضرر منها ومن منعه بغير احدهما فقط لتعليقه بخوفهما معا انتهى ويظهر منه وجود قول بعدم جواز
الخلع المبارات فيما اشترط كراهة الطرفين وحكى الشيخ في المبسوط نسبة اباحة الخلع عند تلائم الاخلاق الى الفقهاء
الاربعة للعامة مع نقله الخلاف عن قوم منهم وجعل الشهيد الثاني في القاعدة السادسة والعشرين من تمهيد القواعد
الشرط في اية الخلع على الغالب ثم نسب الخلاف الى بعض حيث اقتصر في جواز الخلع على صورة الخوف عملا بظاهر الاية ثم
اختلف المشترطون للكراهة منا فالمعروف من مذهب اصحابنا المتقدمين على ما ذكره جمع من المتاخرين والمفهم صريحا
شيخنا الذي عاصرناه طاب ثراه في كتاب الحدائق على ما نقل عنه عدم الاكتفاء بظهور مطلق كراهتها بل اشتراط بلوغها
الحد المذكور في صحيحة الحلبي وغيرها من اخبارنا المقتضي اعتبار قولها وتكلمها بما تضمنه من الالفاظ والعبارات المنكرات
على نهج باقي صيغ العقود والايقاعات او بعلم منها فعل ما تضمنته من القبائح والمحرمات ونقل عن الفاضل يحيى بن سعيد من المتاخرين
موافقتهم في ذلك حيث قال في جامعه والسبب المبيح ان تقول زوجته مع رغبته فيها لا اطيع لك امرا ولا وطئ فراشك
ولا اقيم حدا لله فيك ويعلم ذلك من حالها وعن المحقق الشوشتري ره في شرح القواعد ما لفظه الذي يقتضيه الاخبار المؤيدة
بالاصل بقاء النكاح في الاول عدم الصحة ما لم تكلم بما يدل على عدم قيامها بما يجب عليها من الحقوق وبما يتضمن اتيانها بما
يحرم عليها انتهى والمشهور بين المتاخرين الاكتفاء بمجرد ظهور مطلق الكراهة باي نحو كان ويظهر من بعضهم الاستشكال في هذا
المجال فقال السيد السند السيد محمد صاحب المدارك في الشرح النافع عند قوله وان الكراهة منها خاصة بعد ذكر
المستند من بعض الاخبار ما لفظه ويستفاد من هذه الروايات وما في معناها انه لا يكفي في صحة الخلع مجرد تحقق الكراهة
من جهتها بل لا بد من انتهائها الى هذا الحد وبمضمونها افتى الشيخ ره وغيره حتى قال ابن ادريس ره في السرائر ان اجماع اصحابنا
منعقد على انه لا يجوز الخلع الا بعد ان يسمع منها ما لا يحل ذكره من قولها لا اغتسل لك من جنابة ولا اقيم لك حدا ولا وطئ
فراشك من تكرهه او يعلم ذلك منها فعلا انتهى وعلى هذا فيشكل وقوع الخلع في كثير من الموارد اذ لم يعلم وصول الكراهة من
الزوجة الى هذا الحد لكن في حسنة زرارة عن ابي جعفر ع ان المبارات لا يعتبر فيها ذلك حيث قال فيها والمبارات تقول المرأة لزوجها لك ما عليك واتركني او تجعل من قبلها شيئا فيتركها الا انه يقول فان ارتدت منك شيئا فانا املك ببضعك [margin note]
المهر والمختلعة يؤخذ منها ما شاء لان المختلعة تعتدي في الكلام وتتكلم بما لا يحل لها وعلى هذا فاذا كان المأخوذ من الزوجة المهر فما
دون ولم يعلم حصول الكراهة على هذا الوجه فالاولى ايقاعها بالمبارات دون الخلع وسيجيء تمام الكلام في ذلك ثم قال ره في بحث
اشتراط المبارات بكراهة الطرفين انه مقطوع به في كلام الاصحاب واستدلوا عليه برواية سماعة وهي قاصرة سندا ومتنا الى ان
قال وكيف كان فلا يعتبر في المبارات بلوغ الكراهة الحد الذي يسمع منه ما لا يحل كما في الخلع لحسنة زرارة عن الباقر ع انتهى كلامه
السيد ره مختصرا وقال الحال الفاضل المجلسي ره في شرح التهذيب عند ذكر حسنة الحلبي ما صورته اعلم ان الاصحاب قطعوا
بان الخلع مشروط بكراهة المرأة للزوج خلوصها منها من دون كراهته لها ولو وقع بالملائم ويستفاد من الروايات انه لا يكفي مجرد
تحقق الكراهة بل لا بد من انتهائها الى الحد المذكور فيها وبمضمونها افتى الشيخ ره وغيره حتى قال ابن ادريس ره في سرائره
ان اجماع اصحابنا منعقد على انه لا يجوز الخلع الا ان يسمع منها ما لا يحل ذكره من قولها لا اغتسل لك من جنابة ولا
اقيم لك حدا ولا وطئ فراشك من تكرهه او يعلم ذلك منها فعلا وقال المحقق السبزواري ره في الكفاية ما عبارته لا يبعد

الخلع

الخلع بدون كراهة الزوجة ولا اعلم فيه خلافا بين الاصحاب للاخبار المستفيضة كصحيحة الحلبي عن ابي عبد الله قال المختلعة لا يحل
خلعها حتى تقول لزوجها ثم قال بعد اتمام الحديث وفي معناها حسنة محمد بن مسلم وغيرها وحينئذ فما من هذه الروايات وما
في معناها انه لا يكفي مجرد الكراهة بل لا بد من الانتهاء الى الحد المذكور فيها بمضمونه افتى الشيخ ره وغيره حتى نقل ابن
ابن ادريس ره الاجماع على قريب منه وعلى هذا اشكل وقوع الخلع في كثير من الموارد اذا لم يبلغ كراهة الزوجة الى هذا الحد
وفي صحيحة محمد بن مسلم عن ابي جعفر ع اذا قالت المرأة لزوجها جملة لا اطيع لك امرا مفسرا وغير مفسر حل له ما اخذ منها
وليس له عليها رجعة انتهى وكان نذره ذكر صحيحة محمد بن مسلم لبيان احد طرفي الاشكال وغيرها انها مع ظهورها في عدم
كراهة خاصة وقول خاص الاولى تأويلها او حملها على التقية فقد تبين من شهادة هؤلاء الاعلام ان الشيخ ره ومن
سبقه او عاصره من فقهائنا الكرام الى زمان ابن ادريس الذي هو اخو المتقدمين العظام كانوا قائلين بمضمون صحيحة
الحلبي وما في معناها مما ذكرناها في الكتب الاربعة وليس عندي الان من كتب قدمائنا القوانينية سوى كتبهم الاربعة
الحديثية بخط المشايخ الثلاثة العمل بتلك الاخبار التي دونوها من غير رد ولا تأويل من هذا الوجه سيما الصدوق
في الفقيه كتبه لمن لا يحضره ويفتي بل مذهب المحدثين لا يظهر الا من نقلهم الحديث على الوجه المذكور وكان الشيخ
فهم من الخلاف كلام استاذه المفيد ره ذلك حيث استدل بتلك الاخبار من غير توجيه كما نقل مثل ذلك في كتاب
الطهارة زمنيا في المفيد بانفعال ماء البئر والاولى وان كان كثيرا اي كرا كما هو ظاهر عبارته فحمل الكثير على ما دون
الكر وهو اعرف بمرام استاده ويؤيده نقله الاجماع على مضمون الاخبار في الخلاف وكذا نقل تلميذه ابن ادريس وقال الشيخ
ره في الخلاف ما لفظه اذا كانت الاحوال بين الزوجين عامرة والاخلاق ملتئمة واتفقا على الخلع فبذلت له شيئا
على طلاقها لم يحل له ذلك وكان محظورا وبه قال عطا والزهري والنخعي وداود واهل الظاهر وقال ابو حنيفة واصحابه
ومالك والاوزاعي والثوري ان ذلك مباح دليلنا اجماع الفرقة على انه لا يجوز له خلعها الا بعد ان يسمع منها ما لا يحل
ذكره من قولها لا اغتسل لك من جنابة ولا اقيم لك حدا ولاوطئن فراشك من تكرهه ويعلم ذلك منها فعلا و
هذا مفقود ههنا فيجب ان لا يجوز الخلع ونحوه قال ابن ادريس في السرائر وكانهم رحمهم الله جمعوا بين الاخبار بحمل ما دل
على الاكتفاء بالقول مما تضمنه صحيحة الحلبي على التقية كما يشهد له قوله ع فكان الناس يرخصون فيما دون ذلك وقوله في حسنة
زرارة وغيرها لو كان الامر الينا لم نجز طلاقا الا للعدة الى غير ذلك وكذا يظهر من فهمهم ان مضمون تلك الاخبار عدم
الاكتفاء بمطلق الكراهة بل اشتراط بلوغها الى الحد المذكور فيها من قولها وتكلمها بما لا يحل ذكره مما تضمنه من القبائح
ومنع حقوق الزوجية الواجبة ونعم ما فهموا فانها على ذلك ظاهرة بل صريحة من حيث كونها بمفهوم الشرط الذي هو
حجة على الاشهر الاظهر وبمفهوم الغاية الذي لا ريب ولا نزاع في حجيتها مضافا الى ما فيها من التاكيدات والمبالغات الكثيرة
الظاهرة وما قيل من ان الكلام مهيد للقواعد بتجويز الخلع عند الامن من اقامة الحد دائرة مع بلوغ الشرط في الاية على
الغالب من عدم وقوع الخلع الا عند خوف ذلك ثم ذهب المتأخرون الى بعض العامة حيث اقتصر في جوازه في تلك الحالة على
ظاهر الاية ولم يذكر منه خلافا من الخاصة اصلا فكيف يدعي في مثله اتفاق الطائفة بالكلمات السابقة من غير ان نعلم
وذلك غير الكراهة المشترطة عند الجماعة لظهور عدم الملازمة فينبغي ان تكون كارهة كلية مع الامن بعدم مخالفة القواعد
الشرعية وينبغي في مثله التمسك بدليل الاحتياط فانه طريق النجاة للمتقين مع ان الظاهر انه تشكيك في مصادمة البديهة
كما انها نشأ عن الغفلة عن طريقة الشهيد في التمهيد فان وظيفته هنا التعليل على ما اشار اليه في ديباجته وصرح بعض
تعريفاته انما هو بيان كيفية تفريع المسائل على القواعد الاصولية والعربية لا تحقيق المسائل على وجه الترجيح والا فانا
ومدار على المتتبع ثم عدم تعرض الشهيد لنقل الخلاف من الخاصة مع تعرض غيره لنقل اجماعهم مما لا يسمن لظهور نقله
المتن وايضا قوله وذلك غير الكراهة المشترطة عند الجماعة سهو بين فان غير المشترطين لها هم العامة شاذ ومن تخالف
كالشهيد في التمهيد على زعم القيل قد حمل الاية على ورودها مورد الغالب كما عرفت واما المشترطون لها من العامة
في ذلك لحظ الاية من خوف عدم اقامة حدود الله والى ما ورد في اخبارهم من قول امرأة ثابت بن قيس اني اخاف الكفر
في الاسلام واما اصحابنا المشترطون فانما استندوا الى اخبارهم الاتية مصرحة بالتفوه بتلك الكلمات المنكرة
المنافية لحل الحد واشتغال الزوجية وهذا واضح على ذي الطلبة وقد نقل هذا القائل ايضا من المشترطين فقال الامين

الاسلام الطبرسي في تفسيره الكبير الا ان يخافا ان لا يقيما للزوج ثم قال بعد نقل مضمون بعض الاحاديث بل نسب الى الصادق ع
وعلى الجملة اذا خافت ان تعصي الله فيه بارتكاب محظور واخلال بواجب ان لا تطيعه فيما يجب عليها فحينئذ يحل له ان يخلعها
وذكر في اقسام الفدية انه يخافان ان لا يقيما حدود الله لسوء خلق او قلة نفقة من غير ظلم او نحو ذلك قال فيجوز لهما جميعا الفدية
وعن الشيخ ابي جعفر وكانه ماخوذ من التبيان انه قال ان الذي يبيح الخلع عندنا هو ما لولاه لكانت المرأة عاصية ثم قال
ان الذي عندي في ذلك ان جواز وقوع العصيان هو السبب لاباحة الخلع ورفع الجناح انما يتعلق بالخلع لا باسبابه وقال
ايضا عندنا انه كان لبغض منها العصيان جاز ان يأخذ المهر وزيادة عليه ونحو منه ذكره المحقق ابن ادريس في مختصر التبيان
وقال المفيد ره في المقنعة بعد ذكر الخلع وذلك بان تكون المرأة كرهت زوجها وآثرت فراقه ونعيا امره وتخالف قوله
وتمنعه نفسها ان اراده على فراقها فله ان يلتمس منها على طلاقها شيئا من المال والمتاع والعقار وقال في المباراة
انه ضرب من الخلع لانه لا يقع الا على عوض وذلك ان تكره المرأة الرجل ويكره الرجل المرأة فيظهر ذلك منهما بافعالهما ويعلم
كل واحد منهما ذلك من صاحبه قال في رسالة احكام النساء والمخالعة لا تكون الا على شقاق من المرأة وعصيان لزوجها و
ترك طاعتها فيعد كراهة المقام معه والاضطرار الى براءتها وللزوج عند ذلك ان يفترض عليها براءة حقوقها كلها عليه واعطائه
من عندها دينارا او درهما او ثيابا او عقارا او نحو ذلك ليطلقها على ذلك ويجعلها عليه فان تلفظ بالخلع وهو مسنون
وان خلعها بلفظ الطلاق قام ذلك مقام الخلع ثم ذكره ما نقلنا عن سيد المحققين في شرح النافع الى قوله الانتهاء الى
هذا الحد ولم يذكر استشكالا له اصلا وكذا لم يذكر استشكال صاحب الكفاية لان استشكالهما من اعظم ما يضره فليفهم
ثم نقل عن الخلاف والسرائر الاجماع على ما سيذكر ثم نقل عن جامع ابن سعيد ما نقلنا ثم قال بعد سياقه انه ان المراد مما
ذكر اشتراط بلوغ الكراهة الى حد يظن فيه تعدي حدود الزوجية حذرا من تجويزه عند تلائم الاخلاق لا اشتراط خصوص
الالفاظ الى ان قال لا بد من ذلك حتى يلائم اقوال الاشراف ويصون كلامهم عن الجزاف لشهرة خلافه كما عرفت
بين الاصحاب فلا حد من الاعتساف وهذا المعنى هو المستفاد ايضا من المحقق التستري فنقل ما نقلنا عنه سابقا ثم قال
وقد دل باخر الكلام الى عدم ضرورة لفظ خاص بل ظهور الكراهة منها بما يأتي من امثال ذلك وقد نقل ايضا عن الشيخ
في المبسوط انه قسم الخلع الى محظور ومباح قال والمحظور ان يكرهها ويعضلها بغير حق لتفتدي نفسها منه والمباح ان
يخافا ان لا يقيما حدود الله مثل ان يكره زوجها لدينه او خلقه او نحو ذلك مما في نفسها من كراهتها له اذا كانت في نفسها
على هذه الصفة وخافت ان لا يقيم حدود الله في حقه وهو ان يكره الاجابة فيما هو حق له عليها فيحل لها ان تفتدي نفسها
بلا خلاف فيه هنا القول نعم فان خفتم الاية ثم بعد ما نسب اباحة الخلع الى الفقهاء ومراده فقهاء العامة مع نقل خلاف
عن قوم منهم قال والذي يقتضيه مذهبنا وروايتنا انه يجوز الخلع عند التضاد بالنفار بل بالخلاف ينبغي ما اوردناه
نقله من قول هذا القائل ونقله الاقا وبل على وجه الاختصار وكلها على ارادة هؤلاء المشترطين من الكراهة ما يفضي
الى المعصية ومخالفة القواعد الشرعية اظهر من الشمس في رابعة النهار فلا بد من تقييد الطلاق في بعض الاحاديث الكراهية في
هذا الباب بذلك حتى يلائم اقوال الاشراف ويصون كلامهم عن الجزاف لشهرة التقييد بين الاسلاف والاخلاف
فاحذر عن الاعتساف ما لاختلاف ويحمل على ان المراد بالاطلاق اشتراط الكراهة حذرا من تجويزه عند تلائم الاخلاق فانهم
وكان ما قال بعض الفضلاء في هذا المجال لعله هو الفضل او من حسبانه بحيث يجمع ما قال الفاضل العارف ره في المفاتيح
بعد ذكر شروط الخلع والمباراة لا خلاف في شيء من ذلك للمعتبرة المستفيضة الا ما يأتي في كون الخلع طلاقا وفي المستفيضة
اذا قالت لا اغتسل لك من جنابة ولا ابر لك قسما ولا اوطئن فراشك من تكرهه حل له ان يخلعها وحل ما اخذ منها انتهى
وغيرها فعلى العارف باساليب تحريره ولطائف تعبيره في هذا الكتاب فيما ذكره بعد ما قال وتبين من الادلة بعنوان الاستيفاء
كقوله ومحال الفتيح مثلا كذا فانما ذكره على نص العبارة المنافيات لما ذكره فيشير بنوع تردد له في الحكم السابق فليفهم ومن
مدلس الاستدلال الاحتجاج لبعض كلام العارف الكاشاني في المفاتيح حيث قال انه ابهم الكيفي في جملة شرائطه بالطلوق كراهتها له
مصرح في بيان الشيعة بعدم تعين لفظ من خطابها قولا واحدا ذنوب بين بين نفس العقد وبين اشتراط بر مشروطه وان لم يتوقف
ذو عسكر ان ظهور كراهتها وتكلمها بالالفاظ المنكرة من جملة صيغة الخلع لا الجزا ولا قولا كان كمال المنافاة بين تخييره ما
مثلا ليس من نفس العقد فانه هذا والذي حكيناه من المطلق في الشرائع من قوله ويعلم بالوارد هو المطابق للمعنى مقتضى من

من شرح

من شرح النافع والتهذيب وعلى هذا يكون احترازا عما لو علم من حالها العقد ولتنزهها عن ارتكاب مضامين تلك الكلمات لكون
ما قالته وارداً على سبيل الكذب والمزاح فانه لا يجوز خلعها فان الظاهر من قولهم حتى تقول مثلا الحلف والقصد لكن تقيد بعض
عن التزامهم بعنوانا ويعلم وكذا عن الخلاف فان صح بحثنا لم يكن ذلك اجتهادا منه للتوفيق بينها وبين العبائر كعبارة الشيخ
في النهاية كما سيذكر ان شاء الله نعم كان مفاده التخيير بين القول والفعل ويكون الاجماع مخصصا ومقيدا لظواهر
النصوص ان قلنا بجواز ذلك كما هو الظاهر وكيف كان يكون دالا على بطلان غالب الخلعات اذ لا يكاد يحصل كراهتها
الى حد التكلم بتلك الكلمات ولا العلم بارتكاب مضامين تلك العبارات من نفسها من غير تعليم اذا عرفت ذلك فنقول
في الاستدلال بعون الله المتعال الاشتراط في الشبهة انات بخال بحجة الشيخ ره وفيما في عدم الاكتفاء بظهور مطلق حق معه
الكراهة في جواز الخلع وصحته اولا اصالة عدم كون الخلع في الصورة المختلف فيها خلعا صحيحا شرعيا واستصحاب بقاء
النكاح حتى يثبت المزيل ولم يثبت في غير الصورة المتفق عليها وثانيا الاجماع الذي علموه من استفاضة الاخبار واخذ الصغار
من الكبار ونقله الاسلام بلا خلاف كالحلي في السرائر بعد الشيخ في الخلاف فاستدل في الخلاف على اشتراط كراهتها
باجماع الفرقة على انه لا يجوز له خلعها الا بعد ان يسمع منها ما لا يحل ذكره من قولها لا اغتسل لك من جنابة ولا اقيم لك
حدا ولا وطئن فراشك من تكرهه او يعلم ذلك منها فعلا ونحوه نقل الحلي كما سبق ولفظ من هنا بيان لا تبعيض وهو ظاهر ما
مرادوات العموم بلا خلاف فيدل على اشتراط الجمل الثلث جمع قولا وفعلا فلا يكفي مضمون واحدة منها وان كانت مفيدة
لمطلق الكراهة وثالثا الاجماع المنقول عن العدل سيما المناقب الفحول وهو حجة ومقبول كما حقق في الاصول ومشكوك
المخالفين في امكان الاجماع ثم في تحققه ثم في امكان العلم به ثم في تحققه مشتركة الورود بين الاجماع والقرء وزه بالضرورة
بل وروده عليها اظهر وهي بها اولى فهو بالحصول احد روبالقول الحري بطريق الاولى والحق الحقيق بالاتباع الذي
لا يحجز الاسماع وتقبله الطباع انه لو رفع البلد عن الاجماعات المعلومة والمنقولة لم يثبت اكثر الاحكام المقبولة كما لا يخفى على
المطلع العاري عن بقرة التقليد ويدعن به من القى السمع وهو شهيد ولا ضير في الاشارة الى بعض الموارد تنبيها وايقاظا
لكل راقد فمنها نجاسة المني من ذي النفس فان المستفاد من النصوص الحاملة في هذا المجال المستدل بها في مقام التسند
ليس الا نجاسة مني الانسان وبطلان القياس في الشرع من ضروريات اهل الايمان ومنها نجاسة خرء ما لا يوكل لحمه كالفيل والدب
والدب بل بول الحيوانات غاية ما استدل به اكثر الاصحاب في هذا الباب انما هو الامر بغسل الثوب من ابوال ما لا يؤكل
لحمه ونظائرها وانه لا يطلق النجاسة بالمعنى المصطلح بين المتشرعة عليهما من كونهما مما يجب التنزه عنه وعما باشره برطوبته في الاكل والشرب
والعبادة والمعاملة ونحوها من ذلك الامر الواحد متوقف على امور لا يثبت جلها الا بالاجماع الاول كون الامر هنا للوجوب
حقيقة او مجازا او اشتراكا مع لا قرينة على الخلاف المنقول في الاصول الثاني كون وجوب الغسل هنا للغير مما ذكره لا للغير
ولا لنفسه فلعله للتلخي كما قيل في كل من غسل الجمعة وغسل المس ونزح البئر ورش الثوب بملاقاة الكلب مع اليبوسة عند
من اوجبه تعبدا ولا اقل من تنفر الملائكة واذى الشياطين كما ورد في اقتناء الكلب والبول والخمر من بات ويده
غمرة الثالث ثبوت الملازمة بين الثوب وغيره من البدن والفرش والارض وغيرها مع ان اكثرها مختلفة في التطهير كما
وكيفا الرابع اثبات الملازمة بين البول والخرء مع اختلافهما في كثير من الاحكام كعدم طهر البول بغير الماء وطهر الغائط به
الخامس التعميم لغير الماكول بحيث يشمل الاقراد النادرة منهم او حين سلب الحكم بالنسبة الى من لا يتجاوز في حمل اللفظ
خصوصا المطلق الى الافراد الغير المتبادرة مع اكثر المتاخرين ولذا صرحوا بعد نجاسة الكلب والخنزير لما بين السادس شمول
الخطاب لغير المشافهين من ذكر وانثى او خنثى حر او عبد مسلم او كافر او فاسق مع انه ثبت في اصول الكلام اختصاص الخطاب
المعدوم عند الاعلام دائما المخالف بعض العامة خاصة وفي التهذيب في باب غسل الجنابة عن محمد بن زرارة ان الصادق
قال قال الله وان كنتم جنبا فاطهروا ولم يقل الله تبارك وتعالى فيهما ان الماء القليل الراكد مما لا ينفعل بملاقاة شيء من النجاسات
ما لم يتغير او ينفعل بجرد ملاقاة كل منها الا ما استثنى كحال الاستنجاء اجماعا وكحال التطهير على الخلاف مع ان اكثر ادلة
الطرفين موارد خاصة استدل كل لما فاستدل للمنفعل بما دل على الانفعال بولوغ الكلب واصابة رجل متلطخة بالعذرة
ونحوها على الانفعال ولابن ابي عقيل العماني ره بما دل على عدم الانفعال بقذارة الجنابة ويحنى المني والجيفة على
العدد كلك مع انه لا منافاة بين تلك الاخبار بحسب التلفيق والظم لولا انضمام الاجماع المركب حتى يحتاج الى الجمع والترجيح

بل الصحيح

بل الصحيح ترجيح الاجماع على الخبر الصحيح الصريح بوجوه اشرت اليها في مقدمات قاطع المقال في نصرة القول بالانفعال فان قيل
الاجماع في محل النزاع ممنوع وكيف يكون اجماعا وقد خالف فيه وكيف يكون اجماعا وقد خالف فيه جمع كالشيخ المفيد
على ما سبق عبارته والقطب الكيدري حيث قال في الاصباح الخلع يكون مع كراهة الزوجة الرجل وهو مخير في فراقها اذا دعته
اليه حتى تقول له لئن لم تفعل لاعصين الله بترك طاعتك ولاوطئن فراشك غيرك او يعلم منه العصيان في شيء من ذلك
فيجب عليه والحال هذه طلاقها ويحل له اخذ العوض على ذلك وكذا الشيخ ابن زهرة حيث قال في الغنية واما الخلع فيكون
مع كراهة الزوجة دون الرجل وهو مخير في فراقها اذا دعته اليه حتى تقول له لئن لم تفعل لاعصين الله بترك
طاعتك ولاوطئن فراشك غيرك او يعلم منه العصيان في شيء من ذلك فيجب عليه والحال هذه طلاقها وكذا ابن حمزة
حيث قال في الوسيلة ما يوجب الخلع اربعة اشياء قول من المرأة او حكمها فالقول ان تقول انا لا اطيع لك امرا ولا اقيم
لك حدا ولا اغتسل لك من جنابة ولاوطئن فراشك من تكرهه والحكم ان يعرف ذلك من حالها وقال سلار في المراسم
فان ظهر كراهتها هي له وعصيانها كان ان يطلب على خلعها عوضا وقال الشيخ في النهاية وانما يجب الخلع اذا قالت المرأة
لزوجها اني لا اطيع لك امرا ولا اقيم لك حدا ولا اغتسل لك من جنابة ولاوطئن فراشك من تكرهه ان لم تطلقني فمتى
سمع منها هذا القول او علم من حالها عصيانه في شيء من ذلك وان لم تنطق به وجب عليه خلعها قلنا اولا ان الاجماع
المعلوم المانع للنزاع من العالم بحصوله ليس اجماعا غير الاجماع المنقول الذي هو من قبيل الخبر الواحد لا يفيد المنقول اليه
سوى الظن ولذا اختلف في حجيته واحتجوا لها بعموم ما دل حجية خبر الواحد وبين الاجماعين بون بعيد فلا نغفل
وثانيا ان الاجماع المصطلح عند الامامية لا يستلزم اتفاق الكل ولا يحتاج فيه كما لا يحتاج اكثر المخالفين لمعلوم
المذهب والدين لا ينقدح بوجود الخلاف فيه بين المؤمنين او المسلمين وكذا لا ينقدح بظهور الخبر او ورواية في خلافهما
كما يعلم ذلك من مسائل كثيرة كحرمة ام الزوجة وعدم وجوب الحج على اهل الجنة اكثر من مرة وعدم تمامية نقص شعبان
وتمام رمضان وطهارة القيء وحرمة الكلب والارنب وتحليل التحليل وتحريم القياس الى غير ذلك وقد صرح بما ذكرنا
غير واحد من الاواحد قال المحقق ره في المعتبر وافرط الحشوية بعض من تاخر انه لو خلا المائة من اصحابنا لم يضر ولو حصل في اثنين
كان اجماعا وكان من هنا نقل الاجماعات المتعارضة كما نقل المرتضى ره على المنع عن العمل بخبر الواحد والشيخ ره على
جوازه بل ذكره الشيخ الصدوق عن شيخه ابن الوليد على وجه القبول ان اول درجة الغلو نفي السهو عن النبي ص مع انه الان
من اصول مذهب الامامية وبالجملة قد ذيع ونقل لكثير من علماء العامة والخاصة اقوال شاذة كقول البخاري بحصول
الرضاع المحرم من لبن غير الانسان وكقول الشيخ المفيد ره وسلار والديلمي بانفعال ماء الحياض والاواني وان كان كثيرا
اي كرا على فهم المشهور من كلامهما لكن الشيخ حمل كلام استاده المفيد ره على ما دون الكر وهو اعرف وكذا استدل على
كراهتها بالاخبار المستفيضة المشار اليها الناصة في اعتبار قولها وتكلمها بما تضمنته مما لا يحل ذكره فليفهم مجمل الخلاف عليها
ثم وكقول المفيد ايضا بحرمة العقد على اخت المتعة في عدتها وقول ابن جنيد في تحديد الكر بالمساحة بقريب من مائة شبر وقول
الراوندي في تحديده بعشرة اشبار ونصف من غير اعتبار التكسير فانه يتاتى فيما مكسره نصف شبر ومن شبر الى غير ذلك وقد نقلوا في
احوال السيد بن انه كان يحضر مجلس درس كل منها قريب من ربعة مائة فاضل من علماء العامة فضلا عن الخاصة فكيف يسلم
الاجماع المنقول عن الشيخ وسلطة بنحا القرار بعد وخمسة مثلا كالوسائل وثالثا ان الاصحاح والغنية والوسيلة والمراسم والنهاية
ليست بموجودة عندنا الان ويمكن القدح وثانيا انها من الخلاف هنا لوجهين الاول ان الفضلاء المذكورين ان نقلها قلنا
ان الشيخ وغيره قد عملوا بمضمون ذلك الاخبار الدالة على اشتراط بلوغ الكراهة الحد المذكور فيها اعرف بما اشتبه عن القبيل الناقل
للخلاف عن تلك الكتب فلعلهم وقفوا على مذاهبهم من مسائل كتبهم الكثيرة وعرفوا انتقالهم من الخلاف في تلك الكتب على تقدير
صحتها والثاني ان هذا القبيل مع تصديه لنقل الادلة والاقوال هنا لم يتعرض لنقل الفاضلين النافيين لعمل الشيخ وغيره
بمضمون تلك الاخبار في مقابلة اشتراط مطلق الكراهة على وجه المعارضة وكذا لم يتعرض لاستشكال شارح النافع وصاحب
الكفاية في تحقق الخلع اذا لم يبلغ الكراهة الى ذلك الحد مع انه ذكر صدر الكلام شارح النافع الى ان وصل الاستشكال ولم
يذكره وكذا نقل عن الحال للمختلف للعلامة ره في شرح اخبار الباب عكرا فليتامل وثالثا ان كلام الشيخ المفيد هذا شرح الى
ناويله فتدبر واما الشيخ في النهاية فظاهر عبارته المنقولة حصر الخلع المباح في الوجوب مستدلا عليه بان تلك منها والنوع المنكر

وابعد

واجب وانما يتم بالخلع ويظهر من هذا ان حكمه بالوجوب ليس من الرواية وذلك لا ينافي حكمه بالاباحة في شاكلة الروايات و
لا شرطه في تحقق مطلق الخلع اتيانها الكلمات المنكرة قولا وفعلا كما نقل عليه هو وسبطه الاجماع فقد عرفت ان الاخبار
المستفيضة القريبة الى حد التواتر بالعين في اعتبار قولها وتكلمها بما لا يحل ذكره مما تضمنته مما رواه المشايخ ابو جعفر بن الحسن
الثلاثة في كتبهم الاربعة الفقيه في الصحيح والباقي في الحسن كالصحيح بابرهيم جميعا عن الحلبي عن ابي عبد الله والمتن للصحيح قال
عدة المختلعة عدة المطلقة وخلعها طلاقها وهي تجزي من غير ان يسمى طلاقا والمختلعة لا يحل خلعها حتى تقول لزوجها والله لا ابر لك قسما
ولا اطيع لك امرا ولا اغتسل لك من جنابة ولا وطئن فراشك غيرك ولا اذنت عليك بغير اذنك وقد كان الناس
يرخصون فيما دون ذلك هذا فاذا قالت المرأة ذلك لزوجها حل له ما اخذ منها وكانت عنده على تطليقتين باقيتين وكان
الخلع تطليقة وقال لم يكون الكلام من عندها يعني من غير ان تعلم وفي بعض النسخ بزيادة عنده بعد الناس ولو صح لاحتمل
ان يكون المراد عند الخلع اي لاجله واسقط في الحسن قوله عدة المختلعة الى المختلعة ويعني من غير ان تعلم وزاد في الذيل وقال
لو كان الامر الينا لم نجز طلاقا الا للعدة كما في خبا وطلاقها بدل طلاق مع زيادة من تكرهه بعد فراشك كما في خبر ... وفي
لا اذن ولا يكون الكلام من غيرها مكان يكون الكلام من عندها والمرتبط من حيث تعليق الحل على قول تلك الكلمات
مفهوم الغاية الذي لا ريب لاحد في حجيته وتاكيد ذلك بان الاكتفاء باقل من ذلك مذهب الناس يعني العامة الذين
ليسوا من الحنيفية في شيء والمراد بهم هنا مالك ومن وافقه في الاكتفاء بظهور مطلق الكراهة فقد يحمل ذلك على الاشباع
لكل واحد او خصوص الاخيرة خلاف الظاهر لحمل ما دون هذا على عدم الكراهة اصلا وحمل الواو كونها بمعنى او والقول حقيقة
في التلفظ والتكلم والاصل في الاطلاق الحقيقة بلا خلاف قال الخال المفضال ره قوله لا ابر لك قسما اي لا اطيعك فيما تامرني
وان كان مؤكدا باليمين قال في النهاية رحمه الله وابره اصدقه وفي القاموس ابر اليمين امضاها على الصدق قوله لا اغتسل لك من جنابة
كناية عن عدم الطاعة في الوطي قوله ولا وطئن عليك قال في النهاية في حديث النساء ولكم عليهن ان لا يوطئن فراشكم احدا تكرهونه
اي لا يأذن لاحد من الرجال الاجانب ان يدخل عليهن فيتحدث اليهن وكان ذلك من عادة العرب لا يعدونه ريبة ولا يرون به
باسا فلما نزلت اية الحجاب نهوا عن ذلك قوله لا اوذن في بعض النسخ والكافي لا اذن وقال الوالد العلامة طاب ثراه كناية
عن الزنا او مقدماته او القتل وفتح الباب للسارق قوله وقد كان الناس قال الوالد العلامة نعمه الله بالرحمة اي كان بعض
الصحابة والتابعين لرخص في الخلع او في الاخذ منها زائدا على ما اعطيت باقل من هذا النشوز والاقوال ليصح الخلع ويحل
الرجل من المرأة شيئا عوضا عن الطلاق وقد كانت العامة يكتفون باقل من هذا القدر قوله هو اي ناشيا من كراهتها
لا بان تعلم قوله لم نجز طلاقا اي في غير طهر المواقعة هي كلامهم الخالدة وسيأتي تفسير كلامه قوله كان الامر الينا وما رواه
في الصحيح عن يعقوب بن شعيب عن ابي عبد الله انه قال في الخلع اذا قالت لا اغتسل لك من جنابة ولا ابر لك قسما ولا اوطئن
فراشك من تكرهه فاذا قالت له تحل له ان يخلعها وحل له ما اخذ منها والدلالة فيهما ما هو الفرط الذي هو حجة على المشهور كالاظهر
ومما يؤكد ظهور المفهوم في الاخبار الاخر ولا نطيل الكلام ومما رواه في ... وفي الصحيح عن ابي الصباح الكناني عن ابي عبد الله
قال اذا خلع الرجل امرأته فهي واحدة باين وهو خاطب من الخطاب ولا يحل له ان يخلعها حتى تكون هي التي تطلب ذلك منه
من غير ان يضر بها وحتى تقول لا ابر لك قسما ولا اغتسل من جنابة ولا ادخلن بيتك من تكره ولا وطئن فراشك ولا اقيم
حدود الله فيك فاذا كان هذا منها فقد طاب له ما اخذ منها قوله يضر بها الاظهر انه بضبطه خطا في الكتب انه من
الاضرار ويحتمل ان يكون من الضرب وفي التهذيب في الحسن بابرهيم عن محمد بن مسلم عن ابي عبد الله قال المختلعة التي تقول
لزوجها اخلعني وانا اعطيك ما اخذت منك فقال لا يحل له ان يأخذ منها شيئا حتى تقول والله لا ابر لك قسما ولا اطيع لك امرا
ولا اذنن في بيتك بغير اذنك ولا وطئن فراشك غيرك فاذا فعلت ذلك من غير ان يعلمها حل له ما اخذ منها وكانت تطليقة
بغير طلاق يتبعها وكانت باينا وكان خاطبا من الخطاب قوله قال المختلعة الضمير راجع الى السائل ثم استعلم انه يتحقق الخلع
ويصح بظهور مطلق كراهتها من قولها اخلعني وانا اعطيك فاجاب الامام بانه لا يكفي ذلك بل يشترط تفوهها بتلك الكلمات المنكرة
الدالة على شدة الكراهة وقوله يعلمها اي الزوج او احدا بالقوة كما في بعض النسخ مبنيا للمفعول او للفاعل كما في قوله نعم
ولو نرى قوله وكان خاطبا اي ليس له الرجوع الا ان ترجع في البذل حيث يجوز ذلك فيها ايضا للموثق بعثمان بن عيسى عن سماعة قال
سألته عن المختلعة فقال لا يحل لزوجها ان يخلعها حتى تقول لا ابر لك قسما ولا اقيم حدود الله فيك لا اغتسل من جنابة

ولا وطئن

ولا وطئن فراشك ولا دخلن بيتك من تكره من غير ان تعلم هذا ولا يكلمونهم وتكون هي التي تقول له ذلك فاذا هي اختلعت وهي
بائن وله ان يأخذ من مالها ما قدر وليس له ان يأخذ من المبارات كل الذي اعطاها قال الخال العلامة ره قوله من غير ان تعلم
هذا يعني يكون غيظا باعثا لها على مثل الكلام لا بتعليم الغير اياها ما تنهي وتلقنه من باب التفعيل كما نقل عن بعض الفضلاء
انه وجدها مضبوطة كذلك بخط الشيخ ره قوله لا يكلمونهم والاقارب للزوج وفي بعض النسخ لا يكلمونهم في القاموس الاتم
المؤربون الاغراء وفرع الحديث واشاعه وافشاه وظاهر الكلام بحرمة تعليمها تلك الالفاظ في هذا المقام قوله ليس
له ان يأخذ يدل على ما ذهب اليه الصدوق وجماعة من المنع من اخذ تمام المهر في المبارات كلها قال المفضال ره وفيه نظر لاحتمال
ان يراد بالذي اعطاها عطاها زائدا على المهر على نحو الهبة والهدية فليفهم وفيها ايضا في الضعيف بسهل وامره عن ابي
بصير عن ابي عبد الله قال ليس يحل خلعها حتى تقول لزوجها ثم ذكر مثل ما ذكر اصحابه ثم قال ابو عبد الله وقد كان يرخص للنساء
فيما هو دون هذا فاذا قالت لزوجها ذلك حل خلعها وحل لزوجها ما اخذ منها وكانت على تطليقتين باقيتين وكان الخلع
تطليقة ولا يكون الكلام الا من عندها ثم قال لو كان الامر الينا لم يكن الطلاق الا للعدة وفي التهذيب قالت لزوجها حل
له خلعها قوله ثم ذكر اي ابو بصير او عبد الكريم قوله اصحابه مشعر بالاتفاق على شهرة تلك بين الشيعة بل اتفاقهم عليه قوله كان
يرخص اشارة الى عدم اشتراط العامة لذلك كما سبق في صحيحة الحلبي ولم يرخص لاحد من المسلمين المرء يكلمها بكلمة
واحدة من تلك الكلمات المنكرة فليفهم قوله حل خلعها قال الخال العلامة هذا وما سبق مؤيد لما هو المشهور من عدم وجوب
الخلع بل جوازه وقال الشيخ في النهاية ابو حمزة وتبعه القاضي وجماعة استنادا الى ان ذلك منها منكر والنهي عن المنكر واجب وانما
يتم بالخلع والجواب منع انحصار المنع في الخلع والمشهور استحبابه وقيل لا دليل على استحبابه فيها اما كونه بالخلع بغير راجح
اقول سياق الاخبار الحاصلة في هذا المضمار ان المراد بالحل هنا معناه العام المقابل للحرام فلا ينافي قول الشيخ في هذا المقام
وان لم يثبت ايضا وكذا ما استدل به من قوله لو كان الامر الينا اعلم انه مقتضى ظواهر الاخبار سيما قوله في صحيحة الكناني حتى
التي تطلب واجماع فقهائنا الاخيار على اشتراط كراهتها للمخالصة ان الزوج لا يرغب فيها وانما يريد الزوجية وتتوسل اليه بالرشوة
والفدية وانه كانت تعلم ان له حق الرجوع ولا يبغيها من الطلاق وتوسلت الى الخلع وطلبته كما يشير اليه قوله فهي واحدة
باين وقوله على تطليقتين وقوله ليس عليها رجعة ونحوها فظهر مما ذكرنا ان محل الخلع في الاخبار ومورده انما هو صورة مكان
الرجوع وانه لا يتحقق البينونة ولا تملك الفدية في غير تلك الصورة الا بالخلع لبطلان العوض مع فقد كراهتها المعتبرة راسا كما هو
الاظهر وقال السيد في شرح النافع والمحقق والسبزواري في الكفاية لوقوعه رجعيا مع بطلان الفدية كما عليه الفاضلان واكثر المتأخرين
واما القول بمنافاته للخلع في البينونة وتملك الفدية كما هو المشهور بين العامة فهو من منفردات الشهيد الثاني غير مسبوق
كما يظهر بالتتبع وصرح به سبطه في الشرح وغيره وانه بعد استقرار الاسلام ومعرفة الخاص والعام بالحلال والحرام لا يكاد يوجد امرأة
مؤمنة فقيهة تكره زوجها بحيث تواجهه بتلك الكلمات ويعلم من حالها اصل مضامينها او لم يصرحها مشيرة بابن سماعة عن كراهة
ولا ضرر ولا ضرار ولا منع حق من الزوج لها كما هو المعتبر في الاخبار وانما الاخبار انما قاله قد كان الناس يرخصون فيما هذا وكذا
يرخص للنساء فيما هو دون هذا ولو كان الامر الينا لم يكن الطلاق الا للعدة اي الطلاق الطالبة للخلع او لم يجز طلاقها كما في بعض نسخ رواية
الحلبي الشاملة للفراق وطلاقا في ثلاث الصورة كما في اكثرها الا للعدة اي طلاقا عديا اي رجعيا لا باينا كما هو احد معانيه وهذا كله
ظاهر بناء على ان الخلع طلاق كما صرح به في الاخبار وعليه اكثر فقهائنا الاخيار سواء وقع بلفظ الطلاق او الخلع مستقلا
وجوبا او جوازا او مجردا واما على القول النادر للشيخ وعليه الشافعي بانه فسخ والمراد في عدة من الطلقات الثلث والمنع في الطلاق
ههنا بمعناه اللغوي اي مطلق الفراق وقد يتوهم ان حمل لم يكن ولم يجز على الاستحباب في غاية البعد عن اخبار الباب وكذا حمل
العدة على طهر غير المواقعة او على انه لا يجوز الخلع بدون الاتباع بالطلاق كما ارتكبه بعض الاصحاب قال الخال المفضال
قال الوالد العلامة قدس سره اي كنا لم نجوز الخلع بدون الاتباع بالطلاق واما اليوم فيجوز لكم ان تجعلوا الخلع طلاقا يعقبه
او المراد لو كان الامر الينا لامرنا استحبابا بان لا يوقع التفريق الا بالطلاق للعدة او لم نجوز الطلاق والخلع وغيرها كالظهار
العدية بلا اجماع على جواز الطلاق لغير العدة واشياء واما ما رواه في الصحيح عن سفيان بن خالد قال قلت رأيت ان هو طلقها
بعد ما خلعها ايجوز عليها قال ولم يطلقها وقد كفاه الخلع ولو كان الامر الينا لم نجز طلاقا فالظاهر ان المراد بالطلاق فيه
هو مطلق الفراق الشامل للخلع على ما كان متعارفا بين العامة فانهم لا يعتبرون كثيرا من شرائط الطلاق في الخلع

من ظهر

من طهر غير المواقعة وحضور العدلين شيما في الخلع فانه يمكن المراد بطلاق السنة فيما رواه بكير مرسلا عن ابي عبد الله قال لو
كان الامر الينا لم نجز الا طلاق السنة مقابل طلاق البدعة لا السنة بالمعنى الاخص وما رواه في القوي عن موسى بن
بكر وعبد الله بن بكير عن صفوان عن زرارة عن ابي جعفر قال لا يكون الخلع حتى تقول لا اطيع لك امرا ولا ابر لك قسما ولا اقيم
لك حدا فخذ مني وطلقني فاذا قالت ذلك فقد حل له ان يخلعها بما تراضيا عليه من قليل او كثير ولا يكون ذلك الا
عند سلطان فاذا فعلت ذلك فهي املك بنفسها من غير ان يسمى طلاقا واعتبار حضور السلطان من قبيل الاوامر
الارشادية للاجماع منا على ابن الجنيد على عدم اشتراطه ويؤيده ما رواه الوسائل عن قرب الاسناد للحميري عن علي بن جعفر
عن اخيه موسى قال سألته عن المرأة بارأت زوجها ان له الذي لها عليه ثم بلغها ان سلطانا اذا رفع ذلك اليه وكان
بغير علم منه ابى ورد عليها ما اخذ منها كيف يصنع قال فيشهد عليها شهودا على مبارأته اياها انه قد دفع اليها الذي قبله لها
ولا شيء لها قبله وما رواه في الوسائل عن العياشي في تفسيره عن ابي بصير عن ابي عبد الله قال سألته عن المختلعة كيف يكون
خلعها فقال لا يحل خلعها حتى تقول والله لا ابر لك قسما ولا اطيع لك امرا ولا اوطئن فراشك ولا ادخلن عليك بغير اذنك
فاذا هي قالت ذلك حل خلعها وحل له ما اخذ منها من مهرها وما زاد وذلك قول الله فلا جناح عليهما فيما افتدت به واذا فعل ذلك
ذلك فقد بانت منه وهي املك بنفسها ان شاءت نكحته وان شاءت فلا فان نكحته فهي عنده على ثنتين وما نقل عن الفقه الرضوي قال واما الخلع
فلا يكون الا من قبل المرأة وهو ان تقول لزوجها لا ابر لك قسما ولا اطيع لك امرا ولا اوطئن فراشك من تكرهه فاذا قالت
هذه المقالة فقد حل لزوجها ما يأخذ منها وان كان اكثر مما اعطاها من الصداق الحديث وعن الدعائم روينا عن جعفر بن محمد
عن ابيه عن آبائه ان عليا صلوات الله عليه وعلى الائمة قال الخلع جائز اذا وضعه الرجل على موضعه وذلك ان تقول له
امرأته اني اخاف ان لا اقيم حدود الله فيك فانا اعطيك كذا وكذا فيقول هو وانا اخاف ان لا اقيم حدود الله فيك فما تراضيا
عليه من ذلك جاز لهما وقال جعفر بن محمد اذا قالت المرأة لزوجها لا اطيع لك امرا ولا ابر لك ولا اغتسل لك من جنابة ولا
اوطئن فراشك ولا ادخل عليك بغير اذنك ونحو ذلك من القول مما تتعدى فيه مثل هذا مفسرا او مجملا او تقول لا
اقيم حدود الله جاز له ان يخلعها على ما تراضيا عليه مما اعطاها وغيره يأخذ منها من ذلك ما اتفقا عليه ويخلعها وعنه
انه قال الخلع ان يبدأ احد الزوجين الى الفرقة من غير ضرر من الزوج بامرأة على ان تعطيه شيئا من بعض ما اعطاها او
تضع عنه شيئا مما لها عليه فتبرئه منه او على غير ذلك ولذلك لم يتعد في القول ولا يحل له ان يأخذ منها الا دون
ما اعطاها وان تعدت في القول وافتدت من غير ضرر منه لها بما اعطاها وفوق ما اعطاها فذلك جائز وعنه انه قال
اذا جاء النشوز من قبل المرأة ولم يجئ من قبل الرجل فقد حل للزوج ان يأخذ منها ما اتفقا عليه وان جاء النشوز منهما
جميعا فابغض كل واحد منهما صاحبه فلا يأخذ منها دون ما اعطاها قوله الخلع جائز وقوله الخلع ان يبدأ احد الزوجين
وارد على اصطلاح العامة من عدم الفرق بينه وبين المبارأة في الحكم ولا في الاطلاق وقوله او مجملا او تقول لا اقيم
دال على اعتبار قول منكر فيتم بالاجماع المركب بين الامامية فيدل على المطلب اذ من لم يعتبره لا تول المعتبرة في سائر
الاخبار المنقول عليها الاجماع لم يعتبر قولا اصلا ولا ظهور فعل منكر من خالها سائل اذا ظهر منها انها تكرهه ورغبت في فراقه
اما لسوء خلقه او قبح صورته او سيرته مثلا لجاز الخلع وان لم تتكلم بشيء اصلا او علم من حالها الصبر على معاشرته او التعفف
عن المنكرات معه كما لا يخفى على ذوي الطلبة ويمكن حملها على التقية من مالك ومن وافقه منهم فتأمل وقوله الا دون ما
اعطاها يدل على مذهب الصدوق من اشتراط ذلك في المبارأة ويمكن حمله على الندب او الكراهة فتدبر ولا يقدح في الخبر
مناويل بعضه فليتدبر وكذا التقريب فيما رواه علي بن ابراهيم في تفسيره وفي الحسن بابيه عن ابن سنان وهو عبد الله عن ابي عبد الله
قال الخلع لا يكون الا ان تقول المرأة لزوجها لا ابر لك قسما ولا اخرجن بغير اذنك ولا اوطئن فراشك ولا اغتسل لك
من جنابة او تقول لا اطيع لك امرا او تطلقني فاذا قالت ذلك فقد حل له ان يأخذ منها جميع ما اعطاها وكل ما قدر عليه
مما تعطيه من مالها فاذا تراضيا على ذلك على طهر بشهود فقد بانت منه بواحدة وهو خاطب من الخطاب الى ان قال ولا
رجعة للزوج على المختلعة ولا على المبارأة الا ان يبدو للمرأة فيرد عليها ما اخذ منها الحديث وما رواه في الحسن بابراهيم
عن زرارة عن ابي جعفر وغيره بسبب لكن مضمرا قال المبارأة يؤخذ منها دون الصداق والمختلعة يؤخذ منها ما
شاءت وما تراضيا عليه من صداق او اكثر وانما صارت المبارأة يؤخذ منها دون الصداق والمختلعة يؤخذ منها ما شاء لان المختلعة تتعدى في الكلام وتتكلم بما

لا يحل لها

لا يحل لها والتقريب اعتبار تعديها في الكلام وتكلمها بما لا يحل لها في تحقق الخلع وهو غير معتبر عند الخصم لا يضمها
عدم الفاصل يدل على المدعى وما رواه في الكافي في الحسن بابراهيم عن ابن ابي عمير عن بعض اصحابه عن ابي عبد الله قال في المختلعة انها
لا تحل له حتى تتوب من قولها الذي قالت له عند الخلع وخبر الدلالة ظهوره في اشتراط تحقق الخلع بقول منكر منها
محوج الى توبتها وبانضمام عدم القول بالفصل يدل على المطلوب وانما توقف حلها على توبتها فمن قبيل قوله تعالى
حرم ذلك على المؤمنين فان تم الاجماع او دليل آخر على عدم التوقف ولم يقدح الخبر به كما ترى وقلما يتحقق خبر معمول
بجميع اجزائه كما لا يخفى على المطلع المضطلع بالاخبار ولو وجب فهو من مقتضيات الفقه على حسب جهتهم اليها وفيه
فائدة مهمة ينبغي ان لا يغفل عنها وفي الفقيه في الصحيح عن الحسين بن مالك قال كتبت الى ابي الحسن رجل تزوج
ابنته من رجل فرغب فيه ثم زهد فيه بعد ذلك واحب ان يفرق بينه وبين ابنته وابى الختن ذلك لم يجب الى
الطلاق فاخذه بمهر ابنته ليجيب الى الطلاق وعند هذا الاب التخلص منه فلما اخذه بالمهر اجاب الى الطلاق فكتب
ان كان الزهد من طريق الدين فليعمل الى التخلص وان كان غيره فلا يتعرض لذلك فان قيل ما القدر المعتبر مجملة من
مضمون الاقوال المنكرة في تحقق الخلع فان الادلة التي مضمون جميع ما بهما الان كلامنا بالنسبة الى ما تضمنه خبر
ودليل شرعي خال عن معارض مقاوم وهو القدر المتيقن في حل الخلع ورفع استصحاب النكاح وهي جمل مذكورة
في صحيحي الحلبي والكناني وموثقة سماعة واظن ان قوله لا اطيع لك امرا موافق في المضمون لقوله لا اقيم لك حدا وحدود الله
قيل وكذا لا اذن عليك بغير اذنك مع لا ادخلن بيتك من تكره فيقتصر على احدهما قولا فليتأمل ويمكن الاقتصار
على القدر الذي نقل عليه الاجماع وما يؤيد بعض الظواهر لان الاجماع المنقول اقوى من الخبر وان كان صحيحا على ما حققته في مقدمات
قطع المقال وح يكون اعتبار القدر الزائد عليه المذكور في النصوص محمولا على الاولوية وكون الناس يكتفون بما دون المحمولة
على ما دون الثالث التي هي العمدة مع ان قوله لا اقيم لك حدا شامل لعدم ابرار القسم والاذن عليه بغير اذنه فليتدبر ولو
تنزلنا عن ذلك كله لقلنا دلالة الاجماع وعدة اخبار الطرفين صريح في اعتبار قولها وتكلمها بكلام منكر ولو اجمالا
كقولها لا اطيع لك مع عدم ضرب ولا شتم ولا اضرار ولا منع حق من الزوج لها وهذا صريح في حرمة غالب الخلعات
المتعارفة في هذه الازمنة وبطلانها لخلوها من الشرط المذكور ومن شك في هذا فليجرب فان الغالب الشاهد
بالعيون المرأة المسكينة بالضرب والشتم وانواع الاذى ومنع الحقوق حتى تفدي نفسها وترضى بالفراق على رغم انفها فهذا
القدر كاف في مدعانا من الاشكال في صحة الخلع الواقع في تلك الاحوال حقيقة المقال وقد تصف بعض المنكرين
من اصلاح المعاصرين فقال في جملة ما قال مع مراعاة جانب الاحتياط الان يبلغ شدة الكراهة الى حد تأتي من المنكرات
والاقوال والافعال ما لا يرضى به الله او يظن بها ذلك لو لم يطلقها واعم من ذلك بان الادلة مختلفة في الفاظ المغيرة
قلة وكثرة ومادة وهيئة وجملة وتفصيلا وكناية وتصريحا والاختلاف من امارات التسامح الدالة على عدم الوجوب
والاشتراط وثانيا لو وجب مراعات خصوص الالفاظ الواردة في الاخبار لوجب ان يتعرض لضبطها عددا وماهية وصورة
واعرابا وبناء واخبارا وانشاء واتصالا مع العجز عن العربية او النطق هل يكفي الترجمة والكتابة والاشارة مطلقا او مع العجز عن
التوكيل او لا مع العجز ذلك من التفريعات مع ان احدا منهم لم يتعرض لشيء من ذلك مع تعرضهم لها فيما اعتبر فيه اللفظ من
العبادات وصيغ العقود والايقاعات وثالثا المنع من دلالة لا يحل على الحرمة فلعل المراد من الحل فيها معناه الخاص اي تساوي
الطرفين وظاهر ان نفيه لا يستلزم الحرمة لامكان ارادة الوجوب كما قاله الشيخ وجماعة والاستحباب كما قال آخرون فينبغي غيره
الصورة المذكورة في الاخبار باقيا على الاباحة ولو سلم الحرمة فلا نسلم البطلان لمنع دلالة النهي على الفساد في المعاملات
وكذا المنع من دلالة قوله وقد كان الناس يرخص فيما للنساء على النفقة فيدل على الجواز ان يراد بالناس الكل في الانسانية من الصحابة
والتابعين وفيهم بعض الحجج المعصومين وكون المراد بالناس هم في القرآن اليهود وفي اخبارنا العامة ممنوع ولو
سلمنا كما لا يخفى ورابعا ان الادلة المذكورة معارضة لظاهر الآية الشريفة وما ورد في شأن نزولها والاخبار المعتبرة المستفيضة
الآتية فيجب المصير الى التأويل وظاهر ان اجراءه في هذه بالحمل على رجحان الخلع اعم من الوجوب والاستحباب وابقاء ذلك على الجواز
والاباحة اولى وخامسا ان خلاصة ما استفيد من عامها وخاصها ومطلقها ومقيدها مراعاة الكراهة المطلقة او شدة
بحيث يخاف منها لضعف عقلها ارتكاب المعاصي في خلالها وان لا عبرة بخصوص الالفاظ والعبارات في تأدية المراد منها بل كل

كالعالم

الفقهاء

الاخبار

لودي

ما يؤدي مؤديها من الافعال والاقوال كان في تغييب الاحكام بل الافعال اشيع واقوى لحصول العلم بعضها بها مثل ذلك
بخلاف الاقوال فالظاهر ان وقوع ما وقع من خصوص الالفاظ في الاخبار من باب المثال والتنبيه بالادنى على الاعلى كما
لا يخفى على عشرة الاباء مؤيد لكل ذلك بعض العلماء من القدماء ومن تأخر منهم حتى المحدثين ومنهم صاحب الوسائل في
الباب في كتابه الكبير بقوله لا يحل الخلع ولا يحل العوض للزوج حتى تظهر الكراهة من المرأة ثم ذكر صحيحة محمد بن مسلم وحسنته ورواية
سماعة ثم اتبعها بباقي الاخبار وورد مثلها غالبا نقلهم المختار عكس عادة الكليني غالبا ورد الاول بانه لو صح هذا الكلام
لما صح اكثر الاحكام اذ لم يسلم من مثل هذا النقض والابرام فيقال مثلا لو كان القصر في الصلوة والصيام حكما واجبا وامرا
مضبوطا وحدا محدودا لما وقع الاختلاف في شروطه وتحديد مسافته هذا الاختلاف الشديد وكذا الكلام في صلوة
الجماعة والحث عليها الاكيد لانه لو تم ذلك لما وقع هذا الاختلاف الكثير في شروطها وادابها وحكم القراءة خلف الامام
حتى تزيد الاقوال فيها على ثمانية عشر قولا على ما نقل وقيل مستند الكل الى دليل الى غير ذلك بل كان لو اوجب على الفقيه
استفراغ الوسع والاجتهاد في تحصيل الظن بالاحكام الفرعية عن الادلة الشرعية بالقواعد المرعية والترجيح بين الاخبار
المختلفة المروية بالطرق المقررة والاصولية واعظم بواعث الاختلاف في الاخبار الامامية انما هو الاتقاء والتقية
الثاني بان المدققين للامور المذكورة انما هم بعض المتأخرين ممن لا يقولون باعتبار الالفاظ اساسا فلم يحتاجوا اليه
اصلا والمعتبرون للالفاظ العاملون بظواهر النصوص لم يكونوا يتوقفون في امثال تلك الامور سوى ما يرد في نص
من قبيل حلف الاخرس ورجوعه وقراءته واذكاره وبالجملة لا يتعدون ظواهر الاخبار فلا يقولون هل يجوز اجراء صيغة
العقود والايقاعات بالفارسية ام لا مثلا وكذا في اعراب التركيب الحرفية واللحن في مخارج الحروف ومراعاة القواعد العربية ومنا
ذلك وانه هل يجب التعلم او التوكيل مع العجز عن الاتيان بالعربي الفصيح بالخرس او الكتابة او عدم المعرفة وشرط العجز عن
التعلم ايضا بل اكثر المتأخرين لا يتعرضون لكثير مما ذكرنا لصنيع اعتمادا على الظهور مما ذكروه في الاصول من قيام احد المترادفين
مقام الاخر فيجوز التعبير بالعربي مطلقا وانه لا يخرج اللفظ باللحن عن اصل اللغة الا فيما استثني بدليل كما وكالصلوة
الحج وانه لا يجوز التكليف بما لا يطاق فكان القائل باعتبار اللفظ الثاني للمتشدد فيما ذكروه نظر الى ما ذكر والى
ظواهر الاخبار من ان الخلع لا يتحقق غالبا الا بعد انتشار الاسلام ولو كان الامر انهم لم يجروه اصلا ولم يبينوها الا باطلاق
بعض الترجيح فلذا لم يدققوا في بيان مسائله والفاظه بل ذكر بعض مسائله تبعا للعامة والخاصة لتلك الكتب فيما اسا ولزيادة
المعرفة والبصيرة او لغير ذلك كما تعرضوا لمسئلة تقليد امام الاصل في امامة لو تلوه مثلا وكذا الكثير من مسائل الجهاد مع
عدم وقوعه في زمن غيبة الامام واذا ظهر كان هو المرجع في جميع الاحكام ولذا لم يتعرض لكتاب الجهاد وتفصيل مسائله بعض
المحدثين الصدوق ره فيما كتبه لمن لا يحضره الفقيه واقتفاه في ذلك الفاضل الكاشاني ره في المفاتيح ومن قبيل ما ذكرنا
النية ما خالف فيه المتأخرون ظواهر القدماء في العبادات ثم يتعرضوا لكيفيتها اصلا لعدم ورودها في النصوص اساسا وانما طول
وذكر فيها المتأخرون بعد فيما ادت الى الوسواس لكثير مع ورود النص الصحيح بان الوسواس من مطيع الشيطان وكذا اشتراط
العدالة وانما هي الملكة وان المعتبر فيها كذا وكذا وانه لا يعرف عدالة شخص الا بالمعاشرة او شهادة عدلين بذلك لعدالة
اما المعصوم بحيث لا يكاد يظهر على تدقيقهم مطابقا للمشهور بين العامة عادل في العالم سوى المعصوم الى غير ذلك الثالث بان
قوله لا يحل في مثل المقام ظاهر في الحرمة فعمل الحل بالمعنى العام كما فهمه كثير من الاعلام على ما ذكرنا ولو كان الحل هنا بمعنى الجواز
لدل على ان الخلع المباح في تلك الصورة وهو المطلوب ... على القول بالتحريم او الوجوب والخلع الحرام باطل اجماعا
الا اعلام وكان مستند التحريم انما هو الاية الدالة على رفع الجناح والاخبار الدالة على الحل والاختلاف في توقيفية الاحكام
الشرعية ومنها الجواز والتحريم اي ترتب الاثر الشرعي فليفهم ولذا الاجماع من لفظ الناس في هذه الاخبار غير جارية لعلهم
رعي استعماله في اخبارنا في العامة بحيث صار حقيقة عرفية او مجازا شايعا منهم فحمل اطلاقه عليهم الا مع ان قرينة تعينهم مما هو
كان ذا الكلام امر كان في مقام تشديد امر الخلع باشتراط حصول شدة الكراهة ولم يذهب الى ذلك احد من الناس بل
اكثرهم على عدم اشتراط الكراهة اساسا وغاية ما نقل عن المشترط منهم اشتراط مطلق الكراهة ولا يمكن حمل التشديد على الفقيه
ولا بد الامام على اسلافه الكرام واما كون المراد بمطلق الناس في القرآن المهو في اخبارنا العامة فهو مما لا يخفى على اللبيب
ولا سيما في مثل ذلك سنتكلم في غيره اما بالقرينة فموقوفا والرابع بمنع ورود الاية الشريفة في الخلع بالمعنى المصطلح عند الامامية

مقتضى

مقتضى ما ورد في شأن نزولها لعدم تردده من طرقهم بل من طرق العامة ومنع معارضة الاخبار بعد تسليم الكل ومقتضى الجمع بين
الادلة تقييد المطلقات وحمل المعارض من الاخبار على التقية كما اشاروا اليه كثيرا خصوصا في هذا المقام وهذا اولى من
الحمل على الوجوب والاستحباب لانه مخالف لما ورد عنهم في باب الترجيح فليتأمل ومما ذكر يظهر وجه رد الخامس ويكفي في رد قوله
بل الافعال مثل ما نقل عن امام الانس والجان عليه افضل صلوات الرحمن جراحات السنان لها التيام ولا يلتام ما جرح
اللسان مع ان المعتبر من تلك العبائر ما يكون مفهومه منافيا لصدقها ولينا لها بمضامينها فلا يثبت منها اشد
من خوف الاتيان بالمضمون فقط موقوفا وكذا الكلام في قوله التنبيه بالادنى على الاعلى فان الفعل مع القول اشد او على من
الفعل فقط فليفهم وقوله حتى المحدثين فيه ان فهم اعتبار شدة الكراهة بلوغها الحد المذكور في الروايات مؤيد بفهم
العلماء من القدماء ومن تأخر حتى نقل عليه فحل الفحول في الاصول الاجماع بعد الشيخ واستشكل الامر فيها اذا لم تبلغ بعض المجتهدين
الاصوليين وقدمت عبارة قطب الاخباريين الفاضل الاسترابادي ره وانما عدل صاحب الوسائل عن ذلك لان الاخبار لا تشملها
ان الخلع بنفسه طلاق كما عليه الاكثر وهو الاظهر وهو لا يقول به فليتدبر هذا والحق انه يكفيها الظهور مطلق الكراهة كيف ما
كان قولا او فعلا بوجوه الاول اصالة عدم اشتراط الزائد عليه الثاني قوله تعالى في الثالث والعشرين من البقرة ولا يحل
لكم ان تأخذوا مما آتيتموهن شيئا الا ان يخافا الا يقيما حدود الله فان خفتم الا يقيما حدود الله فلا جناح عليهما فيما افتدت
به والتقريب انها وردت في الخلع ودلت على ان عند الخوف من عدم اقامة جميع حدود الله يجوز اخذ الفدية والخلع لما
الاخبار المستفيضة مما تقدم في شأن نزول الاية الشريفة فروى عن يحيى بن سعيد عن عمرة بنت عبد الرحمن ان حبيبة
بنت سهل اخبرتها انها كانت عند ثابت بن قيس وان رسول الله خرج الى الصلوة فوجد حبيبة بنت سهل عند بابه فقال
رسول الله ص من هذه فقالت انا حبيبة بنت سهل لا انا ولا ثابت ولما جاء ثابت قال رسول الله ص هذه ذكرت ما شاء الله
ان تذكر فقالت حبيبة نعما يا رسول الله ص بكل ما اعطاني عندي فقال رسول الله ص خذ منها وجلست في اهلها وفي رواية
اخرى ان حبيبة بنت سهل كانت تحت قيس بن ثابت وكان يحبها وتكرهه وكان اصدقها حديقة فقال لها رسول الله ص
فقال لها النبي ص تعطيه الحديقة التي اصدقك اياها فقالت وازيد فخلعها قيس على الحديقة فلما تم الخلع قال لها النبي ص
اعتدي وذكروا ان خلعها كان اول خلع وقع في الاسلام وفي تفسير الكبير ايضا روى ان جميلة بنت عبد الله بن ابي بن سلول
كانت تبغض زوجها ثابت بن قيس فاتت رسول الله ص فقالت لا انا ولا ثابت لا يجمع رأسي ورأسه شيء والله ما اعيبه في دين ولا
خلق ولكني اكره الكفر في الاسلام لا اطيقه بغضا اني رفعت جانب الخباء فرأيته اقبل في عدة فاذا هو اشدهم سوادا واقصرهم
قامة واقبحهم وجها فنزلت فاختلعت منه بحديقة اصدقها ثم ذكر انه قال لجميلة اتردين عليه حديقته فقالت اردها وازيده عليها
فقال ص اما الزائد فلا وما رواه الحلبي ره في مختصر ... عن ابي عبد الله ع ان خافا ان لا يقيما حدود الله فيه ... محظور واخلال واجب
وان لا نطيعه فيما يجب علينا حل له ان يخلعها ومما رواه في الموثق عن سماعة قال قلت لابي عبد الله ع لا يجوز للرجل
ان يأخذ من المختلعة حتى تتكلم بهذا الكلام كله فقال اذا قالت له والله لا اطيع الله فيك حل له ان يأخذ منها ما وجد وما رواه
في الحسن بابراهيم وفي الصحيح وفي الموثق بمحمد بن حمران جميعا عن محمد بن مسلم عن ابي جعفر قال اذا قالت المرأة لزوجها جملة لا اطيع
لك امرا مفسرا او غير مفسر حل له ان يأخذ منها وليس له عليها رجعة وفي الفقيه مفسرا او غير مفسر حل له ما اخذ منها ورواه في
سند فيه ابن سماعة وابن جبلة هكذا اذا قالت المرأة والله لا اطيع لك امرا ... ويمكن الجواب اما عن الاصل فبمنعه ... بالمثل واكثر
كما مر واما عن الاية الشريفة فلا نمنع ورودها في باب الخلع الحقيقي المصطلح عندنا بل ظاهرها صورة تحقق الكراهة منهما وهو
مورد المباراة الذي هو احد فردي الخلع عند العامة ويطلق عليه مجازا في اخبارنا كما عرفت وقد نبه على ذلك جمال المحققين
المحقق الخوانساري بعد الفاضل الشيخ مقداد في كنز العرفان وغيره ... قال وانها نزلت في الخلع لكن لم يذكر فيها في
مقدمة ثابت بن قيس كما رواه العامة او لانه مقدمة خاصة ولذا لم ينقل تلك الحكاية في اصحابنا ولو سلم ورودها في
مقدمة ثابت فوقوعها على ورود غير ثابت فلعل كراهة زوجة ثابت قد بلغ في الشدة الى الحد المعتبر في روايتنا على ان قوله
تعالى فان خفتم من المخاطبات الشفاهية وتعميمها لغير المشافهين خلاف المشهور بل المجمع عليه بين المؤمنين كما برهن عليه
في الكلام وصرح به في اصول الخاص ها العام الا ان يستفاد التعميم من خارج ومما ذكر ظهر الجواب عن الاخبار العامية الضعيفة في
شأن نزول الاية الشريفة مع تخالفها في مقدمة واحدة شخصية وفيها ان الظاهر من الاية اعتبار الخوف عن قبضها وتخالفها بجميع

حدود

حدود الزوجية كما هو مقتضى العموم فان عموم افراده لا بمجموعي ولذا لو قبل لا تضرب العلماء واضرب الجهال عم في بعض عالم وترك
ضرب جاهل كما تقرر في الاصول والعربية واما عن الاخبار فبعد تسليم الدلالة يجب تقييدها بما سبق وحملها على التقية لما سبق وقلنا علی صح
ويمكن حمل قوله مفسرا او غير مفسر على ان المراد تحقق الشرط المعتبر في صحة الخلع باطلاق تلك الجملة واستلزامه في ذلك بين تفسيره
الامر المبهم المذكور فيها بانه من قبيل عدم الطاعة والخروج او تمكينه من الوطي وبين ايقاعها على ابهامه وتعميمه وهذا لا ينافي
اعتبار الجمل الاخرى معها وكونها احدى الجمل المشترطة كما لا يخفى وكان قوله جملة مضاف الى جملة لا الجمع ويؤيده ثبوت معتبر
وغير مفسر في بعض النسخ فليتدبر فان قيل انه لم يبلغ الكراهة الحد المعتبر في الخلع او انتفت الكراهة راسا وارادت المراة
ولم يرض الزوج الا ان ياخذ شيئا منها او ابرائه عن الصداق فهل لهما طريق الى ذلك ام ضاقت عليهم المسالك قلنا لكن وقعت
عليه في هذا المجال من الاصحاب واحتج بالمبال الطرق الاول ما اشار الشهيد الثاني ره من تطليقها بعد تبرع وعوض نظر الى جواز
الطلاق المعوض مط وانه بعيد نافيه للخلع من غير تفاوت وهذا مع انه من منفرداته على ما صرح به سبطه مخالف لظاهر الاخبار
الشريفة الما نعة عن اخذ الشئ من الزوجة الا في صورة الخلع والمبارات فليتدبر الثاني ما ذكره سبطه ره في شرح النافع
من ايانها بالمبارات مع اخذ الزايد عما اتاها لنفاقه الى عدم ثبوت اشتراطها بكراهة الطرفين عنده كما عليه جمهور العلما
وعلى خلافه اجماع الخاصة فليتدبر الثالث ما اختلج بالبال لعله وان تفي الطلاق لو تبعي ضيا لجعل الطلاق على اسقاط حق
حق الزوج الرجوع بما تراضيا عليه لعموم ادلة الصلح وعدم ثبوت المخصص وظهور الادلة في المنع عن اخذ الفدية عوضا عن الطلاق
الا في الصورتين المستثناتين مضافا الى عدم ثبوت كون المطلقة الرجعية زوجة حقيقة فتم ويكون من قبيل الصلح على اسقاط
حق الشفعة والخيار وقد يدل على الاخبار الصلح على حق قسمة الليالي وهبتها للزوج او بعض الضرات وفي الطلاق البائن يجوز
ان يتوكل عنها الزوج في ابراء ذمته او اخذ ما تراضيا عليه وتمليكه بصيغة هبة او صلح على عوض يسير يشترط عدم مضاما
وكل فيه وعدم اجراء صيغة الا بعد ايقاع الطلاق والنجاح المراد والله العالم بحقايق الاحكام ورسوله وآله الغر الكرام مع ذلك
كله لو جمع في المقام بين الخلع والصلح لكان الحوط اولى والله العالم ل شع ملا آنی میکوید که میته موش و فضله ان
پاک است بجهت انکه نفس سائله ندارد زیرا که موش را اکثر خون ان نجست بجز صورتی دار دیانه ب ظاهر است که شو
کرده و بعنوان مزاح ایرا کفته زیرا که نجاست میته و فضله موش اجماعیست و هیچ کس را دران شبهه نیست بلکه از ضروریات
دین اسلام المفتی به فقهاء اعلام است و اخبار متضافره بران دلالت دارد و علما در کتب استدلال بنجاست ان و انفعال
و عدم انفعال ابتفلیل و غیره مینمایند و حکم ملاقات نجاست با اشیاء جامد و مایع در کتاب الطهره و اشهر از اخبار نجاست
میته موش بیرون می روند زیرا که خبر معتبر دیگر ندارند و این شخص منکر یا جاهل یا متجاهل است و خوف انکار ضروری دین
بر او هست و طهارت میته غیر ذی نفس اجماعیست مانند نجاست میته ذی نفس چون اگر موش ذی نفس نباشد بنیاد مبتنی
از احکام طهارت و نجاست باطل میکردد و تکذیب و تخطئه جمیع علما از مجتهدین و اخباری و سنی و شیعی بلکه بعضی از فقها بر
قدما امامیه را بحش انیین میدانند و حکم بنجاست زنده او نیز میکنند و لا باس بالتنبیه علی ما ذکرنا بایراد بعض الاخبار موش هم
الحاکمة في هذا المضمار روى الشيخ ره في التهذيب في الذبايح في الصحيح والكليني في الكافي في الباب الرابع عشر من الاطعمة في الحسن
بابرهيم جميعا عن زرارة عن ابي جعفر قال اذا وقعت الفارة في السمن فماتت فان كان جامدا فالقها وما يليها وكل ما بقي وان كان
ذائبا فلا تاكله واستصبح به والزيت مثل ذلك وفيهما في الصحيح عن معوية بن وهب عن ابي عبد الله قال قلت جرذ مات في سمن
او زيت او عسل فقال اما السمن او العسل فيوخذ الجرذ وما حوله واما الزيت فيستصبح به
وزاد في التهذيب وقال في بيع ذلك تبيعه وتبينه لمن اشتريه ليستصبح به وفي التهذيب في الصحيح عن الحلبي قال سالت ابا عبد الله
عن الفارة والدابة تقع في الطعام والشراب فتموت فيه فقال ان كان سمنا او عسلا او ذيتا فان كان الشتاء فانزع ما حوله
وكله وان كان الصيف فادفعه حتى يسرج به وان كان بردا فاطرح الذي كان عليه ولا تترك طعامك من اجل دابة ماتت عليه
وفي الصحيح عن سعيد الاعرج قال سالت ابا عبد الله عن الفارة تقع في السمن والزيت ثم يخرج منه حيا قال لا باس باكله وعن
الفارة تموت في السمن والعسل فقال قال علي خذ ما حولها وكل بقيته وعن الفارة تموت في الزيت فقال لا تاكله ولكن
يسرج به ورواه الكافي في صدر هذا الخبر بزيادة الكلب كما ترى وهو لكاتب لاجماعنا على نجاسته وكان الفرق بين الزيت وغيره
الزيت في الاغلب بخلاف السمن والعسل وفي التهذيب في اخر باب الذبايح من الزيادات في الضعيف بعمرو بن شمر عن جابر عن ابي جعفر قال
اتاه وبعل

اتاه رجل فقال وقعت فارة في خابية فيها سمن او زيت فما ترى في اكله قال فقال ابو جعفر لا تاكله فقال الرجل الفارة اهون علي
من ان اترك طعامي من اجلها قال فقال ابو جعفر انك لم تستخف بالفارة وانما استخففت بدينك ان الله حرم الميتة من كل شيء
اخر باب تطهير الثياب وغيرها في الموثق عن عمار عن ابي عبد الله قال سئل عن الدقيق يصيب فيه خرء الفارة هل يجوز اكله قال
اذا بقي منه شيء فلا باس يوخذ اعلاه فيرمى به وسئل عن الخنفساء والذباب والجراد والنملة وما اشبه ذلك يموت في البئر
والزيت والسمن وشبهه فقال كل ما ليس له دم فلا باس به وعن العظاية تقع في اللبن قال يحرم اللبن وقال ان فيها السم
المذهب في خبر السكوني المشهور عن ابي عبد الله وقد سئل عن قدر طبخت فاذا في القدر فارة قال يهراق مرقها ويغسل اللحم
ويوكل وفي الموثق عن عمار عن ابي عبد الله الكلب والفارة اذا اكلا من الخبز وشبهه قال يطرح منه ويوكل الباقي في الخبر النبوي
عن ميمونة قالت سئل عن رسول الله عن السمن الجامد وقعت فيه فارة فقال القوها وما حولها وكلوه وفي التهذيب
في باب المياه واحكامها في الموثق عن عمار عن الصادق في الرجل يجد في انائه فارة وقد توضأ من الماء مرارا واغتسل منه وغسل
ثيابه وقد كانت الفارة منسلخة فقال ان كان راها في الاناء قبل ان يغتسل او يتوضأ او يغسل ثيابه ثم فعل ذلك بعد ما راها
في الاناء فعليه ان يغسل ثيابه ويغسل كل ما اصابه ذلك الماء ويعيد الوضوء والصلوة وان كان انما راها بعد ما فرغ من ذلك
وفعله فلا يمس من الماء شيئا وليس عليه شيء لانه لا يعلم متى سقطت فيه ثم قال لعله ان يكون انما سقطت فيه تلك الساعة
التي راها وفي الكافي في باب مولد علي بن الحسين مرسلا وفي البصاير مسندا وفي كشف الغمة عن دلائل الحميري جميعا عن ابي عبد الله
قال لما كان في الليلة التي وعد فيها علي بن الحسين قال لابنه محمد يا بني ابغني وضوء قال فقمت وجئت بماء قال لا تبغ هذا
فان فيه شيئا ميتا قال فخرجت بالمصباح فاذا فيه فارة ميتة فجئته بوضوء غيره وفي التهذيب في باب تطهير المياه مسندا
عن بعض اصحابنا قال كنت مع ابي عبد الله في طريق مكة فصرنا الى بئر فاستقى غلام ابي عبد الله دلوا فخرج فيه
فارة فقال ابو عبد الله ارقه فاستقى الثانية فلم يخرج فيه شيء فقال صبه في الاناء فصبه في الاناء وفي باب المياه من الزيادات
وكتاب الاستبصار في باب مقدار الماء عن زرارة عن ابي جعفر قال قلت راوية من ماء سقطت فيه فارة او جرذ او صعوة ميتة
قال اذا تفسخ فيها فلا تشرب من مائها ولا تتوضأ منها وصبها وان كانت غير متفسخ فاشرب منه وتوضأ منه واطرح الميتة
اذا اخرجتها طرية وكذلك الجرة وحب الماء والقربة واشباه ذلك من اوعية الماء الحديث الى غير ذلك من الاخبار والاجماع
واقع على عدم تنجس الماء وغيره بملاقات طاهر وان غيره فافهم ل ثغا كافر حربي كه از كرجستان بولايت سلام امده
و در اينجا ملك خريده مدتی مکث نموده و بعد از ان بکرجستان رفته و در انجا فوت شده و پسر کرجی کافر دارد یا ان ملك باو
میرسد یا مال مسلمان میشود هرکاه با امان مال و جان داخل بولایت مسلمانان شده بحرمت بر کشتن ان مال از ملکیت
بیرون نمی رود و بعد از فوت بوارث اش میرسد اکر ذمی باشد مکر انکه وارث مسلمانی داشته باشد که ارث باو میرسد هرچند
که دور ابن ارث بعد از ان وارث کافر باشد و اکر وارث اش منحصر باشد در کافر حربی هرچند که اهل کتاب باشد یعنی یهودی
و نصاری و مجوس در اینصورت میراث اش مال امام است ل تعب شخصی میکوید که ربوی از برای اطفال کرفتن حرام نیست
پول طفل را سود میتوان داد بدین جهت شرعیه هرکاه کسی چنین کرده باشد چه حکم دارد و چون طفل بالغ شود و مطلع
کردد که در مال او چنین کرده اند چه کند ب احدی از علما نه سنی و نه شیعه در باب ربوا فرق نکرده اند میان طفل و
غیر طفل و دیوانه و عاقل و رشید و سفیه مط و در هیچ اثر و حدیث نفرقه نیز نشده و عدم فرق مجمع علیه بین المسلمین بلکه از
ضروریات دینیست و هرکس چنین کرده باشد برا و واجب است که مقدار سود را رد کند بصاحبش بهمانند دفع زنا
استغفار کند و توبه نماید و همچنین به طفل مجنون واجب است نزد بلوغ و عقل که سود را بصاحبش رد کنند هرکاه در مال
ایشان سودی باشد بلی بنا بر مشهور استثنا شده ربا میان پدر و فرزند و ما لك با ملوك و زن و شوهر که میتوانند از هم
دیکر ربا بکیرند و همچنین مسلمان از کافر حربی میتواند کرفت بلا خلاف و در ذمی خلافست و اشهر اظهر حرمت است ل تعجب
ایا روز پیش از شب خلق شده یا بعکس و کسی که نذر کند کار بر در شب جمعه مثلا در کدام شب عمل او ود و از عبد میلیچه مذ
کذشته و فلك ثوابت در چند مدت سیر یك دوره مینماید و همچنین سایر افلاك و نحن نحر مرم نلك چه قدر است موافق
هیئت ب موافق ظاهر شریعه که در سوره مبارکه تبر است با بعضی از احادیث روز پیش از شب بوده شیخ ابو علی فضل
بن حسن طبرسی در کتاب مجمع البیان و عیاشی در تفسیر و غیرهما روایت نموده اند که روزی مامون الرشید و حضرت علی بن موسی

الرضا و فضل بن سهل ذوالریاستین در خراسان در یک مجلس جمع بودند پس حضرت امام رضا فرمود که شخصی از بنی هاشم
از من سؤال کرد که آیا روز پیشتر خلق شده است یا شب پس حضرت بمامون و فضل و سایر حضار فرمود که شما چه میگوئید در
این مسئله همه حضار شروع در گفتگو نمودند و کلام ایشان بجائی نرسید پس فضل برضا گفت که شما بگوئید اصلاح کند
خدا ترا حضرت فرمود که از قرآن بگویم یا از حساب فضل چون عارف بود بنجوم و حساب گفت که از حساب بگوئید حضرت
فرمود که بتحقیق دانسته ای فضل که طالع دنیا سرطانست و کواکب در ابتدای خلقت آن در مواضع شرف خود بوده اند گفت فضل
بلی حضرت فرمود زحل در میزان و مشتری در سرطان و مریخ در جدی و زهره در حوت و قمر در ثور و شمس در وسط السماء در حمل
بوده اند و این نمیشود مگر در روز فضل گفت پس از قرآن بگوئید حضرت فرمود که حق تعالی فرموده لا الشمس ینبغی لها ان تدرک
القمر و لا اللیل سابق النهار یعنی روز پیش از شب بوده و در طریق نجوم بکرانست که حضرت فرمود پس زحل در میزان و مشتری در
سرطان و شمس در حمل و قمر در ثور بوده پس این دلالت میکند بر بودن آفتاب در حمل در عاشر از طالع در وسط السماء پس روز
مخلوق شده است پیش از شب تا آخر حدیث و شاید که مراد از طالع سرطان این باشد که در آن وقت سرطان بر افق شرقی بوده است
نسبت بقبه زمین از موضع کعبه یا غیر آن و مراد از شرف کواکب مصطلح منجمان باشد نظر باینکه خطاب آنحضرت با فضل بوده است
که در صنعت نجوم سرآمد بوده است و بعضی از محققین در حل این حدیث فرموده اند که سرطان چهارم برج است نسبت بحمل
پس مراد است نسبت بآن در وقت طلوع سرطان ناچار حمل در وسط السماء بوده و مراد آنحضرت آنست که از کواکب بعضی در برج
شرف خود بوده اند نه همه کواکب سبعه زیرا که شرف عطارد در برج سنبله است و نهایت بعد او از شمس بیست و هفت
درجه است پس هر گاه در برج شرف باشد ممتنع است که شمس نیز در برج شرف باشد و مناقشه کرده اند باینکه هر نقطه از
نقاط فلک البروج طالع افقی است از آفاق عالم پس تحقیق تخصیص بوجه است هم چنانکه مناقشه نموده اند در آنچه روایت بر سرطان
شده است که آفتاب نزد هر زوال توقف مینماید مگر در زوال روز جمعه باینکه آفتاب در هر دقیقه قابل است نصف النهار
افقی پس باید که همیشه آفتاب در توقف باشد و هم چنین در آنچه وارد شده در مذمت شهر بصره و اهلش از حضرت امیر باینکه
بصره نزدیکتر است بآب و دورتر از آسمان با وجود اینکه کره زمین از آسمان نسبت بهمه اطراف مساویست و جواب از این مناقشات
آنست که امثال این احکام نظر باعدل بقاع است در خط استوا یا نظر به بلادیست که حدیث در آن وارد شده است مانند
مکه معظمه یا مدینه منوره است و ظاهرا بعد بصره از آسمان دوری آنست از معدل النهار و از اینست که علمای هیئت و نجوم
میگویند که دورترین مواضع زمین از آسمان ابله است و آن بضم همزه و باء موحده است و تشدید لام و در آخر هاء است چشمه
ایست در بصره خلاصه ظاهر آیات شریفه و حدیث شریف موافق با مطلب منجمین و مؤید است بآنچه دلالت میکند بر
تاخر خلقت ظلمت از نور و لکن منافات ندارد با آنچه مقرر است در شرع مبین و منقولست میانه جمیع مکلفین که هر شبی
روز بعد است نه روز قبل و ممکن است رفع تنافی بمنع ملازمه میان شب بودن باینکه روز اول بدون شب بوده و شبی
نداشته است و حساب شبانه روز از روز بعد شده و بعد تقدیر شب جمعه مثلا شبیست که بعد از روز پنجشنبه است بلا
خلاف و عمل بر اینست بلا شبهه قال السیوطی الشافعی فی الاکلیل ما لفظه قال الکرمانی استدل به ای بالآیة الشریفة بعضهم
علی ان النهار سابق علی اللیل و هو خلاف الاجماع و قال القرطبی فی سورة الفجر قد جعل الله لکل یوم لیلة قبل الا یوم النحر
لم یجعل له لیلة لا قبل و لا بعد لان یوم عرفة له لیلتان لیلة قبله و لیلة بعده فمن ادرک الموقف لیلة بعد یوم عرفة فقد ادرک
الحج بطلوع فجر یوم النحر انتهی و فی الموثق عن عمر بن یزید قال قلت لابی عبد الله ان المغیرة یزعمون ان هذا الیوم لهذه اللیلة
المستقبلة فقال کذبوا هذا الیوم للیلة الماضیة ان اهل بطن نخلة حیث راوا الهلال قالوا قد دخل الشهر الحرام استشهد
العلامة بان الصحابة حکموا بعد رویة الهلال بدخول رجب فاللیل سابق و محسوب مع الیوم الذی بعده یوما من الشهر و استدل
بعض الاصحاب بهذا الخبر علی دخول الشهر برویة الهلال قبل الزوال و فیه نظر فتدبر و ابو معشر بلخی منجم گوید که اهل فارس
بر آنند که در ابتدا خلقت عالم کواکب سبعه یعنی زحل و مشتری و مریخ و شمس و زهره و عطارد و قمر در دقیقه ثانیه حمل جمع
بوده اند و در آخر بقاء عالم کواکب سبعه در آخر ثانیه حوت جمع خواهند شد و ما بین هر دو اجتماع سه لک و شصت هزار
سال است و از مبداء عالم تا طوفان نوح یک لک و هشتاد هزار سال گذشته بود و از ابتداء طوفان تا تاریخ سنه یکهزار و یک
صد و هیجده تا ضبط هجریه چهار هزار و هشتصد و هفت سال شمسی است پس از ابتداء خلقت تا تاریخ سنه یکهزار و یکصد

و هیجده تا ضبط هجریست یک لک و هشتاد چهار هزار و هشتصد و هفت سال گذشته و باقی از انتهای عالم یک لک و هفتاد
و پنج هزار و یکصد و نود و سه سال مانده چون تا پنجاه سال دیگر بکذرد ... زمین و جنبش حرکات کواکب
بر خلاف عادت گردد چنانکه آفتاب رجعت کند تمت کلامه و العهدة علیه سید طاوس از بعضی از کتب معتبره روایت کرده
که عمر دنیا صد هزار سال است بیست هزار سال سایر مردم گذشت و هشتاد هزار سال مدت ملک آل محمد ع پادشاهی ایشانست فاضل گوید که
مراد از این پادشاهی اینست در ایام رجعت ایشان تا ایام سلطنت حضرت مهدی آخر الزمان چنانکه هر دو از اصول مذهب شیعه است
و شیخ کفعمی در شرح دعای سمات گفته که قول حقتعالی لتعلموا عدد السنین و الحساب اراد ازان ظاهرا والله یعلم عدد سالهای عمر
و عدد دیون و تواریخ است چنانکه بعضی گفته اند نه عدد سالهای عالم اول چنانکه بعضی گمان کرده اند زیرا که آن از حد احصا
و شماره نمیتوان نمود چنانکه ظاهر میشود بر کسی که تدبر در کتاب بدء الدنیا کند و از حضرت رسالت پناه مرویست که حضرت
موسی از حقتعالی سؤال نمود از ابتداء دنیا و اینکه چند سال از خلقت دنیا گذشته است پس جناب اقدس الهی بآن وحی
فرستاد که بدرستی که من خلق کردم دنیا را پیش از این هزار هزار سال بتکرار لفظ هزار ده مرتبه پس از آن خراب کردم پنجاه
هزار هزار سال بعد از آن معمور ساختمش پنجاه هزار سال پس فرو آوردم در آن خلقی مانند گاو که میخوردند ...
و میریختند ... پنجاه هزار سال پس هلاک کردم ایشان را در یکساعت و خراب ساختم دنیا را هزار سال پس معمورش
ساختم پنجاه هزار سال بعد از آن خلق کردم در آن دریائی و ماندن در پنجاه هزار سال پس خلق کردم ... را
مسلط کردم که آشامید آن دریا را در یک نفس بعد از آن فرو آوردم چیزی که کوچکتر از زنبور و بزرگتر از پشه و مسلط
ساختم آن را بر آن حیوان تا او را کشت بعد از آن خراب کردم پنجاه هزار سال باز معمور ساختم آن را پنجاه هزار سال پس
تمام دنیا را زراعت کردم و آفریدم ... پشت چند و مسلط ساختم آنها را تا آنرا خوردند بعد از آن هلاک ایشان کردم در
یکساعت باز خراب داشتم دنیا را پنجاه هزار سال بعد از آن معمور ساختم پنجاه هزار سال بعد از آن فرو آمد در آن
سی هزار کرکس و گردانیدم عمر هر یک را سی هزار سال و ما بین موجود شدن هر دو نفر از ایشان را هزار سال
تا آنکه تمام ایشان را فانی ساختم بقضای خود پس از آن ... دنیا پنجاه هزار شهر از نقره سفید آفریدم در هر شهری
صد هزار قصر از طلای سرخ ... شهرها ... پر کردم ما سفیدتر ... شیرین تر از عسل
و سفیدتر از برف بود پس فرو آمد مرغ کوری که خوراک او زاد هر سال یک دانه از آن سفیده ها قرار دادم تا تمام آنها را خورد بعد
از آن خراب گذاشتم دنیا را پنجاه هزار سال بعد از آن معمور ساختم پنجاه هزار سال پس فرو آوردم آدم را ... و جمعی در
وقت ظهور دنیا فرو آوردم ... میاورم از صلب محمد ... از حضرت امیر مرویست که شیطان عبادت
حقتعالی کرد شش هزار سال که معلوم نیست که از سالهای دنیا بود یا از سالهای آخرت تمام شد حدیث و هر روزی
از سالهای آخرت عبارتست از پنجاه هزار سال دنیا چنانکه در دو جا قرآن مذکور است و در جای دیگر فرموده که یکروز
نزد خدا مانند هزار سال دنیا است و ابن شحنه حنفی در کتاب روض المناظر از کعب الاحبار روایت کرده که جنیان هفتصد هزار
سال ساکن زمین بودند بعد از آنکه عصیان نمودند و خون ناحق ریختند حقتعالی ایشان را هلاک کرد و ملائکه را ساکن
گردانید دو هزار سال و از حضرت امام محمد باقر مرویست که حقتعالی ... پیش از آنکه کعبه را خلق کند به بیست
و چهار هزار سال پس از آن مقدس و مبارک گردانید و امام فخر رازی در کتاب مفاتیح الغیب روایت کرده است که چون
حضرت پیغمبر بمعراج رفتند در آسمان دیدند فرشتگانی چند در موضعی مانند بازار که بعضی از ایشان در عقب بعضی
دیگر میرفتند پس آنحضرت از جبرئیل پرسید که ایشان بکجا میروند جبرئیل گفت نمیدانم مگر آنکه تا بوده ام ایشان را
چنین دیده ام و ندیده ام از ایشان کسی را که مرتبه دیگر دیده باشم پس یکی از آنها پرسید که چند وقتست که خلق
شده گفت نمیدانم مگر آنکه حقتعالی خلق میکرد ستاره ... هر چهار صد هزار سال و تحقیق که آفریده است
تا مرا آفریده چهار صد هزار ستاره مانند آن ستاره و یعقوب بن طارق در کتاب ترکیب الافلاک گفته که آنچه گذشته است
از عمر عالم نظر بحرکت آفتاب چهار هزار هزار و سیصد هزار و بیست سال کامل است والله یعلم و بعضی گفته اند که
از وقت هبوط آدم از بهشت بزمین تا روز وفات حضرت خاتم النبیین شش هزار و یک صد سال بود و از کعب الاحبار
مرویست که میان آدم و نوح هزار و ششصد سال بود و میان نوح و ابرهیم هزار و صد و هفتاد سال و میان ابرهیم و موسی

شش پنج سال و میان موسی و داود یکصد و پنجاه سال و میان داود و عیسی هزار و صد و شصت و پنج سال و میان عیسی و محمد ششصد
سال و ابن جوزی در کتاب تلقیح گفته که از آدم تا نوح دو هزار و دویست سال و از نوح تا ابراهیم هزار و صد و چهل و سه سال
و از ابراهیم تا موسی پانصد و هفتاد و پنج سال و از موسی تا داود پانصد و هفتاد و نه سال و از داود تا عیسی هزار و پنجاه
و سه سال و از عیسی تا محمد ششصد سال والله العالم و از بطلمیوس حکیم نقل شده که فلک ثوابت یک دوره را تمام میکند
در مدت سی و شش هزار سال و محقق طوسی با اهل علم گفته که در بیست و پنج هزار و دویست سال و شیخ محیی الدین در
فتوحات گفته که در بیست و سه هزار سال و یکصد و هفتاد سال والله العالم بحقیقة الحال و فاضل قوشجی در معرفت
ابعاد و اجرام چنین گفته است که به رصد و حساب معلوم کرده اند که دور زمین یعنی محیطه عظیمه که بر زمین فرض کنند
هشت هزار فرسخ است و هر فرسخی سه میل و هر میلی سه هزار گز و هر گزی بیست و چهار اصبع و هر اصبعی مقدار شش
جو متوسط و عرض هر جوی مقدار شش تار موی یال اسب است و قطر زمین دو هزار و چهارصد و پنج فرسخ است و مساحت
تمام روی زمین بیست هزار بار هزار و سیصد و شصت و سه هزار و ششصد و سی و شش فرسخ است و مساحت مقدار معموره
از روی زمین چهار هزار بار هزار و ششصد و هفتاد و شش هزار و هفتصد و چهل فرسخ است و بعد مقعر فلک قمر از مرکز
عالم چهل و یک هزار و نهصد و سی و شش فرسخ است و بعد محدب فلک قمر که مقعر فلک عطارد باشد از مرکز عالم هشتاد
و پنج هزار و هفتصد و سه فرسخ است و بعد محدب فلک عطارد که مقعر فلک زهره باشد دویست و هفتاد و پنج هزار
و سیصد و هشتاد فرسخ است و بعد محدب فلک زهره که مقعر فلک شمس باشد هزار بار هزار و هشتصد و چهل و هشت
هزار و سیصد و هشتاد و دو فرسخ است و بعد محدب فلک شمس که مقعر فلک مریخ باشد دو هزار بار هزار و دویست و هفت هزار
و سی و چهار فرسخ است و بعد محدب فلک مریخ که مقعر فلک مشتری است چهارده هزار بار هزار و هفتصد و هفتاد
و دو فرسخ است و بعد محدب فلک مشتری که مقعر فلک زحل باشد و بیست و سه هزار بار هزار و نهصد و نود و یک هزار
و دویست پانزده فرسخ است و بعد محدب فلک زحل که مقعر فلک ثوابت باشد سی و سه هزار بار هزار و پانصد و نه
هزار و صد و هشتاد و هفت فرسخ است و بعد محدب فلک ثوابت که مقعر فلک اعظم باشد سی و سه هزار بار هزار و پانصد
و بیست و چهار هزار و سیصد و نه فرسخ است و محدب فلک اعظم را بجز خدا تعالی کسی نداند و هم چنین معلوم کرده اند که قطر
آفتاب هفده هزار و پانصد و سی و دو فرسخ است و جرم او سیصد و بیست و شش برابر روی زمین است و قطر قمر
هفتصد و سی و یک فرسخ است و جرم او سدس سبع جرم زمین است و قطر زحل چهارده هزار و چهارصد و سی و پنج فرسخ است
و جرم او صد و هشتاد و هشت برابر جرم زمین است و قطر مشتری چهارده هزار و پانصد و نود و شش فرسخ و جرم او صد و هشتاد
هشت برابر زمین است و قطر مریخ سه هزار و هفتصد و نود و پنج فرسخ است و جرم او سه برابر زمین است و قطر زهره هفتصد
شصت و پنج فرسخ است و جرم او مقدار ثلث سبع زمین است و قطر عطارد صد و [illegible] فرسخ است و جرم او یک جزو از دوازده هزار
و هفتصد و شصت و نه جزو از زمین است و قطر اعظم ثوابت مرصوده بیست و هشت برابر قطر زمین است و اصغر ثوابت
مرصوده بیست و سه برابر جرم زمین است تمام شد کلام قوشجی و حرکت هر یک از این فلک از مغرب است بمشرق و حرکت فلک اعظم
که از اطلس و فلک نهم گویند از مشرق است بمغرب و در شبانه روزی که بیست و چهار ساعت است یک دوره طی میکند
گویند حرکت فلک اسرع الاسراع است از هر چیزی که در علم هیئت تصحیح نموده اند که چون اسب در نهایت تندی
بدود از وقتی که دست بردارد تا وقتی که بر زمین گذارد فلک اعظم سه هزار فرسخ طی کند و در حدیث است که حضرت پیغمبر
از جبرئیل پرسید که آیا زوال شمس شد گفت نه بلی پس گفت چرا گفتی نه و بلی گفت آفتاب پانصد ساله راه طی نمود گویند
که افلاک مانند دو دهای بیابان پیچیده اند و ستارها مانند میخ در فلک کوبیده شده اند و فلک هشتم را در اصطلاح
شرع کرسی گویند و فلک نهم را عرش گویند و در شرع ما بین هر فلک تا فلک دیگر خالی نیست متصل بهم نیستند بلکه راه
پانصد ساله راه میان هر دو فلک هست و از حضرت پیغمبر روایت کرده است که آسمانهای هفتگانه در جنب کرسی مگر حلقه
افتاده در بیابان و نسبت عرش بکرسی مثل نسبت آن بیابان است بآن حلقه اذا قالت حذام فصدقوها فان القول
ما قالت حذام ل تعد شخصی متوفی و وارث او منحصر در هفت نفر بود مگر شش نفر پسر و یک دختر لکن نسبت
انها بیت مختلف است دختری با یک پسر از دختر او است و دو پسر از یک پسر و سه پسر از پسر دیگر میراث ایشان بچه

نحو

نحو است ب در اینمسئله اختلاف عظیم است سید مرتضی با جمعی قائلند که ایشان مانند اولاد صلبی تقسیم میکنند مذکر
ضعف انثی میبرند پس فرزند ایشان سیزده میشود و مشهور آن است که هر یک حصه کسی را میبرد که بوسائط ایشان میرسد
پس ترکه میان ایشان بالمثالثه قسمت میشود یک ثلث بپسر و دختر که میان خود للذکر ضعف الانثی قسمت میکنند و یک ثلث
بدو پسر و ثلث دیگر به سه پسر میرسد که میان خود بالسویه قسمت میکنند و در قسمت ایشان مجدلست و سیقول الظهر اسلم القهم
شخصی متوفی و وارث او منحصر در پنج برادر زاده که از سه برادر پدر و مادری بهم رسیده بچه نحو قسمت میکنند ب بالمثالثه
تقسیم میکنند و هر ثلثی بر بعضی میرسد که از یک برادر اند پس اگر از یک برادر یک پسر مانده ثلث ترکه را میبرد و در اینجا خلاف
نیست خلاصه هر سه حصه کسی را میبرند که بواسطه او میت میرسند ل تعو شخصی متوفی و سه برادر زاده مادری
دارد لکن یکی از یک برادر است و دو از برادر دیگر بچه نحو تقسیم ارث مینمایند ب هر فرزند از اولاد برادر یا خواهر
مقام آن کس میشوند که بوساطت او میت میرسد و چون کلاله ام یعنی خواهر و برادر مادری به تنهائی اگر یکی باشد
سدس میبرد و زیاده بر یکی هر چند که باشد ثلث میبرند و میان خود بالسویه قسمت میکنند و ذکر و انثی مساوی میبرند
پس اگر وارث منحصر باشد در ایشان تتمه میراث بر سبیل رد بر ایشان بر میگردد بالسویه نیز قسمت میشود و اگر کلاله
ابوین یعنی خواهر و برادر مادری با کلاله ام مجتمع شوند اضافه بر سدس یا ثلث که بکلاله ام میرسد در ایشان میان
خود للذکر ضعف الانثی قسمت میکنند و با وجود کلاله ابوین بکلاله اب که خواهر و برادر پدری به تنهائی اند چیزی
نمیرسد و با عدم کلاله ابوین کلاله اب قائم مقام ایشان میشوند و بکیفیت ایشان ارث میبرند و هر گاه برادر و خواهر هیچ
کدام موجود نباشند اولاد ایشان قائم مقام ایشان میشوند و بهمان نحو که بواسطه ایشان ارث میبرند بلا زیاده و نقصان
پس در صورت مسئوله یک سدس بیک برادر زاده میرسد و یک سدس بدو دیگر بحسب [illegible] اگر هر یکی [illegible]
طریق [illegible] ل تعز ای اسم اذا تم لفظه نقص حکمه و اذا نقص لفظه تم حکمه ب المراد بتمام الحکم بحوی التنوین
و ذلک الاسم نحو جوار فانه رفعا و جرا کقاض و نصبا کمساجد بمنع الصرف و قیل ذلک الاسم نحو قاض و هو سهو و نقع
والله العالم ل تعج عفا ابو کر عن صید الحباری بن بید اذا اخاک فریخ [illegible] قال زید سمعت صاحب بکر قائل [illegible]
اللواء ب عفا بمعنی الحبس و الصرف [illegible] بغداد [illegible] و معنی ابو کر و هو عش الطائر [illegible] الخاشع و الحباری
طائر معروف للذکر و الانثی [illegible] للتأنیث خلاف و یزید منادی [illegible] و اذا حرف شرط داخل علی
مؤخر عنه [illegible] مفعول [illegible] فاعل [illegible] عن صید الحباری [illegible]
الوکر و قال مصدر و الکاف مفعول مقدم و صاح امر من الصحو کذا قیل و فیه نظر [illegible] ماض مفعول لقال و فاعله
غیر معلوم او یکون صاحب کله و لمة [illegible] او عطف بیان لزید او مفعولا علی سبیل الحکایة و قائل خبر مبتدأ محذوف
هو [illegible] و الجملة حالیة [illegible] و یحتمل ان یکون بالنصب علی لغة ربیعة من سقوط الالف و قد ماض بمعنی قطع
و اللواء الجوع [illegible] ل تعط علی بن الحسین که [illegible] حضرت امام حسین است علی اصغر است یا علی
اکبر علی ای تقدیر علی اکبر بن [illegible] است یا حضرت امام زین العابدین و مادر ایشان مادر سکینه است یا شهربانو و در
کربلا حاضر بود یا نه ب انکه صحیح مذهب ما آن است که اکبر است و اصغر در میان شهدا نبود است و اسم اصلی اصغر عبدالله است
و نظر باو علی وسط را علی اکبر گفته اند و او کوچکتر است از حضرت امام زین العابدین زیرا که عمر علی اکبر در وقت شهادت
هیجده سال بود چنانکه نقل کرده اند و زیاده بر این کسی نگفته است و عمر شریف امام زین العابدین در آنوقت زیاده
بر بیست و چهار بوده بلکه زیاده بر بیست و هفت سال [illegible] چنانکه از تاریخ ولادت آنحضرت معلوم میشود و در صحیحه
مذکور است که حضرت امام محمد باقر حضرت امام حسین را ادراک نمود و از او روایت کرده بلکه از تواریخ و بعضی احادیث ظاهر
میشود که آنحضرت در کربلا حاضر بود و چهار سال داشته پس آنچه بعضی از فضلا اعتقاد کرده اند که علی اکبر شهید بزرگ
بوده محض سهو است و آنکه تحدید عمر حضرت امام زین العابدین بعد آنحضرت بیازده سال کرده سهو در سهو است بلکه
ولادت آنحضرت چنانکه در اخبار و رجال مذکور است سنه سی و هشتم هجرت بوده و مادر حضرت امام زین العابدین شهربانو
دختر یزدجرد پادشاه عجم که در زمان خلافت عمر با دو خواهر دیگر اسیر شدند و شهربانو بحضرت امام حسین رسید و
حضرت امام زین العابدین از او متولد گشته و در ایام نفاس [illegible] متوفی گردید چنانکه در اصول کافی مذکور است و یک

خواهر شهربانو بودند ابی بکر و سعید که از او قاسم بن محمد بهم رسید یکی از فروه مادر حضرت امام جعفر صادق است و مادر
ام فروه دختر عبد الرحمن بن ابی بکر است و لذا اینجا است که حضرت صادق فرموده اند ولدنی ابو بکر مرتین یعنی ابو بکر دو مرتبه مرا
زائیده است و خواهر بکر عبید الله بن عمر و سعید و از او سالم بن عبد الله متولد شد پس سالم و قاسم و امام زین العابدین
خاله زاده اند و مادر علی اکبر لیلی بنت ابی مره است و مادر سکینه و علی اصغر رباب دختر امرء القیس بن عدی است لف
حرفان قد تنازعا فی عمل واسمان للحرفین مطلوبان وفیهما ایهم فصیحا قد یری فعل دخول بینازعان [illegible]
التنازع بین فعلین کما هو ظاهر مشهور او اسمین کل نحو عهدت معینا مغنیا من اجرته او فعل واسم نحو هاؤم اقرؤا کتابیه
او فعل وحرف نحو علمت ان زید قائم او حرفین نحو لیت انک قائم وانه لم نفهم ملنا لم تضرب والعمل للاول فی الکل علی الاظهر
الاظهر ولقلة الاضمار حیث خفی علی کثیر حتی الفرضیها فقال الرمانی فی هذا الباب بل حذفه الزمان یکن غیر خبر ولحو زان یکن
هو للخبر وارد علیه اسم المفعول الاول من نحو حسب حیث لا یجوز حذفه وفاقا للبصریین خلافا للکوفیة ثم قال لو قال ایاه
واحد فان لم یکن مفعول حسب لن یکن ذلک فاخره نصب فا ورد علیه محوکا معمولا کان مع دخول خبر فی خبر الناظم نحو زید
کان وکنت قائما ایاه فقیل بدله بل حذفه ان یلی فضله [illegible] فضلة یقع اللبس بحذفها
نحو استغنت واستغنا علی زید [illegible] ابو العباس بقوله واخرت ضمیر خبر فی ابتدا کذا الذی فی لیس بدا فاجادل قفا
حقا چند پیغمبر خلق فرستاده و چند کتاب برایشان نازل شده به موافق مشهور و مروی از حضرت امام زین العابدین
و امام رضا که یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر آمده و از برای هر یک وصیی بوده و از حضرت صادق مرویست که ابو
ذر از حضرت رسول پرسید که خدا چند پیغمبر خلق فرستاده فرموده که صد و بیست و چهار هزار و در روایت دیگر صد و
سیصد و بیست هزار پرسید که چند نفر از ایشان مرسل بودند فرمود سیصد و سیزده پرسید که چند کتاب
بر ایشان فرستاده فرمود صد و بیست و چهار کتاب بر آدم ده صحیفه بر شیث پنجاه صحیفه و بر ادریس سی و بر ابراهیم
ده و تورات و انجیل و زبور و قرآن و بروایت دیگر صد و چهار کتاب بر شیث پنجاه و بر ادریس سی و بر ابراهیم بیست و تورات
و انجیل و زبور و قرآن پس فرمود ای ابوذر چهار پیغمبر سریانی بودند آدم و شیث و اخنوخ که ادریس است و اول کسیست که
بقلم نوشت و نوح و چهار پیغمبر عرب بودند هود و صالح و شعیب و پیغمبر تو و اول پیغمبران بنی اسرائیل موسی بود و آخر ایشان
عیسی و میان ایشان ششصد پیغمبر بود و در روایت دیگر پیغمبران بنی اسرائیل چهار هزار بودند و مراد از اسرائیل حضرت یعقوب هزار [illegible]
است و شاید مراد از بنی اسرائیل اولاد آنحضرت باشند زیرا که حضرت یوسف پیغمبر بود بلا خلاف و آیات و روایات
نیز بران دلالت دارد و در خبر دیگر از حضرت صادق مرویست که پیغمبران که خدا فرستاده صد و چهل هزار بودند مثل ایشان
اند اوصیا نیز فرستاده و ممکن است که جمع میان اخبار باینکه مراد به بعضی از ایشان پیغمبرانی بوده اند که مبعوث نشده اند
مگر بر نفس خود یا بر اهل بیت خود مثلا نه بر همه عالم مانند آدم و نوح و پیغمبران [illegible] مانند اکثر ایشان و الله
العالم [illegible] قد روی الفاضل العارف الکاشانی فی تفسیره الصافی عن کتاب علل الشرایع والاحکام حدیثا
فی قصة موسی والخضر [illegible] حیث یتضح المرام ویرتفع الاشکال عن ظاهر الخبر بالتمام فانه مشتمل علی کثیر
من الاوهام [illegible] المرام فی هذا المقام بما شرحت الخبر شرحا [illegible] مقبول و بالله الاعتصام فی العلل [illegible]
فی قوله ای قول الخضر فاردت ان اعیبها فنسب الخضر الاراده فی هذا الفعل ای عیب السفینه الی نفسه لعله ذکر التعییب علی
وزن التکبر للسفینه لانه اراد ان یعیبها عند الملک [illegible] فلا یغصبها [illegible] ای علی السفینه ای اخذها
واراد الله عز و جل صلاحهم بما امر به من ذلک التعییب فالی قوله ای الخضر [illegible] فخشینا ان یرهقهما ای یکلفهما الغلام
طغیانا وکفرا انما اشترک [illegible] الخضر بما یدل علی التشریک [illegible] الانانیة اللفظیة بعد العدول عن التعبیر عن نفسه بانا
ونحوه الی التعبیر عنها بنا الذی هو ضمیر الجمع من دون تشریک لغیره وهو [illegible] بقرینة السیاق والسیاق [illegible]
الحاصل ان انما اورد ادات الحصر فیه [illegible] لا الاثبات [illegible] الی [illegible]
بقوله لانه ای الخضر [illegible] لا یخشی [illegible] شیء [illegible]
الخضر [illegible]
[illegible]

حل الحدیث

حل الحدیث فلیفهم و علل جانب الاثبات و هو العدول عن التعبیر بضمیر الوحده الی ضمیر الجمع بانه وقع ای حصل فی نفسه ای نفس
الخضر ان الله تعالی جعله سببا لرحمة ابوی الغلام و وسیلة الی التفضل علیهما بالهدایة والانعام فعمل فاشترک ای الخضر فی
الامر وسط القصة و القصة الوسطی و هی القصة الثانیة من القصص الثلث من الحالة البشریة و هو فاعل عمل و من زائدة
علی القول بجواز زیادتها فی الاثبات او تبعیضیة ای بعض الحالات البشریة و یکون قوله مثل ما لنصیحة لمصدر عمل
المقدر ای عمل فیه البشریة ویکون قوله بالنصیحة لمصدر عمل المقدر ای عمل فیه البشریة عملا مثلا مثل عملها فی موسی
فیکون ما فی کان نعمل مصدریة او حالا من الحالة البشریة ای حال کونها مثل الحالة التی عملت فی موسی لانه ای الخضر صار
فی ذلک الوقت مخبرا لموسی کالمعلم والعبید و صار کلیم الله موسی مخبرا بالفتح عن الخضر والحاصل انه حصل فی الخضر من الحالات
التی تحصل لافراد النوع غالبا و قلما یسلم منه احد من الترفع والتفوق علی موسی فی الکلام کما یحصل للمعلم بالنسبة الی المتعلم التعلیم
والامر بالنسبة الی المامور ولذا قال فخشینا واردنا علی سبیل ولعل المراد بما عمل فی موسی هو ما ورد فی بعض الاخبار فی علة
امره بملاقاة الخضر انه خطب فی اتباعه خطبة عجیبة واعجب بها بنی اسرائیل فقالوا له هل تعلم احدا علی وجه الارض اعلم منک فقال
لا و وقع فی قلبه ان الله لیس علی وجه الارض اعلم منه فامره بالامر بحسب الابتلاء لما ارتکبه من ترک الاولی من اخباره بما لا ینبغی بقلبه
ویحتمل ان یکون المراد ما تقدم من قوله لفتاه آتنا غداءنا [illegible] ومن قوله مخاطبا للخضر لقد جئت شیئا نکرا ای منکرا مع انه
کان مامورا بمتابعته والتعلم منه فکان الاولی التادب معه وحسن القول کما [illegible] فی المتعلم بالنسبة الی المعلم فعامله الخضر
اخرا بما عامله موسی اولا ویحتمل غیر ذلک من قوله [illegible] ولما کان موسی علی نبینا [illegible] افضل من الخضر لکونه
من اولی العزم من الرسل والخضر لم یثبت نبوته [illegible] فضلا [illegible] لموسی وکان [illegible]
وهو ما کان علیه [illegible] الامام لدفع هذا الایهام فقال ولم یکن ذلک ای اخبار الخضر لموسی [illegible] باستخفاف للخضر او
بسبب خفاقة الرتبة هو مفعول الاستخفاف علی موسی والحال ان موسی افضل من الخضر [illegible] بل کان ذلک لاستحقاق
موسی للتنبیه والاستکشاف عن وجوه تلک الاسرار واظهار وجوه الحکم فیها [illegible] الخضر قابلا لذلک کما ان السفیر
من الامیر الی الوزیر [illegible] لم یکن قابلا الا لمجرد ابلاغ الرسالة والخطاب دون اجراء ما فیه من الاحکام وهذا موافق لما علیه اصحابنا [illegible]
وبعض العامة من تفضیل الانبیاء علی الملائکة حتی جبرئیل ملک الوحی وقاله فی قوله واراد ربک ای فی القصة الثالثة
فتبری من الانانیة [illegible] الارادة الی نفسه [illegible] فی اخر القصص [illegible] الارادة کلها وهی [illegible] للفعل من غیر تبعیض [illegible] فیها
فی هذه القصة الی الله تعالی [illegible] ذکره فی ذلک ای فیما فعل بالنسبة الی الیتیمین [illegible] الی نفسه [illegible] لانه لم یکن بقی شیء مما [illegible]
الامور فخبر به موسی بعد ذلک [illegible] الی کلامه [illegible] المفصل للخضر [illegible]
تجرد الخضر من الانانیة [illegible] الارادة الی نفسه تجرد العبد المخلص المفوض جمیع اموره الی مولاه [illegible] لا یقدم
علی شیء [illegible] الخضر [illegible] ای [illegible] من [illegible] الانانیة فی اول القصة حیث قال فاردت ان اعیبها و [illegible]
فی [illegible] نوع [illegible] کما ذکره [illegible] نوع انانیة [illegible] الی موسی [illegible] عن سید البشر [illegible] رجل
علیه الباب فقال من انت فقال انا فقال [illegible] ادخل یا انا [illegible] هذا اللفظ شبه المغضب من قوله وقال انا العبد [illegible]
انا [illegible] من الخبر [illegible] کنا نتری [illegible] من ادعا الاشتراک ای فی اللفظ [illegible] التعظیم لنفسه فی ثانی القصة
فقال رحمة ای جمیع ما وقع رحمة من ربک [illegible] للمساکین و الابوین [illegible] والغلامین وان جری علی یدی [illegible] جعلنی
الوسیلة فی تلک الامور وما فعلته عن امری من عند نفسی بل بامر الله تعالی [illegible] بهذه الایة [illegible] من قولها [illegible]
[illegible] علی نبوة الخضر مستندا الی اطلاق الرحمة علی النبوة فی سورة الزخرف [illegible] القصص [illegible] الحقیقة لان [illegible]
من الحقیقة واما الاخبار المختلفة فی هذا المضمار [illegible] ثبوتها له [illegible] نفیها [illegible] والاقوال [illegible] مختلفة والاشهر انه کان
نبیا والله العالم [illegible] الذی [illegible] بالبال فی رفع الاشکال عن [illegible] الخبر [illegible] ما فی الصافی ذکر علی سبیل الاحتمال ومن قال [illegible]
بما قال واما الایة [illegible] مع قطع النظر عن الخبر [illegible] وجوه [illegible] مذکورة فی کتب التفسیر [illegible] اهل البیت [illegible]
[illegible] مثل خبیر [illegible] میگویند [illegible] بعضی از آیات و کلمات [illegible] شعر موافقت [illegible]
[illegible] بما [illegible] از آن جمله [illegible] چون [illegible] ساز [illegible]
[illegible] فاعلاتن فاعلاتن فاعلا [illegible] مومنات مسلمات قانتات تائبات یا خلیلی الا [illegible] فی الارض [illegible] واسبد

واعبد غافر الذنب الودود انت طهر القدير لا تكن على محث الترقي فادخلوها دار للخلود ابها الكفا فاعرضوا تشكو
عما يقول المطلون فاعبد الله لتحي بمحو الخطايا ما لكم من الله عبرانَ انتم الامفترون خفيف فاذا نشقت كانت فعلات
مفاعلن فعلاتن خال يا قوم هولاء فما لي لا يكادون يفقهون حديثا ارايت الذي يكذب بالدين فذلك الذي يدع اليتيم خفيف
مقصور فاتقوا الله يا اولي الالباب فاسئلوهن من وراء حجاب نبتت من كل زوج بهيج فاعلاتن فاعلاتن فعول مجتث
مطوعين من المؤمنين في الصدقات مفاعلن فعلاتن مجتث مقصور انا نذات لو نودا زهم طها نعود مستفعلن فاعلات
مستفعلن فاعلات مستفعلن طويل طويل طرنوع الوصل يا خالقي انظر الى بعين اللطف وارحم لنا الضر فعولن مفاعيلن فعولن مفاعلن
مفاعيلن فمن شاء فليومن ومن شاء فليكفر هم يحلون فيها من اساور من ذهب فلا تحسبن الله مخلف وعده مسدس كذ
قوم نوح وعاد فعلن فاعلن فعلاتن هزج مفاعيلن مفاعيلن فعولن فاوحينا الى موسى فاضرب اذ قال لهم يوسف سريع
بصيرة فالعقو على خبراني يا ات بصيرا پاکست خداوند کریم بیرون نخیال وذا نش وعقل وفهم ای دل درا و کبر بدر خلق
مکبرة لا ندع مع الله الها اخر **نقد** ایا وجود میان واجب ممکن مشترک باشتراک لفظی یا معنوی و حقیقت وجود چیست
نزد بعضی از امامیه و اکثر اهل سنت مشترک لفظی است و نزد اکثر امامیه و بعضی از عامه مشترک معنویست و دلیل اشتراک
لفظی انست که اکر معنی وجود و موجود که بدیهی التصورات است مشترک معنوی باشد میان واجب و ممکن پس عین ذات واجب
بود یا جزو ان یا عارض ان و تالی باقسامه باطل است زیراکه عین نمیتواند بجهت انکه وجود بدیهی التصور است و ذات واجب
بدیهی التصور نیست و وجود صفت است و صفت غیر ممکن نمیتواند بود چه جای عین واجب و وجود یا مقتضی عروض است یا مقتضی
لا عروض کران قایم بذات بود نیست یا مقتضی هیچ کدام نیست اکر مقتضی عروض است پس در هر جا که یافت شود عارض خواهد
بود عروض ذات واجب لازم اید و این محالست و اکر مقتضی لا عروض است لازم اید که وجود ممکن نیز بذات باشد پس ممکن ممکن
نخواهد بود و ان خلاف فرض است و اکر مقتضی هیچ کدام نیست پس اقتضای عروض بالاعروض بسببی میخواهد غیر معنی وجود
پس لازم می اید که ذات واجب بقیام بذات محتاج بغیر باشد و این محالست پس وجود عین ذات نمیتواند که جزو ذات واجب
باشد زیراکه بالزوم مفاسد مذکوره لازم میاید ترکب واجب و این محالست و نمیتواند که عارض ذات باشد زیراکه فاعل یا
ذات واجبست یا غیر ان و بر اول لازم میاید که ذات هم فاعل باشد هم قابل و این محالست و بر ثانی لازم می اید احتیاج واجب
در وجود بغیر پس ممکن خواهد بود و این خلاف فرض است و جواب ولا بقلب نقض است باین طور که اکر معنی وجود که بدیهی التصور
است مشترک لفظی باشد میان واجب و ممکن یا غیر عین هر موجود است یا جزو یا خارج پس اکر عین باشد لازم اید تعدد واجب
و نفی ممکن زیراکه بر این تقدیر هر موجودی واجب خواهد بود و اکر جزو باشد لازم اید ترکب واجب و خروج ممکن
از امکان زیراکه ثبوت ذاتی از برای ذات ضروریست پس وجود ممکن نسبت بذات ممکن مساوی نخواهد بود و لوازم باطله
لازم میاید ترکب ذات از وجود و امر دیکر و ان یا وجود است یا عدم و بر ثانی لازم میاید ترکب از وجود و عدم و ان محالست و بر اول
یا ثانی عین اولی است یا غیر ان و بر اول لازم میاید ترکب الشئ و نفسه و ان باطلست و بر ثانی لازم است ثبوت ما به الامتیاز
و ان نیز یا وجود است یا عدم و ثانی محالست و بر اول نقل کلام در ان میکنیم تا منجر شود بدور یا تسلسل که هر دو باطلند و اکر خارج
باشد در واجب فاعل ان یا ذات واجبست یا غیر ان و بر اول لازم اید که هم فاعل باشد و هم قابل و بر ثانی لازم اید امکان واجب
و هر دو باطلند واجیب على الاشتراك اللفظي لا يكون صدق الوجود على الواجب بالمعنى الذي نفهمه ونتصوره ونعبر عنه بالكون والثبوت
والحصول وللتقرر ونظائرها وبالفارسية بقولنا بودن وهستي فلم يصدق قضية الله موجود بهذا المعنى فيجب ان يصدق نقيضها
وهو قولنا الله ليس بموجود بهذا المعنى لاستحالة ارتفاع النقيضين وهو كفر صريح فليفهم وثانيها بر سبيل حل انست که
معنی وجود بدیهی التصور که متنازع فیه است چنانکه انشاء الله دریابی حقیقت وجود معلوم خواهد امری است عام انتزاعی
و مراد بانتزاعی امریست غیر موجود که عقل ان را از منشأ انتزاعی میکند و بنابراین معظم احتیاج بفاعل ندارد پس احتمال
میکنیم شق ثالث را که عارض است بدون لزوم محذور مذکور و اما اشتراک معنوی پس چند دلیل بر ان اقامه نموده اند
اول انکه اکر مشترک معنوی نباشد لفظی خواهد بود و تالی باطلست باعتبار انکه هم معانی مشترکات لفظیه موقوفست
معرفت لفظ و وضع بهمه و حال انکه فهم معنی وجود موقوف بر هیچ یک از انها نیست زیراکه بدیهی است هر کس که رجوع بوجدان
کند معلوم میشود و میتواند میان و از برای تنبیه چند دلیل ایراد کرده اند از ان جمله اینست که هر فرد از افراد انسان حکم میکند

ومنها

مصنیا بعد انکه موجود شد معنی قضیه انا موجود و ان حاصل است بنظر و کسب بر که در ایام بلاهت و صبا فکر نظر اثبات
حاصل نمیشود مانند حیوانات عجم و بداهت قضیه مذکوره مستلزم بداهت جمیع اجزاء است زیراکه اکر جزئی از اجزاء
مرکب نظری موقوف بر کسب باشد بوسالت فکر نیز نظری خواهد بود زیراکه موقوف بر موقوف بر شیء موقوف است بر ان شیء
و بهمین طور بعد از مشاهده علم زید بعد از دخول قضیه زید معدوم هر شاهدی معلوم است بالبدیهه پس علم که جزو
نسبی است بدیهی خواهد بود بتقریب مذکور و بداهت مفهوم مستلزم بداهت مبدأ اشتقاق است بهمان تقریب و اعترض
بان الوجود بالمعنى المصدري المعبر عنه بالفارسية ببودن لا شك انه كذلك ولكن ليس الكلام فيه وانما الوجود بمعنى منشأ الآثار
المعبر عنه بالفارسية بهستي فنفي بداهة تصوره وكونه انتزاعيا كليهما كلام اما في بداهة تصوره فلان المشهور بينهم ان التصور
عبارة عن حصول صورة الشيء في الذهن او نفس الصورة الحاصلة فيه وصورة الشيء عبارة اما عن شبحه ومثاله كما هو مذهب
القائلين بالاشباح واما عبارة عن ماهيته معراة عن الوجود الخارجي بخواص الغريبة التي يفعلها العقل كما هو مذهب المحققين القائلين
بحصول اعيان الاشياء انفسها في الذهن لانهم يقولون ان الشيء ملحوظا مع الوجود الخارجي يسمى حقيقة يترتب عليها الآثار
الخارجية ومعراة عن الوجود الخارجي يسمى ماهية لا يترتب عليها تلك الآثار وهي بهذا الاعتبار تحصل في العقل وتحصل فيه والصورة
الحاصلة فيه يسمى تصورا وعلما حصوليا بذات الشيء والحال ان ليس للوجود بالمعنى المطلوب هنا شبح ومثال لانه ان كان الشبح
له عين الوجود فلا يكون شبحا له وان كان غيره وغير الوجود فاما عدم فبطلانه ظاهر واما شيء آخر فمهيته فليس يطابق للوجود مع
يقولون بمطابقة الشبح لذي الشبح ليكون حصوله علما بذي الشبح فعلى هذا لا يكون الوجود متصورا اصلا فضلا عن ان يكون
بديهي التصور وكذا لا يكون للوجود مهية ايضا والا لكان مهية ذات وجود لا وجودا وكذا لا يمكن تعريته عنه حتى يكون
متصورا لان تعرية الشيء عن نفسه محال ودعوى ان العلم كما ذكره القوم تسمى حصوليا ويعبر عنه بالتصور وحضوري وهو ليس بالتصور
والعلم بالوجود من قبيل الحضوري وان تسامحوا في التعبير فلا دليل على حصر منشأ حضور العلم عند العالم في الثلاثة التي ذكروا
وهي ربط العلية والمعلولية كما يقولون في علم الله بالاشياء بعد وجودها وربط الاتحاد كما في علم النفس بذاتها وربط الآلية
كما في علم النفس بالآلية وقواها فلعل كل الارتباط الحاصل بين الوجود العالم بالوجود وبين الوجود المعلوم له كان في ذلك
ثم درینجا انکه هر کاه کفته شود مثلا انکه موجود است و عمرو موجود نیست زیرا نیست که موجود نیست بوجود خود هر چند که
هر موجود موجود است بوجود خود با انکه در حین حمل موجود مطلق مرادست نه مقید و مقید مصحح حمل مطلق است نه انکه مقید
محمول است و چنانکه هر کاه کویند که شکر و عسل و خرما هر سه شیرینند و مشترکند در شیرینی مطلق محمول است و تعدد شیرینی
است نه شیرینی مقید بشیرینی هر یک چنانکه واضح است پس موجود محمول مطلق است و مشترک میان موضوعات متعدد مشترک
میان هم مفهوم کلی و مشترک معنویست سیم انکه هر کاه وجود مشترک لفظی باشد معانی متعدد خواهد داشت و مفهوم کلی جزء
که منشأ است انتزاع هر یک منتزع خواهد شد و هر کاه ملیت مفهوم از چند چیز منتزع شود محالست که خصوصیت هر یک از ان
امور در ان دخل داشته باشد و الا از دیکری منتزع نخواهد شد هر کاه خصوصیات لغو شد پس مصحح انتزاع قدر مشترک بین الجمیع
خواهد بود و این قدر مشترک یا معنی جنسی است یا معنی نوعی و نسبت وجود بواجب الوجود ذاتیست نه عرضی پس لازم میاید
که معنی جنسی یا نوعی در واجب هم باشد و این محالست چنانکه براهین بران اقامه شده چهارم انکه شبهی نیست که ما بدیهه معلوم کنیم
که زید است پس در محمول از برای او لازم است یکی مطلق موجود است زیراکه هر محسوس موجود است دوم انکه این موجود
خاص است که زید است نه عمرو و بعد از انکه بر ذلک امد دیدیم که عمرو است نه زید ظاهر شد که اعتقاد بزیدیت باطل
بود و زایل شد و حال انکه اعتقاد ما بوجودیت و باقی است و از این لازم میاید که وجود مشترک معنوی باشد زیراکه
بر تقدیر لفظی وجود هر موجودی مختص است باو و اور مختص به است و زوال الاعتقاد بمختص لازم دارد زوال اعتقاد بمختص را و
الا لازم اید رفع اختصاص از مختص و مختص به و چون اختصاص بر طرف شد اشتراک لفظی نیز باطل کشت و از این جا کفته اند لو كان
الوجود مشتركا لفظيا لزال الاعتقاد الوجودي بزوال الاعتقاد الخصوصية فافهم ثم اعترض بانه لو كان الوجود مشتركا معنويا بين الواجب
والممكن لكان جميع الموجودات افرادا لذلك الكلي او حصصا منه وهذا المعنى الكلي اما ان يكون ذاتيا لافراده او عرضيا او
الكلي الطبيعي على ما ذكروه واذا كان ذاتيا لافراده متقدما بالذات عليها فيلزم ان يكون المشترك متقدما بالذات على وجود
الواجب المتقدم على وجوده تعالى لا يمكن ان يكون معلولا له لان تاخر المعلول عن العلة بالذات ضروري فهو اما علة لوجود الواجب

تعالى او معلول لشيء آخر غير الواجب او الممكن او كلاهما بالنسبة الى غيرهما والكل باطل بالضرورة والبرهان وايضا يلزم وجوده
تركب الواجب الذي هو عين ذاته من ذلك المعنى المشترك ومن شيء آخر اما فصل مقوم او عرض مشخص لان ذلك المعنى المشترك
الذاتي اما جنس لافراده او نوع لها والقول بتكثر باطل وايضا يلزم ان يكون وجوده تعالى بديهي التصور هف لكن الحال لو كان
ذلك المشترك عرضيا لافراده لان القدر المشترك العرضي يستلزم القدر المشترك الذاتي على ما ذكروه ورد بانا نقول هو
عرضي لافراده ونمنع تقدم المشترك العرضي على افراده ولا سيما الانتزاعي وكذا استلزامه للمشترك الذاتي لانه البين بين
كلام متين وما ذكره بعضهم في بيانه من ان الامر العرضي ولا سيما الانتزاعي معلول للمعروض المنتزع منه ولا بد ان يكون
بين العلة والمعلول مناسبة ما فالمعلول اذا كان واحدا وحدة بالذات فلا بد ان يكون علته ايضا كذلك فلا يصح
ان ينتزع معنى واحد بالذات من اشياء متباينة بالمهية التي لا يكون بينها قدر مشترك ذاتي اصلا بل لا بد ان يكون
بينها قدر مشترك ذاتي واحد بالذات مناسب لذلك القدر المشترك العرضي فينتزع هو منه ويعرض له كما ان مفهوم
الماشي عرض لافراده ومعروضه مفهوم الحيوان الذي هو ذاتي بينها وكذا مفهوم الكاتب والضاحك وامثالها عرض
ومعروضها مفهوم الانسان المشترك الذاتي بل العرض العام لا بد ان يستند الى الجنس اذا حمل على نوعين مختلفين
اذ لو لم يستند الى جنسهما فاما ان يستند الى فصلهما او فصل احدهما او عرضي آخر وعلى الاول يلزم استناد المعلول
مستقلتين الواحد الى علتين وعلى الثاني يلزم ان لا يوجد ذلك العرض للنوع الآخر وعلى الثالث يلزم التسلسل في العرضيات
والتوالي باطلة بالضرورة والبرهان مع ابتنائه على عدم الفرق بين العلية بمعنى التأثير والايجاد ومطلق العلية المعلولية
لكون الشيء موقوفا عليه الآخر في الجملة في وجوده الخارجي والذهني كالحيز للجسم منقوض بامور منها ان الامكان
ونحوها امر مشترك عرضي بين الجوهر والعرض مع وكذا بين المجرد والمادي وليس بينهما مشترك ذاتي بالاتفاق ومنها
ان معنى الزوجية مشترك عرضي بين ازواج العدد مع وكذا معنى الفردية بين افراده والحال ان مراتب الاعداد مختلفة
بالمهية وكذا معنى الحرارة مشترك عرضي بين النار والشمس والحركة ونحوها مع اشتراكها في ذاتي فليتأمل بل يمكن اقامة
البرهان على خلاف ذلك بان يقال قد ذكر القوم ان الجنس كما انه ذاتي للانواع المحصلة المندرجة تحته كذلك هو عرض بالنسبة
الى فصول تلك الانواع فانه لو لم يكن عرضيا لها وهو صادق عليها لكان جنسا لها ايضا فيلزم دخول الجنس في النوع مرتين
لكونه جزء للنوع وجزء الفصل وهذا باطل بالضرورة وايضا يلزم الدور لان محصل الجنس بالفصل فلو كان الجنس محصلا
للفصل لدار وايضا يلزم امتناع تصور كنه المهية المحصلة والتوالي باطلة فثبت ان القدر المشترك العرضي لا يستلزم الفدر
المشترك الذاتي استلزاما كليا فافهم وما ذكره بعضهم من ان القدر المشترك العرضي اذا كان منتزعا من نفس المعروض بذاته
من غير ملاحظة شيء آخر اصلا فهو مستلزم للقدر المشترك الذاتي وبذلك دفعوا الشبهة المشهورة لابن كمونة في توحيده
ذاته تعالى واما اذا لم يكن كذلك بل كان منتزعا من المعروض بملاحظة شيء آخر فلا يستلزم فتوهم باطل لانا لا نجد فرقا بين الصورتين
مع انه لو تم لم يجد في هذا المقام لان الوجود وان كان انتزاعه من ذات الواجب بذاته لكن ليس انتزاعه من ماهيات الممكنات
او من وجوداتها الخاصة بذواتها بهذا المعنى فتم وحصة الوجود الواجب ليس عين ذاته تعالى بل هو امر حاصل بملاحظة العقل
معنى الوجود الكلي مضافا الى ذاته تعالى وتركيب الحصة ايضا عبارة عن هذا الامر ولا محظور فيه وهذه الحصة غير ذاته تعالى الوجود مع
ما متاخرة عنها وان كانت متاخرة عن المشترك بين الحصص ايضا وكذا لا محظور في تقدم ذلك المعنى الكلي على هذه الحصة
ايضا فتم واما حقيقة وجود پس حكما و متكلمين خلاف نموده اند در آن و در آنکه موجوديت اشيا بچيست در آن مقولة
از حکما مشائين آنست که وجود امر عام اضافی اعتباری است و از افراد نیست و انچه در او حصص است و ان حصص او
موجودات خاصه گویند و فرقی میان حصه و فرد آنست که فرد طبیعت متشخصه موجوده متاصله است و حصه طبیعت
متشخصه غیر موجوده غیر متاصله است مثلا طبیعت انسانیه معروض تشخص خاص و وجود با عارض شده کو زیدی مجموع
مرکب از معروض و عارض که قید داخل و تقیید خارج باشد فرد است و بر عکس که اول خارج و ثانی داخل باشد
حصه است پس ممکن است که طبیعت واحده از حیثیتی حصه باشد و اینها در طبیعت نوعیه است و اما در طبایع ذاتیه
از جنس و فصل و خارجیات از عرض عام و خاصه پس متصور نیست مگر حصه و از جهت حصص و عدم تأصل وجود میگویند
که اثر جاعل همین ماهیات است و بعد از صدور ماهیه عقل انتزاع معنی وجود و عدّ میکند و وجود را در واجب عین

ذات میدانند

ذات میدانند و در ممکن زاید بر ذات و شاید مراد ایشان از عینیت این باشد که واجب بحیثیتی است که عقل از آن من حیث هو انتزاع
ذات معنی وجود مثلا انتزاع میکند بخلاف ممکن که از ذات او بی ضم ملاحظه واجب صادر شد از آن معنی هستی انتزاع نمیشود و از ثبات
واده میباید که منتزع منه در واجب یا ماهیت واجب است یا غیر آن و بر اول یا ماهیت موجود است یا معدوم و بر ثانی لازم میآید
تأثیر معدوم و این محال است و بر اول وجود منتزع یا عین وجود اول است یا غیر آن و بر غیریت لازم می آید تقدم شیء بر نفس و آن محال
است و بر غیریت نقل کلام در آن میکنیم تا منجر شود بدور یا تسلسل بعلاوه وجود واحد بوجودات متعدده و اگر غیر ماهیت
واجب باشد لازم می آید قول بوجود فرد متاصل از وجود که مبدا کل وجودات شود چنانکه کلام رئیس که در شفا بر آن
الهیات شفا بر آن دلالت دارد لکن بر این تقدیر احتیاج واجب بغیر لازم میآید فتم و مذهب حکما اشراقیین آنست که اشیا را
دو وجود هست یکی خاص بهر یک و دیگری عام مشترک و اول را حقیقت محصله در خارج و ثانی امر ذهنی اعتباری ذهنی
منتزع از موجودات خاصه که حقایق مختلفه متباینه بانفسها نه بجزء و عرض بر ماهیات تا انکه در واقع متماثل متفق الحقایق بوده
باشد و نه بفصول تا لازم آید که وجود مطلق جنس آنها شود بلکه از عارضیت لازم مانند نور آفتاب و چراغ که هر دو
مختلفند در حقیقت و مشترکند در عارض نور و مانند کم و کیف که مشترکند در عرضیت بلکه جوهر و عرض که مشترکند در
امکان و در وجود چون اعتبار شود تکثر مفهوم عام و تخصص آن نسبت بماهیات چند امر حاصل میشود یکی همین مفهوم عام
و دیگر حصص منسوبه بماهیات و سیم حقایق و وجودات خاصه و یکی از جمله این وجودات خاصه قائم بذات و عین ذات
خود است و آن وجود واجب است و باقی زاید است و غیر قائم بنفس و آن وجود ممکن است حاصل این مذهب آنست معلوم
میشود و مذهب جمهور متکلمین آنست که وجود مختص است به مفهوم عام و موجودیت همه اشیا باوست و آن عارضیت قائم
بماهیات مانند سایر عرض بموضع مگر در واجب که در آنجا لازم است که عارض و حال این مذهب بر ارسطو معلوم میگردد
بخبار نقل الیناالهی که از جمله حکما است که ممکنات را اتصافی نیست حقیقتا بوجود بلکه وجود قائم است بذات خود
و موجودیت آن عین ذات است و موجودیت ممکنات باعتبار نسبت و علاقه است که بحضرت وجود مقدس دارند و بان الملا
وجود بر انها صحت یافته هم رسانیده چنانکه میگویند زید متمول و آب مشمس است و ان مجهول الکنه است و بر این مذهب ایراد کرده
اند که چون وجود را نسبتی میان واجب و ممکن داشته و تحقق نسبت بین الشیئین فرع تحقق منتسبین است بالضروره
والوفاق پس لازم میآید که ماهیت ممکن قبل از تحقق نسبت محقق و موجود باشد و این بحقق و وجود قبلی یا عین تحقق
و وجود انبساطی بعدی است یا غیر آن و بر تقدیر عینیت لازم میآید خلاف فرض و بر تقدیر عینیت نقل کلام در آن میکنیم
تا منجر شود بدور یا تسلسل و مذهب اشعری آنست که وجود هر شیء عین ماهیت او است و زاید نیست بر آن و شاید
مراد ایشان باشد که در خارج از هم امتیازی ندارند و بعضی گفته اند که مذهب ابو الحسن اشعری آنست که وجود واجب الوجود زاید بر
ذات و قایم بذات واجب الوجود و صفت خارجیه انضمامی است مثل سواد و بیاض و بر آن ایراد نموده اند که اگر وجود صفت
انضمامی خارجی باشد مستلزم تکرر و تسلسل گردد و هر چه منجر بدور یا تسلسل گردد محال است که در خارج موجود
باشد و مذهب صوفیه آنست که وجود یکی است ساری در همه کل موجودات و منشا نبوت ات و تکثر حاصل میشود از تنزلات
و این تکثر مجرد اعتبار است و اگرنه فی الحقیقه تکثری نیست در ماهیات بلکه همه امور اعتباریه اند و بر این تقدیر
موجود حقیقی و وجود یکی خواهد بود و از آن بوحدت وجود و وحدت موجود تعبیر میتوان نمود چنانکه گفته اند قال الشیخ محی الدین
فی کتاب المسمی عنقا المغرب معرفة ذاته جلت عن ان یدرک الکونی والعلم الاحاطی عظم الخاطس لجة یا قوته الاحمر منه
الاظهر فخرج الینا من غرق تلک البحر صفر الیدین مکفوف العین اخرس لا ینطق مبهوت لا یعقل فسئل بعد
ما رجع الیه النفس و خرج من سدرة الغلس فقیل له ما رأیت وما هذا الامر الذی اصابک فقال هیهات لما تطلبون و بعد
لما ترمون والله لا انا لاه احد لا تضمن معرفته روح ولا جسد هو العزیز الذی لا یدرک والموجود الذی لا یملک ذاتا
المعقول وطاشت الالباب فی تلقی صفاته وکیف یدرک حقیقة ذاته ثم قال علمت ان ثمة موجود لا یعرف وقد عرفت انه
و حاصل این مذهب در مسئله چهار صد و نود و یک شد و شاید بعضا نتایج ان مبدا این نیز بیاید و مذهب جمعی
از محققین آنست که اشیا را دو وجود است خاص و عام و عام الحلال میشود بر وجودات بر سبیل تشکیک و وجودات مختلف
میشوند بانفسها و شاید بنسبت بر ماهیات در خارج بلکه در عقل و بس و در خارج منکر شدند و یکی از آنها توقف نموده است و کذلک

همدان وجود واجبست رحمزان معلولا تشد قال البعض بعد القدح فی بداهتة وقد معنی الوجود بالمعنی المتنازع فیه ای کونه منشأ
الاثار الذی یعبر عنه بالفارسیة بهستی وکونه انتزاعیا کما سبق فی اثبات الوجود بالمعنی المتنازع فیه لیس معنی انتزاعیا ولا
بدیهی التصور ثبت انه امر اصیل عینی واقع فی الاعیان واحق الاشیاء بالتحقق لان غیره به یکون متحققا کائنا فی الاعیان وفی
الاذهان وبه ینال کل ذی حقیقة حقیقته وهو الاظهر الاشیا وظهوره بنفسه وظهور غیره به وهو وجود بذاته لا بوجود
غیره انه کان النور مستنیر بذاته وغیره یستنیر به فهو خفی الهیة والذات جلی الانیة والصفات والاعتبارات لا یمکن حصوله فی الذهن
والا لکان الذهن خارجا بل لو امکن العلم به امکن بنوع من المشاهدة والعیان الا باخطار عبارة وبیان وانه لیست له مهیة کلیة
فلیس کلیا ولا جزئیا ولا له جنس ولا فصل ولا حد ولا رسم ولا برهان وانه اصل الاشیا له وجوه واعتبارات هی انتزاعیة
ومعلومة التصور کسائر الانتزاعیات والاعتباریات عارضة للمهیات فان قلت ان التصور علی مذهب المحققین عبارة عن حصول
ماهیات الاشیا بنفسها فی الذهن معراة عن الوجود الخارجی المترتب علیه الاثار ولیس للوجود مهیة کلیة ولا یمکن ایضا تجریده
عن هویته عن نفسه قلت هذا جار فی الوجود بالمعنی المتنازع فیه واما فی الوجود بالمعنی المصدری الانتزاعی الذی ذکرنا انه وجه
من وجوه الوجود بالمعنی المتنازع فیه فلا لانه کالانه عارض للمهیات الموجودات کلها هو فی نفسه شیء کسائر الاشیاء وان المهیات
مع عینها یتحد معها نوعا من الاتحاد وینتزع العقل منه وجودا مغایرا له بالاعتبار وکان عند تصور المهیات تحصل تلک
المهیات فی الذهن معراة عن هذا الوجود کذلک عند تصور هذا الوجود یحصل ماهیته فی الذهن معراة عن وجوده الذی
هو مغایر له بالاعتبار ولعمری ان هذا امر غریب عجیب ینبغی ان یتعجب منه اللبیب حیث یکون شیء واحد عارضا للمهیة ومعروضا
لها معا ویحصل فی العین والعقل بالاعتبارین فان قلت انا ننقل الکلام فی تصور وجود هذا الوجود ویلزم التسلسل قلت
غیر ذلک لانه تسلسل ینقطع بانقطاع الاعتبار واعلم ان الوجود بالمعنی المتنازع فیه مع انه متحصل ومتشخص بنفسه لا بانضمام
فصل او عرضی مطلق او مشخص غیر عارض للماهیة بل معروض لها ان کان ذا مهیة ویختلف الحقائق باختلاف عوارضها
اعنی الماهیات ومنقسمها ایضا باعتبار اصلها ومقولة بالتشکیک بالاولویة والاولیة والکمال والنقصان والغنی والفاقة کما ان
الوجود بالمعنی المصدری وان کان معنی واحدا کلیا له حصص وافراد متفقة الحقیقة فی ذلک المعنی الکلی مقولة بالتشکیک لکن
لا دلیل علی حصر جواز التشکیک فی العرضیات فقط بل یجری التشکیک فیها وفی الذاتیات ایضا کما حققه المحققون انتهی کلامه
رفع مقامه شعر دو بیتا نمارکاه الست پیش از ابن پی نبرده اند که هست **بکه** اسامی مکه معظمه زادها الله شرفا و مانند
آن نامها مکه دبیها استنظار نمیکرد ان جمله بلاد مشهوره وبقاع شریفه بوده وارباب لغت واصطلاح رجوع بان داشته
اند ودر اصطلاح خود ازبرای او نامی گذاشته اند وکثرت اسما دلالت بر بزرگی وشهرت مسمی دارد وازاینست که جناب اقدس
الهی وحضرت رسالت پناهی وجناب ولایت دستگاهی را نام بسیار است وصاحب قاموس رساله در ضبط اسامی مکه نوشته
ازان جمله است مکه واین اشهر اسما اوست وبکه بفتح موحده وتشدید کاف وبلده وام القری وبلد الامین وغیر ذلک
وام رحم بضم را وام الرحمة وصلاح بفتح صاد وکسر حا بر وزن نظام ومقدسه وقادسیه وناشیه بنون وسین مهمله مشدده
ونساسه بنون وتشدید سین اول وباسه بموحده وسین مشدده وحاطمه حا وطا مهملتین وعرش بمهملات وضم را
وکوثی وام کوثی بضم کاف وسکون واو ومثل او مثلثه وارض وفاران بفا وراء وانوی وحرم وعرش بمهملتین مثل از معجمه
ومرة بفتح میم وتشدید راء وطیبه بفتح مهمله وسکون تحتیه وفتح فوقیه ومعاد وتبع ومشهور است که مکه بمیم وبا بک
معناست ومیم وبا کاهی بدل از هم دیگر میشوند مثل لازم ولازب وزمهم ومحمد بن اسلم گفته اند که بهم مجموع حرم است
وبا همین مسجد الحرام است وبعضی گفته اند که بهم مجموع شهر است وبا مخصوص است بخانه مبارک ومحل طواف وبعضی
مخصوص بخانه میدانند وبعضی بنا را تمامها بین دو کوه میدانند وبعضی بهم را مخصوص بذی طوی میدانند وبعضی
سر اسم کوهی در مکه میدانند وبعضی وهم بن فارا ازاصمعی در وجه تسمیه مکه بهم گفته که چنان را قبول نمیکند ودر خود
بیرون مینماید ودیگری گفته که گناهان را محو میکند ودیگر گفته که از تخمه کسی را مرد ابتخوانکو یا مردم ابرا مانند شیر از پستان
میمکند ولیکن وجه تسمیه بکه بسیار گفته کسی که در آن الحاد وظلم کند خدا گردنش را میشکند ودیگری گفته جهت ان
که بعضی بهم دیگر را دفع میکنند واز حضرت امام محمد باقر مرویست که مکه را تکه نامیده اند بسبب آنکه زنان ومردان در انجا
از دحام مینمایند وقت نماز میگذارد پیش روی تو وانجانب راست وچپ وپشت تو باکی نیست وبد رستی که انها مکروه است در

درشهرهای دیگر **ثقوت** کعبه چند نام دارد ووجه تسمیه آن چیست وحد حرم چه قدر است سبب کعبه را بیت الله وبیت الحرام وبیت
العتیق مینامند واما وجه تسمیه بعتیق روایت شده که از کعبه گفته اند بسبب انکه وسط دنیاست واول آن مخلوق شده
است وبعد از ان زمین را از زیر آن کشیده اند در شب پنجم ماه ذی القعده وباین سبب انرا دحو الارض میگویند ونیز
روایت شده که از کعبه گفته اند مربع است مربع شد بجهت انکه برابر بیت المعمور واقع شده وان مربع است بجهت انکه محاذی
عرش است وعرش مربع است از برای انکه کلماتی که بنای اسلام بران است چهار است وان سبحان الله والحمد لله ولا اله الا
الله والله اکبر است ووجه تسمیه کعبه به بیت الله است که عرب بخانه را مخصوص بجو سخا مینامیده اند وحقیقه نزد
هر طایفه اسم خاصی هست که وقت دعا وهنگام التجا دست اعتصام بعروة الوثقی آن نام زنند وان اسم خاص نزد عرب
الله است وجمع بیت را باین نام میخوانده اند وباین سبب کعبه را در جاهلیت بیت الله مینامیده اند وانرا بیت الحرام نیز میگویند
بجهت انکه کعبه تا اطراف تا چهار فرسخ حرم است که بر هر کس خواه محرم وخواه غیر محرم حرام است که در انجا شکار کنند ودر خت وگیاه
از از زمین بکنند مرویست که چون حجر الاسود را از بهشت آوردند ودر دیوار کعبه نصب کردند بسیار نورانی بود از جانب
راست کعبه تا چهار میل واز جانب چپ تا هشت میل رسید که مجموع چهار فرسخ شد پس حق تعالی انرا حرام گردانید وبروایت دیگر
حق تعالی بحضرت ادم یاقوت سرخی فرستاد که انرا در موضع کعبه نهاد وادم بر دور آن طواف میکرد ونور آن تا جای میلهای
حرم مینمایید پس میلها بر نور ان قرار داده شد وحق تعالی انرا حرم گردانید وبعضی گویند که انرا بیت الله الحرام گفتند بجهت
انکه بر مشرکین حرام بود که داخل ان بشوند وانرا بیت العتیق گفتند بجهت انکه بطوفان نوح از غرق شدن نجات یافت یا بجهت
انکه پیش از سایرین مخلوق شد یا انکه از تسلط جباران خلاص بود یا از جماعت حبشه واصحاب فیل یا بسبب انکه حرام است کسی
مالک آن نمیتواند شد وابن حاجب مالکی گوید که شناخته میشود حرم بانکه چون سیل حل بسمت آن رود باو نرسد در داخل
ان نشود وازرقی گوید معروف است که در حل وادی نیست که سیلش داخل حرم شود مگر از نیلو ومنع نزد تنعیم وازرقی
ودیگران بسندهای بسیار روایت کرده اند که حضرت ابرهیم میلهای حرم را در اطراف ان نصب نمود وجبرئیل جای میلها
را بو مینمود پس حضرت رسول تجدید ان میلها امر فرمود وبعد از ان حضرت عمر وعثمان ومعویه تجدید میلها را نمودند
وتا حال آن میلها ظاهرند وعلامتهای حد حرم اند ومجموع انها چهار فرسخ در چهار فرسخ است ومحیی الدین شافعی گوید که
حد حرم از سمت مدینه منوره تا رسیدن بتنعیم است بخانهای نفار بکسر نون قبل از فا پیش از رسیدن براه فرسخی مکه
واز سمت یمن راه تهامه اضات لبن است بفتح الف قبل از معجمه بوزن قنات بکسر لام وسکون موحده ولبن بر دو فرسخ وثلث
از مکه واز راه عراق کوهیست در مقطع که نیز بر دو فرسخ وثلث است از مکه واز طریق جعرانه در شعب آل عبد الله خالد
که سه فرسخی مکه است واز طرف طایف بسمت عرفات است واز بطن نمره بفتح نون وکسر میم که دو فرسخ وثلث است از مکه
وبسمت جده بر سه فرسخ وثلث از مکه است واین حدود را ابن طرنوی ذکر کرده است وابو الولید ازرقی در کتاب
تاریخ مکه واصحاب ما در کتب فقه وماوردی در احکام سلطانی ودیگران مگر انکه از نفی در حد طایف یازده میل
گفته اند وما قید حد بین را نگفته اند تمام شد کلام محیی الدین وبعضی حد مدینی را چهار میل گفته اند وباخر ملقین رسانیده اند
وبعضی حد عراق را چهار میل گفته اند واز سمت عرفات به فرسخ تحدید کرده اند که از مکه تا منی یک فرسخ وهمچنین از
منی تا مشعر واز مشعر بعرفات واشهر اظهر انست که از مکه تا میلهای عرفات از چهار فرسخ اند کم بیشتر که از منی تا مشعر یک فرسخ
وبنیم وهمچنین تا عرفات وبعضی ضبط حد را باین اشعار نموده اند وللحرم التحدید من ارض طیبة ثلثة امیال
اذا رمت انقانه وسبعة امیال عراق وطائف وجدة عشر ثم تسع جعرانه ومن یمن سبع بتقدیم سینها فسل ربک
الوهاب یرزقک غفرانه وقد زید فی حد لطائف اربع ولم یرض جمهور لهذا القول رجحانه تمثیلی بعض اعلام
الشافعیة بدار السلام فقال ما تقول فی مشکل عرضت عنه العقول بل عله تحجج منهم بهاء الدین العاملی فی الکشکول من
منشأ فضا البیضاوی حیث قال فی سورة هود ولقد ارسلنا موسی بایاتنا ای بالتوریة او المعجزات وسلطان مبین وهو
وهو المعجزات القاهرة او العصا وافرادها بالذکر لانها ابهرها ویجوز ان یراد بهما واحد ای ولقد ارسلناه بالجامع
بین کونه وسلطانا علی نبوته واضحا فی نفسه او موضحا ایاها الی فرعون وملائه فاتبعوا امر فرعون الایة وقال فی سورة
المؤمنین ولقد اتینا موسی الکتاب ای التوریة لعلهم الضمیر راجع الی بنی اسرائیل لا الی فرعون وملائه لان التوریة نزل

بعد ملاکم پ قلت یحتمل ان یکون قوله ثم الی فرعون وبذا السلطان مبین ویکون نص بحیر بعد بدا هذه وقد انزاله
قرینة انفصاله عن قوله ثم بایاتنا علی تقدیر ان یراد به التورة فیکون المعنی والله یعلم ارسلنا موسی بالتورة ای الی
بنی اسرائیل وبسلطان مبین الی فرعون کما یقال ارسلت زیدا الیک بکتاب وفرس لترکب ویحتمل ایضا ان یکون
من قبیل الحال المقدرة ای ارسلنا موسی الی فرعون مریدا اصطحابه للتورة بعد ذلک کما تقول خرجت الیوم صائدا
غدا فلما سمعه ذلک السائل الفاضل استحسنه جدا اقول وما ذکر فی الکشکول من مناقضات البیضاوی هو
هذه قال البیضاوی فی سورة لیبلوکم ایکم احسن عملا ان الفعل معلق علی العمل وقال فی سورة الملک نقیض ذلک وصرح
فی تفسیر سورة هود بان نزول التورة کان قبل اغراق فرعون وفی سورة المؤمنین نقیض ذلک وصرح فی سورة النمل
بان سلیمان توجه الی الحج بعد اتمام بیت المقدس وقال فی سورة سبا نقیض ذلک وفی تفسیر قوله تعالی لا خوف علیهم
ولا هم یحزنون قال الخوف علی المتوقع والحزن علی الواقع وفیه نظر لقوله تعالی فی قصة یوسف ع انی لیحزننی ان تذهبوا به ویمکن ان
یدفع بان المراد انه لیحزننی ما یصدنی من ذهابکم وهذا اندفع اعتراض ابن مالک علی النحاة بالآیة الکریمة فی قولهم ان لام الابتداء
تخلص المضارع للحال کما لا یخفی ل تفحص کیفیت وضع شهر مکه زادها الله شرفا بدان فرمائید ب مکه شهریست بزرک
طولانی غیر مستقیم واطراف عرضیه ان تمام کوه است وابتداء ان از سمت مدینه منوره وجده موضعی بوده که از شبیکه
میکویند لکن درین اوقات خانها آباد شده ورسیده است تا نزدیک به طوی و قبر شیخ محمود بن ابرهیم زادهم و انتهای ان از
سمت عرفات معلی که در انجا مقابر شرفا و بزرکان مکه است و کنبدهای بزرک در انجا هست و حجون بتقدیم حاء مفتوحه بر جیم
مضمومه نزدیک معلی است و عبارت است از سر شیبی در راه که دو طرف ان دیوار کشیده اند واز اعقبه مدنیین نیز میکویند
وچون کسی از سمت مدینه بیاید سنت که از انجا داخل مکه شود وبعضی این را نسبت بهر حاجی سنت میدانند و ان سمت
یمن محرج سیل آب باران است که داخل مکه شود وقریب بمولد حضرت حمزه عم پیغمبر است و انجا را بازان میکویند و در این
ازمنه عمارات در انجا زیاد شده و عرض مکه از یمین داخل از راه مدینه جبلی است که بسمت یمین طوی است و بعد از ان جبل
جزل بفتح جیم و زاء با نقطه قبل لام واز جبل احمر نیز کویند و بالای این جبل خانها هست و اخرش جبل قرن است بفتح قاف
وسکون راء قبل از نون وعمارات تا دامن قرن بالا رفته است واز یسار داخل تا نصف بلندی کوه ابو قبیس است بضم قاف و فتح
موحده قبل التحتیه و ابو قبیس و جبل را اخشبان کویند واز بعضی معتمرین اهل مکه در سال یکهزار و یکصد و هشتاد و نه
که در انجا مشرف بودم شنیدم که تخمینا صد سال از این خانهای مکه را شمردند قریب بهفتاد هزار خانه و بحمد الله تا
این زمان بلی چندان زیاد شده و مساحت مکه از شبیکه تا معلی ما بین کوهها و بازارها چهار هزار و یکصد و هفتاد و دو
ذرع است و از مخرج سیل تا معلی نیز همین قدر است واز کوههای مکه تا بازار حیوان عبور میتوان نمود مکر اینکه راه حجون
و شبیکه و مخرج سیل که از همه سهلتر نیز میکویند ل تفحص بدحیث وارداست که قرآن نازل شده است با یاک اعنی و مسئله
اسمعی یا جاره چه معنی دارد ب بعضی حکایات وکفتکوی چند در قرآن یکسان وجهها شده است که مراد غیر انها است
قبیل دفر ومثل مذکور در مثل عرب مشهور است ومعنی ان اینست که ترا قصد میکنم و بشنو ای همسایه و قیل اول من قال
سهل بن مالک الفزاری وذلک انه خرج یرید بعض حیاطی فمر بمرثیة الطی فقیل هو الحارث بن کلاء الطائی فام رحله فلم
یصبه شاهدا فقالت اخته انزل فی الرحب والسعة فنزل فاکرمته والطفته ثم خرجت من خبائها الی خباء فرآها اجمل اهل زمانها
فوقع فی نفسه منها شیء فجعل لا یدری کیف یرسل الیها ولا ما یوافقها من ذلک فجعل یجلس بفناء الخباء بحیث تسمع کلامه فجعل
ینشد شعر یا اخت خیر البدو والحضارة کیف ترین فی فتی فزارة اصبح یهوی حرة معطارة ایاک اعنی واسمعی یا جارة
فلما سمعت علمت انه ایاها یعنی وقصد مثل ل بفحص کعبه معظمه تا حال چند مرتبه بنا شده و بانی ان کیان بوده اند ب انچه
از تتبع در نظر قاصر ظاهر شده انست که ده دفعه بنا شده اول بناء ملائکه است در صحیح بخاری و مسلم از ابی ذر روایت
شده که کفت پرسیدم از رسول خدا صلعم اول مسجدی که در زمین بنا شده فرمود مسجد الحرام است کفتم بعد از ان فرمود
مسجد اقصی یعنی بیت المقدس کفتم چند سال میان انها بود فرمود چهل سال واز رقی از مجاهد نقل کرده که حق تعالی
از پیش موضع کعبه را پیش از انکه چیزی از زمین خلق کند به دو هزار سال و بعد شیء که اساس کعبه در طبقه هفتم زمین
است و کعبه یکی از چهارده خانه است که در هر آسمانی یکجا مند در هر زمین یکجا مند است و هر یک از انها مقابل دیگری است و بند

صحیح

صحیح مرویست از زراره که کفت عرض کردم بحضرت صادق ع که خدا مرا فدای تو بکرداند چهل سال است که از شما مسائل حج میپرسم
جواب میکوئید فرمود ای زراره خانه که حج شده است پیش از ادم بدو هزار سال میخواهی که مسائل انرا تمام کنی در چهل سال
و از حضرت باقر ع مرویست که حق تعالی زمین کربلا و مکی را قبل از انکه خلق کند کعبه را به بیست و چهار هزار سال پس از ان مقدس
ومبارک ساخت و پیوسته چنین خواهد بود تا انکه حق تعالی انها را بهترین زمین از بهشت کند و بلند ترین مساکن بهشت
کرداند که ساکن شود در ان مکر انبیاء مرسلین و اولوا العزم پیغمبران تا اخر حدیث دوم بنای حضرت ادم ع است از ابن عباس
روایت شده که چون حضرت ادم ع از بهشت بزمین امد بعد از انکه توبه او مقبول شد از فراق بهشت زاری نمود و کفت
خداوندا چرا صدای تسبیح ملائکه را نمیشنوم خطاب با و رسید که بسبب خطیئه از تو صادر شد اما برای خانه در زمین قصد دارا
طواف کن چنانکه ملائکه عرش را طواف میکنند و چون ادم انسرا نیست هند متوجه کعبه کشت بهر جا که قدم کذاشت بعد
از ان معمور و اباد شد بهر جا که اقامه نمود شهر سواد اعظم کشت تا داخل حرم محترم مکه شد پس جبرئیل بال خود را بر جای
کعبه زد و اساس که قبل از این ملائکه کذاشته بودند پیدا نمود و ملائکه سنکهای عظیم که هر یک از ان را سی نفر ادمی
بر نتوانند داشت از پنج کوه اوردند کوه لبنان و طور سینا و طور زیتا و جودی و حرا و ادم بنای خانه نمود تا مساوی روی
زمین شد پس حق تعالی بیت المعمور را بجهت استیناس ادم فرستاده از ابر بروی کعبه کذارد سیم بنای اولاد ادم است ازرقی کفته
که چون ادم وفات یافت اولاد او از سنک و کل در اطراف مکان کعبه دیواری کشیدند و بطریق ادم طواف میکردند تا زمان
نوح ع و چون در طوفان بیت المعمور باسمان رفت مکان کعبه تغییر بهم رسانید و زبیر بن بکار روایت کرده که اول کسی که بعد
از طوفان نوح حجر را برای مردم کذاشت الیاس بن مضر بود و این خلاف مشهور است والله یعلم چهارم بنای ابرهیم است
ابن کثیر در تفسیر کفته که ثابت نشده است که قبل از ابرهیم کسی کعبه را دیوار کشیده باشد ثعلبی از حضرت امیر المؤمنین روایت
کرده است که بنای ابرهیم اول بنائیست که دور ان دیوار کعبه کشیده شده و ازرقی روایت کرده است که چون حضرت ابرهیم
کعبه را ساخت ارتفاع ان نه ذرع و طول ان از رکن حجر تا رکن شامی سی و دو ذرع و عرض ان از رکن شامی تا رکن مغربی بیست
سی و دو و از طرف پشت از رکن مغربی تا رکن یمانی سی و یک واز یمانی تا حجر الاسود بیست ذرع بود و سقف از برای ان قرار
نداد و در را متصل بزمین کرد و در بر ان نشانید و چنان بود تا زمان تبع حمیری که او در بر ان کذارد و قفل بر ان نهاد و
محب الدین طبری از ازرقی نقل کرده که ارتفاع بنای ابرهیم نه ذرع و طولش سی و عرضش بیست و دو ذرع بود و در طرق امامیه نیز خبر
وارد شده و حضرت ابرهیم چاهی در اندرون کعبه کند که خزانه ان باشد از برای هدایا و نذرات و قمی روایت کرده که
انحضرت کعبه را از سنک پنج کوه ساخت طور سینا و طور زیتا و طور سینین و لبنان و جودی و حرا و قولی دیکر نقل کرده که از
کوه ساخت کوه طور سینا و قدس و ابی قبیس و ورقان و رضوی و احد و چون حضرت ابرهیم بمعاونت حضرت اسمعیل از
بنای کعبه فارغ شد خطاب الهی با و رسید که ندا کن جمیع خلایق را بحج عرض کرد الهی صدای من بکجا خواهد رسید که تمام
خلق اعلام نمایم خطاب رسید که از تو است ندا کردن و از ما است که صدای ترا بتمام خلایق برسانیم پس انحضرت بر سنک
مقام ایستاد یا بر کوه ثبیر یا بر کوه ابو قبیس علی اختلاف الاقوال و عصا کذا باید فرمود که ایها الناس هلم الی الحج یعنی بسوی بیت
خدا راه حج کشید پس حق تعالی صدای او را رسانید بهمه خلق حتی کسانیکه در پشت مردان و رحمهای زنان بودند ان
کسانیکه در علم الهی کذشته بود که حج خواهد کرد پس هر کس که لبیک در جواب کفت یکمرتبه حج خواهد کرد و هر کس دو بار کفت
بعدد هر مرتبه یکحج خواهد کرد پنجم و ششم بنای عمالقه و جرهم است ازرقی از حضرت امیر روایت کرده که بنای ابرهیم چون
منهدم شد جرهم انرا بنا کردند ثعلبی نیز از انحضرت روایت کرده که اولا کعبه را ابراهیم ساخت و چون منهدم شد جرهم بنا
کردند و چون باز خراب شد عمالقه بنا کردند و مسعودی در مروج الذهب کفته که از قبیله جرهم خانه را بنا کرد حارث بن عمرو
بود قاصر کوید که اشهر انست که بنای جرهم بعد از عمالقه بود چنانکه فاضل محیی الدین شافعی در منا سک خود تصریح
بان نموده و جرهم بضم جیم و هاء و سکون راء در اخرش میم نام طایفه از یمن و عمالقه قومی اند از اولاد عملیق یا عملاق
بن لاود بن سام بن نوح که در شهرها متفرق شدند منقول است که چون اسمعیل از هاجر متولد شد غیرت ساره بحرکت
امده قسم یاد کرد که هاجر را ناقص کند پس ابرهیم فرمود که از جهت قسم هاجر را ختنه کرد و باین سبب تا حال ختنه دختران در
میان عرب و اهل حبشه باقی مانده و در شریعت پیغمبر ما نیز سنت شد و بعد از چند وقت دیکر بین ساره و در غضب شد و قسم

خورد که دیگر با هاجر در یک بلد ساکن نشود پس ابرهیم گفت که هاجر را با اسمعیل بصحرایی ببرند که در آن آب و زراعت و عمارت
نباشد پس چون رسید ابرهیم که در این باره اطاعت نماید که نظر بحقوق نبیا کرد بر آن حضرت دارد و هاجر و اسمعیل را برد و در الهی میم
مکه کذاشت پس ابرهیم ایشان را آورده در مکه کذارد با یک مشک آب و قدری زاد و چون اراده مراجعت کرد هاجر گفت ما را با که
در اینجا میگذاری آیا از پیش خود این مکان را اختیار فرموده فرمود بامر الهی هاجر گفت پس ما را ضایع نخواهد کذاشت پس ابرهیم
بر کوه بالا رفت و رو بکعبه از برای ایشان دعا کرد که خدایا ایشان را انیس نما و دلهای مردم را با ایشان مایل
کردان پس حق تعالی دعای او را مستجاب کردانید و امر فرمود جبرئیل را که قریه طایف را از اندرون شام از زمین بکند با درختان و
میوه ها و مزرعها و در محلی که الحال طایف است قرار دهد پس چنان کرد و از هفت مرتبه برد و رو کعبه طواف داد و در محلش
نهاد و باین سبب آنرا طایف کفتند چنانکه شیخ صدوق در علل الشرایع از حضرت امام رضا روایت نموده و از روی غیره از فضلا
عامه نیز روایت کرده اند الحاصل آب ایشان تمام شد و تشنگی بر ایشان غلبه نمود هاجر نظر بر کوه کرد و فریادرسی بغیر از
خدا نیافت بر کوه صفا بالا رفت که شاید نشانی از آب بیابد و نیافت پس بزیر آمد و در میان وادی چون اسمعیل از نظرش نیامد
تند دوید تا بر بالای کوه مروه و باین جهت از برای همان سنت شد که در سعی صفا و مروه در آنجا هروله نمایند یعنی
به سرعت بروند و مانند کرده شتر بدوند پس بکوه مروه بالا رفت که هم فرزند را در نظر دارد و هم نشانی از آب بیابد
و نیافت باز از مروه برکشت بصفا و از صفا بمروه از غایت حیرت تا هفت مرتبه از اینجا سعی صفا و مروه در حج هفت مرتبه
واجب شد پس از برای دیدن اسمعیل نزد او رفت دید که در موضع چاه زمزم پاشنه پای بر زمین میزد و آب بهم رسیده از محل ساییدن پای او
بر زمین از شدت کریه و تشنگی چنانکه قاعده اطفال است پس هاجر از آن آب آشامید و باسمعیل خورانید و از بیم آنکه
مبادا آب زیادتی کند و بصحرا رساند اطراف آنرا بسنگ و خاک بست و کفت زمزم یعنی بایست بلغت حبشه و باین سبب
آنرا زمزم کویند و در حدیثست که اکر هاجر زمزم نمیکفت آب بر زمین جاری میشد و عین معین میکشت پس قافله از جرهم
بشام میرفتند و چون بحوالی مکه رسیدند ایستادند و دیدند که مرغان بسیار از هوا بهمان موضع پرواز میکنند با خود
کفتند که این مرغان البته آبی در اینموضع یافته اند از برای تفحص بکوه ابوقبیس بر آمده زنی و طفلی در اینجا یافتند نزد
ایشان آمده آب را دیدند و از حال ایشان مطلع کشتند پس هاجر را کفتند اکر رخصت دهی ما در حوالی شما نزول کنیم
و امنیت شما باشیم هاجر قبول نمود و چون هاجر وفات یافت اسمعیل او را در حجر دفن نمود و بر آن دیواری کشید که کسی پای
بر قبر او نگذارد و باین سبب آن موضع را حجر اسمعیل مسمی کردانیدند و حجر بکسر حا و سکون جیم بمعنی منع است و اسمعیل
از جرهم دختری خواست و لغت ایشان که عربی بود متکلم شد و لغت ابرهیم عبرانی بود و ابن خلکان شافعی در ترجمه
ابرهیم ذکر کرده است که فرما بفتح فا و را شهریست عظیم که در زمان ابرهیم کرسی جمیع شهرهای مصر بود و از
جمله قرای آن قریه ایست که آنرا ام العرب میکفتند و هاجر مادر اسمعیل از اهل آن قریه بود و از غرایب اتفاقات آنکه اسمعیل
ابو العرب مادرش ام العرب پس حق تعالی باسمعیل از زنش رعله بنت مضاض بن عمرو جرهمی دوازده فرزند کرامت فرمود
و از آن جمله ثابت و قیدار و منظور بودند و چون عمر اسمعیل بیک صد و سی رسید وفات یافت و در حجر مدفون
کردید و بعد از اسمعیل ثابت متولی کعبه کردید و از او و قیدار اولاد بسیار بهم رسید و چون ثابت وفات یافت
بدو قاف مضاض جد مادری او متولی کعبه کشت و بر اولاد اسمعیل تمام جرهم پادشاهی کردید و در قعیقعان بعین بی نقطه کرده
موضعیست در اعالی مکه نشست و جماعت عمالقه در اسافل مکه سکنی داشتند و بشخصی سمیدع نام امیر خود امیر نمودند
خلاصه بالکعبه در ایام جرهم خراب شد و جرهم از ابنا نمودند پس در میان جرهم و عمالقه جنکی واقع شد و سمیدع با
جمع کثیر از طرفین کشته کشتند بالاخره عمالقه غالب جرهم و اولاد اسمعیل از مکه فرار نمودند و عمالقه در آنجا پادشاهی
کردند و در ایام ایشان نیز کعبه خراب شد و ایشان ساختند و لیکن الامر عصیان ورزیدند و حرمت کعبه و انکاه
نداشتند پس حق تعالی مورچه را بر ایشان مسلط ساخت و ایشان کریختند و بیمن رفتند و در آنجا هلاک شدند
مکه نیم و بار بعض جرهم و اولاد اسمعیل در آمده هفتم بنای قصی بن کلابست بضم قاف و فتح صاد مهمله و تشدید یا و او
پسر عبد مناف جد پیغمبر است و اول کسیست از اولاد اسمعیل که بنای کعبه نمود و مجملی از احوال او آنست که پدر او
کلاب بن مره فاطمه بنت سعد را بعقد خود در آورده از او زهره و قصی بهم رسیدند و چون کلاب فوت شد فاطمه

بعقد ربیعة بن حرام در آمد و ربیعه او را با پسرش قصی بر داشته بشام برد چون قصی بحد رشد رسید در میان او و آل ربیعه
ناخوشی بهم رسید و او را بغربت سرزنش نمودند و کفتند چرا بقبیله خود نمیروی و او خیال میکرد که پدرش ربیعه است و اکر
خیال میکرد که پدرش ربیعه است پس شکایت طایفه را بمادر نمود او کفت ای فرزند تو کرامی تر از ایشانی پدر تو و طایفه تو در
مکه اند و قصی چون این را شنید روانه مکه کردید و چون بمکه رسید اولاد اسمعیل او را استقبال نمودند و با عزاز تمام
داخل کردید در آنوقت شخصی از خزاعه امیر مکه بود و دختری داشت حلیل نام چون خزاعی فوت شد و امارت بحلیل رسید
بعد از آن حلیل پسر خود محترش نام را قائم مقام خود نموده متوفی شد پس محترش از تولیت کعبه عذر خواسته کلید را
بشخصی شیبه نام داد و شیبه شارب الخمر بود و کلید را به یک کوزه شراب فروخت و قصی از او خرید و تولیت تمام بهم رسانید
تا آنکه والی مکه کردید و تمام قوم خود را جمع نمود و باین سبب ملقب بمجمع شد پس دار الندوه ساخت یعنی مکانی نزدیک
کعبه بنا نهاد که همه اهل مکه از برای مهمات خود از مشورت و عقد نکاح و غیر ذلک در آنجا جمع شوند و چون کعبه در
آنوقت نیز منهدم بود از نو بنا کرده و اطراف کعبه را بر قریش قسمت نمود که هر دودمان خانها ساختند و همین بقدر
مطاف از برای کعبه کذاردند و چنان بود تا در زمان اسلام تغییر یافت و قصی اول کسی بود از اولاد کنانه که پادشاه مکه
کشت و جمع ذلک صاحب چند فضیلت شد یکی حجابت کعبه یعنی کلید داری کعبه دیکر رفادت یعنی ضیافت حجاج دیکر سقایت
یعنی آب زمزم را بحاجیان دادن دیکر لواء کعبه یعنی علم کعبه را بر داشتن و قبل از او هر یک از این فضایل مخصوص بیکی نمود و جمع
بود و مجتمع در یک کس نبود پس قصی این فضایل را بر اولاد خود قسمت نموده بعبد الدار که ولد اکبر بود کلید سقایت و لواء را عطا
فرمود و رفادت و دار الندوه بعبد مناف داد و متوفی شد و اولاد او موجب عمل نمودند تا وفات یافتند هشتم بنای
قریش است بعد از قصی کویند که سبب آن بود که زنی کعبه را بعود بخور نمود و از آتش آن شراره بجامه کعبه رسید و شعله
در کشت و بسقف خانه سرایت نمود تمام سقف سوخت پس سیلی عظیم آمد و داخل حرم شد و قدری از دیوار خانه را
خراب نمود و چون قریش اراده بنای خانه نمودند شنیدند که یک کشتی از بلاد مخالف بتباهی شده چون بحوالی جده رسید
شکست و آن کشتی از قیصر روم بود که از چوب آهن و سنک پر کرده مصاحب با قوم نام بجهت تعمیر کنیسه فرس که از آتش سوخته
بود میفرستاد پس ولید بن مغیره مخزومی با چند نفر بجده رفتند و چوب آن کشتی بجهت کعبه خریدند آنکاه مار بزرکی از
چاهی که خزانه کعبه بود بر آمده بر کرد خانه حلقه زده دهان خود را کشاده بهر که نزدیک میرفت صدا بر میکشید مردم بسیار
خایف و لرزان شدند تا ناکاه مرغی از جانب آسمان آمد و او را بر داشته بهوا برد و این قضیه ماهی بود از فوت عبد المطلب و در
آن وقت حضرت رسالت بیست و پنج ساله بود و بعضی سی و پنج ساله کفته اند و چون خواستند که باقی خانه را خراب نمایند که تمام
خانه را تعمیر کنند ترسیدند و جرأت نکردند تا آنکه ولید بن مغیره جرأت نمود کلنک برداشته قدری را خراب کرد و مردم یک شب
توقف نمودند تا ببینند که مغیره سالم میماند یا نه و چون سالم ماند جرأت نمودند و آنرا خراب کردند تا باساس ابرهیم رسیدند
و آن سنکی بود سبز مشتمل بر چند وصله بهم چسبیده پس شخصی سر کلنک را در میان دو وصله کرد که یکی را بیرون آورد چون
آنرا حرکت داد جمیع مکه بحرکت در آمد پس دست از آن برداشتند و اسباب را جمع کردند آنکاه عابد بن عمران مخزوم که خال
حضرت رسول بود کفت ای معشر قریش داخل عمارت کعبه مکنید از مال حرام و ربا و ظلم بلکه از مال حلال صرف آن نمایید پس
اطراف خانه را بر قریش قسمت نمود ما بین رکن حجر و رکن شامی را به بنی زهره و بنی عبد مناف داد و ما بین شامی تا مغربی را به
بنی عبد الدار و بنی اسد بن عبد العزی و بنی عدی بن کعب و ما بین مغربی تا یمانی را بر بنی جمح و بنی سهم و ما بین یمانی تا حجر را به
مخزوم و امثال ایشان پس ابو حذیفه بن مغیره کفت ای قوم در خانه را از زمین بسیار بلند کنید تا کسی داخل نتواند شد مکر بنردبان
چرا که در اینصورت کسی داخل آن نشود مکر کسی که موافق خواهش شما باشد و چون کسی را در آن ببینید که مکروه شما باشد
او را بزیر اندازید تا عبرت دیکران کردد پس قریش چنان کردند و چون عمارت بمحل حجر الاسود رسید در وضع حجر میان
قبایل نزاع عظیم بهم رسید تا کار بجایی رسید که آخر الامر ابو امیه بن عبد الله بن عمرو بن مخزوم که از جمله صنادید قریش
بزرکان ایشان بود چنین کفت که انتظار بکشید تا اول کسی که از باب الصفا داخل حرم
شود میان ایشان حکم کند همکی باین راضی شدند اتفاقا اول کسی که از آن در داخل کشت حضرت رسالت پناه بود پس همه متفق
الکلمه کفتند که محمد امین آمد و ما بحکم او راضی ایم و آن حضرت را در ایام جاهلیت و کفر بسبب آنکه در غایت امانت و عفت بود

ملقب بامین کرده بودند و امانات خود را باو میسپردند چون حضرت بنزاع ایشان واقف شد فرمود که حجر را در بساطی که داشتند
و بزرگان طوایف در بساط برداشتند تا انکه حضرت بدست مبارک حجر را از بساط برداشت و در موضعش گذاشت و محی الدین
گوید که قریش بر بنای ابرهیم مرتفع افزودند و از طول شش ذرع و یک شبر کم نمودند و داخل حجر اسمعیل کردند و دیگر
گفته که از عرض بنای ابرهیم یک ذرع کم نمودند بجهة انکه مال حلال ایشان بهمان قدر وفا کرد و در خانه را که از زمین
بمقدار سه ذرع مرتفع ساختند و علامه ره ذکر نموده که در خانه مبارک بر زمین چسبیده بود و دو در داشت مشرقی و مغربی
پس سیل انرا خراب کرد و قبل از بعثت حضرت رسالت به ده سال قریش انرا ساختند برین شکلی که حالا هست و کوتاهی
نمودند مالهای حلال و هدایا نبود و ازانکه کعبه را از بر اساس ابرهیم بسازند پس از سمت حجر اسمعیل بعضی از خانه
کم کردند و در رکن شامی … از اساس ابرهیم بعقب برده داخل خانه ساختند و تنگ کردند عرض دیوار را از رکن
اسود تا رکن شامی که پهلوی او است پس باقی ماند از اساس خانه بر رکن مرتفع و این همان است که شاذروان میگویند تمام
شد کلام تذکره بعد ازان در اندرونش شش ستون قرار دادند در وصف نهم بنای عبد الله بن زبیر بن عوام است که
مجملی از حکایتش انست که چون معویه هلاک شد و خلافت بیزید رسید شخصی بمدینه فرستاد نزد ولید بن عقبه که بیعت
او را از حضرت امام حسین و عبد الله بن زبیر بگیرد و ایشان از مدینه فرار نمودند و بمکه رفتند و حضرت امام حسین از مکه
بکربلا رفت و در انجا بدرجه شهادت فایز گشت و عبد الله در مکه ماند و بعد از قتل انحضرت یزید لعین مسلم بن عقبه را با عسکر
دنیا بقتال اهل مدینه شیعیان مکه و مدینه فرستاد و امر بقتل عامه ایشان نمود و چون کافر بمدینه رسید و بر انجا غالب
گردید دنیا را از صحابه و تابعین اخیار از بقتل رسانید و انچه از مقتولین ایشان را ضبط نموده اند یکهزار و هفتصد نفر
بوده اند و از حافظین قران هفتصد نفر و از سایر مردم ده هزار نفر بقتل رسانیدند و اسبان در مسجد رسول خدا جا
کردند و در مابین قبر و منبر انحضرت بول و سرگین کردند و سه روز مدینه بر عسکر حلال کردند که انچه خواهند بکنند
و جنگ در سنگستان واقع شد که از قبر انحضرت بقدر یک میل دور بود و از حره واقم میگفتند بفتح حا و تشدید راء و واو
بعد از راء و گویند که قریب هزار زن بی شوهر از ان مقدمه زاییدند و اولاد انها را اولاد الحره نامیدند و مسلم بی ایمان از باقی مسلم
ماندگان بیعت یزید را گرفت باین طریق که همه بندگان او باشند که اگر خواهد بفروشد و اگر خواهد ازاد کند و مسلم
بعد از مقدمه مدینه روانه مکه شد و چون بعقبه هرشی تا منزل قدید رسید بجهنم واصل گردید و قبل از فوت امارت
عسکر را بحصین بن نمیر تفویض نمود و گفت یزید … بعد از من امیر کرده است پس باید بتعجیل بروی مکه … و منجنیق بر
بنگ و عبد الله زبیر را بگیری پس حصین لعین روانه گشت و جنگ با اهل مکه در پیوست و منجنیق بر کعبه معظمه بست و اتش بر کعبه
ریخت و سقف انرا سوزانید و لکن دیوارها از انهدام … و حجر الاسود سیاه شد و شکست و سه پاره گشت پس صاعقه
بر اصحاب منجنیق رسید پانزده نفر یا هیجده نفر را سوزانید و این مقدمه در روز شنبه سیم ربیع الاول سنه شصت و چهار
بود که یزید علیه اللعنة و العذاب … در همه … و ذات الجنب … مهربان خود گردید و چون خبر
مرگ یزید بحصین رسید … بمحاربه کشیده … شافعی … وکانت وقعة الحرة وقتل الحسین و رمی
الکعبة من اشنع ما جری زمن یزید پس ابن زبیر با مردم مشورت کرد در انکه تمام خانه را خراب کند … جابر بن عبد الله
انصاری و عبد الله بن عمر با جمعی … نمودند و عبد الله بن عباس با بعضی دیگر راضی نشدند و ابن زبیر عازم شد
بر خراب کردن و اهل مکه از خوف نزول عذاب از مکه بیرون رفتند و تا سه روز در منی ماندند و ابن زبیر هر کس که امر نمود
که متوجه خراب … کرد و جرات نکرد پس بالاخره خود در روز شنبه منتصف جمادی الاخر بر بام کعبه رفت سنگی بکلنگ کند و بر
زمین افکند چون مردم دیدند که بلایی و ضرری نرسید متوجه امر شدند فهدا ابن زبیر انرا بنا کرد بر اساس ابرهیم که
… در ارتفاعش هجده ذرع اضافه نمود که بیست و هفت ذرع بود شد چنانکه الحال هست و چون تمام شد اندرون
بیرون انرا بخلوق خوشبو کرد … پوشانید و گفت هر که مطیع منست باید از مکه بیرون رود و از تنعیم
عمره بیاورد و قربانی از برای کعبه بکشد و اگر نتواند بهر قدر که تواند تصدق کند و خود با تمام اهل مکه پا برهنه بیرون رفتند
و از تنعیم عمره اوردند و خود در ان روز صد شتر قربانی نمود و این عمره در روز بیست و هفتم ماه رجب سال شصت و چهار
هجرت بود و ابن زبیر درها از برای کعبه قرار داد و از برای سه ستون چوبین نهاد چنانکه الحال هست و شاذروان را باقی گذاشت

از حجر اسمعیل

از حجر اسمعیل داخل نمود نظر بحدیثی که شنیده بود از خاله خود عایشه دختر ابی بکر چنانکه بخاری و مسلم در صحیحین روایت کرده اند
از عایشه که حضرت پیغمبر با او فرموده ای عایشه اگر نه این بود که قوم تو قریب العهد اند بجاهلیت و شرک و میترسم که دلهای ایشان
انکار کنند هر اینه خراب میکردم کعبه را و داخل میکردم در ان انچه را بیرون شده و میچسبانیدم درانرا بزمین و دو در برای او قرار
میدادم یکی شرقی و دیگری غربی و میرسانیدم انرا باساس ابرهیم و زیاد میکردم در ان شش ذرع از حجر را زیرا که قریش انرا کم
کردند در وقتی که خانه را ساختند پس اگر قوم تو خواهند که خانه را از نو بسازند بعد از من بیا تا بنمایم بتو انچه قریش کم
کرده اند پس حضرت به عایشه نمود قریب بهفت ذرع را از حجر و ابن زبیر … بسمت رکن شامی قرار داد که از
انها … رفت و بر بام ناودانی نیز قرار داد و هم چنین دو در نهاد از برای … بنا نهاد و قاضی مالکی گوید که …
مختلف است در وضع حجر الاسود در ان بنا بعضی گفته اند که عبد الله بن زبیر خودش حجر را نهاد و دیگری گوید پسر عباس
بن عبد الله بود باعانت جبیر بن شیبه و دیگری گفته که پسر … حمزة بن عبد الله بود و در کتاب فاکهی گفته که کلید دار
کعبه واضع حجر بوده اند قاصر گوید بنا بطریق امامیه محتمل است که امام زین العابدین بوده است و تا حال … بنظر رسید
است و الله یعلم دهم بنای حجاج بن یوسف ثقفی است و مجمل قصه اش انست که چون عبد الله بن زبیر بر بنی امیه خروج کرد و
خلیفه ان وقت عبد الملک بن مروان اموی بود و حجاج را برای دفع او تعیین نمود و ابن زبیر در مکه بود پس حجاج بجنگ در امد
و … مفارقت … مجرم کعبه ملتجی گشته حجاج امر کرد که برابر کعبه منجنیق ببندند و انقدر سنگ زدند که خانه
ابن زبیر خراب کردند پس ابن زبیر از خانه بیرون جسته انقدر جنگ کرد که کشته شد و حجاج سر او را بشام فرستاد از برای
عبد الملک و مدت محاربه او هفت ماه و خلافتش نه سال و عمرش هفتاد و سه سال و قتلش در ذی الحجه سنه هفتاد و
سیم از هجرت بود و چون کعبه خراب شد و چند روز بر خرابی ماند و مردم هنوز از تعب جنگ نیاسوده بودند اهل مکه …
نمودند … انرا خاک و اسباب انرا بجهة برکت بخانه های خود بردند پس اراده ساختن نمود و … بنا نهاد بنای حجاج
ابن زبیر را تغییر دادند و چون بنا بحجر رسید هر چند حجر را بر موضعش نهادند قرار نگرفت تا انکه عاجز شدند و در فکر
چاره گشتند و در ان وقت حضرت امام زین العابدین در مکه بود و حجاج از او تحقیق چاره نمود و حضرت فرمود که باید هر که امام
انچه از کعبه از خاک و سنگ برده رد نماید … و چون همه را ساختند در میان خانه ریختند و باین سبب زمین خانه
بلند شد چنانکه الحال هست و زمین خانه مقابل استانه است پس حضرت بدست مبارک خود حجر را بر جایش گذاشت و قرار
گرفت بعد ازان خانه را تمام کردند بنحوی که حالا هست و این بنا در سنه هفتاد و چهار بود و بعد ازان تا سنه هفتصد
هجری تغییر نیافت مگر حجر الاسود بعد زمانی که قرامطه حجر را کندند و بهجر بردند و بعضی از محققین گفته اند که قول اینکه
کعبه ده مرتبه ساختند بنا بر مجاز است زیرا که در بعضی از مراتب تمام کعبه خراب نشد و بعضی را که خراب شده بود
ساختند و انچه را حجاج ساخت همین … بود در سمت حجر اسمعیل … با دری که در پشت کعبه است و در این … مسدود است
و بعد چهار ذرع و یک شبر از زیر استانه در مشرقی نزد حجر الاسود و تمه را بر بنای ابن زبیر واگذاشت یازدهم بنای سلطان
مراد است از ال عثمان چون گویند در سنه هزار و … چوب از سقف خانه کعبه شکسته و باین سبب باران داخل سلطان
اندرون شد قاضی مکه محمد بن محمود در این باب بخدمت سلیمان خان عرض نمود و سلطان بعد از استفتا از ابو مسعود مفتی
تخریب سقف و بنا را بر عهده قاضی مکه نهاد و قاضی در روز جمعه چهارم ربیع الاول سنه پنجاه و نهم در حرم حاضر شد با فتوی
علمائی که در مکه بودند … نمود از انجمله شیخ شهاب الدین احمد بن حجر شافعی و شیخ محمد بن ابو الحسن بکری با جمعی دیگر فتوی
بر جواز دادند و جمعی دیگر منع نمودند اخر الامر شریف مکه احمد بن ابی نمی ساعی گشت که خراب کردند و در غایت استحکام ساختند
و … در سنه هزار و سی هجرت از باران و سیل در مسجد الحرام جمع شد و بلند گشت تا بالای
حجر الاسود و … که باین سبب دیوارهای کعبه متزلزل و مشرف بر انهدام گردید پس سلطان … سلطان احمد تا سلطان
سلیمان بود امر فرمود که انرا خراب نمودند و بر طریق حجاج ساختند بهمین طریق که الحال هست و تا حال تغییر نیافته است
و جد امجد اخوند ملا محمد تقی مجلسی ره در شرح من لا یحضره الفقیه فرموده که در این بنا جمیع خانه را خراب نمودند الا
از قریب در خانه تا حجر الاسود و مصلی پیغمبر که ان وسط دیوار حجر الاسود و رکن یمانی است که هر چند سعی نمودند خراب
نشد … فرموده که ظاهرا سبب ان بود که بایست حجر الاسود را معصوم نصب نماید … یا در …

بالکسر هب مثلثة الذال است یعنی ذال بحرکات ثلث امده و لبیا المراد کلا کنایی فضی الاذکره کتب الشیخ جمال الدین احمد
الشیخ شمس الدین الکیلانی المشهور بجمال الکلی شیخ الکل ابقاه الدین ستر بهما یا منبع الفیضا یا کهف الوری یا من رقی فی
المجد علی ذروه هجمت علی جنود برد فانک ففنی بلطفک فی صبا مزه فکتب الشیخ فی جوابه احسنت ایها الذکی اللوذعی و اجدت
ایها الفلهد الالمعی فی نظم هذین البیتین وسبک هاتین المرطین الذین اشکا فی معرک المقال الکل فقال انا
یمن الله ان یعزنا بتلک فلعمری قد ابرنشف بالبیتین طبعی و نشف بالمرطین طبعی و نعطر بهما مشام روحی وصار انا سین
نفوسی و صبوحی لقد قمت یا جوهری الکلام بنظم بدیع مربع النظام فلا زلت ما بین اهل اللسان جمیل الکلام جمال
الانام الا انک فحت ذال الذروه جانحا الی موازنة المروه فاما المنقول بکسرها کما نطقت به کتب اللغة باسرها وان
اهلنا الخطیر فانا من سبابتنا بفتح فانک لعلی علم اللغة من المرهفین والا فهل هدی من ذلک و اسئلک عن هذه
المسالک فانها غشملة عجیبة لا یقع من امثالک لعل هذا من توزع بالک و تزعزع احوالک وانی لعدا الثروه لا املک
الاثروه و بعثت الیک بالقیمه ماحسن الشیمه فانی کالواضع فی کفیصه لیس لی قدرة علی حرص بیضه حتی کما دا متم الدر فغد
من شدة ما اصابه عقبه وقد قلت فی بعض اسفاری لی متی یا دهر حتی متی نکون عطلانا اما الیه و هکذا نفعل مع کل
من فی الفضل ذو مرتبة عالیه فان تکن مختشیه عالما فاجامل انت با حوالیه والسلام علیکم و علی من حضر لدیکم فکتبها لانی جوابه
ثم قد اخطانا بما لم یحیطوا به علما بسم الله الرحمن الرحیم قال صاحب الکشاف عند ذکر قوله کما حرفا غالبات لم نقل
مغلقات فی ذرئه علی الفلال اذ انت فیه و نحو انت وانت هو و نکلانی هو هو فصل عن نصل ذری جمیع ذرئه لان فعله یجمع
علی فعل کالقلز والقلل ویحتمل ان یکون هی بالکسر جمع ذرئه لان فعله یجمع علی فعل کالبله و البلل و اما ذروه فیجمع علی ذری
مثل ثمره وثمرات الی اخره وقال صاحب الصحاح فی حدیث سلیمان بن صرد بلغنا ذروا من الکلام ولم نکامل ورایتنی
بعض الکتب اللغویة المترجم بالفارسیة ذروه و ذروه کوهان شتر ذروه ظرف وما کتبنا الا ما وجدنا و ما کنا
عن باعادته نعلم ان هذا الایراد منکم کهفو صدر عن المعصومین نعوذ بالله من شرور انفسنا و سیئات اعمالنا انتهی
اقول حکی الجزری فی النهایة و حدیث سلیمان کما نقل عن الصحاح و یدل علیه ایضا فی القاموس الذروه حیز معروف اصلها
ذرو و ل تصب مقد مقرامطه و بردن حجر را بهجر بیان انکه باید با اصل حجر و اینکه در این زمان حجر قد است ب
مراد از حجر بفتح حا و جیم حجر الاسود است و مراد بهجر بفتح ها و جیم ولایت بحرین است و محل این حکایت است که در سنه
دویست و هفتاد و هشت جمعی در کوفه بهم رسیدند و معروف بقرامطه گردیدند و رئیس ایشان مختفی بود که اظهار عبادت
و زهد مینمود و بسیار میبافت و زبان مدارا میکرد و مردم را با امامت اهل بیت میخواند تا انکه جمعی تابع او گردیدند و
امرش در حوالی کوفه شهرت یافت در سنه دویست و هشتاد و شش مختفی قرامطه مشهی بابی سعید جنابی بفتح نون و جیم
در بحرین بهم رسید و جمعی از اعراب قرامطه با و متفق شده خروج کردند و ان حدود را متصرف اوردند جمع کثیر را کشتند
تا بر نواحی بصره رسیدند پس معتضد بالله عباسی عباس بن عمر غنوی را با جمع کثیر بدفع ایشان فرستاد و میان
فریقین جنگ عظیم اتفاق افتاد و عباس منهزم گشت و ابوسعید تمام لشکر او را کشت و سوزانید و عباس را مرخص کرد
مقدمه را بعرض خلیفه رساند و در هشتاد و نه بلد شام را متصرف شدند و در سیصد و یک ابوسعید را در حمام بعضی از
خادمان خود کشت و بعد از ان پسرش ابوطاهر سلیمان بجای او نشست و بصره را در تصرف در اورد و هم جنابه و قسا و نجد
و تمام مشغول بودند تا سنه هفده و درایام الحجاج تبل المنج رسیدند با منصور دیلمی که ناگاه ابوطاهر روز ترویه
بمکه رسید و اموال الحجاج را غارت کرد و همه را بقتل رسانید حتی انکه در میان مسجد الحرام ماند و در کعبه خون بجای ماند
و حجر را کند بهجر فرستاد پس امیر مکه ابن محارب با جماعتی از اشراف بیرون رفته با او جنگ نمودند و ان تمام را نیز بقتل رسانید
و در کعبه را کند و شخصی را نیز بربام فرستاد که ناودان را بکند و ان شخص افتاد و مرد و جنازه های کشتگان را بچاه زمزم
ریخت و تمام را در مسجد بدون غسل و کفن و نماز در زیر خاک کرد و پیراهن کعبه را گرفته بر اصحاب خود قسمت نمود و
خانه های مکه را غارت نموده برگشت پس امیر بجکم ترک که امیر بغداد و عراق بود از برای قرامطه پنجاه هزار دینار متقبل
شد که حجر را رد نمایند و قبول نکردند و در سنه سی و دو ابوطاهر کشته شد و قریب به بیست و دو سال الحجر نزد
قرامطه ماند و در ان مدت حجاج از برای طواف غشا جای حجر مس میکردند پس از ان بعضا ابن شبیر قرمطی که از خواص ابوسعید

بو بکه

بود بکه فرستادند و ابن اثیر در کامل التواریخ ذکر نموده که حجر را با سنجاق محمد بن عبدالله صاحب اغر بغیر ارسال نمودند و اول
از ابکوفه بردند و در مسجد کوفه او یختند که مردم از او بیند و در پنجم ذی القعده یا ذی الحجه سنه سیصد و سی و نه بمکه
رسید و بجای خود منصوب گردید و حضرت امیر المومنین در جمله اخبارات غیبیه اشاره باین نموده چنانکه در شرح ابن
ابی الحدید و غیره مذکور است فی الجزء العاشر من الشرح الحدیدی ما لفظه و قد ذکرنا فی ما تقدم من اخباره عن الغیوب
طرفا صالحا و من عجیب ما وقفت علیه من ذلک قوله فی الخطبه التی یذکر فیها الملاحم و هو یشیر الی القرامطه ینحلون لنا
الحب و الهوی و یضمرون لنا البغض و القلی و ایة ذلک قتلهم وراثنا و هجرهم احداثنا و صح ما اخبر به لان القرامطه قتلوا من
آل ابی طالب خلقا کثیرا و اسماؤهم مذکوره فی مقاتل الطالبیین و مر سلیمان بن الحسن فی جیشه بالغری و بالحایر فلم یعرج
علی واحد منهما و لا دخل و لا وقف و فی الخطبه قال و هو یشیر الی الساریة التی کان یستند الیها فی مسجد الکوفه کانی بالحجر الاسود
منصوبا هاهنا ویحک ان الغالب بهمنا بر بهم و اشار الی الحجر ثم یعود الی ماوام نسواه و وقع الامر فی الحجر علی ما اخبر کرم الله وجهه انتهی و
بسند معتبر از شیخ ابوالقاسم جعفر بن محمد بن قولویه مرویست که گفت چون بقصد حج به بغداد رسیدم در سالی که قرامطه
حجر را بمکه برگردانیدند بزرگترین ارزوهای من این بود که ببینم کسی را که حجر را در محلش نصب کند زیرا که در کتب ملاحظه دیده بودم
که ناصب معصوم خواهد بود چنانکه در عصر حجاج امام زین العابدین ان را نصب فرمود پس از مرضی بهم رسانیدم که بر جان
خود ترسیدم و میسر نشد که بحج روم پس نایبی فرستادم که او را ابن هشام میگفتند و کاغذی با و دادم سر به مهر و در ان پرسیده بودم
انکه عمر خود و این که در این مرض خواهم مرد یا نه و گفتم ارزوی من اینست که این کاغذ را بواضع حجر رسانی و جوابش را بستانی
و تو را از برای همین مقصود فرستادم پس ابن هشام گفت که بمکه رسیدم و چون دیدم میخواهند حجر را نصب کنند چیزی بخدام
کعبه دادم تا بحمایت ایشان ایستادم در جایی که واضع حجر را توانم دید پس دیدم که هر کس حجر را میگذاشت اضطراب میکرد و قرار
نمیگرفت تا انکه جوانی اسمر اللون خوش صورت امد و حجر را گرفت و بر موضعش گذاشت پس درست ایستاد و بیفتاد و از این سبب
صداهای مردم بلند شد و ان جوان برگشت بیرون رود من از عقب او رفتم و مردم را از راست و چپ خود دور میکردم و می
دویدم تا انکه مردم خیال میکردند که من دیوانه شده ام و راه را بمن میدادند و چشم از او بر نمیگذاشتم تا انکه از مردم دور
شدم و من می دویدم و او بارام میرفت و باو نمیرسیدم و چون بجایی رسید که غیر من او را نمیدید ایستاد و گفت بده انچه
با تو است پس رقعه را با و دادم و بی انکه در ان نگاه کند گفت باو بگو که در این ازار بر تو خوفی نیست و انچه از ان چاره
نیست بعد از سی سال خواهد شد ابن هشام گوید که پس مرا گریه گرفت بحدی که نتوانستم حرکت کنم و مرا انجا وا گذاشت و رفت
ابوالقاسم گفت که ابن هشام این مقدمات را بمن گفت و چون سال شصت و هشت شد ابوالقاسم مریض گشت و در امور خود
ملاحظه میکرد و وصیت خود را مینوشت و جهد مینمود بسیار گفتم که چه خوف از چیست و ما امیدواریم که خدا تو را شفا دهد
گفت این سالیست که بمن وعده شده است پس در همان ازار وفات یافت و گویند که چون حجر را بمکه بردند در آن چهل
شتر مردند و بعضی سیصد و بعضی پانصد نیز گفته اند و چون بر گردانیدند بر یک شتر لاغری بود که در زیر ان فربه شد
و در کرامات حجر نوشته اند که در آب فرو نمیرود و با تش گرم نمیشود و بعضی از ان از پیغمبر روایت کرده اند و از حضرت رسالت پناه
مرویست که نازل شد حجر الاسود از بهشت در حالی که سفیدتر بود از برف پس سیاه گردانید ان را گناهان بنی ادم و در خبر
دیگر مذکور است که حجر یاقوت سفیدی بود که جبرئیل از بهشت اورد از برای ابراهیم و از حضرت صادق ع مرویست که حجر اول
ملکیست که در روز اخذ ربوبیت خدا و نبوت محمد ص و وصایت علی اقرار کرد پس حق تعالی او را برگزید و میثاق را مانند لقمه
در دهان او گذاشت و میاید در روز قیامت با زبانی گویا و چشمی بینا که شهادت دهد برای هر کس که نزد او امده و میثاق را
حفظ نموده و روایت کرده اند که روزی عمر در ایام خلافت داخل مسجد الحرام شد و نزد حجر رفت
و گفت اگر نه این بود که پیغمبر خدا ترا بوسید من نمیبوسیدم زیرا که ضرری و نفعی بمن نمیرسانی و در ان وقت حضرت امیر المومنین ع
حاضر بود پس خطاب کرد بعمر فرمود که مه یا عمر بلکه ضرر و نفع میرساند گفت ای ابوالحسن
این را از کجا میگویی گفت از کتاب خدا که میفرماید و اذا اخذ ربک من بنی ادم من ظهورهم ذریتهم تا اخر ایه چون حق تعالی
ادم را افرید دست خود را بر پشتش کشید بیرون امد ذریه او از پشتش و از ایشان اقرار گرفت بر ربوبیت خود
پس اقرار ایشان را در کاغذی نوشت و حجر را دو چشم بود و زبان نمود و گفت باز کن دهانت را پس و ان نوشته را

در دعا او اندرخت و گفت تو شاهد باش در روز قیامت بر جماعتی که وفا باین عهد کنند پس حجر را امیر ساعتی گفت لا ابقانی الله بارض
لستَ فیها یا ابا الحسن یعنی خدا مرا زنده ندارد در زمینی که تو در آن نباشی ای ابو الحسن و حجر را بزمین چند پاره سنگی ماشی رنگ
که در رکن مشرقی نصب شد و ما بین آن سنگها و اطراف آنها تا ما لا اکثر از اطراف آنها نقره گرفته‌اند و از اهل کوفی قرار داده اند
که محفوظ باشد و در ما بین حجر اسود که هست از آن که هیچ جز بدان نیست و عوام از آن حجر میپندارند و میبوسند و اینجا
و ختم طواف را باو میکنند و هیچ خود را مشتبه بگو بالحل میسازند بنابر شهود میان متاخرین هذا وقد ذهب جمع من محققی
المتکلمین کالشیخ المفید و علم الهدی من اصحابنا الی انکار عالم الذر قالوا ان ذلک الاقرار ان کان عن ضرورة فلهم ان یقولوا یوم
القیمة شهدنا یومئذ فلما زال عنا علم الضرورة وکلنا الی رأینا فمنا من اصاب ومنا من اخطأ وان کان عن استدلال فقد
عصمهم عن الخطأ فلهم ان یقولوا یوم القیمة شهادتنا یومئذ کانت مؤیدة بالعصمة فلما زالت عنا فمنا من اصاب ومنا من
اخطأ فیبطل الاحتجاج علیهم وایضا الذرة المنتشرة اما ان جعلهم الله عقلاء او لا وعلی الثانی لا یصح ان یعرفوا التوحید وان
یفهموا الخطاب وعلی الاول یجب ان یتذکروا ذلک لان اخذ المیثاق لا یکون حجة علی الماخوذ علیه الا ان یکون ذاکرا فیجب
ان نذکر نحن المیثاق وهو خلاف الواقع علی انه لا یجوز ان ینسی الجمع الکثیر والجم الغفیر من العقلاء شیئا کانوا عرفوه و
میزوه حتی لا یذکره واحد منهم وان طال العهد الا تری ان اهل الاخرة یتذکرون کثیرا من احوال الدنیا حتی یقول اهل
الجنة لاهل النار انا قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا ولو جاز ان یکون الله تعالی کلف الخلق فیما مضی ثم اعادهم لیثیبهم
او یعاقبهم وهم لا یذکرون ذلک لادی الی التجاهل والی صحة مذهب التناسخ واجابوا عن الاخبار الدالة علی هذا المقام بانها
مع ضعف اسناد اکثرها وتخالفها فی بیان الواقع مع انها اخبار آحاد والاخبار الآحاد لا تفید علما ولا عملا سیما فی المسائل الا
الاصولیة الاعتقادیة ومن الایة الشریفة محمولة علی التجوز والتمثیل کنظایرها من قوله عز من قائل انما قولنا لشیء اذا اردناه
ان نقول له کن فیکون فقال لها وللارض ائتیا طوعا او کرها قالتا اتینا طائعین ومعلوم انه لا قول ثم وانما هو تمثیل وتصویر
للمعنی وقوله تعالی شاهدین علی انفسهم بالکفر ومعلوم ان الکفار لم یعترفوا بالکفر بالسنتهم لکنه لما ظهر منهم ظهورا لا یتمکنون
من دفعه فکانهم اعترفوا به وکقول الشاعر قالت له العینان سمعا وطاعة وحدرتا کالدر لما یثقب وقول القائل جوارحی
تشهد بنعمتک وقول الخطباء سل الارض من شق انهارک وغرس اشجارک واینع ثمارک فان لم تجبک حوارا اجابتک اعتبارا
الی غیر ذلک من کلام العرب نظما ونثرا فمعنی الایة الشریفة والله یعلم انه تعالی اخرج من اصلاب بنی آدم نسلهم ما تولدوا
حتی مع — قرنا بعد قرن واشهدهم علی انفسهم ای نصب لهم دلائل الربوبیة ورکب فی عقولهم ما یدعوهم الی الاقرار بها صار بمنزلة من قیل
بلی مع — لهم الست بربکم قالوا بلی الا تری انه احتج علیهم بما لا یقدرون یوم القیمة ان یتاولوا فی انکارهم حیث قال عز وجل ان یقولوا یوم
القیمة انا کنا عن هذا غافلین او یقولوا انما اشرک اباؤنا من قبل الایة اقول ومما یؤیدهم ان ظاهر الایة تخالف تلک الروایة
کما ذکروا من وجوه منها قوله تعالی من بنی آدم ومنها جمع الضمایر ومنها حکایة الاعتذار عنهم بشرک الاباء مع انه لا یتمشی ذلک فی ولد
آدم من صلبه وکذا اولاد الانبیاء علی مذهب الامامیة فالتحقیق بالاتباع لکن تقبله الطباع ولا تمجه الاسماع ان یقال ان
المسئلة ضروریة او اجماعیة کما هو الظاهر فهو المتبع ویجاب عن دلیل الخصم بان التکلیف بالاقرار اما ان یکون مطلوبا فی کل
من العالمین او فی العالم الاول فقط وبه تقوم الحجة واما التکلیف مؤکد وکاشف کما یشهد له بعض الاخبار علی الاول
نختار الاول قولهم لهم ان یقولوا قلنا لا نسلم انهم وکلوا الی رأیهم بل الی علم ضروری مشروط بمقدمات مقدورة بل مأمور بها
فمن ساعده توفیقه وجده ووصل الی ذلک الضروری وارتفع الاحتجاج عنه ومن قصر فی تحصیل تلک المقدمات حرم عن الضروری
وقامت علیه الحجة بالضرورة وعلی الثانی الحجة تقوم علیهم بلا تکلیف قولهم یجب ان یتذکروا قلنا اشتراط وجود المقتضی من
الاهتمام التام بتوجه العقل الیه بصرف الموانع عنه کما وقع للانبیاء والاولیاء المخبرین عنه وصرف الالفاظ عن الحقایق الی
المجازات انما یکون بالصوارف من قرائن حالیة ومقالیة او معارضة دلیل اقوی من عقل او نقل ولم یثبت شیء منها فیما
نحن فیه [illegible] امثال ما ذکرنا مثال تلک الظواهر لا ینفتح اکثر ضروریات الدین کالمعراج والمعاد الجسمانی واکثر احوال
ان مع — امور البرزخ والآخرة ووجود الجن والملک وغیره بل فالحق فی امثال هذا المقام ما افاده بعض الاعلام من کل ما اخبر
الشرع من الامور الممکنة فی نفسها یجب الاعتقاد به وحمله علی ظاهره من غیر تردد ولا تاویل والله علی ما نقول وکیل والایة
المذکورة فی الاعراف ل تصحیح هرگاه زوجه زید شیر بهند داده باشد بحد رضاع شرعی آیا میتواند که اولاد هند نیز شیر

دهد هم چنین

دهند و هم چنین زوجه دیگر زید میتواند که شیر بایشان دهد و هرگاه بجای هند عمرو فرض کنیم تفاوت دارد یا نه ب هرگاه هند شیر
زید را خورده از شیر زید با اولاد او هند هرچند که از جزء زائد بر هند باشد و اگر به هند بحد رضاع شرعی رساند هند بر
شوهرش که پدر شیرخوار است حرام میشود علی الاصح و هرگاه بجای هند عمرو فرض شود بعضی بنا دارند علی الصحیح ل تصدیق زید
متوفی و وارثش منحصر در چهار عم زاده از سه عم است با این نحو که یکعم پدری مادری بود و از او یک دختر و یک پسر مانده بود و عم مادری
اندازی یکی از ایشان پسری مانده و از دیگری دختری مانده ارث ایشان بچه نحو تقسیم میشود ب هر دسته میراث کسی را میبرند
که بوساطت او بمیت میرسند و اولاد عم مادری بالسویه قسمت میکنند و یک مادریها للذکر مثل حظ الانثیین و در صورت مفروضه
ترکه را بر هیجده سهم کنند هشت بر پسر عم پدری مادری [illegible] و هر یک از دختر و پسر عم مادری رسد ل تصدیق
زید دختری بعقد خود در آورده بصداق معین و اخراجات بسیار کشیده و بعد از دخول معلوم شد که ثیبه است و معقوده
باشد لکن محفوظ باشد در خانه او هم زوج و هم بکر تردد مینمایند و عقد بچه محلی دارند و ادعا میکنند که ان زوج حاضر
و زوج منکر است در اینصورت زوج اخراجات کرده و ادعای آن مینماید بچه باید کرد ب در صورت مسئله اولی هرگاه
بظن بکارت کرده و اعتماد بر ظاهر بوده بدون آنکه در ضمن عقد شرط کرده باشد یا بکری که تدلیس کرده باشد در اینصورت
زوج اختیار فسخ ندارد هرچند که ثابت شود که ثیوبت قبل از عقد شده بغیر نشاء بلا خلاف یا بزنا علی المشهور الاظهر
و مراد به تدلیس آنست که کسی که مطلع بر ثیوبت او باشد اظهار بکارتش کند بنحوی که فریب داده باشد و یا سخن در
گردد و در ضمن العقد شرط نکند خلاف است در اینکه تدلیس حکم شرط ضمن العقد دارد یا نه و شاید که اظهر عدم
باشد و اگر در ضمن العقد شرط بکارت کرده لکن ثابت نباشد که ثیوبت قبل از عقد بوده نیز خیار فسخ ندارد هرچند
که ثیوبت بزنا باشد علی الاظهر الاقرب و ادعای زن [illegible] اقرار بزنا نیست هرچند که [illegible] قبول کنند و اگر ثابت
شود که قبل از عقد بوده باقرار زن یا شهود شرعیه یا قرینه مفیده علم در اینصورت خیار فسخ دارد علی الاظهر پس اگر قبل
از دخول فسخ کند مهر بالمره ساقط شود و اگر بعد از علم بثبوت دخول کند خیار ساقط میشود و اگر بعد از دخول علم بهم
رسد و فسخ نماید تمام مهر مسمی را بدهد و بعد از آن میتواند که رجوع بمدلس کند اگر تدلیس شده و تمام مهر را از
مدلس میتواند گرفت مگر آنکه مدلس فان زن باشد که باید چیزی هرچند کم باشد از برای مهر او واگذارد بنا بر مشهور
و احوط بلکه اقوی و در صورتی که خیار فسخ بنا باشد یا باشد و فسخ نکند میتواند که از مهر مسمی چیزی کم کند و در قدر آن اختلاف
است و اقرب آنست که مقدار آن است که نسبت آن بمسمی مانند نسبت مهر المثل ثیوبت او با مهر المثل بکارتش باشد مثلا
هرگاه مهر المثل بکارتش دویست دینار و مهر المثل ثیوبتش صد دینار باشد از مهر مسمی نصف کم میشود و اما دعوی ایشان
بر انقضا متهم پس بمرافعه و بینه و قسم طی میشود پس اگر زن بثبوت رساند که شوهر با او زنا کرده مستحق مهر المثل میشود و
تسلط قسم برداند و اگر اعتراف نکند که با او زنا کرده لکن ادعای رضا کند باید بثبوت رساند و با عجز قسم دهد و غرامت
مهر کشد و زن نیز تسلط ندارد و در مسئله ثانیه نیز بمرافعه طی میشود مانند سابق و بر هر تقدیر اخراجات
موجود است میتواند استرداد نماید و آنچه قبل از دعوی تلف شده بنا بر استیلای [illegible] ندارد مگر در باب اشیا که بجهت بعد از رفت
با ایشان از نکاح داده‌اند تا آنکه شوهر هرگاه شود موجب غرامت مثل یا قیمت میگردد والله العالم ل تصدیق حدیث را
نقل بالمعنی میتوان کرد یا نه و ترجمه حدیث بغیر عربی داخل نقل بالمعنی هست یا نه ب نقل بالمعنی جایز است علی المشهور
الاظهر از برای کسی که بفهمد مقصد و مقاصد عربیت را بداند و ترجمه آن بغیر عبارت هر چند بعربی باشد نقل بالمعنی
ل تصدیق هرگاه رای مجتهد بگردد بکدام قولش باید عمل نمود ب بقول اخیر بر کسی که معلوم شود ل تصحیح قبل از تغییر
رای عمل نموده باشد صحیح است یا نه [illegible] بلکه آنچه قبل از ثبوت تبدیل است هرچند که بعد از تغییر باشد نیز صحیح است بلا
خلاف ل تصدیق اگر بعد از شستن دستها چند عدد راه رود و بعد از آن مسح کند صحیح است یا نه ب نه بشرط آنکه رطوبت
باقی باشد و مشغول دست مالیدن باشد تا مسح بکشد علی الاحوط بل لا یخلو من قوة ل ح جبیره از برای چه زخم میتوان کرد
ب هر زخمی که مظنون باشد که اگر آب بر آن برسد ضرر کند موجب زاری شود که بحسب عادت خود متحمل آن نتوان شد ل خا
در صورت جواز جبیره آیا میتوان عدول نمود و تیمم کند یا نه ب میتواند علی الاظهر و التزام جبیره احوط و جمع میان هر دو بهتر است
ل حب هرگاه کسی قصد کند که با تخم تیمم رساند و قادر باشد بر غسل در آن نماز نزدیک بجائی که ضرر کند آیا بر او واجب

که از برای جبیره و نماز چنین کند باید و بجبیره هم میتوان کرد که از آن تطهیر کند و حال آنکه هر جزئی که آب به آنها متصل است بموضع
نجس و غیر آن نجس میشود ب اگر خون یا آب خون بموضع مغسول رسید باز نجس میشود و طریق تطهیر آن است که اولا
بکهنه تری مثلا ازاله خون نماید تا جائی که ممکن باشد و بعد از آن احتیاط کند احتیاطا پس از آن بشوید هر چند که
آب قلیل باشد و اگر ممکن باشد که از آن در آب کر یا جاری فرو کند یا در زیر باران نگاه دارد بهتر است و سرایت نجاست
بجهة انتقال رطوبت بدون مسح باطل است باجماع علما و اعیان و مخالفت نموده است در آن مگر بعضی از متاخرین ل حجر
کیفیت غسل ترتیبی را بیان نمائید ب بعد از تطهیر از نجاست از برای غسل جنابت چنین نیت کند که غسل جنابت
میکنم از برای مباح شدن نماز جهت اطاعت و رضای پروردگار و اگر بعد از دخول وقت نماز واجب باشد یا نماز قضا
واجب داشته باشد و اراده کردن روزه روزش هر شب واجب شده باشد در اینصورت نیت وجوب را مراعات کند
پس ابتدا بغسل سر و گردن و تا چنبره گردن بشوید و اهتمام کند که آب بجمیع اجزای سر و گردن جاری شود حتی در بیخ
موها و پشت گوشها و مبالغه کند در دست مالیدن خصوصا هرگاه زن باشد و تبن موها و محل گوشوارها و بعد
از آن طرف راست را از سر شانه تا کف پا و میان انگشتان و زیر بغل بشوید و بعد از آن طرف چپ را هم چنین بشوید و
عورتین را با هر طرف که خواهد بشوید و بهتر آنست که نصف راست را با راست و نصف چپ را با چپ نیز بشوید و
واجب نیست که ابتدا از بالا شود بخلاف وضو و مانع رسیدن آب را باید مانند انگشتری تنگ ازاله کند یا حرکت دهد
که آب بزیر آن برسد ل خط کیفیت غسل ارتماسی را بیان کنید ب بعد از نیت و طهارت بدن چنان در آب فرو رود که
مجموع سر و بدن او در آب کر در آید بدفعه عرفی و لازم نیست که وقت نیت بیرون آب باشد هر چند که بهتر است و چون در میان
آب نیت کند چون سر در زیر آب کند پاها را از زمین بردارد و در زیر آب بشکل ماهی باشد که آب بمجموع بدن او در آید
و هم تعقید بدن زیر آب بمبالغ و گوشها را با انگشتان نگیرد که مانع رسیدن آب بگوشها و سر انگشتان در دماغ کرده چنانکه عوام
میکنند و دست بر بینی نزند مگر بعد از بیرون آوردن سر از آب و اگر انگشتان را سفت محکم بسته باشد سست کند و انگشتری
تنگ را از دست بیرون آورد و همچنین در سایر موانع رسیدن آب ل خه غسل واجبی از برای نماز سنت است یا نه هم
چنین بر عکس ب مانعی ندارد لکن در غسل غیر جنابت خواه واجب و خواه سنت بدون وضو نماز نگذارد هر چند
که نماز سنت باشد و احوط آنست که وضو را قبل از غسل بجا آورد و اگر نساخته باشد بعد از آن بسازد هر چند که
غسلش نشکسته باشد ل خو اگر در اثنای غسل حدث اصغر کند چه کند ب اکتفا باتمام غسل میتواند کرد و
احوط اعاده است با وضو هر چند که غسل جنابت باشد ل خز در زمین و ظرف و کفن غصبی وضو و غسل چه صورت دارد
ب ضرر ندارد علی الاظهر خصوصا هرگاه از مثل اناء برای ریختن باشد بر دست و از دست بر موضع مغسول و احتیاط
مه از طرف آن احتیاط است ل خح نماز در مکان غصبی چه صورت دارد ب باطل است علی الاقرب هرگاه در اثنای نماز
عالم باشد بغصبیت ل خط طهارت کردن از ظرف نقره چه صورت دارد ب ضرر ندارد و احتیاط از آن در وضو و
غسل بهتر است هرگاه آب را بر رو و دست ریختن باشد و اگر رو یا دست را در آن فرو برده باشد یا آنکه غسل ارتماسی در آن
کرده باشد اقرب بطلان است والله العالم ل مح آب غصبی را وضو میتوان ساخت یا نه ب نمیتوان هرگاه مالکش
آن را در ظرفی کرده باشد مانند مشک و امثال آن و اگر نهر یا کاهریزی را غصب کرده اند ظاهر آنست که استعمال آن ضرر ندارد مانند
شرب و تطهیر از آن جایز باشد و احوط اجتناب است مگر آنکه مالک صریحا اذن دهد ل ما آب رودخانه که تبعیت
نهر مملوک باشد و همچنین آب کاریز هرگاه کسی مالک آنها را نشناسد و احتمال دهد که غیر بالغ عاقل هستند و همچنین هرگاه
نشناسد استعمال آن چه حکم دارد ب ضرر ندارد هرگاه در وضو یا غسل احتیاط کند بهتر است اگر آب دیگر بهم رسد ل مب
نهر غاصب کرد و ملک شخصی کرد از برای استعمال آن در حریم آن قرار میتوان گرفت ب ضرر ندارد هرگاه ضرر بمالک نرساند
و چون آن حکم حریم در مسائل (؟) معلوم نیست ل مج هرگاه آب کسی بزمین برود استعمالش چه صورت دارد ب هرگاه معلوم
شود صاحبش از آن اعراض نموده مانعی ندارد ل مد اگر بدن تر باشد چنانکه در حمام است بدون خشک کردن
مسح وضو میتوان ساخت یا نه ب بلی لکن از برای آنکه باید رطوبت کم باشد مانند عرق بدن و اگر زیاده باشد که با آب مسح
مخلوط شود احوط خشک کردن و کم کردن است مهما امکن و در اینصورت اگر مسح سر را بدستی و پاها را بدست دیگر بانکه

بلکه پا را به بعضی از انگشتان و پای دیگر را به بعضی دیگر کند باحتیاط اقرب است ل خه اگر آب مسح نسیا باشد بجنسی که بر غسل
جاری شود چه حکم دارد ب اگر عرفا مسح صادق باشد ضرر ندارد و احوط آنست که بنحوی کند که اقل غسل بعمل نیاید ل خو
تخلیل مو در وضو لازم است یا نه و مراد از شعر خفیف و کثیف چیست ب شعر خفیف آنست که مو نمایان باشد خواه
اگر باشد تخلیل کرد در بعضی مواضع نماید و در اینجا خلاف است و ظاهرا واجب نیست هر چند که بهتر است مگر در رویی
که احرام داشته باشد و خوف کنده شدن مو باشد و مراد از کثیف ضد خفیف ل خز با نجاست داخل مسجد و در ضریح
معصومین میتوان شد یا نه ب ظاهرا ضرر ندارد هر چند که غیر معفو عنه در نماز باشد بشرطیکه تعدی بآن مواضع
نکند و آنها را نجس ننماید ل خح آبی که از شستن بدن یا رخت نجس مثلا جدا شود و بموضعی برسد چه حکم دارد ب
هرگاه هنوز زوال عین نجاست نکرده نجس است بلا خلاف و همچنین بعد از زوال هرگاه در غسل اول باشد علی الاقرب و اما
است هر چند در غسل دوم باشد و بعد از غسل نیز لازم باشد علی الاظهر ل خط اگر بدن محل وضو یا غسل نجاسی باشد
و فراموش کرده طهارت بعمل آورده و هنوز عین نجاست باقیست و بآن آب رسیده و بر رخت یا موضع دیگر چکیده یا
خلافی که در غساله جاریست در اینجا جاریست یا نه ب نه بلکه انفعال آب قلیل در اینجا جاریست هرگاه متغیر بنجاست نشده
باشد و با تغیر نجس است بلا خلاف ل ن هرگاه غایط از مخرج تعدی کرده باشد استنجا بسنگ و امثال آن میتوان نمود
یا نه ب میتوان هرگاه استنجا عرفا بر آن صادق آید علی الاظهر و اشهر و وجوب غسل است مطلقا و این احوط است ل نا
ازاله نجاست مخرج بول و غایط چه خواهد ب مخرج بول پاک نمیشود مگر بشستن با آب و ظاهرا همان قدر که بر سر حشفه
ایستاده متحقق میشود باینکه چون آب بر سر ذکر بریزد از آنجا منفصل گردد و بریزد و احتیاط آنست که دو مرتبه بشوید و نهایت
احتیاط سه مرتبه است و مخرج غایط پاک میشود بشستن با آب بحدی که عین نجاست و اثرش یعنی اجزای نجاست برطرف
شود و علامتش آنست که محل زبر و درشت گردد و اگر غایط از مخرج تعدی نکرده باشد بمالیدن سه سنگ یا کلوخ یا کهنه
و امثال اینها پاک میشود هرگاه عین نجاست بآن مالیدن ازاله شود هر چند که اثر باقی ماند یا بنحوی که چون آب بمخرج
رسد لزوجیت معلوم گردد و در اینصورت پاک است و شستن با آب بهتر است مطلقا و بسنگ پاک نمودن و بعد از آن با آب
شستن اکمل است مطلقا ل نب در استنجا هرگاه بدست راست آب بریزد و بچپ بشوید پیش از آنکه مخرج پاک شود آب استنجا
پاک است یا نه و بعد از ازاله عین از مخرج با آب یا بمخرج و دست را علیحده آب بکشند یا نه و هرگاه کنار آب استنجا کند و کف
دست را بریزد و بچپ بشوید خوبست یا نه ب آب استنجا پاک است مطلقا بشرطیکه متغیر بنجاست نباشد و اجزای نجاست
نیز در آن موجود نباشد و بنجاست دیگر برنخورده باشد هر چند که عین نجاست بر مخرج و دست باقی باشد و بعد از ازاله
عین ریختن آب بر مخرج و دست لازم نیست و استنجا بر نحو کف خوبست ل خکج هرگاه زمین نجس بسبب باران تر
شود پاک میگردد یا نه و آب متنجس متغیر به باریدن باران پاک میشود یا نه ب زمین و آب هر دو پاک میشوند بباران
هر چند بحد جریان از ناودان نرسد یا آب بزمین فرو رود و بر آن نماند بشرطیکه عین نجاست در زمین و تغیر در آب
نباشد و احوط آنست که باران بحدی باشد که چون بر سنگ بارد جاری شود ل خکد اگر باران بزمین نجس چکد و
بر جهد و بر رخت یا چیزی دیگر رسد پاک است یا نه ب پاک است علی الاظهر و اجتناب بهتر است خصوصا هرگاه باران بحد
جریان نباشد والله العالم ل خکه مثلا اگر توشکی از بول یا آب نجس نجس شود و بیرون ترشح کند و بعد از آن
نجس و خشک شدن آن چون آن را در آب پاک فرو برند فی الحال بیرون آورند پاک میشود یا باید قدری در آب نگاه بدارند
ب پاک میشود و احتیاط آنست که قدری در آن نگاه دارند که علم بهم رسد برسیدن آب پاک بهر جائی که آب نجس رسیده بود ل خکو
اگر موضع فصد یا زخم که خون داشته تطهیر نمود و بعد نماز کند که احتمال بدهد خون در آن آمده باشد لازم است که
از آنجا بیاید و ملاحظه کند یا نه ب تا علم بهم نرسد لازم نیست و هرگاه ظن غالب بهم رساند احتیاطا در ملاحظه است ل خکز
آب نجس که یخ شود و همچنین برف نجس قابل تطهیر هستند یا نه ب یخ آب نجس با آب کشیدن پاک نمیشود اما چون نجاست
یخ رسد با آب کشیدن پاک میشود علی الاقرب بشرطیکه متغیر بنجاست نباشد ل خکح هرگاه عین نجاست یا متنجس
آنقدر رطوبت نداشته باشد که ملاقی آن تر شود چون چیزی خشک بآن رسد مانند رخت یا بدن نجس میشود یا نه
ب اگر رطوبت بملاقی نرسد نجس نمیشود ل خکط هرگاه چیزی از کسی نجس شد و بعد از آن شک کرد در آنکه آیا

تطهیر نموده یا نه و در اوقات شک آن چیز با رطوبت بطاهری ملاقات کرده چه حکم دارد ب آن چیز را تطهیر کنند مادام که علم
یا ظن غالب بطهارتش بهم نرسانند لکن در اوقات شک حکم بنجاست ملاقی آن نمیتوان کرد هرچند که احوط غسل ملاقات
با علم برطوبت ل خل هرگاه موضعی نجس شد و مشتبه گشت بموضع پاک و چیز تری ملاقات بیکی از آنها کرد حکم بنجاست آن
میتوان کرد ب نه هرچند که احوط اجتناب است و اجتناب از موضع مشتبه بنجس هرگاه محصور باشد مخصوص است بسجده کردن
بران علی المشهور ل خلا اگر تمام دست یا رخت نجس باشد و قدری از آن را بشوید پاک میشود یا بنجاست تتمه بران سرایت
میکند ب پاک میشود و نزد شیعه سرایت در نجاست نمیباشد مگر در صورت میعان و جریان رطوبت و قول ضعیفی در سرایت
هست مطابق اکثر سنیان ل خلب هرگاه سنگ و خشت و زمین نجس شوند با آب قلیل طهارت مییابند ب بلی
هرگاه غساله از آنجا منفصل شود علی المشهور الاظهر و مع نظر به بعضی اخبار ل خلج سنگ و آجر فرش کرده و هم چنین زمین
چون نجس شوند و آب پاک بر آنها بریزند تا تر شود و آفتاب خشک کند پاک میشود یا نه ب هرگاه عین نجاست باقی
نباشد علی الاقرب بل لاخلاف فیه ظاهراً ل خلد هرگاه در اندرون دماغ یا دهن خون باشد و آب دماغ و دهن بران
بکند و بیرون آید بدون تغییر بخون پاک است یا نه ب پاک است علی الاشهر الاظهر و اجتناب موافق احتیاط است ل خله
هرگاه از بیخ دندان خون آید همان موضع نجس است یا تمام دهن و چون تغییر خون زایل شود پاک میشود یا محتاج بتطهیر است
ب نجاست مختص بهمان موضع است و بزوال تغییر پاک میشود ل خلو هرگاه دهن نجس شود و در بیخ دندان بقیه از طعام باشد
آیا بعد از آنکه دهن بدون آب پاک شود آن بقیه طعام نیز پاک میشود و بر تقدیری که بدون آب پاک میشود چو بقیه
بان برخورد با رطوبت نجس میشود ب آن بقیه پاک میشود و احوط آنست که مضمضه کند ل خلز اندرون دهن بمجرد
ملاقات نجاست نجس میشود ب نمیشود یا متغیر بنجاست نشود ل خلح اگر عین نجاست از بواطن مانند دماغ و
دهن بغیر آب زایل کند دیگر محتاج تطهیر است یا نه ب نه ل خلط اگر موی نجس کنده شود بیخ مو که از میان گوشت
برآید پاک است یا نه ب حکم همان مو دارد و آن موئیست که هنوز رنگ نگرفته ل خم تطهیر نجس در مسجد جایز است یا نه
ب بلی هرگاه نجاست غساله بمسجد سرایت نکند ل خما میبینیم خود را و مردم را در وقت گل و برف و باران داخل
شویم به بیت الخلاء و بازار و کوچها خصوصاً جاها سرپوشیده و حال آنکه سگها و کفار در آنجا بسیار راه میروند و زیر
کفش نجس میشود و زمینها تر است و در راه مسجد زمین خشکی نیست یا هست و بجهت راه رفتن تر کفش خشک نمیشود و با وجود
اینها داخل مسجد میشویم و در مسجد الحرام با رطوبت طواف و نماز میکنیم اینها چه صورت دارد ب معتبر در حکم بنجاست علم
قطعی است و حصول آن از اینها مذکوره نزدیک باستناع عادی است زیرا که نادر است که زمین بیت الخلاء خصوصاً سرپوشیده
نجس شود یا کوچها و مانند آن قدم بر موضع نجس گذاشته شود و ظاهر بسیاری از اخبار و قول جمعی از فقها آنست که زمینها
باب ریختن یا پاشیدن بر وجهی که مستولی شود بر نجاست پاک میشود مثل زمین حمام و هم چنین با استیلای آب باران بر آنها بسیاری
از مواضع و از حدیث الارض تطهیر بعضها بعضاً چنانکه فهمیده اند مستفاد میشود که خاکها و گلها بحرکت دادن با هم
مخلوط شدن و پامال کردن پاک میشود و دور نیست چنانکه جمعی نیز تصریح کرده اند بر اینکه ته کفش براه رفتن در زمین
تر بلکه مجموع هرگاه بمالید بر زمین و راه رفتن زوال عین نجاست از آنها بشود نیز پاک شود و با انضمام اینها همه چگونه علم
قطعی بنجاست همه مواضع مذکوره بهم میرسد ل خمب اگر بعضی از اجزاء اعضاء وضو نجس شود و عین نجاست باقی باشد و
تطهیرش را فراموش کرد و با این حال وضو ساخت چه حکم دارد و هم چنین در غسل ترتیبی ب هرگاه بغیر نجاستی باشد که
تعدد غسل در آن شرط است مانند بول ظاهراً پاک میشود خصوصاً هرگاه دو بار آب ریخته باشد که تطهیر و قصد در نیت
معتبر نیست و بعضی وضو و غسل او را نیز درست میدانند و خالی از اشکال نیست و بهر جا غساله آن رسیده نجس شده
علی الاظهر و هرگاه آن موضع محل مسح باشد بر نجاست باقیست بلا خلاف ل خمج اگر قالی و نمد و لحاف و مانند اینها
و هم چنین کفش و منبع و چکمه و امثال آن نجس شوند با آب قلیل تطهیر میتوان کرد یا نه و فشردن ضرور دارد یا نه ب
اظهر طهارت است هرگاه آب از طرف بیرون رود و مشهور آنست که پاک نمیشود مگر آنکه آب را نقد بریزند که بجمیع
اجزاء نجاست بان رسیده بعنوان جریان برسد و بفشردن آنچه فشردنش ممکن باشد و اگر نه آنرا بکوبند بدست یا چوب
مثلا بقدری که آب غساله از آن بیرون رود بحسب عادت و عمل باین بهتر و احوط است ل خمد هرگاه بسیار نو یا غیره

از آب قلیل

از آب قلیل طهارت دهند احتیاطاً نفس آن هست یا نه ب بلی احتیاطاً ل خمه رخت نجس را چگونه تطهیر میشود ب اگر در آب کر یا جاری
باشد بعد از زوال عین نجاست در آن فرو برند و بعد از آن بر کرده دو مرتبه چنین کنند و اگر با آب قلیل باشد بهتر آنست که در طرفی
نگاه دارند و آب بر آن بریزند و بفشرند و دو مرتبه چنین کنند و اگر در میان ظرفی گذارند و آب بریزند و بفشرند پس آن
ظرف را بریزند و آب دیگر در ظرف دیگر گذارند و بریزند و مرتبه دیگر آب بر رخت بریزند و بفشرند نیز خوبست ل خمو
میگویند که مضاربه نمیشود مگر بزر نقد بنابراین هرگاه کسی بخواهد که اشیاء باشد و بخواهد که مضاربه بدهد میشود
که زر نقد بعامل دهد بعنوان مضاربه بعنوان بعد از آن عامل همان چیز را بمالک دهد و بخواهد او را بجز در دوران
معامله کند یا نه و پول سیاه داخل نقد است یا نه ب عامل میتواند که بمال مضاربه بخواهد از مال مالک بخرد
که عامل وکیل مالک است در اینصورت ثمن و مثمن از یک شخص میشود و انتقال بعامل نمی آید پس بیع فرو بود باطل و مضاربه
نخواهد شد و از آنچه گفتیم معلوم شد که هرگز عوضاً بمال المضاربه از مالک چیزی نمیتوان خرید هرچند که در آن
نفع بهم رسیده باشد زیرا که نسبت بحصه مالک بیع باطل میشود و هم چنین است هرگاه شریک بمال الشرکه چیزی
بخرد که نسبت بحصه شریک بیع باطل میگردد و نقد در اینجا عبارت است از طلا و نقره که مسکوک باشد بسکه معامله
هرچند که از معامله افتاده باشد و غیر اینها نخواهد است هرچند که پول سیاه یا طلا و نقره بی سکه باشد هرچند
بان معامله شود ل خمز میتوانیم که رخت نجس را بزنی یا مردی دهیم که تطهیر کند هرچند که عادل نباشد یا نه ب
بلی هرگاه فی الجمله اعتماد بر او باشد و ظن غالب باحتیاط او در تطهیر بهم رسد و نجاست رخت بر او معلوم باشد
از مخالطین رخت نجس را بغاسل باغاره یا اجاره میدهند و او را در این باب بزور لنبه مینموده اند تا اعتماد بر طهارت
رخت نموده نمایند ل خمح روش تیمم کردن را بیان نمائید ب اولا نیت کند که تیمم میکنم بدل از وضو یا غسل
از برای طاعت خدا پس هر دو کف دست بر خاک پاک و امثال آن زند بنحوی که صدا کند و دستها را بتکاند
پس از بالای پیشانی تا اول بینی را بجمیع هر دو کف مسح کند و احتیاطاً جبین را که طرف پیشانیست نیز مسح نماید و بعد
از آن بکف دست چپ پشت دست راست را مسح کند از بند دست تا سر انگشتان و بعد از آن بکف دست راست پشت دست
چپ را مسح کند بروشی که گذشت و احوط آنست که بار دیگر دستها را بر زمین زند و پشت دستها را بنحوی که گذشت نیز مسح
کند خصوصاً هرگاه تیمم بدل از غسل باشد و اگر غسل محتاج بوضو باشد وضو بنا زد و یا بعد تیمم دیگر بدل از وضو
کند و باید در مواضع تیمم حائلی نباشد مانند انگشتر و لنتر زخم مگر آنکه ازاله آن ممکن نباشد که در اینصورت بر آن مسح کند
ل خمط طلا و نقره نجس را چون آب کنند پاک میشود یا نه ب با آب شستن پاک میشود و آتش پاک نمیکند مگر
باحاله یعنی بآنکه چیزی نجس را از صورت نوعیه خود بگرداند که اسم دیگر بهم رساند و اسم اول بر او صادق نباشد مثل
آنکه غایط یا هیمه نجس خاکستر یا دود یا ذغال شود و طلا آب شده را باز طلا میگویند مثل آب کوزه و در این مسئله
خلافی و شبهه نیست لکن بعد از سرد شدن ظاهرش بشستن پاک میشود و هر چند سائیده شود بنجاستش حکم میشود
و بتطهیر پاک میشود بالمره بر طرف شود یا خاک شود بنابراین معاملات باطل است بنابر مشهور که باطل میدانند معامله
اعیان نجسه و متنجسه را که قابل تطهیر نباشد مگر با استحاله زیرا که هر چیز با استحاله پاک میشود مثل سگ و خوک و منی و غیر
ذلک و احتمال آنکه سکه که کافر بنیوه ساخته کافر نجس باشد ضرر ندارد هرگاه علم بقطع بنجاستش نباشد مثل سایر
چیزها که کفار ما نقیل منسوجات و ملبوسات و مانند آنها ظروف مستعمله ایشان و شکر و کافور و ماهوت و کاغذ و غیر ذلک که همه
مظنون النجاسه و محکوم بطهارت اند شرعاً والله تعالی عالم ل ن میگویند که پیش از این رافضی بجهت شما آمده و شما بمدعی
بیع فرموده اید که اگر راست میگوئی قیمت را مگیر و بمنکرش فرموده اید که اگر راست میگوئی باید قیمت را بدهی بفرمائید که
بوده و آخر الامر قیمت آنکه ب فرموده بیست و دو سال قبل از این معلوم اتفاق افتاده و صورتش چنین بود که شخصی بدیگری
ادعا کرد که الاغی را فروخته ام و او برده و معروفه نزد او مرده است و آن دیگر منکر شد و گفت الاغ را قیمت کردم لکن
صیغه نخوانده ام و بردم که هرگاه برپسندم صیغه بخوانم و در روز دیم بدون تقصیر من مرد و شخص قبول کرد که بدون تقصیر
او مرده من بمدعی گفتم چیزی بتو نمیرسد و بمنکر گفتم باید قیمت بدهی و جمع کثیره از اهل علم کلام مرا شنیدند استبعاد
و انکار نمودند تا آنکه با ایشان فهمانیدم که منشا قاعده المتعاقدین آنست که بایع بافراد بیع و تلف در ایام خیار متعلق چیزی نیست زیرا

که تلف در زمان خیار بوده من لا خیار له است و آن در اینجا بایع است علی المشهور الاظهر و وجه اول آن منکر است که با غرامت خود الاغ را برده است که مجرد این را فقها مقبوض بسوم میگویند و این را قابض ضامن است که قیمت را بدهد هر چند بی تقصیر تلف شده باشد باتفاق علما هرچند که بعضی هم از متاخرین از مشکل شمرده اند در صورت مذکوره هرگاه هر دو متفق شدند بر عقد بیع قیمت بمالک میرسد یا بر بیع منکر خلاص میشود و اگر متفق نشوند قرعه باسم مستحق باید زد و باسم هر کدام در آید قیمت باو میرسد زیرا که حق منحصر است میان ایشان والله العالم ل حنا وجوبا وضو را چگونه باید کرد ب بعد از تحصیل اسباب حلال نیت کند که وضو میسازم از برای مباح شدن نماز بجهة آنکه واجبست از برای اطاعت خدا و قصد وجوب در صورتیست که بعد از دخول وقت نماز واجب خواه ادا و خواه قضا وضو سازد پس یک کف آب بپیشانی بریزد و بر رستنگاه موی سر و از آنجا دست بکشد بر جمیع روی تا سر زنخ که آب بر جمیع اجزای آن جاری شود حتی بر گوشه چشمها و اطراف بینی و بعد از آن بدست چپ یک کف آب بر آرنج دست راست بریزد و تا سر انگشتان بشوید بروشی که بر جمیع اجزای دست جاری شود و بعد از آن بدست راست یک کف آب بر آرنج دست چپ بریزد و بطور راست بشوید و بتری که در دستها مانده پیش سر را تا بالای رستنگاه مو مسح کند بنحوی که عرفا مسح سر صادق آید و احوط آنست که بقدر سه انگشت مضموم باشد خواه در طول و خواه در عرض و بعد از آن پشت پای راست را از سر انگشتان تا برآمدگی پشت پا مسح کند هرچند که در عرض بقدر یک انگشت باشد و ابتدا از غیر انگشت بزرگ شده باشد و همچنین پشت پای چپ را مسح کند و احوط آنست که تمام پشت پاها را بتمام کف دست مسح کند تا مفصل که مبدأ پا است و باید که پا را درست نگاه دارد که دست بران کشیده شود نه آنکه پا را از دست بدر برد و دست ممسوح شود و همچنین اهتمام کند که آبی که بر دستها میریزد تا سر انگشتان شسته شود و اکتفا نکند برطوبتی که بر دستها از سابق باقی باشد هرچند که اگر برداشتن آب یا شستن مستحب قبل از وضو هم رسیده باشد چنانکه بسیاری از عوام چنین میکنند و تا بند دست نمیشویند و چنین وضو باطلست خصوصا هرچند که از راه مسئله یا فراموشی واقع شده باشد و بعضی از عوام سر پیشانی را مسح کنند و بان نیز وضو باطل میشود و ترتیب وضو واجبست باینکه بطریق مذکور مکرر مسح پاها که میتوانند بانجام برد و موالات نیز واجبست باینمعنی که تا فارغ شدن از وضو مشغول باشد بوضو بنحوی که عرفا گویند که مشغولست و شروع در هیچ چیز نکند مگر آنکه در اجزای سابقه تری باقی باشد هرچند که در جزو سابق بر سابق باشد و بهتر آنست که شستن رو و دست چپ و مسح سر و پاها را بدست راست انجام دهد و دست چپ و بعکس جایز است خصوصا در حال ضرورت و جایز است که رو و دستها را در آب فرو برد یا زیر ناودان یا باران نگاه دارد تا شسته شود خصوصا در وقت ضرورت لکن مسح ها را باید برطوبت باقی دستها کند و اگر نتواند نایبی بگیرد هرچند باجاره باشد و همچنین از برای ریختن آب بر اعضای وضو و غسل در حال ضرورت باینکه دست نداشته باشد و فرو کردن در آب نیز ممکن نباشد ل خ خصلتان الهند المليحة الحسناء اى من ضمن الخل وفاء ب ان تام مؤكد من لوا اى بمعنى الوعد وهند منادى والمليحة نعت لفظا وكذا الحسناء ويحتمل ان يكون مفعولا او اى مفعول مطلق ل خ ج فانت طالق والطلاق عزيمة ثلاث ومن يخرق اعق واظلم ما والمرء اذا رفع الثلث واذا نصب ب قال الكسائي ان رفع طلقت واحدة اى الطلاق التام ثلث وان نصب طلقت ثلثا وجوابا لاحتمالين على القرينتين بحسب اللفظ وان كان الظاهر من الشاعر ارادة الاخير لقوله بعد ذلك فبيني بها ان كنت غير رفيقة فالامر بعد الثلاث مقدم ل خند هرگاه از برای طلب آب در سفر بعضی براهی رود و بعضی دیگر براهی دیگر آیا طلب آب هر یک از برای دیگر کافیست یا نه ب بلی هرگاه اعتماد بر هم دیگر داشته باشند و هم دیگر را وکیل کرده باشند و احوط آنست که عادل باشند بدون ضرورت و بعضی وقت چنین نکنند ل خنه تیمم بدل از وضو یا غسل بچند شرط جایز میشود ب بلی شرط اول عدم امکان استعمال آبست بدون تعذر خواه آب نباشد یا باشد و رسیدن بان ممکن نباشد یا باشد و حلال نباشد یا باشد و از استعمال آن متضرر شود بنحوی که بجهت خوف سبب حدوث بیماری یا بسبب بیماری حاصل شود و شدت کند یا دیر خوب شود و در صورت عدم آب واجبست تحصیل آن تا امکان ... شرعی در صورت عذر بهتر آنست که تاخیر تیمم کند تا آخر وقت ل خنو هرگاه در شستن دست یا بدن آب منفصل شود و بجای دیگر رسد شستن آن واجب است یا نه و چند مرتبه باید ب محل خلافست و اولی اعتبار غسل آنست و اقسام ... هرگاه در غسل معتبر بوده ل خنز ... الزينا ارضيت كنت من الظلام ... ب از ... [illegible]

حيث وكان تاما ل خخ ظرفی که اندرون و بیرون آن نجس باشد بچه نحو تطهیر میشود ب باینکه آب کر یا باران که از ناودان ... بآن برسد و ازاله عین نجاست از آن میشود و اگر آب قلیل باشد بعد از ازاله عین آب بر بیرون بریزند و باندرون بگردانند و در غیر نجاست سگ و خوک و مردن موش احتیاطا دو مرتبه بشویند ل خط در ولوغ سگ و خوک و مردن موش و بودن شراب در ظرف چند مرتبه باید شست ب بنابر قول بنجاست شراب که اظهر و اشهر است بعد از زوال عین بعضی هفت مرتبه گفته اند و بعضی سه مرتبه و بعضی یک مرتبه و بعضی دو مرتبه و اول احوط است بلکه اظهر است و همچنین خلافست در موش جاری است و مشهور بعد ولوغ خوک هفت مرتبه است و عمل بران در او است و ولوغ سگ سه مرتبه واجبست یکی بخاک و در این باب باجماع و ابن جنید هفت مرتبه قایل شده که یکی از آنها بخاک باشد و این احوط است و احتیاط آنست که مرتبه بخاک خشک و ثانیا بگل بمالند و بعد از آن دو یا شش مرتبه با آب بشویند هرگاه آب قلیل باشد بلا خلاف و همچنین در آب قلیل علی الاحوط ل خس هرگاه بدست جامه نجس را بیفشارند و بدست آب باطراف ظرف نجس برسانند و آنها را تطهیر کنند بعد از آن شستن دست لازم است یا نه ب دست هم از آن پاک میشود و منصوص و نیز اگر بران بریزند ... ل خسا هرگاه بعضی از مواضع وضو یا غسل زخم و خون آلود باشد و از تطهیر نموده طهارت بعمل آورده بعد از ساعتی خون آلود ببیند طهارتش چه حکم دارد ب درست هرچند که احتمال رود که در حین شستن هم رسیده باشد زیرا که باحتمال ثابت نمیشود هرگاه در اول درست پاک کرده باشد ل خسب دعاء كميل وما كانت لاحد فيها مقرا ولا مقاما وفي فيها مقرا اشكال لفظا ومعنى لان المقر والمقام في هذا المقام لا يجوز ان يكونا مصدرين ميميين لان المصدر الميمي لا يحمل على الذات كما صرح به ونبه عليه الشهيد الثاني في القاعدة الثالثة والعشرين والمائة من كتاب تمهيد القواعد فلا يقال زيد معدل ومقام بل زيد عدل او اقام ... على المبالغة او بحذف مضاف اى ذو عدل كما عليه البصرية او ينعقد بر عادل وقائم كما ذكره الكوفية اذا لم يرد المبالغة فيكونان اسمي مكان وخبري كان ولا يكون لقوله فيها معنى بل يظهر بادي النظر كونه حشوا مفسدا ف الذي يختلج بالبال في دفع هذا الاشكال ليسلم عن الفساد كلام افصح من نطق بالضاد ان يقال فيها ظرف لغو للاسمين على سبيل التجريد كما في قولهم وضع لمعنى اذ لو وضع فيستلزم المعنى حقيقة او ظرف مستقر نعت لاحد والمعنى ولا ملكت لما كانت النار مقرا لاحد كائن فيها الكل حكمت فصارت مقرا لكل احد كائن فيها فلولا كلمة فيها لاختل المعنى اذ يدل على ان النار قد صارت مقرا لكل احد وهو باطل وبهذا بناء على مطابقة المفهوم للمنطوق في العموم كما عليه اطباق القائلين بحجية المفهوم خلافا للشاذ ولو كالصريح بان النزاع لفظي كما حقق في اصول الفقه وقد اشار الشيخ البهائي الى ذلك حيث حكم ببطلان نحو انا رايت احدا وما انا قلت شعرا وما انا ضربت زيدا معللا باستلزام العموم في المفهوم وهو باطل ومن اراد التحقيق الكامل في هذا المجال فعليه بمراجعة المختصر والمطول في بحث المسند الفعلي المنسوب الى مسند اليه مقدم عليه واقع بعد حرف نفي فالحاصل تم ل خسج هرگاه در زیر پوست یا زیر ناخن بسبب صدمه تا خون مرده معلوم شود و بعد از چند روز شروع در بروز و ظهور نماید آیا واجبست بیرون آوردن هر خونی که با آن متصل است از برای وضو و غسل یا نه ب پنبه بران بمالند یعنی اگر رنگین نشود پاک است ... و اگر رنگین شود بیرون آوردن ... باشد ... کند ل خسد آب چاه بملاقات نجاست نجس میشود یا نه ب نه خصوصا هرگاه بقدر کر باشد علی الاظهر و نزحات مقدره دارد ... علی الاحوط ل خسه آب چشمه بملاقات نجاست نجس میشود یا نه ب نه مادام که چشمه خشک نشده و آب متصل است با ... والا نجس میشود مگر آنکه بقدر کر یا زیاده باشد و اگر بنجاست متغیر شود نجس است ل خسو پوست ریزی که از اطراف ناخن و زخمها و سایر بدن بهم رسد ... آیا ... و قبل از انفصال و بعد از آن پاک است یا نه ب ظاهرا پاک است ل خسز حدیثی که از حضرت امام رضا مرویست در فضیلت روز غدیر ... مذکور است که حقتعالی کرام الکاتبین را امر فرموده که دست نگاه دارند از نوشتن گناه بر محبان و شیعیان علی و اولاد او روز غدیر تا سه روز بعد از آن از جهت کرامت محمد و علی و اولاد او ... صحیح باشد ... ب از قبیل این احادیث بسیار هست بلکه از جمله حدیثی است که اهل سنت و شیعه روایت کرده اند از حضرت پیغمبر که فرمود حب علی حسنة است که ضرر نمیرساند با وی هیچ سیئه و بغض علی سیئه است که نفع نمیرساند با وی [illegible]

ای محکوم بکونه فیها

بادمی بحسنه و ظواهر این اخبار معارض ادله قطعیه عقلیه و نقلیه است و تاویلش مانند سایر آیات متشابهات و روایات
مستصعبات لازم و متحتم است و حمل گناه در حدیث مذکور بر صغایر مکفره صورتی ندارد زیرا که این اختصاص بعید و سه روز ندارد و
در دنیا و بلیش چند احتمال میرود یکی آنکه مراد اظهار کمال اهتمام بشرافت و احترام این عید لازم الاکرام باشد باینکه مومنان و
شیعیان خاندان باید که لا اقل تا سه روز بشکرانه این عید و این نعمت عظمی و موهبت کبری مشغول ذکر و طاعت و عبادت
بوده باین وسیله گناهی کبیره و نه صغیره از ایشان سر نزند نظر بآنکه مزید شرافت و عظم شان زمان و مکان موجب
تضاعف ثواب و عقاب میگردد چنانکه از اخبار فضیلت روزها و اماکن شریفه مستفاد میشود و بتضاعف حسنات و
سیئات در جا اشرف کاینات موید میباشد پس بر شیعیان در این ایام سعادت نشان گناهی نمی نویسند زیرا که گناهی نمیکنند
نه نوشتن گناه از قبیل سالبه بانتفاء موضوع خواهد بود دویم آنکه شاید این حدیث بر سبیل امتحان و افتتان وارد
شده باشد چنانکه حقتعالی در اول سوره عنکبوت فرموده احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا امنا وهم لا یفتنون و مطلب
اختبار حال اشرار و اخیار باشد که تا و جوار امر شدید و زواجر اکیده در باب اجتناب از معصیت الهی بعد ورود اخبار
بیاد دنیا اشعار بعد تا مومنان و محبان خاندان رسالت پناهی که ولایت و دوستی ایشان جمع نمیشود با معصیت
الهی و در روایت جابر از حضرت باقر چنین مذکور است که آن حضرت فرمود ای جابر آیا اکتفا میکند کسی که شیعگی ما را بخود
میبندد بهمین که اظهار محبت ما اهل بیت نماید پس بخدا قسم که نیست شیعه ما مگر کسی که از خدا بترسد و اطاعت خدا
کند و معروف نبودند شیعیان ما ای جابر مگر بتواضع و تخشع و امانت و کثرت ذکر خدا و روزه و نماز و نیکی با والدین و رعایت
همسایگان و فقرا و بیچارگان و قرض داران و یتیمان و راست گویی و تلاوت قرآن و نگاه داشتن زبان از مردمان مگر
در خیر خواهی ایشان ای جابر آیا بس است مرد را که گوید علی را دوست میدارم و بولایت قایلم و بعد از آن کار خیر
نکند و اطاعت خدا کم کند پس اگر گوید که رسول خدا را دوست میدارم و حال آنکه رسول خدا بهتر است از علی و بعد از آن
متابعت نکند طریقه پیغمبر را و عمل ننماید بسنت او محبت آن حضرت هیچ نفعی باو نخواهد رسانید پس بترسید از خدا
و عمل کنید از برای آنچه هست نزد خدا نیست میان خدا و هیچ کس خویشی محبوب ترین بندگان [illegible] نزد خدا و گرامی ترین ایشان
اتقی ایشان است باطاعت خدا ای جابر بخدا قسم که قربت بخدا نمیرسد مگر بطاعت نیست با ما بیزاری از آتش و نیست برای کسی بر خدا حجتی و
تسلطی هر کس مطیع خدا است دوست ما است و هر کس عاصی بر خدا است دشمن ما است و بدوستی و ولایت ما رسیده نمیشود
مگر بوسیله عمل و پرهیزکاری و احادیث در این باره زیاده بر شماره است پس مراد اینست که معلوم شود که آنهایی که دعوی ایمان
میکنند و لاف محبت اهل بیت میزنند در چنین روزی که عید ایشان است و زمان استیلا بر خلق ممتاز و منهاج خلافت و با رها
سرافراز گردیده آیا با تجری بهمین رخصت مرتکب معصیت میشوند و خود را در ورطه شبهه میاندازند و استیفا حظوظ
نفسی را بر اطاعت الهی ترجیح میدهند و از محبت اهل بیت بالمره دست بر میدارند و نظیرش آنست که در علم اصول فقه میگویند
که جایز نیست امر کردن آمر با علم آمر بانتفا شرط وجود آن باینکه مکلف را [illegible] انکه بنسخ تکلیف را از او
ساقط کند و مرادش اظهار صورت امر تجربه آن مکلف باشد مثل آنکه شخصی توهم کند که عمرو قصد عتق بنده او را دارد
پس بر سبیل امتحان عمرو را وکیل در طلاق او کند تا حقیقت مطلب اش ظاهر شود سیم آنکه قید تا سه روز شاید از برای کتابت
باشد نه از برای گناه یعنی گناهانی که در این سه روز اتفاق افتاد در این سه روز نمی نویسند نه آنکه مطلقا نمی نویسند
شاید بعد از سه روز همان گناهان بنویسند چنانکه مقتضای مفهوم غایت است و سر سه روز مهلت است که شاید
توبه بعمل آید چنانکه در مطلق گناهان وارد شده که تا هفت ساعت بر او نمی نویسند و چون هفت ساعت بگذرد
بعد توبه می نویسند و نظر بشرافت عید تا سه روز مهلت داده اند لکن در حدیث وارد است که گناه بعد توبه
ان توبه مقبول نمیشود شاید مراد این باشد که توفیق توبه از آن نخواهد یافت والله العالم و مثل این حدیث در فضیلت
نهم ربیع الاول از حضرت امام حسن عسکری از حضرت پیغمبر روایت شده [illegible] لخضع بول
و سرگین اسب و استر و الاغ پاک است یا نه ب بلی علی المشهور الاظهر و احوط اجتناب است خصوصا از بول لخضط سرگین هر
مرغ و پرنده حرام گوشت مثل شبپره پاک است یا نجس ب نجس است علی المشهور الصحیح لخضع خلاف که از برای شو
میگویند حلال گوشت است یا نه و سرگین ان چه حکم دارد ب گوشت او حلال و مکروه و سرگینش پاک و مکروه است علی

الصحیح

الصحیح المشهور لخضا کوزه و خشت از گل نجس پخته شود پاک میشود یا نه ب به پختن پاک نمیشود بلکه بشستن بعد از آنکه آب
باعماق آن برسد نظر بجوهر تفاوتی که دارد پاک میشود والله العالم لخضعب گندم و برنج و امثال آنها که نجس شوند بشستن
پاک میشوند ب بلی هرگاه آب برسد بهر جایی که نجاست رسیده و احتیاط آنست که در آب کر بگذارند بقدری که علم یا ظن غالب
بهم رسد بوصول آب باعماق آنها در حدیث وارد است که کنجد که پیه خوک بر ان ریخته شده باشد بشستن پاک
میشود و ظاهرا خلافی در اینها نیست والله العالم لخضعج نجاست میته آیا بپوست سرایت میکند ب نه علی المشهور
الاظهر و اجتناب بهتر است لخضعد در جامه که از ابریشم و نقره بافته شده نماز جایز است یا نه ب اگر عشر آن نقره باشد
جایز است و احوط آنست که خلیط ابریشم غیر نقره باشد و اگر خلیط نصف عشر باشد شاید بی اشکال باشد لخضعه
مرد بنفت طلا و نقره نماز نمیتواند کرد و معامله زر و بفت بوعده صحیح است یا نه ب نه علی الاصح بلکه معامله آن نسبت
بان قدر از طلا و نقره که احتمالا در آن هست باطل است شروط صرف نماید قبض مجلس بعمل نیاورند هرگاه معامله آن بطلا
یا نقره شود خواه سکه دار و خواه بی سکه لخضعو هرگاه یراق مرکوب طلا یا نقره باشد سوار میتوان شد ب با
یراق نقره میتوان سوار شد نظر بحدیث صریح صحیح و در یراق طلا منع ظاهرا نیست لخضعز با طلا نماز میتوان کرد
ب هرگاه لباس باشد مثل انگشتر یا جزو لباس باشد تکمه و زر و بفت مرد در آن نماز نمیتواند کرد و الاظهر [illegible]
نیست میان سکه دار هرچند سکه کفر باشد خصوصا در حال ضرورت و خوف و تلف و مطلا حکم طلا را دارد ل
خضعح در جامه که شراب آلوده باشد نماز میتوان کرد ب نه بنابر مشهور و اظهر که شراب نجس است مگر آنکه جامه از
ما لا یتم الصلوة فیه باشد لخضعط در خانه که شراب باشد نماز جایز است یا نه ب خلافی است و مشهور صحت
با کراهت است لخضعی آخر وقت عشا را بیان نمایید ب در آن خلاف عظیم هست و اشهر آنست که نصف شب است و بعضی
بثلث شب قایلند و جمعی از برای مختار تا ثلث و از برای مضطر تا نصف گفته اند و جمعی وقت مغرب و عشا را در وقت اضطرار
تا صبح باقی میدانند و تاخیر از نصف را بر مختار حرام میدانند و بر تقدیر ارتکاب حرام باز تا صبح ادا میدانند و باین مذهب
میل کرده است شیخ در تهذیب و صدوق در فقیه بلکه مفتی صریحا بان قایل شده و همچنین شیخ در خلاف نقل اجماع اهل علم
نموده بر اینکه صاحبان عذر چون پیش از صبح ثانی بقدر یک رکعت دریابند نماز عشا را ادا مینمایند بعنوان وجوب و اخبار بسیار
بر این مذهب دلالت دارد مثل صحیحه ابی بصیر از حضرت صادق که فرمود اگر خوابید مردی نماز مغرب و عشا را نگذارد
یا فراموش کرده پس اگر بیدار شود پیش از صبح بقدری که تواند هر دو نماز را بگذارد پس باید هر دو را بگذارد و اگر ترسد که
یکی از آنها فوت شود باید ابتدا بنماز عشا نماید و نیز بسند صحیح از عبدالله بن سلیمان از حضرت صادق و همچنین
بسند صحیح از عبدالله بن مسکان از آنحضرت مروی است بمضمون مذکور و روایت در صحیح از ابی [illegible] از آنحضرت شده در معنی علیه و قضی
در این حکم بمعنی نقل است نیز مقابل بتخصیص چنانکه شیخ نیز فرموده و همچنین موثق عبدالله بن سنان از حضرت صادق
و معتبره ابی الصباح کنانی از آنحضرت و روایت زجاجی از حضرت باقر و روایت عمر بن حنظله و موثق منصور بن حازم از حضرت
صادق و مجموع این پنج حدیث در باب پاک شدن از حیض است و فیما نقل عن الموثق عن عبید بن زرارة عن ابی عبدالله قال لا یفوت
الصلوة من اراد الصلوة لا یفوت صلوة النهار حتی تغیب الشمس و لا صلوة اللیل حتی یطلع الفجر و نظر بجمع بین الاخبار
این مذهب راجح و مختار است و احوط آنست که چون از نصف شب بگذرد در نیت متعرض ادا و قضا نشود و بقصد قربت و وجوب
اکتفا کند و اگر قبل از صبح کمتر از مقدار پنج رکعت دریابد عشا را بر مغرب مقدم دارد و اگر بخواب رود تا نصف شب نماز را
بگذارد و روزش را روزه دارد وجوب علی الاظهر هرگاه روزه آن روز از برای او جایز باشد و در سفر نباشد بکیر علی الاحوط و اگر
روزه نگرفت بسبب عدم جواز یا عمدا در قضا خلافی است و اظهر عدم است و احوط ثبوت والله العالم لخضعا ربما عالج القواف [illegible] حال
فی القواف تتلوی و تلین طاعتهم عین و عین و عین و عصتهم نون و نون و نون [illegible]
الروی و هی عین [illegible] والحوت [illegible] النون نونات عصتهم [illegible] کذا اجاب الشیخ ابن الحاجب النحوی المالکی لما سئل
عنه فی مجلس بعض الخلفاء العباسیة ثم قال ولا یتاتی عارف بالمعمیات انه لم یرد سوف تلک نهی و هو [illegible] والمراد ان
مثل ید و عد و ود و عینات مضارعات فی القوافی فتحا الحرکات الثلث لان وزن یدع [illegible] اصله یکی و کذا عد [illegible] النونات
الحرف المخصوص والحوت والدوات و لا نلتقم واحد منها مع الاخری فی القوافی لکن یمکن ان یقال انها تلتقم و تقع قوافی علی صیغه

التون ويكون من باب الجناس لان تلك لا يرد على المعتزلة لان قضيته مهملة فتم والمراد بالقوافي واخر الابيات وثانيا القضا
كما قال وكم علمته نظم القوافي فلما قال قافية هجاني ل خصب هركاه باجتهاد معلوم شود كه قبله بر رو يست زياده بيش فلان كوه
تا فلان كوه مثلا آيا مخير است كه بهر جزوى كه خواهد نماز كند ب بلى هركاه نسبت باحتمال قبله مساوى باشند واكر ظن
قبله در بعضى اجزاء بيشتر باشد بهمان كند ل حج در باب قبله در سمت عمل بقول مكارى وكشتى بان وشتردار و غيرهم
عمل هم ميتوان نمود وهمچنين در حضر بقول صاحب خانه وكاروانسرادار وغيره ميتوان كرد ب بلى هركاه مظنه از قول ايشان بهم
رسد هرچند عادل نباشد بلكه فاسق يا كافر باشند ل خفد هركاه متمكن از تحصيل قبله بقاعده هيئت باشد
رجوع بقول ديكرى ميتوان كرد يا نه و در صورت تناقض اقوال يا قاعده با قول چه كند ب بهر جهت كه ظن بيشتر بهم رسد بايد
عمل كند ل خفه هركاه بغير از بعضى از ستارها ديكر تجربه قبله نموده باشد در صورتى كه جهت معلوم نباشد بسبب ابر يا غيره
بان ستارها رجوع ميتوان كرد ب بهر علامتى كه موجب ظن شود در صورت عمل ميتواند كرد ل خفو در سوارى كه استقبال
قبله اكتفا بتكبير الاحرام توان كرد يا اكتفا بكردانيدن رو بقبله هانى ميتوان كرد ب كر تواند كه جميع بدن را بكرداند بهتر
بلكه احوط است ل خفز وما اسم على ستة كلها سوى واحد من هويته لشمانا واربعة من هويته لسمانا انتقه اصلا
نزده بنا تاب هو سلسبيل فان وزنه فعلليل مجرد وفيه كلها من الزوايد الا الباء ل حج وما اسم مفرد في حكم الجمع وما له
خفط باسم جمع واسم جنس ومجموع اى صفة المفرد فيتبينه لنا من غير لبس ب هما لفظ سراويل وثوب اخلاق ونحو ذلك ل خفط
معنى عدالت كه در شاهد و پيشنماز شرط است بيان نماييد ب انست كه امامى مذهب حسن الظاهر باشد و مطوط آنست
كه بعد از تدبر از معاشرت اطمينان بديانت وصلاح او بهم رسانند بانكه بكبائر او ظاهر نشود وساتر جميع عيوب خود باشد
مثلا نماز جماعت نمايد وبدون عذر ترك ننمايد وعمده آنست كه اصول خمسه دينيه را بدليل تحصيل نموده باشد و
تقليد در مسائل ضروريه خود در طهارت و نماز و روزه با اجتهاد از ادله شرعيه استنباط كرده باشد يا قدرت يا تقليد مجتهد
زنده بدون واسطه يا بواسطه عادله عمل كرده باشد و با عدم امكان اجتهاد و تقليد حتى عمل باحتياط نموده باشد هركاه
از مال زكوى داشته يا استطاعت بهم رسانيده يا مشغول تجارت وخريد و فروش كرديده مسائل زكوه و خمس وحج و تجارت را
نيز مانند مسائل نماز تحصيل كرده باشد واز محرمات اجتناب كند خصوصا از غيبت و فحش و نظر بنامحرم و از حكم كردن
وفتوى دادن باعدم رتبه اجتهاد باجماع كل علما و چنانكه عدالت بمعاشرت ثابت ميشود همچنين بشهادت دو عادل و بشياع
مفيد علم يا ظن اقوى است عدالت ثابت ميكردد چنانكه هركاه مثلا از اهل محله او پرسند كويند ما نديده ايم از او غير از خوبى
ل حض ما اسم صغره فيشبه لفظه لفظ المضارع فاذا ما علما ثم في صرف احد بيانه ب هو لفظ ابياض اذا تصغر ما تربوا فق
لفظ المضارع من بيض فقوله ابيض فلو سمى بهذا المضارع لم يصرف ولو سمى بذلك لصغره فالان هو نرصلته وحكم الصرف عدم
بوجكمه اثمانيرتب على الزايد الاصلى ل حصا هركاه نماز كدر چكار كند غير هست كه سر انكشتها بر زمين بكذارد با سجده بر موقف عضو
صادق ابد ب بلى بايد زور و بدن را بر مواضع سبعه بنهد مكر در حال ضرورت ل حضب اى حرف الف بعد نداسماء اى الحرف
فلا وهو اسم ولسناعى على او عن فيبينه لنا ذلك ايسنلاء ب هو اللام الموصولة وقد بمعنى حسب نحو قد نى ل خضو كسى كه
نماز قضاى نداند و عدد آن را نميداند ميكويند كه چهار ركعت نماز است كه در روز جمعه بكيفيت خاص بعمل ميايد
و بعوض آنها منظور و ابراء الذمه مكلف شما ميكند صحيح است يا نه ب اصلى ندارد و روايتش ضعيفه متروكه است
محمول است بر صورت احتمال ثبوت قضا نه بر صورت علم يا ظن و بايد قضا را انقدر بكند كه آنچه متيقن است بعمل آيد واحوط
كه انقدر بكند كه ظن او غالب شود كه همه را كرده است ل حضد كسى كه مدتى از عمر او كذشته و حمد و سوره و اذكار را
از مخرج ادا نميكرده و نميدانسته كه اين واجب است ايا بايد نمازها را اعاده كند يا نه ب بلى باجماع كل علما و همچنين هركاه
اعراب غلط خوانده مطلقا على الاشهر الاظهر نادر همين صورتى كه غلط مغير معنى باشد مثل كسر كاف اياك وضم تاء انعمت يا
غير مغير مثل فتح دال الحمد بنابر قولى ل حضا و ما حرف يليه الفعل مجزوما و مرفوعا و منصوبا بعده ايضا وكل جاء بسهو غاب
هو الواو في نحو لا تاكل السمك و تشرب اللبن ل حضو شرط و كيفيت نماز جماعت را بيان فرماييد ب بايد امام عادل
باشد و نماز ماموم و امام در هيئت و اجزاء موافق باشد نه مثل نماز يوميه يا نماز ايات و عيد و واجب و مخالفت در عدد
ركعات ضرر ندارد مثل صبح با ظهر و مغرب با عشا و همچنين مخالفت شخص نماز ضرر ندارد پس هرگاه نماز يوميه را با ديكرى اقتدا

ميتوان

ميتوان كرد بالاجماع مكر در عصر ماموم باظهر امام كه خلافى ضعيفى دارد و مشهور و صحيح جواز است و بهتر آنست كه صفها متصل با
همچنين صف اول با امام و اكر ماموم يكى باشد در پهلوى راست امام بايستد و بهتر آنست كه اندك عقب بايستد مرد
كه بقدر نيم وجب باشد اكر زياده بر يكى باشند در عقب امام بايستند كه سجده كاه ايشان در عقب باشد و اكر در اين صورت ٢
بايستند ضرر ندارد على الاظهر و هركاه قرائت حمد و سوره ماموم درست باشد نيت اقتدا را سنت كند در غير نماز جمعه
و عيد بر تقدير وجوب باين طريق كه در وقت تكبيرة الاحرام بخاطر داشته باشد كه نماز ظهر مثلا ميكند اقتدا بفلان پيش
نماز حاضر ميكند قربة الى الله و اكر قرائت او درست نباشد نيت وجوب كند و بجاى ميكند بر لو جوب بخاطر كذرانند و ما
معنى را بدانند بهتر بالى كه باشد خوبست و اكر شك در درستى قرائت داشته باشد اكتفا بنيت قربت كند و وجوب
و وجوب ندب را نبايد انديشد و در قرائت ماموم در عقب امام زياده بر هيچ قول است و بنابر اين اختلافات كسى كه نه مجتهد
باشد و نه مقلد مجتهد زنده بايد درست نماز فرادى بكذارد و در نماز جماعت اكتفا نكند زيرا كه براءت ذمه از براى او
بيكى حاصل نميشود و از شغل ذمه يقينيه بيرون نمى آيد و اظهر آنست كه در نماز جهريه مثل صبح و دو ركعت اول مغرب و عشا
و جمعه همچنين طواف و ايات واستسقا هركاه بجهر كذارده شود اكر صداى قرائت امام را بشنود اكر چه همهمه باشد قرائت
امام را بشنود اكر چه همهمه باشد قرائت نكند و در نمازهاى اخفاتيه كه ظهر و عصر است همچنين ديكر ما هركاه بالخفا
كذارده شوند در دو ركعت اول در محل قرائت بر سبيل استحباب سبحان الله بكويد و حمد متعين از براى او نيست و اما در دو ركعت
اخر نمازها خواه جهريه و خواه اخفاتيه پس تسبيحات اربع بكويد چنانكه در فرادى ميكويد و ميتواند كه سوره حمد تنها بخواند
هرچند كه امام نيز حمد بخواند و قرائتش را نيز بسبب نزديكى بشنود و خواندن تسبيحات بهتر است و از جمله احكام نماز با امام
و با احتمال لحوق مسبوق بلكه با علم بان نيز و در باقى افعال و اركان و اذكار نماز ماموم نيز بعمل مياورد لكن بعد از امام يا اما
بركوع و سجود نرود و همچنين تا سر بر ندارد سر بر ندارد و اكر قنوت امام را نشنود يا نداند قنوت خود را بخواند و اكر اما
بركوع رفته باشد و غير ركعت باشد احوط آنست صبر كند تا در ركعت ديكر قبل از ركوع ملحق شود و چون در ركعت دوم يا سيم
نماز هم يا چهارم اقتدا كند اين ركعت اول او خود قرائت حمد و ... از نكاه دارد و آنچه در ركعت اول تشهد و قنوت در موضع اين بجا
آورده بر زودى ملحق شود و در جايى كه محل قنوت و تشهد او نباشد سنت است كه بتبعيت امام بعمل آرد لكن در جايى كه محل تشهد
او نيست بهتر آنست كه بر سر پا نشسته تشهد خواند و در وقت سلام امام بهتر است كه مشغول شود بصلوات فرستادن
بر محمد و آل محمد تا امام سلام اخر را دهد پس برخيزد و آنچه از نمازش باقى مانده تمام كند و در دو ركعت اخر امام كه اول ماموم
باشد بقصد مفد حمد و سوره را بخواند هر چند كه امام بعوض تسبيح قرائت كرده باشد و اكر قبل از فراغ امام بركوع رود قطع كند
و با امام ملحق شود و اكر در چنين اقتدا نداند كه ركعت چندمين امام است از ماموين استعلام كند و با شاره از ايشان معلوم
نمايد و با عدم امكان استعلام نظر بخواندن حمد اشكال لازم ميرسد شايد بنابر بر ركعت اول كذاردن اقوى باشد و اكر بعد از نما
خلافش معلوم شود احوط اعاده است ل حضر اى ظرف يضاف ان لم يضفه سوى ما اظفت مع حرف عطف لم يجر والحروف قد
جاء فيها مثل هذا بين لنا اى حرف عف الظرف في قولك بيني وبينك لله وما جاء من الحروف مثل هذا في قولك الاخرى
الكاذب متى ومنك ل حضح ولام طلقت كما ثلثا طلاقا ليس بعقبه اجتماع وما اسم فيه لام عرفته وليس على البنا له ارتجاع
ب لام التعريف لا يجامع التنوين والاضافة والنداء اسم المبنى الذى عرف باللام ولم ترده الى الاعراب هو الان والخمسة عشر واخواته
ولا ثالث لهما ل حضط ما اسم اذا جاء على ما به لم تدخل التثنية فيه عليه حتى اذا حول عن بابه يجوز التثنية كل اليه ب هو باب
خمسة عشر لا يجوز التثنية وهو على بابه من العدد فاذا نقل عن بابه الى التسمية جازت التثنية اليه ل ذ و ما عمان بدلنا
بلفظ لم يكن لهما ولولا ذاك سويا بحرف جاء قبلهما ب هما الدال والتاء من ست حيث بدلنا بالتاء في ست ولو لم نفعلوا
ذلك بل ادغموا الدال في التاء لصارا سس ل ذا وما اسم مؤنث من غير تاء وفي حال النداء تكون فيه ويدخل في مذكره
المنادى نداء يخفى على من لا يعيه وقالوا انها بدل تبع عن الياء التى كانت تليه وتلك لياها بلى سواها ونجمعها هذا
مع اجنبي ب التاء في يا ابت ويا امت عوض عن ياء المتكلم وقد تبدل الياء الفا فتقول يا ابا و يا امتا فلهذا بدلا لان وقد يجمع بينهما
فيقال يا امتا و يا ابتا ولم يعد ذلك جمعا بين العوض والمعوض عنه لانه جمع من الجمع بين العوضين ل ذب هركاه زيد ملك
خود را بمبلغ پنج تومان عرض كند عمرو بكويد كه پول ندارم اكر جنس را بكويد خواهى بفروش ...

بام رفتند نزد حاکم شرع و بنا المرا مبلغ مخصوص نوشتند و صیغه اجاره ساختند این بیع چه صورت دارد ب هرگاه اجرای
بر معهودین شده بیع منعقد نشده نظر بعدم تعیین ثمن و اگر پنج تومان و افتتد مبیّن قرینه صادقه بمعهود در ضمن صیغه
ظاهرا بیع صحیح است تا بطلان ثابت شود و طی حکم موقوف بر سماع کلام طرفین است ل ذ ج زید ملک خود را بعمرو فروخت و
شرط تاخیر ثمن شده و مدت چهار ماه در این میان امد شد بوده و بعضی از وجه هنوز نزد مشتری باقی مانده ایا بایع اختیار فسخ
دارد یا نه ب هرگاه سه روز از وقت اجرای صیغه بیع گذشته و هنوز مشتری تمام ثمن را نداده و بایع نیز تمام مبیع را بقبض
او نداده و فیما بین شرط تاخیر قبض هیچ یک از عوضین حتی بیک ساعت مثلا نیز نشده خیار فسخ از برای بایع ثابت میشود
هرچند که قدری از ثمن را گرفته یا قدری از ثمن را بقبض داده یا بعد از انقضا ثلثه بایع مطالبه ثمن نموده یا مشتری قبل از
ظهور فسخ بذل تمام ثمن کرده باشد که در جمیع این صور خیار ثابت و باقیست تا انکه بایع اظهار اسقاط خیار نماید علی الاظهر
ل ذ د ما ابن جمعه ابدا بنات و فی الحیوان اجاء و فی النبات و هل بالمیم و ای لغیر ذوی العقول المدرکات ب الاوّل ابن عرس
و ابن اوی و ابن اوبر و الثانی نحو قوله تعالی رأیتهم لی ساجدین ل ذ ه ما اسم یکون مؤنثا اذا اضیف الیه ذکر و اسم نفوه بالله
ابدا اضافه و تخبر ب المراد بالاضافه هنا التثنیه و اذا نسب الی مؤنث حذفت منه التاء فیصیر لفظه علی لفظ المذکر و اتنا
نحو شیه فانه اذا نسب الیه حذفت تاؤه و ردّت واوه فیقال شوی ل ذ و کیفیت نماز فریضه یومیه را بر وجه کمال مذکور سازید
ب بعد از انکه بدن و رخت مصلی پاک باشد از نجاست غیر معفو عنها و طهارت شرعی بر نهجی که بر او لازم است از وضو و غسل
و تیمم بجا اورده باشد و وقت و قبله را متفحص کرده باشد رو بقبله ایستاده اول اذان بگوید باین طریق الله اکبر چهار مرتبه
اشهد ان لا اله الا الله اشهد ان محمدا رسول الله حی علی الصلوة حی علی الفلاح حی علی خیر العمل الله اکبر لا اله الا الله هر یک
از این فصول را دو مرتبه که مجموع هجده فصل باشد و اگر بعد از اشهد ان محمدا رسول الله دو مرتبه اشهد ان علیا ولی الله
بگوید ضرری ندارد بلکه بهتر است خصوصا هرگاه بقصد جزئیت نگوید نه بقصد اذان و بعد از ان بنشیند و بخواند اللهم
اجعل قلبی بارا و عیشی قارا و رزقی دارا و اجعل لی عند قبر رسولک صلی الله علیه و آله مستقرا و قرارا و دو رکعت نماز کند یا یک
گام بردارد یا سجده بجا اورد و در سجده بگوید لا اله الا انت ربی سجدت لک خاضعا خاشعا ذلیلا پس اقامه بگوید مثل اذان الا که
الله اکبر در اول اقامه دو مرتبه بگوید و در اخر لا اله الا الله یک مرتبه و بعد از حی علی خیر العمل قد قامت الصلوة دو مرتبه
بگوید پس بگوید اللهم انی اقدم الیک محمدا صلی الله علیه و آله بین یدی حاجتی و اتوجه به الیک فاجعلنی به وجیها فی الدنیا
و الاخرة و من المقربین و اجعل صلوتی به مقبولة و ذنبی به مغفورا و دعائی به مستجابا انک انت الغفور الرحیم پس رو بقبله
نیت نماز کند یعنی قصد کند و بخاطر گذراند که مثلا چهار رکعت نماز ظهر میکنم از برای خدا اداء واجب قربة الی الله
و رضای خدا پس نیت تکبیرة الاحرام بکند یعنی بگوید الله اکبر و بعد از ان شش تکبیر به نیت سنت بگوید که مجموع هفت تکبیر شود
و بهتر است که بعد از تکبیر سیم بگوید اللهم انت الملک الحق المبین لا اله الا انت سبحانک انی ظلمت نفسی فاغفر لی انه لا یغفر الذنوب
الا انت و بعد از پنجم بگوید لبیک و سعدیک و الخیر فی یدیک و الشر لیس الیک و المهدی من هدیت لا ملجا منک الا الیک سبحانک
و حنانیک تبارکت و تعالیت سبحانک رب البیت و بعد از ششم بگوید یا محسن قد اتاک المسیء و قد امرت المحسن ان یتجاوز
عن المسیء و انت المحسن و انا المسیء فصل علی محمد و آل محمد و تجاوز عن قبیح ما تعلم منی و بعد از هفتم بگوید وجهت وجهی للذی
فطر السموات و الارض عالم الغیب و الشهادة حنیفا مسلما و ما انا من المشرکین ان صلوتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین لا شریک
له و بذلک امرت و انا من المسلمین پس اهسته بخواند اعوذ بالله من الشیطان الرجیم هرچند که حمد و سوره را بلند خواند پس حمد و سوره
حمد را بخواند بعد از حمد یک سوره معینه نماید بسم الله را بخواند و سوره را تمام کند و بسم الله حمد و سوره را بلند بخواند
هرچند که قرائت را اهسته بخواند یا در رکعت سیم و چهارم باشد و باید که سوره سجده واجبه نداشته باشد و انقدر طول
نداشته باشد که سبب فوت وقت صلوة شود و باید که سوره و الضحی و الم نشرح را با هم در یک رکعت بخواند و همچنین سوره فیل و
لایلاف را هرگاه بخواند با هم در یک رکعت بخواند و بسم الله را در میان هر دو سوره نیز بخواند و بعد از سوره ایستاده تکبیر بگوید
و برکوع رود و بهتر انست که در جمیع تکبیرات نماز دستها را تا برابر گوش بردارد و در رکوع کف دستها را بر سر زانوها گذاشته
انها را عقب زند و گردن را بکشد و پشت را صاف کند بنحوی که چون قطره ابی بر ان ریزند بر جای خود بماند پس ایستاده
بخواند اللهم لک رکعت و لک اسلمت و بک امنت و علیک توکلت و انت ربی خشع لک سمعی و بصری و شعری و بشری و لحمی و دمی

ومخی

و مخی و عصبی و ما اقلته قدمای غیر مستنکف و لا مستکبر و لا مستحسر پس سبحان ربی العظیم و بحمده گوید سه مرتبه پس سر بردارد
و راست بایستد و بگوید سمع الله لمن حمده الحمد لله رب العالمین و اگر ماموم باشد اکتفا کند بگفتن الحمد لله رب العالمین پس ایستاده
تکبیر گوید و بسجود رود و هفت موضع را که کفهای دست و سر زانوها و پنجهای دو سر انگشت مهین پا است بر زمین قرار دهد
و زود بدن زانوها را اندازد و باید که محل پیشانی بر زمین باشد و روییده باشد شرطی که بحسب عادت ماکول و ملبوس نباشد
و معدن نیز نباشد مثل طلا و نقره و لعل و یاقوت و فیروزه و در و مانند اینها و مهر بسیار چرکین نباشد و بهتر انست که سر ماغ
بر خاک کربلا رو دماغ را بر زمین بچسباند و در سجود بگوید اللهم لک سجدت و بک امنت و لک اسلمت و علیک توکلت و انت ربی
سجد وجهی للذی خلقه و شق سمعه و بصره و الحمد لله رب العالمین تبارک الله احسن الخالقین پس بگوید سبحان ربی الاعلی و
بحمده سه مرتبه پس سر بردارد و درست بنشیند تکبیر بگوید و بگوید استغفر الله ربی و اتوب الیه و نشسته تکبیر بگوید و بسجود
رود و دعا و ذکرا بنحو اول بعمل اورد و سر بردارد و درست بنشیند پس برخیزد و در اثنای برخاستن بگوید بحول الله و قوته
اقوم و اقعد پس حمد بخواند و بعد از ان قصد سوره معینه نموده یک سوره تمام بخواند بشرایط سابق و بعد از ان تکبیر بگوید و دستها را
در برابر رو بردارد و کفها را بسوی اسمان بگشاید و قنوت بخواند بهر دعائی که خواهد و بهتر انست که بگوید سبحان من دانت
له السموات و الارض بالعبودیة لا اله الا الله الحلیم الکریم لا اله الا الله العلی العظیم سبحان الله رب السموات السبع و رب الارضین
السبع و ما فیهن و ما بینهن و رب العرش العظیم و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین اللهم صل علی محمد و آل محمد اللهم
اغفر لنا و ارحمنا و عافنا و اعف عنا فی الدنیا و الاخرة انک علی کل شیء قدیر و صل علی محمد و آل محمد پس تکبیر گوید و رکوع
و سجود بعمل اورد بنحوی که گذشت و چون سر از سجده دویم بردارد تکبیر گوید و از برای تشهد بنشیند و هر دو پا را اندکی
بطرف راست بیرون کرده پشت پای راست را بر شکم پای چپ گذاشته بگوید بسم الله و بالله و الحمد لله و خیر الاسماء لله الحسنی کلها
لله اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ارسله بالحق بشیرا و نذیرا بین یدی الساعة اللهم صل علی
محمد و آل محمد و تقبل شفاعته و ارفع درجته پس اگر نماز دو رکعتی باشد سلام دهد بنحوی که مذکور میشود و الا بحول الله و قوته
اقوم و اقعد گفته برخیزد در رکعت سیم و چهارم مخیر است میان انکه سوره حمد تنها بخواند یا بعوض ان تسبیحات اربع بگوید
خواه امام باشد یا ماموم یا منفرد و تسبیحات بهتر است از برای همه و صورت تسبیحات این است سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا
الله و الله اکبر سه مرتبه و بعد از ان بگوید استغفر الله پس تکبیر گفته رکوع و سجود را بنحو سابق بعمل اورده و بعد از سجده
دویم درست نشسته اگر نماز مغرب باشد تشهد بخواند بنحو سابق و سلام دهد بنحوی که میاید و الا از برای رکعت چهارم برخیزد و بنحو
رکعت سیم بجا اورده بعد از سجده دویم بنشیند و تشهد بخواند بنحوی که گذشت پس سلام دهد باین طریق السلام علیک
ایها النبی و رحمة الله و برکاته السلام علینا و علی عباد الله الصالحین السلام علیکم و رحمة الله و برکاته و اگر مقید باشد که بخواهد
که همه دعاها و اذان و اقامه را ترک کند و در رکوع یک مرتبه سبحان ربی العظیم و بحمده و در سجود یک مرتبه سبحان ربی الاعلی و بحمده
و در قنوت یک مرتبه اللهم صل علی محمد و آل محمد و در تشهد به الحمد لله و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا
عبده و رسوله اللهم صل علی محمد و آل محمد و در سلام به السلام علیکم و رحمة الله و برکاته اکتفا نماید و باید که اهتمام در تصحیح
قرائت و اذکار نماید و حروف را از مخارج مقرره ادا نماید مگر انکه بعضی حروف نداشته باشد مثل غالب حبشیان که مخرج شین
نقطه دار ندارند که بدل ان حرف معذورند و از این جهت حضرت رسول فرمود که سین بلال شین است نزد خدا و هم انا انزلناه را
اظهار کند و کفوا بضم فا با واو گوید یا با همزه یا بسکون فا و همزه بخواند و رعایت تشدید و مد متصل نماید و ادغام را ترک
نکند و همزه را اظهار کند و همزه الله اکبر را با ح مبدل نکند و مد منفصل ... و اکبر را تشدید نزند و بشکل اکبار نگوید
و همزه را بعین و حا را بها و ثا را بسین و صاد را بسین و ثا و ذا را بزا و ظا و ضاد و بالعکس بدل ننماید بلکه نهایت
مبالغه در تصحیح ضاد نماید زیرا که با اینکه گفته اند مخصوص فصحای عرب است چنانکه بخبر بران شاهد است حدیث شریف
انا افصح من نطق بالضاد از معاصد و تصحیح حرکات نیز خاصه و عامه نیز موجودات است و واجب است که در وقت قرائت و تسبیح
و ذکر رکوع و سجود و تشهد و سلام و بعد از سر برداشتن از رکوع و سجود ارام گیرد و حرکات کلمات را نیز درست بگوید زیرا که
بسبب اختلاف حروف و حرکات معنی مختلف میشود و گاه هست که کفر میکشد مثلا هرگاه کسی بگوید بغلان نزد که
برای بعضی از ... در مکه و بدال ... خوار شد و بظلم بعضی ... گمراه گشت ...

ومدح است وبها بمعنی مرکشد و بهمزه بمعنی غضب است و چون ایاك بکسر کاف کوید دلالت کند که معاذ الله خدا زن است واکر انعمت بضم تا کوید معنیش انست که این قاری نعمت بمردم داده است و چون ترك زبان صمد الصماد کوید بمعنی سرکین است و بیابی نعوام در تشهد عبده بفتح دال میکویند ان غلط ومبطل نماز است بلکه بضم دال است ودر حدیث است که ادنی درو وقت پینکی وخواب الودکی نماز نکند ودعا نخواند که مبادا نفرین بخود کند و نفهمد و باید حمد و سوره ندر دو رکعت اول مغرب وعشا آهسته خواند هر چند که تسبیح را بعوض حمد بکوید ودر باقی انکار را اختیار دارد ونظر بضیق وقت وعلت فرصت شو ان که بعد از حمد سوره نخواند ودر تسبیحات اربع یک مرتبه اکتفا کند وسنتست که نظرش در وقف که ایستاده است بموضع سجده باشد ودر رکوع میان هر دو پاها ودر سجود بطرف بینی ودر تشهد بکنار خود ودر قنوت بکف دستها ودر وقت ایستادن ما بین پاها سه انکشت باز یک وجب فاصله دهد وسر انکشتان پاها را بقبله دارد ودستها را بر رانها مقابل سر زانو نهد ودر تشهد بالای رانها مقابل زانو کذارد وسنتست که بعد از هر نماز تعقیب بخواند واختصر بهترین تعقیبات انست که بعد از سلام سه مرتبه تکبیر بکوید ودر هر تکبیر دستها تا نبرهٔ کوش بلند کرده بزیر آرد وبزانوها برسد پس بکوید لا اله الا الله وحده وحده انجز وعده ونصر عبده واعز جنده وهزم الاحزاب وحده له الملك وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی لا یموت بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر وتسبیح فاطمه را بکوید بنحو متعارف که سی وچهار مرتبه الله اکبر وسی وسه مرتبه الحمد لله وسی وسه مرتبه سبحان الله است وبعد از اتمام یک مرتبه لا اله الا الله بکوید وازبرای حفظ از افات وبلیات ایة الکرسی بخواند که بهترین مجربات است وایة الکرسی تا العلی العظیم است علی المشهور الصحیح واکر خواهد که هرکز تب نکند در هر صبح وشام دعای حضرت فاطمه را بخواند که بدعای نور مشهور است که از جمله مجربات است ودعا اینست بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله النور بسم الله نور النور بسم الله نور علی نور بسم الله الذی هو مدبر الامور بسم الله الذی خلق النور من النور وانزل النور علی الطور فی کتاب مسطور فی رق منشور بقدر مقدور علی نبی محبور الحمد لله الذی هو بالعز مذکور وبالفخر مشهور وعلی السراء والضراء مشکور وصلی الله علی سیدنا محمد وآله الطاهرین

ل ذ ز هرکاه کسی پای خود را بمثل کهنه بپیچد یا چیزی در پا کند ساق داشته باشد مثل جوراب تیمین با بسیج یا ایها پا را در کفش کند ایا در اینصورت با همان نماز جایز است یا داخل خلاف است **ب** دور نیست که داخل باشد لکن نماز صحیحست در ما فیه تر ظهر القدم مطلقا علی الاقرب واحوط اجتناب است از صوری که ساق داشته باشد مطلقا **ل ذ ح** هرکاه ابوین متهم بخلاف تشیع باشند یا جزما امامی مذهب نباشند قضای صوم وصلوة انجناب ایشان چه صورت دارد **ب** در صورت جزم خوب نیست در صورت تهمت بد نیست بلکه هرکاه ظاهر امامی باشند اختیار در فعل قضا است **ل ذ ط** هرکاه پیری تکلیف عبادت بدو را قضا نکند بمقتضای پیری کوچک یا دختر با عدم پیرها امتناع او برائت ذمه پدر یا ممتنع حاصل میشود یا نه **ب** بلی دبستن نسبت بپدر با اکر اشکال هست واحتیاط انست که او نیز بکند والله العالم **ل ذ ی** هرکاه کسی را چند روز نماز فوت شده وطریقه وترتیب آنرا نمیداند در قضا بکدام نماز ابتدا کند **ب** اکر نماز اولین را که فوت شده میداند همان والا ابتدا از صبح ابتدا نماز عشا ختم کند یا بظهر ابتداء وبصبح ختم نماید **ل ذ یا** هرکاه جمع میان دو نماز نشود اذان از برای نماز دویم ساقط میشود یا نه وجمع بچه متحقق میشود **ب** اذان ساقط میشود وجمع بترك نافله متحقق میشود هرکاه مغرب وعشا یا ظهر وعصر باشد ابد وبعضی مناط جمع را حصول دو ادا در وقت فضیلت یکی دانسته اند وبعضی مطلق تعقیب را منافی جمع دانسته وهر بونو بر سبیل اطلاق کال دارد والله العالم **ل ذ یب** نماز نافله در سفر یا در حضر هرکاه سواره یا پیاده شود چه نحو باید کرد **ب** رکوع وسجود را هرکاه ممکن نشود با سر اشاره کند با چشم کند وازبرای سجود سر را پست تر کند وچشم را اندك هم بهم وازبرای رفع راس چشم بکشاید وسر را بالا کند وسایر ارکان وواجبات را بعمل اورد مهما امکن بنحوی که در نماز واجب ممکنست ودر مستحبات اختیار دارد وسوره در نافله لازم نیست بلکه بحمد اکتفا میتوان کرد حتی در حال اختیار بلا خلاف مکر در نمازها که با سوره مخصوصه وارد شده مثل نماز جعفر وشب عید فطر ونماز وحشت که در انها مراعات کیفیت منقوله باید کرد **ب** بجهت علم وجوب بنا بر مطلق نافله علی الصحیح المشهور **ل ذ یج** جهر در دو رکعت اول نماز ظهر در روز جمعه چه حکم دارد **ب** سنتست از برای امام ومنفرد هر چند که بدون سوره جمعه ومنافقین باشد علی الاظهر الاشهر وبعضی جهر را حرام میدانند وبعضی جواز را مخصوص بامام میدانند وهمچنین است جهر در قرائت نماز جمعه والله العالم **ل ید** جهر در بسم الله در مواضع اخفات قرائت چه حکم دارد **ب** سنتست مطلقا ازبرای امام علی المشهور الاظهر وبعضی مخصوص بامام میدانند وبعضی بعد

رکعت اول تخصیص میدهند **ل ذ ید** شخصی بیست حیوان از شتر وکاو وکوسفند خریده است به بیست دینار از قرار شتری سه دینار وکاوی یک دینار وکوسفندی نیم دینار علم بهایش چند است **ب** ممکن است که یك شتر و پانزده کاو وچهار کوسفند باشد یا دو شتر وده کاو وهشت کوسفند **ل ذ یو** هرکاه کسی که خواهد که در ظهر روز جمعه سوره منافقین خواند غافل شده وبسم الله بقصد سوره توحید یا جحد کوید یا قبل از تجاوز نصف عدول میتواند کرد یا نه **ب** میتواند بنا بر مشهور ونظر باخبار در توحید اشکال نیست ودر جحد احوط ترکست بلکه عدول از ان شکلست والله العالم **ل ذ یز** ده صف کبوتر هست یکی اعلا ویکی اسفل چون از اعلی یکی باسفل اید در عدد مساوی شوند واکر بعکس شود اعلی دو برابر اسفل کردد **ب** صف اعلی هفت است وصف اسفل پنج **ل ذ یح** صفی از مسلمین مقابل صفی از کفار هستند که اکر در انوقت یکی از نصف کفار مسلمان شده بمسلمین ملحق کردد بر مسلمین واجب میبود که در قتال ایستادکی کنند تا کشته شوند زیرا که در عدد مساوی بودند واکر یکی از مسلمین مرتد شود وملحق بصف کفار کردد سه برابر مسلمین کردند پس فرار ازبرای مسلمین جایز شود **ب** صف کفار پنج نفر است وصف مسلمین سه نفر است **ل ذ یط** مثل سوال سابق است لکن اکر از کفار یکی ایمان آورده بمسلمین ملحق شود مسلمین نصف کفار میشوند وحرام است که فرار کنند واکر بعکس شود مسلمین ربع کفار کردند وجایز است که فرار نمایند **ب** صف کفار یازده نفر است وصف مسلمین چهار **ل ذ ل** هرکاه نافله روز جمعه تاخیر شود تا ظهر بچه نحو باید کرد **ب** اکر تمام کند خواه پیش از ظهر وخواه میان ظهر وعصر وخواه بعد از عصر بعضی کفته اند شانزده رکعت مثل نافله هر روز است وخالی از قوت نیست **ل ذ کا** اکر کسی در هشت رکعت نافله شب یا ظهر وعصر شك کند که ایا این رکعت دویم است یا سیم یا هفتم چکار بکند **ب** در مطلق نافله بنا بر اکثر میکذارند بعد از ندارد واحتیاطا بنا بر کمتر کذاشتن بهتر است **ل ذ کب** صاحب قضا در تسبیحات اربع بیک مرتبه اکتفا میتواند کرد **ب** دور نیست در فرض میان ادا وقضا نیست بیرا که قضا تبیان وقت بحسب ظاهر نمیتواند باشد که در این صورت یکی اکتفا میکند با ضم استغفار بلکه استغفار را مهما امکن ترك ننماید هر چند که تسبیحات را سه مرتبه خوانند نظر بقول بوجوب استغفار **ل ذ کج** کسی که مشغول بنماز قضا وروزه قضا است نافله وروزه سنت میتواند کرد یا نمیتوان **ل ذ کد** هرکاه کسی که بر مصلی سلام کند مخالف فاعلم عربیت جواب کفت **ب** بلی لکن احوط انست که به نیت قران بکوید ومع ذلک احتیاط انست که نماز را اعاده کند **ل ذ کد** هرکاه مومنین تا سنی را عادل دانند چه صورت دارد وایا شخص میتواند که امامت ایشان کند **ب** هرکاه مامومین کونا هی در استعلام حال اکر او نکرده باشند وحال شخص بر ایشان مخفی شده باشد نماز ایشان صحیحست بلا خلاف وقضا ندارد چنانکه بعد از نماز کفرش ثابت شود از برای شخص واحوط ترك امامتست لکن میر باظهار عدم قابلیت ومنع بلکه این نیز فسق است بلکه توبه کند ولامامت را ترك نماید **ل ذ کو** اکر کسی مشغول شود بدعای قنوت تا امام سر از رکوع یا سجود بر دارد چه کند **ب** عمدا چنین نکند واکر کند نماز را اعاده کند احتیاطا وقنوت را مختصر باید کرد بلکه ترك میتوان کرد هرکاه مستلزم ترك متابعت در رکن شود بلکه اصل قنوت مستحب است علی الاشهر الاظهر **ل ذ کز** کسی که خالص نیست که از اقتدای بندکان وکثرت ماموم خوشحال میشود امامت کرد یا نه **ب** اکر غرضش از این ترویج دین وظهور صلاح مومنین است ضرر ندارد واحوط انست که سعی کند که ابتها در نفس او نباشد وغرضش محض رضای خدا باشد واز تلبیس ابلیس ایمن کردد **ل ذ کح** هرکاه امام احرام بست وماموم نیز بستند بعد از ان بر امام موجب بطلان نماز عارض شد وتجدید احرام نمود ماموم چه کند **ب** اکر ماموم هنوز تکبیرة الاحرام نکفته اعلام او ضرور نیست والا باید او را اعلام کند تا تجدید احرام نماید **ل ذ کط** هرکاه نخواهی در قیمت معین کنند در حضور دو نفر پس یکی از انها باید بکری کوید که اکر تو ربع انچه داری بمن دهی تمام قیمت از برای من نیز بهم میرسد وقیمت ان چه قدر است وهر یک چه قدر دارند **ب** قیمت یازده است ویکی نه ودیکری هشت وطریق معرفت امثال این سوال انست که مخرج کسرها را در هم ضرب کنند واز حاصل یك را کم نمایند پس باقی قیمت خواهد بود واکاه از حاصل مخرج اول کسر نیز کم نمایند که باقی همانست که با یکی از ایشان است پس از ان نیز مخرج اکر کسر دیکر را کم نمایند که ان چیزیست که با دیکریست مثلا در اینجا سه را در چهار ضرب واز حاصل یکی کم شد پس یازده قیمتست وچون از ان کم کردیم سه را که مخرج ثلث است نه ماند یا چهار را که مخرج ربع است هشت ماند وچون ربع هشت یا ثلث نه را بر نه اضافه کنی یازده خواهد شد که موافق قیمتست وهرکاه در سوال مذکور بجای ثلث خمس وبجای ربع سدس فرض کنیم قیمت بیست ونه باشد

بیست و چهار و با دیگری بیست و پنج باشد **ل ذ ل** هرگاه مقابل دست درد دماغ کند و دست خونین شود و خون از دماغ
جاری شود چه کند **ب** اگر آب حاضر باشد که بدرون استنشاق باروغن گیر تطهیر ممکن شود چنان کند والا پس اگر خون
دست زیاده نباشد بر بهتی درهم بعلی که آن بقدر سطح بالای بند بالای انگشت ابهام است ضرر ندارد و هم چنین اگر خون
که کمتر و مانند آن در دماغ کند ادماغ سیلان خون کرده تا آخر نماز و الا نماز را از سر گیرد **ل ذ لا** جایی هست که قصر
یکی نماز و روزه باید کرد و معین دیگری باید **ب** بنابر مشهور در اماکن اربعه که مکه و مدینه و مسجد کوفه و حایر حضرت امام
حسین است بدون عزم اقامت قاطع سفر قصر روزه واجب است بلا خلاف و در نماز مخیر است و اتمام افضل است و شیخ
صدوق رحمه الله قصر را واجب میداند و سید مرتضی و ابن جنید اتمام را در اینجاها واجب و سایر مشاهد ائمه واجب میدانند
و در نظر ناصر مذهب صدوق راجح و جمع احوط است **ل ذ لب** هرگاه اراده داریم که باینجا چهار فرسخ است یا زیاده اما بهشت فرسخ
و در غیر این راه منزلی دارد که نماز را در آن باید تمام کند و قصد دارد که در وقت رفتن یا بازگشتن باینجا رود یا در وقت
رفتن قصد نداشته باشد و بعد از بیرون رفتن قصد کرد که باینجا رود در باب نماز چه کند **ب** ظاهر آنکه در هر دو صورت سفر
هم مجوز است **ل ذ لج** اگر اراده جایی دارد که از اینجا هشت فرسخ است و در هر کمتر از هشت فرسخ منزلی دارد که در آن ملک دارد
و شش ماه بقصد توطن مانده چه کند **ب** بنابر آنکه مطلقا استیطان شش ماه معتبر است در هر جا تمام کند لکن اظهر اعتبار
استیطان شش ماه در هر سال است **ل ذ لد** اگر در سفر بجایی رسد که باید نماز را در آن تمام کند لکن داخل آن نشود بلکه
از کناران گذر رود در باب قصر چه کند **ب** مشهور آنست که اگر از حد ترخص آن محل گذرد سفرش قطع میشود و مسئله
محل اشکال است و عمل باحتیاط باید کرد **ل ذ له** استخراج عدد مضمر بچه نحو میشود **ب** بچند طریق میشود یکی آنست که
چون عددی کسی در دل گرفت تو نیز بدست راست یکی بگیر و بگو تا آن عدد را که در دل گرفته است تضعیف کند و تو
آنچه دارد تضعیف کن و هم چنین تا تمام شود و در هر مرتبه که تضعیف میکند او را بگو اگر کسری هست بانه اگر نباشد بگو
تضعیف کند و اگر باشد بگو کسر را بیندازد و در هر مرتبه که کسری بیندازد تو نصف آنچه بعد از تضعیف حاصل شده
بدست چپ بگیر باین طریق عمل کن تا وقتی که چون کسری بیندازد هیچ باقی نماند پس آنچه در دست چپ تو باشد جواب
جواب است مثلا اگر شخص عدد نه در دل گرفت و تو یکی در دست گرفتی پس او ده را نیمه کرد و تو یک را دو کرفتی پس او پنج را
دو نیم کرد و تو دو را چهار کردی و او نیم را انداخت و تو بعوض نیم نصف چهار را که دو است در دست چپ گرفتی پس او دو را
یک کرد و تو چهار را هشت کردی پس او یک را نیم کرد و تو هشت را شانزده کردی پس او نیم را انداخت و تو هشت را در دست
چپ گرفتی پس با او چیزی نماند و با تو در دست چپ ده ماند و اگر در ابتدا عدد مضمر کسری داشته باشد مثل ده و نیم بگو
که از تضعیف کند تا بیست و یک شود پس از برای بیست و یک یکی در دست راست بگیر و همچنین بطریقی که در نه مذکور
شد عمل کن تا وقتی که با آن شخص هیچ نماند پس نصف آنچه در دست چپ تو باشد جواب است در مثال ده و نیم بیست و یک
در دست چپ تو جمع میشود و نصف آن جواب است و اگر عدد مضمر کسری باشد تنها بگو که آن کسر را یکی کند و تو یکی در دست
راست بگیر و بگو که از آن نیم کند و تو یکی را دو کن پس او نیم را بیندازد و تو یک در دست چپ بگیر پس نصف یک جواب
است خلاصه اولا باید آن شخص سؤال کنی که عددی که در دل گرفته صحیح است تنها یا صحیح است با کسر یا کسر است تنها و بعد
بعد از آن عمل کن بنحو مذکور و باید که نیم باشد **ل ذ لو** هرگاه جماعتی بنا بر تقیه نماز نکنند بر میت امام کنا
انمیت دو را اند و رست هست یا نه **ب** دور نیست که درست باشد و احوط آنست که بر او جنازه باشد **ل ذ لز**
در پیش نماز جمعه اجتهاد شرط است یا نه **ب** بلی علی الاقرب و بر قول بعضی که اشتراط شرط را نسبت اند اجتهاد را یا تقلید مجتهد زنده
مع ذلک باید قدرت بر ادای خطبتین با ثنا و خود داشته باشد **ل ذ لح** کسانیکه در دفتر دیوان نشینند و تحصیل مال
منهی میشود که نکرده و نمیکنند و زکوة و خمس و حج بگردن ایشان هست و بی پروایی در دین بسیار میکنند بچه نحو با ایشان
معاشرت باید کرد و اخبار که در باب قضای حوائج و ادخال سرور و وجوب حقوق مؤمن وارد شده شامل ایشان هست یا نه
ب ظاهر امثال ایشان را مشمول است لکن بقدر مصلحت ایشان و امر بمعروف و نهی از منکر کو تاهی نباید کرد که آن نیز از جمله حقوق
مؤمنین است **ل ذ لط** اگر کسی از ترس حد کر ببرد و گوید که کاش مادرم مرا نزاییده بود و امثال اینها جایز است یا نه **ب**
اگر منتا جات ائمه منقوله را بخواند بهتر است زیرا که امثال مضمون این عبارات از ادعیه وارد شده **ل ذ م** اگر کسی گوید

خدا با مرا صبر بده عذاب آخرت نیست کر کاه مرا بخش جزای مرا در دنیا بمن برسان و صبر بده کراضیه از خواندن یا نه **ب** طلب
معفرت و عافیت باید کرد زیرا که رحمت واسع و طلب بلا ممنوع است والله العالم **ل ذ ما** در بعضی اخبار منقول است که هر کسی
کار کند خدا و ملائکه و همه مردم بر او لعنت کنند و حال آنکه همه کس برای کار مطلع نمیشود و بر تقدیر اطلاع کم کسی او را لعنت
میکند **ب** شاید مراد لعنت در روز قیامت باشد یا آنکه هر کس بر بدکاران سبیل اجمال لعنت میکند **ل ذ مب** اگر کسی قرآن را
غلط خواند و معنی آن را ادراک نکند در آن مصداق حدیث تفکر ساعة خیر من عبادة سبعین سنة خواهد بود یا نه و بهتر آن تفکر تنها
هست یا نه **ب** ظاهر مراد اخلاص است و بهتر است **ل ذ مج** فکر کردن در معنی قرآت در دعا افضل است یا خواندن بی فصاحت و معنی **ب**
تفکر بهتر است و جمع افضل است **ل ذ مد** طول عوج بن عنق چه قدر بوده و چند عمر بود و عاقبت امرش چه نحو شد **ب**
مرحوم آخوند ملا فتح الله در تفسیر آیه لقد اخذ الله میثاق بنی اسرائیل از سوره مائده چنین فرموده که در اثنا را مده که حق تعالی
موسی را وعده فرموده بود که زمین مقدس که ایلیا است یا اریحا یا همه ولایت شام بر بنی اسرائیل ارزانی فرماید و آن وقت
در آن وقت مساکن جباران بود و ایشان را عمالقه میگفتند مردمی بلند بالا و توانا بودند از بقیه قوم عاد چون لشکر
فرعون غرق شدند و مصر بر بنی اسرائیل مقرر شد فرمان الهی در رسید که بارض مقدس روید که مرا روزه دادم و در
هر همی هرا اربا غست و جهاد کنید با جباران پس موسی دوازده نقیب از لشکر اختیار کرد که هر یک کافل مهمات سبطی باشند
اندوازده سبط پس با قوم خود نزدیک اریحا رفتند و نقیبا بر تجسس حال عمالقه مشغول شدند پس با یکی از جباران ملاقات کردند
که او را عوج بن عنق گفتندی درازی او بقول اکثر سه هزار سیصد ذرع بود و بانی غادیان نیز بر بالای بودند و در تفسیر
ابو الفتوح مذکور است که قدا و سیصد سی و سه هزار و بیست و سه ذرع و ثلثی بود و از آبهر سبزه او را آبر کذشته
بود و از آن مجوی و ماهی در دریا گرفتی و با آب کباب کردی و مجوری در ایام نوح که آب از سر کوهها صد کز گذشته
بود تا بالای ساق او بود و او را سه هزار سال عمر بود و عنق که مادر او بود دختر آدم بود و هر انگشتی از انگشتان صد
ذرع بود و هر ناخنی چون داسی بود و حکایت کرده روزی از حطب حامد و بشیر هیزم که بالای توده خودش بود بر داشته
که این دوازده نقیبا او رسیدند چون ایشان را بدید از کوتاهی قامت ایشان متحیر شد تا آنکه هر یکی از ایشان را چهل
ذرع بالا بود پس ایشان را در دامن گذاشته دامن بر میان زد و نزد مادر آورد و بر بهت و تعجب گفت که اینها آمده اند
با ما قتال کنند و زمین و شهرها را متصرف کنند پای بر سر ایشان نهم و پایمال کنم مادرش گفت روا نباشد ایشان را
رها کن تا بروند و خبر ما را بقوم خود برسانند البته با ما قتال نکنند آنها از ایشان در آمدند هر خوشه
انگور را وزن کردند پنج نفر تنوانستی و پنج نفر در پوست انار ایشان میگنجیدند و با انگور کشته با یک دیگر گفتند که بنی اسرائیل
از حال این قوم خبر کنیم نتوان کرد که نافرمانی کرده و عصیان نموده پس با لشکر که آمدند قوم را بجزع ایشان ترغیب
کردند و موسی را از حقیقت حال خبر دادند موسی با ملازمان قومی بر خاسته متوجه جباران شد عوج خبر دار شد و بیامد
و لشکر موسی نگریست و بقدر عرض لشکر موسی پاره از کوه بر سر بر بد و بر سر گرفت تا بر سر ایشان فرود آورد و همه را یکبار
بکشد حق تعالی هدهد را فرستاد تا پاره الماس بمنقار گرفته بر گرد آن کوه سوراخ کرد و آن سنگ در گردن او
افتاد مانند طوق عوج هر چند خواست که از گردن خود بدر آورد نتوانست موسی بیامد و او را بدان حال بدید خود چهل
شده عصا خود را که چهل ذرع بود چهل ذرع هم بر جست و آن را بر عوج زده بر کعب او آمد و از آن زخم و گرانی سنگ بیفتاد
بنی اسرائیل یکبار بر او تاخته تیغها بر کشیدند و او را پاره پاره کردند و در خبر آمده که مدت سه هزار سال استخوان او پلی
رود نیل بود و تمام شد کلام مفسر قاصر گوید که طول هر انسان مستوی الخلقه سه ذرع و نیم است بذراع دست خودش و
هر ذرعی دو شبر است و شبرها مثل مساوی اند و هر یک موافق عرض دوازده اصبع است و از این جهت فقها در باب اوقات
نماز قدم میگویند و سبع شاخص میخواهند و هم چنین مراد شان از ذراع دو سبع است و اطلاق اخبار نیز بر این ولکن با
نظر ملاحظه استواء خلقت و نظام حال او ممکن نیست ذراع و در اینجا شرعی که اطلاق ذراع منصرف باشد بنا بر این
طول عوج بنا بر قول ابو الفتوح بحساب فرسخ بیست و هفت فرسخ و سه ربع فرسخ و بیست و سه ذراع و ثلث میشود ذرع
از هشت فرسخ است الا هشتصد و پنجاه ذراع و ده جزو از بیست و یک جزو ذراع و هر یک از شبر و قدم از نصف ذراع است و از
کتاب امالی و تلک نقل کرده اند که طول ذکر بخاشه افتاد مستوی الخلقه بعرض ده اصبع است و از بعضی تا بیک وجب

دوازده اصبع است میرسد و در آن کمال لذت زنان میباشد و از بعضی تا بهشت اصبع میرسد که موجب کمال نفرت و عصیان زنان
میگردد و در تحفه مذکور است که رحم زنان را قضیب عنق رحم کمتر از شش انگشت مضموم و بلندتر از دوازده انگشت
نمیباشد و متوسط بقدر نه انگشت است و بعد از نمو از نه انگشتان مرد و زن موافقت و مباینت ایشان معلوم میشود
و طویل را با قصیر مباشرت بهتر نیست که علت لذت اصلاح پذیر نیست و جمله اطبا اتفاق کرده اند که هرگاه رحم و قضیب
موافق باشد طرفین کوتاهی نمیکنند و بدستور هرگاه توافق در طرفین نباشد در تنافر نیز تخلف نمینمایند
ناصر گوید که مؤید این مقال است که در این عصر زنی شوهر کرد و بعد از تحقق حیض و بلوغ زیاده بر ده سال با هم بودند
و از ایشان ولادتی نشد پس مرد از برای امتحان زنی گرفت و در همان سال از برای او فرزند بهم رسید پس زن نیز طلاق
گرفت و شوهر کرد و در همان سال از برای او نیز فرزند بهم رسید و بنا بر غالب ذکر بر خواسته عوج سه فرسخ و ربع و شش صد و چهل و پنج ذرع
و نیم و چهار جزو از ده ربع و نجا در جزو ذراع میباشد از حکایت مذکوره مستفاد میگردد که طوفان نوح عالمگیر نبود
و نظر به بقاء عوج و مادرش اینکه مادر عوج زیاده بر سه هزار سال عمر نمود و در قاموس مذکور است که عوج بن عوق بضم
عین متولد شد در منزل آدم و زندگانی کرد تا زمان موسی و نیز در آن مذکور است که عوق بعضی نوح پدر عوج
طویلیست و هر که عوج بن عنق گوید پس بتحقیق خطا کرده است ناصر گوید اظهر آنست که صاحب قاموس خطا کرده چون
با مشهور است که عوج بن عنق میگویند بر فرضی که پدر عوج عوق باشد نیز که عنق مادر اوست ظاهرا مخفف عناق است
مثل ذراع و عناق دختر حضرت آدم است چنانکه ثقة الاسلام در کافی در باب بحدیث روایت کرده است از حضرت صادق
که حضرت امیر فرموده که بغی میکشتند اصحاب خود را با نشر بد رشتی که اول کسی که سرکشی نمود بغی نمود عناق
دختر آدم بود محل نشستن او جریب در جریب بود و از برای او بیست انگشت بود و در هر انگشتی دو ناخن مانند دو داس
پس مسلط ساخت حقتعالی بر او شیری و گرگی و کرکسی که او را کشتند و او اول کشته بود که حقتعالی او را کشت و موافق مذهب
شیعه باید عوق زوجه باشد یا نواده آدم باشد یا آنکه عناق نواده باشد و مجاز از دختر گفته باشند لف قمر الذاکرین
الله کثیرا و الذاکرات شامل کسی است که فکر در معنی حدیث یا قران کند یا تامل در آیات حق نماید یا فکر در احوال مرگ و بعد
مرگ نماید ب بلی اینها افضل افراد که خصوصا آخرین لف نمو هرگاه از برای نماز سنتی کیفیتی خاص باشد و از بعضی
متعذر گردد بسبب ندانستن یا ضیق وقت یا ملجا بر آنست که بطریق دیگر بعمل آرد مثل آنکه در نماز هدیه میت بجای آیة
الکرسی و انا انزلناه قل هو الله یا سوره دیگر خواند ب بقصد نماز مخصوص جایز نیست و بقصد مطلق نماز ظاهرا ضرر
ندارد لف هر گویند که حضرت آمنه مادر حضرت رسول اشعاری دارد که دلالت بر حسن عقیده و معرفتش بنبوت آنحضرت
دارد هرگاه بیان فرمایند کمال لطف خواهد بود ب حافظ ابو نعیم اصفهانی صاحب حلیة الاولیا که از جمله فضلای اهل
سنت است بسند خود از زهری روایت کرده از اسما بنت رهم از مادرش که گفت حاضر بودم نزد آمنه در مرض موتش و محمد
بچهار نزد او نشسته بود پس آمنه بروی آنحضرت نگاه کرد و گفت بارک فیک الله من غلام یا ابن الذی من حومة الحمام
نجا بعون الملک المنعام فودی غداة الضرب بالسهام بمائة من ابل سوام ان صح ما ابصرت فی المنام فانت مبعوث الی الانام
من عند ذی الجلال و الاکرام تبعث فی الحل و فی الحرام تبعث بالتحقیق و الاسلام دین ابیک البر ابراهام فایم انهاک
عن الاصنام ان لا توالیها مع الاقوام بعد از آن گفت هر زنده مرده است و هر تازه کهنه بوسیده است و هر بزرگی فانی میشود
و من مرده ام و ذکرم باقی نیست بتحقیق که بجا گذاشتم خوبی را و زائیدم پاکیزه را بعد از آن وفات یافت و نوحه جن را بر او شنیدیم
و از آن نوحه این را حفظ کردیم نبکی الفتاة البرة الامینة ذات الجمال العفة الرزینة ام نبی الله ذی السکینة و صاحب المنبر
بالمدینة صارت لدی حفرتها رهینة و در سوال سی صد و پنجاه و یک گذشت که قبر آمنه در ابواء بباء موحده بر وزن
حلوا بود و مشهور در خلاصة الوفا گفته که ان روایت که آمنه مادر پیغمبر در آنجا وفات یافت و در حالی که آنحضرت بر کشتن
بود و در اعمال مدینه شد انتهی و شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار از انس بن مالک روایت کرده که ظاهر میشود که قبر
آمنه مانند قبر عبدالله پدر آنحضرت در مکه است یا قبر هر دو در مکه است لکن قابل توجیه و تاویل هست و الله یعلم روی
هذه عن انس بن مالک قال اتی ابو ذر یوما الی مسجد رسول الله فقال ما رایت کما رایت البارحة قالوا و ما رایت البارحة
قال رایت رسول الله ببابه فخرج لیلا فاخذ بید علی بن ابیطالب و خرجا الی البقیع فما زلت اقفو اثرهما الی ان اتیا مقابر

مکة فعدل

مکة فعدل الی قبر ابیه فصلی عنده رکعتین فاذا بالقبر قد انشق و اذا بعبدالله جالس و هو یقول اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا
عبده و رسوله فقال له من ولیک یا ابه فقال و من ولی یا بنی فقال هو هذا علی فقال و ان علیا ولیی قال فارجع الی روضتک
ثم عدل الی قبر امه فصنع کما صنع عند قبر ابیه فکذبوه فقالوا یا رسول الله کذب علیک الیوم علیک فقال و ما کان من ذلک
قالوا ان جندب حکی عنک کیت و کیت فقال ما اظلت الخضراء و ما اقلت الغبراء علی ذی لهجة اصدق من ابی ذر و ممکن توجیه
الخبر باینکه مراد مقابر اهل مکه التی کانت بالمدینة ثم علی سبیل الاعجاز بطی الارض الی الابواء الی قبر امه و الله یعلم لف
ذمح اگر میت را در شب اول دفن نکنند نماز هدیه را در شب اول موت کنند یا شب اول دفن یا در هر دو یا هیچکدام و
کیفیت نماز هدیه را بیان فرمایند ب اظهر شب اول موت است و آن شبیست که غروب آفتاب بعد از موت باشد و در
هر وقت شب بجا آرد و از کتاب فلاح السائل و بلد الامین و موجز نقل کرده اند که از حضرت رسول که فرموده که نمیگذرد
بر میت زمانی دشوارتر از شب اول پس رحم کنید بر مردگان خود را به صدقه کردن برای ایشان پس اگر نداشته باشید پس
یکی از شما دو رکعت نماز بکند و بخواند در رکعت اول سوره حمد یکبار و قل هو الله احد دو بار و سوره الهیکم التکاثر ده بار
و چون سلام دهد بگوید اللهم صل علی محمد و آل محمد و ابعث ثوابها الی قبر ذلک المیت و اسم میت را بگوید پس
چون این نماز برای میت کند در همان ساعت خدا میفرستد هزار ملک را بجانب قبر آن که با هر ملکی جامه و حله باشد
و وسیع سازند قبر او را از تنگی تا روز قیامت و عطا کند خدا بکسی که این نماز را کند از حسنه بقدر آنچه آفتاب بر آن تابیده
باشد و بلند کند خدا در بهشت برای او چهل درجه و نیز در بلد الامین منقول است که نماز هدیه دو رکعت است در اول
بعد از حمد آیة الکرسی یکبار و در دوم بعد از حمد سوره انا انزلناه ده بار و بعد از سلام همان دعا سابق و نیز از بلد الامین
مرویست که خوانده میشود نماز هدیه بر میت در دو رکعت اول بعد از حمد آیة الکرسی یکبار و قل هو الله دو بار و در دوم بعد
حمد الهیکم التکاثر ده بار ناصر گوید که نماز مذکور میانه مردم مشهور است لکن اندک طرق آخر معلوم نمیشود که اختصاص بشب
اول داشته باشد بلکه ظاهر آنست که در هر شب و هر وقت که خواهد میتواند کرد و همچنین از حدیث اول ظاهر میشود که تا
در میان نماز مغرب و عشا بعمل آید چنانکه متعارف است و همچنین صریح نیست در اختصاص بشب اول و بعد از دفن و اولا
شب لکن تاخیر باید موافق متعارف بعمل آورد و در شب اول دو را امل شب یا بین عشائین و مخالفت نکند مگر باذن مستاجر و الله
یعلم لف مط در حدیث نماز جامع مذکور است که دو رکعت حمد و آیة الکرسی و قل هو الله احد و انا انزلناه بخواند
آیا مراد آنست که در هر رکعتی مجموع اینها بخواند یا نه ب ظاهر آنست که در هر رکعتی بخواند تمامیه حمد لف دن بعضی آیات و ادعیه
از برای بعضی امور نقل شده و حال آنکه اثر نمیکند جهت چه چیز است ب تاثیر اینها بعضی شرایط دارد از ترک معاصی و
نیت درست و اعتقاد جازم و لقمه حلال و غیر ذلک لف زما کلام سیاکه مکرر هست مخصوص است یا بکار بره و اشهر کتابها
همه سیاها باشد یا آنکه یکی از اینها که سیما باشد کافیست ب ظاهر اعتبار تسبیح ایر است و الحوط آنست که هیچیک سیما نباشد
لف دنب در حدیث وارد است که چند مرتبه فلان عبارت جهت استخاره بگویند و چیز دیگر مذکور نیست یا آنچه معلوم میشود
که آن کار را باید کرد یا نه ب این نوع دیگر استخاره است که چون خواهد کاری بکند اثر آنجا آورده متوجه آنکار شود که
خیر او است و مید لف دنج قال المحقق الهمدانی المیر اشاره فی اول الهیاة عینا عینان لم یکتبهما قلم فی کل عین من العینین
عینان ب نونان نونان لم یکتبهما رقم فی کل نون من النونین نونان قیل العینان عین الابداع و عین الاختراع و القلم
العقل الفعال و فی عین الابداع عالم العقل و عالم النفس و فی عین الاختراع عالم المواد و عالم الصور و النونان نون
التکوین و نون التدوین و فی نون التکوین الامکان الذاتی الامکان الاستعدادی و فی نون التدوین احکام الدین و
قوانین الشرع المبین لف دند سلام کردن یا تواضع بجا آوردن نسبت بکسی که او اینها را غالب کند نظر به آنکه با عبادت
یا آخرت خود را بیشتر شمارد سنت است یا نه ب بلی با اطلاق و عموم ادله شرعیه تواضع نکردن تعظیم است که اگر تواضع کند
او است لف دنه اگر بعبارت غلط سلام کند همان نحو جواب دادن بجز بیت ب جواب را درست گوید مگر آنکه داند که مانع
با علم عمد غلط گفته است لف دنو جواب سلام طفل و کافر واجبست یا نه ب نه علی الاظهر در جواب کافر اقتصار بلفظ
علیک کند لف دنز اگر کسی در نماز یا غیر نماز باشد و کسی سلام کرد و او جواب نداد یا در عبارت غلط یا نحوی که او نشنید
آیا وجوب رد ساقط شد یا نه ب هرگاه مقصود از سلام همان شخص بوده و اگر داخل مقصودین بوده و بعضی دیگر جواب

داده انداز کردن او ساقط شده و جواب ادن بهتر است و اگر استماع مسلم ممکن بوده و تقصیر نموده اعاده جواب لازم است **ل ذ خ** اگر
کسی بر اقانی سلام کند و غلام او یا دیگری جواب دهد از او ساقط میشود **ب ن ه ل ط** سلام بر کسی که از تکبر جواب را
اهمنم گوید بنحوی که مفهوم نشود سنتست نابر **ب** سلام بر هر مسلمی سنتست **ل د س** هر گاه شک کردم در واجبی از محل نکذ
و تلافی نکرده کذشتم و بعد از آن بیقین یا ظن غالب بهم رسید که مشکوک فیه را کرده یا نکرده بودیم چه حکم دارد **ب** نماز باطل
است و اعاده واجب **ل ذ س ا** لنجه در کثرت تصانیف علامه حلی ره و اجتهاد پسرش فخر المحققین در ایام طفولیت و همچنین
در حدت ذهن سید عبد الکریم ابن طاوس مشهور است از اغلاطات عوام است یا منشا دارد و اصلی یا مبنی است بر مبالغه
و هر گاه کذب یا مبالغه باشد شاید راه گفتگو برای مخالفین شود که بر ما طعن زنند **ب** فاضل افضل الفضلای سادات
متاخرین در رساله خود ذکر نموده و العهده علیه که مصنفات و مؤلفات و فتاوی و مکتوبات شیخ اجل حسن بن یوسف بن مطهر
حلی مشهور بعلامه را بعد از ضبط بر عمر شریفش توضیع کردند و سهم هر روز هزار بیت شد و ولادتش در نوزدهم ماه رمضان
سنه ششصد و چهل و هشت بود و در شب شنبه یازدهم محرم هفتصد و بیست و شش وفات نموده که مدت عمرش هفتاد
هفته روز و هفت سال است که تمام بود و در نجف اشرف مدفون شد و شیخ تقی ابن داود حلی در کتاب رجال بعد از آنکه سید جلیل عبد
الکریم بن طاوس را مدح بسیار نموده در آن جمله فرموده که من قریب او بودم در طفولیت تا وقت وفاتش ندیدم مثل او و بعد
بعد از او شمش او در حسن اخلاق و حدت ذهن و قوت حافظه داخل ذهن وی شد چیزی که فراموش کرده باشد تمام قرآن را
حفظ نموده در یازده سالگی در مدت کمی و مستقل شد در کتابت و خط و مستغنی شد در مدت چهل روز در چهار سالگی تمام
کلام شد ابن داود و مشهور است که شیخ محمد پسر علامه که مشهور است بفخر المحققین هرگز تقلید کسی نکرد بلکه قبل از حد تکلیف بحد
چنانچه اجتهاد رسید و هم چنین بوده است که مشهور است ملا بهاء الدین محمد اصفهانی مشهور بفاضل هندی که شارح قواعد علامه
است ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و در کتاب نفحات ملا جامی و سایر کتب اغرب و اعجب از اینها نسبت بجا هل چند
نقل نموده اند که با وجود آن طعن بر ما نمیتوانند زد و ابن خلکان شافعی در تاریخ خود در ترجمه شیخ رئیس حسین بن عبد الله
بن سینا در ذیل باینها گفته و زیاده بر اینها از او شهرت یافته و نیز ابن خلکان در ترجمه هشام بن محمد کلبی نسابه
از کلبی مذکور نقل کرده است که گفت حفظ کردم قرآن را در سه روز و در ترجمه محمد بن عبد الله بن واحد گفته است که گفت املا
کرد از حفظ خود سی هزار ورق را از علم لغت و در ترجمه محمد بن قاسم معروف بابن انباری چنین گفته است که او حفظ داشت
صد و بیست کتاب در تفسیر قرآن با سندهای آنها و هم چنین سیصد هزار شعر شواهد قرآن و با اینها تصنیف بسیار داشت
که از آن جمله است غریب الحدیث که چهل و پنج هزار ورق است و شرح کافی دو هزار ورق و کتاب ها آن قریب بهزار ورق و
احوال ایام جاهلیت در هفتصد ورق و غیر اینها و در ترجمه عبد الرحمن بن علی مشهور به ابو الفرج ابن جوزی حنبلی چنین
گفته است که کتبش بیشتر است از آنکه شمرده شود و بخط خود بسیار نوشته است حتی که بعضی گفته اند اجزای نوشتهای
او را جمع کرده بر عمرش تقسیم نمودند حصه هر روزی نه جزو رسید و این چیزیست که عقل قبول نمیکند و اشعار بسیار دارد
تمام شد کلام ابن خلکان و فاضل شکوری در کتاب محبوب القلوب گفته است که یحیی بن علی المنطقی بدست خود کتب
بسیار نوشت تا در یک شبانه روز نه صد ورق نوشت و سهل بن عبد الله شوشتری قرآن حفظ نمود و در وقتی که شش ساله
یا هفت ساله بود و بیست و پنج سال روزه میگرفت که در میان آنها هیچ افطار نمینمود مگر قاصر گوید که موافق تصریح بعضی
مرجع عبارت از پانصد بیت است بحساب کتاب و ظاهر حکایت روزه سهل اشاره کرده است شهید ثانی در نکاح مسالک
ل د س ب اگر بعد از نکد شتن از ارکان نماز ظن غالب شود که فلان رکن را ترک کردم یا دو مرتبه کردم یا بعد از فراغ از
نماز ظن غالب شود که رکن کم یا زیاده شده یا رکعتی کم یا زیاده شده یا در این صورتها نماز را اعاده باید کرد مبنا بر آنکه
ظن در نماز حکم یقین دارد یا نه **ب** محل اشکال است و احوط تمام یا اعاده است **ل ذ س ح** کیفیت نماز گرفتن آفتاب یا ماه
و زلزله را بیان نمائید **ب** با استجماع شرائط نماز واجب از قبله و طهارت از حدث و خبث و غیرها نیت
کنند که دو رکعت نماز گرفتن ماه یا آفتاب یا زلزله میگذارم از برای خدا از جهت آنکه واجبست از برای اطاعت خدا پس
الله اکبر بگوید و حمد و سوره بخواند و برکوع رود و بعد از تکبیر پس سر بردارد و تکبیر گفته بدون نیت بعد از آن حمد و
سوره بخواند و تکبیر گوید و برکوع رود چون سر از رکوع پنجم بردارد سمع الله لمن حمده گوید و تکبیر گفته بسجود رود و سجده

کند و برخیزد و حمد و سوره بخواند و قنوت خوانده و تکبیر گفته برکوع رود و سر برداشته تکبیر گوید و حمد و سوره خواند و تکبیر گفته
برکوع رود و سر بردارد و تکبیر گفته حمد و سوره خواند و تکبیر و قنوت خواند و تکبیر گوید و برکوع رود و چون سر از رکوع پنجم بردارد
سمع الله لمن حمده گوید و بسجود رفته دو سجده کند و تشهد و سلام گوید و اگر بعد از فراغ هنوز باز نشده باشد سنتست
که نماز را اعاده کند یا بنشیند و مشغول ذکر خدا باشد تا باز شود و اگر زلزله مکرر شود بحیثیتی که عرفا بعد از زلزله اول ان
صادق آید از برای هر زلزله یک نماز واجبست و اگر وقت تنگ باشد یا خواهد که نماز مختصر بعمل آید مانع ندارد و نماز
مختصر آنست که مبد حمد و سوره و اختصار در قنوت و اذکار بعمل آید و طریقش آنست که بعد از نیت و تکبیرة الاحرام حمد بخواند
و بعد از آن به نیت سوره قل هو الله احد بسم الله الرحمن الرحیم گوید و برکوع رود و سر برداشته بگوید قل هو الله احد
پس قنوت خواند به سبحان الله یا بگوید اللهم صل علی محمد و آل محمد و رکوع کند و سر بردارد و بگوید الله الصمد پس رکوع کند
سر بردارد و بگوید لم یلد و لم یولد و قنوت خوانده و رکوع کند پس سر بردارد و بگوید و لم یکن له کفوا احد و رکوع کند
سر بردارد و بسجود رفته دو سجده کند و برخیزد حمد خواند و باز به نیت سوره قل هو الله بسم الله الرحمن الرحیم و قنوت
خواند و برکوع رود و سر بردارد و بگوید قل هو الله احد برکوع رود و سر برداشته الله الصمد و قنوت خواند و رکوع کند و
سر بردارد و بگوید لم یلد و لم یولد و رکوع کند و سر بردارد و بگوید و لم یکن له کفوا احد پس قنوت خواند و برکوع رود و
سر بردارد و سجود کند و تشهد خواند و سلام گوید و الله العالم **ل د س ط** هر گاه نصاب گوسفند مشتمل بر نر و ماده باشد
میتواند که زکوة را از هر کدام که خواهد بدهد خواه قیمت آنها مساوی باشد یا مختلف **ب** هر گاه در قیمت مساوی
باشد مخیر است و الا پس اگر گران تر را دهد بهتر است و الا باید وسط در قیمت بدهد مثلا هر گاه مجموع چهل گوسفند او
هزاری و پانصد دیناری باشد گوسفند هزار دیناری دهد **ل ذ س ی** هر گاه شخصی از زمان تکلیف او چهل یا پنجاه سال
بگذرد و در آن مدت هر کز کمتر از چهل گوسفند نداشته و گاهی دویست و گاهی بیشتر یا کمتر داشته باشد در خواطرش
نیست که هر سال بخصوص چند راس داشته و هرگز زکوة نداده و الحال میخواهد که زکوة دهد چکار کند که از شغل ذمه بری
ب آنقدر بدهد که ظن غالب شود که تمام را داده است و محتمل است که اگر قدر یقینی بدهد کافی باشد و بهتر
احتیاط آنست که آنقدر بدهد که علم بهم رساند که همه را داده است **ل ذ س و** مؤنت حاصل که مستثنی میشود پیش از زکوة
کدام است **ب** استثنا عین اخراج سلطان دلیل شرعی ندارد و اقتصار بر آن احوط و اولی است **ل ذ س ز** بلا بجز سفر
نادر صیام الدهر الا الحل **ب** و جهران بحرم السفر یقضی الی جوازه و کل ما یقضی ثبوته الی نفیه فهو در محال و بیانه انه
لو حرم لکان انما هو لفوت المنذور بالافطار و مع تحریمه لا یجوز الافطار فینتفی علة التحریم فیکون مباحا **ل ذ س ح** ملک
هر گاه با جاره دهند زکوة بر کیست و هم چنین هر گاه میوه ما نوع قبل از تعلق زکوة بفروشد **ب** بر مستاجر و مشتری است
و اگر موجر تا آنچه علم بهم رساند که آنها نداده اند و علم عین آن جنس را باو داده اند احوط آنست که زکوة همان قدر را
بدهد **ل ذ س ط** مبلغی نقد از این فقیران بعلت جزیه میگیرند و الحمد لله شکر بر مذهب تشیعیم این وجه را که آنها میگیرند
بوجه زکوة و خمس میبرد و نشانند **ب** **س ل ذ ع** هر گاه از شخصی طلب داشته باشیم و ندا اشته باشد که بدهد بعوض زکوة
محسوب میتوان کرد **ب** بلی اگر فقیر ظاهر الصلاح باشد **ل ذ ع ا** بر شیخ که ولی شرعی ندارد زکوة دادن چه صورت دارد
ب باید که خود بمصرف او برساند یا بکسی دیگر که اعتماد داشته باشد که بمصرف او برساند **ل ذ ع ب** از زکوة تعمیر مسجد
و پل و امثال آن که نفع بمردم برساند و از قبیل وقف باشد میتوان نمود **ب** اشهر و اظهر جواز است و با وجود مستحق احوط
ترک است **ل ذ ع ج** هر گاه در جائی که زکوة و خمس بهم رسد و مستحق باشد میتوان نقل بجای دیگر کرد مثل عتبات و غیره **ب**
بلی علی الاظهر و بهتر است و بر نقد بر نقل هر گاه پیش از رسیدن بمستحق تلف شود باید غرامت آن را بکشد و اگر در
بلد مستحق نباشد جائز است نقل بلا خلاف و هر گاه تلف شود بی تقصیر ضامن نخواهد بود و الله العالم **ل ذ ع د** اذا
کان رطل واحد بثلثه و خمسة ارطال تباع بدرهم ذاکنت فی علم الحساب مبرهنا فخذ لی من النوعین رطلا بدرهم **ب** بقسم
الدرهم سبعة اجزاء و کل رطل احدا و عشرین جزءا فتاخذ من الغالی ستة اجزاء بستة اجزاء درهم و من الرخیص خمسة عشر
جزءا بجزء من الدرهم **ل ذ ع ه** کسی که زکوة و فطره بر او واجب میشود و خویشان او در شهر دیگرند میتواند که از برای خویشان
بفرستد یا باید که بمستحق همان شهر برساند **ب** خوبست که در همان شهر برساند اگر خویشان مستحق نباشند **ل ذ ع و** زکوة

وخمس را در بلد سکنی بمستحق باید داد یا در بلد مال ب زکوة را در بلد مال دادن اولی است و خمس منوط برای مجتهد ل د عن
هرگاه کسی تخمین میکند خمس را من و همه و غیر انها یا اخراجات سال را اخراجات معلق مرد و نا بیرون باید کرد و بعد از
ان خمس باید داد یا همین اخراجات معلق را ب همین اخراجات معلقه ل د عج وصیت باخراج حقوق واجبه مالیه مثل زکوة
و خمس و کفاره و رد مظالم و غیر ذلک از اصل مخرج است یا از ثلث ب از اصل بیرون میرود هرچند که وصیت نکند هرگاه ثابت
باشد بر ذمه او هست باقرار او یا باعتراف ورثه یا بلوغ رشد لکن هرگاه در مرض موت بانها وصیت کرده باشد یکی [illegible]
نحو که قرینه چند باشد که دلالت کند بر انکه مشغول الذمه نیست و از برای اضرار وارث این وصیت میکند در [illegible] دران
تامل است [illegible] و اما [illegible] بالمال میباشد ل د عط هرگاه صد تومان مثلا به یکی قرض داد و بعد از ان [illegible]
[illegible] مانند [illegible] یا انکار میکند یا نداده است [illegible] دراینصورت میتوان
از خمس حساب کرد هرچند که سادات فقیر نباشند ب [illegible] مصلحت مجتهد دانستن مشکل است و اگر مجتهد در انجا
صلاح [illegible] ل د ف [illegible] ابتداء سال در حساب
خمس مفوض است برای مالک یا قاعده کلیه دارد ب اولی و انسب ان است که شروع در کسب تجارت یا زراعت مثلا میشود
ل د فا [illegible] اگر ابتداء سال قاعده
خود را عید رمضان قرار دهد [illegible] نفع کلی برای او حاصل شود و اگر [illegible] سال هرچند روز اخر ماه رمضان باشد
[illegible] روز اخر ماه رمضان مثلا نفع کلی [illegible] نکند تا روز عید صادق است که [illegible]
سال [illegible] خمس بر ان واجب کدام است کدام [illegible] است ب از روز عید تا روز عید دیگر
هرچه منافع [illegible] زیاده میاید خمس [illegible] سال نفع [illegible]
محسوب میشود ل د فب قول شهید ره فی وجوب الخمس فی الارباح [illegible] الواجب النفقة و غیرهم [illegible]
[illegible] ب
بلی ل د فج [illegible] میراث [illegible] خمس بر ان واجب [illegible] علی المشهور الاظهر [illegible]
الصلاح [illegible] واجب میدانند [illegible] ضعیف است [illegible] حکم [illegible] اگر میراث [illegible]
باشد که گمان نداشته باشد [illegible] بخشش [illegible] باشد [illegible] باید داد و عمل [illegible]
[illegible] منافع که از ان حاصل شود از جمله منافع مکتسبه محسوب میکردد [illegible] شهید در بیان [illegible]
[illegible] والله العالم ل د فد صاحب مال میتواند که خمس را بمستحق برساند ب بلا [illegible] که ما بین مجتهد
خصوصا حصه امام را بلکه شهید ثانی فرموده [illegible] بوجوب صرف حصه امام بر اصناف موجودین اجماع [illegible]
[illegible] هرکس غیر از مجتهد [illegible] رساند [illegible] خمس [illegible] شغل ذمه او ل
د فه هرگاه سادات احتیاج داشته باشند و حصه ایشان کفایت نکند جایز است نگاه داشتن حصه امام یا نه ب [illegible]
مجتهد با ایشان [illegible] اولی است بلکه [illegible] ل د فو اگر کسی یکتومان داشته باشد مثلا [illegible]
[illegible] تومان رسید [illegible] خمس [illegible] واجب است [illegible] سالها زیاده امد یا نه ب بلی
ل د فز [illegible] خمس [illegible] واجب است یا نه ب [illegible] و همچنین [illegible] علی اشکال ل د فح [illegible]
هرگاه از اخراجات سال زیاد اید خمس [illegible] ب وجوب معلوم نیست لکن موافق احتیاط است بلکه خالی از قوه نیست
و اگر انها را از برای تجارت گرفته ظاهرا خمس [illegible] انها [illegible] واجب است ل د فط اگر قیمت ملک زیاد شود خمس
دارد یا نه ب اگر از برای تجارت خریده بلی و الا فلا ل د ص اگر شخصی ملک را باجاره دهد و چند سال [illegible]
مثلا هرگاه [illegible] چند سال [illegible] صورت [illegible] شده بود بعد [illegible]
خمس مجموع را باید داد یا نه ب بلی احتیاطا و اگر [illegible] وضع نماید ل د صا خمس [illegible]
ب [illegible] در ارباح تجارات و صناعات [illegible] ل د صب چیزی که خمس [illegible] شده خمس
واجب است یا نه و اگر [illegible] شود خمس [illegible] یا نه ب [illegible]
خمس [illegible] ل د صج هرگاه [illegible] احتیاج [illegible] باشد که

چند برابر اشکار [illegible] شکار از برای مصرف ان شکار شود موجب قصر میشود یا نه ب نه اگر از برای لهو باشد
و بلی اگر از برای قوت خود یا عیال باشد و همچنین اگر از برای تجارت باشد علی الاقرب ل د صد اگر در روز روزه سنت زنش
یا دیگری در کوچه و بازار مثلا بلقمه نانی یا خرمائی و مانند ان تکلیف افطار کند بدون انکه طعامی از برای او مهیا
کرده باشند دراینصورت روزه سنت مکروه هست و افطار سنت یا نه و نفاوتی هست در افطار بتکلیف میان روزه موکد
و غیر ان یا نه ب [illegible] طعامی که در خانه کسی از برای [illegible] دعوت کند حکم بکراهت صوم مشکل است و ظاهرا فرقی
میان انواع سنت نیست و تکلیف تابع اینکس [illegible] داخل دعوت نیست والله العالم ل د صه چنانکه خوردن
بدعوت سنت است خورانیدن سنت یا نه ب نه و از احادیث [illegible] صائم در باب [illegible] ل د صو هرگاه نذر
کند که اگر مثلا فلان روز روزه ندارد دو رکعت نماز بگذارد یا ان روزه واجب میشود یا نه ب معلوم نیست بلکه هرگاه
ترک شود نماز واجب میشود ل د صز اگر اب دهن بخون متغیر شود و از [illegible] دهد تا تغیر [illegible] شود فرو بردن ان
اب در روزه رمضان چه حکم دارد ب ضرر ندارد مگر انکه عین خون در ان باشد که موجب قضا و کفاره بلکه کفاره
جمع میشود ل د صح اگر کسی تداخل کند در خواندن سوره و انکار [illegible] در روزه مثل اینکه قضای ماه رمضان در ایام [illegible]
هر ماهی یا ایام البیض یا [illegible] که روزه انها را ندکرده بگیرد یا چهار رکعت نافله شام را برهیئت نماز غفیله [illegible]
بگذارد تا قایم مقام هشت رکعت شود و ده ولا ده مرتبه قل هو الله در کرت است بعد از نماز و در [illegible] یازده مرتبه قل هو
الله خواندن سنت است و همچنین در قبرستان خواندن یازده مرتبه سنت است [illegible] یازده مرتبه بخواند بقصد [illegible] بعد
از ان یک مرتبه بخواند که ده ولا ده تمام شود و همچنین [illegible] قل هو الله کرد ایا در این مواضع و امثال این صادقست که
عمل بجمیع انها کرده و ثواب همه را دریافته یا نه ب دور نیست که کافی باشد و اگر [illegible] و اگر غیر صوم را بعمل اورد
بهتر است و در صوم یا واجب باشد سنت نگیرد و همچنین دو واجب [illegible] تداخل نکند مگر انکه مثلا [illegible] واجب [illegible]
گرفته باشد مثل [illegible] روزه ماه رمضان یا قضای ان ل د صط هرگاه کسی نوکر حاکم شود و شک داشته باشد در اینکه
اگر نوکری نکند متضرر خواهد شد یا نه [illegible] طرف غالب باشد در کدام یک از این سه صورت قصر میکند ب
نوکری حکام اگر متضمن جور [illegible] باشد با جزم [illegible] حلال نمیشود و اگر متضمن ان نباشد و خوف ضرر [illegible]
مرتکب میتوان شد و بعد از ارتکاب [illegible] هرکار [illegible] باشد ارتکاب ان جایز نیست و قصر [illegible] سفر است
ل ص [illegible] که بعضی [illegible] نعل [illegible] یا خاطر کشیده یا کوفته جو [illegible] یا نه ب بهتر است که خاطر کشیده نباشد مگر انکه
غیر ان هم نرسد و گویند جایز و مکروه است ل صا اگر [illegible] توقف در سفر مخصوص زیارت حضرت امام حسین علیه السلام
است ب مخصوص است بلکه توقف در غیر زیارت ظاهرا مستحب است از برای نادر [illegible] ل صب اگر کسی با جمعی که بزیارت میروند
هم سفر باشد و ایشان در سفر توقف تکلیف کنند و اگر او نکند شهید کی میکند دراینصورت نیز مکروه است یا نه
ب در ایام زیارت انحضرت اگر رعایت کراهت کنند بد نیست و در راه ظاهرا در کار نباشد خصوصا در چنین صورتی
ل صج اگر کسی خود توقف نکند و دیگری بعنوان ضیافت یا احسان [illegible] بعمل اورد خوردن ان مکروه است یا نه ب
اگر باعث رنجش ان مومن باشد [illegible] شاید خوردن ان بد نباشد ل صد چهار زانو نشستن یا یکپا را پیش گذاشتن [illegible]
دیگر را زیر ران کردن در سواری چه حکم دارد ب اگر بجهت ضرورتی [illegible] ضرری ندارد ل صه [illegible] خلاف [illegible]
[illegible] یا حرمت بکراهت انها یا امر و نهی واجب است یا نه ب نه مگر انکه او را یا غیبت [illegible] ل صو هرگاه کسی در مجلس
نشسته که مردم بزرگی نیز نشسته غیبت حرامی یا نا مشروعی دیگر کند و او تواند که [illegible] منع کند یا برخیزد از ان مجلس [illegible]
و ضرری از برخواستن یا منع کردن نداشته باشد لکن ساکت شود از ترس انکه ایشان خواهند گفت که این چه [illegible]
است یا بسبب [illegible] اعتنا و ایذا مکند [illegible] از چنین کسی فاسق در مردم [illegible] است یا نه ب فاسق است
علی المشهور [illegible] ل صز صدای زن نامحرم در تعزیت و شادی و غیر ان شنیدن جایز است یا نه ب اگر گوش ندهد
ضرری ندارد و حرمت استماع اواز زن مطلق بدون خوف ریبه و تلذذ ثابت نیست بلکه از ظواهر اخبار [illegible] خلاف ان
معلوم میگردد مانند مکالمه و مخاصمه حضرت فاطمه با ابو بکر در حضور مهاجرین و انصار و خواندن خطبه [illegible]
و همچنین سوال زنان از ائمه و مفتیان در حضور مردم بدون منع و نکیری از کسی الی غیر ذلک و [illegible] منع از تکلم زن با نامحرم زیاده

بهیچ کلمه مجهول است بر صوت خوف رسیدن یا تکلم با او در غیر حال ضرورت دلالت بر حرمت مطلق استماع صوت ندارد والله العالم
و طریق احتیاط و احسن و مشهور اطلاق حرمت است ل ضح بعضی میگویند که فرمان خدا بردم و بعضی میگویند قربان خدا
بشوم اینها چه صورت دارد ب اول ظاهرا ضرری ندارد و ترک ثانی احوط است مگر آنکه بر سبیل استهزاء گویند که حرام بلکه
موجب کفر میشود والله العالم ل ضط کسی که در خانه خود باشد و صدای ساز و دهل و عرایه و نی و صنج و سایر آلات لهو یا آواز
غنا یا صدای زن نامحرم یا بحیز را بخانه رسد جایز است شنیدن یا واجب است که ... زا کردن یا بیرون رفتن ب ظاهرا اگر گوش
ندهد و متوجه امور دیگر شود ضرر نداشته باشد ل ضی شنیدن آواز جرس و غیر آن اگر در قافله یا غیر آن باشد جایز است
یا نه ب جرس ضرر ندارد و همچنین دهل جنگ و اگر غنا کنند گوش ندهند و مشهور حکی شتر را تجویز کرده اند و احوط گوش
ندادن است و در حال ضرورت خواندن حکی ضرر ندارد ل ضیا سوار شدن بر حیوانی که از آن چیزهای ناشایست ساخته باشند
جایز هست ب ضرر ندارد ل ضب ایا ضرر دارد گفتن یا شنیدن امثال این نقلها که شخصی سفر میرفت و دیگری یاد
میگفت که ونمی که بر میگردی چه من خیبیا مکرر بنوازم و ثواب آن را بتو عاید سازم و شخصی عرض نجا کرد که جلاد شو
و در آخرش نوشته بود که اگر کم اینها برابری عندالله و عند الرسول ضایع نخواهد شد و دیگری گفت خوب خدائی دارم
که علی نگهدارش باد و شخصی را خاکه حالی کردند و در عتبات و غیبتا هم دیدن رفتن نماز خود گفت خدایا مرا بجز نوامید
نیست شرمسار و شخصی با دیگری گفت حسن و حسین هر سه دختران مغاویه اند یا نه و در جواب گفت من کدام غلط را
درست کنم و دیگری شهادت بر یکی کسی داد که او ناصبی را فضی است قدری جبر حیث که دشنام سید مرد حجاج پسر زبیر را که
خراب خانه کعبه را بر سر علی پسر ابو سفیان و دیگری گفت رحمتا بپیغمبر انجیلیس را اخیرا کردی و شخصی بر مسیلمه است که در سوره
اذا جاء نصر الله والفتح و رایت الناس را و رایت الناس است و حکایت مسنزیک فلا تنسی که ان قلعه فران کر بخند اوراد گر
مجالسهای خود مجبوس نمایند ب احوط ترک است و جزو معصیت دن اینها نمیتوان کرد اگر معلوم نباشد که غرض گوینده
استخفاف دین باشد ل ضیح بابهائی که متعارف است غیر از آنچه بخصوص در دیگر جهان واقع شده مثل با زی بادشاه و
وزیر و هر دو نرد بازی و بیست و چهار خانه که بلغت عرب اینها را فرق نفخ قاف اول و کسره میگویند حرام است یا نه ب الظاهر حرام است
خصوصا هرگاه با اینها گرو ببندند که چیزی بعوض بردن باختن قرار بدهند و احوط اجتناب است ل ضید حدیث لا ینبغی
للمومن ان یجلس مجلسا یعصی الله فیه ولا یقدر علی تغییره شامل هست که در آن مجلس کسی باشد که حریر محض پوشیده
یا بر هر کسی بنشیند یا غلامی یا کنیزی یا زنی هست که مالک و شوهر راضی نیستند که در آنجا بنشیند یا با نامحرم
نشسته اند یا لهم را حیجه و لیکن از مینشود یا مدیونست که حق طلبکار نداد یا قدرت نمیدهد یا مستطیع حجست و مانا
بناخیر می اندازد یا خمس یا زکوة نمیدهد یا ترک نماز و روزه میکند و غیر ذلک و با امکان هیچکدام از چهار امر معروف و نهی
از منکر را بعمل نیاورند ب هر معصیتی که در مجلس بعمل آید و جزم دارند که معصیت است در آنجا نباید نشست و خصوصا
که نوشته اند معصیت بودن بعضی از اینها معلوم نیست و بعضی دیگر خصوصیتی با آن مجلس ندارد ل ضیه اصول دین را بدلیل
اجمالی که از برای اکثر عوام کافی باشد بیان نمایند ب بدانکه اصول دین پنجست اول توحید دوم عدل سیم نبوت چهارم
امامت پنجم معاد و توحید آنست که مکلف یعنی بالغ عاقل بدل اعتقاد کند و بزبان اقرار نماید باینکه خدا هست و واجب
الوجود است و یکی است و خدا یعنی آفریدگار عالم و واجب الوجود یعنی هستی او از خودش است نه از دیگری و اگر هستی او از دیگری
است او ممکن الوجود میگویند و دلیل بر هستی و واجب الوجودی او آنست که اگر خدا نباشد لازم می آید که هیچ چیز نباشد زیرا
که هر چه هست یا هستی او از خود است یا از غیر است پس اگر از خود است واجب الوجود است و مطلب ثابت و اگر از غیر است ممکن الوجود
است و محتاج است بغیر و ممکن الوجود و غیر ممکن الوجود واجب الوجود است پس اگر واجب الوجودی موجود نباشد هیچ چیز موجود
نبود و این خلاف واقع است و دلیل بر یگانگی خدا آنست که پیغمبران همه از جانب خدا آمدند و هر پیغمبری که آمده است
گفته است که از جانب خدائی آمده ام که پیغمبران پیش از من فرستاده است پس اگر خدای دیگر میبود میبایست که پیغمبری از جانب
خود بفرستد و عدل آنست که مکلف بداند و اقرار کند باینکه خدا عادل است بدلیل آنکه ظلم قبیح است و قبیح را کسی میکند
که جاهل یا محتاج باشد و جاهل و محتاج نیست خدا و نبوت آنست که مکلف بداند و اقرار کند که محمد بن عبد
الله بن عبد المطلب پیغمبر خدا است و خاتم پیغمبران است و بعد از او پیغمبری نخواهد بود و پیغمبر انسانی است که بواسطه ایشان

پیغام خدا بخلق رساند و دلیل بر پیغمبری محمد آنست که قرآن آورد و گفت این معجزه منست و هر که در پیغمبری من شک دارد
یک سوره مثل سورهای قرآن بیاورد تا حال که زیاده بر هزار سال است صاحبان زبان هر چند از کافران شنیدند
و مثل سوره از آن نیاوردند بلکه در مقام قتال برآمدند و بعضی خود را بکشتن و مال خود را بغارت و عیال خود را باسیری
دادند و بعضی مسلمان شدند و بعضی قبول جزیه کردند و در قرآن که معجزه است مذکور است که محمد خاتم پیغمبران است و باید
نیز بداند و اقرار کند که هر پیغمبری معصوم است یعنی از اول عمر تا آخر عمر هیچ غلطی و گناهی از کبیره و صغیره از او سر نزده است نه از روی
عمد و نه از سهو و امامت آنست که مکلف بداند و اقرار کند که بعد از پیغمبر تا قیامت دوازده امام معصوم رسیده است بعد از
از امام ایشان نیست که هر یک نایب پیغمبرند اطاعت ایشان واجبست بر همه مکلفین در جمیع امور دنیا و دین و امام اول علی بن ابی طالب پسر
عم پیغمبر است و امام دویم امام حسن مجتبی از علی بن ابی طالب است که پسر بزرگتر علی است و امام سیم امام حسین بن علی شهید
کربلا است که پسر دیگر علی است و مادر حسن و حسین فاطمه دختر پیغمبر است و امام چهارم امام زین العابدین علی بن الحسین است
و امام پنجم امام محمد باقر است و امام ششم امام جعفر صادق است و امام هفتم موسی کاظم است و امام هشتم امام علی بن
موسی الرضا است و امام نهم امام محمد التقی است و امام دهم امام علی النقی است و امام یازدهم امام حسن عسکری است و امام
دوازدهم امام محمد مهدی صاحب الزمان است که زنده است تا وقتی که خروج کند و عالم را از ظلم و کفر پاک سازد و از جانب زین
العابدین تا آخر امامی پسر امامی است که پیش از خودش بوده است و دلیل بر امامت علی بن ابیطالب حدیث غدیر خم است
که سنی و شیعه روایت کرده اند که حضرت پیغمبر در غدیر خم در حضور ابو بکر و عمر و زیاده بر ده هزار کس از صحابه او را خلیفه و جانشین
خود نمود و جمیع حاضرین را امر به بیعت او امر نمود و اول کسی که با او بیعت نمود عمر بن خطاب بود و دلیل بر امامت باقی ائمه آنست
که هر امامی امام بعد از خود را جانشین خود نمود و دلیل دیگر آنست که بقول سنی و شیعه هر یک از دوازده امام در عصر
خود اعلم از همه کس بودند و مردم در مسائل احتیاج بایشان داشتند و ایشان بکسی احتیاج نداشتند و محتاج الیه بودن
امامست نه محتاج بدلیل افمن یهدی الی الحق یعنی کسی که مردم را براه حق رهنمائی کند سزاوارتر است باینکه او را متابعت کنند
از کسی که خود حق را نداند و محتاج بدیگری باشد و دیگر سنی و شیعه روایت کرده اند که حضرت پیغمبر اشاره کرد بامام حسین
و فرمود این پسر من امام است و پسر امام است و برادر امام است و پدر نه امام است که نهم ایشان قایم ایشانست یعنی صاحب
الزمان است و نیز باید اعتقاد کند و اقرار نماید که هر امامی و همچنین حضرت فاطمه دختر پیغمبر مثل پیغمبر معصومند از گناهان
و کارها غلط و سهو و نسیان در عبادت و غیر آن و معاد آنست که مکلف بداند و اقرار کند که قیامت حق است و هر مرده زنده
خواهد شد از برای ثواب و عقاب و حساب دادن حق مردم و رفتن به بهشت یا دوزخ و گذشتن از پل صراط که بر جهنم کشیده است
و از مو باریکتر و از شمشیر تیزتر است و بهشت و دوزخ بر حق است و الحال هر دو موجود است و دلیل بر معاد آیات قرآنی است و اخبار
بسیار که اهل اسلام از حضرت پیغمبر روایت کرده اند و همچنین اجماع جمیع پیغمبران بر حقیقت آن ل ضیو خوش طبعی که مشتمل
باشد بر دروغ چنانکه مدار مردم و متکار است جایز است یا نه ب احوط ترک است و نهی از مطلق کذب وارد شده صغیر سوم
و مزاح کردن بعد از آنکه ضرر نداشته باشد ب نه بلکه سنت است خصوصا در سفر مادام که مشتمل بر دروغ و حرامی نباشد و مستلزم
اذیت دیگری نشود چنانکه حضرت پیغمبر و ائمه و صحابه و علما می نموده اند مرویست که روزی حضرت پیغمبر با حضرت امیر خرما
میخوردند و حضرت پیغمبر به پنهانی هستهای خود را در پیش حضرت امیر میگذاشت و بعد از فراغ دیدند که بیشتر هسته نزد
حضرت امیر است پس بحضرت امیر فرمود یا علی انت اکول ای علی تو پرخوری علی گفت الاکول من اکل التمر والنواة یعنی پرخور
کسیست که خرما را با هسته خورده و روزی حضرت پیغمبر گفت زن پیر در بهشت داخل بهشت نمیشوند پس پیره زنی با عباس
بن عبد المطلب و بلال حبشی شروع بگریه کردند حضرت فرمود که اینها را جوان و سفید میکنند و داخل بهشت میگردانند ل
ضح ذوبانهائی که کشتی گرفتن خوبست یا نه ب خوبست و حکایت کشتی گرفتن حسنین در حضور سید کونین و حضرت امیر و فاطمه
و جبرئیل معروف و مشهور و در کتاب امالی شیخ صدوق بسند نسبتا معتبر مذکور است و همچنین کشتی گیری حضرت رسول با رکانه
را در برزمین زدن و بابن سبب اسلام آوردن در کتب عامه و خاصه مسطور است ل ضیط اگر کسی از گناه توبه کرد لکن در دل دارد
که اگر اتفاق افتد باز آن گناه را بکند یا اصرار هست ب بلی تا عزم بر ترک نکند توبه نیست ابدا ل ضک بعضی ظاهرا نبوات میکند
و زن محبه صاحب میگویند و همچنین خلایق بعد از آن زن صاحبش میگویند آیا اینها موجب حد و تعزیر میشود یا نه ب بلی

مدا است لکن اثبات حد و تعریف اینها مشکل است و اکثر این هر دو را بجود شناسها بهم کرده‌اند ل ضکا اصرار بر صغیره باعث خروج از عدالت
و دخول در فسق میشود پس اصرار بر کبیره باعث چه میشود ب بعضی میگویند باعث کفر میشود نظر بر بعضی احادیث و ظاهر آنست
که این کفر را به این معنی است که همیشه در جهنم باشد یا میراث نبرد یا با او وصیت نتوان کرد بلکه مراد آنست که حرمت اهل
ایمان از او زایل میشود و در دنیا مستحق اهانت و ملامت و در آخرت مستحق عذاب میگردد ل ضکب معنی اصرار بر گناه کبیره و گناه کبیره
چیست ب اصرار آنست که بکند و پشیمان نشود و اراده عود داشته باشد و بعضی گفته‌اند آنست که مکرر بکند و در میان توبه
نکند و در معنی گناه کبیره علما اختلاف نموده‌اند و مشهور آنست که گناه کبیره هر گناهی است که حق تعالی در قرآن وعده عذاب
بر آن فرموده است و احتیاط بسیار لازم است در این باب و بحسب احادیث از جمله کبایر شمرده‌اند اینست شراب خوردن و زنا کردن
و ربا گرفتن و عاق والدین شدن و لواطه کردن و کسی را بناحق کشتن و دزدی کردن و مال یتیم بناحق خوردن و مردار و خون
و گوشت خوک خوردن و چیزی که نام خدا بر آن ذبح شده باشد مکرر و از صف جهاد گریختن و رشوه گرفتن و قمار بازی و کم کشیدن و کم
پیمودن و نسبت زنا بعفیفه دادن و شهادت دروغ دادن و از رحمت خدا ناامید بودن و از مکر و حیله خدا خاطر جمع بودن و اعانت
ظالم کردن و به ظالم میل قلبی داشتن و قسم دروغ خوردن و حق مردم را حبس نمودن با مطالبه صاحب و امکان دادن و دروغ گفتن
و تکبر کردن و اسراف نمودن و تبذیر کردن و خیانت کردن و استخفاف حج کردن و با دوستان خدا جنگ کردن و بلهو و استعمال
آلات آن مشغول شدن و اصرار بر گناهان نمودن و از برای خدا شریک قرار دادن و سحر و جادو کردن و در غنیمت جهاد خیانت کردن
و زکوة واجبی را ندادن و کتمان شهادت کردن و قطع رحم نمودن و عمداً ترک نماز واجب کردن
و واجبی از واجبات الهی را ترک نمودن و عهد شکستن و تعرب بعد از هجرت و کفر بخدا و ارتکاب چیزی که خدا وعده آتش بر آن نموده
و غنا و خوانندگی کردن و شنیدن و در معصیت ظلم کردن و دروغ بر خدا و رسول و ائمه گفتن و غیبت کردن و شنیدن و مکر
کردن ل ضکج اعتماد در حساب نماز و غیر آن بر نقل انگشتها از انگشت و مانند آن جایز است یا نه ب بلی و بهتر و اولی رشته
که بر غیر خدا اعتماد نباید کرد در باب سهو با ل ضکد ان الله کان للاوابین غفورا چه معنی دارد ب کلمه کان در اینجا
منسلخ است از معنی زمان و موافق بعضی از روایات مراد با وابین انبیا اند که رجوع کنند بدرگاه حضرت بتوبه و در بعضی روایات
وارد است که مراد بان شیعیان اند که رجوع با ائمه خود مینمایند در احکام دین و معنا فانی در میان مردم نیست و قرآن مجید بطون
بسیار است و حاصلش اینست که جناب مقدس الهی شیعیان انبیا را توبه کنند کثیر آمرزنده است و در بعضی از روایات وارد
است که نماز نافله ظهر نماز اوابین است یعنی این یکی از علامات ایشان است ل ضکه اگر کسی گوید که غیبت من کند یا شتم
او را حلال دارم چنانکه بعضی از مشایخ نقل کرده‌اند که هر صبح چنین دعائی میخوانده بکرد یا غیبت کردن چنین کسی حلال
میشود ب حلال نمیشود شاید بدتر باشد ل ضکو هرگاه شخصی را دشنام دهند یا بنوعی دیگر آزار کنند و ظالم بدتر بمی‌آید
از اینکه کسی آن را نقل کند لکن مظلوم را نمی‌بایست که کسی بر آن مطلع شود در این صورت نقل آن حرام است یا نه ب بلی چون
متضمن هتک عرض مظلوم است ل ضکز آیا بمجرد شروع در غیبت واجب میشود که او را منع کنند یا بعد از تمام ب اگر در شروع
معلوم شود که غیبت است در اول منع باید کرد ل ضکح غیبت فاسقان در امری که سامعان یا بعضی از ایشان از آن خبر دارند جایز است
یا نه ب هرگاه فاسق متظاهر است بفسق و اخفا نمیکند دور نیست که غیبت او در همان فسق جایز باشد و اگر اخفا
کند جایز نیست و احوط ترک است مگر آنکه نهی از منکر بدون آن نشود ل ضکط لا غیبة لفاسق چه معنی دارد ب ظاهر مراد
آنست که در آن فسقی که اظهار آن میکند غیبت او حرمت ندارد و احتمال دارد که مراد این باشد که بعد از اظهار بعضی از
فسقها غیبتش در بعض دیگر نیز حلال میشود و نیز احتمال میدهد که مراد دفع توهم حلیت باشد یعنی حلال نیست غیبت فاسق
هر چند اظهار فسق کند و اظهار معرفت بفسق سبب حلیت آن فسق نمیشود چنانکه زنا حلال نمیشود بتوهم داری مثلا
کرد ضرر بزنا شود و علانیه کند و اشتهار ظهر در مقصود مکان ل ضل هرگاه گویند که دعا ظاهر کنند و بر شوند
معلوم نباشد چه کند ب باید کوشش نماید با خبر هرگاه نتواند کرد ل ضلا هرگاه شخصی منکر منع کند و اگر
چه داند توقف ممنوع میشود اما بعد از آن نیز غیبت میکند یا منع او همیشه واجب است یا نه ب منع کنند یا بر خیزند اگر تو
ضرری نباشد ل ضلب اگر شخصی از زنا مشروعی منع کرده باشد و مناثر نشد و ظن اینکس غالب شد که سخن او را قبول
نه کند آیا بعد از آن نهی لازم است یا نه هم چنین در امر و اجتناب از جمله شرط وجوب امر بمعروف و نهی از منکر تجویز تاثیر است

پس رضا

پس رضا که بتجویز محقق نشود وجوب ساقط شد ل ضلج ندبه غیبت واجب چه معنی دارد ب یعنی نگذارند که غیبت
واقع شود یا توجیهی از برای نقص کنند یا برخیزند ل ضلد ز ترکان چهار روز هفته بیخ دور وبی یا با مای عراقی جنبه سه
ندنشب یلی نهاد و بیل در وی نو رسته زاغ یکی چون سهیل دو منع و ندوما یکی هجر دود نه نه شمرند برانند
بهود ب گویند که فخر الحکماء والعلما خواجه نصیر طوسی با جمعی از مسلمین و یهود در کشتی نشسته بودند و مجموع ایشان
نفر بودند اتفاقا در دریا کشتی بتلاطم افتاد و مشرف بر غرق شد پس همگی اتفاق نمودند بر آنکه قرعه زنند و
یک یک را با بدریا اندازند که شاید بعضی باقی بمانند پس خواجه در چنین حالی تدبیری نمود و ایشان را بترتیبی نشانید
مدور که از نه نه شمردن و نهمین را باب اندازند مجموع یهود هلاک شدند و تمام مسلمین ماندند و نجات یافتند و از جمله
کرامات است و طریقش چنین بود که از مسلمین چهار را و از یهود پنج و از مسلمین دو و از یهود یک و هم چنین بترتیب شماره کرده
و تقدیم مسلمین بر یهود نشانید و عدد مسلمین با یهود مساوی بود و بعضی با بن شعر اشاره با بن مقدمه نموده‌اند و لنا
فنت بلحظ الهاذلت فلحفت من شامت و دیگری نیز گفته والله یقضی بکل یسر و یحفظ الضیف حیث کانا و مراد شان از حروف
بی نقطه مسلمین و از با نقطه یهود است ل ضلر ما الفرق بین القابلیة والاستعداد ب موات القابلیة للشیء بحسب ذاته
من غیر اعتبار امر معد والاستعداد هو ما له بواسطة انضمام امر الیه مثلا العناصر الاربعة لها قابلیة ان یکون حیوانا و انسانا ولا
یکون فیها استعداد الحیوانیة والانسانیة الا ان یصیر بحیث یحصل منها طعام حیوانا وانسانا وذلک بان یمزج فاذا حصل لها
مزاج تم تحصل منه النبات الذی منه طعام الحیوان صار مستعدا للانسانیة ل ضلو هرگاه چیز حرام با چیز پاک در حرام النکاح
مخلوط شود با حلال پاک و حلال النکاح و مشتبه شود اشتباه که باز تمیز ممکن نباشد حکمش چیست ب بنا بر مشهور اگر
در میان غیر محصور مشتبه شد اجتناب واجب نیست و اگر محصور است واجب است و در غیر محصور اختلاف و اشتباه عظیم هست
و ظاهر اکثر اخبار معتبره این مسئله آنست که تا حرام بعینه معلوم نباشد اجتناب واجب نیست و احوط در محصور اجتناب است مگر در
مواضع منصوص مثل اناءین مشتبهین و اشتباه حیوان موطوء که در آنجا اجتناب واجب است ل ضلز هرگاه شخصی چیزی بکسی دهد
که فرزند مرا تعلیم کن و آن فرزند نابالغ است اما میتواند اندازه قدر بر خواندن و مطالعه هر چند واجب نباشد بر او یاد گرفتن
ب برای غیر واجب و حرام تادیب او میتوان کرد ل ضلح گرفتن مزد بر تعلیم نحو و صرف و امثال آن حلال است یا نه ب بلی هرگاه منع
بر واجبات عینیه نباشد مثل واجبات نماز زیرا که نسبت باینها مزد نمیتوان گرفت مگر آنکه متعلم غیر مکلف باشد ل ضلط
صفات ثبوتیه و سلبیه خدا را بیان نمائید ب صفات ثبوتیه یعنی صفاتی که لایق خدا است و در آیات و روایات وارد
شده است هشت است اول قدرت یعنی خدا قادر و توانا است که هر چه خواهد با ختیار خود میکند یا نمیکند و عاجز نیست
دویم علم یعنی خدا عالم و دانا است بهمه چیزها و جاهل نیست بهیچ چیز سیم حیات است یعنی خدا حی و زنده است و کارها
از زنده بعمل می‌آید از او بعمل می‌آید از علم و قدرت چهارم اراده و کراهت یعنی خدا مرید و دانا است بمصلحت فعل و دانا است
بمصلحت ترک فعل و باین جهت امر و نهی میکند پنجم سمع و بصر یعنی خدا شنوا و بینا است و دانا است بمسموعات و مبصرات
سمع و بصر ششم قدم ازلی و بقای ابدی یعنی خدا واجب الوجود است و وجود او را اول و آخر نیست هفتم تکلم است یعنی
خدا متکلم و آفریننده حروف و صدا است در اجسام هشتم صدق یعنی خدا صادق و راستگو است یعنی خلف وعد
نمیکند و از وعید میتواند عفو کند و صفات سلبیه یعنی صفاتی که لایق خدا نیست چنانکه از قرآن و حدیث معلوم میشود
و عقل بر آن دلالت میکند هفت است اول آنکه مرکب نیست زیرا که مرکب محتاج است باجزای خود و هر چه محتاج است
ممکن الوجود است دویم آنکه خدا نه جوهر است و نه جسم و نه عرض و الا ممکن الوجود خواهد بود زیرا که جوهر ممکن الوجود را
گویند که احتیاج به محل نداشته باشد و جسم جوهری است قابل قسمت در طول و عرض و عمق و عرض ممکن الوجودی است که
در وجود احتیاج بمحل دارد سیم آنکه خدا محل حوادث نیست و الا متغیر خواهد بود و هر متغیری حادث و ممکن الوجود است چهارم
خدا دیدنی نیست و الا در جهتی و سمتی خواهد بود و هر چه در جهت است جسم است و معلوم شد که جسم نیست پنجم آنکه خدا شریک
ندارد و تعدد ذات و نه در صفات ششم آنکه خدا را معانی و صفات زاید بر ذات نیست بلکه صفات او عین ذات او است و الا لازم
می‌آید تعدد قدما یا محل حوادث بودن خدا و معلوم شد بطلان هر دو بدلیل توحید و وجوب وجود هفتم آنکه خدا غنی
است و محتاج بغیر نیست و الا لازم می‌آید که ممکن الوجود باشد و نه باطل است ل ضم آیا جایز است که دعا کنند بغیر نشیم یکم

دو نه متشرعی من گندم از او بخرم بهمان عیاری که بعد از پنجاه بدهد ب در این مسئله خلافست بعضی جایز نمیدانند
و اقوی جواز است و احوط آنست که رجوع به سلم نقد و حاضر و در مجلس بیع قبض شود و اکتفا بقبض ما فی الذمه نکند ل صا
میگویند که شما گفته اید که کشتن مرغ کال اشکال دارد سبب اشکال چیست ب سبب اینست که در ذبح شرعی هر چهار
عضو را می باید برید حلقوم بریده شود و دو رگ که بر آمده از حلقوم که از او تعبیر به جوزه و غلصمه میگویند و مرغ بهم طور
عادت اینست که غالبا در وقت کشتن زبان خود را پس میکشد و باین سبب مجموع حلقوم پایین میرود و بعوض حلقوم
زبان بریده میشود و حیوان مردار و حرام میگردد باجماع کل علماء و چاره اینست که زبان مرغ را بگیرند که بپایین نبرد و حلقوم را
با دو رگ طرفین آن و مری که مجرای ... است ببرند تا حلال شود والله العالم ل ضمب هرگاه چیزی ...
بکیل یا وزن و بعد از آن نیاز باید چه صورت دارد ب اگر معلوم شود که از بابت غلط نیست و از تفاوت کیل و وزن نیست
با کی نیست و اگر ظاهر شود که غلط شده باید بایع را اعلام کند و هم چنین اگر هیچ کدام معلوم نشود علی الاحوط بل لا یخلو عن
قوه ل ضمج گندم بکسی میفروشد بنا بر نرخ است و یکمن را ... صد دینار امید میدهد بوعده یکسال این سود است یا نه
ب هرگاه بوعده معین بفروشد بیع صحیح است و خوب نیست با ... شرط ل ضمد هرگاه بیع بقبض و اقباض بعمل آید بدون
صیغه بعد از آن یکطرف مرد یا وارث او میرسد که بیان دیگر ادعا کند نظر باینکه صیغه خوانده نشده ب معامله مشتمل بر شرایط
صحت نباید بصیغه معاملات میگویند و بنابر مشهور ناظرین در حیات هستند ... با ثمن نکرده اند نمیتوانند که معامله
برهم زنند و الا فلا و فتوی بر اینست والله یعلم ل ضمه معنی اینکه در عقود در کار است چه چیز است ب همین است که مقصود
از الفاظ معلوم باشد که بهمین لفظ نکاح را واقع میسازم و میان آن زن و آن مرد زنی و شوهری قرار میدهم نه آنکه خبر
میدهم از نکاحی که پیشتر واقع شده خواه راست باشد یا دروغ ل ضمو کسی که قادر بر عربی باشد صیغه نکاح و غیر آن را
از عقود و ایقاعات بفارسی بگوید درست است یا نه ب ظاهر آن درست است لکن در نکاح و طلاق با قدرت اکتفا بفارسی
نکند ل ضمز هرگاه شهود طلاق عربی نفهمند چه باید کرد ب لفظ طلاق را بایشان تعلیم کند که معنی ... را
بزبان ایشان بگوید و هم چنین در سایر صیغها مثل نکاح هرگاه خواهد که از شاهد بگیرد هرگاه ممکن نشود هر چند که
شبها بعید است باصطلاح شهود صیغه بخواند ل ضمح قیل لتحض ما الفرق بین المایع والمائع فقال ما بین نقطتیهما ب
ذلک لان المایع بالتحتیه هو الذی اسفل البئر یملا الدلو و بالفوقیه من یکون من اعلاها یستقی منها ل ضمط شخصی مشغول الذمه
بحق و مال کسی باشد و صاحب حق فوت شود هرگاه با وارث او طی نماید بصلح یا هبه یا ابراء مثلا آن
شخص مشغول بری الذمه میشود یا نه ب در حق غیر ... هرگاه صاحب حق نباشد برای او ... و استغفار باید نمود و استرضای ورثه
معلوم نیست که نفعی داشته باشد در حق مالی و قصاص اگر با ورثه بطیب خاطر طی نماید خوبست و باید که وارث تمکین او قصاص
دهد هم چنین اگر مشغول الذمه است بایشان اعلام کند که ایشان دانسته بطوع و رغبت صلح یا ابراء کنند و اگر بغیر وقوف
بایشان اعلام طی کنند رفع نزاع اخروی میشود ل ضن شخصی مشغول الذمه ما بود و میخواهد که حق ما را ادا کند ... حلال
کردن او بغیر اوست یا نه ب بلی هرگاه ... باشد ل ضنا شخصی طلبی دارد اگر ... کند نتواند حق خود را بگیرد آیا
جایز است که ترک مطالبه کند و دعوی را بقیامت اندازد خواه مضطر باشد بان وجه یا نه و مدیون خویش باشد یا ...
در ... بر جواز مستحب است یا مکروه ب اگر متضمن دعوی و مفسده و هتک عرض نباشد ظاهر آنست که اولی است مگر
آنکه ضرر عظیم باو رسد و مضطر شود تا حرج او باشد با استطاعت و آنکه مطالبه نفع میکند ل ضنب ما السبب فی ...
بعض المجانین و اصحاب المالیخولیا باموریعجیبه فیکون کما قالوا ب قالوا ان من غلب علیه السوداء و استحکم جنونه و استولت
المره بالسوداء علی دماغه و ... منه التخییل و حلت الروح المنصبه فی وسط الدماغ الذی هو آلة کثرة الحرکة الفکریه
اللازمه لها و ... الخیل سکن عن التصرف فیفرغ النفس عنه فانها لا یزال مشغوله بالتفکر فیما یرد علیها من الحواس باستخدام
المتخیله و عند سکونه و وهنه یحصل لها الفراغ لتعطیل الاله فیتصل بالعوالم القدسیه بسهولة فیفیض علیها المبدأ ما شاء
... ما یلیق بها من احوالها و احوال ما یتعلق من الاهل و الولد و البلد و امثال ذلک و ینتقش فیها فذلک خبر منه بعد
فانها انطباع ذلک فیها کانطباع الصور من مرآت فی مرآت اخری یقابلها عند ارتفاع الحجاب من بینهما والله یعلم ل ضنج
اگر کسی در مرض موت هبه کند چیزها را که حاضر است و چیزها که در شهر دیگر است یا وصیت در مال حاضر و غایب هر دو

صحیحست یا نه ب در هبه تا قبض نشود مال موهوب منتقل نمیشود خواه حاضر خواه غایب و اگر وصیت کرده که باو دهند در ثلث
اعتبار دارد حضور و غیبت دخلی ندارد ل ضند طفل کوچک خواه یتیم و خواه غیر آن یا بزرگ چیزی ... و غیر آن در وقت صدقه
دادن هرگاه بیم آن باشد که او را عادت بطلب و گدایی خواهد کرد مستحب یا مکروه ب ظاهر استحباب است ل ضنه بسائل غیر
امامی هرگاه سوال کند چیزی دادن خوبست یا نه ب هرگاه عداوت با اهل بیت معلوم نباشد ضرر ندارد ل ضنو
هرگاه مشار الیه معلوم باشد جایز است که بگوید وقفت هکذا یا وهبت هکذا یا انکحت هکذا و هم چنین در سایر صیغ
ب جایز و کافی نیست و هم چنین هرگاه ... معامله و نکاح و ... غیر عربی تفهیم کند و بعد از آن مثلا انکحت هکذا گوید
خوبست و حکم صیغه عربی دارد ل ضنز هرگاه موجر یا مستاجر اقرار کند که هرگاه من حاضر نباشم خود تجدید اجاره کن
و پیش از وصول وقت فوت شده در این صورت میتواند که بعد از فوت تجدید کند یا نه و اگر کرده باشد چه حکم دارد ب اگر او
وکیل در تجدید کرده وکالت بموت هر یک از طرفین منفسخ میشود و اجاره بعد از موت اعتبار ندارد و اگر وصیت
کرده احتمال صحت دارد و احوط صلح است ل ضنح کار فرمودن طفل که یتیم است یا غیر یتیم هرگاه نفع باینکس میرسانند
نه باشد یا نباشد جایز است یا نه ب اگر مصلحت طفل در آن باشد ... و الا نه و ولی مشکلست ل ضنط هرگاه کسی وکیل
شود در اجرای صیغه چه نحو بگوید ب هرگاه وکیل در ایجاب است بگوید بعتک الشیء الفلانی وکالة عن فلان هکذا
اگر وکیل در قبول است بگوید قبلت وکالة عن فلان ل ضس در وقف ... هرگاه حصه احدهما از خرج
ضروری او زیاده شود دیگری میتواند از ... بمصرف خود برساند یا نه مگر بسبیل قرض ... مال دیگران در صورت اضطرار
نظر بوجوب نفقه میتواند که روزی بقدر نفقه خود را از آن بردارد ل ضسا اگر ... بر سادات وقف باشد و اکثر ایشان
غیر مستحق باشند آیا جایز است که از حصه امام یا غیر امام در این مصرف شود تا ایشان منتفع شوند ب اگر حاصل ... بسیار اند
غایب میشود شاید جایز باشد و اگر بسادات مستحق دهند که خود بمصرف رسانند احوط خواهد بود ل ضسب اگر گوید
فلان وقف کردم و بعد از موت او بر ... مثلا درس گوید در منست ب بلی ل ضسج اگر حیوانی را عاریه
بگیریم و آن حیوان توانایی دارد که دیگری را با ما سواری دهد یا زیاده از آن باری که ما بر او بریم بار دارد آیا بدون رخصت مالک
دیگری را با خود سوار میتوانیم کرد یا بار دیگری را بدان زیاده میتوانیم کرد یا نه ب اگر در عاریت قید شده که خود سوار شود یا
مال معین را بار کند تجاوز نکند و الا رعایت توانایی مرکوب و بار متعارف باید کرد و دیگری را سوار نباید کرد ل
ضسد غیر مأسوف علی زمن ینقضی بالهم و الحزن ب قیل غیر مبتدا و المضاف الیه قائم مقام خبره مثل ما مضروب الزیدان
و قیل خبر مقدم و الاصل زمن ینقضی غیر مأسوف علیه و قیل خبر مبتدا محذوف و هو انا و مأسوف مصدر کالمیسور بمعنی الفاعل
ل ضسه ابی جوده لا البخل و استعجلت به نعم من فتی لا یمنع الجود قاتله ب روی البخل منصوبا علی زیادة لا و جرها باضافة
لا الیه فان کلمة لا یکون للبخل کما اذا وقعت بعد اعطی فی مثل ... و للجود کما اذا وقعت بعد مثل تمنعنی عطاء ... و قیل
فی النصب مفعول و البخل بدل له و قیل لا مفعول به و البخل مفعول له ای کراهة البخل کما فی قوله تعالی یبین الله لکم ان تضلوا ای
کراهة ضلالکم و المعنی ان جوده ... الی ان ینطق بلا التی للبخل و سبقت نعم الی جوده حتی تکون نعم صادقه من فتی لا یمنع الجود
للذی یرید قتله علی هذا قاتله بالفوقیه و ... بالمهمله و یرجع ضمیره الی نعم ل ضسو هرگاه شخصی مکرر میگفته فلان قدر
خمس یا زکوة مثلا در ذمه من هست و ای فلان و فلان شاهد باشید اما وصیت نامه درست نکرده و نزد مردن ... غافل شده
شاهد نگرفته و هیچ کس مطلع نیست که آن حق را از گردن خود ادا کرده باشد و از وجه ... حق بجا مانده در این صورت بر وارث
چه لازم میاید ب ظاهر آن قدر را اگر اقرار داشته که در ذمه او است اگر وارث نداده است باید بدهد ل ضسز هرگاه شخصی
گوید که وصی ملک را بفروشد و بفلان قدر خمس یا زکوه مثلا بدهد در این صورت میتواند که ... باید بدهد خواه
مساوی قیمت المثل دهد یا بیشتر یا کمتر و در عمل بوصیت تاخیر جایز است یا نه ب باید وفای ثلث بوصایای میت ...
نموده نقد دهد و جنس ندهد و وجوب عمل بوصیت با امکان فوریست مگر آنکه موصی تجویز تاخیر کرده باشد ل ضسح
میگویند که از اول زوال شمس تا سایه دو قدم شود وقت نافله ظهر است و تا چهار قدم شود وقت فضیلت ظهر و نافله عصر
است و تا هشت قدم شود وقت فضیلت عصر است مراد از قدم چیست و زوال بچه معلوم میگردد ... چند
طی میشود و نماز جمعه را تا چه وقت میتوان کرد ب مراد از قدم سبع شاخص است یعنی هفت یک ... چیزی که از برای شعاع

وقت نصب کنند و وجه تسمیه طول قامت هر انسان مستوی الخلقه هفت قدم است و هر قدمی یک شبر است و زوال معلوم میشود

باینکه سایه بعد از نهایت کوتاهی شروع کند در زیادتی یا بعد از بر طرف شدن شروع کند در هم رسیدن یا انکه سایه

از خط نصف النهار بگذرد و سایه زاید بعد از کمی و موجود بعد از عدم را فئ میگویند و اعتبار اقدام را باین سایه میکنند

نه بسایه که در حین زوال میباشد و بحسب اختلاف فصول و عروض بلاد مختلف میگردد و ما از برای بعض اصفهان که سواد

اعظم ایرانست بیان مینمائیم تقریبا بجهت بعضی از محققین فرموده اند در اول سرطان در وقت زوال سایه بمقدار

کم یکقدم و عشر قدم تقریبا میماند و در وسط سرطان یکقدم و خمس قدم و در اول اسد یکقدم و نیم و در وسطش دو قدم

و در اول سنبله سه قدم و در وسطش سه قدم و نیم و در اول میزان چهار قدم و نیم و در وسطش پنج و نیم و در اول عقرب

شش قدم و سه ربع و در وسطش هشت و در اول قوس نه قدم و سدس و در وسطش ده و در اول جدی ده و ثلث و در وسطش

ده و در اول دلو نه و در وسطش هشت و در اول حوت شش و دو ثلث و در وسطش پنج و نیم و در اول حمل چهار و نیم و در

وسطش سه و نیم و در اول ثور دو و ثلث و در وسطش دو و در اول جوزا یکقدم و نیم و در وسطش یک قدم و خمس قدم میماند

تخمینا اما ساعات نا قدام بعض اصفهان و انچه قریب بان در عرض است در اول حمل دو قدم میرود در دو ساعت الا سه دقیقه

و چهار قدم در دو ساعت و چهل سه دقیقه و در وسط حمل دو قدم نیز در ساعت الا دو سه دقیقه و چهار قدم در دو و چهل

و هفت دقیقه و در اول ثور دو قدم در یک و پنجاه و سه دقیقه و چهار در دو و بیست سه دقیقه و در وسطش دو در یک

پنجاه و یک دقیقه و چهار در دو و چهل و پنج دقیقه و در اول جوزا دو قدم در یک و چهل و نه دقیقه و چهار در دو و چهل و دو دقیقه

و در وسطش دو در یک و سی و هشت دقیقه و چهار در دو و سی و هشت دقیقه و در اول سرطان دو در یک و چهل و یک دقیقه

و چهار در دو و سی و هشت دقیقه و در وسطش مثل وسط جوزاست و در اول اسد مانند جوزاست و در وسطش مانند وسط

ثور است و سنبله مانند اول ثور است و وسطش مانند وسط حمل است و اول میزان مانند اول و در وسطش دو قدم در	و در اول

یک و پنج دقیقه و چهار در دو و سی و هشت دقیقه و در اول عقرب دو قدم در یک و چهل و شش دقیقه و چهار در دو و سی	چهل و

دقیقه و در اول قوس دو در یک و چهل دقیقه و چهار در دو و پنجاه دقیقه و در وسطش دو در یک و سی و هشت دقیقه و

چهار در دو و دوازده دقیقه و در اول جدی دو قدم در یک و سی و هفت دقیقه و چهار در دو و ده دقیقه و در وسطش مثل

وسط قوس و اول دلو مثل اول قوس و وسطش مثل وسط عقرب و اول حوت مثل اول عقرب است و وسطش مثل وسط

میزان و ما بین تقدیرات مقادیر مذکوره از تخمین و مقایسه معلوم میتوان کرد و لیز وقت نماز جمعه مختلف فیه است و

مشهور هفت قدم است که مقابل ظل شاخص است و بعضی یکساعت و بعضی کمتر هم گفته اند و طریق احتیاط ظاهر است والله

یعلم ل ضسط هرگاه وصیتی بعد از بی علم باعث بتاخیر نفاذ وصیت کند اجرة المثل و نماء موصی به حق موصی له است تا نه

ب اجره و نماء بعد از قبول از موصی له است و قبل از قبول محل خلاف است و مبنی بر انکه قبول ناقل است یا کاشف ل ضع

اگر وصیت کند بخمس و زکاة و هبه هم کند پیش از ان وصیت یا بعد از ان در اینصورت هر کدام از هبه و وصیت اول باشند باز

ثلث و خمس و زکوة از اصل بیرون میروند و مقدمند بر وصیت یا هبه که در مرض موت باشد علی المشهور و اظهر و اما

میراث با زکوة و خمس بیرون از اصل و اگر وصیت بشیء یا هبه یا سایر تبرعات در مرض موت جمع شود اگر هبه را بقبض داده

باشد مانند سایر منجزاتست که مقدمند بر وصیت علی المشهور والله یعلم ل ضعا هرگاه چند مرد یا چند زن بگویند

که فلان تو را وکیل نموده که او را بفلان عقد کنی بمهر فلان بمجرد همین میتوان که بعنوان وکالت صیغه خواند و انکه نفس

موکل بگوید ب اگر مطلب مجرد ایقاع صیغه باشد که زوج خود بداند که عقد واقع شده بر مدار در دکه بوکالت	و زوجه

بخواند بلکه بقول یک کس نیز میشود اگر چه زوج باشد و احتیاج بثبوت شرعی ندارند و اگر خواهند که عاقد بر شاهد

باشد میباید وکالت ثابت شود عادل یا شیاع مفید علم یا قراین قویه که از ان علم بهم رسد ل ضعب غلامی ماذون در

تزویج عقدی کرد بمهری که اگر اقا قبول کند عقد باطل شود چه بخود میشود ب این در صورتیست که خودش را بی

قرارداده نیز عقد باطل میشود بسبب لزوم دور ل ضعج عورت زن نسبت بمحارم قبل و دبر است یا از ناف تا سر زانو

ظاهر همین عورتین است و اعتبار ناف تا زانو احوط است ل ضعد دو کس با هم تواطو کرده اند او لاد خود را بهم تزویج

میتوانند کرد یا نه ب بلی ظاهرا و قولی بحرمت در ان نقل شده و دلیلی بر ان نداریم ظاهرا نیست ل ضعه اگر خواستگاری

متعارف بغیر عقد عربی و فارسی شده و از ایشان اولاد بهم رسیده چه حکم دارد ب اگر عالم بتحریم باشند اولاد زنانند

و اگر شبه شده باشد برای ایشان اولاد شبهه خواهند بود و حکم صحیح خواهند داشت ل ضعو وطی در حیض و نفاس

در دبر حرام است یا نه ب نه بنا بر جواز وطی در دبر چنانکه اشهر اظهر است و بعضی استمتاع از حائض را ما بین سره و

رکبه حرام دانسته اند و بعضی اجماع نقل کرده اند بر مساوات نفاس و حیض در جمیع احکام الا در حد اقل و اکثر ل

ضعز موطوئه جد مادری هر چند بالا رود و بر دختر زاده هر چند پائین رود حرام است یا نه و هم چنین دختر زاده بر جد

مادری ب حرمت هر دو اجماعی بلکه ضروریست و احادیث بسیار دلالت میکند بر انکه دختر زاده فرزند است حقیقه

و بعضی از اخبار که ظاهرا موهم خلاف انست محمول است بر تقیه زیرا که اهل سنت معتقدند بر خلاف ان و از بعضی اخبار واقعا معلوم

میشود که اگر کسی که در این باب با ساس مخالفت کذا رده معتبر نزد ایشان بوده چنانکه در رساله سنة الهدی بر اشاره بان

کرده ام ل ضعح با مادر و خواهر و عمه و خاله نسبی و رضاعی و با مادر زن خوابیدن و ملاعبه و ملامسه و تقبیل بغیر شهوت و در بر

نمودن و نظر بغیر ها کردن جایز است یا نه ب بلی علی الاشهر الاظهر مگر انکه العیاذ بالله ازدیاد شهوت و خواهش و لذت جماع

باشد که در اینصورت حرام است حتی نگاه کردن بانها بلا خلاف ل ضعط اگر شخصی بعد از فوت زن با مادرش ملامسه

و ملاعبه و تقبیل و مضاجعه از راه محبت و محرمیت و یا از شهوت نموده و او شوهر داشته باشد بعد از ان دخول بدختر دیگر

از ان زن میتوان خواست ب بدون شهوت قصور ندارد و با شهوت حرامست و بعد دخول باعث حرمت دختر نمیشود

مگر بر قول ضعیفی ل ضف در این حکم خاله و عمه با دیگران تفاوت دارد یا نه ب در زنا بعضی فرق کرده اند در نظر و

لمس فرقی نیافته ام ل ضفا هرگاه زنی منظوره و ملموسه شخصی بوده دختر انرا ناظر و لامس بعقد میتوان کرد ب

در غیر کنیز خلاف نیست و در کنیز خلافست و اظهر کراهت است ل ضفب عن قیس المجنون اصلی فلا ادری اذا ما ذکرتها

اثنتین صلیت الضحی ام ثمانیا ب قال الصفدی و نعم ما قال کان و جبر لو تریدا بد من کثرة الاشتغال و الفکر کان یعتد الرکعات

با صابعه ثم شک فی ان الاصابع التی صلاتها التی فعلها او التی ثنائها و اما شک میان دو و هشت هرگاه در نماز چهار رکعتی حکم

باشد بی انست که بنا را بر دو بگذارد و نماز را تمام کرده اعاده کند بقصد جواب و اگر نماز را بر هم زند ضرر ندارد لکن احوط اعاده

است ل ضفج و للمجنون ایضا فاما عن هوی لیلی و ترکی زیارتها فانی لا اتوب احسن ما قیل فیه بل هو الصواب قول ابن

الحاجب ان ذکر التزکیة لیبان ما یطلب منه ثم قال فانی لا اتوب مما یطلب حتی ترکه الازمی ته لو قال اما عن هوی لیلی و توبتی من

زیارتها فانی لا اتوب لکان مستقیما علی ان المعنی لا اتوب من توبتی اذ لا فرق بین ان یقول ترکی زیارتها من زیارتها انتهی

ل ضفد بعقد زنی دختر و مادرش حرام مؤبد و محرم میشوند یا نه ب مادرش بلی محرم علی المشهور الصحیح و دخترش

نه مگر انکه دخول با و شده باشد بلا خلاف ل ضفه خواهر زن و مادر او و دختر او بر اولاد شوهر که از زن دیگر باشد حرام است

یا نه ب نه بلا خلاف ل ضفو برادر مرتضع خواهر بزرگ که با او شیر خورده یا خواهر بزرگ که شیر نخورده میتواند خواست یا نه ب

شیر خورده را نمیتواند خواست علی المشهور و شیر نخورده را میتواند علی الاشهر الاظهر و احوط اجتنابست و اگر غیر مادر دو طفل

شیر دهد و پدر یکی از انها خواهر دیگر را میتواند گرفت و نظام الدین خلافی نیست ل ضفز بیک شیر خوردن رضاع محرم محقق

میشود یا نه و هم چنین از غیر پستان یا پستان مرده یا سایر حیوانات ب بکمتر از ده شیر رضاع محقق نمیشود علی الصحیح و خلاف

ابن جنید ضعیف و موافق عامه است و هم چنین است از غیر پستان زن و خلاف سنیان در شیر دوشیده مثل خلاف بخاری

صاحب صحیح در سایر حیوانات نزد شیعه باطل است ل ضفح مرضعه بر پدر مرتضع حرام است و هم چنین مادر مرتضع بر شوهر

مرضعه ب نه بلا خلاف ل ضفط دختر زن که بعد از طلاق از شوهر دیگری بهم رسد بر شوهر اول حرام است یا نه ب

نه اگر دخول با و نکرده باشد و الا حرام است ل ضص یا صاحب ملک الفواد عشیة زار الحبیب بها خلیل نام بحر صاحب و رفع الحبیب

ب و خلیل فاعل مع ل ضصا ان ابی جعفر علی فیها سالوا ان عبد الله ما رکبا بر فع جعفر و نصب فی سا ب جعفر خبر و عبد فاعل

ان و فرس مفعول علی ل ضصب اقول لخالد یا عمر ولما علتنا بالسیوف الرهفات بنصب خالد و رفع السیوف ب المنصوب مفعول له

و المرفوع فاعل علت و نایب مفعوله بحذف یاء المتکلم لالتقاء الساکنین ای نایبی النایب الجمل الکبیر ل ضصج شب ماه که جماع

در ان مکروه هست خاص است بشب موجب قصر یا عام است ب ظاهرا خاص است ل ضصد اول و نیز اواخر ماه که جماع مکروه

است مخصوص است بشب یا شامل روز است ب ظاهرا خبر اختصاص است ل ضصه در از منه و امکنه که جماع در انها مکروه

مخصوص است بجایی که احتمال حمل دارد و رود یا عام است ب ظاهر خصوص و فتاوی عموم است ل ضصو اگر کسی چیزی بر ذکر بپیچد
با حلیله خود مقاربت کند یا از روی جامه با زن ملاعبه کند تا انزال شود ایهما داخل فی ابتغی وراء ذلك فاولئك هم العادون
هست یا نه ب حرمت اینها معلوم نیست در صورتیکه با حلیله باشد و اما با اجنبیه و محارم پس حرام است مگر بر مذهب حنفی
چنانکه نقل کرده اند والله العالم ل ضصص مقاربت در خانه که در آن طفل غیر ممیز بیدار باشد یا ممیز در خواب باشد کراهت
دارد یا نه ب ظاهر بعضی از اخبار کراهت است ل ضح اگر در زیر آسمان باشد و طفل با بپوشند حکم خانه هم میرساند یا نه
ب بهتر است که نزد طفل ممیز نباشد ل ضط هرگاه در گهواره باشد و از بپوشند کراهت دارد ب اشکال دارد و
رفع نشود ل ظ جماع کردن در زیر آسمان مکروه هست یا چه خواست ب است کمیان ایشان و آسمان ساتری نباشد ما
سقف و چادر و شب ل ظا جماعیکه باعث علتها در فرزند میشود بعد از ظهور حمل است یا نه ب بعد از حمل نیز اجتناب
بهتر است هرچند که ظاهر بعضی آنها عدم شمول است ل ظب نگاه کردن و گفتگو و شوخی نمودن با نابالغ هرگاه این کردار
خوش یا بد خوش باشد یا بکا نه خوش صورت باشد یا نه چه صورت دارد ب اگر خوف التذاذ و شهوت باشد باید نکند
خصوصا هرگاه دختر زیاده بر پنج سال داشته باشد ل ظج میگویند که هرکس شراب خورد باید غسل کند این چه غسل است
ب مروی نیست که حضرت پیغمبر فرموده باشد که کسی که در شب مست بخوابد مگر آنکه عروس شیطان شود تا صبح پس چون صبح شود
واجب گردد بر او که غسل جنابت کند یا غسل آنکه جماع کرده است پس اگر غسل نکند قبول ننماید خدا از او نه توبه او و نه
کار خوبی که بعد از آن کند ل ظد متعه کردن سنیه یا زیدیه یا غیر اینها از فرق اسلام چه صورت دارد ب هرگاه داعی شرعی
ضروری ندارد بهتر است که ناصبیه بلکه سنیه متعصبه را متعه نکند ل ظه هرگاه زنی باشد سنی و ترسیم که اسم متعه
پیش او بریم یا ندانیم که چه مذهب دارد اگر بلفظ زوجت و انکحت عقد کنیم و مهر و مدت را قرار دهیم با عقد متعه بعمل آید این
کار فریب و حرام است یا نه ب ظاهر ضرری ندارد لکن ذکر عدم میراث و عده استحبابا تقیر بعضی تمتعت نیز بکنند ل ظو اگر کسی
از جهت اثبات مدعای خود گوید لعنت بر او یا لعنتی که بر فلان میکنند بر او باد یا فلان امام یا پیغمبر را ضرب زده باشد که اگر چنین
نباشد یا بمرگ فلان یا بجان فلان که چنین است و اندین پیغمبر بیزار باشد یا کافر باشد اگر دروغ گفته باشد و امثال اینها
جایز است یا نه ب احوط آنست که بغیر خدا مطلقا قسم نخورد خصوصا بلعنت و برائت و شاید قسم خوردن از برای اظهار احترام
و محبت بجان و مرگ کسی ضرری نداشته باشد و هم چنین قسم بجان خود و زندگانی خود خوردن چنانکه از پیغمبر و ائمه مروی است
ظاهرا خوب است ل ظز هرگاه حیوان حلال گوشت مشرف بر موت باشد و او را ذبح نماید و از او خون بیرون آید و حرکت ننماید حلال
است یا نه ب حلال نیست هرگاه خون جهنده آید یا حرکت و هم چنین هرگاه یکی از اینها باشد علی اشکال و اشکال در اکتفا بخون
بیشتر است ل ظح استقرار حیوة در ذبیحه شرط است در حال ذبح یا مطلقا ب اگر خون یا حرکت بعد از ذبح بعمل آید
در مرده و حال نزع نیست و بر اشتراط استقرار حیوة چنانکه مشهور بین متاخرین است دلیل واضحی نیست چنانکه در کتاب مفاتیح
الجامع در شرح مفاتیح الشرایع بیان نموده ام ل ضط شکار تفنگ حلال است یا نه ب هرگاه بگلوله کشته شود حرام است
هرچند گلوله مشتمل بر آهن یا تمامش از آهن باشد و اگر زخم شود بحدیکه زنده بماند تا بذبح شرعی کشته شود حلال است ل ظی
در کوم سبز اماهیابه میسازند باین طور که از ماهی کوچک خشک که بقدر یک انگشت و نیم انگشت و کمتر باشد بقدر یکمن
از آن ماهی گرفته و در خم کرده آب نمک بر آن ریخته در آفتاب گذاشته همه روزه چوب بر آن زده تا مضمحل شود بعد از چند
روز آنرا بیرون آورده صاف نموده چنانکه از آشغال و گوشت پس بعد رفته در دیگ کرده در بالای آتش گذاشته تا اندکی بجوشد
بعد از آن بزیر آورده بجهت چند مثل سیاه دانه و خشخاش و کشنیز و مانند اینها کباب نموده بر آن میریزند و میخورند حلال است
یا نه ب ظاهرا حلال است و احتمال خباثت دارد و لازم نیست بمیرزا منشان اصفهانی مثلا ضرر ندارد و از ملح بحسب بدن
نیست و در حلیت فلج شبهه نیست ل ظیا فرنی از شیره خرما میسازند باین نحو که خرما را در آب ریخته بدست حل نموده
در آتش گذاشته تا چند جوش خورده و بزیر آورده صاف نموده و ثفل آنرا دور ریخته و آن شیره مثل آبست و هنوز بحد
شیره نرسیده پس آنرا با شیر برنج کوفته و پخته ممزوج نموده در دیگ کرده و بالای آتش میگذارند تا پخته شود حلال است
یا نه هم چنین شیره مویز و کشمش و شیره چکیده خرما مطلقا ثلثان نشده خوردنش حلال است و هم چنین خرما
و مویز و کشمش در آب بجوشانند یا در آش میریزند یا در بالای طعام میگذارند حلال اند یا نه و اگر اشاره بدلیل نمایند عین

لطف

لطف خواهد بود ب در آنها خلاف است و اظهر در نظر احقر حرمت و عدم فرق میان خرما و انگور و مویز و کشمش که آن نوعی از انگور است
بلی هرگاه خرما و مویز و کشمش را مدتی سرخ کنند که از آنها آب بیرون نیاید و در بالای طعام گذارند ظاهرا ضرر ندارد
و تحقیق این مسئله با نقل اقوال و تحریر ادله مبسوطا در شرح مفاتیح نموده ام و مجمل القول فی ذلك علی ما فصلته هناك انه كما
لا خلاف بیننا فی تحریم عصیر العنب فی نفسه اذا غلی بنار او غیرها بان صار اسفله اعلاه ولو فی بعضه بمسماه عن قبل ان یصیر خلا
ویذهب ثلثاه واخبارنا المعتبرة به صریحة فکذا لا خلاف فی عدم تحریم عصیر غیر العنب والتمر والزبیب بانواعها ومنه الحصرم
والبسر ما لم یبلغا حد العنبیة والتمریة عرفا و ربوبات الفواكه والرمان ونحوها وان غلا مطلقا ما لم یسکر و یصیر خمرا و ان تشم منه رائحة
المسكر للاصل والنفی بعلائق الحلیة فی عصیر الحصرم اذا غلا واعتبار التثلیث والحلیة فیه شاذ و دلیله ما ورد فی
الخلاف فی عصیر التمر والزبیب بانواعها و انفسهما اذا غلا ولما یذهب ثلثاه ولاصحابنا خلاف فقیل بالحل ذهب الیه جمع منهم الفاضلان
وقیل هو المشهور ونفی بعض المتاخرین عن التمر النزاع ثم نقل علیه بعض الاجماع وقیل بالحرمة اختاره جمع منهم الشیخ العلامة
سلیمان بن عبد الله البحرانی صریحا والشیخ المحدث محمد بن الحسن الحر العاملی فی الوسائل ظاهرا وهو الظ من ثقة الاسلام فی
الكافی حیث عنون للشراب المحلل بابا و ذكر فیه اخبار التثلیث للتمر والزبیب ویظهر من کتب العامة انه هو المشهور بین الخاصة وان حل
هما مختص بهم تحریمهما بما فی العقاید للمحقق المنصف وشرحه للدوانی انفتنا زاجی ما لفظه ولا یحرم نبیذ التمر
وهو ان ینبذ تمرا وتمیز فی الماء فیجعل فی اناء من الخزف فیحدث منه لذع كالفقاع وكانه نهی عن ذلك فی مبدأ الاسلام كما كان
الجرار والاوانی المذکوره ثم نسخ فعدم تحریمه من قواعد اهل السنة والجماعة خلافا للروافض وهذا الخلاف ما اذا اشتد ولم یصر مسکرا
فان القول بحرمة قلیله وکثیره مما ذهب الیه کثیر من اهل السنة انتهی فلیتهم و فی الدروس لا یحرم العصیر من الزبیب ما لم یظهر
فیه نشیش فیحل طبیخ الزبیب علی الاصح لذهاب ثلثه بالشمس غالبا وخروجه عن مسمی العنب وحرمه بعض مشایخنا المعاصرین
وهو مذهب بعض فضلائنا المتقدمین لمفهوم روایة علی بن جعفر واما عصیر التمر فقد احله بعض الاصحاب ما لم یسکر
وفی روایة عمار سئل الصادق ع عن النضوح المخمر انتهی وکان مراده بالنشیش السکر دون مجرد الغلیان للاجماع علی حل ما لم تغل
ولو من العنب ما لم یسکر فتد وظاهره ان تحریم التمری کان هو المشهور و فی المفاتیح فی حد الشراب ان فی التمری قولان وکذا
الزبیبی والاصح عدم التحریم فیهما فضلا عن الحد انتهی وکیف کان فالاصح التحریم فیهما لنا بعد الخبر النبوی فی النبیذ اذا نش فلا
تشربه وفی النهایة ای اذا غلا اخبار منها اخبار العصیر كصحیحة ابن سنان فی باب الذبایح وحسنة ابرهیم فی الباب التاسع والعشرین
من الاشربة من الكافی عن ابی عبد الله ع قال كل عصیر اصابته النار فهو حرام حتی یذهب ثلثاه ویبقی ثلثه وحسنة ابیه قال قال
ابو عبد الله ع ان العصیر اذا طبخ حتی یذهب ثلثاه ویبقی ثلثه فهو حلال وموثقة ابن فضال وابن الجهم قال سمعنا ابا عبد الله ع
یقول اذا نش العصیر او غلا حرم الی غیر ذلک ومقتضاه تحریم کل عصیر غلا ومنه التمری والزبیبی الا ان یخرج شیء منه
ادلة بدعوی کون العصیر حقیقة شرعیة او عرفیة فی عصیر العنب خاصة کما زعم ونفی حجیة المنع اذ لا دلیل علیه بل عبارة
الفقهاء صریحة فی تسمیة الکل عصیرا حیث یقولون عصیر العنب کذا وعصیر الزبیب والتمر کذا وعصیر غیرها کذا مثلا وکذا فی
الكشاف فی تفسیر قوله تع فیه یعصرون فی سورة یوسف انما یعصرون العنب والزیتون والسمسم وکذا کلام اعلام اللغة
كالصحاح والمصباح والقاموس حیث قالوا عصرت العنب ونحوه عصرا استخرجت ماءه واسم ذلك الماء العصیر وظ اللغة اشتراط
عمل و علاج فی صدق العصیر ان الاستخراج لا یحصل الا به فلا یصدق علی ما یسیل من العنب او التمر والزبیب من قبل نفسه ولا ما
یخرج بالطبخ ویبلغ بغیره مثل طعام الزبیب ولا ما طبخ منها وظ الشرع بل العرف لعدم فلیتامل وهل یصدق علی ما یخرج
باستعانة ماء او مایع آخر سواء تکیف ذلک الداخل بکیفیته کما فی ماء التمر والزبیب والعناب ونحوها ولا مثل ما یخرج من
الثوب المبلول الظ نعم وان اوهم بعض الكلمات كقول القاموس العنب ونحوه العدم فتد ویتفرع علی ذلک صدق العصیر علی العصیر
الثانی حیث یصب الماء علی الثفل لاخراج ما بقی فیه ولا اظن احدا یلتزم ذلك ویحكم علیه بعد الغلیان بالنار قبل التثلیث
او الغلیان بالحل الا ان یقول بالصدق عرفا او مجازا وهو خلاف الظ وهل یشترط کون العصیر جاریا فی اجزاء ذلک الشیء فلا
یصدق علی الحلیب المستخرج من الضرع الظ ذلك فلیتدبر ومنها اخبار تنویع الخمر ومنها النقیع من الزبیب والنبیذ من التمر و
العصیر من الكرم فان الكرم شجر العنب کما یظهر من القاموس وبعض الاخبار یدل علی تحریم ما عصر ما حصل منه الا ما خرج
بدلیل ومنها صحیحة علی بن جعفر وروایته وموثقة عمار کلها فی اشتراط حل مطلق الشراب باسلام من اتی به ومعرفته وانه

انه مطبوخ على الثلث فانه بالاطلاق شامل لما نحن فيه وليس الشراب حقيقة في خصوص العنبي بالوفاق وكلام بعضهم يدل على الخصوص
وفي رواية مولى حر اطلاق الشراب على المتخذ من العسل وغيره وفي رواية ابن الحجاج فعلى ما اذا شرب الرجل النبيذ المخمور فلا تجوز
شهادته في شيء من الاشربة وان كان يصف ما تصفون فان الظاهر من السياق انه لا يجوز شهادته في شيء منها خصوص التمر
من حيث الاخبار بالتثليث والاشربة جمع محلى فيفيد العموم بلا خلاف ولو كان المراد العنبي خاصة لما كان للجمع معنى فتأمل
ومنها موثقة عمار بن موسى عن ابي عبد الله سئل عن النضوح المعتق كيف يصنع به حتى يحل قال خذ ماء التمر فاغله حتى
يذهب ثلثا ماء التمر وقد مر محل الحاجة اوردها في التهذيب مرتين في المسألة من اجلها ونحوها موثقته الاخرى والتقريب
دلالتهما على اشتراط حل استعمال التمري بالتثليث بل كل الاخبار خبر محاسن فيه اخبار بذلك والخمر من ان ابليس مص العنب
التمري في حبوة ادم ثم تعبد وقال انه بال في اصل الكرم والنخلة فجرى الماء في عروقهما ومنها اخبار الشراب الحلال من الزبيب
المصرحة بتوقف حله على التثليث من موثقة عمار في تهذيب الحادي والثلاثين قال وصف لي ابو عبد الله المطبوخ كيف
يطبخ حتى يصير حلالا الخبر وموثقته الاخرى عنه قال سئل عن الزبيب كيف طبخه حتى يشرب حلالا الحديث وفي طب الرضا
المعروف بالذهبية قال ويعود الى قول الائمة في صفة شراب يحل شربه ويستعمل بعد الطعام تؤخذ من الزبيب الرواية و
غيرها وفي الكل ما ذكرناه من الاشتراط ومنه ما رواه الخال المفضال في البحار وشرح التهذيب عن كتاب زيد النرسي انه
سئل ابو عبد الله عن الزبيب يدق ويلقى في القدر ثم يصب عليه الماء ويوقد تحته فقال لا حتى يذهب الثلثان فان الثلثان
اذا اصابته فالزبيب كما هو يلقى في القدر ويصب عليه ثم يطبخ ويصب عنه الماء فقال كذلك هو سواء اذا ادت الحلاوة
الى الماء فصيره حلوا بمنزلة العصير ثم نش من غير ان تصيبه النار فقد حرم وكذلك اذا اصابته النار فاغلاه فقد فسد ثم قال
الخال والاحوط الاجتناب عن دبس الزبيب فانه لا يذهب ثلثاه انتهى ومن الخبر يفهم المطلوب من تحريم الزبيب الغالي وكذا
عصيره قبل التثليث واما سنده فالخال ره اخذه من كتاب النرسي وهو من الاصول القديمة وقد ذكر في ديباجة البحار
ما يظهر منه قوة سنده واما طعن الصدوق ره فيه تبعا لشيخه ابن الوليد فمعارض بعد ابن الغضائري له وكذا الشيخ رحمه
ست حيث عقب طعنهما بقوله كتاب زيد النرسي رواه ابن ابي عمير فان في ذلك دلالة على الاعتماد عليه لما ذكروا في شان ابن
ابي عمير من الاجماع على تصحيح ما يصح عنه وانه لا يروي الا عن موثق ولا يرسل الا عن موثق وغير ذلك كذا الظاهر عن حسن في
ترجمته وتوجه خالد بن سديد كتبهم عنده وتغليط الطاعنين فيهم ومنها مفهوم قوله في خبر عقبة في عصير العنب
طبخ على الثلث فهو حلال ومفهوم خبر علي بن جعفر في تهذيب الثامن والعشرين وعنه في الضعيف بسهل وهو سهل
والقرب عن عبد الله بن الحسن والمسائل جميعا عن علي بن جعفر عن اخيه قال سألته عن الزبيب هل يصلح ان يطبخ حتى يخرج
طعمه ثم يؤخذ ذلك الماء فيطبخ حتى يذهب ثلثاه ويبقى الثلث ثم يرفع ويشرب منه السنة فقال لا بأس به حجة المحلل الاصل
والاستصحاب والخروج عن اسم العصير فانه مختص بالعنب كما قاله جمع لانه متبادر من اطلاق اللفظ فيكون مجازا في غيره ولما
عد النقل ورجحان المجاز على الاشتراك ولما دخل عليه بعض اخبار الخمر وذهاب ثلثيه وزيادته بالتمر بعد غليانه
كما هو ظاهر من بعض الاخبار مثل ما رواه في الكافي في السادس من الاطعمة وفي الصحيح والمحاسن في المرسل جميعا عن ابي بصير
قال كان ابو عبد الله يعجبه الزبيبة لا يذهب منه ثلثاه ماء الزبيب واخبار النقيع والنبيذ الحلال لانها باطلاقها تدل على
المدعى بل في حكاية سقاية العباس المذكورة في صحيح صفوان ظهور فيه حيث قال ينقع الزبيب غدوة ويشربونه بالعشي
وينقع بالعشي ويشربونه من الغد فان هو ما يكثر نقعه لا يخلو غالبا عن التنشيش والنقيع من الغدوة الى
العشي وبالعكس ورواية محمد بن جعفر في الكافي في الرابع والعشرين من الاشربة في حديث وفد اليمن على رسول الله حيث
سألوه عن النبيذ فقال صفوه لي فقالوا يؤخذ من التمر فينبذ في اناء ثم يصب عليه الماء حتى يمتلئ ويوقد تحته حتى ينطبخ
فاذا انطبخ اخذوه فالقوه في اناء اخر ثم صبوا عليه ماء ثم يمرس ثم صفوه بثوب ثم يلقى في اناء ثم يصب عليه من عكر ما كان
قبله ثم يهدر ويغلي ثم يسكن على عكره فقال رسول الله يا هذا قد اكثرت افيسكر قال نعم قال فكل مسكر حرام فانه يدل على
المطلوب اذ لو كان الطبخ الاول موجبا للتحريم لذكره ولم يخص التحريم بالاسكار لعله كان للسؤال بعد وصفه قد كرر
افيسكر يعني بالمرة ولو كان السكر يحصل بمجرد الغليان كما يدل عليه قول الخصم لحرمه الرسول بالغليان الاول وقال ان
هذا انه لما غلى وما حصل منه الاسكار حرمه بل ظاهر ان التحريم انما حصل بالطبخ الاخير الذي منع منه الخميرة والعكر وان

بر صار مسكرا

بر صار مسكرا وما رواه البحار عن الخرائج عن صفوان قال كنت عند ابي عبد الله فاتاه غلام فقال امي ماتت فقال الم تمت قال
تركتها مسجى عليها فقام ابو عبد الله ودخل عليها فاذا هي قاعدة فقال لابنها ادخل الى امك فسلها من الطعام ما شاءت فاطعمها
فقال الغلام ما تشتهين قالت اشتهي زبيبا مطبوخا فقال ائتها بغضارة مملوة زبيبا فاتاها بها فاكلت منها حاجتها
الى غير ذلك من الاخبار والجواب عن الاصل والخروج عن الاسم اطلاق النصوص المحرمة بالعصير وعموم لفظة كل من غير تقييد
وتخصيص بالعنب ولا تعارض بوجوب الجمع لعدم حجية مفهوم اللقب ودعوى الاختصاص ممنوعة وقوله لان المتبادر ان
اراد ان المتبادر هو المفهوم الكلي خاصة والتشخص النوعي يستفاد من القرينة ولو كانت مجرد التتبع فهو مسلم غير مفيد
وان اراد انه الكلي مع تشخص العنبية فهو ممنوع اذ لم يتبين ولا مبين ولا مسلم حصول الغليان المحرم بالشمس غير معلوم
ولذا لم يتأمل احد في رطب وعنب اصابته الشمس ولم يبلغ حد التمر والزبيب مع انها لا تزال في النقص والجفاف والشك
في حصول شرط الحل لا يرفع استصحاب الحرمة مع ما ورد في مدح الرطب والعنب بالاطلاق فليفهم فسقط ما فرع عليه من ذهاب
ثلثيه ولو صح ما ذكره لاختص بما جف بالشمس ولم يتم ما جف بغيره على ان اطلاق العصير على ما في حبات العنب من الرطوبة
قبل اخراجه فضلا عن خروجه لا يساعده لغة ولا عرف بل هنا فيه واما خبر الزبيبة وهو الهدية ففيه انها مبهمة غير واضحة
الكيفية فلعلها كانت من المحللة بان لا تكون مع غليان او لا تصليه النار اصلا كما تعارف من اكل مدقوق الزبيب مع
الرمان فانه طعام لذيذ دافع للصفراء مانع لهيجانه وكثيرا ما يستعمل ويؤكل في العراق لذلك او يكون مما ثلث او لم يخرج منه
حلاوته بغلي كما في الزبيب يخت الاذربيجاني في القدر بعد تصفيته عن الماء سيما اذا قلي وقلي بالدهن فلا بد من بيان حالها
ليعلم حكمها ولا اطلاق ولا تعميم فيها لان المراد بها نوع خاص فافهم وكون الطعام حقيقة في خصوص المطبوخ من مصطلحات
العجم ولم يثبت في لغة العرب ولا ادعاه احد اما سائر الاخبار فانها لا تخلو من ضعف في سند ودلالة بل اكثرها في التحريم
اظهر حيث اجابوا عن مطلق المغلي من النبيذ بان الرسول حرم كل مسكر وما اسكر كثيره فقليله حرام فانه غير خاف على من
ادنى مسكة ان مرادهم بهذا انما هو التنبيه على حرمته بابلغ وجه والا لما لزم على معلومية اسكاره وان الغالب المتعارف
في ذلك الزمان المعمول عند العامة انما كان مع الغليان وان المراد ما من شأنه ان يسكر وان لم يسكر بالفعل فتعود ابتعاها
وذلك بان قليل المسكر حرام مع انه لا يسكر وكذا اذا مزج بما يرفع عاديته وان كان المراد ما ذكره المستدل لكان المناسب ان يقولوا
بانه حلال او ما يؤدي هذا المعنى وان بالغوا في ذلك ويذكروا ما يؤيده مع ان الواقع هو العكس فليفهم وخبر الوفد مع انه عنده
اقوى مستند على وهن السند ضعيف الدلالة اذ لو كان سؤاله دالا على عدم تحقق السكر والتحريم بمجرد الغليان لكان دالا ايضا
على عدم تحققهما بوضع العكر فيه مع ان المستدل صرح فيه وفي غيره من الاخبار بانه يصير خمرا ومسكرا انما هو الجواب عن هذا
فهو الجواب عن ذلك يحتمل ان يكون مراده بالسؤال المذكور وتعليق الحكم على السكر التنبيه على علة الحكم والاشعار بانه غير خارج
عن الكلية التي قررها في تحريم المسكر فيكون استفهاما تقريريا لا حقيقيا فليفهم ولو تم ما ذكر لدل على انه لم يحرم بالغليان
مع وضع العكر فيه حيث ان السائل صرح بذلك فلو حصل التحريم والسكر به لحرمه الرسول بمجرد ما ذكر فقال يا هذا انه لما غلى
صب العكر فيه اسكر وحرم ومن اراد مزيد التوضيح فعليه برسالتنا شرح المفاتيح لطيبه حرما وغيرها ما كه خورده ها كوچك در
ميان انها هست وقتى كه از اميشكافد انها را پاك بايد كرد بانه ودرجائى كه احتمال نبودن انها رود تفحص واجب نيست ب
اگر خورده ها كرم باشد پاك بايد كرد وتفحص لازم نيست لطيبه اگر در زمان خاك باشد خوردن ان جايز است ب هرگاه
خاك مستهلك باشد در نان يا آب شيره ومانند انها حرام خوردن انها معلوم نيست لطيبه نان را بجو اشل ملك
وخوك وخوابيدن جائى دربى هست ب مقتضاى اصل حل است نهى از ان بنظر نرسيده لطيبه طعام وگوشت
مانند انها از ماكولات بر سر نان ريختن وكذا اشتن مكروه هست ب معلوم نيست مگر از مفقه ماند حضرت عيسى
علم كراهت معلوم ميشود وظاهرا كراهت مخصوص گذاشتن ظرف است بر نان لطيبه لعن بر قاتل امام حسين در وقت
اشاميدن مخصوص است يا ب يا شامل هر مايعى هست ب در هر وقتى كه لعن بر او وساير ظالمان اهل بيت خوب است
ثواب دارد لطيبه حكم مرغ وغيره از حيوانات حلال ميشوند چليت وچه حكم دارد ب اظهر اشهر رجوع بعرف
است كه در عرف از انجاست خوار گويند وبعضى تحديد بيك شب روز كرده اند وجمعى اعتبار ظهور بوى فضله در گوشت
ان نموده اند وحصول بعضى شايد امتناع عادى اشتر باشد نظر باستطالت مدت او بر فرض امكان حمل اخبار بران كمال

بعد دارد و علی التقادیر اشهر از بیحرمت است خصوصاً بر معنی اخیر باعتبار ظهور خباثت و حرمت هر خبیث بنص و اجماع
و بعضی قایل بکراهت شده اند و شاید نسبت بغیر معنی اخیر باشد و ظاهر است که کبیره دانستن تاملی باشد و مشهور و اظهر
اعتبار نجس عذره انسان است و جمعی اکتفا بتعلیقات نموده اند و بعضی نجاسات دیگر را ملحق بعذره ساخته اند و این ضعیف
است ل طح نان که بر آن خاکستر بچسبد مدد بنا خاکستر با آتش پخته میشود یا سوخته و زغال میکردد چه صورت
دارد و هم چنین آبی که رنگش بخاک متغیر است چه حکم دارد ب از آب پاک و در شربش باک نیست و با متزاج خاک و نمک بیرون از آب
مضاف نمیشود چنانکه در کتاب مدارک شرح مدارک تنبیه بر آن نموده ام و خوردن نان مذکور ظاهرا حلال است و لیکن پرهیز
خاکستر سوخته ظاهرا نیست و بر اصالت حل باقیست ل ضیط عمرو از زید چیزی خرید و بعد از مدتی بکر ادعای ملکیت
آن چیز نمود و عمرو منکر کردید و بکر بعد از مرافعه اقامه بینه شرعیه مطلقه بر مالکیت خود نمود و آن چیز را از عمرو کرفته با
نما و منفصل آن چیز مانند نتاج و ماست و پنیر و امثال اینها تابع عین است و بکر میبرد ب تابع عین نیست و بکر نمی
برد زیرا که بمجرد بینه مطلقه همین استحقاق عین در حال دعوی ثابت میشود و آن مستلزم استحقاق نما و منفصل نیست زیرا که محتمل
است که همان بخصوص از مشتری بعد از حصول نما ببکر منتقل شده باشد بیکی از نواقل شرعیه و همین حکم دارد هر ادعائی که کسی
در ید دیگری بر آن عین نموده و اقامه بینه مطلقه نماید که مشتمل بر ذکر سبب ملکیت یا تاریخی متقدم بر حصول نما نباشد والله
العالم ل ظك استحباب لیسیدن دست در خوردن طعام عام است در هر لقمه یا مخصوص است بلقمه اخیر ب ظاهر بلکه لزوم
ل ظکا ما السبب لکون المولود ضروریا فی جمیع الحیوانات ب علی ما حققه سلطان المحققین نصیر الملة والدین الطوسی
قدس سره القدسی فی رسالته المعروفة هو ان لبد الذکر یعود الغاذیة وان کان کافیا مدة عما یتحلل فاضلا من الکفایة بحسب الکمیة
غیر کاف بحسب الکیفیة بیان ذلک ان الرطوبة الغریزیة الاصلیة انما تحرقت وتفتحت فی اوعیة الغذاء او کانت فی اوعیة المنی ثم
فی الارحام والذی یورده الغاذیة لم تنجح ولم تنضج الا فی الاول دون الاخیر فلم یکمل امتزاجها ولم یصل الی مرتبة المبدأ عنها فلم
تتم مقاومتها کما یجب بل صارت قوتها انقص من قوة الاولی وکان کمن یفقد زیت سراج او یرد بدلها ماء دامنا لکیفیة الاصلیة
غالبة فی الممتزج علی الثانیة المکتسبة کانت الحرارة الغریزیة اخذة فی زیادة الاشتعال موردة علی الممتزج اکثر مما لا یتحلل وانما
نموه نماء اولیا واذا غلبت الثانیة لخلط الممتزج وهکذا وضعف الحرارة الی ان لا ینبغی لها اثر صالح لکیفیة الاولی فیقع الموت
ضرورة فظهر من ذلک ان الرطوبة الغریزیة الاصلیة من اول تکونها اخذة فی الانتقاص بحسب الکیفیة فذلک هو السبب
لفناء الممتزج لا غیر فحصل المرام والله العالم ل ظکب زوجه کبر از زوج فرزند ندارد و چه میراث میبرد ب اشهر میان
امامیه و اولی بحسب ادله آنست که از زمین مطلقا میراث نمیبرد و از اعیان عمارت مثل در و پنجره و خشت و چوب و آجر و غیر ذلک را
خواه از خانه و خواه از مستغل و خواه از ده که قیمت میکنند و از قیمت آن میدهند و در عین شریک نیست و در در خت
اشکال است هرکاه راضی بتقویمت نشود و احوط آنست که از عین باو دهند اکر شرکاء دیگر مجبور علیه نباشد هر چند که اقرب
نیز قیمت است و از جمیع منقولات حصه میبرد مکر آنچه بسبب حبوه مخصوص ذکر اکبر باشد و او موجود و وارث باشد
ل ظکج هرکاه شخصی را شاهد بکیرند بر زنی که او شخصی را وکیل میکند در معامله یا در نکاح و این که زن را نمیشناسد
و معادل نیست که شهادت تعریف تواند شد در اینصورت بر شهادت زنان یا غیر عدول اکتفا میتوان کرد ب هرکاه
علم بهم رسد بقرائن حال و شهادت جمع کثیر از زنان و غیر عدول شهادت بجزم میتواند داد و الا باید کیفیت واقعه را
بنویسد و اظهار کند که من کافی دانم از قول فلان و فلان که این زن همان زنست و فی الحقیقه این شهادت شرعا بکار
نمی آید مکر آنکه بعد از این شاید مدعی علیه نظر بشهادت ایشان اعتراف بحق نماید والله العالم ل ظکد اکر جمعی کاغذ
بیاورند که ما شاهدیم بر حقیقت این و از آن شخص شنیده ایم تو نیز شهادت خود را بنویس یا بمجرد این شهادت میتوان داد
و نوشت ب بلی اکر علم قطعی از کفته ایشان بهم رسد و بعضی اکتفا بظن متاخم علم کرده اند و خالی از اشکال نیست
و احوط ترک است مکر آنکه مجتهد جامع الشرایط باشد که حاکم شرع است و شهادت را بعنوان حکم و ثبوت شرعی بنویسد
هرکاه مدعی ادعا کند و شهود ادای شهادت کنند هر چند که مدعی علیه حاضر نباشد زیرا که حضور او شرط نیست
لکن او بر حجت خود باقی است و هرکاه بعنوان شهادت فرع بنویسد در محلش مظکا اشکالی نیست ل ظکه هرکاه معامله
میباد و کسی واقع شود بر مبلغی بر کیسه نقدی بنند که این مبلغ است آیا باید شمرد و شهادت میتوان داد بر نفس تمام

ب هرکاه

ب هرکاه طرفین هر دو کویند و دیکر را بشناسند ظاهرا کافی نیست و در اینصورت شهادت بر اقرار نیز میتوان داد تا نسبت صورت
شمردن ل ظکو هرکاه دو کس کویند که شهادت خود را بنویس در این کاغذ و یکی کفت که من فلان نام دارم و فلان
بر نحو خود که نام دارم و فلان ملک را بر فلان خود که فلان نام دارد فروختم و ما هیچ کدام را نمیشناسیم بچه نحو شهادت
نویسیم و دهیم ب تا بایع را نشناسند شهادت بر نام نمیتوانند داد اما شرط نیست که بدانند که او مالک مبیع است
و هم چنین مشتری لکن در صورت جهل اسم شهادت با وصاف مختصه ممیزه مضبوطه در کتاب که از قبیل خاصه مرکبه
شود میتوان نوشت ل ظکز هرکاه شخصی قباله بیع یا وقف یا غیر اینها بیاورد و بر مضمون آن کما هو حقه مطلع نشوم
هر چند بما میکویند یا جایز است که بنویسیم که فلان اقرار کرد بهر چه در این کاغذ است یا آنکه واجبست تحقیق جمیع
خصوصیاتی که تعلق بآن شهادت دارد ب احوط آنست که شهادت ندهد مکر بعد از اطلاع بر جمیع جزئیات و اکر اقرار
مجمل کویند که معترفم بآنچه در این کاغذ است همین نحو کواهی نتوانند شد که اقرار بجمیع این کاغذ مجمل کرد حضور شاهد هرکاه
آن شخص یا شاهد نتوانند که آن کاغذ را خوانند ل ظکح خوابیدن در عرض یا دفن بی ضرورت در یک لحاف جایز
است یا نه ب منصوص هرکاه برهنه باشند و در حال ضرورت لحاف مانند ازار در میان خود حایل سازند ل ظکط شخصی
بقدم عالم قائل نیست لکن میکوید قدیم بالزمان میدانم نه بالذات چه حکم دارد ب قدم زمانی را هیچ کافر مسلمی قایل نیست
و نزاع در میان کفار و مسلمین در قدم زمانی نیست و جمیع مسلمین بلکه جمیع ملیین بحدوث زمانی قایلند و از
حضرت رسول نقل میکنند که فرمود کان الله ولم یکن معه شیء یعنی خدا بود و هیچ چیز با او نبود و هر موجودی جز او است ل ظل
هرکاه شخصی انکار انبیا کند که اسما نها هر یک زمان مخصوص نبوده کوید عقل ما این را قبول نمیکند و هر جا نص وارد شد تعقل
خود میسنجیم اکر قبول کرد قبول نداریم ب انچه متواتر و ضروری دین است انکارش موجب کفر میشود و اکر مخالف مذهب
امامیه باشد موجب خروج از مذهب حق ایشان میشود و اکر ضروری نباشد لکن حجت معتبره داشته باشد که مسئله نجد نبرد
تزویج حجت داند عقلیه نشود و معتبرند ل ظلا علوم که موقوف علیه اجتهاد است کدام است ب علم نحو و صرف و لغت
منطق و معانی و بیان و تفسیر منطوق و کلام و رجال و حدیث و اطلاع بر اقوال علما قدما و اصول فقه و اخیر عمده است و ملاحظه
کیفیت استدلال علما نیز ربط و دخل کاملی دارد و بنیاد و مقدار هر یک موقوف بعلم استدلال و اصول است ل ظلب صوفی
و سنی که عالم باشند یا مطهر پاکند ب پاک اند مکر آنکه اظهار رفض بعض اهل بیت کنند یا ضروری دین را انکار نمایند
مثل انکار حشر و نشر و بهشت و دوزخ جسمانی و معراج جسمانی و مانند اینها ل ظلج کسیکه حج واجب است و نفقه را دارد هرکاه خاطر جمع
از وجه معیشت ایشان جمع کند یکسال یا زیاده در مکه یا مشاهد مشرفه بجهت تجارت یا تحصیل علم در غربت میتواند ماند
ب ظاهرا ضرر ندارد ل ظلد طفلی که توامان متولد شوند بر طور یرای حقیقه هر دو یک کوسفند کافیست ب
معلوم نیست و ظاهرا متعدد باید ل ظله زمین نجس را که جاروب کنند کرد آن چه حکم دارد ب پاک است ل ظلو سکی را خانه
برآید و در منزل ما است آلوده باشد مثلا و در آنجا نظرف باشد یا چند ظروف ما شسته چه حکم دارد ب بمجرد همین حکم بنجاست
هیچ کدام نمیتوان کرد و بر اصل طهارت باقیند ل ظلز شیر جنس و وحشی و آهو پاک است یا نه ب بلی اجماعا و قول بنجاست
شیر شاذ است و در طهارت آهو خلافی نیست و مستند آن اجماع است و بعض اخبار نسبتا ظاهر در نجاست شده و معارضی ندارد مخر
غیر از اجماع واما آنچه در حدیث صحیح مشهور در مقدمه تزویج سهل ساعدی وارد شده است که حضرت با و فرمود خاتما من الحدید
هر چند که ظاهر است در طهارت آهن لکن محتمل است که مراد از حدید در آنجا حدید صینی باشد نه آهن والله العالم
ل ظلح در احادیث صحیحه و غیر آنها وارد است که حج بر اهل جده زیاده بر یکمرتبه واجبست و حال آنکه بر اهل مکه که اقرب اند
زیاده بر یک مرتبه واجب نیست ب در اینجا اشتباه در قرائت حدیث کرده زیرا که مراد بجده نفتح جیم و تشدید دال نیست
که عبارت باشد از بندر مکه معظمه که در دنیا نمکه ساخته فرسخ است تا اشکال لازم آید بلکه مراد بان بکسر جیم و تخفیف
دال است که عبارتست از مالداری و استطاعت و دو این فرق نیست میان اهل مکه و غیر آن و شیخ صدوق ره در کتاب مقنع
ظاهرا بظاهر این اخبار قایل شده که حج بر مستطیع در هر سال واجبست و علما از اجماع نموده اند بر آنکه استحبابا یا بر وجوب
کفائی در هر سال بکسانی که حج کرده باشند یا بر اینکه هرکاه از استطاعت بتاخیر اندازد در نامه اعمال او نوشته میشود و محو
نمیکردد مکر بتوبه یا بفضل جناب اقدس الهی هر چند که ما الاخر حج بعمل آید ل ظلط در وضو و غسل چه فعل است باطل مینماید

ب بقدر یک ظن غالب ایم رسد که آب بر جمیع مواضع مغسول جاری گشته و مبالغه در شستن مایل سنتست و واجب همین جریان آب

بر مواضع مغسوله هر چند بقدر روییدن عضو باشد بعد از بعد شستن مالید مطهر واجب نیست مگر در مسح سر و پا باجماع کل علما ل ظم هر گاه

چیزی به نوعی سلک نجس شود مانند آفتابه و قدح و جوش هر گاه سلک آن را آنها خورده و خاک یا بها شوان مالید چگونه پاک باید تطهیر کرد

ب در آن خلاف است بعضی میگویند که نجاست باقی میماند تا بعد از شکستن تطهیر بعمل آید و حکم در این باب بنظر نرسید

که مطهر آن چیست ل ظما خانه که آفتاب در آن نیفتد بآب قلیل تطهیر میتوان کرد ب بعد از زوال عین نجاست هر گاه آب

بر یزند بعنی که مستولی بر موضع نجس شود و خشک کرده پاک میشود علی الاقوی ل ظم در زمستان بهار در کوچها و

بعضی جا بها متصل است کل و تر آب شده و نجاست ظاهر در آنجا باشد چه حکم دارد ل صح هر گاه نجاست متصل با آب کمتر

از کر باشد مطهر یا در صورت تغیر عین متغیر کمتر از کر باشد تا هر جا که اتصال دارد نجس میگردد و کل هر گاه لبنیت دارد و در

نجاست نفوذ با طراف آن کند تا اطراف همه نجس میشود والا نجس نمیشود مگر همان قدر که نجاست با آن رسیده و تلیین دارد

ل ظم اذا ما کنت فی الارض عزیبا فصید بها ضراعمها البغاث فکن ذا ابرة فالمرء یرمی به فی الحی ثواب ثان ببدیع

ضراغمها و البغاث الی آخر جاء لت سلمان ابوها شما وقد عندی سیده الحارث ب البغاث فاعل وضراعمها مبتدا خبره بها

والجملة حالیه و الکاف جاره و ابوها فاعل وشما امر مؤکد من شام البرق اذا نظر الیه و سیدها مفعول والحارث فاعل ل

ظم جاء ابی خالد فاهلک عمرا وتلک الله یا محمد زید سبحان الله ذکر محمد بن ابراهیم من سعید دعلی بابن هند دفع مرکید

ومن مسعود ابن سعید مسعود ب خالد مفعول و تاب علی التخذ بای انفد و محمد مناد و مرحم رد امر و بدیل ای عطه

ونهر و سعید و مسعود مفعولات من امر من مان بمعنی کذب ل ظمه مسدد بن مسرهد بن مسربل بن مغربل بن مغربل

مطربل بن ارندل بن سرندل بن عرندل بن ماسک بن مستورد اسدی کی بوده و کی بوده هم چنین ابی الکم کیست و نام ش چیست

ب اما مسدد بن مسرهد مذکور پس از جمله حفاظ و روات ثقات اهل سنت است و کنیه او ابو الحسن است و اول کسیکه در بصره

تصنیف اسناد اخبار نمود و میگویند که نام مشرکه تا مشرعبد الملک بن عبد العزیز بوده و ملقب بمسدد شده در سنه دویست

و بیست و هشت از هجرت وفات یافت و اما ابی اللحم بمد الف بروزن اسم فاعل از ابی پس از جمله کبار روات بنی غفار است و در

مبلک گفته اند که نمیخورد گوشت را که از برای بتان میکشتند ل ظو حال عمر بن سعد نزد اهل سنت چه بحث است ب ابن

حجر شافعی در کتاب تقریب چنین گفته است عمر بن سعد بن ابی وقاص مدنی ساکن کوفه بود راست گو است لکن مردم دشمن او شدند

بسبب که امیر بود بر عسکری که حسین را کشتند و از جمله تابعین است و مختار او را کشت در سنه شصت و پنج یا بعد

از آن و غلط کرده انکس که او را از اصحاب شمرده و جزم کرده است ابن معین با اینکه ولادت او در روز وفات عمر بن خطاب بوده

شد کلام ابن حجر و در کتاب تهذیب التهذیب چنین گفته است که گفت احمد ابن حنبل که پرسید ابن معین را از حال عمر بن

سعد گفت چگونه ثقه و معتمد میباشد کسی که حسین را کشته باشد و نیز ابن حجر در کتاب صواعق نقل اجماع کرده است بر جواز لعن

هر کس که حسین را کشته باشد یا امر بکشتن او نموده یا راضی بکشتن او شده است و تفتازانی که نام او مسعود است و قال العلامة التفتازانی

فی شرح العقائد النسفیة بعد نقل الخلاف فی هذه المسئلة ان بعضهم اطلق اللعن علیه لما انه کفر حین امر بقتل الحسین

رضی الله عنه واتفقوا علی جواز اللعن علی من قتله او امر به او اجازه و رضی به قال والحق ان رضاه بقتل الحسین واستبشاره

بذلک و اهانته اهل بیت النبی مما تواتر معناه وان کان تفاصیله احادا فنحن لا نتوقف فی شأنه بل فی ایمانه فلعنة الله علیه

وعلی انصاره و اعوانه وقال التفتازانی ایضا فی شرح المقاصد ما لفظه ما وقع بین الصحابة من المحاربات والمشاجرات علی الوجه المسطور

فی کتب التواریخ والمذکور علی السنة الثقات یدل بظاهره علی ان بعضهم قد حاد عن طریق الحق وبلغ حد الظلم والفسق وکان الباعث

علیه الحقد والعناد والحسد واللداد وطلب الملک والریاسات والمیل الی اللذات والشهوات اذ لیس کل صحابی معصوما ولا کل

من لقی النبی بالخیر موسوما الا ان العلماء لحسن ظنهم باصحاب رسول الله ذکروا لها محامل وتاویلات بها تلیق وذهبوا الی انهم محفوظون

عما یوجب التضلیل والتفسیق صونا لعقائد المسلمین من الزیغ والضلالة فی حق کبار الصحابة سیما المهاجرین منهم والانصار

المبشرین بالثواب فی دار القرار واما ما جری بعدهم من الظلم علی اهل بیت النبی فمن الظهور بحیث لا مجال للاخفاء ... العذاب الاخرة اشد

وابقی فان قیل من علماء المذهب من لا یجوز اللعن علی یزید مع انه یستحق ما یربو علی ذلک ویزید قلنا تحامیا عن ان یرتقی

الی الاعلی فالاعلی کما هو شعار الروافض علی ما یروی فی ادعیتهم ویجری فی اندیتهم فرای المعتنون بامر الدین الجام

السلام

العوام بالکلیة طریقا الی الاقتصاد فی الاعتقاد بحیث لا تزل الاقدام عن السواء ولا تضل الافهام بالاهواء والا فمن یخفی علیه الجواز

والاستحقاق وکیف لا یقع علیهما الاتفاق وهذا هو السر فیما نقل عن السلف من المبالغة فی مجانبة اهل الضلال وسد طریق

لا یؤمن ان یجر الی الغوایة فی المال مع علمهم بحقیقة الحال وحقیقة المقال وقد کشف لنا ذلک حین اضطربت الاحوال واشتد

ت الاهوال وحیث لا متسع ولا مجال والمشتکی الی الله العلی المتعال انتهی کلامه جزاه الله عن اهل البیت

خیرا و عزاء بعض علماء المذهب المانع من لعن یزید هو الامام حجة الاسلام الشافعی ابو حامد الغزالی المشهور وقد ذکر کلام

و احتجاجه علی عدم جواز لعن یزید الفاضل ابن خلکان الشافعی فی تاریخه وفیات الاعیان فی ترجمة علی بن محمد ابی الحسن

الکیا الطبری الشافعی عماد الدین ومن جملة کلماته انه یجوز الترحم علی یزید بل یستحب وهو داخل فی قولنا فی کل صلوة اللهم

اغفر للمؤمنین والمؤمنات ونقل ابن حجر فی الصواعق عن الغزالی وغیره انه یحرم علی الواعظ وغیره روایة مقتل الحسین وحکایاته

وما جری بین الصحابة من التشاجر والتخاصم فانه یهیج علی بغض الصحابة وطعنهم وقد کتب الفاضل ابن الجوزی کتابا سماه کتاب الرد علی

المتعصب العنید المانع من لعن یزید وقد اطنبنا المقال فی هذا المجال فی رسالتنا فی بحث الامامة ل ظم هر گاه شیره انگور و خرما

و مویز بعد از غلیان قبل از تثلیث بر رخت علما ان برسد و در وقت نماز ضرر کند ب نجاست آن معلوم نیست زیرا که دلیل در نجاسته

بر نجاست آن تا حال بنظر نرسیده و بنا بر قول بنجاست هر گاه آن شیره مثلث شود که دو ثلث بجوشیدن برود پاک و به تبعیت آن رخت علم

نیز پاک میگردد و هم چنین هر گاه دو ثلث آن چکیده بر رخت برود بسبب حرارت یا بغیر از آتش که در آن باقی بوده علی الاقوی پاک

علی الاشهر نیز پاک میشود هر چند که هنوز شیره در دیگ مثلث نشده باشد ل ظم هر گاه سگی از دلو یا ظرف آب خورده و آن آب

چاه رسد چه باید کرد ب چهل دلو بکشند علی المشهور ل ظم در شستن رو اگر اندکی از رستنگاه موی سر بالا نیز بشوید

دعا عمدا رد چون محل مسح را شسته باشد ب اجزا از آب مقدم شسته و اجنبیت و غیر آن ظاهر اینست که عمدا رد

و منع از شستن محل مسح در وقت مسح است در اینصورت هم آنست که رطوبت آن را کم کنند یا بالا تر از او پیش سر مسح نماید

ل ظن بعضی از اعضا که کوبیده میشود و خون در زیر پوست جمع میگردد و پوست بالای خون حسن دارد غسل آن چه صورت

دارد ب هر گاه پوست سوراخ نشده ضرر ندارد و اگر سوراخ شده گفته اند که آن بکشند اگر رنگ دارد بقال مفسده دیگر

جراحت نشود ازاله کنند و اگر رنگ ندارد هر لا احتیاطا بازاله ندارد و غسل و وضو را اینست ل ظما چه میگویید در اینکه

صحت طهارت میشود یا نه ب معلوم نیست احتیاطا در آنکه اذان که بجهت تر کردن از برای وضو و غسل ل ظب اذان ثانی روز جمعه کدام است

و حکمش چیست ب آنچه از تتبع بر قاصر معلوم شده اذان ثانی آنست که عثمان بن عفان در ایام خلافت بدعت نهاده کرده در روز

جمعه بعد از اذان اعلام از خانه میامده بر منبر نشست و مؤذن بر زوراء اذان دیگر میگفت و بعضی گفته اند که اذان دوم آنست

از اینکه مؤذن یا مؤذن دیگر بقصد تا نوبت خواه در پیش روی خطیب باشد یا بر مناره یا غیر آن و بعضی اعتبار تا نوبت کرده اند

مکرر و بعضی شرط کرده اند که در پیش روی خطیب باشد بعضی گفته اند که همانست که بعد از نزول خطیب از منبر میشود بعد از

اذان اول در هر تقدیر آن معتبر است که هر دو اذان در وقت باشند و بنام بنا شند و احکامش مشهور حرمت است بعضی

مکروه میدانند و اجتناد نیز کرده است و اکتفا باینکه اذان از برای جمعه و عصر و ظهر و عصر و جمعه هر گاه جمع بین صلوتین شد

نافله و فصل طویل که مانع صدق جمع باشد و الا احتیاط اذان ثانی خواهد بود علی الاظهر ل ظنح حدیثی وارد است که نماز

عقد نماز بی ریا شود و در اثنا بعمل اید ضرری ندارد چه معنی دارد ب علما انرا تاویل کرده اند باینکه در اثنا بجوار سد شد

و بانرا نداریک نماید و دلیران بنده ل ظنند کسی که بعد از تکبیرة الاحرام خم شود و دست بزمین رسانده از برای دست که اشتر

مهر و غیره نماز او چه صورت دارد ب باطلست علی المشهور الا قوی ل ظمنه در رکعت قیام چه معنی نماید ب قیام در نماز

واجب بر چند نوع است یکی رکن و آن قیام در حال تکبیرة الاحرام و متصل برکوع است و دیگر واجب غیر رکن و آن در وقت

قرائت و تسبیحات اربع است و دیگر سنت و آن در وقت خواندن ادعیه مستحبه است و فوق بر استحباب آن چنانکه مشهور و اقرب

است لکن در آن وقت نمیتواند که بنشیند هر چند که مستحب باشد نظر بانتقال هیئت نماز توقیف عبادات و الله العالم

ل ظنو التحاف صما که کرده در نماز مکروه است کدام است ب آنست که بطریق هند و شال را از دوی کتفها بر پیش سینه

بر زیر بغلها از عقب بر دوش نمانده و یا از دو کتفها از عقب زیر بغلها برده و هر دو را جمع کرده بر یک دوش انداخته قال الجزائری

فی النهایة انه نهی عن اشتمال الصما هو ان یتجلل الرجل بثوبه ولا یرفع منه جانبا وانما قیل له صما لانه یسد علی یدیه ورجلیه

نمودنها والا پس وانفسخ اجاره از حین فسخ یا مسلوب المنفعة بودن مبیع تا انقضای مدت اجاره هر چند که زید بر مدت خیار باشد

اشکال هست و بر تقدیر ثانی مبیع معیب میکردد مستحق خذش از عمرو میشود و اکر عمرو آنرا در رهن کذارده یا بیع خیار فروخته پس

در انحصار رید مطالبه عمرو را دفک رهن یا فسخ بیع نیز اشکال است و اظهر عدم است و بر تقدیر عدم فک و فسخ و همچنین

هرکاه عمرو آنرا بعنوان لزوم تملیک دیکری نموده معامله لازمه منفسخ نمیشود و زید تسلط بر اخذ عین ندارد علی الاقوی بلکه

مبیع حکم تالف بهم میرساند مثل انکه مشتری خانه را خراب کند یا حیوان را بکشد یا کنیز را ام ولد نماید یا بالجمله مبیع را تلف

یا باوت الهیه تلف شود در این همه صور زید مستحق اخذ قیمت سوقیه عین مبیع میشود از عمرو بهمان قیمتی که در حین فسخ

مبیع کنجایش و ارزش داشته باشد و شیخ شهید ثانی رح در صحت بعضی از صور مذکوره تردد و استشکال نموده با اینکه جواز

جملع و نقل مبیع از ملک مستلزم تفویت حق بایع نیست و جوابش اینست که تفویت حق بایع مانند داشتن تمام منافع که فیضی

است بر انتقال مبیع بملک مشتری بمجرد عقد و بیع و اعوذ است تصرفات مالکانه در عین و منفعت کیف ما شاء نظرا باصل

و عموم ان الناس مسلطون علی اموالهم و ما ملکت ایمانکم بلکه احدی از فقهاء در شروط بیع و اجاره لزوم ملکیت را اذا

مبیع و عین مستاجره ذکر ننموده و انچه شهید ثانی فرموده محض تشکیک است و کرحصول او مستهابه پیکره هرکاه مشتری

حیله کند با بایع اندر مثل ثمن علم اید تا انقضای مدت خیار بیع لازم و ثابت میکردد باجماع کل علما و اطلاق ادله هر چند

که مشتری بر بعضی از حیلها کناهکار شود و حرام نباشد و منتظر ایجاد حاصل کردند الله العالم و نیز در معامله مقتضی

فساد نمیشود و الله العالم ل ظع هرکاه شخصی بمیرد و وارثش منحصر باشد در عم ابی و خال ابوینی یا خال ابی و عم ابوینی آیا

در اینصورت ابوینی مانع ابی میشود بجنبانکه ذو سببین است یا نه ب منکه مرد با ام ار مخصر بعد بهیچ کدام حاجب

مانع دیکری نیستند و علما در این مسئله متفقند و باهم خلافی ندارند و نظام کلمات بر عدم حجب انه لا یحجب احدهما الاخر کما

لا یحجب الاخ من الابوین الجد من الاب خاصة و انما یحجب العم من الابوین العم من الاب خاصة و کذا الخال کما یحجب من الابوین الاخ من الام

الاب خاصة و کذا الاخت لکن حکمهم هذا ینافی حکمهم بان العم مطلقا یمنع ولد الخال مطلقا کما یمنع ولد العم الذی فی صورة الجماعة و کذا

الخال بالنسبة الی ولد العم مع الخال و الحاصل ان العمومة و الخؤلة ان کان صنفا واحدا کالاخ و الاخت لم یصح حکمهم بالمعرفة

بالابوین من العمومة لا یمنع المتقرب بالاب خاصة من الخؤلة لانه لا حاجة الی ان الاخ من الابوین یمنع الاخت من الاب خاصة و

ان کانا صنفین کالاخ و الجد لم یصح حکمهم بان العم یمنع ولد الخال و الخال یمنع ولد العم اللهم الا ان یکون احد حکمهم خارجا

عن القاعدة بالنص و الاجماع و یظهر من الشهید الثانی ره بیان الفرق المیراث الاعمام و الاخوال ثم اثبت بعموم ایة اولی

الارحام و قاعدتها تقدیم الاقرب فالاقرب مطلقا بخلاف الاخوة و الاجداد فان کل واحد ثبت بخصوصه من غیر اعتبار الاخوة

فیشارک البعید القریب مضافا الی النصوص الدالة علیه فتم و للبحث فیه مجال الاستدلال و کلما الابطال فی هذا المجال ل ظعا

مسافر نماز جمعه میتواند کرد ب بلی تا موما در امامت و اشکالست ل ظعب کسی که به سفر رود بتکلیف خاکر جا بر قصر کند

یا نه ب بلی علی الاشهر الاظهر هرکاه سفرش مشتمل بر معصیت نباشد و بعضی کفته اند که باعتبار تکلیف جا بر تمام میکند

ل ظعج هرکاه کسی بروز لزله اطلاع نیابد مکر بشهادت مردم نماز زیارو واجبست یا نه ب هرکاه علم شرعی بهم رسد بتواتر

یا شیاع یا شهادت عدلین واجب میشود ل ظعد هرکاه در حین زلزله یا کسوف مثلا حایض یا نفسا باشد بعد از پاک

شدن قضا واجب میشود ب نه لکن نماز زلزله را بکند و ترک نکند ل ظعه کیفیت استعلام ساعات شب از طلوع و غروب ماه

بیان نمایند ب طریقه اش اینست که از اول ماه تا چهاردهم که چند روز کذشته است و اکر بعد از چهاردهم تا طلوع ماه مثلا

در شب سیم ماه سه را در شش ضرب کردیم هیجده شد و از او هفت قسمت نمودیم خارج قسمت دو و چهار سبع شد و از این

معلوم میشود که غروب ماه در شب سیم دو ساعت و چهار سبع میباشد و مراد از ساعات مذکوره در اینجا و در ساعات ایام ساعات

معوجه است که هریک از شب و روز دوازده قسمت متساوی کنند خواه متساوی باشد و خواه دراز و خواه کوتاه و مراد

از شب وقت غروب افتاب از روز وقت طلوع افتاب تا غروب پس مراد از شش ساعت نصف شب است و از چهار ساعت ثلث

ان و چون شب مثلا در کوتاه ترین رسد مرساعتی از ان مقابل پنجاه دقیقه میباشد و چون در درازی پنجاه و ده ساعت

میرسد هر ساعتی از ان بهفتاد دقیقه میرسد که یک ساعت و ده دقیقه است یا ساعت مستقیمه که عبارت است از شصت دقیقه

بوده به دقیقه عبارت از شصت ثانیه ل ظعو در نماز میت حمل حروف نمودن و ایستادن روبقبله کردن مبطل هست ب معلوم

المنافذ کلها کالفخذة الصماء التی لیس فیها خرق و لا صدع و الفقها یقولون هو ان یتغطی با حد لیس علیه غیره ثم یرفع من احد

جانبیه فیضعه علی منکبه فتنکشف عورته ل ظعز توشح که مکروه است کدام است ب انستکه شال را بر دوش اندازد و فال

الجزری فی النهایة انه کان یتوشح بثوبه ای یتغشی به و الاصل فیه من الوشاح و هو شیء ینسج عریضا من ادیم و ربما رصع بالجواهر

و الخرز و تشده المراة بین عاتقیها و کشحیها و یقال فیه وشاح و اشاح منه حدیث عایشة کان رسول الله یتوشحنی و ینال

من راسی ای یعانقنی و یقبلنی ل ظعح هرکاه پیشنماز ردا را پهن نکند که دوشهای او پیدا باشد و همچنانکه در دو طرف

چپ و راست نیندازد چه صورت دارد و اکر او بیچیز باشد و پیدا از چون است ب در صورت اول شاید سنت

رد ابعمل نیامده باشد چون دوش را پوشیده صورت ثانی را بعضی طریق مهو مینمایند ل ظط عورتی که در نماز

باید پوشیده شود چیست ب اندر دان همان عورت متعارف اینست یعنی ذکر و خصیتین و سوراخ دبر و اکر

از سر ناف تا سر زانو را بپوشاند بهتر است و اما زنان پس جموع بدن ایشان عورت نماز نیست مکر همان مقدار از رو که در وضو

شستن آن واجبست و دستها از بند دست تا سر انکشتان از شکم و پشت پاها از زیر قوزک تا سر انکشتان از روی یا کف آن

و در وجوب ستر مو خلاف ضعیفی هست و اصح وجوب است پس اکر زن چانه یا سینه یا از بالای بند دست یا ساق پا در نماز عمدا

نمایان شود نماز زن باطلست باجماع کل علما ل ظر تحت الحنک را چه روش باید کرد ب سر عمامه را از یکطرف باید و بجنب

ل ظسا هرکاه رخت را یا بریشم دوزند یا زه کریبان یا تکمه چنین یا از ابریشم محض باشد چه حکم دارد ب انچه لباس کو

عرفا لباس است نکوید و وجه لباس شود مثل زه و تکمه ظاهرا ضرر ندارند و همچنین خیاطه و دو مثل جوراب کلاه و غیره چنین

احتیاط تمام باید کرد ل ظسب بیع را بطلاق و نفره زینت کردن و دامن میان از اطلاق بودن چه صورت دارد ب هرکاه بطلا

باشد از برای مردان اشکال بهم میرساند احوط اجتناب است ل ظسج در خانه چند نفر صغیر و کبیر و غایب هستند کبار

نماز میتوانند کرد ب نه مکر باجاره هر چند که بقدر احتیاج منصرف شود و حصه قرضیا و بیشتر از آن باشد و صغیر

نیز در اجاره نشسته باشد هر چند که در صورتیکه هم بقدر احتیاج منصرف باشند احتمال صحت میرسد بدون توقف بر اجازه

نسبت بحصه صغیر ل ظسد هرکاه خاک کربلا را داخل خاک دیکر کنند بقدر ده یک یا بیشتر یا کمتر و همچنین اب زمزم

و غیران را داخل اب دیکر نمایند همان فضیلت در انها بهم میرسد یا نه ب معلوم نیست اما بی فضیلت نیست ل ظسه

شخصی در مسجد نماز کرده و مهری که در آن مسجد بوده یا سهوا از برداشته میتواند که آنرا در مسجد دیکر کذارد ب

اشکال دارد بلکه مهما امکن بهمان مسجد بر کرداند ل ظسو مقدار درهم بغلی چه قدر است ب بقدر سطح بند بالای

انکشت ابهام است علی الاظهر و احتیاط زیاده بر این جویز نیا شاهی عجمی کردن بهتر است ل ظسز سجده و تیمم بر سنک و آجر

جایز است یا نه ب بر سنک بلی و بر اشکال دارد و مهما امکن خاک مقدم است و هم چنین غبار ل ظسح در دو نامه که

فاسقینا من النیرا الذی خفر الامیر لهم ما اکلنا شیئا سوی الخبز الا انه کان ذا خمیر فطیر منصب الامیر بدفع فطیر ب الامیر مفعول

اسقینا و طوامر من طار ل ظسط مثلا زید چیزی را بعمرو بیع شرط نموده باین طریق که هرکاه در ظرف مدت ده سال رد مثل کل

ثمن بمشتری نماید قادر بر فسخ بیع باشد و الا بیع بات لازم کردد یا در اینصورت عمرو میتواند که در ایام خیار در مبیع تصرف

کند و از ان منتفع کردد یا اجاره دهد یا از ملک خود بیرون نماید بیع شرط یا بیع قطع یا هبه و مانند آن و بر تقدیر جواز

هرکاه زید قبل از انقضای مدت خیار خود رد مثل کل ثمن بعمرو کند نسبت بمبیع که عمرو انرا باجاره داده است یا تملیک دیکری

نموده است چه میکند ب هرکاه بیع شرط زید مستجمع شرایط صحت بیع باشد از رؤیت یا وصف رافع جهالت و قصد بیع شرعی

حقیقی در اینصورت مبیع ملک عمرو خواهد شد بمجرد عقد علی المشهور الاظهر و بهر نحوی که اراده در آن تصرف میتوان نمود

و منتفع میتوان شد از اعاره و اجاره و سکنی و رکوب و عتق و انتاج و تزویج و جماع و استیلاد و رهن کذاشتن و به دیکری

اذن بیع دادن و تملیک دیکری نمودن بصلح یا هبه و بیع شرط یا بیع قطع علی الاقرب و منافع مبیع در مدت خیار ملک طلق

مشتریست خواه منافع متصله مانند چاقی و تعلیم صنعت و خواه منفصله مانند شیر و پشم و سکنی و اجرت و مهر و بچه

و غیر اینها و در جمیع صور مذکوره هرکاه زید رد مثل کل ثمن در مدت خیار نموده قادر بر فسخ بیع میکردد پس اکر فسخ نماید عین

مبیع بملکیت عمرو باقی باشد آنرا از عمرو میتواند کرفت و منافع و نماء که عمرو انرا بعاریت یا کسی داده از او استرداد

میتواند نمود و اکر باجاره داده است خواه بزید یا بدیکری عین مبیع بملکیت زید بر میکردد پس اکر مستاجر فسخ اجاره

نبش و احوط اجتناب است از مبطلات سوی حدث و خبث که ازاله آنها واجب نیست اجماعا ظ ع در انجا نماز و دفن را زیرا
میت و جنب را میتواند خرج کرد یا بند بیع نقد عمل باید کرد ب بعد از صیغه مالک الجوت میشود در جمیع تجارات و در همه
اگر بعد به عمل خرج کند به جهت خصوصا نظر باحتیاط دیون ظ ع هرگاه استخوان را بجای دیگر نقل کنند حشر او از مدفن
اول خواهد بود یا دوم و زیارت او از کدام یک خوبست و نبش قبر در چنین جا جایز است ب حشر و زیارت از هر دو
هر دو مثاب چون بعضی از اعضا او در اول مانده است و مواضع مستثنیات از تحریم نبش قبر ده موضع است اول آنکه
مجموع اجزاء و اعضای میت حتی استخوانهایش پوسیده و خاک شود و مدت آن نظر باختلاف زمان و مکان مختلف میگردد
و در نجف بیش بمدت سی سال چنانکه مشهور است درستی ندارد و در آن رجوع باهل خبره باید کرد و بعد از پوسیدن
جایز است نبش از برای دفن دیگری با مصلحت مالک زمین و بعد از نبش هرگاه در آن استخوان بیابند باید سر قبر را
بپوشانند که استخوان مدفون شود و بهتر آنست که جای دیگر را از برای میت حد یا حفر نمایند و بعضی در جواز نبش
در این صورت تأمل دارند و شهید ثانی و شیخ بهائی تصریح نموده بوجوب محو آثار و قبور فاصله در قبرستان عام و بعضی
از متأخرین گفته اند که زیارت مستلزم ثواب است جزما پس محو آثار آن مناسب نیست دویم آنکه چیزی قیمتی در آن افتاده باشد
پس جایز است نبش از برای گرفتن آن تا مال ضایع نشود و در بعد کره بر این استدلال نموده است که مغیرة بن شعبه انگشتر
خود را در قبر حضرت رسول صلی انداخت تا بان وسیله موضعی از قبر را شکافتند که داخل شد و انگشتر را بیرون آورد
و هرگاه اهل میت عوض از آن بدهند اشکال نیز میرسد سیم آنکه دفن شده باشد در زمین مغصوب یا کفن مغصوب چنانکه
جمعی گفته اند و علامه در منتهی منع فرموده و الزام اخذ قیمت نموده چهارم از برای ادای شهادت بر عین او از برای عتدالله
تعجیز و قیمت ترکه و امثال آن نظر باخبار صحیحه که الضرورات تبیح المحظورات و همین مقدمه چون از آن بیرون رفته است
نبش باجماع و علامه در تذکره و قواعد و کتاب شهادات منع نموده و بر هر تقدیر صورت جواز صورتیست که صورتش متغیر نشده
باشد بحیثیتی که نتوان شناخت و در تحدید مدت آن رجوع باهل خبره باید نمود پنجم آنکه در ملکی دفن شده باشد پس شیخ
در مبسوط از برای مشتری تجویز آن نموده است لکن ترک از او افضل دانسته و محقق و علامه منع نموده اند و این احوط بلکه
اقرب است ششم آنکه در معرض آب یا خراب دفن شده باشد پس مشهور جواز نبش است از برای دفن دیگری بالکراهت هفتم
آنکه بدون غسل یا کفن یا نماز دفن شده باشد و تدارک آنها ممکن باشد لکن از برای کفن اشکال هست و از برای نماز
اشکال بیشتر است و احوط بلکه اولی آنست که نماز بر سر قبر بگذارند هشتم آنکه در حریر کفن شده باشد نهم آنکه چیزی
قیمتی خورده باشد و بیرون آوردن از شکمش ممکن باشد هر چند که از مال خودش باشد و در ذکری در مال خودش
احتمال منع داده است و از اتلاف در حال حیوة نظر کرده است دهم از برای نقل به مشاهد مشرفه بنا بر مشهور و اظهر و ابن
حمزه آن را مکروه دانسته و شیخ در مبسوط ترک را بهتر گفته و ابن ادریس نقل را بدعت شمرده و ابن جنید گفته است که باکی نیست
بتحویل موتی از برای صلاح حال میت و شیخ در نهایه گفته قد وردت روایة بجواز نقله الی بعض مشاهد الائمة سمعناه
مذاکرة والاصل ما قلناه ... ما رواه الصدوق فی الفقیه والکلینی فی الروضة والحمیری فی قرب الاسناد من ...
المتضمن لاخراج موسی بامر الله عظام یوسف من شاطی النیل ... الی بیت المقدس من الشام و ما رواه ... فی فضل
زیارة علی من نقل نوح عظام آدم فی تابوت الی النجف الاشرف و دفنه هناک وکذا حمل یوسف عظام یعقوب فی تابوت
من مصر الی بیت المقدس فان تلک الاخبار دالة علی جواز النقل فان الاخبار الدالة علی جواز النقل فی شرایع من قبلنا یکون
حجة علینا لعدم ثبوت نسخ شرعنا جمیع ما سبق بل المجموع و لاستصحاب الحسن الفعلی و قوله فبهداهم اقتده ... مکاتبة الفقیه
المشهور الذی ... بوصیته الی الغری فی حیاة امیر المومنین و دفنه هناک بنصه ... وکذا نقل کثیر من المشایخ الکرام الی الاماکن
المتاخمة العظام بعد الدفن کالسید الرضی واخیه المرتضی و والدهما حیث نقلوا بعد الدفن الی الحایر الحسینی علی ما نقله الشهید
الثانی فی حاشیة الخلاصة وکذا صاحب ... فی انساب آل الرسول و ذکر بعض ... الشهید الثانی فی کتاب
الانوار ان جسد السید المرتضی ... بعد ... فی دفنه مدة واستشهد بذلک علی ... بلی جسد الامام
العامل ومثله نقل ... فی شرح الفقیه فی باب ... شیخنا الفاضل التستری انه ... نقل ولم یتغیر
حتی خرج وکذا الشیخ المفید حیث دفن فی داره سنین ثم نقل الی المشهد الکاظمین ودفن عند رجلی الجواد ...

کانت بمحضر الفضلاء والنحول والفقهاء والقدماء الذین کان رأیهم و دیدنهم تتبع النصوص و الفتوی علی المنصوص بل کثیر منهم کانوا
لا یعملون باخبار الآحاد لانها لا تفید علما ولا عملا والله العالم ظ ع در حدیث است که جنب بعد از موت ملحق به رفیق
میشود پس ایشان در مدفن خود نخواهند بود پس فایده زیارت قبر ایشان چه خواهد بود و نیز همه ائمه را نزد قبر پیغمبر زیارت
میتوان نمود ب ظاهر بعضی از اخبار و اکثر اقوال قدما و اخبار آنست که جسد مطهر ایشان در ضریح مقدس است با
بر احوال زوار در آنجا مطلع هستند بعلاوه فایده زیارت آنجا هست و زیارت همه نزد پیغمبر و همچنین هر یک از نزد دیگری
هر یکی از ایشان ... ما نعی ندارد و ظاهر خوبست و ممکن است استفاده از زیارت جامعه که بلفظ جمع وارد شده
و بنا بر این کلمه یا ولی الله در جامعه کبیره اسم جنس بود و قصد همه در اول زیارت میتوان نمود و بهتر آنست که کلمه یا ولی الله
بعد ائمه ذکر کرده زیارت کنند تکرار نماید یا آنکه تکبیر یا ولی الله گویند و بعد از آن گوید یا اولیاء الله و زیارت را تمام کنند ظ ف
هرگاه ... میت ... شود سوال ... ان وقت میشود که کفن کنند و در تابوت گذارند یا بعد از دفن است هر چند
مدتی بکشد و اکل و شرب میت در ان عالم بطریق دنیا است یا بطریق دیگر ب ظاهرا سوال دهان ان زمانست و نیز
در هوا میشود مانند منبه که هرگز دفن نشود و اکل و شرب ایشان بطریق بهشت است ظ ف تلقین میت را بعد از دفن چه وقت
باید کرد ب بعد از پر کردن قبر که بعد از انصراف مشایعین است غالبا و ولی میت نظر بکمال محبت و حزن میماند و وقت
در ... مراجعت نمیماید پس ولی خودش یا دیگری نایب میماند و تلقین میکند ظ ف بر طفل کمتر از شش سال
نماز میت سنت هست یا نه ب نه بلکه بدعت است ظ ف دفن در نجف اشرف بهتر است یا کربلای معلی یا مکه معظمه یا مدینه
مشرفه ب احادیث در باب نجف اشرف بیشتر هست ظ ف در نماز جماعت هرگاه قصد شخصی معین کرد که امامست بعد
در آخر معلوم شود که دیگری بوده نماز او چه حکم دارد ب اگر قصد اقتدا به امام حاضر کرده و معهود را ... نمازش
درست است و همچنین هرگاه قصد معین کرده و بان دیگری بوده حکم به بطلان نمیتوان کرد و احتیاط در اعاده است ظ ف
در بعضی اخبار هست که افعال مومنین را محمل صحیح قرار باید داد و تکذیب سمع و بصر و تکذیب ... کن اگر ... گو
و او را انکار کند یا در مسلمانان نظر الایمان باید کرد یا بعد از ثبوت ایمان و تدین و این حکم شامل اقوال نیز هست یا نه
ب ظاهر آنست که بعد از ظهور تدین و امانت و دینداری محمل باید قرار داد و شامل اقوال نیز هست و مراد از حمل
هرگاه فعل یا قول او احتمال داشته باشد که بر وجهی ... باشد که در شرع صحتش ثابت است یا بر وجهی که بطلانش ثابت است
در این صورت باید حمل بر صحیح نمود نه اینکه فعل هر مومن صحیح است و فعل و قول او حجت است مثل فعل و قول و تقریر معصوم چنانکه
شاید کسی توهم کند و مراد بقول فقها که اصل در معاملات صحت است نیز همین است که حمل بر صحیح باید نمود تا خلاف آن ثابت شود
نه آنکه هر چه معامله بر آن صدق کند صحیح است و از این تحقیق غافل مباش و بیان امثال این ... و مدعیان علم کن ظ ف
اقتدا در نماز آیات و نحو آن که امام بعضی از رکوعات را بعمل آورده باشد چه حکم دارد ب اشکال دارد و نماز را اعاده کند و باید
در رکوع اول ... یابد در رکعتی که اقتدا مینماید ظ ف دو امام که ... لا اجتهاد یا بتقلید من یجوز تقلیده نماز جمعه
واجب ... بجا آورد دیگری حرام داند در غیر جمعه اقتدا بهم دیگر میتوانند کرد ب بلی هرگاه مانعی دیگر نباشد ظ ف نماز را
که ماموم ... بجماعت اعاده میتواند کرد ب احتیاط در ترک است ظ ف میان امام و ماموم در صورت تاخیر و همچنین
میان صفوف چه مقدار فاصله جایز است ب احتیاط آنست که میان قدم سابق و پیشانی لاحق زیاده بر مقدار میان محل پیشانی
و قدم نباشد ظ ص هرگاه میان بعضی از مامومین و امام دیواری یا غیر آن فاصله باشد لکن بعضی از مامومین صف پیش
خود را ببینند نمازش صحیح است ب بلی ظ ص هرگاه ماموم در رکعت ... اقتدا کند آیا واجبست یا نه ب بلی ...
بامر که در ... وارد شده خصوصا هرگاه امام تسبیح گوید و اگر حمد و سوره ممکن نشود اکتفا به حمد میتواند کرد ظ ص ماموم
مسبوق قبل از سلام امام میتواند که برخیزد ب اشکال دارد مگر آنکه عدول به نیت انفراد کند و مشهور مطلقا تجویز عدول
بانفراد نموده اند بعد از عدول میتواند که قبل از امام سلام دهد هر چند که در اول نماز اقتدا کرده باشد ظ ص هرگاه مجتهد
فتوی دهد که اقتدا باطل میتوان نمود احتیاج به تعدیل دیگر هست ب بلی علی الاقرب زیرا که عدالت موضوع احکام
شرع است در موضوعات تقلید نمیباشد الا ما استثنی علی المشهور و التحقیق ظ ص ... اقتدا ... و امام میتواند کرد
ب منکر آنکه ... عذری بهم رساند که نماز را قطع کند یا غیر پس مامومین یکی از ایشان را پیش بدارند که نماز را باتمام
امام

كند هرچند كه خود هم مشغول باشد و بعد از اتمام ماموين نيز خود را بعمل بياورد و در ركعات شركه هر يك وظيفه خود را از
تشهد و قنوت و سلام بعمل مياورند و هر يك ببيعيت بعد بكرى بتشهد و قنوت را مستحبا بعمل مياورند على الاشكال في الامام
واكر كسى كه قابل امامت باشد نباشد عدول بانفراد ميكنند و نماز تمام ميكنند انحل قطع هرچند كه در اثناى قرائت باشد
كه تتمه قرائت را ميخوانند ل ظ ص قصد كردن بامام معين شرطست يا نه ب معلوم نيست و هر كاه دانند كه يكى از عدالت
ظاهر كافيست بطريق احتياط ظاهر است ل ظ ص د نيست در ميان امام و ماموم و صفوف تبه طريق محدد به شده يكى قدم تا
بجلى مسقط جسد الانسان در بعض عنم جمع ميان انها چه خو ميشود ب كام دو احتمال دارد يكى مشارف و ديكرى يقدر مقعد بد
در جستن و در فاصله اكر مراد از موقف مصلى نباشد ظاهر اكام مبنى در تتم باشد و مسقط جسد در سجود مراد است و همچنين
طول امامت دور بعض پس تفاوت چندان نه مثر بيشتر نها و بر تقدير تفاوت فذا ظل محمول بر استحباب ل ظ ص در حال ركوع
امام چرا ماموم احتياط كند از اقتدا و حال انكه اطلقيت هر چند در جواز و نه احتمال كراهت دارد و اكر تكبيرة الاحرام كويد
در حالى كه هنوز امام بحد ركوع نرسيده باشد احتياط دارد يا نه ب نه را احتياط مذكوره احتمال تقيه دارد ل ظ ص
صفهاى عقب مثل نصفهاى پيش تكبيرة الاحرام ميتوانند كفت ب بلى هر كاه صفوف بسته شده باشد خصوصا هر كاه
دو سه نفر تكبير كفته باشند ل ظ ط هر كاه در ميان نماز دو سه نفر نصف پيش و نه نظام صفوف ديكر چه حكم دارد ب نسبت
بانهائى كه پيش انها خالى باشد ب ضرر ندارد و انها نيز پيش ميتوانند رفت ل ع هر كاه امام بعد يك شبر يا بيشتر
بلندتر باشد از ماموم چه صورت دارد ب در شبر احتياط بايد كرد و در كمتر ظاهر ضرر ندارد ل غا جمعى ميكويند كه از
احاديث ظاهر ميشود استحباب ردا نيست بكسى كه دوش و كتفش پوشيده باشد چه ميفرمائيد ب از بعضى اخبار عموم ظاهر
ميشود مكشوف الكتف باشد تاكيد استحباب دارد بلكه بدون ردا كراهت دارد ل غب عبا و پوستين كه بدوش كيرند و دست
در استين نكنند قايم مقام ردا ميشود ب بلى على الظاهر ل عج هر كاه وعده بوفا واجب نباشد چرا خلف وعد قادح
عدالت باشد چنانكه در حديث اشعار بان هست ب در ان حديث چند چيز ديكر هست شايد باعتبار بعضى قيود ديكر باشد
واكر براى عدالت باشد پس در حديث نيست كه بايد پشيمان عادل باشد و بعضى اصطلاحات كه متاخرين نقل كرده اند ماخوذ
از كتب عامه است والله العالم ل غد در جائى كه جمع ميان قصر و اتمام كنند و هم چنين جمع ميان جمعه و ظهر نمايند كه در اعنوا
جماعت ميتوان كرد ب بلى خصوصا هر كاه رجحانى از براى هيچ كدام نباشد ل غه نماز عقيله از جمله نافله شام محسوب ميشود يا
وصيه كه ميان شام و خفتن است بعد از نافله چهار ميشود ميتوان كرد ب ظاهر اخبار انست كه در دو ركعت از نافله شام
بطريق عقيله بعمل ايد نماز وصيه تعمام ندارد بعد از نافله چهار ميتوان كرد على الاقوى و احوط ترك است ل غو ما المراد
بقولهم اسند عنه وما وجه تخصيص هذا المقال ببعض الرجال ب اعلم انه كثيرا ما يذكر الشيخ الطوسى ره في علم الرجال في
خصوص بعض رجال الصادق قوله اسند عنه من غير بيان للمراد ولم اطلع الان في كلام الاعيان على تصريح بشى كاف و بيته طبرسى باعث
واف بل قال الفاضل ره في رجاله الوسيط بالوجيز اغير موز الاوصاف الرواة تجعل قال قفتعر اماما في نقر له اما مياوح لمد
وض لضعيف وم لمجهول ولم يذكر غير ذلك مع انه ذكر فيه كثيرا اسند عنه ولم يبين المراد منه فقيل معناه سمع منه الحديث وعن جد
الاعجد ره ان المراد روى عنه الشيوخ واعتمدوا عليه وهو كالتوثيق ولا شك ان هذا المدح احسن من لا باس به انتهى وفيهما
ما لا يخفى فان بعض من قيل فيهم ذلك في مرتبة الضعف والاهمال والجهالة وكثيرا ممن لم يقل فيهم ذلك في غاية الوثاقة والجلالة
عند القايل فلا وجه للتخصيص وقال بعض المتاخرين في كتابه الذي وضعه في رجال الفقيه ما لفظه قلت قد فرق الشيخ
في كتاب الرجال بين اصحاب الصادق من رواة الرواية وبين اصحاب الرواية من دون اللقاء بان تكون الرواية بالسماع من اصحابه الموثوق
بهم او الاخذ من اصولهم المعول عليها ويذكر كلا منهما ويقول اسند عنه ثم قال فاحفظ فانه ينفعك كثيرا انتهى وفيه ما فيه اما
اولا فلان صدر كلامه يدل على ان ذلك القول للفرق بين الاصحابين وذيله يدل على خلافه فتدبر واما ثانيا فلانه لا وجه
لاختصاص ذلك باصحاب الصادق اولا وبعضهم ثانيا واما ثالثا فلان الشيخ ره ذكر ان محمد بن مسلم اسند عنه مع انه قال في رجال الكاظم ره انه
لقى ابا عبد الله عليه السلام وقال النجاشى انه لقى ابا جعفر وابا عبد الله ع وروى عنهما وقال الكشى انه اقام بالمدينة مدة اربع سنين يدخل على
ابى جعفر يسائله ثم كان يدخل على جعفر بن محمد يسائله وانه قال سئلت ابا جعفر عليه السلام عن ثلثين الف حديث وسئلت ابا عبد الله عن ستة
عشر الف حديث وهكذا نقله الشيخ ايضا وبالجملة روايته شفاها عن الامامين ومن اصحابهما مما لا يخفى على احد من الاعلام ولا

دا ما بانه

رابعا فلانه لو تم ما ذكره لصار جميع ما رواه اولئك المقول عنهم ذلك مقبولا حسنا او صحيحا حيث انهم لم يرووا الا عن الموثوقين من
اصحاب الائمة او عن اصولهم المعتمدة بشهادة الشيخ الثقة وهذا مما لا يقبل ولا يقول به احد من الناظرين في اسماء الروايات المعنونين
لها بالانواع المعروفة بين اصحاب الدرايات مع ان بعضهم مهمل او مجهول كابان بن ابى رفع وابن عبد الرحمن وابن عبد الملك الخثعمى
وبعضهم ضعيف خارج من حيطة اصحابنا كسفيان الثورى واما خامسا فلان هذا الفرق لم يظهر من كلام الشيخ ولا اشار اليه بوجه
واما سادسا فلانه لا وجه لقولهم اسند عنه فيمن لقى من غير رواية مضافا الى عدم حصول الفرق بين القسمين لاشتراكهما
في ذلك نعم ربما يحصل الفرق بينهما وبين غيرهما وقيل المراد بذلك الاشارة لما ذكره ابن عقدة فانه صنف كتابا في اسماء
الرجال الذين رووا عن الصادق عليه السلام وذكر انهم اربعة الاف رجل واخرج فيه لكل رجل الحديث الذى رواه عنه كما ذكره
منتجب صدر الشيخ في ديباجة الرجال بعد ان قال ارجو ان لا يشذ منهم شىء الا النادر ثم قال ولم اجد لاصحابنا كتابا جامعا
في هذا الا مختصرات قد ذكر كل انسان منهم طرفا الا ما ذكره ابن عقدة من رجال الصادق فانه قد بلغ الغاية في ذلك ولم يذكر رجال
باقى الائمة وانا اذكر ما ذكره واورد من بعد ذلك ما لم يذكره انتهى كلام الشيخ فعلى هذا يكون قوله اسند للاشارة
الى تلك الرجل الذى ذكره ابن عقدة وانه روى عن الصادق ثم اسند عنه يكون اسند مبنيا للمعلوم وضمير عنه راجعا الى المعصوم ويظهر
الثمرة في اختصاصه باصحابه ولا يلزم من ذلك عنه توثيقه وهذا الوجه وان كان محتملا بل هو اوجه من الوجوه السابقة الا انه غير صحيح
بل ولا ظاهر من كلام الشيخ واعتماده على كلام الشيخ واعتماده ابن عقدة دون غيره في ان ذلك الرجل روى عنه مما لا يظهر وجهه
واحتمال ان يقرء اسند يعنى ابن عقدة عنه يعنى الرجل محتمل ايضا الا انه بعيد ايضا لعدم تقدم المرجع في الكلام بل ولم يتحقق انه روى
عن كل من ذكره كما ان يبتنى الكلام على الخالى المفضال وعلى كل من حكم بحسن الرجل بمجرد ذلك للمقال والاحتمال والله العالم
بحقيقة الحال ل غز در وقت ثناء ابراى سجدة نماز واجب است كه ما بقى التجويد را بر ترتيب اين كه از ندب نه
بلكه سنت است ل غ ط در وجوب و بدا استخاره لفظ امر و نهى معتبر است يا معنى انهاب ظاهر معنى انها معتبر است چه كاه نماز
وجوب مثل لا تخف ولا تحزن و كان امر است و بدل مثل خذوه فغلوه فبشرهم بعذاب اليم ل غى دعاى جهل مومن در
نماز شب سنت است يا نه ب حديث ندارد پس در غير نماز شايد بهتر باشد خصوصا نسبت بعوام عجم كه الفاظ فارسى
در نماز بموافق ضابطه عربيت نميتوانند كفت و قنوت بفارسى و غير عربى خواندن اشكال دارد هر چند كه بعضى تجويز
كرده حتى در نماز واجب ان خلاف احتياط است والله يعلم ل غنا تسبيح حضرت فاطمه و هم چنين سه تكبير بعد از نماز
واجب و سنت منت هست يا نه ب بلى خصوصا تسبيح فاطمه ل غب از براى مشتاق و طلبه با وجود علم هنوز انسان
دعا كردن و مدح نمودن و داخل جهل مومن شمردن صورتى دارد يا نه با وجود حديث كه فاضل زاهد ورام بن ابى فراس
روايت نموده كه اذا مدح الفاسق اهتز له العرش ب دعاى هدايت از براى ايشان خوب است و مدح ايشان در صفت خوبى ايشان هر كاه
باعث رسوخ ايشان در صفات ذميمه نشود بد نيست و اكر منشأ ترك انها بشود خوبست و كاه هست كه واجب ميشود والا بايد ترك كرد
روى الصدوق ره في اماليه في المجلس الرابع والخمسين بسنده عن اسمعيل بن موسى بن جعفر عن ابيه انه قال للشيعة لا تذلوا رقابكم
بترك طاعة سلطانكم فان كان عادلا فاسئلوا الله ابقائه وان كان جائرا فاسئلوا الله صلاحه فان صلاحكم في صلاح سلطانكم
وان السلطان العادل بمنزلة الوالد الرحيم فاحبوا له ما تحبون لانفسكم واكرهوا له ما تكرهون لانفسكم ل غج
كسى وعده افطار بكند بر كسى ميتواند جاى ديكر افطار كند و هر كاه چيزى با وقصد كه با وجود افطار كند ميتواند كه
بديكرى بدهد ب وجوب وفا بوعده معلوم نيست مكر انكه بخصوص اضيافت نموده و جمعى بطفيل او وعده كرفته باشد
و بهر تقدير چون در جاى ديكر افطار كند چيزى اقل از نخورد مكر بعد از اعلام و اذن جديد احتياطا و داد مجموع ان چيز
با و داده اند بديكرى بدون اذن كمال اشكال دارد بلكه اقوى حرمت است ل غيد ميت را قبل از دفن بعتبات عاليات نقل
ميتوان كرد و براى ميت نفعى دارد يا نه ب از بلد موت ببلد ديكر جايز است اجماعا و كسى در ان خلاف نكرده است لكن نقل
نقل از بلد موت بغير عتبات كراهت دارد و محقق در معتبر نقل اجماع بر ان نموده و بقول حضرت پيغمبر عجلوا بهم الى مضاجعهم استدلال
نموده واما نقل بعتبات پس جايز است بدون كراهت اجماعا بلكه مشهور استحباب است و در معتبر نقل اجماع شيعيان بر ان كرده
قال وعليه عمل الاصحاب من زمن الائمة الى الان وهو مشهور بينهم لا يتناكرونه لانه يقصد بذلك التمسك بمن
اهابة الشفاعة وهو حسن في الاحياء توصلا الى فوايد الدنيا فالتوصل الى فوايد الاخرة اولى قال في المدارك وهو

لانتفاء المعارض ... الذکری ولو کان هناک مقبرة بها قوم صالحون او شهداء استحب النقل الیها لتنال الدفن برکتهم ... بأس به در سؤال

بقصد ... و هشتم ... نقل بعد از دفن ثابت شد پس نقل قبل از دفن راجح خواهد بود ... بطریق اولی ...

چنانکه مذکور شد ... که یکی از ائمه در سفری با کسی همراه بود و در اثناء رفتن مرغی بر کجاوهٔ آن حضرت نشست

پس رفیق آن حضرت دست دراز کرد و آن مرغ را گرفت و حضرت عتاب با او فرمودند ما علمت ان جارنا لا یؤذی ...

ندانسته که همسایهٔ ما را اذیت نمیتوان رسانید ... در عید ماه رمضان ...

[illegible]

وجوه

وجوه محرمه است سؤال ... شخصی که از وجوه ... باشد هر گاه ... باشد

[illegible]

علی فقره المغنا والروض جمع روضه وهی الصبا بتاغی بقیه الماء فی الحوض وعیره ربما ذکر ظهر الجمع بین قوله لا انطف بقیر و ما فی
النویه ان تطوف حوله تند کم والصبر حرفنا لوادی والبصر الکلب لعن در حدیث منع است از تعلیم کتابت بزنان پس
اگر زنی خط خوبی داشته باشد میتواند که قران و صحیفه بنویسد ب بلی نهی از تعلیم است لغنا کسی که از وجوه نفرام
میگیرد بان صله میتواند کند ب بلی هر گاه بحد اضطرار رسد لغب صله رحم بچه نحو میشود ب بطلاقت وجه
وابتدا بسلام و عزت و احترام شیرینی کلام و مراعات بال حلال هر گاه تواند لغز خویشان سبب خلل میشود ب
نه لغند حدیثی که نا اهل بهشت داخل نمیشوند نزد شما معتبر است ب حدیث صحیح است چرا نکه بخواطر دارم لغنه

[illegible]

ملاقات نموده واز او روایت کرده وحقیر از شیخ حر توشی مشاالیه بر هیچ واسطه روایت دارم که حضرت امیر هفت واسطه میشود
واحوال ایشان در کتاب معراج بیان نموده ام لغع کدام زنست که در یک ساعت دو مرد او را جماع میکنند و بعد از ام
در شرع بسا اسلام بدون تخلل طلاق و بر هر یک از ایشان حلال است و هم چنین بر ان زن با اطلاع و کیفیت حال ب
این زن کنیزی باشد که بعد از جماع عقد اولش منفسخ شده بسبب از عیوب مرد مثل جنون و خصا یا عیوب زن مثل جنون
و جذام و برص و قرن و افضا و عمی یا مثل ان یا بسبب انکه شوهر اول مملوک بوده و بعد از جماع تملک و منتقل شده بمالک
دیگری که عقد او را فسخ نموده و از انجا معلوم میشود حیله تحلیل که چون ترسد که محلل مطلقه را طلاق ندهد میتواند که او را
بعقد مملوکی در اورد و بعد از جماع او را بمالک ان زنی یا دیگری منتقل سازد لغا هرگاه کسی ملکی را وقف کند بر
حضرت امام حسین یا بر مسجدی یا منافع ان بفقرا برسد یا انکه مصرف چنین وقفی چیست ب باید حاصل و منافع انرا صرف
ان روضه و مسجد شود مانند فرش و سوخت و خدمه بلکه اجرت کسانی که عمل خود میکنند نیز میتوانند گرفت و بازاء نقر و استعفا
کردن جایز نیست لغع هرگاه حوض وقفی یا مسجدی یا ملکی یا کاروانسرای وقفی خراب شود اجر و اسباب ان را بمصرف دیگر میتوان
رسانید ب بلی هرگاه انها قابل تعمیر نباشند یا بالفعل کسی نباشد که انها را تعمیر کند و ان اسباب بالفعل خراب و ریخته
یا بعد یا بسبب اشراف بر بعد او اضرار ماره مشرف بر خراب کنند و تعرض غیر ان جایز نیست و مراعات الاقرب فالاقرب بان
لا لازم نیست چنانکه گذشت لغع عرضه بعضا نمد ارن یا بعضا مقدسه که شرط نشده که کسی شب در انجا باشد
هرگاه متولی بگوید که شب باید بود چه باید کرد و در سکنای شب یا روز متی کافیست یا نه ب بهر نحو که واقف گفته باید
عمل کرد و اگر ان معلوم نباشد بهر نحو که ناظر شرعی گوید والله یعلم لغد هرگاه بر کتابی یا قرانی اثار وقف باشد و مظنه
وقفیت در ان بهم رسد لکن صاحبش که ناظر شرعی گوید واشل لغد هرگاه بر کتابی یا قرانی اثار وقف باشد و مظنه وقفیت
در ان بهم رسد لکن صاحبش گوید وقف نیست میتوان گرفت یا نه و اگر وقفیت ثابت باشد لکن در تصرف کسی باشد که بر ذوا
ندارد و مهمل شده میتوان چیزی بان داد و گرفت و استعمال کرد ب تا علم یقین حاصل نشود بوقفیت بدو شاهد عادل
نیز شهادت ندهند و بحد تواتر یا شیاع نرسد و ذو الید اعتراف ننماید وقفیت ثابت نمیشود و خرید ان ضرر ندارد
و اگر وقفیت ثابت باشد باید بمتولی شرعی داد یا بمجتهد رسانید هرگاه ناظر و واقف معلوم نباشد و وقف عام باشد و
اگر وقف خاص باشد بموقوف علیهم باید داد لغعه هرگاه کسی وصیت کند که کتب حدیثی را وقف کنید و در انها
بعضی از اجزاء حدیث باشد که ایشان ان صرفه نداشته باشد میتوان ان اجزا فروخت و عوضش کتاب دیگر گرفت یا نه ب
نه خانه اجزا را وقف کنند لغعو کتاب حدیقة الشیعة که مشهور است و معروف که از مرحوم اخوند ملا احمد اردبیلی است و بعضی
در این وقت از بعضی میشنوم که از ان مرحوم نیست حقیقتش چیست ب از ان مرحوم است بلا شبهه چنانکه کتاب تهذیب حدیث
و استبصار از شیخ طوسی است و از جمله فضلاء ثقات که تصریح نموده اند یکی فاضل متبحر مرحوم اخوند ملا محمد طاهر قمی
است صاحب تصانیف بسیار در کتاب ملاذ الاخیار و غیره و او معاصر اخوند اردبیلی است و دیگر فاضل محدث ثقه شیخ حر
عاملیست مشهور است صاحب تالیف بسیار که در کتاب امل الامل که در علم رجال تالیف فرموده بان تصریح نموده و عصر شیخ
مقارب عصر اردبیلی بوده زیرا که وفات اخوند اردبیلی در سنه نهصد و نود و سه بوده و ولادت شیخ حر در سنه هزار و سی و سه
و با وجود شهرت و شهادت این دو فاضل ثقه که معاصر و مقارب عصر مصنف بوده اند انکار شخصی که بعد از صد سال بهم
رسیده باشد یا از جهل است یا از تجاهل و انکار شان از قبیل انکار میرزا مخدوم سنی است که در کتاب نواقض الروافض در مقام
طعن در کتب اربعه شیعه کتاب استبصار را با بن مطهر علامه نسبت داده و احتمال دیگر میرود که این شخص منکر از صوفیه
یا متصوفه باشد نظر بان که ان مرحوم در حدیقه کمال مبالغه در مذمت صوفیه نموده و احادیث بسیار در باره ایشان ذکر فرموده
والله یعلم لغعز هرگاه کسی باین عبارت نذر کند که اگر مثلا بیمار به شود نذر کردم که فلان نذر بمستحق بدهم یا در ضریح امام
رضا بیندازم چه کند ب باین عبارت نذر صحیح نمیشود مگر انکه نام خدا برده باشد باین نحو که بخدا نذر کردم یا عهد
کردم پس لازم میشود بر ان وجهی که نذر کرده و مخالفت جایز نیست لغعح الغاز متعلق بالصوم قیل لابی زید ایجوز للعبد
ان یفطر فی شهر رمضان قال ما نحن فیه الا الصبیان قیل هو تمرهان باکل فیه قال نعم علی الاثنین قیل فان افطر فیه المرأة قال لا
بکر علیهم لولاه قیل فان کل الصائم بعد ما اصبح قال هو والحوما واصلح قیل فان جعل الان اکل لیلا قال لیس للقضاء بلا

قیل فان

قیل فان ضحکت المرأة فی صومها قال بطل صوم یومها قیل فان ظهر الحدی علی صدرها قال تفطر اذا بمضها قیل فان اکل حتی
تتواری البیضاء قال یلزمه والله القضاء قیل فان استنشا الصائم الکبد قال فطر و بین احل الصدد قیل فیفعل یفطر بالحاج
الطالع قال نعم لا یطاهر المطاجب لمعد و المحنو المرسل الذی ینزل فی اخر اللیل یستریح ثم یرحل و العراة الذین یاخذهم
العرواء و هو الحمی واصبح ای استصبح بالصبا و التبل و لد الحبارا و الکروان و ضحکت ای حاضت و منه قوله تعالی فضحکت
فبشرناها و القرم اصل الابهام و اصل التدی ایم و البیضا من اسما الشمس و الکبد القوس و الاستنشاء استنشاق و الصاع
الحی الصلب لغعط اگر کسی ملکی هبه کند بشخصی و ان ملک در ولایت دیگر باشد ایا بدون قبض متهب یا وکیل و محض گذشتن
مدتی که تواند بان ولایت رسید کافیست یا نه ب تا بقبض او یا وکیل نرسد فایده ندارد و قیاس بر صوم بدل هدیه باطل
است لغعف طعام شصت مسکین را به نفر تو میتوان داد و یک مسکین را از یک کفاره زیاده بریک حصه میتوان داد
ب تفریق جایز است و اضافه باطل مگر انکه کمال عدد بهم نرسد لغعفا مقدار کفاره چیست ب بهر مسکینی یک چارک
تبریز و احوط نیمن است یا نان خورش انرا هر چه باشد حسب المقدور و اگر اطعام کند انقدر بخورانند که سیر شود و در اطعام
و صغیر را یک کبیر حساب کند و در اعطا مساوی باشد لغعفب کفاره واجبی را بسید میتوان داد ب محل خلاف و اشکال
است و اظهر جواز و احوط ترک است مگر انکه صاحب کفاره سید باشد که کفاره سید برای سید و غیر سید هر دو مباح است
بلا خلاف و هم چنین زکات سید و فطره او و فطره عیال سید بدهند است نه انکس که فطره او را سید بدهد مثلا هرگاه زوج
عامی فطره زوجه سیده اش را بدهد فطره غیر سید است بخلاف کفاره و زکوة لغعج زنانی که مظنون است که عده
بمیدارند متعه کردن ایشان چه صورت دارد ب هرگاه معروف نباشد بزنا ظاهرا ضرر ندارد و همین که علم بعدم ندارد که
عده داشته باشند تمتع بان ثواب دارد لغعقد الغاز الزکوة قیل لابی زید ما یجب فی مائة مصبا قال حقتان یا صاح
قیل فان ملک عشر خناجر قال تخرج شاتین و لا تشاجر قیل فان سح الساعی بحمیمه قال یا بشری له یوم قیمة قیل ایجوز حمل
حمله الا وزاد من الزکوة قال نعم اذا کان غازی ب المصبا الناقة التی تضع فی المربع و لا تربع حتی یرتفع النهار و الخناجر
جمع خنجر و خنجور الناقة الکثیرة اللبن و الساعی جابی الصدقة و الحمیمة خیار المال و الاوزار السلاح و غزی جمع غاز لغل
عفر در میان حضرت فاطمه زنان بر حضرت امیر حرام بودند یا نه ب بلی نظر بحدیث صحیح صریح و بجوا ظرادام که حضرت
دست بحضرت پیغمبر نیز چنین بوده والله یعلم لغعفو کسی که زن سیده یا شریفه دارد بر حضرت فاطمه حرام است یا نه ب بلی
هرگاه از اولاد انحضرت باشد نه از سادات دیگر مثل بعضی اولاد عباس و ابی طالب و جعفر و عقیل و حضرت امیر هرگاه از حضرت
فاطمه نرسیده باشند لغعفز الغاز الحج قیل لابی زید ایجوز للحاج ان یعتمر قال لا و لا ان یعتمر قیل فمتی له ان یقتل
الشجاع قال نعم کان یقتل الثعاب ب الاعتمار لبس العمارة و هی العمامة و الاختمار لبس الخمار و الشجاع الحیة لغعح شیوانند
بعموم منزله
نانی هشیره یا برادر رضاعی خود را شیر دهد ب بلی علی المشهور الاظهر و کسی که در رضاع قائلیست از احرام میدانند زیرا که
بمنزله مادر طفل میشود و بر شوهر حرام میگردد و عموم منزله دلیل در شی ندارند لغعفط زنان اهل ذمه مثل یهود
و نصاری و هم چنین دهریه و حربی از ایشان نظر میتوان کرد ب مشهور جواز است بشرط عدم ریبه و شهوت هرگاه از زنان
بر نکنند و اگر ایشان را منع کنند ممنوع نشوند و احتیاط انست که غیر رو و دستها را نگاه نکنند لغعض کسی که خواجه سرا
یا عنین باشد متعه کردن از برای او سنت است یا نه و هم چنین نذر کردن و بعد از انقضا مدت بر زنان ایشان عده هست
یا نه ب عموم ادله شامل ایشان هست خصوصا متعه کردن جماع لازم معتبر نیست و عده غیر وفات بر غیر مدخول بها نیست علی
المشهور الصحیح و بعضی بخلوت عده را واجب میدانند لغعضا بعضی شبهه میکنند که حضرت فاطمه از خانه بیرون امده و بمسجد داخل
شد و در حضور مردم با اجنبی حرف زد و از بعضی از اخبار نیز ظاهر میشود که از بعضی صحابه مثل جابر و از بعض خدام مثل سلمان
در حجاب نمی نشستند جواب ایشان چیست ب مقدمه گفتگوی انحضرت در باب فدک و خطبه در مسجد در حضور مردم بتواتر
ثابت نیست و انکار میتوان کرد و محمولست بر ضرورت که بالاجماع مستثنی است و ان معصومه بودند و اعلم بودند بمقدار ضرورت محلله
و بعض اخبار که بر رویت بعض صحابه حضرت را معلوم نیست و شاید از نظرات تفاهه که بالاتفاق حلال است بوده باشد یا
انکه احکام نسبت باحکام مختلفند و در ابتدای اسلام حجاب منظور نبود و بعد از نزول ایه حجاب اند که اند مانع مرتبه سیده
والله یعلم در این محمولست اخبار وارد شده است که حضرت پیغمبر در شب نخ حضرت فاطمه حکم اجمع ای زنان را نشنید بر رضی

كما نقل نامحرم بوده باشد **لغز** الغاز الشيخ قيل لابي زيد ما تقول في بيع الكميت قال حرام كبيع الميت قيل ايجوز بيع الحل لحم
الجمل قال لا ولا يلحم الحمل قيل اتحل بيع المدبر قال لا ولا بيع السبيبة قيل في بيع العقيقة قال محظور على الحقيقة قال ايباع
الصقر بالتمر قال لا وما لك للخلق والامر قيل فان اشترى عبدا فبان بالمزاح قال ما في رده بعد العيب جناح قيل ايجوز
بيع الداعي على الراعي قال لا ولا على الساعي قيل ايشترى سكب لمسلم قال نعم ويورث عنه اذا مات قيل هل يجوز بيع
الشافع قال ما الجوازه من دافع قيل ايباع الابريق على بني الاصفر قال يكره كبيع المغفر قيل ايجوز للرجل ان يبيع صيفيه قال
لا ولكن يبيع صفيه قيل ايحل الكسب بالطرق قال هو كالقمار بلا فرق **ب** الكميت من اسماء الخيل والحل ابن المخاض ولا يجوز بيع
اللحم بالحيوان مطلقا والمدبر بالتشديد ما يبيك الى الكعبة ومنه الهدبر بالسكون والتخفيف والتشبيه المنزلة الابرة والعقيقة الولد
مطلق على الشعر الذي ولد وهو عليه والصقر الدبس لا يجتمع الدماغ والداعي بقية اللبن في الضرع والساعي جابي الصدقة
والسلب لحاء الشجرة والشافع التي معها سخلها والابريق السيف الصيقل وبنو الاصفر الروم والصيفي الناقة الغزيرة الدر
والطرق ... ترب بالحصى وهو من اعمال الكهنة **ل غضبح** زنانرا از راه دور دبيد و ديگر آنكه سوار كردن و بحج سنت و زيارة
ائمه بردن و گاه مستكره نا محرم شكل ايشان را مبينند يا ايشان را مى بينند سنت است يا نه **ب** بلى نظر بهمو مثل هر كاه مستكره
محرمى نباشد و شنيده ام بعضى اتفاقي بيرون قصد حرام نيست انقا قال **غضب** باينه و صغيره و عيرمد خول بها در طلاق
ونسخ عدة داد نه اند و تخول عده و تمام مهر و هل عن مخصه بد دخول قبل است يا نه بريا شدم دود و تنقيش هذه نيست
دخول شامل دخول دبر هست اجماعا و بعضى در عده و مهر بمجرد خلوت اكتفا كرده اند **ل غضب** المسعودى من هو و هو
من العامة او الخاصة **ب** مولف ثلثه لثلثة احدهم على بن الحسين بن على المسعودي ابو الحسن الهذلى قال النجاشى له كتب منها
كتاب اثبات الوصية لعلى بن ابي طالب و كتاب مروج الذهب انتهى بمروج بضم الجيم والراء و سكون الواو و كلامه في ذلك الكتاب
ظاهر في كونه عاميا او شيعيا منقيا و بالجملة كتاب بلك في غاية الاعتبار روى عنه ابو الفضل الشيباني اجازة و بقى الى سنة
ثلث ثلثين او خمس و اربعين بعد الثلثمائة و ثانيهم القاسم بن معن بفتح الميم و سكون المهملة ابن عبد الرحمن بن مسعود
المسعودى الكوفي ابو محمد القاضي ثقة فاضل من السابعة مات سنة مائة و خمس و سبعين كذا في تقريب ابن حجر الشافعي
مذكور الشيخ في رجال الصادق مهملا لكن بزيادة بن عبد الله قبل بن مسعود سهوا مع احتمال ان يكون ما في التقريب نسبة الى
الجد على بعد و ثالثهم عبد الرحمن بن عبد الله بن عتبة بن مسعود الكوفي المسعودى صدوق اختلط قبل موته و ضابطه
ان من سمع عنه ببغداد فبعد الاختلاط من السابعة مات سنة مائة و ستين او خمس و ستين كذا في التقريب و ذلك
اللقب شهرى لا ترك عند نا و في لثالث **ل غضو** جمع ميان دو فاطميه در نكاح حرام است يا حلال و شامل شريفه و غيرها
نيز هست يا نه **ب** جمع حلال است على المشهور الصحيح بلكه خلاف در آن نا بعض مرحوم شيخ صحو ظاهر نبوده و تا امروز مخصوص
اين رسالة نوشتم و منع المنع من الجمع و حلاله را كه شيخ مشار اليه در حرم مستند بان شده ذكر نموده ام با خواهش هركه
خواهد رجوع بان نمايد و ظاهر احاديث شامل شريفه و غير هست **ل غض** الغاز الشفعه والاحيا قيل لابي زيد
ايثبت الشفعة للشريك في العمران قال لا ولا للشريك في الصحراء قيل ايجل ان يحمى اماكن بالجلاء قال ان كان نجا لعداء فلا
ب المطر الاناث ... بنازح بينا ضاهر و الخلاء الكلاء **ل غضح** هركاه صغيره بكيره يا كبيره بصغيره عقد منقطع نمايد
افاده محرميت ميكند **ب** بلى نسبت بمادر منكوحه و بدختر منكوحه نيز هر كاه مادر منكوحه دبر محرمه نباشد و الا بعد از دخول
بمادرش زيرا كه قبل از آن محرم ابدى نيست و محرم هر زن نيست كه حرام باشد نكاح او ابدا بر نسبت يا رضاع يا مصاهرت
يعنى خويشى و محرميت منصوص نه گوز بهم ميرسد دبر خلي كه ممتنع باشد انمنكوحه هر چند كه بمجرد و ميكنيا للسبب ...
كه مدت واحدا است تا انكه حلال شود و مع ذلك شروط صحة نكاح باشد از قبيل كفايت و مصلحت ...
انما الخطر غبطة يا عدم مفسدة نسبت بولى عليه موجود باشد و متولى نكاح صغيره و صغيره و لى شرعى باشد بنابر
بر اين مثل امتنع اتعقد باشد كه نظر بهم و ران حرام تواند بود كه بنكاح حلال شود و هم چنين مهر از غير مال صغير باشد
انكه صلاح در ان مهر نيز باشد و چون منفعت نفقه و كسوه شرعا ندارند بعد الا خلاف و هم چنين ميراث بمهر ... و كبيد هذا
على المشهور الصحيح بنابر اين با مثل نسبت اند كه مستحق نفقه و ميراث نيست و اكر مرد مهر از خود الذى بو شال باو ده حتى
تكلف ... است تر معنون لزوم شرعى مثل زوجه دائمه و در اين اقسام مردى امر امسانند هر چه حا ي زنان ظاهرترا

زنان سيئنى را استحقاق نفقه است و بنابر اين در صحت عقد اشكال بهم ميرسد هر چند كه زن مضايقه و عدا اين نداشته باشد يا
بعنوان استحقاق شرعى مهميد باشد و داند كه ضعيفه فقيره مسهلكه متعذر بود و سال سبك شرعى از براى نفقه شد و بعد ازان
بر نيجاه تومان راضى نمى شود قطعا و جوما مگر بعنوان زن و جبر بر نفقه بعدم استحقاق شرعى بمجرد صيغه مستحق نمى شود الا بشرط
ضمن العقد مانند اشتراط نفقه از قبيله نوكر و عمله بنا بر اينكه متعه اجير است بلا خلاف و بر تقدير اشتراط شرط است تعيين
نفقه جنسا و نوعا و وصفا و قدرا كه مثلا هر روز نان گندم و طعام برنج ميدهد يا غير ان چه قدر ميدهد و هم چنين
در رخت بلا خلاف بين العلماء اين بر خلاف نفقه زوجه دائمه است كه ان محول بر تحديد وارد در شرع نشده مقدار معلوم يا
عرف عادت ندارد يا زوجه حلى الخلاف و بر هر تقدير حكم جبر نداريد بلا خلاف و هر كز تحديدات مذكوره در متعه نشده است
و منتشى و موجب اشكال عظيم در صحت عقد ميكردد مگر انكه زوجه غنيه باشد و اهتمامى در كرفتن نفقه نداشته باشد يا
انكه شرط كنند كه هر روز بجهة نفقه يك عباسى مثلا بكيرد بعد از ان باهم ديگر بسازند بهر نحو كه هر دو راضى اند در نفقه شود ما نع
ندارد و بعضى بعقد بهر سازند و الله يعلم **ل غضط** هر كاه غير ولى شرعى عقد متعه از براى صغير يا صغيره بنمايد افاده محرميت ميكند يا نه **ب**
نه مگر بعد از بلوغ و رشد و امضا بالتحقيق شروط لازمه **ل غق** هر كاه خواسته باشد كه زنى محرم شود و قبول ما در يا دختر او را
بعقد متع در آورد و در ضمن عقد شرط كند كه بغير نظر چيزى ديگر بر او حلال نباشد و دست بدن او نرساند و بر تقدير
صحت اين عقد و شرط هر كاه منكوحه بعد بعد از اين راضى بلمس يا بجماع شود بمحل صيغه اول حلال است يا نه و بر تقدير
جواز وقوع مستحق مهر ديكر از براى لمس و جماع ميشود يا نه و اكر رضا معلق بر مهر ديگر سازند و زوج نيز راضى شود چه صورت دارد
ب ممتنع از براى مجرد حل نظر يا لمس منكوحه خوب است و ثمر حل نظر در ميشود و هم دختر هر كاه بان دخول نماد را اتفاق چنين
اند و بعد از رضاى منكوحه بلمس و جماع ظاهر اضررى ندارد لكن بهمان مهر اول و اكر شرط زيادتى مهر يا اجل شود موجب
اشكال ميكرد و اجل زياد منشود و اما مهر ديگر ظاهر است كه بمهر جماعى مهر المثل ثابت ميكرد و احتياط نكرد در جهالات ميشود
و اجارات فاسد است با جهل مزاه و ممكن است كه از براى مجموع جماعاتى كه بفعل فاسد بعمل ايد يا جهل يك مهر المثل كافى باشد
و الله يعلم **ل غقا** الغاز الذبائح قيل لابي زيد ما تقول في ميتة الكافر قال حل للمقيم والمسافر قيل ايضحى بالطالق قال نعم
نعم و يقرى منه الطارق قيل ايجوز ان يضحى بالجنون قال هو اجدر بالقبول قيل فان ضحى قبل ظهور الغزالة قال شاة لحم لا محالة
ب الكافر البحر لانه يكفر وجه الارض و نحوه و منه السمك الطالق و منه يظهر معنى قوله ما كافر كفر هم حلال و ما است
ما سر خدايم خدا مرشد ما است و ما اول بعض الصوفيه قوله عز و جل في اول سوره البقره فقال ان الذين كفروا الاية نزلت فينا
معشر الصوفية فقال ان الذين كفروا اى ستروا الباطل و اظهروا الحق سواء عليهم ءانذرتهم يا محمد ام لم تنذرهم لا يؤمنون بك
لانهم من اهل الشهود و انت من اهل الظاهر ختم الله على قلوبهم فلا يدخل فيها الا الحق و على سمعهم فلا يسمعوا الا الحق و على ابصارهم
غشاوة فلا يرون سوى الحق فلهم عذاب اليم بصحبتك لهم يا محمد انتهى مضمون ما بالبال البال بالبلبال و من اراد تحقيق المقال
فليرجع الفتوحات و الطالق الناقة التي ترسل للرعى حيث شاءت و الجنون جمع حائل و الغزالة الشمس يقال طلعت الغزالة
و لا يقال غربت **ل غقب** كدام زن است كه محرم است و محرم ابدى نيست و بالعكس و كدام شوهر دار است و هر مطلقه در عدة رجعيه
و ثانى هر زنيست كه در حين شوهر دارى او را عقد كرده باشد يا با او زنا كرده باشد يا در عده يا در احرام عقد شده باشد يا مطلقه
تسع باشد در عده يا برادر يا پسر او با او لواط كرده باشند كه در اينصورت از زن بر فاعل محرم ابدى است و محرم نيست **ل غقج**
در حديثى است كه لو علم الناس ما في زيارته شعبانا من الثواب لقامت ذكور رجال على خشب چه معنى دارد **ب** از براى ان چند
معنى كفته اند يكى انكه اكر مردم بدانند ثواب زيارت شعبانا را هر اينه بسبب رفتن زيارت و ترك تقيه حكام جور ايشان را بردار
كشند و بدار بمانند ديگر انكه چون دانند ثواب زيارت را كه كفاره گناهان ميشود مرتكب گناه خواهند شد و نا خواهند
كرد كه ذكرها ايشان را براى چوب بر خواهد خواست پس هيچ زنى را سالم نخواهند گذاشت ديگر انكه بعيد نيست بعد از اخذ ثواب ان
مردان مرده هر كاه پاى كوشتين نداشته باشند بپاى چوبين خواهند رفت و اكر احتمال تصحيف و تحريف در حكم دو و احتمال
ديگر بهم ميرساند **ل غقد** الغاز الادب والجزية قيل لابي زيد ايسلم القائم على القاعد قال يجد و دينا بين الا باعد قيل ايمنع الذمى
عن قتل العجوز قال ما عارضني في ذلك لا يجوز **ب** القاعد هي التي قعدت عن الحيض او التزوج فلا حجر للنساء و منه القواعد
و العجوز الخمر فانها احد معاني المشترك والسنين للعجوز و قتلها مزجها و قد ابدع الفاضل الشيخ محمد علي بن الاصبع الازدى

اللغوي في ضبطها ثم نظمها وقد شرحه بعد عشرين ادبيا وما ينبغي ان لا يذكر ما لبلاغتها وسهولة الفاظها وحسن سبكها تذكر
معانيها واشتمالها على جملة من الالغاز ومبانيها وما هي الا ابيات عن معاطاة العجوز الخمر ومختصر هو انما العجوز التنحنح ولا تركن
عجوز الى عجوز الرمكة والحرب فلا ورع ولا تك العجوز العاجز وان نادمت باقوام عجوز سنة فعش فيها بابوال العجوز البقرة و
نزرا العجوز بلا عجوز النطل وترس نقطة على متن العجوز اليد اليمنى وان غاضت عجوز بني نيلا بمر غداه عد لها اهل العجوز
القرية وما ان العجوز انا المتالر عشر سوى اشتمال مغفر العجوز الارنب نجلد العجوز جلد يوما الصنع برا حلا فان
من العجوز الكلب وهي للعجوز شراع بر السفينة ولذا قيل العجوز الميتة والنوبة وكان الطسم بفرع عجوز جفنه مكللة العجوز
باسم الثانية وما نهكك العجوز الناجر ولذلك احب البر من ريح العجوز ضرب من الطيب ان مك القلادة من عجوز نحلة تبعها
بالنظار وبالعجوز القصعة وان حملت عجوز كم عجوزا مناصب القدر وقد رحلت صد العجوز عن العجوز الجوع والجايع ومن
اكل العجوز بلا عجوز طعام خاص وسمن فانذره بافتال العجوز الحمى ولا تبز عن عجوز في عجوز شمس ودرايتها فقل عجوز
نبيب بالعجوز ذرع المرأة والابرة وان عثبت بسر حكم عجوز ديته فقد هاعز اولئك بالعجوز الحرة وكم عبد تقر تربي عجوز
خلاف وجاء الفوز في يوم العجوز القيمة وان لقتك في الشرى عجوز سمو فل عنها الى ظل العجوز الجنة وان بلغ العجوز
لذلك نقد الالف من كل شيء نخر فيها بوزنك بالعجوز الصنجة وسر نحو العجوز بقصد صدق الكعبة بقصد الصدق العجوز
المسافر ومن بولى العجوز نعلا وهجر المرأة شابة كانت او شيخة فذلك اعز من بيض العجوز الرخم وان ربط العجوز على عجوز الا
وطرق اضرب بعجوز على العجوز الكتيبة وفي سنى عجوز كم اضطرا قو بين صنوتيها وقصد خاب العجوز الجبهة وقد نام الا ما
بنا عجوزا ولا تبروسر نامخ خا فضة العجوز الراية وما للمرأة الشن من عجوز وصومعة اما ثم من ضرب العجوز العقرب وطلوع نبي العجوز
وكن مجد الدنيا على تحصيل هاتيك العجوز الاخرة فيكم فوت العجوز منا سجايا الارض لهم عوض ملائكة العجوز السماء علمه وعرى
التقوى عجوز جنة تطيب بالانان من العجوز جهنم سال الله بتيح لي عجوزا عافية ويكفيني بتاريخ العجوز الداهية وقد ذهابها في
القاموس الى سبعة وسبعين فزاد الخمر والثور والذئب والنار والرملة وغادر الوحش والفرس والقبلة والمسك ومسا في
قبضة العنيف ونصل السيف وترك الاخرة وذكر الثعالبي المثاب والمنسوبات الناس اختلفوا في برد العجوز فقال بعضهم و
برد الاعجاز يعنون عجز الشتاء اي اخره وقال بعضهم بل كانت عجوز لها سبع بنين فسألتهم ان يزوجوها فكرهوا فقالوا لها
انك تزعمين انك شابة فابرزي للهواء سبع ليال فاتاه وحلت بعدها فخرجت غير بابة بارزة سبع ليال فماتت في الثامنة
فنسبت الايام السبعة اليها وذكر بعض المفسرين انها الايام التي اهلك الله بها عادا حيث قال سخرها فاما عاد فاهلكوا بريح
صرصر عاتية سخرها عليهم سبع ليال وثمانية ايام فقد نظر ابن المعتز في هجو العجوز فقال مليث برد العجوز فيها وحر يا
يكون في فيها ل عفقه كسي كه زياده بر يك زوجه دايمه داشته باشد در قسمت شبها چه نحو كند و زياده بر قسمت را نزد
يكي ميتواند بود و چه قدرها شب را در نزد نوبه بايد بود و چه حق از نزد بكري ميتواند بود يا نه و از براي مطالعه و حبا
چه كند و هم چنين هر گاه سر رشته كار رش يكي از اينها بالمهذب كسي كه چهار زن دارد و بناي نوبت گذارد بايد هر يكي
از اينها باشد و متعدد ملوك نوبت ندارند و اگر صاحب نوبت در خصر كند ميتوانند كه آن شب از خود اينها يا از وجه ديگر باشد
بهر نحو كه اولاد آن زاده باشد ميتوانند كه نوبت خود را با يكي از زنان مصالحه نمايند يا ببخشد و اگر كمتر از چهار زن دارد
نيز از چهار شب را نزد هر زن كه خواهد ميتواند خوابيد و احوط آنست كه در شب نوبت زني بجانب ديگر نرود مگر براي
بعيادت جماعت و نماز در مسجد يا عيادت بيمار هر چند يك زود بر باشد يا قدر متعارف نشستن و امثال اينها والمالم
منلولة صبح نزد صاحب نوبت بود سبيل ندبست نه وجوب لكن احوط آنست كه ترك نكند مگر آنكه مشغول امر ضروري باشد
مثل زيارت و درس وامثال اينها هر چند تجارت باشد و قضا لكامرهن در رخصت و بخشيد كافيست ل عفقو
وظيفه ملا ما بهر كلمة تعالي ابراهيم وامثال اينها كه متعارف حكام جور است چه صورت دارد ب صورت شرع ندارد
ل عفقز مال جهاتي كه حكام ميگيرند بعد از گرفتن ايشان به ديگران حلالست يا نه هر چند كه ما طيب نيست
دعر كندم دهر نيز همين حكم دارد يا نه ب ظاهر آنست كه هرگاه ايشان خود بگيرند و حواله نكنند كه آنكس برد
خود بگيرد بعد از گرفتن ايشان حلالست هر چند صاحبش معلوم باشد و عشر هم ظاهرا همين حكم دارد و مراد به مال
جهات مال ديواني است كه از باغات و زراعات و املاكات ميگيرند نه انقيل كه از سر هي و نجهات رصادند

لكن حليت انها على الاطلاق كمال اشكال دارد هر چند كه گرفتن و حواله كردن حاكم جابر حرام است علم باجماع كل عمال عفقح
هر گاه دو عالم باشند و گويم يكي از ايشان اعلم است انديگري عينيت است يا نه ب نه و بيان واقع مدح اعلم است يا منظور
چه باشد ل عفقط موش كشتن نداري بخلاف الات لهو است يا نه ب معلوم نيست لكن احتمال اسراف دارد ل عفقي بعد از
خوابيدن چراغ روشن گذاشتن كه وقتي كه بيدار شود روشن باشد يا مطالعه نواند كرد و شايد خوابش طولاني شود
اسراف هست يا نه خصوصا هر گاه متعذر باشد ب هر گاه قصد صحيح دارد معلوم نيست كه اسراف باشد و ضرر ندارد هر گاه
ايمن از ضرر آن باشد نيز اگر گاه است كه موش فتيله را ميكشد و خانه را ميسوزاند چنانكه در حديث تنبيه بر اين شده
و باين سبب موش را فويسقه ناميده اند ل عفقيا بدعت در قبرستان كردن بعد از آنكه اكثر آن مندرس شده و بعضي شايد
اندك علامتي داشته باشد و هم چنين سنگي كه بر سر قبري انداز ند بعد از زمان كه قبر پيدا نيست و ديگر ميتوانند كه آن
سنگ را بر سر قبر ديگر اندازند يا نه و بعد از اندراس قبر مالك آن كيست ب احوط آنست كه تا اثري از بعضي قبور باشد
بدعت و غير آن از تصرفات نكنند هر گاه زمين مقبره وقف قبرستان باشد و الا تصرفات مطلقا جايز نيست هر چند
اثري از قبر نمانده باشد و سنگ واجب قبر و قبر نيست كه حكم وقف داشته باشد و تا ممكن باشد از جاي خود تغيير نبايد
داد در باعد معلوميت قبر شايد بمصرف قبر ديگر توان رسانيد ل عفقيب الغاز الاحكام قيل لابي زيد ما تقول في الهو وما
هو مقنا الزهد قيل ايجوز ان ينتقل الرجل من عمارة ابيه قال ما يجوز لحامل ولا بنيه قيل ما تقول في صبر البلية قال اعظم بر مما خطيه
قيل ايعزر الرجل اباه قال يفعله البر ولا يا باه قيل ما تقول فيمن افقر اخاه قال حسنا لما نوخاه قيل فان اصلى مملوكا بالنار
قال لا اثم عليه ولا عار قيل ايجوز للمرأة ان تصرم بعلها قال ما خطر احد فعلها قيل فهل نوب على المحل قال اجل قيل ايجوز
ضرب السفير قال نعم والحمل على المستشير قيل فان اعرى لله قال ما احسن ما اعتمد قيل ومن تحنا ثلاث احيه قال اثم ولو ان
ب التهو والنوبر فمنه قوله نعم انا هدنا البكت والحمازه القبلة والصبر الحبس والبلية الناقة تحبس عند قبر صاحبها
فلا تسقى ولا تعلف الى ان تموت وكانت الجاهلية تزعم ان صاحبها يحشر عليها والبر التعظيم والنصرة التوفير وافقر
اعاره ناقة ليركب فقارها والمملوك الحجين والذي اجيد عجينه قوى البعل النخل الذي يشرب بعروقه من الارض والحمل سو
احتمال الغنى او ترك اداء الشكر والسفير ما تساقط من ورق الشجر والمستشير الجمل السمين واعرا اعطاثمرة نخلة عاما وتحت
الثلثه اذا اغتاب فلح في عرض ل عفقج صدقه و احسان زنان بفقرا و معلمان اطفال چه حكم دارد شايد بدون اذن شوهر
باشد ب حمل بر صحت ميتوان نمود و اگر قرائن واضحه بر خلاف باشد احتياط بهتر است ل عفقد اسباب دهل و كرنا و صنج و سرنا هم
و نقاره و دف حلقه دار و غير اينها از اسباب ملاهي كه نص خاص در آن باشد حكم بحرمت آن ميتوان نمود يا نه و شنيدن اينها
در غير عرس چون نيست ب هر چه را عرفا ساز گويند داخل معازف و ملاهي است و حرام است استعمال اينها و گوش دادن باينها
والله العالم ل عفقيه شپش را با آتش سوختن يا كشتن بهتر است چه صورت دارد يا بر زمين و سفره نهادن بدون ضرر رسانيدن چه صورت
دارد ب در حديث نهي از تعذيب حيوان باتش وارد است و با غيره گذاشتن شده است و لا اقل مكروه خواهد بود ل عفقيو
شخصي متوفي و وارثش منحصر است در يك نفر كه هم عم اوست و هم پسر اوست و ميراث را بچه عنوان ميبرد
ب مثلا هر گاه مادر زيد با عمر و بكر هر دو مادر عمر و پسر عمر زيد برادر بخالد بهم رسيد و از زيد وليد و در اين صورت هر يك از خالد و
وليد هم پسر اوست و هم عم ديگري خواهد بود و وارث را از راه اخوت ميبرند نه از راه عمومت زيرا كه طبقه اخوت اقرب است از عمومت
و اقرب مانع ابعد است و در صورت مذكوره هرگاه از ابوين خالد چيزي بهم رسد ميتواند خالد بوليد بگويد اي عم بيا كه
مادرم از براي تو نيز برادري زاييده است ل عفقيز كفن يك كسي كه تو ام از راه تواضع نه سنا تو بسچه صورت دارد ب
ضرر ندارد خصوصا نسبت بعالم و معلم و بحث است كه من علمني حرفا فقد صيرني عبدا ل عفقيح مراد بظروف طلا و نقره كه
استعمالش حرام است چه چيز است ب ظاهر آنست كه هر چيز است كه در عرف و عادت بجهت استعمال اكل و شرب باشد و اظهر تعميم
نسبت بمع ذلك و امثال آن مثل اقتابه و لكن ل عفقيط ابعوره و خود عوده و خلال نارس را جوشانيد چه صورت دارد
ب ضرر ندارد و تثليث در آن لازم نيست ل عفقك شير زن بر طفل بعد از دو سال يا آدم بزرگ حرام است يا نه و بر تقدير
حرمت در وقت ضرورت مثل آزار سل و دق حلال ميشود و در بزرگي رضاع بعمل ميايد يا نه ب در حديث آمده كه طفل را
دو قسا بعد از حولين شير نتوان داد و بعضي از اجل بر حال ضرورت عوده اند و غير از آن حرام دانسته اند و هم چنين نسبت به

بزنك نظر بحث لا رضاع بعد فطام و در نظر قاصر اشکال دارد و جا نشن معلوم نیست و شهو نبت لحم محل بحث است که متبادر از ما
بو کل لحم غیر انسان است و شاید از مراد از رضاع ناشر حرمت باشد منظور و طعن بر غا شیه و تکذیب اخبار غا شیه باشد که روا
نموده اند که حضرت رسول رخصت داد زن ابو حذیفه را که شیر دهد سالم مولای ابی حذیفه را در بزرگی تا بر او محرم شود و عایشه
با ان متمسك شده هر مردی که میخواست بر او داخل شود و محرم کردد امر میکرد که از خواهر ش ام کلثوم شیر خورد تا بر او محرم شود مالك
ابن انس که یکی از فقهاء اربعه اهل سنت است در کتاب موطا که یکی از صحاح کتب ایشانست نقل از ابن شهاب کرده
عروة بن زبیر چنین کفته فاخذت بذلك عائشة ام المؤمنین فیمن کانت تحب ان یدخل علیها من الرجال فکانت تأمر اختها
ام کلثوم بنت ابی بکر الصدیق و بنات اخیها ان یرضعن من احبت ان یدخل علیها من الرجال وابی سائر ازواج النبی ان یدخل علیهن
بتلك الرضاعة احد من الناس وقلن لا والله ما نری الذی امر به رسول الله سهلة بنت سهیل الا رخصة من رسول الله فی
رضاعة سالم وحده لا والله لا یدخل علینا بهذه الرضاعة احد فعلی هذا کان ازواج النبی وحدثنی مالك عن یحیی بن سعید ان
رجلا سأل ابا موسی الاشعری فقال انی مصصت عن امرأتی من ثدیها لبنا فذهب فی بطنی فقال ابو موسی لا اراها الا قد حرمت
علیك فقال عبد الله بن مسعود لا رضاعة الا ما کان فی الحولین فقال ابو موسی لا تسألونی عن شیء ما کان هذا الحبر بین اظهرکم ثم
روی عن عمر بن الخطاب وابن عمر جمیع انه لا رضاعة لکبیر وعن ابن المسیب لا رضاعة الا ما کان فی المهد والا ما انبت اللحم والدم وعن
ابن المسیب ایضا وعروة بن الزبیر انما کان فی الحولین وان کانت مصة واحدة فهو یحرم وما کان بعد الحولین فانما هو طعام یأکله
وعن ابن عباس ما کان فی الحولین وان کانت مصة واحدة فهو یحرم انتهی والاجماع العامة علی تحقق الرضاع بالوجود فتفهم
الاسکانی منا واجماعنا علی خلافه قد نقل غفلا وبر تقدیر حرمت برای مرد زن ظاهرا حلال میشود لغکا ایه وعاکه در حدیث
وارد شده باشد که از ابو نبیند بیا شامید برای شفا بعضی بعضی از عطار میتوان بمرکب نوشت و آشامید با وجود نفرت
طبع از مرکب یا نه ب نفرت طبع از آن معلوم نیست حرمت هر چیزی که طبع از آن متنفر باشد معلوم نیست و معتبر است که از
مشك و زعفران بنویسند لغکب پوست بادام و جوز و پسته و انار و غیر آنها را نخورند چه صورت دارد ب ضرری ندارد
حتی چوب هم لغکج عرق و آب دهن کرده و ما کول دهند و بعد داخل شود حلال است ب بلی و خباثتش معلوم نیست اجتناب
از عرق درا رفات و بلا دحاره مانند حرمین مودی بحرمت غالبا در حدیث وارد است که نخامه حضرت رسول را خواهش کرده
نمود که در دهن آن حضرت بود و کرفت و در حضور آن حضرت خورد و هم چنین حضرت علی بن جعفر آب دهان حضرت امام محمد تقی را مکید
و خورد و امام زین العابدین بعد از مقتله کربلا در وقت طعام و شراب اینقدر میکریست که آنها را مخلوط با اشك مینمود و تناول
میفرمود لغکد زن و نا بالغ و جنب و حائض ذبح میتوانند نمود ب بلی و در زمان ضرورت که افتد ادرار لغکه کاه میتوانند
سیر نشوند و در میان شیر بول میکنند و فضله میاندازند و کاه هست که ان روا نیست و ممزوج بشیر میشود چه حکم دارد ب
دعد عسر ندارد و حلال است و خلافی در آن نیست و بهتر احتیاط است که انقدر که تغیر شیر ببول و فضله معلوم باشد از آن اجتناب
کنند والله یعلم لغکو لغاز الحجر قیل الحجر الحاکم علی صاحب الثور قال نعم لیأمن غائلة الجور قیل فهل یضرب علی ید السفیه قال
نعم ان لم یرشد بتسفیه قیل فهل یبیع بدنه لسفینة قال حین یری الحظ فیه قیل هل یجوز ان یتخذ له رضا قال لا ولو کان ذا رضا
قیل فهل یباح الحشا قال نعم اذا لم یکن مختار ب الثور المجنون والضرب علی الحجر علیه والسفیه الدرع الفضیه والربض الرخیه
والحشا الفعل الجمیع لغکز مثل رمت که زمین بعضی از زراعات و حضور است مثل فالیز خربزه و هندوانه که کوت میدهند بفضله
انسان پرورش میدهند و هم چنین سبزیها که میان نجاسات میروید چه صورت دارد ب ملاك بید عذره و لطافت بخصوص
حل آنها وارد است لغکح کاو و خر و کاو میش که خرمن را میکوبند کاه است که کندم را ببیای میخورند و هضم نشده دفع میکنند
و کندم خون ممزوج ملیشود خوردنش چه حکم دارد ب حلال است بی شبهه لغکط هر کاه مغز حرام با کوشت هم آنچه صو بجوشد
دارد ب ضرری ندارد تا علم بهم رسد که از آن چیزی منفصل شده داخل آن کشته پس همان چیز را نخورند دیکر حلال است و هم چنین
سایر غیرها نکه با کوشت بجوشد هر کاه موجب نجاست نباشد لغفل نان را اطفال بابو سند و آب دهن ایشان را مکیدن
غدا ب ضرری ندارد و حیض دارد لکن در روزه اشکال دارد نظر به نهی از مطلق اکل و شرب ل غفلا
بیماری که بر مویز و انجیر و امثال آنها بیم و پنبه میچسبد و اجتناب از آنها با نه ب سزا است که دلیل بر حرمت موریثم و
پنبه و امثال آنها نیست و اصل حلیت است و خباثتش معلوم نیست و اخبار مستثنیات ذبیحه موید است و حکم بحرمت بدیدن ندارد

ولدتا

واحتیاط بدون منشاء وسواس است لغفل ل هر کاه جمعی شرکت کنند در بیع مال با سر شماری و یکنفر از ایشان که بحسب دنیا اعتبار او
بیشتر است دیکران را با والتماس بیکنند که ما رسد خورد را بنو میدهیم که بجا ر بدهی و هم چنین در راه حج بدنیا رات و بخار اینها نیز
چنین امر اتفاق میافتد و شرکا کمال منت دارند و کاه است که بعلاوه راحت باعث نفع ایشان میشود هر کاه آن شخص مرتکب شود چه
صورت دارد ب هر کاه ملتمسین بالغ و رشید باشند ضرر ندارد بلکه رجحان دارد در تقسیم بر ایشان حیف و میل نکند و چه
رتعدی نماید و غیر مصالح ایشان منظور داشته باشد خصوصا هر کاه خودش نیز موافق ایشان بدهد بلکه میتواند که از
ایشان بر صلح الشیء بکیرد و بنا بر این هر کاه بعضی از ایشان غیر مکلف باشند باذن ولی شرعی ایشان و اکر نباشد بصلاح دید
مؤمنان و متوجه رسد املاك و اموال ایشان میتوانند شد هر کاه جایز از ایشان چیزی توقع کنند خلاصه باید منظورش نفع منظور
باشد و نفس را دزد و شیطان را در کمین و خدا را شاهد و ناظر دانند لغفلج نشده که قرآن را باید خواند و نوشت یا نه و میتوان
عمدا ترك کلمه از آن را یا حرفی نوشت و نخواند مانند مالك را ملك نویسند یا خوانند و رسم الخط که میکویند چه منظور است
ب هیچ حرف حتی نشده باید در خواندن ترك نکنند عمدا هر کاه قرائت واجب باشد و هم چنین در نوشتن حرفی را ترك نکند
عمدا در صورتی که کتابت واجب باشد مانند صورت اجاره و هر کاه ساقط الحرف از قرائت مشهوره باشد مثل ملك خواندن نیز جایز
است مکر آنکه شرط قرائت مالك شده باشد و رسم الخط عبارتست از طریقه خط عثمان بن عفان که خلیفه سیم و کاتب قرآن
بود در زمان خلافت قرآن را تغییر و تبدیل داد و بر یك ترتیب قرآن در داد و سایر قرآنها که بر خلاف آن بود سوزانید و چون وقوف
درست از خط نداشت یا عمدا خواست که شیوه قرآن بدهد که اختصاصا باو داشته باشد بعضی از کلمات را بر خلاف قاعده
نوشت مانند مالك بدون الف و علما را علموا نوشت و در بعضی جاها ها رحمت و نعمت را کشید و هم چنین چیزها بکر و بعضی
امتیاز از دواج دادند و از آن برسم الخط امام تعبیر نمودند والله یعلم لغفلد خبز و با ز حرام است یا نه ب حلیت کردیدن در غیر
امور منصوصه الحرمه اقوی است و احتیاط در غیر امور منصوصة الحل بهتر و اولی است لغفله الغاز القضاء والافتاء قیل لابی زید
ایجوز ان یکون القاضی ظالما قال نعم اذا کان عالما قیل ایستقضی من لیس له البصیرة قال نعم اذا احسنت منه السیرة قیل فان تعری
من العقل قال ذلك عنوان الفضل قیل فان کان زموجبارا قال لا انکار علیه ولا اکبار قیل ما یجب علی عاید الحق قال یحلف بالله
الخالق ب الظالم الذی یشرب اللبن قبل ان یروب و یخرج زبده والبصیرة الترس والعقل ضرب من الوشاء والزمو البصر والجبار
النخل الذی فات الید ای لم تصل ید الیه وضده القاعد والعابد الجاحد والحق الدین لغفلو غلط قرآن را سلطان را اکر کسی
غلط خواند باو کفتن واجب است یا نه ب بعضی واجب بدانند و در نبیت نظر بامر معروف و بنا بر وجوب و تحریم متخطر مطلق
محل چنانکه اشهر و اظهر است هر کاه اصلاح موقوف باشد بر مس طهارت کرفتن واجب میشود و به نیت وجوب باید کرد لغفلز
سکهای هر نه کرد را میتوان کشت یا نه و هم چنین سایر حیوانات که نفعی در آنها نباشد ب سك و سایر موذیات را میتوان
و امر در خصوص سك و بعضی از موذیات وارد است و سایر حیوانات غیر موذیه را نکشتن بهتر است و سك شکاری و کله و
زراعت و خانه را نکشند لغفلح جبه که مخصوص شهر مکر است چه چیز است ب اشهر و اظهر در جبه آنست که جامها
که پوشیده یا مهیا برای پوشیدن نموده داخل است و از آن جمله است عمامه و ردا و اما یا پوچی و کلاه و کفش و کمربند و پوست
و جامهای پوستین که جایز الصلوة باشند پس محل خلافست و اقوی دخول است و هم چنین یك انکشتر و یك قرآن و یك
شمشیر و با تعدد هر کدام که او اختصاص بیشتر داشته باشد و با تساوی با جهالت اختصاص بقرعه تعیین میشود و در دخول
غلاف قرآن و غلاف و زیور شمشیر خلافست و اظهر دخولست و در مواضع خلافی احوط صلح است لغفلط متعارف نزد
عوام که غالبا دختر را از میراث حصه و انمی دهند بلکه قلیلی میدهند دختر نیز دعوی زیادتی نمیکند و راضی میشود و در
اخرا و یا وارث او دعوی تتمه را میکنند چه صورت دارد ب هر کاه نبخشیده ادعا میتوانند کرد و بر مدعی علیه است که اثبات
بخشش بر نهج شرعی با اقباض نماید و بعد از تحریر تسلط تمام دارد بر دختر و هم چنین بر وارثش هر کاه ادعای علم براو کنند
لغفم الغاز الشهادات قیل لابی زید یجوز ان یکون الشاهد مریبا قال نعم اذا کان ذا ربا قیل فان بان انه لاط قال هو
کالو خاط قال فان وضع انه مائن قال هو وصف له زاین قیل فان عثر علی انه عزب قال تزد شهادته ولا تقبل ب المریب الذی
یکثر عنده اللبن الرائب ولاط الحوض اذا طینه والمائن الذی یعول ویکفی المؤونة ومن مأن ممهوز والعزب الذی فقد
مال یتیم و غایب را هر کاه در سند بحاکم شرع نرسد مؤمنان متوجه میتوانند شد ب هر کاه دیانتشان معلوم باشد

کردوا

و بعد از آن بمدینه منوره هجرت فرمود و در بیست و پنج سالگی حضرت خدیجه بنت خویلد بن اسد بن عبد العزی را که چهل ساله بود
تزویج فرمود و از او قبل از بعثت متولد شدند پسر قاسم و طیب و طاهر و هر سه در مکه وفات یافتند و سه دختر یکی
زینب که او را در ایام جاهلیت به ابو العاص بن ربیع تزویج فرمود و از او امامه بهم رسید که حضرت امیر بعد از وفات حضرت
فاطمه او را تزویج فرمود و دیگر رقیه و ام کلثوم که در ایام کفر ایشانرا عتبه و معتب پسران ابو لهب تزویج فرمود و بعد از بعثت
آن دو ملعون از راه عداوت ایشانرا طلاق دادند پس آنحضرت ایشانرا به ترتیب به عثمان بن عفان تزویج نمود و بعد از بعثت از
خدیجه همین حضرت فاطمه متولد گشت که او را با امیر المؤمنین تزویج نمود و از کنیزی ماریه نام ابراهیم نام پسری بهم رسید
و در شیرخوارگی متوفی شد و حضرت خدیجه در سال دهم بعثت بعد از ابو طالب سه روز متوفی گشت و در معلا
مدفون گردید و اما حضرت فاطمه پس کنیتش ام ابیها است و لقبش زهرا و پدرش محمد مصطفی و مادرش حضرت خدیجه
و در سال ششم بعثت در بیستم جمادی الثانی در خانه خدیجه متولد گردید و در ششم ذی الحجه سال دویم هجرت
بحضرت امیر تزویج نمود و از آن حسن و حسین و زینب و ام کلثوم متولد شد و محسن نام سقط گشت و بعد از سه ماه از فوت
حضرت رسول در سیم ماه جمادی الثانی در مدینه منوره وفات یافت و بنا بر اشهر اظهر در خانه خود مدفون گردید و عمر
شریفش هیجده سال بود و امام اول نامش علی است و کنیتش ابو الحسن و لقبش مرتضی و امیر المؤمنین و پدرش ابو طالب
نامش عبد مناف بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف است و مادرش فاطمه بنت اسد بن هاشم بن عبد مناف و بعد از
سی سال از ولادت حضرت رسول روز جمعه سیزدهم رجب داخل درون کعبه معظمه متولد گشت و در ده سالگی روز دوم
بعثت مسلمان شد و باجماع امامیه و اتفاق اکثر اهل سنت از زنان کسی قبل از او مسلمان نشد و در روز دوشنبه بیست
و یکم ماه رمضان از سال چهلم هجرت در شهر کوفه از ضربت عبد الرحمن بن ملجم مرادی شربت شهادت نوشید و در نجف اشرف
مدفون گردید در سلطنت معاویه بن ابی سفیان و عمر شریفش شصت و سه سال بود و امام دویم نامش حسن است
و کنیتش ابو محمد و لقبش مجتبی و پدرش علی بن ابی طالب و مادرش فاطمه بنت محمد در مدینه منوره در روز پنجشنبه ماه
رمضان سال دویم هجرت متولد و در روز بیست و هشتم صفر سال پنجاهم هجرت در مدینه منوره از زهری که زن او
جعده بنت اشعث باو خورانید شربت شهادت نوشید و در بقیع مدفون گردید در سلطنت معویه و عمر شریفش چهل
و هفت سال بود و امام سیم نامش حسین کنیتش ابو عبد الله لقبش شهید و پدرش علی بن ابی طالب و مادرش فاطمه بنت محمد
در مدینه روز پنجشنبه سیم ماه شعبان سال چهارم هجرت متولد و در روز دهم محرم سال شصت و یکم هجرت در کربلا از
شمر ذی الجوشن ضبابی شربت شهادت نوشید و بعد از سه روز تن شریفش را بی سر مدفون کردند در سلطنت یزید
و عمر شریفش پنجاه و هشت سال بود و امام چهارم نامش علی است و کنیتش ابو محمد و لقبش زین العابدین و پدرش حسین بن
علی و مادرش شهربانو بنت یزدجرد بن شهریار پادشاه عجم در مدینه روز یکشنبه پنجم شعبان سال سی و سیم هجرت متولد و در روز
شنبه بیست و دویم محرم سال نود و پنج از زهر ولید بن عبد الملک اموی شربت شهادت نوشید و در بقیع نزد عمش مدفون
گردید در سلطنت ولید اموی و عمر شریفش پنجاه و هفت سال بود و امام پنجم نامش محمد است و کنیتش ابو جعفر و لقبش
باقر و پدرش علی بن الحسین و مادرش ام عبد الله فاطمه بنت امام حسن در مدینه روز دوشنبه سیم صفر سال پنجاه و هفتم
هجرت متولد شد و در روز دوشنبه هفتم ذی الحجه سال یکصد و چهاردهم هجرت از زهر هشام بن عبد الملک اموی شربت شهادت
نوشید و در بقیع نزد پدرش مدفون گردید و عمر شریفش پنجاه و هفت سال بود و امام ششم نامش جعفر است و کنیتش
ابو عبد الله و لقبش صادق و پدرش امام محمد باقر و مادرش ام فروه بنت قاسم بن محمد بن ابی بکر و در خانه در مدینه روز
دوشنبه هفدهم ربیع الاول سال هشتاد و سیم هجرت متولد و در روز دوشنبه پانزدهم رجب سال صد و چهل و هشتم از
زهر منصور دوانیقی عباسی شربت شهادت نوشید و در بقیع نزد پدرش مدفون گردید و عمر شریفش شصت و پنج سال بود
امام هفتم نامش موسی است و کنیتش ابو الحسن و لقبش کاظم و پدرش امام جعفر صادق و مادرش کنیزی حمیده نام در ابوا
که دهی است میانه مکه و مدینه روز یکشنبه هفتم صفر سال صد و بیست و هشتم هجرت متولد شد و در روز جمعه ششم
رجب سال صد و هشتاد و سیم در بغداد از زهر هارون الرشید عباسی در زندان سندی بن شاهک شربت شهادت نوشید
و در مقابر قریش مدفون گردید و عمر شریفش پنجاه و پنج سال بود و امام هشتم نامش علی است و کنیتش ابو الحسن و لقبش رضا و

و پدرش امام موسی کاظم و مادرش کنیزی ام البنین نام در مدینه روز پنجشنبه یازدهم ذی القعده سال صد و چهل و هشتم هجرت متولد
و در روز سه شنبه هفدهم صفر سال دویست و سیم در طوس خراسان از زهر مامون الرشید عباسی شربت شهادت نوشید
و در همان جا مدفون گردید و عمر شریفش پنجاه و یک سال بود و امام نهم امام محمد و کنیتش ابو جعفر و لقبش تقی و پدرش امام علی بن
موسی الرضا و مادرش کنیزی خیزران نام و در مدینه روز جمعه دهم رجب سال صد و نود و پنج هجرت متولد و در سه شنبه دهم
رجب سال دویست و بیستم در بغداد از زهر معتصم عباسی شربت شهادت نوشید و نزد جدش امام موسی مدفون گردید
و عمر شریفش بیست و پنج سال بود و امام دهم نامش علی است و کنیتش ابو الحسن و لقبش نقی و پدرش امام محمد تقی و مادرش
کنیزی سمانه نام در مدینه روز جمعه دویم رجب سال دویست و دوازدهم هجرت متولد شد و در دوشنبه سیم رجب سال
دویست و پنجاه و چهارم در سامره از زهر متوکل عباسی شربت شهادت نوشید و در همان جا در خانه خود مدفون گردید و
عمر شریفش چهل و یک سال بود و امام یازدهم نامش حسن است و کنیتش ابو محمد و لقبش عسکری و پدرش امام علی نقی و مادرش
کنیزی حدیث نام در مدینه روز دوشنبه چهارم ربیع الثانی سال دویست و سی و دویم هجرت متولد شد و در روز جمعه
هشتم ربیع الاول سال دویست و شصتم از زهر معتمد عباسی شربت شهادت نوشید و نزد پدرش مدفون گردید و عمر شریفش
بیست و هشت سال بود و امام دوازدهم نامش محمد است و کنیتش ابو القاسم و لقبش مهدی و هادی و قائم و پدرش امام
حسن عسکری و مادرش کنیزی نرجس نام در سامره شب جمعه نیمه شعبان سال دویست و پنجاه و ششم مطابق عدد نور متولد
شد و در روز جمعه روز وفات پدرش در سلطنت معتمد عباسی در سرداب خانه خود غایب شد و تا حال زیاده بر هفتصد سال
از عمر شریفش گذشته است ل ... از حضرت امیر المؤمنین مرویست که فرمود لولا تمرد عیسی عن طاعة الله لکنت علی دینه ب
الخ بخاطر رسیده است که منظور تفریق نصاری و قائلین بر الوهیت عیسی است زیرا که عیسی بنابر زعم ایشان عبادت کمی
بجا تثلیث نصاری فرمود که مادر عیسی هیچ عیب نسبتم مگر آنکه قلیل العبادة بود و جای تثلیث گفت که عجیب است از تو که اکثر عبادت
عیسی غافلی و حال آنکه چنین و چنین بود در عبادت و کسی بعبادت او نرسید حضرت فرمود کی را میپرستید و عبادت
مینمود هر گاه معبودش خدا بود چنانکه شما گمان میکنید ل عقبة عن علی علیه السلام علمنی رسول الله علما و علمته علی چه معنی دارد ب
شاید مراد این باشد که حضرت رسول علوم خود را تعلیم من نمود و من ابلغ حضرت عرض کردم تا معلوم شود که فهمیده ام و
درست یاد گرفته ام و الله یعلم ل تفسد ابن بابویه که منسوبست بحضرت امیر چه معنی دارد اشرف الی نکم بکم بکم عوضا
زهون عنا عن ابیکم نفقا لو اجمیعا بالاشارة و الرضا کفی عوضا ان السلام فی ابیکم و بکم اول بضم با و سکون کاف
و ثانی بکسر اول و ضم ثانی و تشدید ثالث است و هم چنین است ثالث مگر در تخفیف ثالث و خامس بکسر اول و فتح ثانی و
ثانی ... یکست معنی کلام معجز نظام است که اشاره کردم بجماعة گنگان یا ستین که شما گنگید و مجبر راضی میشوید از ما
بعوض گنگی پس همگی باشاره و رضا منکی کنید که دین است در عوض که سلامتی و نجات دو گنگی است ل عقد شخصی
دختر را عقد نموده و آن را عنن دارد که با قرار خودش ثابت و با ناعتراف دارد لکن با دختر وعده کرده که تا نو روز مثلا تقرب
نمود دختر خیار فسخ داشته باشد و تا آن مدت تصرف نمود پس دختر فسخ نموده شوهر کرد شوهر اول دعوی بکارت نمود و اگر
و هر گاه عنن بعد از دخول بهم رسد موجب خیار فسخ میشود یا نه ب ملحی نیز اگر هنوز زوجه را است و عقد ثانی باطل است
جهة آنکه عنن مرضی است که بسبب آن ذکر نمیتواند بر خیزد و فرو رود در قبل و دبر زن باکره یا ثیبه پس اگر بیک طرف یا بر یکی زن قدرت
داشته باشد عنن ندارد و عنن ثابت نمیشود مگر با قرار زوج یا شهادت دو عادل قابل ما ثمت جماع یا نکول مرد از قسم
قسم خوردن زن بعد از نکول و بعد از ثبوت عنن با حد طرق مذکوره هر گاه زوجه صبر کرد دعوی نمود عقدش لازم میشود
و خیار فسخ ندارد و اگر صبر نکرد فورا امر را بحاکم نزد حاکم شرع دو ندا وجود اعتراف زوج بعنن باید حاکم او را یکسال تمام
مهلت دهد و هر گاه در مجموع مدت سال مذکور عنن خود باقی ماند بعد از انقضای سال خیار فسخ دارد و ثابت میشود که زن
فسخ کند و الا عقد لازم میشود یکسر از یک سال خیار ندارد هر چند که عنن ثابت باشد و شوهر اذن دهد و زن راضی گردد
بلکه با رضا زوج قبل از سال نکاح بطلاق برهم میخورد و بس جاهل باصل خیار معذور است بخلاف جاهل بفوریت که در آن
خلاف و اشکال است و الله یعلم و عنن حادث بعد از دخول نیز موجب خیار نیست علی الاشهر الاظهر ل عفوا ما عفا
بلجمع ند رضعا فی لفظ ... ما امر و فعا و اللفظ معطوف لعامل لانه متبوع و لا عامل تقدیره ایضا کاملی حال عن الموع

والعامل حتى بدا من موضع ثالث هذا ان مع ما جاء من حادث لا يقبل المعطوف بالعاطف جمعا مع المعطوف بالعاطف ب منه في المعطوف
المعروف بالتلقيني وهو عطف احد المتكلمين قوله على قول الاخر وهو ضربان احدهما ما يصح جمع المتعاطفين في قول ذلك الاخر كان
يقول زيد لاعطين عمروا فرسي فتقول وسرجه ومنه قوله عز وجل في البقرة اذ قال رب اجعل هذا البلد امنا الى قوله ثم ومن كفر
على تجويز الزمخشري عطف من كفر على من امن وثانيهما ما لا يقبل ذلك كقولك في المثال وغلامك ومنه قوله عز وجل في البقرة
اني جاعلك للناس اماما قال ومن ذريتي على تجويز الزمخشري ايضا وكذا جواب السلام اي وعليكم السلام او وعليك السلام
ونحو ذلك وما ذكرنا هو المعروف في الجواب المعلوم من الاخبار والفتاوى قال العلامة في التذكرة وصيغة الجواب وعليكم السلام
وقال العالم الفاضل الكاشاني ره في خلاصة الاذكار ان للقاء الاخوان السلام عليكم معرفا ومنكرا واختلفوا في الافضل منهما
ولكل وجه الثاني وجه الاول هو الاصل وفيه سبعون حسنة تسعون للمبتدئ وواحدة للراد ثم قال والرد وعليكم السلام الى ان
قال قيل وكان الحكمة في ترتيب الابتداء والرد ان المبتدئ اذا قال السلام عليكم كان الابتداء وافتتاحا بذكر الله فاذا قال المجيب
وعليكم السلام كان الاختتام به وهذا يطابق قوله هو الاول والاخر وايضا لما وقع الابتداء والاختتام بذكر الله فانه يرجى ان يكون ما
وقع بينهما يصير مقبولا ببركته كما في قوله تعالى اقم الصلوة طرفي النهار وزلفا من الليل ان الحسنات يذهبن السيئات ولو كان المسلم
ربما اقتصر على قوله وعليك كذا جرت السنة انتهى وقد ذكر مثل رواية عن النبي ص تضمنت الرد على سلام المسلم مرة بقوله وعليك
السلام ورحمة الله وبركاته واخرى بذلك بزيادة وبركاته وثالثة بالاقتصار على وعليك فقال الرجل نقصتني واين ما قال الله وتلا
الاية فقال انك لم تترك لي فضلا فرددت عليك مثله وبالبال انه ورد في بعض الاخبار ان سلام الرجال سلام عليكم وسلام
النسوان وعليكم السلام ويختلج بالبال ان في التغيير اشارة وتنبيها على مرجوحية ابتداء المراة بالسلام على الرجل بل الاولى لها
الترك لكن اذا سلم الرجل عليها وجب عليها الرد فكان سلامهن محض الرد فليفهم قال بعض الفضلاء ان عليك السلام تحية
الموتى وكانه اشارة الى ما ورد في الاشعار ولعله كان من داب الكفار وذلك قال الشاعر عليك سلام الله قيس بن عاصم وقال
اخر عليك ورحمة الله وبركاته السلام والظاهر عدم الفرق بين الحي والميت في السلام كما ورد في زيارة الموتى عن النبي ص واله وعليهم السلام
هذا في الخبر واما في الشر فالغالب تقديم المدعو به فيقال عليه اللعنة وعليه غضب الله قال الله تعالى وان عليك لعنتي
في اعصارنا بين صحابنا عدم الفرق في السلام بين الابتداء والجواب في تقديم المبتدا من غير عطف حتى صار به الفرق بينهم وبين
العامة ويدل عليه بعض الاخبار الضعيفة والحق الاول والمخالف ماول فليتامل ل ع عفى در بعضى نسخ صحيحه در دعا كميل چنين است
وما كان لاحد فيها مقرا ولا مقاما بتذكير كان وبعضى مقر او مقاما جر صورت داده ب ظاهرا بنا بر قول ليث كه هر لفظ بنا بر
قول ليث كه هر لفظ مونث كه در ان لفظ تا نباشد تذكيرش جايز است مثل سما وارض ونار ونحو ذلك وغير ذلك ابن فورك
شيخ عبد الباسط بالقيني در حاشيه قاموس از قاضي نشوان در كتاب شمس العلوم در باب سين وميم از كتاب سين نقل نموده و
وانفرا نقل كرده كه سما مذكر ومونث است وشاعر گفته ولو رفع السماء اليه قوما لحقنا بالنجوم وبالسحاب وكيف كان فالمقر
والمقام في هذا المقام اسما مكان لا مصدران لامتناع حمل المصدر على الذات باجماع النحاة كما نبه عليه الشهيد الثاني ره في
القاعدة الثالثة والعشرين والمائة من كتاب تمهيد القواعد لكن في ذلك الكلام اشكال اخر وهو ان الكلمات في قوله لاحد
ظرف لغو للمقر والمقام فتقدم عليهما انما هو فقوله فيها لا يجوز ان يتعلق بهما ولا بكانت كما هو ظاهر بل يظهر بادي النظر
كونه زايدا بل مفسدا لانه يدل على ان الدنيا صارت مقرا ولا مقاما لكل احد على ما يظهر من محققيهم في علم البيان في بحث التخصيص
بالخبر الفعلي من انه لا يصح ما انا رايت احدا لانه يقتضي ان يكون انسان غير المتكلم قد راى كل احد من الناس لانه قد نفي عن
المتكلم الرؤية على وجه العموم فيجب ان يثبت لغيره اذ لك ليستحق بعد النفي الى اخر ما ذكره المحقق التفتازاني في المطول فلعل ما
ويختلج بالبال دفع الاشكال بان يقال فيها ظرف مستقر نعت لاحد والمعنى والله يعلم انه لولا ما حكم به من بعد نعت لاحد
لما كانت الدنيا مقرا لاحد كائن فيها اي محكوم عليه بكونه فيها الكلام نوع تجوز لكنه حكم فكانت مقرا لكل احد كائن فيها
وهذا حق ولولا كلمة فيها لاختل المعنى على ما بينا فظهر ان كلمة فيها مما لا بد منه فيها فتدبر وقد سبق ان ذلك في سؤال الخبب
ل ع عفى عنه بعضى از منفعتها ومضرتها حكيمي وطبي شراب را بيان فرمايند كه خالي از فائده نيست ب بزرگتر منفعتي كه
از براي شراب نقل كرده اند دو فائده است يكي نفع جسماني از صحت وقوت ودويم نفع روحاني از سرور وبهجت ودر مضرتها
ان گفته اند كه مورث ارسل وعدم استسقاء وخفقان قلب وسكته وموت فجاه وترس ونامردي ميشود ودر حديث

صحيح وحسن وموثق از حضرت امام جعفر صادق ع منقول است كه فرمودند هر كه يك جرعه شراب بخورد خدا تا چهل روز هيچ نمازي از او قبول
نكند ودر چند حديث فرموده است كه اگر در ميان شكم او بهره كه خواند مرد ل ع عفى وسط در مقبره در زمين مساحت
اند وميت خود را دفن نموده اند يا بعد از سي سال يا بيشتر ميتي ديگر برسد كه با رضاي ايشان ميت ديگر را در ان لحد
گذاشته باشند ورثه اول را چه تسلط بر ايشان هست ب نبش قبر جايز نيست مطلقا مگر در چند جا از ان جمله انست كه اعضاي
ميت پوسيده باشد حتى استخوانهاي او وبا اين معنى كه چون دست بانها زنند از هم بپاشند واعضا شده بدان دخلي ندارد
وهر گاه نبش محرم بعمل امد وميت ديگر در ان دفن شد نبش ان ثانيا نيز حرام است وورثه اول را تسلطي بر نبش نيست لكن اگر اسباب
لحد را از ملك خود از براي ميت خود ساخته باشند ووقف نكرده باشند بهتر انست كه ورثه ثاني ايشان را راضي كنند
بانكه قيمت امثال اعيان مملوكه كه موجوده را بايشان دهند وزياده بر ان حقي بر ذمه ندارند والله العالم ل ع عفى مذكور
ميشود كه براي ملا زمان در رد مظالم انست كه بايد بسادات داده شود لكن در عرف حال انست بفقراي عوام داده ميشود
چونكه مسئله را بيان نفرموده بود ب مشهور بلكه معروف نقل همه جميع قائلين برد مظالم يعني معروف ميان علما در مصنفات
عربيه وعجميه از متون وشروح همين است كه مصرف ان مصرف غنايم است كه عبارت باشد از سادات زيرا كه هيچكدام از در باب خمس
در انواع مخمسه شمرده اند وبعد از ذكر انواع مصرف خمس را بيان فرموده اند كه بايد بر پنج سهم يا شش سهم منقسم شود
وبمصرف سادات برسد بدون استثناء رد مظالم بلكه علامه در تذكره وشهيد ثاني در حواشي ارشاد تصريح باين فرموده اند
وعبارت شهيد در بيان ظاهر است در نقل اجماع بر ان وخلاف ابن جنيد وشيخ مفيد را در عدم اشتراط سيادت در مطلق
خمس نقل نموده اند وعلى اي حال در اين مسئله بر خلاف صريحي از غير سيد بر نخورده ام بلي از كلام بعضي از علماء نوع
ترددي ظاهر ميشود واولين ايشان شيخ شهيد است در بيان حيث قال ظاهر الاصحاب ان مصرف هذا الخمس اهل الخمس وفي الرواية
تصدق بخمس مالك فان الله تعالى رضي من الاموال بالخمس وهذه تؤذن انها في مصارف الصدقات لان الصدقة الواجبة
محرمة على مستحقي الخمس انتهى كلامه رفع مقامه وتبعه السيد السند في المدارك فقال وفي الروايتين قصور من حيث السند فيشكل التعلق
بها مع انه ليس في الروايتين دلالة على ان مصرف هذا الخمس مصرف الغنائم بل ربما كان في الرواية الثانية اشعار بان مصرفه مصرف
الصدقات ومن ثم لم يذكر هذا القسم المفيد ولا ابن الجنيد ولا ابن عقيل والمطابق للاصول وجوب عزل ما يتيقن انتفاؤه عنه والتفحص
الى ان يحصل الياس من العلم به فيتصدق به على الفقراء كما في غيره من الاموال المجهولة المالك وقد وردنا بهذا التصدق روايات كثيرة
مؤيدة بالاطلاقات المعلومة بادلة العقل فلا باس بالعمل بها ان شاء الله انتهى كلامه زيد احترامه واقتفى السيد صاحب المفاتيح كما
هو ديدنه في باب الخمس فذكره مترددا فيه بما ذكره ثم اعاد في كتاب المكاسب محيلا على ما مضى وكذا صاحب الكفاية في كتاب
الخمس حيث قال ذكره الشيخ وجماعة من الاصحاب انه يجب الخمس في الحلال المختلط بالحرام ولا يتميز الحلال من الحرام ولا يعرف صاحبه
وقدره ولم يذكره جماعة من القدماء ولعل مستند الاول روايتان ضعيفتان غير دالتين على خصوص المقصود بل احديهما مشعرة بان
مصرفه مصرف الصدقات ويظهر من الشهيد في البيان نوع تردد فيه الى اخر كلامه زيد في اكرامه اقول للقائل ان يمنع دلالة كلام الشهيد
بعد نسبة الحكم الى ظاهر الاصحاب على التردد كما يظهر على من تتبع عن تعبيراتهم في المقامات فانهم يعبرون بمثل هذا التعبير بكون
مضمون الرواية غير ثابت عندهم ولا موجب لتركهم فيحتملون احتمال الخلاف عليها تنبيها على حالهم بالتزام الاسناد كلا او بعضا لما
لعله يحتمل ويقال فليفهم ومرادهم بالروايتين ما رواه الشيخ عن سعد عن يعقوب بن يزيد عن علي بن جعفر عن الحكم بن بهلول عن ابي همام
عن الحسن بن زياد عن ابي عبد الله ع قال ان رجلا اتى امير المؤمنين ع فقال يا امير المؤمنين اني اصبت مالا لا اعرف حلاله من حرامه فقال له
اخرج الخمس من ذلك المال فان الله عز وجل قد رضي من المال بالخمس واجتنب ما كان صاحبه يعمل وفي بعض النسخ يعلم بدل يعمل وما رواه ثقة
الاسلام عن علي بن ابراهيم عن ابيه عن السكوني عن ابي عبد الله ع قال ان رجلا اتى امير المؤمنين فقال اني اكتسبت مالا اغمضت في مطالبه
حلالا وحراما وقد اردت التوبة ولا ادري الحلال منه والحرام وقد اختلط علي فقال ع تصدق بخمس مالك فان الله رضي من الاشياء بالخمس
وسائر المال لك حلال ووقع سند الكلام في التذكرة الى الرواية الاولى وروى الصدوق في الفقيه قال جاء رجل الى امير المؤمنين
فقال يا امير المؤمنين اصبت مالا اغمضت فيه افلي توبة قال ايتني بخمسه فاتاه بخمسه فقال هو لك ان الرجل اذا تاب تاب الله معه
تا ملاحظه كه صاحب مدارك ومن تبعه بعبارات مذكوره تصريح بخلاف نفرموده اند بلكه در اصل مسئله اشكال نموده اند واين
مانع نخواهد است با انكه اشكال ايشان ظاهرا خود رفته اند زيرا كه بعد تسليم ضعف سند منجبر بعمل اكثر خواهد بود فتامل ل ع عفى

جد امجد مجلسی قدس سره در مدینة المتقین سه قول نقل فرموده بدون ذکر قائل اول قول بتعمیم که خود اختیار فرموده دویم قول باختصاص
بسادات است خروجاً عن الخلاف و از این کلام ظاهر میشود که در آن توقف داشته بر قول سیم نموده یا آنکه در نظرش بسیار ضعیف بوده
والا احتیاطاً بعید دو تکرار میفرموده فلیتامل و محتمل است بلکه مظنون است که نقل قول ثالث و ترجیح تعمیم مرد و نظر بوجوه و احتمالات
ناشئه از لفظ تصدق بوده نه آنکه قول صریح مطلع شده باشد والله یعلم خلاصه وجوه و احتمالات مقام و قول صریح در ظاهر نبود
و اشعارات ما و مکافی ظواهر منکر دند و ظاهر است لفظ خمس مانند زکوة و صلوة و صوم و حج و وضو و غسل و تیمم و امثال
اینها از امور عامة البلوی حقیقة عرفیه شرعیه در معانی مشخصه شرعیه خود کردیده اند و از این جهة همگی اطلاقات لفظ خمس را در
مواضع که مستند صحیح دارند مانند کنز و غاموس حمل بر معنی حقیقی فرموده اند بلکه در ما نحن فیه اگر توهم ضعف سند و لفظ
تصدق نمیشود ظلم احدی تردد و مخالفت نمینمود و حال آنکه صدقه اعم است از خمس و زکاة و وقف و هبات و هدیه و نذر و غیر
و عام دلالت بخصوص خاصی ندارد مثل فی خاص نمیشود مگر با عضاد و انضمام قرینه صارفه یا معینه با آنکه روایت حسنه در مسئله
صدقه فخالیه دانستند لفظ تصدق مقتضی جمع بین الاخبار المعتبرة بحمل الاخیار است که تاویل در تصدق شود چنانکه کفیتم و ظاهر
غالب استعمالات مجازیه که با ناخر قرائن لفظیه است نمیشود و ظاهر کلمه ایشان بحسب دهولت شاهد و وظیفه احتیاط و خروج
از خلاف که جد امجد بان اشاره فرموده معاضد است و توهم عوام در این زمان بر خلاف واقع ضرر ندارد و تفهیم عامی بغیر
امر شرعی نمیشود و اگر در آن تقلید بغفلت موافقت نمایند غلط بر غلطشان میافزاید هر چند نظر بحال غالب عوام مظنون است که
معنی رد مظالم را درست نفهمیده اند و موضع آن تشخیص نموده اند و بسیاری از مواضع را که رد مظالم میگویند نه جا میکنند
از رد مظالم خارج و داخل صدقات واجبه است که بنا بر مشهور مختص عوام و بر سادات حرام میباشد هر چند که معطی از سادات
باشد و شاید منشاء توهم عوام همین بوده و باین سبب علما ایشان را بر آن تقریر فرموده اند و بنا بر نحو زکد اشته اند پس باید
تعیین و تبیین معنی شرعی رد مظالم شود تا مجاز از حقیقت ممتاز کردد بدان ایدک الله که چون حقی ممتاز کردد بدان یعنی
مال الغیری نزد کسی دیگری باشد پس بیرون از چهار صورت نیست اول آنکه مقدار حق را داند و صاحبش را شناسد پس باید
که بصاحبش اظهار کند و تمام حقش را بدهد یا برائة ذمه و حلیت از او حاصل نماید دویم آنکه مقدار حق را داند لیکن صاحبش را
نشناسد یا صاحبش فوت شده و میداند که وارث دارد لیکن وارث را نمیشناسد پس باید تفحص کند چون مایوس شود
از پیدا شدن صاحب یا وارث او باید از جانب او تصدق کند بر فقیر مستحق زکوة غیر سید و اگر نداند که وارث دارد یا نه
بعد از تفحص مفید ظن بعدم آن مال امام خواهد بود و باید بمجتهد جامع الشرائط دهد که بمصرف مال امام رساند سیم آنکه
صاحب حق را شناسد لکن مقدار حق را معلوم ندارد پس او را راضی کند و مصالحه نماید و اگر راضی نشود الا بکرفتن تمام
حق لازم است که قدر متیقن را مثل یکی یا بیکی مثلا یا دو دهد کاه بر زیاده بر آن یقین نداشته باشد و در تذکره فرموده که باید
خمس را بدهد و این بحسب اطلاق فی اشکال لا طرد و احوط آنست که آنقدر بدو دهد که جزم داند که زیاده بر آن طلب ندارد و اگر قدری
از حق را جزم داند و زیاده بر آن شک یا ظن داشته باشد باید که جزم را بدهد و در مقدار زاید او را راضی کند علی الاحوط
خصوصاً در صورت ظن و ظاهر آنست که رد چیزی نیست و در این سه صورت فرقی نیست میان آنکه بذمه او متعلق باشد یا مخلوط
بمال موجود او باشد و هم چنین در صورت دویم هر کاه مخلوط بمال باشد فرقی نیست میان آنکه بقدر خمس مال باشد یا ناقص
از آن یا زاید بر آن باشد و بعضی در صورت زاید واجب دانسته اند که زاید بر خمس را بسادات و زاید را بفقرا و بعضی احتمال داده اند
که مصرف مجموع سادات باشد و هر دو ضعیف اند چهارم آنکه مقدار حق را معلوم ندارد و صاحبش را اصلا نشناسد و این بر دو
قسم است اول آنکه حق تعلق بذمه او کرفته و مخلوط بمال موجود او نیست و در این صورت باید قدری را که بذمه خود داند یقیناً علی الاظهر
یا ظناً علی الاحوط بعد از تفحص و یاس از پیدا شدن صاحبش بنیة ابراء تصدق کند بنحوی که در صورت دویم گذشت دویم آنکه آن حق
مخلوط بمال موجود او باشد و خواهد که آن مال حلال شود و تواند که تصرف در آن نماید و از اشتغال ذمه نیز بیرون آید
خواه آن مال را خود کسب کرده یا بارث باو رسیده یا بعنوان بیع یا هبه و امثال آن باو منتقل کردیده باشد پس باید خمس آن مال
بمستحق سادات رساند تا آنکه باقی مال او داخل شود و تصرف در آن و انتفاع بآن بر او حلال کردد زیرا که نظر باینکه مال مشترک
بوده بدون اذن شریک مجهول در هیچ جزئی از آن ممنوع التصرف بوده پس بعد از تخمیس از قبیل ارباح و غنائم میشود و همین را
در اصطلاح فقها رد مظالم میگویند و رد مظالم خمس مذکور میسازند و بعضی از متاخرین در مصرف آن تردد مینمایند

و اگر نذرة از آن مال را بعنوان یقین داند که مال مجهول المالک است مثل خمس یا ربع یا سدس آن مثلا و در بیشتر از آن شک داشته
باشد احتمال داده اند وجوب خمس را بعنوان رد مظالم و ظاهر او اصحی را می ندارد و خلاصه رد مظالم در صورتیست که جزم داند که
مال الحرام مجهول المالک در میان او هست و نسبت بمقدار احتمال خمس و بیشتر و کمتر در نظرش علی التسویه باشد و مانند کسی که
در نماز شک کند و اصلا نداند که چند رکعت کرده است و احتمال یک و دو و بیشتر در نظرش مساوی باشد و باین سبب
جبران کردند و فقها از آن تعبیر باید که رسلی مینمایند و جد امجد در حدیقه موصوفه در دیم را که اعتبار آن از معلوم الفقد مجهول
المالک داخل رد مظالم شمرده و ظاهر امسامحه فرموده زیرا که مصرف آن بصوره غیر سادات است باتفاق و تحریم مطلق صدقات
مفروضه بر سادات فلبتامل و اظهر در نظر قاصر اختصاص تحریم است بزکوة مفروضه والله یعلم و در تصدقات یا رد مظالم
اگر اتفاقاً صاحب مال معلوم و ظاهر شود اظهر آنست که برای چیزی لازم نمیآید و اگر صاحب مال آن را راضی کند احوط و بهتر
بود و بنا بر مشهور از تخصیص رد مظالم بسادات است هر کاه از کلام متکلم بقرینه حالیه یا مقالیه مراد متکلم از رد مظالم معلوم شود
بمقتضای آن عمل نماید مگر آنکه معلوم شود که موضع رد مظالم حقیقی باشد لکن منظور متکلم رسانیدن بمصرف عوام باشد و
در این باب مقلد مجتهدی بنا باشد که در این صورت باید تعلیم متکلم نماید که دانش بر کردد و هر کاه مرده باشد باید بمصرف سادات
رسانند و اعتنا بر خطا اعتقاد او ننمایند و اگر مراد متکلم معلوم نشود در مصرف اشکال است هر چند نظر بوجوب حمل اقوال دانا
مسلم بر صحت و لزوم حمل اطلاق بر حقیقت و معارضه مجاز مشهور و غلبه صورت مجاز تر در تکثرت صورت حقیقت و بعد آن از
اذهان عوام و در این صورت نیز تخصیص بسادات شاید اولی و احوط باشد خصوصا نظر بعدم تحریم غیر زکوة مفروضه بر سادات
و اگر معلوم باشد که بر سبیل تبرع یا احتیاط وصیت برد مظالم نموده ظاهر آنست میتوان داد خصوصا در صورت تبرع هر کاه تبرع
نه بمعنی قبل از خمس یا اکثر از آن بصیغه رد مظالم وصیت کند این قرینه اراده مجاز میتواند شد مگر آنکه در صورت اول قرینه
در حال یا در مقال نیز هم رسد که این وصیت را از جهة رد مظالم میداند و زکوة و رد مظالم و سایر صدقات از جمله حقوق
واجبه مالیه اند که از اصل ترکه بیرون میکنند و بوصایا مزاحم نمیشوند والله العالم و نظر بضیق وقت فرصت طول مقال در
این مجال زیاده بر این نیست لاعتقا زید دختر را بمبلغ ده تومان عقد دائمی از برای خود نموده و بعضی رخوت و تنبو
م از برای او کرده و بعضی را قبل از عقد و بعضی را بعد از عقد فرستاده چنانکه در این ولایت رسم است و اسباب تمول زید
زیور مذکور مال زید است یا مال آن دختر و بعد از طلاق یا موت بکه میرسد هر کاه آن را مهر یا شرط ضمن العقد نموده
و بزن نبخشیده مال آن مرد است تا عینش باقیست هر چند که اکر آنها را نمیداده آن زن را با و نمیدادند و داعی و باعث
بر دادن همان رخوت و زیور باشد زیرا که مجرد داعی بودن از نواقل شرعیه نیست و ملک را منتقل نمیکند و لهذا عقد
عقد زنی که بطمع بکارت و حسن و احسان و مهر باشد و مراعات آن مال او در بی دست ما حاجی و امثال صحیح است و شبهه در آن
نیست هر چند که اکثر طمع داشته اند بعمل نیاید و نتیجه بر عکس مقصود نتیجه بر آید و موجب کمال ذلت و مهانت کردد و آنچه
فرستادن و دادن رخوت و زیور کاهی بعنوان هبه و هدیه و تملیک است یا بمعنی که هر کاه زن خواهد در آن تصرف نماید
از فروختن و بخشیدن بپدر یا مادر یا خواهر یا غیر اینها چنانکه در مال و مهر خود میتواند نمود و کاهی بعنوان امتاع است
که زن بآنها زینت کند و در میان امثال و اقران سرکشته و ذلیل نشود و شوهر نیز از آن لذت برد و از این جهة کاهی آنها را
بعنوان عاریت عاریتی میگیرند و از برای زن میفرستند و بعد از زفاف بصاحبش رد مینمایند و با آنکه آن بهتر یا بدتر
بعد از تملک از برای زن میگیرند و کاه است که مطلقاً بعوض آنها چیزی نمیگیرند و هیچ کس بر ایشان اعتراضی نمیکند و آنها
خرج مینماید و از جمله شواهد آنست که هر کاه زن مهر خود را قبل از دخول که در همان ساعت باید بکری بخشید هیچ کس
حتی شوهر دابر او اعتراضی نمیرسد نه شرعا و نه عرفا و اکر اتفاقا حاجت برادعت کند و دعوی نماید هر کس بشنود برو
طعن میزند و او را مجاب میسازند بخلاف رخوت و زیور هر کاه مثلا آنها را ببخشد خصوصا قبل از دخول و بعد و بردن آن
بخانه شوهر باید هر کس که بر آن مطلع شود از غیر خویشان زن بلکه آنها نیز بر او اعتراض میکنند و سرزنش مینمایند بلکه
بر اقعه میرسد و کاه است که کار منجر بنزاع و طلاق میشود و کلام سفرهین همین است از اینجا نداده اند که هر چه خواهی
بکن و هم چنین نمیتواند که بعد از زفاف یا قبل از آن ادعای رخت بر شوهر کند و آنها را مطالبه بنوشد چنانکه نسبت بمهر
خود که از خانه پدر میآورد میتواند کرد و احدی بر او در آن اعتراضی نمیتواند کرد خلاصه کلام میکنیم که این امور بر کسی مخفی

بر کیفیت سلوک مردم مطلع باشد و از دایره انصاف بیرون نرود مخفی نماند والحاصل غالب همان عنوان ثانیست که امساعست ملکیه
عنوان ملکیت ظاهر امجرد فرض است خصوصا قبل از زفاف و بر تقدیر تنزل میگوییم که احتمال هر دو دارد پس مطلق خواهد بود
و دلالت بر خصوص هیچ کدام نخواهد داشت و حمل بر هیچ یک نمیشود با جماع علما اسلام و ملکیت سابقه منسوب و باقی خواهد جمیع
بود حتی یثبت الخلاف بلا خلاف بین الاعلام والله الهادی لعقعق کله و با چه را پوست نکرده میتوان خورد تب هیچ
ضرر ندارد و خوردن پوست نجس است و نه مکروه نزد علما هر چند که مستعمل بلکه کهنه باشد مادام که ضرر نرساند
را حتی جلد را نمسته نشان نجس نشمرده و نهی از آن در هیچ روایت نرسیده مگر در حدیث ضعیف که در آن جلد عوض فرج مذکور
مذکور شده و بر آن محمول است چنانکه جمیع مفسرین جلود را در قول حق تعالی وقالوا لجلودهم لم شهدتم بفروج تفسیر نموده اند و در
ذکر روایت نیز وارد شده خطی آنکه فیروزآبادی در قاموس نیز ذکر کرده و بالجمله شبهه در حلیت پوست نیست مثل استخوان
لعقعق ا و ملا جامی مشهور شیعه یا سنی است و هم چنین آنچه میگویند که ابو یزید بسطامی بخدمت حضرت
امام جعفر صادق رسید و از او استفاضه علوم نمود و سقای دولتخانه آن حضرت بود و امام ابو حامد غزالی در راه
مکه معظمه با سید مرتضی مناظره کرد و بان سبب شیعه شد و این شعر را گفت دوست بر ما عرض ایمان کرد و رفت پیر و کبر را
مسلمان کرد و رفت و بعد از آن کتاب سر العالمین را نوشته و هم چنین ابن حاجب مشهور صاحب کافیه و شافیه و مختصر
الاصول با خواجه نصیر مشهور بعد از فتح بغداد کشت و در شط انداخت اینها اصلی دارند یا نه و مشهور میان سنیان است که مذهب
شیعیان را فضیان از مخترعات حسن کاشیست که پادشاهان صفویه از او رواج دادند چه معنی دارد و آیا ناصبی دشمن مرتضی
علی را سنیان خوب میدانند و روایتش را قبول میکنند یا نه ب اما ملا جامی پس ظاهرا سنی ناصبی صوفیست زیرا که
مذاهب و احوال که شتکان بر متاخران ظاهر نمیشود مگر از شهرت و شیاع و معرفت در ارباع و اصقاع یا بشهادت
مولفات و مصنفات مشهوره ایشان یا شهادت و حکم ثقات و عدول فریقان و با تعارض رجوع بترجیح میان جارح و بان
معدل چنانکه در کتب اصولیه است لازم و اخذ با ظهر و ارجح متحتم است و آنچه در باب ملا عبد الرحمن جامی مشهور و معروف
و مشهور و بر السنه مذکور بعد و مولفاتش مثل نفحات و غیره مسطور است خصوصا از گفتگویی که در مرض الموت با بعضی از
شاگردان شیعیان خود نموده معلوم نمیشود که گفتیم و این شعر نیز از او است شعر سک کاشی به از کابر قم با وجود اینکه سگ
به از کاشیست و جمعی از مهره فن و ثقات طرفین بر آن شهادت داده اند و حکم فرموده اند مثل فاضل متبحر قاضی نور
الله تستری ره که در مجالس المومنین از فاضل قاضی میر حسین میبدی شافعی شارح دیوان مرتضوی نقل کرده در طعن او چنین
گفته ان امام یحیی و لیت حدا ه ا اسد الله غالبنامی و دکس را لیجان بیاز رود و یکی از ابلهی کر جامی هر دو را نام عبد
الرحمن است ه ا نکی ملجم دگر جامی و دیگر محقق متقی اخوند ملا محمد تقی مجلسی ره که در شرح من لا یحضره فرموده که شخصی در مجلس
ملا جامی نقل کرد که زنی فرزند شاعر زاد در خواب دید و ارحال دیر شید فرزند ی گفت که حقتعالی مرا از یزید بسبب آن عفو نمود
که در حضور هشام در مدح علی بن الحسین گفتم پس اخوند مجلسی گفته با بن مضمون که پس ملا جامی باین ناصبیتش گفت که سزاوار آنست
که حقتعالی جمیع عالمیان را بر برکت آن بیامرزد انتها پس بر بعضی از مدایح ائمه و کلمات موهومه خوبی دارد نقبیل سایر مدایح
غزالی و غیرهم جاری گشته از جهت تمام حجت و کمال لطف دانسته و برفرقه محققه امامیه و شهادت جماعه مذکوره که مقارب
عصر او بعضی مولف و بعضی مخالف او بوده اند ادل دلایل است بر کمال ظهور نصب عداوت که قابل توجیه و تاویل نبوده زیرا
که قاضی نور الله مذکور نظر بما نص در مذهب که میرزا مخدوم شریفی ناصبی دانسته بنابر مصلحتی که دیده اکثر اعیان سنیان
و صوفیان را از اهل شیعیان گردانیده و بمفهومات ضعیفه و احتمالات بعیده سخیفه استدلال بر تشیع ایشان نموده مجالس
المومنین و مراجعه کتاب مجالس معلوم و مفهوم میگردد و مع ذلک اعیان صوفیان کی را که برای سنیان بجا گذاشته
شیخ عبد القادر گیلانی و ملا عبد الرحمن جامیست و هم چنین اخوند مجلسی قدس سره اکثر ضعفا و مجاهیل را مدح و تعدیل
تعدیل نموده مانند سکونی و سهل بن زیاد و ابن سنان و هم چنین بسیاری از مشایخ صوفیه را بتفصیلات خوبی ذکر
فرموده و حال فاضل محقق نامور خلف صدق اخوند ملا محمد باقر مجلسی ره در کتب خود خصوصا در عقاید تبریه مر والد
ماجد خود از تصوف فرموده و اهل البیت ادری بما فی البیت و اما ابو یزید بسطامی مشهور و نامش طیفور بن عیسی بن ادم
بن عیسی بن علی بن سروشان مجوسی صوفیه و متصوفه در مدح او ساخته اند که بصحبت بسیاری از مشایخ رسید تا بمه

مجدث

بخدمت حضرت صادق ع مشرف گردید و از او استفاضه نمود و کمال و را شناخت و گفت که بخدمت حضرت صادق ع نیز رسید لیکن
کافر میمردم و آنچه گفته اند محض کذب و غلط فریبی است زیرا که وفات حضرت صادق ع در سال یکصد و چهل و هشت بود باتفاق
جمیع علما اهل سنت و شیعه احدی غیر این نگفته است و مشهور آنست که ابو یزید مذکور در سال دویست و شصت و یک
تا شصت و یا فته و ابن خلکان دویست و هفتاد و یک گفته است و ملا جامی در نفحات دویست و یک و چهار گفته و شیخ ابو علی سینا
دویست و سی گفته است و احدی کمتر از این نگفته و احدی عمر ابو یزید را زیاده بر هشتاد سال نگفته است بلکه اتفاقی را بر آن
نقل کرده اند و از تفاوت مابین تاریخ وفات صادق ع و وفات ابو یزید معلوم شد که ولادتش بعد از وفات حضرت صادق ع
بوده است جزما و شیخ ابو علی سینا ولادتش را در سال یکصد و شصت نوشته است پس معلوم شد که نقل مذکور از جهل یا
توهم ناقلین است مانند شیخ عطار در تذکره و امام رازی در اربعین و قاضی نور الله در مجالس و ملا جامی در نفحات و شاید
ابو یزید سقاخانه جعفر کذاب که پسر امام علی نقی است بوده و از او استفاضه کاذب و شقاوت نموده زیرا که تاریخ
وفات و ولادتش با و مناسب مینماید و احتمال میرود که اشتراک اطلاق جعفر بحضرت صادق منشا توهم ناقلین شده باشد
و از جمله مویدات آنست که هیچ کس از ارباب رجال خاصه و عامه او را در کتب رجالیه ذکر نموده اند و اما ملاقات غزالی
با سید مرتضی علم الهدی پس آن نیز بی اصل است هر چند که بعضی از فضلا گفته اند زیرا که وفات سید در سنه چهارصد و سی
و شش بود و ولادت ابو حامد محمد غزالی در سنه چهارصد و پنجاه بود چنانکه ابن خلکان و غیره تصریح نموده اند و محتمل است
که مراد از سید مرتضی میر مرتضی رازی صاحب تبصرة العوام باشد لکن حکم بآن موقوفست بر موافقت تاریخ عصر او و الحال
بخواطر ندارم و اما مقتول شدن ابن حاجب پس آن نیز دروغ و از جمله ادب مشهوره بی اصل است زیرا که وفات ابن حاجب
که نامش عثمان بن عمرو بن ابی بکر مالکی است در اسکندریه مصر واقع شد و در روز پنجشنبه شانزدهم شوال سنه ششصد و
چهل و شش و فتح بغداد بر دست هلاکو خان و خواجه سنه ششصد و پنجاه بود والله یعلم و اما طعن سنیان باختراع مذهب
شیعیان پس آن نیز از اکاذیب و عوام فریبیهای متاخران سنیانست زیرا که قدم مذهب شیعیان و رافضیان اشهر از کفر ابلیس
و ایمان سلمانست و قبل از وجود ملا حسن کاشی و پادشاهان صفویه این مذهب مشهور و معروف بوده و فضلای اهل سنه
بسیاری از رواة و علما را بآن طعن و قدح نموده اند حتی از صحابه کبار و تابعین اخیار را و وفات ملا حسن در حدود سنه
هشتصد و اند و جلوس شاه اسمعیل ماضی صفوی بر اورنگ سلطنت روز دوشنبه منتصف محرم سنه نهصد و شش بود
که بعد از پنجاه سال که بخش مذهب را حق گفته و ابن اثیر شافعی در کتاب جامع الاصول و طیبی در شرح مشکوة بغوی در مقام
تعداد مجددین مذاهب بر راس هر مائه تواتر حدیثی که از حضرت رسول ص نقل کرده اند مجدد مذهب شیعه امامیه را در راس
مائه اولی امام محمد بن علی باقر ع و در راس مائه ثانیه علی بن موسی الرضا ع و در راس مائه ثالثه محمد بن یعقوب کلینی و در راس مائه رابعه
سید مرتضی را شمرده اند و ولادت امام محمد باقر ع در سنه پنجاه و هفتم هجرت بود و وفاتش در سنه صد و چهاردهم واقع
شد و سر مذهب اقدم و امام اعظم اهل سنه که ابو حنیفه است در سنه هشتادم هجرت متولد شد و در سنه یکصد و پنجاه فوت
کردید پس معلوم شد که کدام یک از مذهب شیعه و سنه باختراع و بحدث انسب و اقربست و ما از برای مزید تنبیه و توضیح
ذکر میکنیم که قبل از سنه سیصد هجرت بوده اند و کتب ایشان از ائمه او از صحابه و تابعین شمرده اند و محققین اهل سنه تصریح بر تشیع
یا رفض ایشان نموده اند و از جهت اختصار آنچه در کتاب تقریب ابن حجر شافعی است اقتصار مینماییم و بعد از ذکر نام هر یک صورت
ع از برای رمز تشیع و صورت ض از برای رمز رفض مذکور میسازیم تا بر ناظر حال هر یک کما هو ظاهر گردد والله الموفق و
المعین ابان بن تغلب ع اجلح ع احمد بن المفضل ع اسحق بن منصور السلولی ع اسمعیل بن ابان ع اسمعیل بن زکریا ع اسمعیل بن خلیفه ع
اسمعیل بن عبد الرحمن ع اسمعیل بن موسی ض اصبغ بن نباته ض بریده بن سفیان الاسلمی ض تلید الاعرج ض ثابت بن ابی صفیه
الثمالی ابو حمزه ض ثعلبه بن بدیل ع ثویر بن ابی فاخته ض جابر بن یزید الجعفی ض جعفر بن زیاد ع جعفر بن سلیمان ع جمیع بن عمیر ع
حارث بن حصیره ض حارث بن عبد الله الاعور ض حسن بن ثعلبه ع حسن بن صالح بن حی حسین بن حسن الاشقر ع حکم بن زهیر
ض ربیع بن انس ع زاذان ع زیاد بن المنذر ض سالم بن ابی حفصه ع سالم بن عبد الواحد ع سعاد ع سعد بن طریف ض سعید
خثیم ع سلیمان بن القدم ع ضرار بن صرد ع عاصم بن عمر بن عوف ع عایذ بن حبیب ع عباد بن زیاد ع عباد بن یعقوب ض عبد
الرحمن بن صالح العتکی ع عبد الرزاق بن همام ع عبد السلام بن صالح ع عبد العزیز بن سیاه ع عبد الله الجهمی ع عبد الله بن زید ع

الفزاری

عبد

عبد الله بن شريك عن عبد الله بن عبد الله قدس سره عن عبد الله بن عمر بن محمد عن عبد الملك بن اعين عن عبد الملك بن مسلم يا سكا
عن عبد الله بن خليفة ابو العريف عن عبد الله بن موسى عن عثمان بن عميرة يا ابن قيس عن ملك بن ثابت عن عتيبة بن سعد المؤمن عن
علي بن تميم عن علي بن جعد عن علي بن الحزور عن علي بن عاصم عن علي بن غراب عن علي بن قادم عن علي بن المنذر عن عمار بن معوية
عن عمارة بن جوين ابو هارون العبدي عن عمرو بن ثابت وهو ابن ابي المقدام عن عمرو بن جابر عن عمر بن حماد بن طلحة القناد عن
عمران بن ظبيان عن عوف بن ابي جميلة عن غالب بن الهذيل عن فضيل بن مرزوق عن فطر بن خليفة عن كميل بن زياد عن محمد بن فضيل
بن رجاء محمد بن السائب الكلبي عن محمد بن فضيل الضبي عن محمد بن موسى المطرزي عن مخول بن ونة محمد او ابو عن معلى بن عبد
الرحمن عن منصور بن ابي الاسود عن موسى بن قيس الحضرمي عن نمر بن سعد الاعور عن ويقال يعج عنه هاشم بن البريد عن هبيرة
بن مريم عن هشام بن سعد عن وليد بن عبد الله بن جميع عن يحيى بن جزار عن يحيى بن سلمة بن كهيل عن يحيى بن صالح عن يحيى بن عيسى عن
يحيى بن يعلى الاسلمي عن يزيد بن ابي زياد الهاشمي عن يونس بن خباب عن ابو ادريس المرهبي عن ابو عبد الله الجدلي عن ددرشان
ومع بعضی از روایات تصریح کرده اند باینکه اینها شیعه بوده اند مثل عبد الملك بن قريب اصمعي و عبد الله بن سعد بن يحيى و
نوح بن حبيب قومسي و دران تصريح اشعاری هست باینکه یا فی روایت یا ظاهر التشیع یا محتمل التشیع اند واما مقدم خوبی
ناصبي وسب كننده علي بن نزد اهل سنت چنين است بغض وسب علي ونصب وسب قدح وطعن نمیشود وبالخوبی ووثاقت
جمع میشود چنانکه در کتاب تقریب ابن حجر نیز مذکور است که ولاذه بن زیاد بصدق فیه ناصبی نعیم بن ابی هند ثقة اینا ناصبی
هشيم بن ابي الاسود صدوق فيه ناصبي وعبد الله بن زيد ابو قلابة ثقة است که اند که نصب دارد ودر باره حمیدی بکر نیز چنین کفته
وذهبي در کتاب رجال نیز چنین کفته است که حریز بن عثمان رحبي ثقة لیست ناصبی در سنه صد وشصت وسه وفات یافت
وابن اثیر شافعی در کتاب کامل چنین کفته است که حریز بن عثمان رحبي ناصبی بود که دشمن میداشت علی را وسب میکرد او را در هر روز
هفتاد مرتبه در صبح وهفتاد مرتبه در عصر وحکایتی شده است که از ان توبه کرد لکن ان حکایت صحیح نیست ونیز ابن اثیر در کتاب
جامع الاصول کفته است که بخاری در صحیح خود روایت کرده است از محمد بن زیاد وحریز بن عثمان وهر دو بناصبیت مشهور بودند
وقال ابن خلكان الشافعي في تاريخه عند ترجمة علي بن الجهم بن بدر بن الجهم القرشي ما لفظه كان مع دينا فاضلا ذكره الخطيب وكان
مع انحرافه عن علي بن ابي طالب واظهاره التسنن مطبوعا مقتدرا على الالفاظ انتهى فليتامل ل غفعد ولقد امر على اللئيم يسبني
فمضيت ثمة قلت لا يعنيني ب ثمة در این شعر بضم ثا است که عاطفه باشد یا بفتح است که ظرف باشد بتقدیر من یعنی من ثمه
چنانکه در قول حفص است واختار موسى قومه يعني من قومه چنانکه تفسیر نموده اند وبفتح مشهور بین العوام است وثبوت ان
ساخت لکن معروف در کتب بضم است که عاطفه باشد چنانکه جوهری در صحاح وفاضل طریحی در مجمع البحرین بر وجه استشهاد
نقل نموده اند واز حاشیه چلبی بر مطول وحاشیه شیخ بهائی بر بیضاوی نیز نقل شده فقال شیخنا البهائي في ملك حاشيته
نبه به في شرح معنى البيت المذكور هكذا انما عدل الى الماضي لتحقيق اتصافه بالاعراض عنه وثمة هي ثم العاطفة فاذا
لحقتها التاء اختصت بعطف الجمل قال السيد المحقق في حواشي الكشاف لعل المراد بالبيت جميع افراده اذ الامر وعليه ورده
نزلها معينا لعدم الدلالة عليه ولقصوره عن افادة المقصود الذي هو وصفه بكمال الحلم وقوة الاناة ولا الحقيقة من حيث هي
اذ لا يناسبها المرور بل الحقيقة من حيث وجودها في ضمن فرد لا بعينه وقوله يسبني صفة له لا حال منه اذ ليس المعنى على تقييد
المرور بحال السب بل على ان له مرورا مستمرا اي اوقات متعاقبة على لئيم من اللئام اتخذ ديدنه ومع ذلك يعرض عنه صفحا فانه
ادل على اعتنائه عن السفهاء وعدم اشتغاله بمكافاتهم انتهى كلام الشيخ نور الله مرقده ل غفعه ما النكتة في قوله جل من قائل في سورة
النساء ولا تنكحوا ما نكح اباؤكم من النساء حملا على افادة التعميم كما في قوله جل وعز ولا طائر يطير بجناحيه وان لم
الاناث هنا يوهم حمل على ما طوفت الاناث من الذكور والبهائم بخلاف ما في ايات الطير وكذا ما وجه تذكير المبتدا او الخبر في قوله
في سورة الانعام هذا ربي هذا اكبر ب قلت يحتمل والله يعلم ان يكون سبحانه اراد ان ينبه اولا على نقص عقلهن وحط
مرتبتهن فقال ما دون من كما قال لعم فيما ملكت في الماليات تشبيها لهم بالبهائم في جريان الملك عليهم فتردد كلمة ما هنا بين
الموصولية اي من نكح والمصدرية اي كنكاح اباؤكم فاحتيج الى الاتيان بقيد من النساء ليصير بيانا ويرفع الدلالة الموضوع
وقد ظهر بما ذكرنا نكتة العدول عن من الى ما ايضا وقيل في وجه التذكير وجوه والذي اختلج بالبال لما سئلت عنه ولما بلغت
حليان وخبر التنبيه على حجة ابراهيم اذ لا تعرف العجم بين المذكر والمؤنث في هذا المقام ل غفعو بدانکه فرض ان داشت

پنج قرص پس نشستند که با هم چاشت خورند پس بکر برایشان کذشت واو را تکلیف کردند وهر سه با هم ان هشت قرص را خوردند
بعد وقت تفاوت پس بکر هشت درهم برسم تکلف وجزاء احسان کذاشت ورفت زید وعمرو ان پول را بچه نحو تقسیم کنند ب
مثل این را از حضرت امیر پرسیدند پس حضرت فرمود که با هم بسازید وصلح کنید که این امر جز بیست ایشان خواهش واقعی نمودند
حضرت فرمود که یک درهم بزید میرسد وهفت بعمرو بجهت انکه هشت قرص بیست وچهار ثلث است وهر یک هشت ثلث خورده
اند وسه قرص زید نه ثلث است هشت را خودش خورده است ویک ثلث را بکر خورده وپنج قرص عمرو پانزده ثلث است
هشت را خودش خورده وهفت را بکر پس هشت درهم که بر هشت ثلث تقسیم شود یکی بزید میرسد وهفت بعمرو ولفظ حدیث
دلالت دارد بر صحت صلح بر مجهول با امکان استعلام واین خلاف مشهور است وحملش بر مطلق تراضی ورفع نزاع بلا تخصیص
بمحل نزاع ممکن است ل غقعز هفده شتر مشترک است با سه نفر لا عن زید وعمرو وبکر لکن نصفش از زید است وثلثش از عمرو وتسعش
از بکر ومیخواهند تقسیم کنند بنحوی که نه شتری کشته شود ونه چیزی بغیر از شتر هم دیگر دهند چه نحو میشود وهم چنین شخصی
اجیری کرفت که چاهی از برای او بکند پنج ذرع در پنج ذرع به پنج درهم پس چهار در چهار کند ومرد بود پس او را چه میرسد ب
در مسئله شتر چون مخرج سهام ایشان هیجده است وزاید بر حصص ایشان نیز منحصر شد در ایشان بنسبت الحصص مخصص است
لهذا این حضرت امیر شتر مرکوب خود را داخل شتر ایشان کرده فرمود که هر یک حصه خود را از مجموع بردارند پس بزید نه وبعمرو
شش وببکر دو رسید وشتر حضرت بجا ماند پس حضرت سوار شدند وتشریف بردند واین مقدمه در سفر بود ودر باب اجیر
موافق مشهور نسبت اجرة المثل محفور با اجرة المثل مجموع از اجرة مسمی بورثه میرسد پس اگر اجزا تین مساوی باشند بانها چهار
درهم میرسد لکن موافق روایتی که شیخ در تهذیب نموده در صورت مذکوره بانها سه درهم وثلثی میرسد بدون زیاده وبنا بر این
اکر اجاره بر ده ذرع بده درهم باشد وسه ذرع کنده شود یک درهم ونیم بایشان میرسد وقاعده است که بر عدد اجرة یکی
اضافه کنند واز داد یعنی اجرت ضرب کنند وحاصل تضعیف نموده اجرت تقسیم کنند ودر یک ذرع یکی ودر دو سه ودر سه
شش وهم چنین بدهند پس در مسئله رسول یک برج فرض کردیم وشش را در پنج ضرب نموده نصف سی که پانزده است ...
بر ان تقسیم نمودیم که پانزده ثلث شد ویک ذرع یک ثلث وبیست وسه ثلث وهمچنین موافق جمع علی نظم طبیعی دادیم وعلما این
حمل نموده اند بر صورتی که تفاوت اجزاء المثل اجزاء با مجموع بسبب سختی زمین وتدریج کشیدن مثلا بحوث مذکوره باشد
والله یعلم ل غقعع زید قسم خورده که فیل را زنده بکشد چه کونه قسم را بجا می اورد ب در حدیث است که کسی چنین قسمی
خورده بود پس حضرت رسول فرمود که فیل را داخل کشتی نمایند وملاحظه کنند که اب تا کجای کشتی میرسد پس از ان نشان
کرده فیل را بیرون اورند وبعوض ان اهن ومس وما نند انها در ان بریزند تا اب بهمان موضع نشان کرده برسد پس انها را
وزن کنند که ان وزن فیل است وابن حنبل داد در برابر انعقاد قسم بر مباح ومشهور اشتراط رجحان است بحسب دین ودنیا ممکن
است حمل حدیث بر صورتی که قسم خورده باشد که بوزن فیل چیزی تصدق کند ونظیر این حیلها از حضرت امیر هم روایت است
در باب اهنین که جمعی خریده بودند ودر وزن باهم نزاع مینمودند وهم چنین حیلی که روایت شد که در زمان عمر الخطاب دو
نفر با هم نشسته بودند که شخصی محبوسی بجا او پا برایشان کذاشت پس یکی از ایشان کفت که اکر بجا او فلان قدر نباشد پس
زنش سه طلاقه باشد ورفیقش کفت اکر انقدر باشد که تو کفتی زنش سه طلاقه باشد پس هر دو رفتند نزد اقا ومحبوس
که بجا او را بیرون کشیم اقا قسم خورد که اکر بجا او را از پای او بیرون اورد زنش سه طلاقه باشد پس هر سه نزد عمر رفتند
نفهمید عمر کفت اقا حسبت بعد از ان با ایشان بمجلس حضرت امیر رفته بعد از عرض مقدمه حضرت فرمود
پس پاهای او را با بجا او در طغاری نهاده اب بر ان ریختند تا بجا رسید پس بجا او را از پای او کشیدند بعوض ان پاره های
اهن ریختند چون بحد اول رسید ان اهن را کشیدند وسه طلاق در یک کلام بر مذهب اهل سنت ونزد شیعه باطل
است ل غفعط دو زن در تاریکی باهم زائیدند یکی پسر ویکی دختر وبر سر پسر نزاع کردند وهر یک میکفت از من است ب
در حدیث حسن کالصحیح وارد است که چنین نزاعی بمجلس حضرت امیر رسید پس حضرت فرمود که شیر انها را بکشند شیر
هر کدام سنکین تر است او صاحب پسر است ل غفعف هر کاه طبیب معالجه کند ومعالجه او بما تلف شود یا جنایتی
بر او واقع شود چه باید کرد ب مشهور انست که اکر طبیب معالجه کند بی توقف باشد یا معالجه طفلی یا دیوانه بدون
اذن ولی شرعی کرده باشد یا بالغ عاقلی را بی رضا او معالجه کند ضامن است که دیت از مال خود بدهد واکر طبیب

ضامن باشد و بر حصت بیمار یا ولی او معالجه کند و تلف شود چند قول است یکی آنکه ضامن است مطلقا و مبتدا دیت بدهد هر چند کمال احتیاط کرده
نباشد و بعضی گفته اند که ضامن نیست و بعضی گفته اند که اگر پیشتر بیمار یا ولی او را ابراء ذمه کرده است ضامن نیست و الا ضامن است
و از حضرت امیر روایت است که هر که طبابت کند یا بیطاری نماید باید که برائت بگیرد از ولی و الا ضامن است و در حدیث دیگر منقول است
که آنحضرت حکم کرد بضامن بودن ختان که در وقت ختنه حشفه را بریده بود **اگر غافلا** هر گاه کسی در حباء قبل یا دبر زن خود چنان
زور کند که زن بمیرد و هم چنین در صورت عکس که مرد بمیرد چه کند و هر گاه دو نفر در رو بهم خورند و بمیرند یا یکی بمیرد چه حکم
منسوب در مسئله جماع دیت بر مال قاتل لازم است بنا بر مشهور و در مسئله دو بدن چون هر دو بمیرند وارث هر یک نصف دیت
از وارث دیگر میگیرد و اگر یکی بمیرد نصف دیت بگیرد لازم نمیشود و بعض موافق روایت بکل دیت قائل شده اند و اول ظاهر است
و اگر ایشان غلام باشند و هر دو بمیرند خون هر دو هدر است و اگر یکی بمیرد نصف دیت او تعلق بر غیره زنده میگیرد و اگر دو سواره
بوده اند که بهم خورده اند و با اسبشان مرده اند نصف دیت هر یک با نصف قیمت اسبش بر مال دیگری است و اگر یکی بمیرد با اسبش نصف
دیت او و نصف قیمت اسبش بر دیگری است و اگر دو طفل نا بالغ باشند و اسب تازند و بر هم خورند و بمیرند نصف دیت هر یک
بر عاقله دیگری است **اگر غافلا** میگویند که در مذمت غنا کوی و فوق حدیث هست مضمونش چیست و خواندش بچه نحو است **ب** امام
فخر رازی در تفسیر نزد تفسیر ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین گفته است که مراد با خوان در اینجا شارب دخان است یعنی کسی که
دود میکشید چنانکه حضرت پیغمبر فرمود که برادران شیاطین در قوم خبیث اند که ایشان شارب دخان و خورنده کباب اند صحیح بخاری
منقول است که حضرت رسول فرمود که اجتناب کنید از اهل بیت بدعت و ضلالت زیرا که ایشان از من نیستند گفتند یا رسول الله
کیانند اهل بدعت و ضلالت فرمود دوازده گروه اند اول کشنده دود دوم تیم خورنده کباب سیم لوطی چهارم محتکر پنجم خورنده
ربا ششم خورنده مال یتیم هفتم کسانیکه دوست میدارند علما و سادات را هشتم غیبت کننده نهم سخن چینی دهم بازی کننده نرد
و شطرنج یازدهم کسانیکه ساز مینوازند و رقص میکنند دوازدهم کسانیکه نفاق میان مردم میاندازند و در حدیث دیگر حضرت فرمود
که کسانیکه در آخر الزمان بیایند که دیدن دوام دود سبز نمایند و گویند که از امت منند و از امت من نباشند و از اصحاب ضلالت
اهل نار باشند زیرا که دود شراب شقیان است از کافران بعد از آن حضرت فرمود که هر که خواهد فرق کند میان اهل جنت و اهل نار نگاه
کند ببوی شارب دخان پس فرمود ای ابو هریره هر که یک مرتبه شرب دخان کند گویا که هفتاد مرتبه زنا کرده است و هر که دو
شرب دخان کند گویا هفتاد پیغمبر از پیغمبران بنی اسرائیل را کشته است و هر که چهار مرتبه شرب کند منادی از جانب حق ندا کند
که ای عاصی بهشت بر تو حرام است و از میان آسمان و زمین دعا بر دو زمان پیغمبر نباشد پس حکیمی نزد او رفت و این برگ را نزد او برد و گفت این
علاج علاج از ازار تو است پس پیغمبر عرفت و آنرا دید و گفت اینها چیست عرض کرد که اینها از برای آزار من نافع است حضرت فرمود نفعش
متعفن است و نا خوش سخت تر است از نفع آن و حضرت فرمود که هر که این دوا را بکشد از برای دوا یا خواهش نفس پس از من نیست
نیز هم و بعضی از معاصرین گفته است که مراد از خبائث که در قرآن حرام شده است همین است و هر کسی گفته است که همین کیاه است و شیخ حر
در کتاب صائل اخبار انبیا نقل کرده است در باب شرب قهوه و لعن شارب این و شرب آن از جمله مذمتهای مردم آخر الزمان شمرده
است و جواب از همه اینها اینست که سند اینها ضعیف است بلکه اخبار دخان همه از طرق اهل سنت است و بر تقدیر صحت اینها میتوان
که دخان و حشیش را حمل کرد بر تخم بنگ و برگ اقراع که میگویند و بنگیان میکشند و بآن مست میشوند و در حرمتش شبهه
نیست زیرا که هر مست کننده حرام است خواه شراب باشد و خواه بنگ و چرس خواه بخوردن و خواه بکشیدن و از حضرت پیغمبر
مرویست که فرمود که هر کس بنگ بخورد پس گویا زنا کرده است با مادر خود و خود هفتاد مرتبه و هر کس زنا کند با مادر خود یک مرتبه
پس گویا خراب کرده است کعبه را هفتاد مرتبه و گویا کشته است هفتاد پیغمبر را و از این جهت علما از جمله
ما لا نص فیه شمرده اند و از کتاب انوار نعمانی چنین معلوم میشود که ابتدای شیوع بلکه حدوث کشیدن تنباکو در اوائل عصر
یازدهم هجرت بوده والله یعلم و مراد از قهوه در اینجا مذکوره شراب است زیرا که در کتب لغت قهوه را از جمله نامهای شراب
شمرده اند و این حب متعارف را حب البن میگویند بفتح باء موحده و تشدید نون و شاید وجه اطلاق قهوه بر این حب
آن باشد که شراب در این که از آن در فنجانها و پیالها میریزند و در مجلسها میگردانند خلاصه ظاهر انست که قهوه و قلیان مانند
سیر و نان و سایر احکام خمسه میشوند و از برای بعضی واجب بر بعضی حرام یا سنت یا مکروه یا مباح میباشد والله یعلم بحقیقة
احکامه با ملک بنطقه بکلام و در شرح مطالع کتاب مفاتیح بوده است **اگر غافلا** اگر شخصی در میان تیر اندازان بگذرد و تیری براو

خورد و بمیرد چه حکم میشود **ب** اگر تیر انداز گفته است که با خبر باش و از شنیده باشد و فوق شنیده که او را احد ممکن نبوده دیت
بر عاقله تیر انداز است و اگر کسی کودکی را بردوش گرفته در میان ایشان بگذراند و تیر بر آن کودک خورد و بکشد دیت بر است
که کودک را بدوش گرفته و بعضی بر عاقله تیر انداز میدانند **اگر غافلا** هر گاه دو کشتی در اثنای حرکت بهم خوردند و هر دو شکسته
شوند و اموال و نفوس در هر دو تلف شوند چه باید کرد **ب** اگر با اختیار را اندوخت هر دو کرده و بدون اختیار ایشان بوده
هیچ یک ضامن نیستند و اگر با اختیار ایشان حرکت میکرده و صاحب کشتی را میرانده و صاحب مال یکی است نصف قیمت هر
کشتی و آنچه در کشتی هست از اموال بر صاحب کشتی دیگر است و اگر کشتی از ملاحان است و اموال از دیگران نصف قیمت هر کشتی
بر دیگری است و هر دو ضامن اموال هر دو کشتی خواهند بود برای صاحبانش و اگر جمعی در کشتیها تلف شده باشند اگر عمدا کرده
اند قصاص بر ایشان لازم میشود و اگر بخطا کرده اند بر مال دیت لازم میشود **اگر غافلا** غنا کردن در قرآن و مرثیه خوانی حلال
و مستثنی است یا نه **ب** نه بلکه حرام تر و بدتر است از جاهای دیگر نظر بعموما و اطلاقات اخبار انبیاء در حرمت و مذمت غنا مثل
صحیحه کناسه و صحیحه شاه و صحیحه هشام و صحیحه ریان بن الصلت و صحیحه مسعدة بن زیاد و صحیحه محمد بن حسین بن ابی الخطاب و حسنه
کتانی و حسنه محمد بن مسلم و معتبره مهران بن محمد و حسن بن هارون بدو طریق و ابی بصیر و عتبه محمد بن ابی عباد و زید شحام
و عبد الاعلی بدو طریق و حماد بن عثمان و ابراهیم بن محمد مکی و یاسر و ابراهیم بن ابی البلاد و نضر بن قابوس و ابی ایوب خزاز و غیر اینها
بلکه در صحیحه کلینی و حسنه محمد بن مسلم و روایت ابی بصیر و شحام قول الزور و منع شده در قرآن بغنا تفسیر شده و هم چنین در صحیحه
و ثنا و حسنه محمد بن مسلم نیز و در روایت مهران و حسن بن هارون لهو الحدیث مذکور و موم در قرآن بغنا مفسر گردیده و بعضی
از جهال استدلال مینمایند بحدیث ضعیفی که در آن مذکور است که شخصی بحضرت صادق مرثیه خواند پس حضرت فرمود که بخوان
بطریقی که نزد خود میخوانید و این غلط است زیرا که آن طریق معلوم نیست و شاید طریق حلالی بوده که متضمن غنا و امر حرامی
نبوده و محتمل است که آن شخص در نزد حضرت از ملاحظه پیشنهاد ادب میکرده و آهسته میخوانده یا از رمبا لغات شعر بر حسنا
مجاز بوده از خوف کذب بوده مضمون آن حضرت احتیاط میکرد میفرمایند که شیوه راهبان و سالوسان است والله یعلم خلاصه تخصیص
و تقیید عمومات و اطلاقات صحیحه و اخبار متواتره صریحه و اجماعات منقوله و فتاوی مقبوله بمجرد خبری ضعیف مجهول
القائل از طریقه شریعت دور و بر سلیقه مجتهد و اخباری هر دو و مجهول و مخالف وظیفه احتیاط و منافی صلاح حسنا
و غایة الامر غنا در مرثیه متردد است میان حرمت و استحباب و هر گاه دائر امر بین الحرمة و غیر الوجوب غلب الحرام الحلال بالنص و
اجماع الاصحاب و نعما الهادی فی کل باب و اما استثنا غنا در قرآن پس مقصود از آن حدیث تغنوا بالقرآن من لم یتغن بالقرآن فلیس
منا است یعنی غنا و خواندگی کنید در قرآن پس هر که غنا نکند در قرآن پس از ما نیست یعنی از مسلمانان نیست و راوی این حدیث
سعد بن ابی وقاص است که از جمله عشره مبشره است اهل سنت و پدر عمر بن سعد قاتل امام حسین است و معهذلک ظاهرش و
نفی است که احکام قابل نیست و بر تقدیر صحت ممکن است حمل نفی بر استغنا یا تحصیل صوت حسن بر نهج حلال هر چند که
شبیه بغنا شود در افاده لذت استماع و رقت قلب که موید این معنی است زیرا که اگر غنای حقیقی مراد میبود بلفظ غنی و لم یتغن میفرمود
چنانکه بر عارف لغت عرب مخفی نخواهد بود و اخبار شیعه در این مسئله خالی نیستند از ضعف در سند یا دلالت و حمل بر نفعه
متعین است جمعا بین الادلة و در صحیح بخاری از عبد الله بن مغفل روایت کرده که گفت رسول خدا را در روز فتح مکه بر شتر دیدم در
حالی که میخواند سوره فتح را و ترجیع میکرد یعنی غنا مینمود و بجهت نمود گفت اگر نه این بود که مردم در دور من جمع میشدند هر آینه
ترجیع میکردم چنانکه آنحضرت ترجیع میکرد و صاحب قاموس رساله در بیان اخبار موضوعه و دروغ نوشته و در آن چنین گفته که
باب بحرام خواندن قرآن و غنا و الحان ثابت نشده است در این چیزی بلکه خلاف آن وارد شده است و صحیح این است
که پیغمبر داخل مکه شد در روز فتح و میخواند سوره فتح را بغنا و راوی گفت که ترجیع این است آ آ آ تمام شد کلام صاحب قاموس
پس دیده بصیرت بگشا و اما اخبار حسن صوت و تحسین صوت و بجز آن پس همه داخل مباح میمانند زیرا که صوت اصناف و نرم
و نازک حسن است و بحر حسنت یا مطرب مانند حسن صورت و صدای نیر و درشت و ناهموار قبیح است مانند صدای اوایل
بلوغ در اکثر مردم خصوصا در مردان و گاه است که صدا از مرد خوب بخوردن بعضی چیزها صاف میشود مثل خوردن مانات و شکر
و بعضی چیزها مثل شیر و پیاز و امثال آن و بعضی از صدا ها درشت و ناهموار و بخوردن بعضی از چیزها خوب و هموار میشود
مثل ابکم و مثات و امثال اینها و هم چنین بخاییدن کندر و بخوردن جفقان رطوبات و حسن صوت مانند حسن صورت

که کاهی بالذات حسن دارند و بعوارض خارجیه مثل خوردن مخشان وهم رسیدن دام و جراحات قبیح بهم میرسانند و کاهی بحسب نظر قبیح
و بعوارض خارجی از خوردن مرقعات و تحصیل مشاطات حسنی بهم میرسانند و باید بحسین لنهار ا قبح شرعی کنند نه صو
بنا و صوت بوصل شعر با حلق ریش مخنثین نمایند و مجمل کلام بعد از حاصله مقام نظر مضمون خبر صدق است که مولو
در مثنوی بر سبیل نظم ادا فرموده ان شیا کله لاند رکه اعلموا ان کلا لا نرکه الست که شبهه در حرمت و منه مت
غنا نیست و حرمتش اجماعیست با که ضروریست و شیخ در خلاف و ابن ادریس در سرایر اجماع بر حرمت مطلق غنا نقل
اجماع نموده اند و جمعی مانند محقق در شرایع و علامه در تحریر و قواعد و شیخ شهید ثانی در شرح لمعه تصریح بشمول تحریم
از برای قران و مطلق شعر فرموده اند و شهید اول در دروس تفسیر معنی قران و منع و مجوزان نموده و هم چنین علامه در
شهادات تحریر تصریح نموده و بعضی فقها و اهل لغت تفسیر غنا بتحریر صوت یا تحزین یا مودی یا بتغنی نموده اند و احدی از اعلا
ایمان و اسلام تعریف غنا را بصوت منفعل و غنا نموده بغیر صوت را در غنا اعتبار نموده و بتعلق صوت مطرب
تحریم به بسم الله ایا بار این چه سور است یا یا رم یا رم بحسب لغت و عرف احدی از شیعه و سنی فرق ننموده اند و نمیتوانند نمود
و از این جهت کسی که قایل بحلیت غنا از برای حکی یا قران یا مرثیه میشود بعنوان استثنا میکوید و هیچ کس از علما نگفته
و میکوید که اینها اصلا داخل نبوده اند و تعریف بر اینها صادق نموده و توهم بعضی در این مقام نظر بعدم فهم الفت و کلام غناء
و تخصیص ادله بتحریم بصورتی که مصاحب آلات لهو باشد یا اینکه در این صورت این شخص فی الحقیقه منکر تحریم غنا شده و
قریب بخروج از مذهب و دین کشته زیرا که حرمت چیزی بسبب مصاحبت چیزی نمیشود و خواندن قران با آلات لهو
تلحال ظاهر اکسی ندیده و نشنیده است و حمل اخبار بر فرض نادر خارجست از حیز اعتبار و هم چنین است کلام بعضی بطول
اخبار بحسین و تحزین و جواز نوحه حواله بطریق غیر منسبین مانند توهم اکثر شبیه است باینکه لا لکسی که کوید زنا
در شب قدر یا ماه مبارک رمضان سنت است بدلیل قول حفظهم مالان با شرهن زیرا که زنا را مباشره میکویند و ایه لا تقربوا
الزنا شامل نیست با ضد انکه زنا مفرد محل است و عمومش خلاف مثبت و علتش بر هو نیکه مصاحب حرمت شرب خمر باشد چنانکه
متعارفست بدنیست و جواب انهم در و یکیست و جود منع این تحریم کند و بر احوال طاعت اطلاع یابد و انصاف دهد
کرم غنا قی که بهر و نواهی بیشتر است شیطان را دخل در آن و در ابطال آن بیشتر است بلکه تا سعی در دوبان و سیله
میلغزاند و اوصد الذین ضل سعیهم فی الحیوة الدنیا و هم یحسبون انهم یحسنون صنعا میکرداند و العاقل یکفیه اشاره
و الجاهل لا یسفعه الف عباره خلاصه در این حال از تحال فرصت تطویل در این مجال نیست لعل الله یعفو عن بعض فلیان الحرام می
و اسند کلا بعض خوابهای مینمایند و شما چه حکم دارید مانند اکثر محلات در احکام خمسه است و غلیان حرام
و حلال و واجب و مندوب و مکروه هست و نظر با وقات و اشخاص مختلف است مثل خوردن کوشت و شکر و امثال آن خوابها بکم
بان استدلال میکنند بر فرض صدق حمل آنها بر موید حرام ممکن است با وجود آنکه بر خلاف آن و حلیت غلیان نیز خوابها
دیده اند و در حجیت خواب غیر معصوم سه قول است ثالثی آنکه حجت است ما دام که معارض نداشته باشد و در وی ثقه
الاسلام فی الکافی فی الحسن بابراهیم و الصحیح فی العلل عن عمر بن اذینه عن ابی عبدالله قال قال ما نروی هذه الناصبیه فقلت
جعلت فدا لک فینا ما فقال فی اذانهم و رکوعهم و سجودهم فقلت انهم یقولون ان ابی کعب رآه فی النوم فقال کذبوا فان دین الله عز من
ان یری فی النوم المیر و تحقیق این مسئله بنقل اقوال و ترجیح و استدلال بر وجه کمال در شرح مفاتیح نموده ام بجواب ورش
چنان دیدم که مسجد جهان مرا بعنوان دعوت و تشریف داد و روز پنجشنبه شدم بنده معتبر یکفتم اینمعنی جواب داد که این حجز بجوانی
عیش می نتوان مید لا یغفر الله لمن دعی کمحرم کسور و شعر یا سعد باز هر ابن از کسور و شعر بر اید مکر از جهان
کسر یش کدام است ب در کتاب قلیل الانوار روایت نموده که یهودی بخدمت حضرت امیرالمومنین امد و کفت یا علی خبر ده
مرا از عددی که همه کسور و اعداد ان صحیح برایند مکر از چهار کسر که بن از برای ربعش نباشد و ربع از برای ثمنش و سبع
از برای سبعش و تسع از برای تسعش حضرت فرمود که اکر خبر دهم تو اسلام میشوی کفت بلی حضرت فرمود که ضرب کن
معتقد خودها در ما خود بعد از آن حاصل ضرب در ایام سال خود که بطلب خود میرسی پس یهودی ضرب کرد و مسلمان
شد و مراد از هفته هفت و از ماه سی و از سال سیصد و شصت چنانکه متعارف بین العوام است و حاصل ضرب
مذکور هفتاد و پنج هزار و شصد میشود لا یغفر الله تنان میکویند که در حضور حضرت پیغمبر غنا و خوانندکی میکردند و دف

میزنند

میزنند و رقاصی میکردند و حضرت کوش میکرد و منع نمیکرد و شما ها چرا منع میکنید ب اینها در ظرف شیعه نیست و در طرق
اهل سنت است چنانکه در کتب معتبره خود نوشته اند و از عایشه روایت کرده اند و از آن جمله که در کتاب صحیح بخاری بابی قرار داده
باب استحباب لعب السودان فی العید یعنی باب استحباب بازی کردن حبشیان در عید رمضان و قربان و بعد از آن
از این قبیل احادیث نقل کرده و روایت کرده اند از عایشه که روزی کنیزان خود را امر نمود که از برای او دف بزنند و رقص
کنند و پیغمبر بیدار بود ولکن جامه بر روی افکنده بود که ابوبکر داخل شد و خواست که کنیزان را منع کند پس حضرت او را
از این اراده منع کرد پس علی داخل شد و چون دید که پیغمبر و ابوبکر متعرض کنیزان نشده اند او نیز متعرض نشد که ناگاه عمر
داخل شد و چون کنیزان او را دیدند دست از رقص کشیدند و فرار در زیر پای خود گذاشتند پس عمر گفت یا عدوات
انفسهن اتهبننی و لا تهبن رسول الله یعنی ای دشمنان خدا از من میترسید و از رسول خدا نمیترسید پس حضرت فرمود ای عمر تو
بهیچ راهی نرفته مگر آنکه شیطان راهی دیگر رفته است و نیز روایت کرده اند از عایشه که روزی بنی رفده یعنی بازیکران
حبشیان دف زنان و رقص کنان بر حوالی خانه حضرت میگذشتند پس حضرت فرمود ای حمیرا این لقب عایشه است میخواهی
تماشا کنی گفت بلی پس حضرت عایشه را بر کتف مبارک سوار کرد تا بلند شود و اینها را از پشت دیوار تماشا کند و حضرت اندکی
پای وصل از دکه صبر کنید ای بنی رفده تا حمیرا شما را تماشا کند و بعد از مدتی حضرت فرمود یا بس است ای از تماشا ایا ملال
بهم رسانیدی گفت نه و چون چند دیگر گذشت عایشه گفت سیر شدم مرا فرود آر و از برای طیبی نقل کرده که در مرتبه اول
سیر شده بودم لیکن میخواستم که بدانم که از حضرت تا چه حد مرا دوست میدارد و امام بغوی شافعی اشعری در کتاب مصابیح
در باب مناقب عمر بن خطاب از جمله اخبار حسان روایت کرده است از بریده که گفت حضرت پیغمبر بیکی از جنکهای رفته بود چون
برکشت کنیزکی سیاه بخدمت آنحضرت آمد و گفت یا رسول الله من نذر کرده ام که اگر از این سفر بصحت مراجعت نمائی من در پیش
روی تو دف بزنم و غنا و خوانندکی کنم حضرت فرمود که اگر نذر کرده بزن و اگر نه مزن پس شروع کرد بدف زدن و ابوبکر داخل شد
و او میزد پس علی داخل شد و باز مشغول زدن بود که عثمان داخل شد و هنوز میزد که عمر داخل شد پس آن کنیز دف را در زیر مقعد
خود گذاشت و بر آن نشست پس حضرت فرمود بدرستی که شیطان از تو میترسد ای عمر زیرا که من نشسته بودم و آن کنیز میزد و ابو
بکر و علی و عثمان همه داخل شدند و باز میزد و چون تو داخل شدی دف را انداخت و نیز بغوی روایت کرده است از عایشه که گفت
رسول خدا در مسجد نشسته بود که شنید صدای بلندی را از اطفال چند پس حضرت برخواست و ناگاه دید کنیزکی حبشیه را
که میرقصید و اطفال چند بر دور او بودند پس حضرت فرمود ای عایشه بیا و تماشا کن من رفتم و چانه خود را بر دوش پیغمبر گذاشتم
و مشغول تماشا شدم تا آنکه حضرت فرمود دو مرتبه آیا سیر نشدی و من گفتم نه و میخواستم که معلوم کنم منزلت خود را نزد پیغمبر
بدانم که تا چه حد از برای من صبر میکند که ناگاه عمر پیدا شد پس مردم از آن کنیز متفرق شدند و حضرت فرمود بدلیل حدیث
بخاری و مسلم در صحیحین که پیغمبر ایستاد از برای اینکه عایشه زنان نامحرم مستور را بدید تا آنکه عایشه نگاه کند بحبشیان که بازی
میکردند و میرقصیدند و از برای آنکه رقص بمرتبه حرکات نیست برداشتن پا کجی مگر آنکه با شکستن باشد یعنی انگشتان را بهم زند
که صدا کند که باین طریق حرام است زیرا که شبیه است با فعال مخنثین و مکروه است شطرنج بازی بدون شرط از طرفین
یا از یک طرف و هم چنین مکروه است غنا کردن و شنیدن هر گاه با آلات طرب نباشد مثل طنبور و نی و سرنا و چغانه و طبل و امثال
این آلات طرب و شنیدن اینها صغیره است و ضرری بعدالت شاهد ندارد مگر آنکه اصرار بر اینها نماید و طاعتش غالب بر اینها
نباشد و هم چنین نه حرام است و نه مکروه بلکه مباح است حدی خواندن از برای شتر و دف زدن هر چند حلقه دار باشد
از برای اظهار سرور و فرح و شادی در عروسی و ختنه و عید و رسیدن مسافران و امثال اینها و هم چنین شنیدن حدی و دف از جهت اینکه
در حلیت اینها انبیاء و اولیا و رخصت داده اند بلکه تصریح کرده است نووی بسنت بودن و بغوی بسنت بودن دف تمام شد کلام قاضی
ذکریا و جوهری حنفی در کتاب صحاح اللغه در ترجمه در کلمه بکسر دال و کاف گفته است که نوعی است از بازی عجم و ابوبکر عمر گفته است
که آن نوعی است از رقص و در حدیث مذکور است که پیغمبر گذشت بر اصحاب در کله پس فرمود با ایشان که سعی کنید ای بنی رفده در رقص ببینند
تا یهود و نصاری بدانند که در دین ما فراخی است و تنگی نیست و در ترجمه زند گفته است که بنی رفده طایفه اند از اهل
حبشه که رقص و تماشا میکنند تمام شد کلام جوهری و قاضی کوید که اهل سنت در باب جواز غنا و رقص و تماشا نقل
کرده اند مشایخ ایشان از اوزاعی و موسی و امثال آنها مانند حدیثی که نیز در باب عشق روایت کرده است خطیب بغدادی در بشند خود

[illegible]

از عایشه و هم چنین ابن الماجشون و دارمی و دارقطنی و غیرهم باسناد خود از ابن عباس روایت کرده اند که عایشه و ابن عباس هر دو
از پیغمبر شنیده اند که فرمود من عشق فعف وکتم فمات فهو شهید یعنی هر که عاشق شود پس عفت ورزد و عشق
خود را پنهان دارد تا بمیرد پس او شهید است و باین سبب قتیل عشق را شهید میدانند و در دیوان الصبابه از [illegible]
نقل کرده است که او شهید عشق را از جمله شهدا شمرده است و صفدی شافعی در شرح لامیه عجم گفته است که شنیدم از
بعضی که نور الدین شهید را شهید گفتند بسبب آنکه با غلامی محبت بهم رسانید و عفت ورزید و عشق را در دل خود پیچید
تا او را کشت و محیی الدین نووی مطلق گفته و شرط کتمان و عفت ننموده است بلکه از جمله شهدائی که غسل ندارند شمرده
است کسی را که بعشق مرده باشد و دیگر اگر بر سر نباشد تا بمیرد بلکه حلیت لواطه را با امام مالک که از جمله فقهای اربعه است
نسبت داده اند و از منظومه مالک نقل کرده اند که چنین گفته است شعر وجایز نیک للغلام الامرد ویجوز للرجل المجرد
هذا اذا کان وحیدا فی السفر ولم یجد انثی تفی الا الذکر و علی بن عراق مصری شافعی در کتاب تذکرة الاولیا نسبت
داده است بقاضی [illegible] بقاضی ابو الحکم مالک ابن مرحل ابن رباعی را مذهبی تفضیل خد مذهبی سبک ما ذا تری فی
مذهبی لا تخالف مالکی رایه فبه یاخذ اهل المغرب و شیخ فرید الدین عطار [illegible] در منظومه کبیره خود اشاره بان
نموده و گفته است مکن ای خواجه بر غلامان جور که بدین شکل بسان نماند دور ندد بر زیر دست خویش مکن دل
اندرا بقصه دیگر مکن ابروی غلام خویش مبر محضر بنام خویش مده نتوان زد گفته مالک [illegible]
چنین مالک و از اینجا است که لواطه را چندان مبتلی اند و کردن و دادن را عار نمیدانند و آن فعل را ذنب صغیره
از فضلا بعضا خود میدهند و راغب اصفهانی در کتاب محاضرات از نسبت آن داده است از آنجمله یحیی بن اکثم قاضی مشهور
و قاضی ابن خلکان شافعی در کتاب وفیات الاعیان در ترجمه یحیی بن اکثم مذکور چنین گفته است بعد از آنکه او را مدح بسیار
نموده است با این مضمون که در او صفتی عیبی نبود مگر همان چیز که بان متهم بود و بعضی حکم را [illegible] با شخصی در علم مناظره منتهی دین
از او پرسید که از اصول چه در حفظ داری گفت که در حفظ دارم انشرح ما را ابی نحو از حارث که علی [illegible] لوطی است
ساکر دین یحیی ساکت شد و با او عرض نشد و روزی مامون الرشید از یحیی پرسید که قایل این شعر کیست قاضی یری الحد
فی الزنا و لا یری علی من یلوط من باس یحیی گفت فالمیر المؤمنین ابی نعیم تاجر است که میگوید شعر احسب الجور ینقضی
و علی الامة وال من آل العباس پس مامون خجل شد و این دو بیت از جمله ابیاتیست که در آن هست حاکم یرتشی [illegible] علی
[illegible] و مثل عباس امرنا یرتشی و حاکما یلوط و الراس شر ما راس و راغب بعد از نقل ابیات از ابن معتزله گفته است که
چون مقتدر [illegible] یحیی میخواند بمامون رسید و یحیی را امتحان کرد و بصحت آن مطمئن گردید این شعر را بر یحیی خواند شعر و کنا نرجی
ان تری العدل ظاهرا فاعقبنا بعد الرجاء قنوط متی تصلح الدنیا و یصلح اهلها و قاضی قضاة المسلمین یلوط و نیز راغب در کتاب
اغانی روایت کرده است که جالینوس طبیب بمرض ابنه و حکه مبتلی بود روزی پسری را در پس دیوار با او مباشرت مشغول
بود ناگاه مدلجی رسید و آن پسر از مباشرت برداشته متوجه گرفتن دراج گردید و جالینوس چون هنوز حکه فرو
نگرفته بود و بسبب دراج از این مطلب محروم گردید با دراج عداوتی تمام بهم رسید پس گفت البتة دراج را فانی میسازم و
نسلش را بر میاندازم بعد از آن روز هر کس که در آن شهر بیمار میشد او را بخوردن دراج امر مینمود تا باندک وقتی در آن
ملک دراج نماند و آن وقت دراج طعام مقوی بیماران گشت و شاید مراد از نقل این حکایات رفع شناعت و طعن از
خلیفه و مقتدایان او در این خصلت کثیفه باشد و فاضل سید نعمت الله موسوی جزایری در اوایل کتاب انوار نعمانیه گفته
است و العهدة علیه که محقق جلال الدین سیوطی در حواشی کتاب قاموس نزد تفسیر لفظ ابنه چنین گفته است و کانت فی
الجاهلیة فی خمسة احدهم سیدنا عمر یعنی ابنه در ایام جاهلیت در چند کس بود که یکی از آنها سید ما عمر است و فاضل ابن
اثیر جزری شافعی گفته است زعمت الروافض ان سیدنا عمر کان مخنثا کذبوا لعنهم الله و لکن کان به داء دواءه ماء الرجال
یعنی گمان غلطی کرده اند رافضیان که سید ما عمر مخنث بوده گفته اند که لعنت خدا بر آنها باد و لیکن او را دردی بود که دوای
آن آب مردان بود و قاصر گوید اما از اخبار ائمه اطهار مستفاد میگردد که لفظ امیر المؤمنین مخصوص همان حضرت بوده مانند
اختصاص لفظ الله و خدا بجناب قدس الهی و لفظ خاتم النبیین بحضرت رسالت پناهی حتی آنکه جایز نیست اطلاق امیر المؤمنین
بر حسنین و سایر اولاد آن حضرت هر چند که صاحب سلطنت ظاهره شوند بغیر از علی هر کس که قبول کند که او را امیر المؤمنین

کفته شود

کفته شود نفی ولد الزنا یا منکوح الدبر خواهد بود در میان اهل سنت و شیعه متفق علیه است چنانکه جلال الدین سیوطی شافعی
در منظومة الخلفا تصریح نموده است که اول کسی از خلفا که مسمی بامیر المؤمنین شد و آن اسم را بر خود قبول نمود عمر بن خطاب
بود و باین حکایات و روایات مذکوره صوفیان متشبث میشوند و با پسران ساده تعشق میورزند و خدا را در صورت ایشان
ملاحظه مینمایند و خود را صوفی خدا بین مینامند بلکه هر چیز خوب را مظهر جمال خدا میدانند و هر بدی را مظهر جلال خدا و از
شیطان لعین رئیس الموحدین و قاید مهجوران و دستگیر مردان نفیس مینامند چنانکه ملا جامی در کتاب سبحة الابرار
حکایت مناظره شیطان را با پور عمران نظم نموده و مولوی در مثنوی نیز فرموده شعر چونکه بیرنگی اسیر رنگ شد موسی
با موسی در جنگ شد و هم چنین در حکایت امیر المؤمنین با ابن ملجم از زبان حضرت گفته شعر لیک بیغم شو شفیع تو منم
خواجه روحم نه مملوک تنم و احتمال خوبی ابن ملجم با علی مانند احتمال خوبی فرعون است با موسی و ابو جهل است با سید
الی غیر ذلک من التأویلات و فتح باب التأویلات فی غیر متشابه الآیات و صحاح الروایات عن المعصومین الهداة یوجب
انفتاح باب الالحاد و انسداد طرق الرشاد علی العباد و اغرائهم علی القبیح و تشییع الکفر الصریح و ابطال احکام الارتداد و تعطیل
اکثر الاعلام والاوتاد و توضیح ما ذکره و جاز الجواز عن طور العقل کما سطره و لا یتسع الخرق علی الراقع و انسحب ذلک الی اقوال
الکفار و افعال الفجار و انسد باب اثبات النبوات والاحکام والشرایع النبویات فلیتامل لعقص زید مال صغیر را بعنوان
قرض مرابحه گرفته تا یکسال و بعد از آن قیم صغیر مطالبه آن وجه نموده و او نه وجه را داده و نه تجدید مرابحه و تمسک نموده
و تا دو سال و نیم حق یتیم را گرفته و نگاه داشته با وجود مطالبه قیم آیا ربح این مدت حبس یعنی غاصب ان امینوا گرفته باید
ب قرض مرابحه [illegible] هر گاه مال صغیر را بوجه شرعی بدست کسی قرار داده باشند تا بوعده معینه منافع آن مدت
از آن نفع صغیر چیزی غیر بد و هر چند که در ادای حق صغیر بعد از انقضای وعده کناهی کند و کناهکار شود بلا خلاف
و بعضی علما در کتاب زکوة فرموده اند که چون غیر ولی مال صغیر تجارت کند ربح آن زیتیم و خسرانش بمتصرف است غیر صورت
مذکوره است چنانکه ظاهر است و مع ذلک در این مسئله نیز خلافست جمعی گفته اند که اگر بعد از آن ولی معامله را [illegible] اجازه
نماید صحیح میشود و ربح به یتیم میرسد و الا باطل میگردد و جمعی با وجود این نیز شرط کرده اند که مال بعین صغیر خریده شده
باشد و الا نفع و نقصان با تاجر است مانند سایر اموال مغصوبه که با آنها معامله نمیه شده باشد معامله مذکوره را از اصل
باطل میدانند هر چند که ولی اجازه کند و بیع فضولی صحیح باشد لعقص در کلمه الحمد نظر با احتمال الام و حمد چند احتمال متصور
میشود ب آنچه بذهن قاصر میرسد سه هزار و هفتصد و بیست احتمال است با آنکه کلمه الحمد یا چهار حرفست یا پنج حرف علی الاختلاف
و بنا بر احتمالات کلام تعریف در آن یا از برای جنس است یا استغراق یا عهد ذهنی یا عهد خارجی یا مشترک میان هر دو
یا هر سه یا میان چهار و این چهارده احتمالست و حمد یا مصدر معلوم است یا مصدر مجهول بمعنی ستایش کردن یا ستایش کرده شدن یا حاصل
احد مصدر نیست بمعنی ستایشی که از ستایش کردن یا ستایش کرده شدن بهم رسیده باشد مانند وجود بمعنی هستی که از بودن و بوده
شدن بهم میرسد یا بمعنی فاعل است یا بمعنی مفعول یعنی حامد و محمود یا بمعنی قدر مشترک میان هر دو یا سه یا چهار
چهار یا هر پنج یا شش و این چهل احتمال است و بضرب اول در این یانصد و شصت میشود بعد از آن متعلق حمد یا نعوت
رسیده بغیر یا نرسیده یا غیر نعت یا قدر مشترک میان هر دو یا سه و این هفت میشود و بضرب حاصل سابق در این سه هزار
و هفتصد و بیست میگردد و للحمد ارکان اربعه حامد و محمود و محمود به و محمود علیه و قد یتحد الاولان کما فی حمده لذاته و [illegible]
کما فی حمد الشکر و کذا الاخیران کما فی الحمد للانعام و بالتغایر للانعام لعقص آیا حجر اسمعیل داخل کعبه بوده است یا
ب مشهور میان اهل سنت است که مقدار شش ذرع از آن داخل بوده است که قریش آنرا بیرون کرده اند در وقت بنای
کعبه و این اغا ابنا از حضرت رسول روایت نموده و در زیاده بر شش ذرع خلاف کرده اند حتی آنکه بعضی از ایشان بدخول
کل حجر قایل شد و شیخ شهید در دروس نیز اشهر و امامیه دانسته بعضی از متاخرین اصحاب تصریح نموده اند که هیچ چیز از حجر
داخل کعبه نبوده است و از کعبه چیزی داخل حجر نیست و حق همینست نظر بصحیحه معاویة بن عمار که گفت پرسیدم از ابی عبد الله
از حجر که همه آن از خانه است یا چیزی از خانه در آن هست حضرت فرمود نه و نه باندازه ریزه که از ناخن بگیرند لکن اسمعیل مادر خود
در آن دفن نمود پس نخواست که قبرش پایمال شود و از این جهة بر آن دیواری کشید و در آن قبرهای پیغمبران است و شاید مراد
آن حضرت آن باشد که اگر داخل خانه کعبه میبود کسی مادر آن دفن نمیکردند و اما طواف دادن بدون حجر پس باطلست باجماع امامیه

بدلیل تاسی بحضرت پیغمبر و ائمه که همه از بیرون حجر طواف مینموده اند و از حضرت رسول مرویست که فرموده خذوا عنی مناسککم و در حدیث
معتبر منقولست که گفت گفتم بابی عبدالله که مردی طواف خانه میکرد پس از جهة اختصار داخل حجر طواف کرد حضرت
فرموده که اعاده کند آن طواف را و فی الصحیح عن معاویة بن عمار عن ابی عبدالله ع قال من اختصر فی الحجر فی الطواف فلیعد طوافه من الحجر
الاسود الی الحجر الاسود و عن ابرهیم بن سفیان قال کتبت الی ابی الحسن الرضا ع امرأة طافت طواف الحج فلما کانت فی الشوط السابع
اختصرت فطافت فی الحجر و قد صلت رکعتی الفریضة و سعت و طافت طواف النساء ثم اتت منی فکتب تعید و مشهور میان
شیعه نیز بطلانست و جمعی از شافعیه مانند جوینی و امام الحرمین بغوی و رافعی تصریح نموده اند با آنکه زیاده بر شش ذرع از
خانه نیست و گفته که بنا بر این اگر کسی داخل حجر طواف کند در عقب شش ذرع طوافش صحیح است و بعضی از شافعیه بدلیل تاسی
پیغمبر و خلفا و صحابه برد ایشان نموده و متفرع میشود بر خلاف مذکور چند امری که وجوب دخول در مطاف چنانکه مذکور شد
جواز اکتفا باستقبال حجر در نماز و ذبح و نحر و احتضار و دفن و امثال آنها دیگر نماز واجب زمان کذاردن بنا بر مذهب کسی که نماز
واجب در کعبه و بام آن باطل میداند دیگر آنست که بخواطر قاصر رسیده و تا حال در کلام احدی ندیده ام و بیانش اینست که
در طواف واجبست که همیشه دوش چپ بسمت کعبه باشد بطریقی که ماموم واحد بطرف راست امام میباشد و هر گاه خلاف
باشد هر چند که یک قدم باشد طواف باطل میشود بلاخلاف و بنا بر این چون بخط مستقیم از رکن شامی تا اواسط حجر روند
و همچنین تا رکن مغربی بنا بر واجب فوت میشود و مجموع خانه در پشت سر یا پیش روی افتد و همچنین در وقت رسیدن بهر یک
از رکن یمانی و حجر الاسود و کذاشتن دانها بخط مستقیم چنین اتفاق میافتد پس باید بکمال احتیاط شود خصوصا بر مذهب …
که بهیچ جزو از کعبه داخل حجر نیست والله اعلم بحقائق احکامه تفصیل در باب رختی که شوهر از برای زن ابتیاع کند و بعد از آن بمیرد یا طلاق
دهد … از دو نفر از فضلای عصر استفتا نموده ایم و بخلاف هم فتوی داده اند … فتوی ارسال خدمت شده که بعد …
انچه در نظر شریف راجح باشد مقرر فرمایند که از انقرار معمول شود صورت فتوی اول مجموع رختی که زوج از برای زوجه خرید
کرده استمتاع و کمال مال الزوج و ورثه زوج است بزوجه رجوعی نیست هر چند کسوه شرعیه باشد که اگر نخی یا تاری از آن مانده باشد
بعد از فوت زوج مجموع مال ورثه اوست و تمامی میراث است که از زوج مانده ملک ورثه است چه زوجه همین ما دام الحیوة
زوج خویش مستحق کسوه است و بعد از موت زوج حقی در کسوه شرعی و نه یا آنکه از آن ندارد و اصل المال مال ورثه زوجست مثل
متروکات دیگر بلی اگر تملیک زوجه اش کرده باشد به بیع یا بمصالحه یا بهبه و اقباض نزد حبر کرده باشد صحیح و مال زوجه است
بقبض او و مثله هبة الملبس و ایضا مال زوجیست و مثل سایر متروکات متعلق است بورثه والله یعلم صورت فتوی دوم بتحقیق
مقام بجهة احاطه اعلام محتاجست به … پس باید دانست که واجبات نفقه زوجه بر سه گونه است قسمی بعنوان
تملیک است و قسمی دیگر بعنوان امتاع یعنی بهره ور کردن متفق علیها است در بعضی صور و بالجمله قسم ثالث مردد بین الامرین و
مختلف فیه مابین الفریقین است مثل نفقه یومیه و اشیا مستهلکه است پس بعد از تحقق بعض موافق مشهور متفق علیها مالکه
ان شرط تمکین بالشرایط مقرره میکردد و ثمره ملک بنفقه مزبوره مترتب … و قسم ثانی از قبیل سکنی و آلات و اسباب
ضروریه طبخ و غسل و غیرها است پس بغیر امتاع و انتفاع بهره در اعیان اشیاء نبوده … الیها مگر بتملیک بوجه
عقد صحیح نمیباشد و قسم ثالث از قبیل کسوه است پس جمعی از علما وجوب از قبیل اول و بعضی از قبیل ثانی دانسته اند
قول اول چنانکه مختار شیخ طوسی ره در مبسوط و محقق و علامه ره در قواعد است نظر بتعارف عادت و عرف معاشرت بهتر
است مینماید پس هر گاه زوج … نظر باز اعمال معینه کسوه را تسلیم زوجه خود نماید تمام از مضی مدت مزبور چنانکه مختار
جمعی از قائلین بقول اول است ظاهر استقرار ملک زوجه است در آن و قطع ید زوج است از آن و احتمال خلاف ضعیف است
نظایر و آیه وعلی المولود له رزقهن و کسوتهن بالمعروف موید مشهور است چه بعد تملیک متعارف خلافی نیست
حکم کسوه نیز بنظام عطف در نظام مثل معطوف علیه خواهد بود و … بمعاشرتهن بمعروف نیز موکد دلالت میتواند بود
و قول جناب مستطاب نبوی در خطبة الوداع که و ان لهن علیکم رزقهن و کسوتهن بالمعروف معاضد و موافق دلالت
کتابیست و مرسله شهاب بن عبد ربه از امام جعفر صادق ع که در خصوص وجه فرموده و یکسوها فی کل سنة اربعة اثواب
ثوبین للشتاء و ثوبین للصیف نیز موید مدعیست و نقل از مضی مدت جمعی از علما اشتراط کسوه مزبوره بحکم زوج تجویز
نموده اند هم نقل … با حصول اشتیا نیز قطع بعد استحقاق و جواز نزع ما فی ید … با فرض بقای … از …

و اعتبار خارج کرده بخصوص بعد از اقرار بملکیت زوج مادام الحیوة و سکوت و عدم اظهار خلاف مدتی نزد اهل عبارات مفهوم عرفی
فی البلاد ظاهر نیست خصوصا هر گاه زوج از جمله عوام و غیر عارف بمقتضای مقام و جاهل بوقوع تشکیک فیما بین العلما الاعلام بوده
باشد چه ظاهر حال نظر بتتبع احوال رجال تملیک لباس و نفی البأس میباشد و جزم نمودن بقطع ید مسکینه علی الاطلاق و
التزام مستلزم لزوم عسر و حرج منفیین بعقل و نقل معلوم است بجهة آنکه ضعیفه در این هنگام بنا بر ثبوت حرمت تصرف در مال
مشترک و مال غیر بمجرد فوت زوج محتاج باستیذان ورثه و … صغار و غیب که بالکلام بعضا و عدم تمکن از اقامه
بینه عادله بخصوص لباس ملبوس شرعی و عدم صلوه در آن خصوصا در حین غلبه هموم و حزن و اندوه از قواعد شرعیه غیر
… است و همچنین ترخص از زیان … بعد از استغراق دین برای ترکه بنا بر حرمت تصرف ورثه در اموال میت قبل
از ادای دیون و فک رهون حرجیست عظیم و در شریعت … و سنت قویمه بعثت بالحنیفیة السمحة السهلة نیز دلیل خلاف
حکم مزبور میتواند بود و اینست حکم لباس … و لما … زوج در حین حیاة بطیب خواطر از راه احسان و استطابه نفوس زوجه
ندارد که بجهة هر یک نموده باشد و بتصرف ایشان داده باشد موافق امارات و تعارفات عادات مظنه بخشش اقوی و
ادعای عاریت مخالف … و ظاهر هبه منصرفه که موافق اخبار بدون معارض دلیل مالکیت … میتوان شد و
استرداد بمجرد ادعا ورثه بدون اقامه بینه مقبوله بر مدعی تمسک باستصحاب … بعضی ضعیف مینماید
… و آتیتم احدیهن قنطارا فلا تاخذوا منه شیئا اتاخذونه بهتانا و اثما مبینا
محقق اردبیلی محتمل دانسته بنا بر آنچه فیما بین علما بجهة شواهد آثار ائمه اطهار مشهور است که عبرت بعموم لفظست نه بخصوص
سبب میتواند بود و همچنین … طلاق که و لا تضاروهن لتضیقوا علیهن موکد معنی میشود و از باب تنبیه با دنی و طریقه
اولویت معنی … آیات شامل غیر زوج از مدعیان سایر ورثه نیز میتواند بود و بعد ذلک اخبار وارده در خصوص متاع
بیت نیست خالی از تایید مقام نیست از آن جمله در حدیث یونس بن یعقوب از امام جعفر صادق ع مرویست که در خصوص زنی که
قبل از مرد بمیرد یا مردی که قبل از زن بمیرد حضرت فرموده که آنچه متاع و اسباب زنانست پس از برای زنست و آنچه از برای مرد
و زنست پس ما بین ایشانست و هر یک که استیلا بر چیزی از آن داشته و در تحت ید او بوده باشد پس آن چیز از برای اوست
و قریب بآنست حدیث رفاعه نخاس و ایضا حکم زوجات با وجود ورود اخبار در خصوص اکرام و مزید احسان و تفویض مدارا
با ایشان و لزوم هبه مثل ذوی الارحام کمتر از سایر خدمه و اجانب بلکه اقربا و اقارب نخواهد بود چه نفقه زوجه معوضه
و موافق مشهور مقدم بر سایر نفقات واجبه ورثه میباشد و بر ظاهر است که هر گاه احدی از مسلمین در حین کمال عقل و
شعور و رشد لباس … بلحدی داده باشد و آن شخص در ایام حیوة تصرف مالکانه در لباس مزبور
نموده باشد استرداد آن نظر بظاهر الحال بثبوت … صیغه هبه احتمال عاریه … نماید و تمسک شدن در این باب بعموم آیات میراث
نیز صورتی ندارد زیرا که موضوع مواریث ترکه میتست و مشکوک و محتمله بدون دلیل ثابت … در نظر احقر بدون
قیام بینه عادله بر خلاف ید شرعیه تسلط ورثه بر اخذ لباس زوجه معلوم نیست و بر فرض مشاهده امارات ظاهره و تحقق
قرائن خارجیه دال بر عدم احتمال بخشش زوج و خلع ید او از آن و ادعای علم از ورثه بر خلاف متعارف و وقع نزاع بنوعی از اصلاح
اولی و … و صیغه تقوی احری مینماید و با تعاسر فریقین و عدم حصول تراضی فیما بین احتمال تسلط بیمین ورثه نیز …
نفی بر نفی وجود چیزی از اموال زوج در ید او میرود و بعد از یمین ظاهر اقطع دعوی میشود و حکم فرش و امثال آن محل اشکال
و مختلف فیها است و الحاقش باول و ثانی محتمل است و مصلحت در امثال آن صلح و قطع و جزم بر بطلان هبه را بعید دانسته تحقق
صیغه بجهة مشهور خلاف نیز خالی از اشکالی نیست خصوصا بعد از ملاحظه صحیحه زراره و ابی عبیده از جناب مستطاب امام
جعفر صادق ع که فرموده اند بر نمیگردد مرد در آنچه بزن بخشیده و نه زن در آنچه بمرد بخشیده خواه بتصرف داده و در باشد
یا در بیان برده باشد و غیر آن از احادیث والله تعالی یعلم حقایق الامور … ملتمس از ناظران … معذور دیده عفو
و اغماض از هفوات و رجای دعوات میباشد والسلام علی من اتبع الهدی … اقل الطلاب حق و مطابق ادله و اصول و
طریقه رضیه بین الفحول است و … استدلال اهل نقل و کمال نیست زیرا که … اصل دلیل … محرز
محتمل و مظنون و موید مستند و متکی است بلکه … از مواضع بجهة اعتماد بر خلاف واقع مصنف و …
انصاف ناکب … است لهذا انتساب باهل نقل و کمال در غایت اشکال لکن نظر بقول حضرت ذوالجلال علیه السلام

المقال انظر الی ما قال ولا تنظر الی من قال متعرض شده ام و این مجال رضا لما لعله یحمل او یفتا میکردم و چون در این حال در جناح
سفر و ارتحال میباشم تعلاوه آنکه در وادی غربت ذی کتاب و اسباب هستم باشاره اجمالیه اکتفا میکنیم و اشتغال ما میل از موقع
بر اطلاع خبیر بصیر میشماریم و بالله التوفیق و بیده ازمة التحقیق و قبل از خوض در مطلب باید نقل چند مقدمه شود تا محل
نزاع معلوم و مورد نفی و اثبات مفهوم گردد و معین بود درک اشارات باشد اول آنکه هر کس مالی و ملکی در حوزه تصرف اوست
بر ملکیت و حقیت او باقیست تا خلاف آن بدلیل درستی ثابت شود و بناقلی از نواقل منضبطه محصوره شرعیه از ملک
او بدر رود و بمجرد احتمال و مظنه فایده ندارد چنانکه مستدل مشار الیه در قسم ثانی باین اشاره نموده و مگر تملیک صحیح
و عقد صحیح فرموده و این فرع از افراد مسئله استصحاب است که حجیت در معاملات متفق علیه بل کل ارباب الطوائف
دویم آنکه هرگاه چیزی در تصرف کسی باشد که مدعی ملکیت آن گردد پس بگوید براو تملکیت کند و متصرف منکر گردد قالوا البینة
علی المدعی والیمین علی من انکر ثم الخلاف فی ترجیح الید الحالیة علی الشهادة بالید السابقة او الملک السابق و مع ...
حال الید لیله و حاله والاقرب ترجیح الحالیة سیم هرگاه منکر مقر باشد باینکه مدعی بر قبل از این هر چند مثلا
بمدت ده سال باشد مالک ملک مدعی بوده و مع ذلک گوید که الحال ملک منست در این صورت منکر دعوی منقلب
میگردد و منکر که مدعی میشود و باید اثبات انتقال نماید و با عجز تسلط قسم دارد علی النهج المذکور علی المشهور بلا
خلاف فیه و کلام ... و قد اشار فی الکفایة الی عدم الخلاف بقوله فی کلامهم القطع بان صاحب الید لو اقر امس بان
الملک له او شهدت البینة باقراره امس له او اقر بان هذا له امس قضی به له ثم استشکل الحال فیه ولا وجه له چهارم زن و
هر یک از زوجین حکم مورث دارد مگر در قسم هرگاه معترف بملکیت سابقه مدعی شود و تنزیل الوارث منزلة المورث
فی الدعوی فی الجمله مذکور فی مواضع منها اواخر کتاب التجارة من شرح اللمعة فی الرابع من الفصل العاشر فی الاحکام پنجم
فعل مسلم مردد گردد میان وقوع بر نهج صحیح ثابت الصحة یا بطلان یعنی غیر معلوم الصحة در این صورت مقتضای ادله آنست که آنرا
حمل بر صحیح باید نمود نه آنکه فعل مسلم فی نفسه صحیح و مانند فعل معصوم حجت و دلیل صحیح است ششم آنکه محل نزاع در این
مقام و مورد رد و قبول اعلام در این مرام صورتیست که زوجه معترف باشد باینکه رخوت متنازع فیها مال زوج بوده مگر برای
لباس و کسوه او بوده و مع ذلک ادعا نماید که چون مدتی متغایره معتد بها از وقت تسلیم گذشته خواه آنها را پوشیده
یا نپوشیده باشد الحال آن رخوت یا باقی مانده آنها مال او است چنانکه قایل بتملیک در باب کسوه زوجه میگوید و همه
فقهاء در باب خوراک یومیه میگویند و زوج در این صورت مدعی بقای ملکیت میباشد چنانکه قایل بامتاع در کسوه میگوید و تمام علما
در باب خادم و مسکن میگویند و همین صورت محل نزاع است اما هرگاه زوجه ادعا کند که این چیز را در مقابل ... خود میدانم
یا دیگری بمال الک آن نمیدانم و مانند آنها بگوید زوج گوید که مال منست که از برای پوشیدن او داده ام یا بخشیده ام و هیچ
طریق تملیک ننموده ام و امثال آنها بگوید این صورت خارج است از محل نزاع بالاجماع و مانند ادعای ... در باب خانه
و باغ و زیور و حیوانات و مانند آنها ... در حالی که در تصرف احد زوجین باشد و هر یک مدعی ملکیت آن گردد و از اینجا
جاریست و طریق حل هر یک بحسب شرع یکیست چون اینها محقق شد میگوییم که نواقل شرعیه یا عقود لازمه اند و ...
خاصه معتبره است باتفاق علما یا عقود جایزه اند مثل هبه محضه بدون عوض و عقد العاریه در اینجا نیز لازم است که از طرف
موجب قولی یا فعلی بهم رسد که دال بر نقل و تملیک باشد هر چند بعنوان مجاز و اقتران بقرینه بوده باشد و لکن البته که ...
باشد که اگر کسی بر آن مطلع شود شهادت بر نقل تواند داد و بنا بر این کرده ... اکتفا بمجرد دادن ... بر سبیل تعظیم
نموده اند زیرا که هر که بر این مطلع شود شهادت میدهد که بقصد تملیک از برای او فرستاده اند یا بکر بعنوان امانت و عاریه
یا امتاع ارسال نموده باشد و این بخلاف آنست که تحفه طالب خریداری باشد و مالک ... راغب در فروش آن بوده و بغیر از آن
طالب نیز رسید زیرا که مجرد این مطلعین شهادت بر مبایعه ...
... اند و از قبیل ... که زوج و غیره ... چنانکه متعارفست و هم چنین است رخوت و زیوری که
کسی از برای ... خواه مرد باشد یا زن هر چند که زن ... آنکه واجب النفقه یا ... النفقه معطی
نباشد بناء علی ذلک هرگاه کسی از برای زوجه خود رخت و زیوری کند پس اگر اظهار بخشش نماید بلفظ یا فعل دال بر آن هبه
خواهد بود ... احکام هبه در آن معتبر و جاریست و اگر اظهار ننماید پس مجرد از برای دادن دلالت بر هبه و تملیک

نداند

نداند و هیچ کس از مطلعین شهادت بر تملیک او نمیدهد مگر آنکه دلالت قراین نماید و عرفا و شرعا باعتبار آنکه شاید از برای التذاذ
و حظ النفس خود کرده یا امتثال شرع در پوشانیدن یا از طعن مردم که عیب باشد و لهذا اگر زنان ایشانرا مانند مهر و جهاز خود
نپندارند و آنها را تغییر و تبدیل کند یا بکسی بخشد هر چند پدر و مادرش باشد یا برهنه نشیند یا بلباس کهنه خود
قناعت کند و بپوشد یا بپوشد و بعد از مدتی مضروبه با وجود بقاء آنها برهنه نشیند و طلب رخت دیگر کند هر که بر مثل
آن مطلع شود در مقام انکار و اعتراض برآید و اگر جواب گوید چون از برای من کرده مال من شد خود میدانم و هر که خوراک
میدهم خوراک روزم که چون صرف کنم و امثال آن نمایم یا مهمان شوم بعد از انقضاء روز هم که خوراک بحکم شرع میدهم
و باید شوهر رخت و زیور دیگر بیاورد که در خانه او بپوشم و چون بیاورد همین اشتغال همین کاسه و همین بحث و همین
جواب دین کدام کس این جواب را از او قبول میکند و کدام زن در حیات شوهر قدرت بر چنین تصرفات در رخوت و
زیور شوهر دارد و ادعای باین امر نموده و قول بانصاف ... است قول مستدل مالکان بشرط تمکین است یعنی در
هر روز مالک نفقه همان روز است نه زیاده بر آن و نعم هر چند بقدر دیگر است کدام باشد و در این خلافی نیست قوله پس
جمعی از علماء در این باب تصریح و بتلبیس تصحیح نموده که تعبیر از مذهب مشهور به بعض از قول شامل جمهور جمیع فرموده
بعلاوه تقدیم مفضول بر فاضل زیرا که مذهب امتاع موافق اجماع و مطابق اصالة الاستصحاب و مذهب اکثر
اکثر اصحاب است مثل شیخ در خلاف و علامه در تحریر و ارشاد و محقق ثانی در حاشیه و فخر المحققین در ایضاح و شیخ
زین الدین در مسالک و شرح لمعه و نواده او سید محمد صاحب مدارک در شرح نافع و محقق سبزواری در کفایه و ملا محسن
عارف کاشانی در مفاتیح و دیگران و مذهب تملیک ظاهرا منحصر است در مبسوط شیخ و قواعد محقق صریح نیست در تملیک
چنانکه باین اشاره خواهد شد قوله اقرب و انسب چنانکه بزن اقربست همچنین امتاع انسب بر معاشرت بالمعروف است
نسبت حل بطرفین علی السویه است و باین سبب بسیاری از برای رخت و زیور شب زفاف بعاریت اکتفا نمایند بدون
منافات بطرفین و طعن و ملامت نسبت بر چنین قول مختار جمعی از قایلین هرگاه استقرار ملک از ثمره نزاع فریقین نباشد
محقق است میان تملیکات ... و ذکر کلامش صراحت در تملیک ندارد و مثل صراحت ارشاد در امتاع محتاج بتوجیه و
تاویل گردد چنانکه در مسالک تنبیه بر این نموده و چنین فرموده و لا یشاء حکم بانه امتاع یجوز لها المطالبة بالحری
بعد المدة وان کانت باقیة و علیه یمکن بناء حکم المصنف ره علی ذلک فلا یعلم من الحکم ان مذهبه التملیک و شاید مراد علامه
مطالبه بعد از ... کهنه باشد و علی ای تقدیر اینجا صریح بامتاع اقرب است قوله ضعیف ضعیفست زیرا که این تضعیف
بعلاوه آنکه حکمیست بلا دلیل حکمیت بما قام الدلیل علی خلافه و هو الاستصحاب الذی ثبت دلالته فی الاصول بالمعقول
والمنقول و اتفق علیه الفحول علی ما بیناه بر مزید التشفی فی ... و شرح المفاتیح قوله ظاهر علی الولد موید مشهور است
با آنکه خلاف مشهور لیست محل نظر است باعتبار آنکه ظاهر آیه شریفه آنست که نفقه و کسوه از حیثیت رضاع ... زوجیت بقرینه
سیاق و سباق از ذکر ان در ذیل طلاق و قوله ... بعد ذلک و علی الوارث مثل ذلک زیرا که نفقه و کسوه مرضعه از حیثیت والده
برادر بودن بر وارث واجب نیست اجماعا و در مسالک استدلال بر وجوب اجرت رضاع فرموده بقوله تعالی و علی المولود له رزقهن
و کسوتهن بالمعروف قال و علی ظاهره فی الوجوب الاستحقاق کقولک علی فلان دین و هو کنایة عن اجرة الرضاع والمولود علی
الاب المولود له للتنبیه علی ان الولد حقیقة للاب و لهذا انتسب الیه دون امه و وجب علیه النفقة ... فکان للولد
مال لم یجب علی الاب بذل الاجرة لانه غنی فلا یجب الانفاق علیه قوله عطف بر نظام محل کلام است که اقتضا عطفه بما تلک
و تسویه را در جمیع احکام و وجوه ممنوع است در زیاده بر نفس حکم مذکور ثابت و مسلم نیست در مشارکت کیفیت و صفت
حکم غیر جاری نیست و باین سبب هرگاه کسی گوید جائنی زید و عمرو ... زید راکب و عمرو ... کسی گوید که ... زید و عمرو را
مخاطب بر زید اسپ و بعمرو خری دهد هیچ عاقلی او را کاذب و ثانی را عاصی نمیداند و هم چنین کلام در عطف خیر الانام قطع
نظر از سند خبر و ظاهر اراده ... لفظ حقیقی بوده ... مستدل افتاده و بر تقدیر زیاده نیز نفعی بمستدل نمیرسد
چنانکه شاید گفته شود زیرا که حقیقت بودن لام در ملک معلوم نیست و حمل اطلاق بر اختصاص و استحقاق جایز ...
بلکه جمعی از محققین تصریح نموده اند باینکه حقیقت در همین دو تا است حصول مراتب با امتاع ظاهر و موید است
در صورت شک قضا بر قدر متیقن طریق اهل فضلا است و موید با اصالت برائة ذمه از ما عدا است و بر تقدیر تسلیم

نمایند نفع مؤید بعد از ثبوت وصول و مطلب به لبل نه مجرد قال و قیل و تا حال هنوز فکر در جاده استدلال ننهاده و اساساً از برای فکر
بکر خود قراری نداده تا بعد از اتمام و انجام از ابو مؤیدات زینت دهد و منشور خود را در منصه ظهور جلوه نماید موجب من بدر از ان
تملیک کرد و از انچه گفتیم حال معاضد و مؤید نیز معلوم گشت قوله جمعی از علما حتی ان ملکین مثل محقق ره که فرموده اما الکسوة
فله استعادتها ما لم ینقض المدة المضروبة و جهی فی المسالک حتی التملیک بان اعطاها للمدة المستقبلة و رفعت نیز عاکا لنفقه
پس تمام مستدل در اینجا با تصریح معولین در انجا خالی از چیزی نیست قوله با حصول اشتباه محض اشتباه هست زیرا که باید
ادله از اصل و استصحاب و سنت و کتاب در صورت اشتباه و عدم ظهور نور حکم معلوم میشود و حکم از ادله ظاهر میگردد و چون کسی
نظر به دلیل کند پس قطع بحکم نماید چه ضرر دارد و از خلاف تعلیل بلا دلیل چه باک بهم میرسد قوله از جمله تو لید فرعی
که از مالیت بدر رود مانند بکدام کندم و ارزن تا حقیقت بد بسیر شود و بعون نا قل شرعی به دیگری حلال نمیشود بلا اخلال
و فرق میان حق و مال در بعض مواضع فایده باین موضع بسیر شناسند و از اینجا که فقها حق فرموده اند و در تعریف غصب اعتبار مطلق
حق نموده اند و در غصب بد استیلاء علی حق الغیر بغیر حق گفته اند قوله خصوصاً الی قوله بجهت مغلوب و معارض نمی است
و در طرف زوج بنده کبیر ضعیفه و مسکینه و شمول جهل نه تشکیک از برای ضعیفه بعلاوه معارضه بمسکن در همه زیرا که هیچ
لازم نداشته که در اکثر اوقات و لعقب صلوة بر زوجه دستار بر عیالات گوید که ای حضرات بدانید و آگاه باشید که خوانه
من از شما از شما نیست و کنیز و غلام از منند و شما را حقی زیاده بر سکنی و خدمت نیست و هم چنین لی بها العیال خود الکه فرزاز
شما نیست بلکه هر چیز بغیر شما حلال خواهد بود و جواب در همه مکتب قوله بنا بر ثبوت حرمت تصرف معارض است بمسکن
و الات و اسباب ضروریه که در الاجماع بر سبیل المتاع است و هم چنین بنفقه یومیه از ماکول و مشروب زیرا که استحقاق انفاق
مشروط است بحیات و رفات بالاتفاق و بعد از موت کسی را بر میت حق نفقه نیست خواه زوجه و خواه غیر ان پس به سبیل
معارضه میگوییم در این مقام ان ضعیفه لا بسا بر ورثه بنا بر ثبوت حرمت تصرف در مال مشترک و مال غیر بجرد موت مورث
در خوراک و مسکن و الات ضروریه محتاج باستیذان هم دیگر و با تعاسر بودن منع او و تحاین و عیب کیا در میان کلا او بعضا
و عدم تمکن هر یک از اقامه بینه عادله بر استحقاق نفقه یومیه و سکنی حسب التوصیه فرضا و مردن از گرسنگی و تشنگی و عدم
تمکن صلوة در ان مکان و دفن هر یک بمحل یا خانه خصوصاً بمکان خصوصاً در غایت لو عدم جزن و اندوه انتواعد شرعی غیر
غیر مانوس است و همچنین ترحص ندیان و موجرین سیما بعد از استغراق دین برای ترکه که بنا بر حرمت تصرف ورثه در اموال میت
مثل از اداء دیون و فک رهون و اذن موجران بنا بر بطلان اجاره حرجیست عظیم و دردی است بغایت الیم و جواب از همه یکی
از دو راه است اول انکه همه غلط میکنند و خلاف شرع مینمایند و باید بعد از موت بلا فاصله بر هنه شوند بلکه از بابت
مقدمه انکه قبل از ان مهیا غزا شوند و لباس تعزیت بپوشند و بعد از ان از خود بخورند و از خود بپوشند و از خانه بیرون
روند خصوصاً هرگاه موجر با جاره میت بوده بر مذهب جمعی که موت باطل میدانند و غیر یاد و غیر همه صور که مشتمل است
اجماعاً و هم چنین هرگاه دیون اضافه بر ترکه باشد و باید در همه انصورها از ولی شرعی یا حاکم شرع و با عدم ایشان از عدل
مؤمنین حصه غیر کاملین و غایبین را بخرند یا اجاره کنند و از استیذان از کاملین حاضرین نمایند دویم انکه ملتزم شویم
در همه با استثناء سنه دیگر نیز که همه بامور ضروریه از لباس و اکل و شرب و سکنی در ملک مشترک و مال غیر از برای ورثه
و متعلقان میت نظر به متعارف و اخذ خلف از سلف از بدو ظهور نور شریعت غرا الی الان من غیر نکیر من احد من الاعیان
حتی المحتاطین من اهل الورع و العرفان و از جمله مؤیدات انست که بعد از خروج روح بل قبل از ان مردم جمعیت میکنند و
داخل ملک شخص میشوند و از برای تجهیز او توقف مینمایند و در خانه بر فرش او بنشینند و بعد از دفن از برای تعزیه نیز
چنین میکنند و غالب احتیاط نمی نمایند و اقتصار بر قدر ضروریه و ما تندفع به الحاجة نمیکنند و زیاده بر قدر یکه از برای
اخراج میت ضرور باشد از اجانب و غیرهم از اقارب داخل حرم میشوند و غالب تجسس و تفحص از وقت و حاضرین و غایبین و
کاملین و قاصرین و موجرین نمینمایند و ازنی رخصت و استیذان نمیبرند بلکه غالبا علم عادی دارند بانکه ظروف و
فرش و ذکر استعمال میکنند داخل ترکه و اموال مشترکه است و شاید منشأ ایشان همان استثنا ایام تعزیه باشد و محتمل است
که حکمت در استثنا احترام میت باشد که بسبب دوری و هجران دوستان و استیذان هتک عرض او نشود و انلاحظ بی
ارتکاب نکردند و سر انیه بخفت و غلت روز بر نکنند و الله یعلم و لو عدم حزن ضعیفه معلوم نیست که بیشتر از حزن منعا سایر ورثه

ورثه باشد و زوجه بجهت ان بیک و مادر و اولاد داده مکدر شود اگر یک قطره که از سبو یش هزاران دجله سر آید بجوی شی منقطع شد ایتام بلکه
به زوج ضعیف مسکین در صورت موت زوجه با طلاق مستلزم حرج و عسر منفی است زیرا که در صورت طلاق زوج محتاج به فراش
و اخراجات تازه است زوجه غالبا گستوم میکند و امثال این تدارکات بلکه شاید بهتر از انها برای او هم میرسد زیرا که نفقه و
اخراجات او بر شوهر است بخلاف شوهر ضعیف فقیر که غالبا باید بکد ید تحصیل کند و صرف زوج نماید و متوجه اخراجات
دیگران از واجب النفقه و غیرهم گردد و هکذا مضافا و نوایب هر باشد پس مسئله انصاف دهد که عسر و حرج از برای کدام بیشتر میشود
قوله سنت قدیمه همین در نفقه یومیه و الات ضروریه جاریست جواب همه یکیست و هم چنین قوله انیست حکم لباس ضروریه و هم چنین
نسبت بغیر زوجه قوله اما اینکه زوج تا مخالف نحوی خلاف وظیفه استدلال و مخالف مسلک اهل کمال است زیرا که استصحاب
ملکیت سابقه ثابت باعتراف متشبث دلیلیست در قطع و رفع ان مجرد مظنه غیر کافی نیست با جماع اهل حق و ان الظن لا یغنی من الحق
قوله بظاهر ید متشرعه خطی است عظیم و خروج است از محل نزاع زیرا که محل نزاع انست که ملکیت سابقه زوج با عتراف زوجه یا ورثه
او ثابت باشد و الا دعوی اید با مراجعه در این باب تنافی بهم نمیرسانند و محل نزاع علما بخصوص نمیگردد بلکه ان مسئله نزاع زن
یا احدهما مع ورثة الاخر یا ورثه با هم دیگر در بیت و ما فی البیت بر میگردد هر یک دعای ملکیت ان کند و مقر اعتراف بسبق ملکیت
دیگر ننماید بلکه مثلا گوید از خانه پدر اورده ام و یا بید تحصیل نموده ام نه انکه مثلا زوج گوید فلان رخت را زوجه و فلانرا
دیگر و لذا برای من او کسا خنه و دوخته باین سبب ملک منست با بعکس زوجه گوید که این رخت و زیور را از برای کرده و این جهیز من هست
مال من ملک من شده است که در این صورت اقرار بملکیت سابقه مسموع و منکر مدعی و دعوی منقلب میگردد بلا خلاف چنانکه
بر اهل دانای طلبه مخفی نیست و صاحب حسنه جماد در مقدمه مرقومه ذیل ما قبل و حلش بر دیع یا الحل بالحل و اطلست قوله
تمسک باستصحاب خطر دیگر است زیرا که عدم استصحاب ملکیت سابقه بر مذهب مرجح ید لا در صورت شهادت شهود است در صورت
اقرار چنانکه بمراجعه کتاب قضا معلوم میشود بلا انکار و باین سابقا اشاره کردیم قوله و ایراد بعضی ها کما تا محتمل را نسته نیز از
قبیل مؤیدات و احتمالات سابقه میباشد است زیرا که قرینه تغییر اخبار و شواهد اثار و ذکر غلیظ میثاق از ان انطار ها
مذکور در ضمن عقد و صداقت است و این محل و فات است قوله عبرت بعموم لفظ و عین اینجا است و این جا نیست که قرینه واضحه بر تخصیص
نباشد و در اینجا تعقیب یکریمه کیف تاخذونه و قد افضی بعضکم الی بعض و اخذن منکم میثاقا غلیظا در حکم تعلیل است یا انکه
منع از جهت عقد است نه از جهت اعطا پس عبرت بعموم لفظ نیست و از اینجا امین الاسلام طبرسی از ابو جعفر نقل فرموده ای ان حجوا
بما اعطیتموهن من المهر شیئا اذا کرهتموهن و مفسرین در سبب نزول این ایه نقل فرموده اند که از ان بود که هرگاه کسی انتفاع
خود دلکیر میشد و میخواست که زن نو بکیرد زن قدیم را متهم میکرد بنا دبهتان میبست تا مضطر شود با نکه چیزی از مهر خود
ببخشد با و کار چیز زن نو را بیاورد و این ایه نازل شد جهت نهی از ان و باین سبب فرموده اتاخذونه بهتانا و هم چنین روایت
مشهور که خاصه و عامه بطرق معتبره روایت کرده اند بعضه در فلج و بعضه در ملح او که روزی عمر بر بالای منبر منع کرد از زیاده بر مهر
سنت نبوی که پانصد درهم شرعیست یعنی دویست و شصت و دو مثقال و نیم صرافیست نقره سکه دار و گفت هر که زیاده بر مهر سنت
کند میگیرم و داخل بیت المال میکنم پس زنی برخواست و گفت از ما میگیری انکه خدا بما حلال کرده است و همین ایه را خواند پس
عمر گفت کل الناس افقه من عمر حتی المخدرات یعنی همه کس دانا از عمر حتی زنان و از منع مذکور برگشت هیچ کس حتی عمر منع از
بخشش بزن نکرده و هم چنین احدی تا حال از دوستان و دشمن عمر بخطبه عمر و ان زن در این مسئله نموده اند هر چند بحسب ظاهر جلس
بر هبه ممکن باشد و لزوم هبه زوجین و اتفاق مشهور و خارج است از محل نزاع بنا بین قوله و هم چنین تا طلاق گوییم همچنین بعید
بعد عجیبتر نیست زیرا که تاکید تاسیس است و نهی از ضرار هم نفع نیست و حدیث لا ضرر و لا ضرار در این شاهد تو نیست بلکه
باید ضرر نرسانند نه انکه باید ضرر بکشد و مال خود را ببخشد و از ان رسم دارد و شاید مراد نهی از اخبار بر رد مهر از برای
طلاق باشد چنانکه در مثل مشهور است که مهر حلال و جان ازاد و ظاهر ایه شریفه و طایفه تفسیر مفسرین است که مراد نهی
از ایذا و مضرت بطلقه تا مضطر و ملجا شود در خانه که مطلق از برای او قرار داده بیرون رود و این ربطی بمدعا ندارد قوله
در خصوص متاع خانه خارج است از محل نزاع چنانکه مکرر تنبیه بر ان نمودیم و بر فرض تسلیم مجرد عدم خلو تایید محل مدعا
نمی بخشد و چیزی ثابت نمیکند و از رافع اصل و قاطع استصحاب نمیشود اجماع و موارد اخبار مورده منازعه در بیت و ما
فی البیت است که هر یک ادعای ملکیت ان کند و معترف بملکیت سابقه دیگری نباشد و این مسئله دیگر است

بینه نداند مطلقا واصلا قوله وایضا حکم زنان مغایر مثل آن از جانب مردان بلکه بطریق اولی زیرا که خفتم اطاعت ایشان بر زنان
واجب ساخته بلکه در صحیحه اطاعت ایشان را بر طاعت خود مقدم داشته و بدون اذن ایشان را باطل دانسته و در حدیث
که لو امرت ان یسجد احد لغیر الله لامرت المرأة ان تسجد لزوجها بنابراین چون شوهر بخوف و زور از زن خواهد باید بلا تامل
بدهد و اطاعت کند هر چند که از خویش باشد چه جای آنکه مال شوهر باشد که از برای لذت خود ساخته و منظورش
حفظ آبروی خود بود پس چگونه زن انرا بر میدارد و بکوری چشم او بدشمن او شوهر میکند و بمال این ضعیف مسکین
از برای اذیت مینماید و همچنین است کلام نسبت بلزوم احسان و اکرام و وجوب اعزاز و احترام ابوین و صله ارحام خصوصا
اولاد و اخوان ایمان خلاصه امثال این اختلاطات مناسب مقام ظرافت یا خطابات نه مقام احتجاج و استدلال
و مناسله نحول ابطال با وجود آنکه اینها هم در باب مسکن و آلات ضروریه و خادم و زاید بر نفقه یومیه در طلاق
در غیر رجعیه و مطلقه در صورت موت و همچنین نسبت بغیر زوجه از عمودین جاری نیست زیرا در امتناع بودن نفقه اقارب ظاهرا
خلافی نیست و جواب از همه یکی است که اشاره شد قوله پر ظاهر است که دخلی بمدعا ندارد زیرا که بر فرض تسلیم آنکه شرعا
از اجنبی نتواند گرفت شاید منظور این باشد که هر کس از آن هبه و هدیه میفهمد و ظاهر تشبیه رجوع در هبه برجوع در قی و حرمت
مطلق رجوع دلالت میکند نه مثل محل نزاع که مشهور میان علما بجز انها مساغ است با جواز ابدال و استرداد حتی آنکه بعضی
از مالکین نیز بجواز استرداد قبل از انقضاء مدت مضروبه تصریح نموده و این هذا من ذلک و این الثری من الافلاک قوله
تصرف مالکانه در اجنبی چنین است و در زوجه نه اینست بلکه مطلقا تصرف مالکانه نمیکند مکرر در مهر یا جهاز
و مال خود و هر گاه مستدل خواهد بیکی از زنها گوید که تجربه کند و مضمون من جرب المجرب مشاهده نماید قوله نمود
آیات میراث الحال بخواطر فاتر نمیرسد که کسی باین استدلال کرده باشد قوله معلوم نیست همان اقرار بملکیت سابقه از برای
انقلاب دعوی و تسلط زوج و ورثه کافیست و احتیاج به بینه عادله نیست بلکه جواز رجوع قبل از انقضاء مدت مضروبه اتفاقی
و اجماعیست چنانکه محقق در باب طلاق فرموده و شهید ثانی تصریح بمشهوریه موت با طلاق نموده و قایل بفصل معلوم نیست
پس حکم مستدل بعنوان عموم و اطلاق باطل است بالوفاق و اگر زوجه منکر ثبوت ملک شود و کسی از زنان و اقارب نشنیده
باشد لکن شهود عدول علم بثبوت ملک زوج داشته باشند و علم بخلاف آن نقل از زوج از برای ایشان بهم نرسیده باشد بنا
بر مشهور اعتماد بر استصحاب مینمایند و شهادت علی الاثبات میشوند لکن بعضی شرط کرده اند که اظهار مستند خود
ننمایند و ظاهر است که اگر در شهادت استناد و استصحاب جایز نباشد شهادتی برای غیر معصوم نرسد غالبا بل مطلقا بر
فرض نبیا نادرا از قبیل وجود عنقا فلیفهم قوله بر نفی وجود چیزی چنین نیست بلکه در محل نزاع زوجه یا ورثه او
باید باعتراف خود عمل نماید و مال را بزوج یا ورثه او گذارد و هر گاه مدعی مبیر باشد تسلط قسم بت یا نفی العلم دارد قوله بجهه
شهر بخلاف ملاحظه چنین اخبار ماوله یا مجوزه مورث اشکال کرده حکمی از احکام نظریه خالی از اشکال نگردد بلکه
سرایت بجمیع ضروریات مذهب و ملت نیز کند کما لا یخفی و للبلیة از اعظم طالب و ازیان المدعی المزبور من الصحیح صار القول بالتملیک
کرما اشتد به الریح و قطع دابر الاوهام فی هذا المرام فالحمد لله علی التمام والصلوة علی خیر الانام وآله واصحابه الغر الکرام ما اضاء ضیاء وادلهم ظلام
و تدم و بالخیر عم بعون الله عز و جل المجلد الاول من کتاب الموسوم بمفاتیح الفضل الملقب بمنار رشد هدایت خان کیلانی المشتمل
علی مسائل کثیرة تنیف علی مائة الفعیر انها انحصرت فی عنوانات یسیره توافق عدد سنی تاریخ التالیف کمجمل اسمه و لقبه و داعیه الخان الاعظم
المفخم المنیف لا زال بحط الرحال متکئا علی ارائک العز و الاقبال مالکا لنواصی الشوکة والاجلال ادام الله علیه نعامه و نصر بالبر و نشهو
الحواسد و بلغه ما تمناه معتقا لسعادتیه دینه و دنیاه علی ید مؤلفه القاصر محمد علی بن محمد باقر الاصفهانی الشهیر بالبهبهانی بلغه الله منتهی الآمال
والامانی و ذلک له شموس سماء المعالی حامدا مصلیا مستغفرا منتصف المصنف الثانی تقریبا من الثلث الثالث من العشر العاشر من الثلث
الثانی من النصف الثانی من الخمس الاول من العشر العاشر من العشر الثانی من الالف الثانی من الهجرة النبویة علی مهاجرها و آله و اصحابه
ما لا یحصی من التحیة و الخیر تمت بتایید خالق البریة تمت الکتاب بعون الملک الوهاب حسب الفرمایش عالیجناب شوده آداب
عمدة الافاضل فخر الفاضل والاقران جناب آخوند ملا محمد باقر بن مغفرت پناه خلد آشیان جنت
مآب رضوان تراب علام فهام آخوند ملا عبد المطلب نور الله مضجعه الطیب
راقم الحروف اقل الحاج میرزا محمد خلف مرحوم آخوند ملا حسین
فی سنه ۱۲